ગુપ્ત આનંદ.

ભાગ ૨ જો.

પ્રકાશક

બોરા વલીભાઈ તારમહંમદ

ગંમે આંશૂરા.

લખી છપાવી પ્રગટ કરનાર

ખોજા વલીભાઈ તારભાઇ

અમદાવાદ.

ધી અમરસિંહજી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં પઠાણ નુરખાન અમીરખાન
વકીલે છાપ્યું, લાલ દરવાજા—અમદાવાદ.

આવૃતી પહેલી. નકલ ૧૧૦૦

ઇસ્વી ૧૯૧૯ હીજરી ૧૩૩૮

કીંમત રૂ. ૪—૦—૦

આ કિતાબ ખાસ શીઆઃ મઝહબ વાળાઓ માટેજ છાપી છે.

ગમે આશૂરા ભાગ પેહલો.

યા અને

આશૂરાની મુસીબતોના ગમનાક અહવાલો

કે જેની અંદર

જુદા જુદા શાએરોના એક જાતના મરસેયાઓમાંથી રસમય ચુંટણી કરીને નવા મરસેયા રૂપે બનાવીને દસ મજલિસમાં રોઝે આશૂરા સુધીનો સંપુર્ણ રીતે અતી કરૂણા જનક ગમનાક હાલ લખવામાં આવેલ છે કે જેના વાંચવાથી આંખોમાંથી અશ્રુની ધારા વહ્યા વગર રહેજ નહીં.

" ગમે આશૂરાકા મતલબ અગર પડહકર કોઈ સોચે
તો જારી આંખોમેંસે આંસૂઓંકા ક્યૂં ન બારાં હો ?

ખોજા વલીભાઈ તારભાઈ.

અઈમ્મએ માઅસૂમીન અલયહે મુસ્સલામના સદકાથી

છપાવી પ્રગટ કરનાર.

ખોજા વલીભાઇ તારભાઇ કાલુપુર ચકલા નં. ૫૪૨ અમદાવાદ.

કીમત ચાર રૂપીયા (પોસ્ટેજ જુદું)

પોસ્ટેજ હિંદુસ્તાનનો રૂ. ૮ા અને આફ્રીકાનો રૂ. ૦ાા

હીજરી ૧૩૩૮ માહે ગુર્રએ મોહર્રમ

તાકીદે નામ નોંધાવો

વાંચો! વાંચો!! અને વંચાવો!!!

ઝડપથી છપાશે.

બસો ગ્રાહક થયેથી

ગમે આશૂરા ભાગ બીજો

જણાવવાને રજા લઉંછું કે આએ ગંમે આંશૂરાનો પેહલો ભાગ છપાવીને મોઅમેનોની ખીદમતમાં રજુ કરતાં બેહદ ખુશી ઉત્પન થાય છે કે તે વાંચી બીરાદરો. ઉત્તેજન. આપશે એવી આશા છે. જેથી કરીને અમોએ બીજો ભાગ છપાવવાને હીમત કરી છે તો બીજો ભાગ કેવા થશે તે વિશે. બીરાદરોને કાંઈપણ જોવા જેવું રેહશે નહી કારણકે આએ પહેલો ભાગ છપાઈને બાહેર પડયો છે તેજ મુજબ, કાગળ, પ્રીન્ટીંગ, બાઇન્ડીંગ, વીગેરે ફક્ત પેજ ૩૨૦ તેમ હદીયો પણ માત્ર રૂપીયા ત્રણ પોસ્ટેજ જુદુ રાખવામાં આવ્યું છે આશા છે દરેક મોઅમેનો કેટા આપી નામ નોંધાવશો તો અમારા પગ પણ સ્થીર રેહવા પામે તો ઇ. બીજો ભાગ ઝડપથી તૈયાર થશે.

લી. દાઆગો ખોજા વલીભાઈ તારભાઈ.

કાલુપુર ચકલા નં. ૫૪૨ અમદાવાદ.

મરહુમ શેઠ. દેવજીભાઇ ગુલામહુસેનભાઇ (ભાવનગરવાળા) ના

અહસાનનો આભાર

હું હજુ તો હદ્દે બોલૂગમાં પોંહચ્યો નહતો કે આએ ફાની દુનયામાંથી મારા માંબાપ ગુજરી જવાથી તે મરહુંમે મને પોતાના પેટના દીકરાની પેઠે રાખીને અનેક રીતે મારૂં લાલન પાલન કર્યું તેમજ મારે કાજે અનેક તકલીફો ઉઠાવી મને જરૂરયાત ઇલ્મે દીન સંપાદન કરાવરાવ્યું અર્થાંત મારે માટે જે જે અનેક પરિશ્રમો ઉઠાવ્યાં છે તે બદલ તે મરહુંમનો જેટલો આભાર માનું તેટલો થોડોજ છે ખરેખર તે મરહુંમે મારા પ્રત્યે, જે માયાળુ વર્તુણુક ચલાવી છે તે કોઇ પણ રીતે સગા માંબાપ કરતાં ઓછી ગણાય નહીં અને તેમની તે અ-પુર્વ પ્રિતીને લિધેજ નાની ઉમરમાં માંબાપ ગુજરી ગયાનું દુઃખ મને લેશ માત્ર પણ સાલ્યું નથી તેમના તેવા ઉપકારો જીંદગી પર્યંત તો ભુલાય તેમતો નથીજ તેમજ તેવા અધિકા-ધિક ઉપકારોનો બદલો કોઇ પણ રીતે પુરેપુરો વાળી શકાય તેમ નથી એટલુંજ નહીં પણ જો તેમના તેવા અગણિત ઉપકારો બદલ જો મેં જીંદગી પર્યંત તેમની ચાકરી બજાવી હોત તો પણ તેમના અહસાનનો બદલો સમુદ્રમાં એક જળના બિંદુ સમાન પણ ગણાય નહીં આ પ્રમાણે તેમનું મારા ઉપર જે ઋણ છે તે સર્વાંશે તો તે અદા કરી શકું તેમ નથી પણ તેવા અપરિશોધ ઋણમાંથી કાંઇક અંશે મુક્ત થવા માટે " ગંમે આંસૂરા " નામની પાંચ કિતાબ તે મરહુંમની રૂહના સવાબાર્થે સમપર્ણ કરી કૃતાર્થ થાઉંછું.

લી. તેમનો વિયોગી

ખાકસાર વલીભાઇ તારભાઇ અમદાવાદ.

બિસમિલ્લા હિર રહમા નિર રહીમ અલ્લા હુમ્મ સલ્લે અલા મોહમ્મદ વ આલે મોહમ્મદ.

એ તમામ જહાનના માલેકો મુખ્તાર પાક પરવર દેગારના કરોડો શુકરાનાઓ હમ્દ કરૂંછું કે જેની ઝાત માટે કલમએ લા એલાહા ઇલ્લીલાહ લાઝીમ છે. અને એ નબીએ બરહક ઉપર દોરૂદો સલવાત પડું છું કે જેની શાનમાં મોહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ શોભી રહ્યું છે અને એ વસીએ બરહક ઉપર દોરૂદ પડું છું જે કે અલ્લાહના ખાસ વલી છે અને એ ઔસેયા અને ઔલીયા ઉપર સલામ મોકલું છું કે જે ખાસ રસુલુલ્લાહના વસીઓમાંથી છે.

કાલ રસૂલુલ્લાહે સલ્લલ્લાહો અલયહે વ આલેહી વસલ્લમ મન બકા અલલ હોસયને અવ અ બ કા અવ તબાકા વ જ બત લહુલ જન્નહ યાઅને ફરમાયા રસૂલે ખુદા. સ. ને કે જો કોઈ મેરે હોસયને મઝલૂમ પર રોએ યા કિસીકો રૂલાએ ઉસપર બેહિશ્ત વાજીબ હોતાહે

(સલવાત)

દિબાચો

ફકત સવા બે મીનીટમાંજ ખોલાસો !!! મ્હોં કુમળાવશો નહીં હું તમારો એથી વધારે વખત રોકવા માંગતો નથી પણ મ્હારા તરફના એકાદ બે બોલ અહીં લખ્યા વગર ચાલે તેમ નથી. મ્હારા તરફથી બાહિર પડેલી આએ કિતાબ "ગમે આશુરા" પ્યારા નાઝરીનની ખીદમતમાં રજૂ કરતાં મને ઘણીજ ખુશહાલી હાસિલ થાય છે અને આ નામજ એવું છે કે જેને માટે દીબાચો લખવાની કાંઇ પણ જરૂર નથી પરંતુ એક તેવી જાણીતી કે અંજાણી કીતાબને માટે દીબાચો કે પ્રસ્તાવના લખવાનો જે રીવાજ ચાલૂ થયેલો છે તેને અનુસરીનેજ મને પણ આ માનીતી કિતાબના સંબંધમાં ટુંક દીબાચો લખવાની ફરજ પડી. ભાગ્યેજ કોઇ પણ મોઅમીન એવો હશે કે જે આશુરાના મહાન ગમનાક બનાવથી જાણીતો ન હોય. મોહર્રમ એ અરબી ભાશાનો શબ્દ છે અને અરબી બાર મહીનામાંનો પેહલો મહીનો છે. અને તે મહીનો મુસલમાનો માટે શોકજનક અને ગમનાક હોવો જોઈએ. કારણ કે આએ મહીનામાં આપણા આકાએ નામવર રસુલે ખુદા હઝરત મોહમ્મદ મુસ્તફા સલ્લલ્લાહો અલયહે વ આલેહી વસલ્લમના પ્યારા નવાસા હઝરત એમામ હોસયન. અ. અને તેમના પરીવારને દુશમનોએ કરબલાના મયદાનમાં અનેક રીતે હયરાન કરી શહીદ કર્યા હતા. મઝકુર બનાવની યાદગીરીમાં હજીપણ દરેક ઇસલામી દેશમાં મોહર્રમનો ગમનાક, દિવસ ઉજવવામાં આવે છે. અને તેની શરૂઆત મોહર્રમની પેહલી તારીખથી થાય છે. આએ દીવસોમાં દીની બીરાદરો શોક પાળે છે. આપણે ગમે તેટલો શોક પાળીએ તો પણ આપણુને તે શહીદોને કરબલાના દુઃખનો ભાસ જરા પણ આવી શકે નહીં. એટલુંજ નહીં પણ કરબલાના મેદાનમાં તેમને જે જે મુસીબતો ભોગવવી પડી હતી તેની કલ્પના માત્ર પણ આપણાથી કરી શકાય નહીં પણ મજકુર બનાવ પ્રસંગે હઝરત

એમામ્ હોસયેન અ. ના કુટુંબમાં જે માતમ મચી રહયું હતું તેના વર્ણનનો આબેહુબ દેખાવ આંખ આગળ ખડો થાય તેવું લખાણ ગુજરાતી લીપીમાં આવી કીતાબના આકારમાં હજી સુધી કોઇએ બાહેર પાડી નથી.અને ગુજરાતી લિપીમાં આવી કીતાબની પુરેપુરી ખોટ હતી તે ખોટ પૂરી પાડવા માટે અમોએ "ગમે આશુરા" નામની કીતાબ બાર મહીનામાં લખાઈ તયાર કરવામાં ભારે ઝેહમત ઉઠાવી અને મોટુ ખર્ચ કરીને બાહેર પાડી છે. જો કે મજકુર કિતાબ એકજ જીલ્દમાં તૈયાર કરવામાં આવેલ છે તોપણ ખરી રીતે જોતાં તેના બે ભાગ પાડી શકાય તેટલા લખાણનો સમાવેશ કરી એવો તો કરૂણાજનક ગમનાક બયાન લખવામાં આવેલ છે અને સઘળા મરસેયા ગમથી એટલાતો ભરપુર છે કે વાંચતા વાંચતા પથ્થરના જેવી છાતી વાળા માણુસ પણ પીગળી જાય અને તેની આંખોમાંથી આંસુઓનો વરસાદ વરસી રહે. તે ઉપરાંત સઘળા મરસેયા શુદ્ધ ઉર્દુ ઝબાનમાં લખવામાં આવેલ છે. એટલુંજ નહીં પણ ઝબાન ઉર્દુ અને લીપી ગુજરાતી હોવાથી ઉચ્ચારમાં કાંઇ પણ ખામી ન રહે એટલા માટે ઉર્દુ ઝબાનના જે અક્ષરો ગુજરાતીમાં મળતા નથી. તેવા શુદ્ધ ઉર્દુ અક્ષરો ગુજરાતીમાં દાખલ કરવા માટે ખાસ નવા ટાઇપો બનાવવામાં આવ્યા છે. દાખલા તરીકે ઉર્દુ ઝબાનના વપરાતા અક્ષરો જેવા કે સે, સીન, સુવાદ, ને ઠેકાણે "સ" વાપર્યો છે. અને હાએ હુત્તીને ઠેકાણે "હ઼" અને આએ, મોઅજ્જેમાને ઠેકાણુ "અ઼" અને ઝાલ, ઝે, અને ઝોએ ફારસી અને ઝુવાદ, ઝોઇ ને ઠેકાણે "ઝ" અને તોઇ, તે, ને ઠેકાણે "ત" અયેન ને ઠેકાણે "અ઼" અને ગયેન ને ઠેકાણે "ગ઼" અને કાફને ઠેકાણે "ક઼" અને તશદીદ (ّ) નો ઉચ્ચાર જેમકે અલ્લાહને ઠેકાણે "અલ્લાહ" અને જે અક્ષરની આગળ (०) પોલું મીંડું હોય. તે નાનો "હ" તે હાએ મુખ્તફી છે. તેનો ઉચ્ચાર બહુજ હલકો નીકળે છે. જેમકે બડહા,ગેહ, અબ્દુલ્લાહ, નાગાહ ને ઠેકાણે "બડા०" "અબ્દુલ્લા०" "નાગા०" એવી રીતની ગોઠવણ કરી છે. આવી સરસ કિતાબો બહાર પાડવાનું કામ ખાસ કરીને નાઝરીનની તરફથી મળતાં ઉત્તેજન ઉપર આધાર રાખે છે. પણ જો તેવું ઉત્તેજન આપવામાં ન આવેતો આવી કિતાબો બહાર પાડવાનું કામ તેના પ્રકાશકો માટે એક સાહસ રૂપજ ગણાય અને તેવો સાહસ પ્રકાશકોને આવી મોંઘવારીના સમયમાં નુકશાનકારકજ થઇ પડે પણ દીલગીરી સાથે એટલું તો કેહવું પડે છે કે અમારા કેટલાએક દીની મુસલમાન ભાઇયો સાહિત્યનો જોઇતા પ્રમાણમાં લાભ લેતા નથી જો કે બીજી કોમોમાં સાહિત્યનો ફેલાવો દિવસે દિવસે વધતો જાય છે છતાં પણ અમારી કોમમાં તો હજી પણ તેની કસર જણાય છે. અને તે ઘણે ભાગે અમારા દીની મુસલમાન ભાઇયોની બેદરકારીનેજ આભારી ગણાય. મુંબઇ સરકાર તરફથી ઈલાકામાં પ્રગટ થયેલાં પુસ્તકોનો જે રિપોર્ટ દર ત્રીજે મહીને બહાર પડે છે તેમાં ઇસલામી સાહિત્યને લગતાં પુસ્તકોની ઘણી નાની સંખ્યા જોવામાં આવે છે. જો મુસલમાન ભાઇયો ઇસલામી સાહિત્યને ઉત્તેજન આપતા રહે તો આ દેખીતી ખામી સ્હેજમાં દૂર થઇ શકે તેમ છે અને તેમ થવાથી ઇસલામી સાહિત્યની તરક્કી થાય એમાં કાંઇપણ નવાઇ નથી.

હમણાં હિંદુસ્થાન અને બીજા કેટલાક દેશોમાં જે મોંઘવારી ચાલી રહી છે તેનાથી પ્યારા નાઝરીન વાકેફગાર હોવાથી તે વિશે વધુ લખવાની કાંઇ પણ જરૂર જોતા નથી પણ એટલુંતો કેહવુંજ જોઇએ કે તેની અસર કઇ ચીઝ ઉપર નથી થઈ? છતાં અમોએ કોઇ જાતનો અંદર લોભ રાખી હલકા કાગળો વાપર્યા નથી તેમજ મોટા ટાઈપમાં લખીને માત્ર પાનાજ ભરી દીધાં નથી પણ ઝીણા પરંતુ મોટા જેવા દેખાવડા ટાઇપોમાં વધારે લખાણ

આપવાને ખાતર અમોએ ચોક્સ કાળજી રાખી છે અને પ્રીન્ટીંગ ચાર્જ પણ હદથી વધારે વધી ગયેલા હોવાથી પ્રેસ માલેકો પણ શું કરે ? પ્રેસને લગતી ચીઝોના ભાવ વધી ગયેલા વળી છાપખાનામાં કામ કરનારા કારીગરોની મજુરીના ભાવ પણ વધી ગયેલા છે તેથી આવા વખતમાં કીતાબ બ્હાર પાડવાનું કામ સેહલું નથી અને તેજ પ્રમાણે આ કીતાબ પણ મોંઘવારીના સમયમાં છપાયેલી હોવાથી કાગળ છપામણી વીગેરેના મ્હોં માગ્યાં દામ આપવા પડયાં છે. તો પણ વાંચકોની સગવડ ખાતર થયેલા ખરચ તરફ નહીં જોતાં અમોએ કાગળો ખાસ અમેરીકન નેટ ૫૧ રતલી ગ્લેઝ કાગળ ઉપર છપાએલી અને સોનેરી નામ સાથે પાકા પુંઠાવાળી લગભગ ૩૨૦ સફાની કિતાબની કીમત રૂપીયા ત્રણ રાખવામાં આવી હતી. અમારૂં ધારવું પણ તેમજ હતું અને તેમજ થતે પણ કેટલાક બીરાદરોની ખાહીશથી નીચે ફુટનોટમાં ભારે શબ્દોની માઅઁની અને કેટલીક સમજુતી આપવામાં આવી જેથી આઠ મજલીસ પુરી સમાઇ શકી નહીં ત્યારે ઘણા જાણનું કેહવું એમ થયું કે જે પ્રમાણે કીતાબ બનાવી તેના પ્રમાણમાં આઠ મજલીસથી કીતાબમાં ખામી રેહશે ભલે કીતાબની કીમત વધારવી પડે પણ આશુરા સુધીનો હાલ આવવો જોઇએ જેથી અમોએ કીતાબના પેજમાં વધારો કરી તેની કીમત માત્ર ચાર રૂપીયાજ રાખ્યા છે. આશા છે કે વાંચક વર્ગો અગર ઇનસાફની આંખે જોશે તો ચાર રૂપીયા કાંઈ ભારી પડશે નહીં અને તેની હરીફાઇમાં બીજી દીની કીતાબોના મુકાબેલામાં કાગળ, પ્રીન્ટીંગ, લખાણ વિગેરેનો મુકાબેલો કરશો તો તેના ચોકસીઓને કસોટીમાં જે પીળા લીંટા દેખાશે તે કેટલા ટચનું સોનું છે તે પરખાઇ આવ્યા વીના રેહશે નહીં.

આલમ હઈ મોકદ્દર કોઈ દિલ સાફ નહીં હઈ
ઇસ એહદમેં સબ કુછ હઈ પે ઇનસાફ નહીં હઈ

(મીરઅનીસ)

ઇનસાફ કહાંસે હો કે દિલ સાફ નહીં હઈ
દિલ સાફ હો કિસતરહં કે ઇનસાફ નહીં હઈ

(મીરઝાદબીર)

આઇનએ આઈનપે મંઈને જો કિયા ગૌર–મુંહપર તો હઈ કુછ ઔર પસે પુસ્ત હઈ કુછ ઔર
ગો ચર્ખકી ગરદિશસે નહો સાફ કભી દૌર–પર હાઝિરો ગાઇબ દિલે રૌશનકા હઈ એક તૌર
ઇન આઇનોંમેં દોનોં તરફ એક ચમક હઈ–વોહ એક મેરા દિલ હઈ ઔર એક મેહરે ફલક હઈ

(મીરઝા દબીર)

આ કિતાબમાં મશહુર શાએરો જેવાકે "મીરઝા દબીર" "મીરઅનીસ" "મીરમૂનિસ" "ઝમીર" વીગેરેઓનાજ મરસેયાઓમાંથી જેટલા એકજ જાતના મરસેયાઓ હતા, તે અકસર મર-

સેયાઓમાંથી એક મરસેયાની(રસમય) ચુંટણી કરીને લખેલછે. અને અમોએ જે મરસેયામાંથી છેલો બંધ લખ્યો તે શાએરનું નામ આપેલું છે. પણ તે મરસેયાનો બનાવનાર ખાસ તે નહીં સમજવો કારણકે દરેકના મરસેયાઓમાંથી થોડા થોડા લખાણ લીધેલા અને જેનામાથી છેલ્લો બંધ લખ્યો તે શાયરનું નામ આપેલું છે. તેનું કારણકે કોઇબી શાએરનું નામ આપવું જોઇએ પણ એટલું તો ચોક્કસ કે તેનું માન તે ચાર શાએરોને આભારી છે. આ ઉપરથી કોઇએ એમ ન સમજવું કેઆ કીતાબમાં છપાએલા મરસેયાઓ કોઇ અમુક શાએરના ઉતારા રૂપે છે. પરંતુ ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે જુદા જુદા શાએરોના એક સરખા મરસેયાઓ ઉપરથી નવા મરસેયાઓ તૈયાર કરવામાં આવેલા છે.

આ કિતાબ વખતસર છાપી આપવામાં ધી અમરસિંહજી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસના મેનેજર પઠાણ નિઝામખાન નુરખાન વકીલે મને જે કિમતી મદદ આપીછે તે બદલ હું તેમનો અંતઃકરણ પુર્વક આભાર માનુંછું તેમજ અમારા કરારથી પણ વીશેશ કામ કરી આપ્યું તેને માટે તેનો જેટલો ઉપકાર માનું તેટલો થોડોજ છે.

આ કિતાબમાં કોઈ જગ્યાંએ ભુલચુક જોવામાં આવેતો સુધારી સવાબમાં દાખલ થશો. અને આએ નાચીઝને દર ગુજર કરશો તેથી ઉલટામાં કિલટું તે શાને માટે ?

છેવટ ખુદાવંદ કરીમે આ કિતાબ બહાર પાડવાનો મને જે મોકો આપ્યો છે તે બદલ તે પાક પરવરદેગારના કરોડહા શુકરાના અદા કરી આ ટુંક દીબાચો અર્હીંજ પુરો કરૂં છું.

એક વધુ ખોલાસો.

રેવાયતે દામાદીએ હઝરત કાસિમ અ. મોઅતબર તરીકસે મનકુલ નહીં લઈકિન અગર મજાલિસમે પડહેં ઓર યે૦ ઝાહિર કરેં કે ઇસ રેવાયતકો બાઅઝે કેતાબોંમે લિખ્ખા હઈ મગર બ તરીકએ મોઅતબર સાબિત નહીં હઈ તો, કોઇ માઅસેયત ન હોગી વલ્લાહો યાઅલમ (નજમુલહસન સાહેબ, અફી અન્હ.)

ખોજા વલીભાઈ તારભાઈ.

કાળુપુર ચકલા નં. ૫૪૨-અમદાવાદ.

ગંમે આંશૂરા.

.મજલિસ પહેલી હંઝરત રસૂલે ખુંદા મોહંમ્મદ મુસ્તફા. સ. કે બયાનમેં.

મરસિયા પહેલા

ફખંરે મલકો અશરફે આદમ હે મોહંમ્મદ–અકલીલે[1] સરે અંર્શે મોઅંઁઝમ હે મોહંમ્મદ
હક્કા કે ખુદાવંદે દો આંલમ હે મોહંમ્મદ–આખિર, હે મગર સબસે મોકંદ્દમ હે મોહંમ્મદ
અઈસા કોઇ મહંરમ[2] નહીં અસરારે અહંદકા
હાંલ ઉસ્સે હે પોશીદા અઝલકા ન અબદકા. ૧

આદમ હે વજૂદે શહે લૌલાકસે આદમ–આંલમ સબ હૂસી શાહકી હસતીસે હે આંલમ
સરે રિશતએ[3] મેહર[4] ઉસકા અગર હોતા ન મોહંકમ[5]–તો હોતે ન અઝદાદે[6] ઉંનાસર[7] કભી બાહમ
કયા કયા કહું કયા કયા હે ઉંનાયાતે મોહંમ્મદ
હઈ બાઅંસે ઇજાદે જહાં ઝાતે મોહંમ્મદ. ૨

જુઝ ઝાતે ખુંદા સબપે મોહંમ્મદકે હેં એહંસાન–ઉસ શાહકે હેં ખાંને કરમપર સભી મેહંમાન
વો૦ અસ્લ હે ઓર ફરઅં હે સબ આંલમે ઇમકાન[8]–થા ખંલ્કે દો આંલમસે વોહી મકંસદે યઝદાન
બાતિનમેંભી ફઈઝ ઉસકા હે ઝાહિરભી વોહી હઈ
અવ્વલભી સભોંસે વોહી આખિરભી વોહી હઈ. ૩

મેઅંરાજસે જો ઉસકો મિલા રૂતબએ આઅંલા–યે રૂતબા કિસી ઔર પયંગંબરને ન પાયા
અલ્લાહસે જો કુંર્બે મોહંમ્મદ થા કહું કયા ?–કૌસઈન[9] કા હે ફર્ક જહાં રૂતબએ અદના
જીબરીલે અમીકોભી ન વાં દખ્લકી જાથી
યા અહંમદે મુખંતાર થે યા ઝાતે ખુંદાથી. ૪

અલ્લાહને દીથી ઉસે કૌનઈનકી[10], શાહી–ઉમ્મી થે, પે, થા દિલમેં ભરા રાઝે[11] ઇલાહી
દી સંગને[12] ઉસ શેહકી રિસાલતપે ગવાહી–અશજાર[13] ભી એઅંજાઝસે[14] ઉસકે હુયે રાહી
દી મુરદોંકો જાં સબ્ઝ કીયા ખુસ્ક શજરકો
દોકર દિયા ઉંગલીકે ઇશારે સે કંમરકો. ૫

પહેલે કિયા અલ્લાહને જીસ ચીઝકો પઈદા-લિખ્ખા હે કે વો નૂરે જનાબે નબવી થા
દસ સો બરસ ઉસ દીંસે વો૦ નૂરે શહેવાલા–ઇસતાદા૦[15] રહા રૂબરૂએ ખાંલિકે યકતા
ગેહ હંમ્દોસના ગેહ સિફતે કુંદરતે હંકંથી
ઉસ નૂરપે હરદમ નઝરે રહંમતે હંકંથી. ૬

---

૧ તાજ. ૨ માહીતગાર. ૩ ઈરાદો. ૪ સુરજ. ૫ મજબૂત. ૬ અવળું. ૭ અસલીયત. ૮ થઇ શકવું. ૯ કમાન. ૧૦ દિન દુન્યા. ૧૧ ભેદ. ૧૨ પથર. ૧૩ ઝાડવાઓ. ૧૪ મોઅજીઝો. ૧૫ ઉભુ.

ઉસ નૂરસે ફરમાતાથા યેં હંઝરતે માઅંબૂદ–હઈ ખંલ્કંસેતૂ મેરી મુરાદ ઓર મેરા મકંસૂદ
ઇંઝ્ઝંતકી કંસમ અપની જો તૂ હોતા ન મૌજૂદ–તો રેહતી બિના[16] આલમે ઇજાદકી[17] નાબૂદ

પઈદા કભી કરતા નઝમીંકો નફ્લકકો.
દોઝખંકો નજન્નતકો, ન, આદમ ન, મલકકો. ૭

જો તેરા મોહિબ હે હમેં ઉસ્સે હે મોહંબ્બત–જો તેરા અંદૂહે હમેં ઉસ્સે હે અંદાવત
દી હમને તુઝે સારે રસૂલોંસે ફઝીલત–હર એકકી ઉમ્મતસે હે બેહતર તેરી ઉમ્મત

નાઇબ કીસી મુરસલકા નહીં તેરે વસીસા
બેટી તુઝે દી ફાતેમાસી ખંઈશ[18] અંલીસા. ૮

સિબ્તઈન વો બખ્શે તુઝે જો હમકો હેં પ્યારે–હમ ઉનકે રેઝાજો[19] વો રેઝાજો હેં હમારે
હેં અંર્શે મોઅંલ્લાકે વો તાબિંદે સિતારે–બખ્શાએંગે ઉમ્મતકેતેરી જુર્મ[20] વો સારે

જો મરતબે તેરે હેં વો ઔરોંકે કહાં હંઈ
તૂ ખંત્મે રેસોલહેં વો શફીએ[21] દો જહાં હંઈ. ૯

એક બાર યે સુનકર સુખંને ખાલિકે અકરમ–સિજદેકે લિયે ઝુક ગયા વો નૂરે મુજસ્સમ[22]
બાલા કિયા સિજદેસે સરે પાકકો જીસ દમ–પેશાનીસે તબ નૂરકે કંતરે ગીરે પઈહમ[23]

ઉસ નૂરકે કંતરોંસે પયંમબર હૂયે પઈદા
દરયાએ નબુવ્વતસે યે ગૌહર હૂયે પઈદા. ૧૦

ઉન સબસે જનાબે અહંદીને યે નિદા કી!!–પહેચાનતે હો? મનઝેલતો કંદ્રકો મેરી?
પહેલે સભોંસે નૂરે મોહંમ્મદને સદાદી–લા[24] રઈબ[25] હે તૂ ખાલિકો માઅંબૂદે હંકીકી

સિજદાં તુઝે વાજીબ હે કે તૂઝસા નહીં કોઇ
તૂ રબ હે હમારા તેરા હમસા નહીં કોઈ. ૧૧

તબ કુરસિયો, લૌહો, કંલમો, અંર્શે મોઅંલ્લા–નજમો,[26] માહે[27] મેહરા[28] મલકો, ગુંબદેખીઝરા
શામો, સહંરો, ઝુલમતો[29] ઝવ[30] જન્નતો દુનયા–અલ્લાહને સબ નૂરે નબીસે કિયા પઈદા

હંકં યે હે કે બાઅંસ હે વો આલમકી બિનાકા
કયા રૂતબા હે!!! કયા ફઈઝ હે!! મહંબૂબે ખુંદાકા. ૧૨

ઉસ નૂરકો દો હિસ્સા કિયા હંકંને બરાબર–ઓર ફિર કિયે હર હિસ્સેકે દો હિસ્સાં મોકંરરિર
દો ટુકડોંસે મખંલૂકં હુયે અહંમદો હંઈદર–પઈદા હુયે દો હિસ્સોંસે સિબતઈને પયમબર

ઝહરાકો ફિર ઉસ નૂરસે તનહા કિયા પઈદા
યું પંજેતનને પાકકા નકંશા કિયા પઈદા. ૧૩

ઇનસાંસે ભલા હોસકે!!! અઈસોંકી સના કદ!!!–એક નૂરે મોહંમ્મદસે હેં, યે, તા, બ, મોહંમ્મદ
વલ્લાહ અંલીસે હેં અંલી તક સભી અમજદ[31]–બાઅંદ એકકે એક ઉનમેંસે હેં સાહેબે મસનદ

સમઝે ન કોઈ યે, કે, મોહંમ્મદસે જુદા હેં.
એક સેબકે[32] ટુકડે હેં યેં સબ નૂરે ખુંદા હેં. ૧૪

૧૬ ઇમારત. ૧૭ નવી ચીઝ બનાવવી. ૧૮ ખઅેશ–ખેશ એક બરાબર છે. જમાઈ (સાહેબે કામૂસ) ૧૯ ખુશનુદી. ૨૦ ગુનાહ. ૨૧ સિફારિશ કરનાર. ૨૨ જીસ્મ બનેલું. ૨૩ બરાબર એક પછી એક. ૨૪ નહીં. ૨૫ શક. ૨૬ ચાંદરડા આસમાનના. ૨૭ ચંદ્રમા. ૨૮ સુરજ. ૨૯ અંધારૂ. ૩૦ અજવાળું. ૩૧ બહુજ બુઝુર્ગ. ૩૨ સફરજન.

આદમકો કિયા શેજે મલાઇકને જો સિજદા-યે નૂરે મોહંમ્મદકા ફકત પાસે અદબ થા હે યૂસૂફે યાઅંકૂબકે જો હુંસ્નકા શોહરા-થા વોભી ફકત નૂરે મોહંમ્મદહીકા જલવા

એક સાએકા[1] ગિરતે હુયે જો દૂરસે દેખા
મૂસાને ઇસી નૂરકો થા તૂરસે[2] દેખા. ૧૫

યે ઝુલ્મ હુવા કોનસે મુરસલકે હંરમપર-ઘર જલ ગયાં છીના ગયા, કીસકા, ઝરો ઝેવર ઓર, કિસકી, નવાસી શીરી બલવેમે[3] ખૂન્ને સર-તા, શામ ગઇ રાહમેં એ મિકનઓ[4] ચાદર

કિસપર ભી રેહાઇ[5] ન મિલી રંજો મેહંન[6] સે
ગરદનકો જો ખોલા તો બંધે હાથ રસન સે. ૧૬

બેટીકો કહો કોનસે મુરસલકી સતાયા ?-કિસકે શિકમે પાકપે દરવાઝા ગિરાયા ? દામાદકા હંકં કોનસે મુરસલકે મિટાયા ?-ગરદનમેં રસન બાંધકે કિસકો હે ફિરાયા ?

મકંતૂલ[7] કહો કિસકા નવાસા હુવા સમસે[8] ?
કિસ પ્યાસેકા કાટા હે ગલા તેગે સિતમસે ? ૧૭

અલ્લાહને રૂતબે તો મોહંમ્મદકો યે૦ બખ્શે-હેં સારે રસૂલોંસે ઝિયાદા શરફ ઉનકે હરચંદ કે રૂબ મોરદે આફાતો બલાયે-પર એંસે મસાઇબ[9] ભી કિસીને નહીં દેખે

કયા કયા ન દિયે રંજ ઉન્હેં અહલે જફાને
આરામ ન પાયા કભી મહંબૂબે ખુંદાને. ૧૮

પહેલી તો મૂસીબત યે હે શાહે દોસરાકી-થે બત્નમેં માદરકે, કે, વાલિદને કંઝાકી જીસ દમ છે બરસકે હુયે કુંદરતસે ખુંદાકી-માદરને, ભી, લી, રાહ ગુલિસ્તાને બકાંકી[10]

દો સદમે હુયે દૌરે યતીમીકે, જીગર પર
દાદાકે સીવા કોઈ ન બાકી રહા સરપર. ૧૯

બિન બાપકે ફરઝંદકા થા પાલના મુશકિલ-દાદા રહા હર, અમ્રમેં, પોતેકા મુકફિલ[11] જબ આઠ બરસકા હુવા વો૦ સરવરે આંદિલ-દાદાકો ભી, દરપેશ હુઇ ગોરકી મનઝિલ

ફિર રાહંતો આરામકી સૂરત કહો કયાથી ?
તનહાઇકી, આફત થી યતીમીકી બલા થી. ૨૦

જુઝ ઝાતે ખુંદા કોઇ ન થા યારો મદદગાર-માદર ન થી જો છાતીસે લિપટાકે કરે પ્યાર બાબાકાતો દેખાભી ન થા આપને દીદાર-રો દેતેથે દાદાકે લિયે દીમેં કઇ બાર

એકસપે અંજબ હંદેસા[12] તિફલીમેં પડાથા
આંસૂભી કોઇ પુંછને વાલા ન રેહાથા. ૨૧

વો૦ સિગ્રં[13]સિન ઓર આહ વો૦ તનહાઇકી આફત-થાએક દિલે નાઝૂકપે, વફૂરે[14] ગંમો મેહંનત કુદ્રંરસે, રેહતાથા ઝેબસ[15] ખૌફે અઝીય્યત-ચુપચુપ, કે કિયા કરતે થે ખાંલિકંકી ઇંબાદત

મઝલૂમકી તાઅંતકી સના કરતેથે કુંદસી[16]
અહંમદકી યતીમીપે બુકા કરતેથે કુંદસી. ૨૨

---

૧ વીજલી જો બરાબર ઝમીનપર પડે. મૌત-હલાક કરનાર. ૨ પહાડનું નામ ૩ મુસીબત. ૪ બારીક ઓઢણી જે કે ચાદરની અંદર ઓઢવાની ૫ છુટકારો. ૬ મેહનત. ૭ કત્લ કીયા ગિયા. ૮ ઝેર. ૯ મુસીબતો. ૧૦ કાયમ બાકી રેહનાર કાયમ રેહનાર. ૧૧ ઝામિન રેહવાવાલા. ૧૨ મુસીબત. ૧૩ નાનપણ. ૧૪ હદથી વધારે. ૧૫ બહુજ. ૧૬ ફિરશતાઓ. ઓલીયાઓ વી.

કરતાથા ફિરશતોંકો નિદા ખાલિકે, અકબર-મહેબૂબ મેરા ગરચે, હે એ વાલિદો માદર
હરઆન હિફાઝતકે લિયે મેં તો હું સરપર-ભેજો સલવાત ઓર સલામ ઉસપે મુકરરર

હાજત હે મોહમ્મદકો ન માદર ન પદરકી
હોતી હે યતીમીસે ફુઝૂં[1] કંદ્ર ગોહરકી. ૨૩

ખાલિકંકો યે તોકીરથી જીસ શાહકી મનઝૂર-ચાલીસ બરસ ઉનકો સતાતે રહે મકહૂર[2]
જબ હંકને કિયા દાઅવતે ઇસિલામપે મામૂર[3]-બસ દુશમને જાં હો ગયે સબ કાફિરે મગરૂર

રાહંત નમિલી બાદશહે જીન્નો બશરકો
હરએકને કિયા કંત્લ મોહંમ્મદકે પિસરકો. ૨૪

જીન લોગોંસે ફરમાતેથે યે અહંમદે મુખંતાર-અર્ફ કોમ ન અસનામકો[4] સિજદા કરો ઝિનહાર
જુઝ હંકકે નહીં કોઈ પરસતિશકા સઝાવાર-કાઇલહો[5] ખુદાકે :કલેમાકા કરો ઇકરાર

વો૦ કેહતેથે સાહેર[6] હે જવાબ ઉસકા નદો તુમ
કઝ્ઝાબહે,[7] કાઝીબકી[8] નસીહંત ન સુનો તુમ. ૨૫

થા ખાર[9] કોઈ રાહમેં ઉસ ગુલકે, બિછાતા,-ઓર, સંગ દિલીસે, કોઈ પથ્થર થા લગાતા
દાનાયે ઝમાંકો કોઇ દીવાના બનાતા-ઉસ ચાંદપે કોઠેસે કોઇ ખાક ગિરાતા

પુર ખૂં નઝર આતાથા સરો રૂએ મુબારિક
ભર જાતેથે સબ ખાકમેં ગેસૂયે મુબારિક. ૨૬

કુફ્ફારે કોરંશ આપકે થે દરપએ[10] ઇઝા-દોબાર મોહીમ[11] હોકે સબોંને કિયા નરગા[12]
ગરદનમેં રિદા ડાલકે ઉસ ઝોરસે ખિંચા-જો સદમેસે દમ ઘુટ ગયા મહબૂબે ખુદાકા

વ્હાં તકતો અંદાવતથી અબૂજહલે લઇંકો
મજરૂહ[13] કિયા સંગસે હંઝરતકી જબીંકો.[14] ૨૭

તંગ આનકે ઉસ શાહનેકી કાઅબેસે હિજરત-તોભી નમિલી હાથસે મલઉનોંકે ગાહંત
હશતાદોસે,[15] બાર ઉનસે લડે અહલે શકાવત[16]-મનઝૂરથા કરદિજીયે ગુલ શમ્એ રિસાલત

એદીનોંને કી, સખ્ત બદી શાહે ઉમમસે
તોડા, દુરેદંદાને[17] નબી સંગે સિતમસે. ૨૮

જીસ શમ્અંકી હો રોશની અલ્લાહકો મનઝૂર-હોતા હે ફુરૂઅં[18]ઉસકા, ઝમાનેસે, કહીં દૂર
જૂંજૂં હુયે જૂયાએ[19]ઝવાલ[20]ઉનકે, વો૦ મકહૂર-હોતા ગયા ખુરશેદ[21] હિદાયતકા ફુઝૂં[22]દૂર

પાની જો દિયા • આબેદમે તેગે અંલીને
સર સબ્ઝ કિયા ગુલશને ઇસિલામે નબીંને. ૨૯

---

૧ ઝીયાદે. ૨ તે શખસ કે જેના ઉપર ખુદાનો ગઝબ ઉતરેલો હોય. ૩ હુકમ થયેલો. ૪ મુરતીઓ. ૫ પોતાની ભુલ કબુલ કરનાર. ૬ જાદુગર. ૭ બહુજ ઝુઠુ બોલનાર. ૮ જુઠ બોલનાર. ૯ કાંટા ૧૦ એક પછી એક. ૧૧ સખ્તાઇનું કામ કીંવા મુસીબતમાં નાખનાર ૧૨ હલ્લો કરવો. ૧૩ ઘાયલ. ૧૪ કપાલ. ૧૫ ત્યાસી, (૮૩) ૧૬ પથર જેવા દીલના બદબખ્ત. ૧૭ મોતી જેવા દાંત. ૧૮ ડાળીયું. ૧૯ શોધનાર. ૨૦ એક હાલથી બદલાઇ જવું. જતું રેહવું. ૨૧ સુરજ. ૨૨ વધારો.

જીસ વકંત હુવા કુફ્રો . ઝલાલતસે જહાં પાક–ઓર દૂર હૂવા ગુલ્શનને દીંસે, ખંસો[1] ખાંશાક.[2]
રોનેકી હે જો સીનેમેં હોતાહે જીગર ચાક–બીમાર મદીનેમેં હુયે સય્યદે લૌલાક[3]

એકબાર ખીઝાં આગઇ હસ્તીકે ચમનમેં
તાકંત ન રહી બઈઠને ઉઠનેકી બદનમેં. ૩૦

એક કાફેરા૦ ને ગોશ્તમેં થા ઝેહર ખીલાયા–ઉસ ઝેહરને આખિર યે અસર અપના દીખાયા
મૌલાકો સરે બિસતરે આઝાર ગીરાયા–હિસ્સે, મેં હુંસનકે યેહી ઝેહરે સિતમ આયા

કમઝોર કિયા તપને રસૂલે અંરબીકો
તાકંત ન રહી બઈઠને ઉઠનેકી નબીકો. ૩૧

યે ગૈશમેં એક રોઝ પડે સય્યદુલ અનામ[4]–મસજીદ સદાએ ગિર્યસે હિલહિલ ગઇ તમામ
આંખોંકો ખોલકર કહા યે કયા હે શોરે આંમ–બોલીં જનાબે ફાતેમા તબ દિલ્કો થામથામ

અસહાબે ખાસ જમઅંજો મસજીદમેં હોતે હંઈ
ખાંલી મકાંમ દેખકે હંઝરતકા રોતે હંઈ. ૩૨

યે સુનકે મોઅંજેઝેસે ખડે હો ગયે નબી–અંબ્બાસ એક તરફકો હૂયે એક તરફ અંલી
મસજીદમેં ઉસ જનાબકો લેઆએ જીસ ઘડી–યે૦ ગુંલગુંલા હૂવાકે ઝમીં થરથરા ગઇ

કિતને તો દોસ્ત બોસાપયમબરકે હોતેથે
કિતને હી સરકો પાંઉપે રખરખકે રોતેથે. ૩૩

થા ફર્કે[5] મુરતફાપે એસાબા[6] બંધા હૂવા–ઓર બા, કમાલે ઝોઅંફ થા સીને પે સર ઝૂકા
ખાંલી હોજૂમ[7] ખંલ્કંસે મસજીદમેં થી, ન, જા,–હર સિમ્તયે બુલંદથી અસહાંબકી સદા

આઓ જમાલે અહંમદે મુખ્તાર દેખલો
અપને નબીકા આખેરી દીદાર દેખલો. ૩૪

મિમબરસે જા લિપટ ગયે પઈગમબરે ખુંદા–હ.ઝા ફિરાકે બઈનિયો બઈનક ઉસે કહા
મિમબરપે બઈઠ ખુંતબા જૂંહીં આખેરી પડા–સર પીટપીટ ગૈશ હૂયે અસહાંબે બે રીયા

રિકંત તબ ઉસ જનાબકોભી ઇસ કંદર હૂઇ
અશકોંસે રીશ[8] પાક મોહંમ્મદકી તર હૂઇ. ૩૫

ફિર યે કિયા મોહાજીરો[9] અનસારસે[10] ખેતાબ–મેં કિસ તરેહંકા તુમમેં પયંમઅર થા ? દો જવાબ
સબને કહા ફિદા તેરે અઈ માલિકુર, રેકાંબ–બાંધાહે તૂને ભૂખમેં પથ્થર મયાને ખાંબ

ઉમ્મતને તુઝ રસૂલપે કયા કયા જફા, ન, કી,
તૂ વો૦ રહીમ હે કે કભી બદદોઆં, ન, કી. ૩૬

ફરમાયા શાહને, કે, તુમ હંકંસે, ન, ગુઝરના–જો સુન્નતો વાજીબ હે ખિલાફ ઉસકે ન કરના
હરદમ ગૈંઝબે ઇંઝુંતે માઅંબૂદસે ડરના–ઝિનહાર કંદમ રાહે ઝલાલતમેં, ન, ધરના

૧–૨ ઘાસ લણી રેહવા પછી ફણુગા બાકી રહે છે તે. ૩ ઈશારો છે લૌલા-ક-માખલકતુલ અફ-લાક-નીતરફ યાને અગર તમે ન હોત અય મોહમ્મદ સ. અલબત્તા ન પયદા, કરતે, હું આસંમાનોંને. (હદીસે કુદસી) ૪ દુન્યાની ખિલકત. ૫ માથું. ૬ પાઘડી. ૭ ટોળાની ભીડ. ૮ ડાઢી. ૯ રસુલુલ્લાહ -સ- ની સાથે મકકએ મોઅઝમાથી મદીનએ મુનુવ્વારની તરફ હીજરતમાં સાથે હતા તે લોકો. ૧૦ મદદ કરવાવાલાઓ.

વલ્લાહ ફવાઇદ હેં, બડે, હૂંકૂંકી રેઝામેં
સુરતદહે કરેગા જો ખલલ હુકમે ખુદામેં. ૩૭

તુમ પાસ હૂં મેં છોડતા દો અમ્રે અઝીમ અબ-કુરઆન હે ઓર ઇતરતે અતહાર મેરે સબ
નાજી હે વો૦ ઇન દોનોંસે રખ્ખેગા જો મતલબ-જો હોગા ખિલાફ ઇનસે ન બખ્શેગા ઉસે રબ

ઇનમેંસે હરએક મુસહૂફે ઇમાંકા વરક હઈ
તાબેઅ, રહો ઇનકે, યે રેઝામંદીયે હૂંકૂ હઈ. ૩૮

વલ્લાહ અગર ઇનકી રેઝામંદી હે દરકાર-તુમ ઇનસે ખોસૂમત[1] ન કભી કીજો ખબરદાર
આઝાર મુઝે, દોગે, જો દોગે ઇન્હેં આઝાર-દોનોં યે જૂદા મુઝસે નહીં હોવેંગે ઝીનહાર

મેં સાથ તુમ્હારે હૂં જો સાથ ઇનકે રહોગે
મુઝસે ઇસી તકરીબસે[2] કૌસરપે મિલોગે. ૩૯

ફિર યૂં કહા હૈદરકી તરફ કરકે ઇશારા-આશિક હૂં મેં ઇસકા, કે, ખુદાકા હે યે પ્યારા
વલ્લાહ મેરે બાઅદ યે, રહબર[3] હે, તુમ્હારા=રંજ ઇસકો કોઇદે યે નહીં મુજકો ગવારા

સમઝે, ન, વસી જો ઇસે બાઅસ હે વો૦ શરકા[4]
મુખતાર હે યે૦ અહમદે મુખતાર કે ઘરકા. ૪૦

જો દોસ્તહે ઇસકા વો૦ મેરા દોસ્તહે વલ્લાહ-દુશમનહે જો ઇસકા મેરા દુશમનહે વો૦ ગુમરાહ
રૂતબેસે અલીકે, મેં તુમ્હેં કરતા હું આગાહ-જો ઇસ્સે બગી[5] હોવેગા કાફિર હે વો૦ બદખાહ

જીસકો, કે, યકીં ઇસકી ઇમામતકા નહીં હઈ
કાઇલ વો૦ મોહમ્મદકી રિસાલતકા નહીં હઈ. ૪૧

જો હુકમ અલીકાહે વોહી હુકમે ખુદા હઈ-નફ્સ ઉસકી જો હે નફ્સે રસૂલે દોસરા હઈ
જો કામ યે કરતા હે મુનાસિબ હે બજા હઈ-નાહક કોઇ હક ઇસકા જો છીનેતો ખતા હઈ

મેં દુશમનેહૈદરપે રેઆયત[6] ન કરૂંગા
મહશરમેં કભી ઉસકી શફાઅત ન કરૂંગા. ૪૨

યે વો૦ હે રહા રાહે ખુદામેં જો મુજાહિદ[7]-યે સાએકુલહમાં હે યે હે આબિદો ઝાહિદ[8]
પઇદા હૂવા જબ ખલ્કમેં ઇસકા હું મેં શાહિદ-સિજદા ન કિયા ઔરકો જુઝ ખાલિકે વાહિદ

એક ઇશ્ક અઝલસે હે ઇસે ઝાતે ખુદાસે
હમ નામે ખુદા હે યે ઇનાયાતે ખુદાસે. ૪૩

બેશક હકો બાતિલ કો જુદા ઉસને કિયા હઈ-કાઅબેમેં કદમ મોહરે નબુવ્વતપે ધરા હઈ
યે સાહેબે લૌલાક કે, કાંધે પે, ચડા હઈ-ખાલિકને ઇસે રૂતબએ મેઅરાજ દિયા હઈ

યે જુર્મ ગુનાહગારોંકા બખ્શાએગા રબસે
હોગી મેરી ઉમ્મતકી નજાત ઇસીકે સબબસે. ૪૪

ઝવજા ઇસે ઝહરાસી હે ખાલિકને અતાકી-વો૦ મેરા કલેજાહે તો યે૦ જાન હે મેરી
હે ગોકે વો૦ મખદૂમએ આલમ મેરી બેટી-મેં કરતા હું તઅઝીમ યે ઇસકીહે બુઝુરગી

ઇસ નૂરે નઝરપર યે મેરે હકકા કરમ હઈ
બા ખત્તેજલી અર્શપે નામ ઉસકા રકમ હઈ. ૪૫

૧ દુશમની-ઝઘડા-કીનો ૨ નઝદીકી. ૩ રસ્તો દેખાડનાર. ૪ બદી બુરાઇ-શયતાન. ૫ નાફરમાની કરીને ફરી જાય ૬ તરફદારી. ૭ કાફીરોની સાથે જંગ કરનાર. ૮ પરહેઝગાર.

વલ્લાહ સતાના મેરી બેટીકા ઝબૂં[1] હઈ-વો૦ મરયમો હવ્વાસેભી રૂતબેમેં ફુઝૂં હઈ
તસલીમકો ઉસકી ફલકે પરિ નીગૂં હઈ-વો૦ પારએ તન હે મેરા ઓર યે મેરા ખૂં હઈ

જો બાઅંદ મેરે નેક સુલૂક ઉસ્સે કરેગા
મેં કબ્રમેં આઉંગા વો૦ જીસ રોઝ મરેગા. ૪૬

શાદ ઉસકો કિયા જીસને મુઝે ઉસને કિયા શાદ-એદાદ હુઇ ઉનપે તો મુઝપર હુઇ એદાદ
સમઝાતા હું મોહબ્બતસેં ઉસે દિલસે રખો શાદ-બરબાદ હુવામેં: જો હૂઇ ફાતેમા બરબાદ

જીસ શખ્સસે ઝહરાકા ન કુચ ઝોર ચલેગા
વો૦ તા, બ, અબદ[2] આતિશે દોઝખમેં રહેગા. ૪૭

તુમ સબ મેરી બેટીકી તો, ઇઝ્ઝતસે, હો આગાહ-વો૦ ફાકો કશો એકસો મઝલૂમ હે વલ્લાહ
ઝવજ ઉસકા હે અકલીમે ઇમામતકા શહનશાહ-પર દોલતે દુન્યાસે હે ઇન દોનોંકો ઇકરાહ

જુઝ હકકે કિસીસે નહીં કુચ કેહતે હેં દોનોં
એક બોરયેપે ફાકેસે સો રેહતે હેં દોનોં. ૪૮

બચ્ચોંકા યે સાથ ઓર બિઝાઅત[3] હે બહોત કમ-માયા નહીં કુચ ઘરમેં ખુદા ઇસકા હે મખ્દૂમ
ખાલિકકી ઇબાદતમેં ગુઝરતા હે હરએક દમ-આઝૂક,[4] એ, ઝહરાકો ન છુપને કોઇ અઝલમ

હરચંદકે હાસિલ જો પિદરકાહે વો૦ કયા હે?
ફિર ઉસકો બહોતહે, કે, વો૦ ખાલિકને દિયાહે. ૪૯

બેટે જો હેં ઉસકે વો૦ મેરે લખ્તે જીગર હઈ-દોનોં ફલકે ઇઝ્ઝો શરાફતકે કમર હઈ
બહરૈન[5] હેં ઝહરાઓ અલી ઓર વો૦ ગોહર હઈ-અલ્લાહ કે પ્યારે હેં મોહમ્મદ કે પિસર હઈ

નાખુશ કિયા ખાલિકકો અગર ઉનપે જફાકી
કીજો ન ખયાનત યે અમાનત હે ખુદાકી. ૫૦

અલકિસ્સા ફિર સભોંસે નબીને કિયા કલામ-જીસ જીસકે હોં હુકૂક વો૦ લે મુઝસે ઇન્તેકામ[6]
ઉઠ્ઠા વો૦ શખ્સ લિખ્ખાહે ઉક્કાશા જીસકા નામ-હો દસ્તબસ્તા અર્ઝકી યા સય્યદુલ અનામ

મુદ્દત તલક રહા હે મુઝે દર્દ શાનેકા
લૂંગા કિસાસ આજમેં ઉસ તાઝયાનેકા. ૫૧

સલમાન ફારસીસે ખિતાબ આપને કિયા-તુમ યાંસે જાઓ દોડે હૂયે, તા, હરમ સરા
વો૦ તાઝયાના ફાતેમા કે ઘરમેં હે ધરા-તુમ જાકે માંગ લા દો મેરી બેટીસે ઝરા

ઇસને કિયાહે રહમ રિસાલત મઆબપર
છોડા, ન, ઇસ કિસાસકો રોઝે હિસાબપર. ૫૨

વાંસે ચલે જો હઝરતે સલમાં બચશ્મેતર-મસજીદ કે દર તલક ન હૂવાથા અભી ગુઝર
ફિર આપને બુલાકે કહા અઈ નિકો સિયર-લેકીન હસન હુસૈનકો ઇસકી ન હો ખબર

તુમસે ખબર કિસાસકી ગર પાયેંગે અભી
મસજીદમેં માંકે સાથ ચલે આયેંગે અભી. ૫૩

યે સુન ચલે વહાંસે જો સલમાન ફારસી-આયે જનાબે ફાતેમાકે દરપે ઉસ ઘડી
બાતુશ શરફકે દરપે ખડે હો નિદા યે દી-તુઝપર સલામ, હોજી યો, અઈ દુખતરે નબી

૧ ખરાબમાં ખરાબ. ૨ હમેશાપણું જેનું આખરપણું ન હોય. ૩ પુંજી-સામાન. ૪ થોડો ગુજારો પેટ પુરણુ ન મળે તે ૫ રૂમ અને ફારસના બન્ને દરયાને કહે છે. ૬ બદલો લેવો.

ફરમાન હે રસૂલે ફલક બારેગાહકા
લેઆઓ તાઝયાના રિસાલત પનાહકા. ૫૪

મસજીદમેં જબસે આયે થે મહુંબૂબે કિરદેગાર-દરપર જનાબે ફાતેમા આતીથીં બારબાર
સલમાનકી સદા જો સુની આઇ બેકંરાર-પૂછા કે આજ હોંગે રસૂલે ખુદા સવાર ?

બાબા સવાર હોં યે કહાં ઝોર પાયા હઈ ?
ફિર તાઝયાના કિસકે લિયે યે મંગાયા હઈ ? ૫૫

સલમાંને અંર્ઝકી મેરી મખંદૂમા મેં ફિદા-અહંમદને જીન દિનોં સફરે શામથા કિયા
નાકે,[1] પે, તાઝયાના બુલંદ આપકા હૂવા-લેકીન વો૦ એક શખ્સકે, શાનેપે લગ ગયા

કોડા તલબ કિયાહે જો અબ ઇસ મકાનસે
હોગા કિસાસ આજ તેરે બાબા જાનસે. ૫૬

ગંશ ફાતેમાકો આ ગયા યે૦ સુનકે એકબાર-છિડકા ગુલાબ ચેહરેપે ફિઝ્ઝાને બે શૂમાર
ફિઝ્ઝાસે ફાતેમાને કહા મેં તેરે નિસાર-મેરી તરફસે લે કે યે૦ પઈગાંમ ઉધર સિધાર

બાબા મેરા મરીઝ હે સો રેહુંમ ખાયે વોહ
સો તાઝીયાના પીઠપે મેરી લગાએ વોહ. ૫૭

સલમાનને કહાકે સુન અઈ બેકસો મલૂલ[2]-ઇસ બાતકો રસૂલ કરેંગે ભલા કંબૂલ ?
લા જલ્દ તાઝયાના, કે, હેં, મુનતઝિર[3] રસૂલ-હર તૌર તાઝયાના તો લાઇ ગંરઝ બતૂલ

આએં ખબર હુસઈનો હંસનસે બયાનકી
અઈ લાડલો ખંબર હે તુમ્હેં ? નાના જાનકી. ૫૮

નાના તુમ્હારા તપસે હે અબ ઝારો નાતવાં-હે ઝર્ફ તાઝયાનાકી તાકંત ઉન્હેં કહાં
એક શખ્સ હે કિસાસ તલબ કર રહા હે વ્હાં-હે શીરે ફાતેમાકી કંસમ તુમકો દરમયાન

સો તાઝયાના ગર વો૦ લગાએ, તો, ખાઓ તુમ
નાનાકો ઉસ કિસાસસે જાકર બચાઓ તુમ. ૫૯

યે વો૦ હે, જીસને દોશ[4]પે તુમકો કિયા સવાર-ગેસૂ બનાયે અપની, તુમ્હારે લિયે મેહાર[5]
દોનોં હૂયે સદાએ શુતુર,[6] કી, જો ખાસ્તગાર[7]-અંફઅંફ[8] કહા, ઝબાને મુબારિકસે, તીન બાર

કાંધેપે જબ સવાર કિયા નાના જાનને
ફિર ઇસપે ઇફતેખાર કિયા નાના જાનને. ૬૦

માંકી ઝબાનસે જૂંહીં યે માજરા સુના-ઝહરાંકે દોનોં લાડલે દૌડે પિયાદા પા
રસ્તેમેં એક એકસે કેહતેથે જા, બજા-યારો અભી કિસાસતો વાકેઅં નહીં હુવા ?

રોનેપે દોનોં ભાઇકી આંખેં તુલી હૂઇ
થીં ટોપિયાં તો હાથોંમેં ઝુલ્ફેં ખુલી હૂઇ. ૬૧

મસજીદમેં આનકર જૂંહીં પોંહચે વો૦ નૌહાંગર-દેખાકે, રસ્તખીઝ[9] કંયામતકા હે અસર
ઉક્કાશા કેહ રહાહે, કે, અઈ સય્યદુલ બશર-ઉસરોઝ પઈરહન થા ન બંદંકે દોશ પર

હંઝરતકીભી રિદા જો ઉઠી દરમિયાનસે
સર પીટનેકી આઇ સદા આસમાનસે. ૬૨

૧ ઉંટણી. ૨ ગમગીન. ઉદાસ. ૩ વાટ જોઇ રહેલા. ૪ ખંભો. ૫ લગામ જે કે ઉટના નાકમાં લાકડી પરોવીને તેમાં દોરી બાંધે છે તે. ૬ ઉંટ. ૭ ખાહીશ. ૮ આવાઝ. ૯ કયામત.

આમાદએ[1] કિસાસ જો આયે નઝર નબી—ઔર હોશે પાકપર, ન, રિદાથી, પડી હૂઈ કાંપા હસન હુસૈનકા દિલ ખુંબ ઉસ ઘડી—લિપટે નબીકી પીઠસે ઔર ઉસ્સે અર્ઝકી

સો તાઝયાના માર હમેં અપને હાથસે
પર દરગુઝર[2] કિસાસે શહે કાયનાતસે.[3] ૬૩

નાના કો તૂ ઉઠહાદે રિદા બહરે કિરદેગાર—કરતે હમારે જીસમસે હમદોનોંકે ઉતાર
એક દિર્રે,[4] કે એવઝહમેં સો દિર્રે ચલકે માર—ઘરમેં હમારી વાલેદા ફિરતી હે એકંરાર

બસ હાથ ઉઠા જનાબે રિસાલત પનાહસે
ડરતા નહીં હે ફાતેમા ઝહરાકી આહસે ? ૬૪

દેખા નબીને અપને નવાસોંકા જબ યે હાલ—કાંપા તને મુબારિકે મહબૂબે ઝુલજલાલ
રોયેકે રીશ, આંસૂઓંસે, તર હૂઈ કમાલ—છાતી લગાલગાકે કિયા દોનોંસે મકાલ[5]

દોનોં હૂયે હો ખલ્ક, શહાદત, કે, વાસતે
હોગે શહીદ તુમ ઈસી ઉમ્મતકે વાસતે. ૬૫

ચેહરા હસનકા ઝહરસે હોવેગા સબ્ઝ[6]ફામ—તૂ અય હુસૈન હોવેગા મઝબૂહે તિસ્ને કામ
લેં કિસ તરેહ નવાસોંસે નાનાકા ઈન્તેકામ ?—દોનોંકે રોંગટોંપે ફિદા સય્યદુલ અનામ

હરચંદ ફાતેમાકે કહેપર ચલેહો તુમ
કયા ઝર્બે તાઝયાના કે ખાતિર પલેહો તુમ ? ૬૬

અલ કિસ્સા, વાં, કલામ, યે હોતેથે એકદીગર—ઉક્કાશાને જો, મોહરે નબુવ્વતપે કી નઝર
આરિઝકો[7] અપને ખૂબ મલા, બા, દો ચશ્મે તર—ઔર અર્ઝકી કિસાસ કહાં સય્યદુલ બશર

જીસ્ને કે, મસ, કિયા, તને ખૈરૂલ અનામહૈ
વલ્લાહ ઉસપે આતીશે દોઝખ હરામ હૈ. ૬૭

મેંને યે ઈસલિયે, તો, બરેહના કિયાથા સર—તા, મસ, કરૂં મેં જીસ્મ મુબારિકસે, યેં બદન
સબને દોઆંયે ખૈર કી, સુનસુનકે, યે સુખન—મસજીદસે આયે ઘરમેં ગરઝ સરવરે ઝમન

પર ફાતેમાને શિકલ યહાં યે બનાઈથી
દરતક હઝાર બાર વોં હુજરેસે આઈથી. ૬૮

આએ હૂયે રસૂલકો દેખા જો ઉસ ઘડી—બેતાબ હો કે ફાતેમા કદમોંપે ગિર પડી
કી, અર્ઝ બાબાજાન મેં દેવડીપે, થી, ખડી—આએ સલામત આપ હૂઆ ખૈરયત બડી

તુમપર ફિદામેં ઔર મેરે નૂરે અયનયે
ઈસને કિયે નિસાર હસન ઔર હુસૈનયે. ૬૯

મેને તો દોનોં બેટોંકો ભેજાથા ઉસ મકામ—કયા મેરે લાલ આજ ન આએ તુમ્હારે કામ ?
લેતે, ન, અપને સરપે જો નાનાકા ઈન્તેકામ—મેં હૂઘ બખ્શતી, ન, ઉન્હેં અપના લાકલામ

એક ઝર્બે તાઝયાનાસે મુજકો હઝર[8] ન થા
લેકિન કિસાસ ગાહમેં મેરા ગુઝર ન થા. ૭૦

હઝરતને ફાતેમાસે કહા તબ, કે, વાકેઈ—હેં તેરે લાડલોંપે તવક્કોઅ[9] મુઝે યકીં
ઈનપરતો એક પિસરકો ફિદા કર ચુકા નબી—ઈનસે તો, હે, ગરઝ અભી બાકી મેરી બડી

૧ તૈયાર. ૨ માફી. ૩ દુન્યા. ૪ ચાબુક ચામડાની. ૫ વાત. ૬ લીલો રંગ. ૭ ગાલ. ૮ બીક. ૯ ભરોસો રાખવો.

મવકાએ હરએક ચીઝકા હે હર મકામ પર
યે કામ આયે, ગે મેરી ઉમ્મતકે કામ પપ. ૭૧

ઉસ વકત ફાતેમાસે પયમબરને યે કહા-કાફૂર લાઓ લાયા હૂવા • [જીબરઇલકા લાઇ જો ફાતેમા, તો કિયા ઉસકે ચાર, જા.-એક આપ, એક ફાતેમા, ઓર એક મુરતઝા

હિસ્સા ચહારમિયે હુસન સબ્ઝે ફામ
લેકિન લિયા ન નામ શહે તિશ્ને કામકા. ૭૨

કાફૂર પર હુસેનને જીસ વકત કી નઝર-રોને લગે પુકારકે . કુરતેકો મુંહપે ધર રોનેસે ઉસકે રોનેલગે સચ્યદુલ બશર-માયેકો ચૂમકર કહા અઈ પારએ જીગર

રોનેને, તેરે, કરદિયા બેતાબ જાનકો
રૂલવા દિયા મલાએકએ આસમાનકો. ૭૩

શબ્બીરને યે અંઝકી બાચશ્મે અશ્કબાર-સાબિત હૂવા, કે, તુમ મુઝે કરતે નહીહો પ્યાર કાફૂરમેં દિયા, મુઝે હિસ્સા ન ઝીનહાર-હોતી હે બસ યેહી મુઝે તશવીશ[1] બારબાર

મુરદા મેરા, યે, બેકસો મજબૂર હોવેગા
જીસકે લિયે, ન, ગુસલ ન, કાફૂર, હોવેગા. ૭૪

ફરમાયા તબ રસૂલે ખુદાને, કે, જાને મન-બેગોર તેરી લાશહે ઓર કરબલાકા બન બે ગુસલહી રહે તેરા ચાલીસ રોઝ તન-સેહરાકી ધૂપ હે તેરી મય્યતકા હે કફન

તાબૂત ચોબ નેઝેકા મનઝૂર હે હુસેન
ઓર ખાકે કરબલા તેરા કાફૂર હે હુસેન. ૭૫

શબ્બીરને કહા યે જફા મુઝપે કિસ લિયે?-બોલે નબી શફાઅતે ઉમ્મતકે વાસતે શેહને કહા કબૂલ હે વલ્લાહ સબ મુઝે-લેકિન નજાતે, ઉમ્મતે આસી, ખુદા કરે

ગર, જાન, કામ આએતો કયા જાન ? ચીઝ હઈ
વલ્લાહ મુજકો આપકી ઉમ્મત અઝીઝ હઈ. ૭૬

થી શિદ્દતે તપ દમબદમ ઓર ઝોઅફથા તારી-થે ફાતેમાકે હાલપે અશ્ક આંખોસે જારી છાતીસે લગા બેટીકો બાગિર્યાઓ ઝારી-ફરમાતે થે મેં તુઝપે ફિદા અઈ મેરી પ્યારી

છૂટના મેરા દુન્યાસે તેરે હકમે સિતમ હઈ
દુશમન તુઝે દુખ દેંગે જો ગમ હે તો યે ગમ હઈ. ૭૭

હઈદરકો કભી દેખકે પાસ અપને બુલાતે-કિસ પ્યારસે દામાદકો છાતીસે લગાતે પેહલૂમેં કભી દોનોં નવાસોંકો બિઠાતે-કુચ સોંચકે, મુંહ, ચુમતે ઓર અશ્ક બહાતે

ફરમાતે થે દોનોંપે ફિદા જાને મોહમ્મદ
પઝમુરદા[2] અભીસે હેં યે રઈહાને મોહમ્મદ. ૭૮

અફસોસ મેરે બાઅંદ સિતમ હોયેગા ઇનપર-હઈહાત મુસીબતમેં પડેંગે મેરે અસગર મઝલૂમપે કુચ રેહમ ન ખાવેંગે સિતમગર-આરામ જહાંમેં ન મિલેગા ઇન્હેં દમભર

નાચાર ઇન્હેં છોડતાહું ઉમ્મતે બદમેં
ઇનકે લિયે તડપેગી મેરી રૂહ લહદમેં[3]. ૭૯

૧ ફીકરમાં નાખવું. ૨ કરમાઇ ગએલું. ૩ કબર.

છાતીપે ઇન્હેં કૌન સુલાવેગા મેરે બાઅ્દ-કાંધેપે ઇન્હેં કૌન ચડ્હાવેગા મેરે બાઅ્દ
કૌન ઇનકે ભલા નાઝ ઉઠાવેગા મેરે બાઅ્દ-રોવેંગે પે ચૈન ઇનકો ન આવેગા મેરે બાઅ્દ

માં બાપકો તો હોશ નહોગા મેરે ગંમમેં
કૌન, ઇનકી, ખબર લેવેગા ઉસ દરદો અલમમેં. ૮૦

યે કેહતેથે, ઔર, થી મરઝુલ્મૌત, કી, શિદ્દત-થી બિસતરે આઝારસે ઉઠનેકી ન તાકત
ફરમાયા, હુઇ ઘરમેં જો, અસહાબકી કસરત-નઝદીક હે અબદારે ફનાસે મેરી રહેલત

અંદેશાકી જાગાહ હે યે ઇબરતકા મહેલહૈ
જો ઝિંદા હૈ એક દિં ઉસે દરપેશે અજલહૈ. ૮૧

હાલ ઉનકા નઝર આયા જો સુલતાને ઉમમકો-ફરમાયા કે, લે આઓ દવાત ઔર કલમકો
તહરીર[૧] તુમ્હારે લિયે કુચ કરના હે, હમકો તા રાહે ઝલ્લાલતસે રખો બાઝ કદમકો

વલ્લાહ અમલ ગર મેરે લિખને પે કરોગે
ફિર હશ્ર તલક તુમ કભી ગુમરાહ ન હોગે. ૮૨

એક શખ્સ ચલા, લેને, દવાત ઔર કલમ જબ-કેહને લગા અઝ,રાહે, અદાવત યે કોઇ તબ
ફિરઆ, હમેં તહરીરે નબીસે નહીં મતલબ-કુરઆનહી કાફી હે હમારે લિયે બસ અબ

કેહતા હો જો હઝયાં[૨] ઉસે કબ હોશો ખિરદ હૈ
ઇસ વક્તકી તકરીર ન તહરીરે સનદ હૈ. ૮૩

તકરાર સે ઇનસબકી જો એક ગુલ હુવા બરપા-ઉસ સદમેસે મહબૂબે ઇલાહીકો, ગશ આયા
કયા ઝુલ્મ હે કયા કેહર હે, વા, હસરતો દરદા-તહરીરે વસીય્યતકે ભી માનેઅ હુયે આઅ્દા

કેહના હઝયાંકા કલેમા હકમેં નબીકે
મહબૂબે ખુદાસે યે સુખન બે અદબીકે. ૮૪

અૈ મોમેનો ઇનસાફકી જા હે વોહ પયમબર-જીસકે લિયે કુરઆંમેં કહે ખાલિકે અકબર
જો કુચ હે કલામ ઇસકા નહીં વહયસે બાહેર-હઝયાં કહે ઉસ શખ્સકે હકમેં વોહ સિતમગર

કૌનૈનમેં લાઅન ઉસપે ન કયું હશ્ર તલક હો
કાફિર હે વોહ ખુદ કુફ્રમેં ઉસકે જીસે શક હો. ૮૫

અસહાબસે ફરમાયાકે, ઉઠ જાઓ બસ ઇસદમ-વોહ સુન ચુકા તુમસે મુઝે જીસ બાતકા થા ગમ
સબ ઉઠકે ઘર અપને ગયે સોહબત હુઇ બરહમ[૩]-રોયા કિયે, તા, દેર શહનશાહે દો આલમ

ફરમાયે સુખન સબકે, હૈદરકો બુલાકે
ઝહરાકો બહોત પ્યાર કિયા છાતી લગાકે. ૮૬

શેહ કેહતેથે સેહત હો, ન હો, ખાના તો ખાલો-નાનાકે નવાસો દિલે મુઝતરકો સંભાલો
ચિલ્લાતીથીં ઝહરા, કે, ન યેહ ઝીક્ર નિકાલો-બાબા મેરે ફરઝંદો કો દુલ્હા તો બનાલો

અરમાન થા તુમકો તો નવાસોંકી દુલ્હનકા
કયા બ્યાહ ન દેખોગે હુસૈન ઔર હસનકા. ૮૭

૧ લખવું. ૨ બીમારીના સબબથી બેહોશીમાં બકવાટ કરવો (સનેપાત હોવો જુવે) ૩ નારાજ.

પોંહચા જો કૈરીં રોઝે વફાતે શહે અબરાર–જીબરીલને એક લોહ દી લાકર ઉન્હેં એકબાર
લિખ્ખેથે જીંતે સખ્ઝસે કુચ ગઈ બકે અસરાર[1]–ગ઼શ હો ગયે પડતે હીં ઉસે અહંમદે મુખ઼તાર

હોશ આયાતો ચુપકેસે કહા લાઓ અંલીકો,
યે લોહ દિખાઉંગા મેં ખ઼ાલિકે કે વલીકો. ૮૮

રોકર કહા ઝહરાને, કે, ક્યા, ઈસમેં હે મરકૂમ[2]–ફરમાયા નબીને, કે, જોહે ખ઼ાલીશે કૈયૂમ
હૈદરસે યે મઝમૂં તુમ્હેં હોજાયેગા માઅંલૂમ–આએ જો અંલી લોહ વો૦ દી બાદિલે મગ઼મૂમ

પડકર કહા હૈદરને તરદ્દુદ[3] તુમ્હેં ક્યા હઈ ?
અલ્લાહો પયગ઼મ્બર કી રેઝા અપની રેઝા હઈ. ૮૯

કુચ ગ઼મ એ ખિલાફતકી અંલીકો નહીં પરવા–બંધ જાએતો બંધ જાએ ગલા રસ્સીસે મેરા
હે સખ્ત મગર હાદિસએ, પેહલૂયે ઝહરા–ઘબરાકે કહીં ખોલ ન દે બાલ, યે, દુખયા

હરજંગમેં દિખલા ચુકા, મેં, ઝોરે ખુદાકો,
દિખલાઉંગા અબ જોહરે તસલીમો રેઝાકો. ૯૦

ઝહરાને કહા કુચ ન, મુફસ્સલ[4] હુવા માઅંલૂમ–રોકર કહા હૈદરને યે હે મરઝીયે કૈયૂમ
મકૂતૂલ[5] તેરે બત્ન,[6] મેં, હો મોહસિને માઅંસૂમ–છિન જાયે ફિદકભી તેરા અઈ બેકસો મઝલૂમ

હકે અપના, ન, તૂ ગ઼ાસેબોં,[7] સે પાયેગી ઝહરા
અબ ફાકોંકશી કરકે તૂ મર જાયેગી ઝહરા. ૯૧

જીબરીલસે ફરમાયા નબીને, કે, બિરાદર–દરગાહે ઈલાહીમેં કરો અંર્ઝ યે૦ જાકર
લિખ્ખાહે, જો, અબ્રે શુદની, લોહકે ઉપર–ઝહરા ભી રેઝામંદહે ખુરસંદ[8] હઈ હૈદર

ઝહરાપે હો બેદાદ અંલીપરભી જફાહો
ઘર ખાકમેં મિલજાયે પર ઉમ્મતકા ભલા હો. ૯૨

જીબરીલ ફલક[9]પર ગયે ઓર ગ઼શ હુયે મૌલા–દરવાઝેસે નાગાહ સદા યે૦ હુઇ પઈદા
દો ઇઝને દખ઼ાલ[10] અઈ હરમે સય્યદે બતહા[11]–જાકર કહા ઝહરાને, કે, બેહોશ હેં બાબા

ફિર આઇ નિદા ફિર વોહી ફરમા ગઈ ઝહરા
પર તીસરી આવાઝમેં ઘબરા ગઈ ઝહરા. ૯૩

ફુરસત જો હુઇ ગ઼શસે તો હઝરતને ભી પૂછા–ઝહરાને કહા એક અંરબ આયાહે તનહા
વો૦ માંગતા હે ઈઝને દખિલ અઈ મેરે બાબા–કિતનાહી કિયા ઉઝર, નહીં કિસકો પઝીરા[12]

હઝરતને કહા યે૦ મલકુલમૌત હે ઝહરા
હંગામા[13] મેરી ઝીસ્તકા[14] અબ ફૌત,[15] હે, ઝહરા. ૯૪

યે૦ ઇઝન કિસીસેભી નહીં માંગતા વલ્લાહ–પર હાં મેરે દરવાઝે કે રૂતબેસે હે આગાહ
અલ્લાહરે તૌકીરો શરફે સય્યદે ઝીજાહ[16]–બે હુકમ ન ઘરમેં મલકુલ મૌતકો, થી, રાહ

૧ ભેદ. ૨ લખેલું. ૩ શક-ફીકર. ૪ બયાન કરેલું ખોલાસાવાર. ૫ કત્લ થઇ ગયેલ, ૬ પેટ. ૭ બીજાનો હક જબરાઇથી લેનાર ૮ રાઝી. ૯ આસમાન ૧૦ દખલ દેનાર, ૧૧ મકકએ મોઅઝ્ઝમા. ૧૨ કબુલ કરેલું. ૧૩ વકત, ૧૪ ઝીંદગી. ૧૫ મરવું. ૧૬ મોટા મરતબા વાલો.

પર કરઓ બલામેં ચેહી વરથા ચેહી દરથા
ફુક્કારકા અંબોહ થા આતિશકા ગુઝરથા. ૯૫

પીયા, મલકુલમૌતને, મૌલાકા જો ફરમાન—આયા, બઅદબ, રૂબરૂએ, ખુસરૂવે,[1] દૌરાન, હઝરત હૂયે હિમ્મતકે લીયે, વહંય કે, ખાલાન હાતિકને કહા લે તેરી મુશકિલ હૂઇ આસાન

મહેશરકા ખુદાને કિયા મુખતાર અભીસે
બખ્શો, તેરી હિમ્મતકે ગુનાહગાર અભીસે. ૯૬

મૌલા હૂયે ખુશ ઔર લેહાફ[2] આપને ઓડહા—સીનેમેં જો ગંજીનએ અસરારે ખુદાથા સોંપા વો૦ બુલાકર અસદુલ્લાહકો તનહા—ઝહરાસે મુખાતિબ હુયે અઇ આશિકે બાબા

કુચ દિન તુમ્હેં રેહના હે યહાં રંજો મેહનમેં
રોના ન બહોત મુજકો મેં તડપૂંગા કફનમેં. ૯૭

ફિર દસ્તે યદુલ્લાહ મેં ઝહરાકા દિયા હાથ—ફરમાયા સુલૂક ઇસસે જો હોગા હઇ મેરે સાથ ઝહરાસે કહા ખિદમતે હઇદર હઇ ઇબાદાત-એ હુકમે યદુલ્લાહ ન કરના તૂ કોઇ બાત

મોહતાજ મેરે ભાઇકો સરતાજ સમઝના
હઇદરકી કનીઝીકો તૂ મેઅરાજ સમઝના. ૯૮

ફિર રોકે કહા અઇ મેરે મઝલૂમ નવાસો—લો બઇઠલો ઝાનૂપે, મેરે, કાંધેપે, ચડલો મુખતારમેં હિમ્મતકા કીયે જાતાહું તુમકો—વો૦ કીજીયો જીસમેં મેરી હિમ્મતકા ભલાહો

શબ્બરસે કહા ઝેહરે દગા પીજીયો પ્યારે
શબ્બીરસે ફરમાયા, કે, સર દીજીયો પ્યારે. ૯૯

સુનકર યે સુખન શોર હૂવા રોનેકા બરપા—બિસતરપે હૂયે રાસ્ત શહે યસરબો બતહા નઝદીકે મોહમ્મદ મલકુલ મૌતભી આયા-ફરમાને ખુદા ફૌજે, મલાઇકકો યે પોંહચા

નઝદીક સવારી હે રસૂલે અરબીકી
સફ બાંધકે તાઅઝીમ કરો રૂહે નબીકી. ૧૦૦

દોઝખકો બુઝાદો, કે, હો રહમત મેરી ઝાહિર—ખોલો દરે અફલાક, મેરે દોસ્તકે, ખાતિર હૂરાને બેહિશ્તી હોં મુકલ્લલ[3] બ જવાહિર—હાંઅર્શકે સાકીન દરે ફિરદોસપે હાઝિર

સુલતાને રિસાલતકી હે આમદ કોઇ દમકો
પલકોંસે મુસફ્ફા[4] કરો ગુલઝારે ઇરમકો. ૧૦૧

વો૦ આતાહે જો આશિકે, સાદિક, હે, હમારા—વો૦ આતાહે જીસકે લીયે આલમકો સંવારા વો૦ આતાહે જો અર્શે મોઅલ્લાકા હે તારા—વો૦ આતાહે જો સબસે બહોત હમકો હે પ્યારા

હંગામે તલત્તુફ[5] મુદારાતકા[6] દિન હઇ
માઅશૂકસે આશિકકી મુલાકાતકા દિન હઇ. ૧૦૨

યાં શાહને ફરમાયા, કે, લે કબ્ઝકર અબ, જાં,—રાહી હુયે મૌલા તરફે રોઝએ રીઝવાં[7] પહેલે શહે મરદાને સર અપના કિયા, ઉરયાં[8]—ફિર ફાડે નવાસોંને ભી નન્નેસે ગીરેબાં

ગશમેં કહીં ઝઇનબ કહીં કુલસૂમ પડીથી
ખાતૂને કયામતપે કયામતકી ઘડીથી. ૧૦૩

---

૧ બહદશાહ. ૨ રૂ નાખેલું કપડુ એઢવાનું (રઝાઇ હોવી જુવે) ૩ સણગાર કરેલો. ૪ સાફ. ૫ મેહરબાની કરવી. ૬ તરફદારી કરવી. ૭ એક ફીરસ્તાનું નામ છે જે કે દરબાન છે જન્નતનો. ૮ ઉઘાડુ.

હઈહઈ મેરે બાબા તેરી મઝલૂમીયે ગુરબત–તહરીરે વસીય્યતકી, ન, દી, લોગોંને ફુરસત
હઈહઈ વોસુકુત[1] આપકાવોયાસ વોહસરત[2]–વો ઝાલિમોંકા હંસના વો હઝયાનકી,તોહમત

કુચ હૂકૂમેં અઝીઝોંકે ન કેહકર ગયે બાબા .
ઈસ તરહ મુયે આપ, કે, સબ મરગયે બાબા. ૧૦૪

રોતા હે હસન પૂછીયે રૂમાલસે આંસૂ–ઝિદ, કરતા હે શબ્બીર મંગા દીજીયે આહૂ
કેહતે હેં યદુલ્લાહ, કે, ટૂટા મેરા બાઝૂ–ઉમ્મે સલેમા, ગંશમેં હે ખોલે હૂયે ગેસૂ

ટકરાતા હે, સર, કોઇ ઝમીંસે કોઈ દરસે
હમ, ઉઠ ગયે, કયા વહંયે ખુદા ઉઠ ગઇ ઘરસે ? ૧૦૫

બાબા મુઝે આવાઝ સુનાલોતો સિધારો–બાબા મુઝે પેહલૂમેં સુલાલો તો સિધારો
બાબા મુઝે છાતીસે લગાલો તો સિધારો–બાબા મેરા તાબૂત મંગાલો તો સિધારો

પર્દા હૂઇ જબસે મેં રહી આપકે હમરાહ
અબ બેટીકી મય્યત ભી ઉઠે બાપકે હમરાહ. ૧૦૬

લિખ્ખા હે કે હૈદરને, પસ, અઝ,નાલએ અફગાં–તનહા કફનો ગુસ્લે નબીકા કિયા સામાં
ખૂરશેદે નબુવ્વત જો હૂવા ખાકમેં પિનહાં[3]–તબ ખોદનેકો કબ્ર ચલે દુશમને ઇમાં

યે સુનતે હી તારી હૂવા એક ગૈઝ અલીપર
શમશીર બ, કફ, બઢ ગયે, કબ્રે નબીપર. ૧૦૭

કેહતે થે ખબરદાર ન, યાં, આના ખબરદાર–કયા, મુંહ હે, જો, ખોદો, લહદ, અહમદે, મુખતાર
જબ, ફેર, ચુકોગે, મેરે હલકૂમપે તલવાર–તબ બેલચેસે[4] ખોદીયો કબ્રે શહે અબરાર

હઈ શર્ત અભી એકએકકી, બુનયાદ[5] મિટાદૂં
ચાહૂં તો, યે, સબ આલમે, ઇજાદ, મિટાદૂં. ૧૦૮

વો કેહતે થે હમ ખોદેંગે કબ્રે શહે દીંકો–ફરમાતેથે હૈદર મેં ઉલટ દૂંગા ઝમીંકો
ઇસરાર[6] થા ઉન સબમેં સિવા એક લઈકો–યે કેહતેથે ઝાલિમ, ન, હિલા, અર્શે બરીંકો
વ્હાંતો સરે હૈદરપે બલા ટૂટ પડીથી
વ્હાં ફાતેમા દરવાઝેપે સરનંગે ખડીથી. ૧૦૯

કેહતીથી દૂહાઇ મુઝે ઉમ્મતને સતાયા–મય્યતપે, તો પડનેકો નમાઝ એક ન આયા
થામા ન કિસી શખ્સને તાબૂતકા પાયા–અબ કબ્રે પયમબરપે હઈ કયું ? શોર મચાયા

લો ખોદકે મરકદકો રસૂલે અરબી, કે
પડલેહેં નમાઝ આજ યે મુરદેપે નબી, કે. ૧૧૦

અલકિસ્સા ન બર આયે લઈનોંકે મતાલિબ–ઉસ ગાલિબે કુલ, પર ન કોઇ હોસકા ગાલિબ
ખાકે શહે મરદાનસે, થી, હોગઈ કાલિબ–હૈદરસે "દબીર" અબ તૂ હો ઉસ, રૂતબેકા, તાલિબ

ઇસ મરસિયેમેં ખતમ રિસાલત, કી સના હઈ
હો મોહર કબૂલ ઇસપે તુમ્હારી તો બજા હઈ. ૧૧૧

૧ ચુપ રેહવું. ૨ અરમાન–અફસોસ–પશેમાની, ૩ છુપેલું. ૪ ખોદવાનું લોઢાનું હથયાર (કોશ).
૫ જડ. ૬ ઉતાવળ કરવી–હઠ કરવી.

મજલિસ દૂસરી જનાબે ખાઁતૂને કયામત
ફાતેમતુઝ્ઝહરા અલયહસ્સલામકે બયાનમે

મરસિયા પહેલા

બિલકીસ,[1] પાસબાં[2] હે. યે કિસકી જનાબ[3] હઈ ?–મરયમ[4] દુરૂદ, ખાં હે. યે કિસકી જનાબ હઈ ?
શાને ખુદા એયાં[5] હે. યે કિસકી જનાબ હઈ ?–દેહલીઝે[6] આસમાં હે. યે કિસકી જનાબ હઈ ?

કુરશી ઝમીંસે લેતી હે. ગોશે[7] પનાહ કે
બઈદાહે અર્શ સાયેમેં ઉસ બારગાહ કે. ૧

હુરાને, હસ્તખુલ્દહેં,[8] એક એહતમામ,[9] કો દારૂસ્સલામ[10] દર,[11] પે ખડાહે સલામકો
સિજદા યહીં હલાલ હે. બઈતુલહરામ[12] કો–સૂરજ નિસાર સુબ્હકો હે ચાંદ શામકો

દેખા કરેં ખડે હૂયે ઇસ આસતાન[13] કો
યહાં હુકમ બઈઠનેકા નહીં આસમાન કો. ૨

શાને ખુદાહે સલ્લેઅલા શાને ફાતેમા–હઈદરકી જા, નમાઝ હઈ દામાને ફાતેમા
માહે સેયામ[14] રોઝ હે મેહમાને ફાતેમા–કેહતી હે ઈદ ખ્વિતમેં કુરબાને ફાતેમા

બહરે નમાઝ કૂત,[15] કી, તકલીલ[16] કરતેહઈ
તસબીહ હંકમેં આપકો તહલીલ[17] કરતેહઈ. ૩

બેહોશ હેં ફાઝાઈલે ઝહરાસે અકલોહોશ–ખુદ બેલિબાસ ઔર ખલાઇકં, કી, પરદા પોશ
ઉસરતસે,[18] બેહંવાસ, મગર યાદે હકં, કા, જોશ–ફાકેસે ચેહરા ખુશ્ક પે દરયા દિલીકા જોશ

મુસતગનીયુલ[19] મિઝાજ હેં આલમ નવાઝ હઈ
ઝેવરસે મિસ્લ ઝાતે ખુદા બે નયાઝ હઈ. ૪

બાગે ફિદક, જો ગસ્બ સિતમગારને કિયા–તપકો મોતીએ[20] ફાતેમા ગફ્ફારને કિયા
હાકીમ હરએક દર્દકા મુખતારને કિયા–ઝહરાને, જો, કહા, વો, હર આઝાર,[21] ને, કિયા

સાદેકં,[22] સે ઇસ બયાનકી સેહહત હુસૂલ હઈ
રોશન દોઆએ નૂરસે, શાને બતૂલ[23] હઈ. ૫

---

૧ હઝરત સુલયમાન અલયહીસ્સલામની ઔરતનું નામ છે. ૨ ચોકીદાર. ૩ દરગાહ ૪ હઝરત ઈસા અલયહીસ્સલામની માનું નામ. ૫ ઝાહેર. ૬ બારશાખનો વચલો ભાગ. (ઉમરો) ૭ ખુણો. ૮ આઠે જન્નત. ૯ ગમખારી કરવી. ૧૦ જન્નતોમાંથી એક જન્નતનું નામ. ૧૧ ઘર. ૧૨ ખાનએ-કાઅબા યાને મક્કએ મોઅઝ્ઝમા. ૧૩ (ઉમરો જે કે નં. ૬ ની માઅની છે તે.) ૧૪ રોઝાઓ. ૧૫ ખોરાક. ૧૬ કમતી કરવું. ૧૭ કલમએ તોહીદ–લાએલાહ ઈલ–લલ–લાહ–કહેવું. ૧૮ તંગી-ગરીબાઈ–કાણુઇ. ૧૯ બેપરવા દીલાવરીગુણ. ૨૦ તાબેદાર. ૨૧ બીમારી-દૂખ. ૨૨ મુરાદ છઠા ઇમામ હઝરત જાઅફરે સાદેક અલયહીસ્સલામ. ૨૩ કતેઅ કરવાવાલી જેમકે હઝરત ફાતેમા અલયહસ્સલામ દુન્યવી સરોકારથી અલગ રહેવા તે વાસતે હઝરત ફાતેમા અ. બતુલ કેહવાય છે (અઝગેયાસ)

શર્મો હયા વોઃ હે, કે, હયા શર્મસાર[1] હુઈ—શશદર,[2] હેં, સબકેપાસ જગેઃ એક મઝાર[3] હુઈ
પરદાઃ જો, થા, હયાતમેં વોઃ આશકાર[4] હુઈ—શોહરત[5] સે, ઉનકી મોઅંજેઝોંકા, નંગોઆર[6] હુઈ

દિખલાતા, ઝુલજલાલ અગર ઉનકી શાનકો
હજરત ફિર અંબિયાકી નહોતી જહાન,[7] કો. ૬

રૂખં[8] યાદગારે કુદરતે પરવરદેગાર હુઈ—દિલ રાઝદારે[9] ખલવતે[10] પરવરદેગાર હુઈ
સર, જાં, નિસારે રહમતે પરવરદેગાર હુઈ તન ખાકસારે તાઅતે પરવરદેગાર હુઈ

તસબીહસે ઓયાં શરફે ફાતેમા હુવા
ઝિક્રે ખુદાકા ફાતેમા, પર, ખાતેમાઃ હુવા. ૭

બાગોંમેં ખુલ્દ નહરોંમેં કૌસર હુઈ મુન્તેખાબ[11]—કિબ્લોંમેં કાઅબાઃ મુસહફોંમેં આખેરી કિતાબ
તારોંમેં આફતાબે મેબીં ફૂલોંમેં ગુલાબ—સબ ઓરતોંમેં ફાતેમા મરદોંમેં બૂ તોરાબ[12]

શાદે ઝનાને વકત મસ્તહોકી માં હુઇ
ઝહરા હરએક અસ્રકી[13] શાહે ઝનાં[14] હુઇ. ૮

ક્યા ફાતેમાકી કદ્રહે!!! ક્યા રૂતબએ હૈદર!!!—અબ બોલતાહું ઉનકે મસાઇબ,[15] કા, મેં દફતર
આલમસે ઉઠા જબકે દોઆલમકા પયમબર—ઝહરાકા પદર હૈદરે સફદરકા બિરાદર

બરગશ્તા[16] મુનાફિકે[17] હુયે ઇરશાદે નબીસે
ઝહરાસે ફિદક છીના ખિલાફતકો અલીસે. ૯

કિસ મુંહસે કહું મેં દરે[18] ઝહરાકા જલાના—ઓર પેહલૂયે માઅસૂમાપે દરવાઝા ગિરાના
વોઃ બાઝૂયે પાકીઝાઃ પે, દિરરે, કા, લગાના—વોઃ ખેંચકે મસજીદમેં યદુલ્લાહકો લાના

હલ્લાલે[19] મોહિમ્માત[20] ગિરફતારે રસન થે
ઓર પેહલૂઓંમેં ઉનકે હુસઈન ઓર હસન થે. ૧૦

ચોગિર્દ સિતમગાર થે તેગેં કિયે ઉરયાન[21]—ઓર રોતેથે ડરકર હસનઈન ઉનકો યે, થા ધ્યાન
નાનો, તો, મુંય કતલકા બાબાકે હે સામાન—સમઝાતેથે હૈદર ન કુઢો હકે હે નિગેહબાન

મુડમુડકે મગર દેખે રસૂલે અરબીકો
ગરદન બંધી અપની વોઃ દિખાતે થે નબીકો. ૧૧

નાગાહ હુવા મરકદસે ઓયાં દસ્તે[22] પયંમબર—દુઆરમેં ફિલઓર બપા હોગયા મહશર
ઘરમેં ગયે બેટોંકો લિયે હૈદરે સફદર—ઝહરાને કહા બારે રેહાઇ હુઇ ક્યું કર?
ફરમાયા ન ગાફિલ, થે, નબી, મેરી મદદસે
પઈદા હુવા એક હાથ પયંમબરકા લહદસે. ૧૨

---

૧ બહુજ શરમીદગી. ૨ હયરાનગી. ૩ કબ્ર. ૪ ઝાહેર. ૫ ઝાહેર કરવું. ૬ શરમ. ૭ દુન્યા. ૮ મોઢું. ૯ ભેદ ભરેલુ. ૧૦ ખાલી જગ્યા. ૧૧ ચુનંદા. ૧૨ લકબ, હઝરત અલી અલયહિસ્સલામ. ૧૩ ઝમાનો. ૧૪ ઓરતનું બહુ વચન યાને ઓરતો. ૧૫ મુસીબતો. ૧૬ ફરી ગયેલા. ૧૭ તે માણસ કે દીલમાં બીજુ કાંઈ હોય અને ઉપરથી ડોળ બતાવે યાને ઝાહેરમાં બીજુ કાંઈ હોય. ૧૮ ઘર. ૧૯ બહુજ મુશકીલ કામનું આસાન કરનાર. ૨૦ મોટું સખત કઠણ ભારે કામ જરૂરીનું. ૨૧ ઉઘાડું. ખુલ્લું. ૨૨ હાથ.

વો૦ બોલી ફિદા બાબાકે એઅંજઝપે ઝહરા-અફસોસ, કી, જા, હે, કે, ન હાંઝિરથી,મેં, ઉસજા
દિખલાતી યે પેહલૂયે શિકસ્તા ઉન્હેં અપના-નાગાહ હૂવા દૂસરે દિન ગુંલગુંલા૦ બરપા

છિનતાહે ફિદક બિન્તે શહે જીન્નો મલકસે
ઝંહરાકે વકીલોંકો નિકાલા હે ફિદકસે. ૧૩

સુનકર યે ખબર કેહરકી. સિદીકએ[1] ઝીજાહ-પોશીદા૦ હૂઇ ચાદરે ઇફ્ફત,[2] મેં,બ, સદ, આહ.
બેટીંકા કનીઝોંકો લિયા આપને હમરાહ-ઓર ઘરસે ચલીં કેહકે તવક્કલતો[3] એલલ્લાહ

થાં શોર કે એદાદ નબી ઝાદીપે અબ હઈ
ગર અંર્શ ગિરે ખાકપે કયા ઉસકા અજબ હઈ. ૧૪

મસજીદમેં જો આઇ, તો, પયંમબરકી થી રફતાર[4]-બોલી, જો, ઝબાં, સાફ નબીકી થા વો૦ ગુફતાર[5]
ગાંસિબસે કહા રેહંમકર ઓ, મુફસિદો[6] મક્કાર-મઝલૂમા હૂં મઝલૂમા હૂં નાદાર હૂં નાદાર

લે, તૂ, ન, ફિદક, બિન્તે રસૂલે મદનીકા
યે હૂત હે મોહતાજોંકી શકો૦ શિકનીકા. ૧૫

મેં અંહમદે મુખતાર, કે, વિરસેકી હૂં મુખતાર-આયે તો, મેરે સામને કોન ઉનકા હે હંકદાર
યે હંક હે મેરા. ગેંરકી શિરકત નહીં ઝિનહાર-હાંઝિરહે હેબાનામા[7] બી, ફિર કોનસી તકરાર

રખતી હું સનદ મોહરે રસૂલે અંરબી સે
ગર હો ન યકીં પૂછલો અબ કંઞે નબી સે. ૧૬

દિખલાયા હેબનામા ફિર ઉસ બાનીયે શરકો-ફરમાયા કે, પાંઉ દરતે બંતે બંઈરેબશરકો[8]
બાબાસે જુદા જાન ન મુઝ, બંસ્તાજીગરકો.[9]-ગર દેતી હું. આવાઝ અબી પીટકે સરકો

મરકંદ સે કફન પેહને ચલે આતે હેં બાબા
જો કેહતી હે ઝહરા વોહી કેહ જાતે હેં બાબા. ૧૭

કલ તક થા, ફિદક, મિલકમેં કિસકે ? યે બતા દે-હાં દિલપે, તેરે મોહર, હે, ચાહેતો બુલા દે
લે તૂડી ફિદક પરસે, મેરા દાઅંવા ઉઠા દે-યે મોહર રસૂલે અંરબીકી, હે મિટા દે

બાતિલ, કહે ઇસ મોહરકો, તાકંત હે કીસીકી ?
કમ મોહરે નબુવ્વતસે નહીં મોહર, નબીકી. ૧૮

કાઝિબ-નહીં. મેં દુધ બોદઈજાકા પિયા હઈ-મેં સાથ ખુદાકે હૂં મેરે સાથ ખુદા હઈ
બાબા નહીં એકસ હૂં સતાના મેરા કયા હઈ ?-શાહિદ હે ખુદા ફાતેમા એજ્જુમોં બતા હઈ

હંલ માઅંનીયે આયાતે ખુદા કરતી હે ઝહરા
દમમેં હંકો બાતિલ કો જુદા કરતી હે ઝહરા. ૧૯

જો મુદઇ[10] ઇસકા હો મેરે સામને આએ-દેખે યે૦ હેબાનામા, સનદ અપની બી લાએ
ઓર શાંહદીયે[11] હંઝરતે જીબરીલ દિખાએ-દેખો ન મેરી આહ કહીં અંર્શ હિલાએ

૧ હઝરત ફાતેમા અલયહસ્સલામનું નામ છે. ૨ પરહેઝગારી. ૩ અલ્લાહ ઉપર ભરોસો કરવો. ૪ ચાલ. ૫ વાતચીત. ૬ ફસાદ કરનાર. ૭ બખશીશનામું. ૮ નામ હઝરત રસૂલે ખુદાનું. ૯ કલેજા માં ઘા લાગેલા. ૧૦ દાઅવો કરનાર (વાદી) ૧૧ શાહેદી.

સિદ્દીકા મેરા નામ હે મેં સિદકે બયાં હૂં
કાઝિબ મેં નહીં મઅંબરેસાદિકે[1] ઝબાં હૂં. ૨૦

હાકિમને કહા રાસ્ત યે દાઅવે નહીં અલહાલ[2]–જો, બાઅદ રસૂલોંકે, રહે, સદકા૦ હે વો૦ માલ
હકકે ફોકરા હે વો૦ નહીં વિરસએ અતફાલ–ઝહરાને કહા દીનમેં રખના, તો, ન, તૂ, ડાલ

કુરઆંમેં ખબર ખાલિકે આદિલને યે, દી હઈ
દાઉદકી મીરાસ સુલઈમાનને લી હઈ. ૨૧

તૂને નહીં કુરઆંમેં પડહા કિસ્સએ યહયા–હાસિલ હૂઈ મીરાસે જનાબે, ઝિકરિયા.
હકકે ફોકરા માલ રસૂલોંકા અગર થા ! !–મૂસેકા અંસા મોહરે સુલઈમાં હુઈ ફિર ક્યાં ?

કિસ આયેમેં કિસ સૂરેમેં ઇરશાદે ખુદા હઈ ?
યે માલ ભી તકસીમ ફકીરોંકા હુવા હઈ ? ૨૨

મીરાસ કુજ્ન સદકા કુજ્ન માઅનોંમેં કર ગોર–ખુમ્સ ઓર ઝકાત ઓર હેબા ઓર સિલા૦[3] ઓર
ક્યૂં શઅ કો ગરદિશ નહો હે કાફિરોંકા દૌર યે, દીનહે, યા, કુફ્રહે, યા, અદલહે, યા જોર ?[4]

દુનયાકી તુઝે, હુબહે, કે, કુચ હુબ્બે ખુદાભી ?
બતલા તૂ સિતમગર કહીં ફિરતી હે હેબાભી ? ૨૩

યે ક્યા ? કે, સમઝકર મુઝે એ વારિસો નાદાર–એ દાદો જફા કરતે હો ખોહચાતે હો આઝાર
અબ આપહી આપ આજ ફિદકકે, હૂયે મુખતાર ?–દાઅવેપે ન આયા ન હદીસે શાહે અબરાર

કુરઆનસે કાઇલ કરો તફસીરસે કાઇલ
તકરીરસે કાઇલ કરો તહરીરસે કાઇલ. ૨૪

જબ માલિકે ખઈબરપે, મોહમ્મદ હૂયે ગાલિબ–મુખતારે ફિદક જંગકો સમઝા ન મુનાસિબ
યે બાગ દિયા નઝર, આમાંકા હૂવા તાલિબ–આયા૦ યે૦ વહીં આયા, કે, દો, હકે અકારિબ[5]

જીબરીલને ફિર શર્હ કિયા હુકમે ખુદાકો
યા ખઈરેબશર[6] દો, યે, ફિદક, ખઈરેનિસાકો,[7] ૨૫

સુનકર યે બયાં કેહને લગા હાકિમે એ પીર–ઇન બાતોંકા શાહિદ કોઇ ? અઈ, સાહેબે તતહીર.[8]
વો૦ બોલીકે હાં શેરે ખુદા શબ્બરો શબ્બીર–શાહિદ હે ખુદા ઉનકા યે હેં શાહિદે તકરીર

જીબરીલ ગવાહ ઉસકા હે હઈદરભી હે શાહિદ
ગરદોંસે[9] નિદા આઇ, કે, દાવર[10] ભી હે શાહિદ. ૨૬

વો૦ બોલા, કે જાઇઝ નહીં અઈ ખલ્કકી સરતાજ–તબ રોકે પુકારી જીગરે સાહેબે મેઅરાજ
બિલફર્ઝ ફિદક મિલ્કમેં ઝહરાકે નહીં આજ–પરતેરે નબીકી હું યતીમ ઓર હૂં મોહતાજ

લે, તૂ, ન, ફિદક, ઝવજએ સુલતાને નજફસે
તેરાહી, સહી, દે, મુઝે તૂ અપની તરફસે. ૨૭

૧. કિનાયા હઝરત રસૂલ–સ. ૨ અત્યારે. ૩ ઇનામ આપવું. ૪ ઝુલ્મ. ૫ રીશતાદાર યાને નઝદીકના સગા. ૬ હઝરત રસુલ–સ. ૭ હઝરત ફાતેમા અ. ૮ ફાતેમા અ. ૯ આસમાનથી ૧૦ અલ્લાહ.

રોને લગા ઝહરાકી ગૈરીબી પે સિતમગર-શીલફીર હેબાનામા, ફિદકકા. દિયા લિખકર એટાંકો લીયે ધરકો ચલી બિન્તે પયમબર-રસ્તેમેં મિલા દૂસરા મલઉન બદ અખતર

બોલા, કે નબી ઝાદીકો કબ હિર્સ રવા હઈ
મેં દેખૂં તેરે હાથમેં અઈ ફાતેમા કયા હઈ ? ૨૮

ઝહરાને પસઅઝ ઉઝર દિયા નામા હેબાકા-પડતેહી શકીને ઉસે બસ, ફાડકે, ફેંકા ઓર પેહલૂયે મજરૂહપે પોંહચાઇ વો૦ ઇઝા-થર રાકે ગિરી ખાકપે ઓર ગશ હૂઈ ઝહરા

સંબ લોંડિયાં રોઇ, કે, કઝા કરગઈ બીબી
યે૦ ઝર્બથી, કિસકેહરકી, લો મરગઇ બીબી. ૨૯

ફરઝંદોને ભી આપકો સાથ ઉનકે ગિરાયા-નૌહા કિયા અમ્માં કહા શાનોંકો હિલાયા પોંહચાથા બહોત સદમા એશાકો, જો, ન, પાયા-રોતે હૂયે ધર આયે અલીકો યે સુનાયા

સર ખોલે હૂયે લોંડિયાં બાલીપે ખડી હઈ
યા શેરે ખુદા વાલેદા૦ બેહોશ પડી હઈ. ૩૦

રસ્તે સે, ઉઠાલાએ ઉન્હેં ઘરમેં યદુલ્લાહ-હોશ આયા, જો, ઝહરાકો, કિયા નાલએ, જાં, કાહ આતીથીં એયાદત,[1] કો,જો હમસાઇયાં નાગાહ-શરમાતીથીં, હાલ અપના બયાં કરતે હૂયે આહ

ગાહ સેહનમેં ગાહ હુજરેમેં ગાહ પેહલૂયે દરમેં
એક એક જગે૦ રોતીથીં વો૦ આઠ પહરમેં. ૩૧

રોયેહેં બહોત પાંચ બશર જબસે હે, દુનયા-યાઅંકૂબ, પએ, યુસુફો આદમ, પએ,[2] હવ્વા નૌહેમેં, રહે, નહૂ ખુકામેં, રહે યહૈયા-ઓર રોઇ હે બાબા કે લિયે ફાતેમા ઝહરા

પર, વઝન, અગર કીજીયે ઉન ચારકા રોના
અફઝૂદ[3] હે એક ફાતેમા નાચારકા રોના. ૩૨

જબ ફાતેમા કો દાગ મિલા બે પદરીકા-આલમથા શબોરોઝ ચિરાગે સહરીકા તાકતથી, કમ, ઓર ઝોઅફથા દરદે જીગરીકા-બાલાયે ફલક જાતાથા ગુલ નૌહા ગિરીકા

મેં, કયા કહૂં, જો ફાતેમા ઝહરાકી સદાથી
હૈ હૈ મેરે બાબા મેરે બાબાકી સદાથી. ૩૩

બેતાબીયે, ઝહરાસે, મલક શોર મચાતે-જીબરીલ ભી માબઈને ઝમીનો ફલક આતે ઓર કિસ્સા અજીબ, ઉસકી તસલ્લીકો સુનાતે-ઝહરાસે અલી સુનકે વો૦ તહરીરમેં લાતે

લિખ લિખકે વો૦ કિસ્સે કિયે એકજા શહેદીને
નામ ઉસકા ધરા મુસહફે ઝહરા શહેદીને. ૩૪

ખાનેકા ખાલિયા, જો, કીસીને ખીલા દિયા-લેકીન ગીઝામેં કુચ, ન, ગીઝાને, મઝા, દિયા ગશમેં કીસીને મુંહમેં, જો, પાની ચુવા દિયા-કતરા પિયા ઓર આંખોસે દરયા બહા દિયા

નિસબત હે કિસસે, ફાતેમા, કે, શોરો શઈનકો
ઝહરાકે બાઅંદ રોઇ હે ઝઈનબ હુસઈનકો. ૩૫

૧ બીમારની ખબર કાઢવી ૨ વાસતે ૩ વધારે.

સિનકમ ફલકકે[1] ઝિયાદ ફલકસે ફુગાં સિવા[2]–સીનેસે દિલ, તો, દિલસે જીગર, નાતવાં સિવા
ઓર બદનમેં નબીકે કરમકા બયાં સિવા–તપ વો૦ કે નબ્ઝઓંસે, તપશેકિસ્તખાં[3] સિવા

જબ ફાતેમાને હાયે પદર કેહકે આહકી
જ્યાં હિલગઇ ઝરીહ રિસાલત પનાહકી. ૩૬

ફિઝ્ઝા કનીઝે ફાતેમા કરતી હે યે બયાં–ઘરસે હૂવા જનાઝા પયમબરકા જબ રવાં
બઈ દીકી બઈ દી રેહગઇ મખ્દૂમએ જહાં–એક હફતા રાતોદીં[4] રહીં હુજરે મેં નીમજાં

દેખા, જો મેંને ઝાંખકે, તો આંખ બંદથી
આવાઝ આહઆહકી દિલસે બુલંદથી. ૩૭

અલકિસ્સા બાઅંદ હફતેકે દિન આઠવાં હૂવા–ઓર નીલપોશ ઝુલમતે શબસે જહાં હૂવા
યહાં મેહરે બુર્જે હુજરએ માતમ એયાં હૂવા–પર કિસતરેહકે મુરદેકા સબકો ગુમાં હૂવા

યે શીકલ હોગઇ થી એંઝામેં બતૂલકી
પેહચાની બેટીયોંને ન, સૂરત બતૂલકી. ૩૮

ફિઝ્ઝા બયાન કરતી હે ઇસ વકતકા યે હાલ દુખલાપે, સે, હૂવાથા બદન સૂરતે હિલાલ[5]
માતમકે નીલ સીનેપે રોનેસે આંખેં લાલ–મુંહ ઝર્દ[6] હોંઠ ખુશ્ક[7] પરેશાન સરકે બાલ

રોતી ચલીં મઝારે રસૂલે અનામ કો
જીસ તરહ શમ્અ ગોરે ગરીબાંપે શામ કો. ૩૯

અંધેર, ફાતેમા, કે નિકલને સે હો ગયા–તૂફાને, નૂહ; અશકોંસે ઢલને સે હો ગયા
બરહમ ઝમાના હાથોં કે મલને સે હો ગયા–આજીઝ ફલક ભી રાહકે ચલને સે હો ગયા

હવ્વા[8] કફનસે કબ્રમેં મુંહ ઢાંપને લગી
આદમ લહદમેં તડપે. ઝમીં કાંપને લગી. ૪૦

જુઝ અશ્કદોનોં આંખોંમેં, હર, શઇ[9] થી ખાર ખાર–ગિરકર રિદા ફિગાર[10] તીથી પાઉંસે બારબાર[11]
ઓર માતમી કુંબાકા ગિરેબાં થા તાર તાર-દિલથા ઝઇફો ઝાર, પે, રોતીથીં ઝાર ઝાર

ગુલથા, કે, સબકે દિલકો હિલાતી હે ફાતેમા
હે હે નબીકી કબ્રપે જાતી હે ફાતેમા. ૪૧

રસ્તે કે લોગ ફિઝ્ઝાને બઢહ કર હટા દિયે–હમસાઇયોંને[12] ગુરફોંકે[13] પરદે ગિરા દિયે
મરદોં કે મુંહપે ઢાંકે દામન ઉઠહા દિયે–સબને ચિરાગ અપને, ઘરોંમેં, બુઝા દિયે

કેહતીથી ફાતેમા, કે, પદરકા યે શેહર હઇ
નામહરમોં[14] ને બીબીકો દેખાતો કેહર હઇ. ૪૨

યસરબ[15] મેં વકતે શામ યે ઝહરાકાથા અદબ–દિનકો ફિરાયા બલવેમેં ઝઇનબકો હઇ ગઝબ
અલકિસ્સા આઇ કબ્રપે વો૦, ફસ્તએતઅબ,[16]–પર કિસ ઘડી, કે, હિલતીથી કબ્રે હબીબે રબ

૧ બેકરારી. ૨ સિવાય-ઉપરાંત. ૩ હાડી તાવ. ૪ રાત્રી દિવસ. ૫ ચાંદ રાતથી તીજી તારીખ સુધી ચંદ્રમાને હિલાલ કેહવાય છે. ૬ પીળું. ૭ સુકઇ ગયેલું. ૮ આપણી મહાન દાદી. જે કે હઝરત આદમ અલય હીસ્સલામની જોરૂનું નામ છે. ૯ વસ્તુ ૧૦ વિંખઇ ગયેલી. ૧૧ વારે ઘડીયે. ૧૨ પડોશીઓ ૧૩ મેડીની બારીયો. ૧૪ જેનો પરદો કરવો વાજીબ છે ૧૫ મદીનએ મુનુવ્વરા. ૧૬ થાકીને મરી ગયેલ જેવી.

તુરબત કે ગિર્દ ફિરને સે તાકત જો, ઘટ ગઇ
લેકર બલાએં કુબ્રકી ઝહરા લિપટ ગઇ. ૪૩

કેહને લગીં, કે. હજરતે સે ઝયારત નહીં હૂઇ—બસ, એ, નસીબ, સે કોઇ ખિદમત નહીં હૂઇ
મિમબર, હે, સુના, વાએઝો, નસીહત નહીં હૂઇ—મસજીદમેં બી નમાઝે જમાઅત નહીં હૂઇ

હઝરત કે મુંહસે વહેયે ખુદા, બી, નહીં સુની
જીબરીલ કે પરોંકી સદા, બી, નહીં સુની. ૪૪

હુજરા૦ વોહી હે ઘરહે વોહી એક તુમ નહીં—તારે વોહી કમર[1] હે વોહી એક તુમ નહીં
શબહે વોહી સહર[2] હે વોહી એક તુમ નહીં—હઇ હઇ યે૦ એ પદર હે વોહી એક તુમ નહીં

દેતેહેં સબ દોઆ, કે હહર જાએ ફાતેમા
ઓર ફાતેમા યે. કેહતી હે મરજાએ ફાતેમા. ૪૫

તસલીમ મેરી અર્ઝ પદરે નામદાર લો—યે બાલ બિખરે હાથોંસે અપને સંવાર લો
રાઝી હૂં મેં, ન, ગોદમેંભી ઝીનહાર લો—મુશતાક, હૂં, કે, ફાતેમા કેહકર પુકાર લો

પૂછો, યે, તુમ, મિઝાજ, તો, તેરા, બ, બઇ રહઇ ?
લોંડી કહે, કે, હાલ જુદાઇ સે ગઇ રહઇ. ૪૬

કિસ દિલકો ગમમેં આપકે આહો ફુગાં નહીં—વો૦ કોન ઘરહે બઇનકા જીસમેં બયાં નહીં
આંસૂ વો૦ કોનહે, કે મોસલસલ[3] રવાં નહીં—ઉમ્મતપે તુમસા કોઇ નબી મેહરબાં નહીં

ઔલિકે, કે, બાઅદ, બંદોકે, જો કુચથે આપથે.
રાંડોં કે શોહર ઓર યતીમોં કે બાપથે. ૪૭

આસાં પિસરકા દાગ હઇ મુશકિલ પદરકા દાગ—વો૦ કુચ દિનોંકા દાગ યે ઉમ્રભરકા દાગ
યે તન બદનકા દાગ હઇ વો૦ એક જીગરકા દાગ—પઇદા હૂવા પિસરતો મિટા ઉસ પિસરકા દાગ

ઔલાદકા બદલ હઇ પદરકા બદલ નહીં
યે દર્દ વો૦ હે જીસકી દવા જુઝ અજલ નહીં. ૪૮

ફિરતે થે જબ સફર સે મેરે પાસ આતે થે—લોંડી કે, એ, મિલે, ન, કભી હુજરેકો જાતે થે
ફાકોં, જો, મેરા સુનતે થે ખાના, ન, ખાતે થે—જો, જો, મેં, નાઝ, કરતીથી હઝરત ઉઠાતે થે

કઇસી હકીર • બાઅદે રસૂલે કરીમ હૂં
દુરરેયતીમ[4] આગેથી અબતો યતીમ હૂં. ૪૯

મુંહસે પદરકા નામ લિયા ઓર રો દિયા—કુરઆન પડહ કે હદિયા કિયા ઓર રો દિયા
ફર્શે નબી, કી, દેખી, ઝિયા ઓર રો દિયા—તકયોં કે સુંઘા બોસા દિયા ઓર રો દિયા

સરશા૦[5] ન, આહમેં, ન, ફુકામેં, ન બઇનમેં
બે ગશ હૂયે એફાકા૦[6] ન થા, શોરો શઇન મેં. ૫૦

યે કેહકે પીટને લગી ખાતૂને નેકઝાત—ઘરમેં ઝનાને હાશમિયા૦ લાઇ હાથો હાથ
કાફિર બી રેહમ ખાએ, જો, દેખે, યે, વારેદાત—ઉમ્મતકા અબ સુલૂક સુનો ફાતેમા કે સાથ

---

૧ ચાંદ. ૨ સવ.ર. ૩ ચોધારા આંસુ. ૪ મોટું મોતી આબદાર જે કે છીપની અંદર એકલું એકજ થાય છે. ૫ બખીલી. ૬ બેહોશીમાંથી હોશમાં આવવું.

ઘરકો રવાના સય્યદએ, શાકા કશ હૂએ
આતેહી ગિરપડીં સ્ફે માતમપે ગંશ હૂયે.[1] ૫૧

લિખ્ખા હે હૂઇ જબ્બસે વફાતે શહે લૌલાક-ઉસ રોઝસે ઝહરાને ન બદલી કભી પોશાક
આંખોંમેં લહૂ લબપે ફુગાં ગેસૂઓંપર ખાક-કેહતાજો બદલને કો કોઇ કેહતી વો૦ ગંમનાક?

કપડે, જો, ઉતરવાતે હો, ઝહરાકે ગલે સે
લિપટાએંગે? બાબા મુઝે ક્યા આકે ગલે સે? ૫૨

નૈં દિનકો વો૦ ખામોશથી નૈં રાતકો અસલા[2]-તંગ આગયે ઉસ રોને સે હમસાયએ•ઝહરા
હૈદરસે, કિયા, ફાતેમા, કે, રોનેકા શિકવા[3]--નીંદ ઉડગઇ ઝહરા સે યે કેહ દીજીયે આકો

યા, દિનકો ચુકા કીજીયે યા, રોઇયે શબકો
રોને સે શબોરોઝ, કે, તકલીફ હે સબકો. ૫૩

માંબાપને, હમારે, બી દુનયા સે કી કઝા-હમતો, ન, અઇસા રોએ, ન, પીટે, ન,કી, અંઝા[4]
ફરમાયા મુરતઝાને, કે, બતલાઓ તો ભલા ?-તુમમેંસે કિસકા બાપ હુવા હે રસુલસા ?

ઇલઝામ, કોઇ, દે, નહીં સકતા બતૂલકો
સમઝાતા હું મેં ખેર યતીમે રસૂલકો. ૫૪

તબ સામને ઝહરા કે, ગયે સય્યદે વાલા-ઉસ વકત બી બાબા કે લિયે રોતીથીં ઝહરા
શોહને કહા તંગ આયે હેં સબ, રોના, યે, કઇસા-રોનેકી મનાહીપે બહોત રોઇ વો૦ દુખયા

રોકર કહા કેહદો, મેં, ખૂશી સબકી કરૂંગી
ઘબરાઓ, ન, અઇ સાહેબો અબ જલ્દ મરૂંગી. ૫૫

સાથ અપને બુલા કર તો, નહીં તુમકો રૂલાતી ?-રોનેકો ભરે ઘરમેં કિસીકે નહીં જાતી ?
ઘર, અપને, મેં, રોતીહું. સ્રા. રોને, નહીં, પાતી-ફિર બોલી, કે અલ્લાહ અજલ ક્યું નહીં, આતી ?

ક્યા લેતી હે બાબાકે લિયે રોતીહે ઝહરા ?
અબ જલ્દ ઉઠાલે, કે, સબુક[5] હોતી હે ઝહરા. ૫૬

રોકર કહા હૈદરને, કે, કમ કીજીયે રિક્કત-રહેમતકે લિયે ખલ્ક હો, તુમ બાનીયે રહેમત
યે સુનતેહી રેહમ આગયા ઓર બોલી, કે હઝરત-અચ્છા મેરી આંખોંપે યે રોનેકી શિકાયત

કેહદો કે ન, મશગુંલે ફુગાં હોયેગી ઝહરા
તકસીર હૂઇ બખ્શો ન યહાં રોયેગી ઝહરા. ૫૭

એક એકસે ઉઝર કરો જાકે, મેં વારી-રંજીદા૦ નહો સાહેબો રૂખસત હે હમારી
એક રોઝ, દો રોઝ, ઓર હું, મેહમાન તુમ્હારી-બાબા નહીં, મેં ભારી મેરા રોના બી ભારી

દિલ જીસકા મુર્દા હો ઉસે જીનેસે કામ ક્યા ?
બાબા સિધારે મુઝકો મદીને સે કામ ક્યા ? ૫૮

રોનેપે, ઇખ્તેયાર, નહીં. બેપદર હૂં મેં-દિલકો, મેરે, ન, તોડો, કે ખસ્તા૦ જીગર હૂં મેં
ઉમ્મેદવાર મૌતકી આઠોં પહર હૂં મેં-ગરશામકો બચી, તો, ચિરાગે સહર હૂં મેં

૧ પુરેપુરો ગમ. ૨ હરગીઝ. ૩ જે સબબથી નારાજપણું થતું હોય. અને તે નારાજપણું જેનાથી ભાંગી શકાય તેની પાસે તે બાબતની વાત કરવી. ૪ માતમ પુરસી. ૫ હળવી.

સબ એક તરફ અંઝા હે યે કિસકે નઝર કરૂં
બાબાકી રૂહ બીચમેં હે દરગુઝર કરૂં. ૫૯

અબ્બુ મેં કીસી વર્ફરાનીમેં ઠેહરાઉંગી રોના-તુમ પાંઉકો ફૈલાકે યહાં ચૈનસે સોના
દુખયારી હૂં દરપે મેરે, રોનેકા ન હોગા-બાબા નહીં હે ફર્ઝ મુઝે જાનકા ખોના
તુમસે યે અંમલ હોએ તો, મુઝસે વો અંમલહો
સોનેમેં ખલલ હોયે ન રોનેમેં ખલલ હો. ૬૦

સબકે, નબીકા, સોગ, હે, કુલકે નબીકા ગમ-યે, ભી, નસીબ, અપના, કે, ઇલઝામ પાએં હમ
યે કયા સમઝકે મુંહ સે નિકાલા, કે, રોઓ કમ-એ, ઝૈનકી[1] રસૂલકે, માતમ, કી હઈ સિતમ
એજાઝ[2] તુમ્હારી ખફગી[3] હે, યે, મેં તો, રોઉંગી
કુચ હો મેરે, તો, ઉકો, લગી હે. મેં રોઉંગી ૬૧

ઇસ નોહેને, અંલીકો પરેશાં સિવા[4] કિયા-બૈતુલહુઝન[5] બકીએ, મેં. આખિર બિના કિયા
હરરોઝ વહાં બતૂલને માતમ બપા કિયા-બસતીસે ફાતેમાને, ઘર અપના જુદા કિયા
શાહેનજફ[6] ચિરાગ જલે ઘરસે જાતેથે
સમઝા કે સોગ વારે પયમબર, કો, લાતેથે ૬૨

આખિર મરઝે મૌત, મેં, ઝહરા હૂઇ બીમાર-બિસતરસે ભી ઉઠનેકી ન, તાકત રહી ઝીનહાર
તબ આંયે એયાદત કે, લિયે દોનોં સીતમગાર-બદતર, ઝે, ગુનાહ, ઉઝર અંલી સે કિયા એકબાર
ઐસી ભી, મુરવ્વત કહીં દેખી હે કીસીને ?
ઉન દોનોંકી ઝહરાસે સિફારિશ, કી, અલીને. ૬૩

એક આહકી ઝહરાને હુવા શક[7] દિલેપુર નૂર-હૈદરને કહા ફાતેમા કયા હે તુમ્હેં મનઝૂર !
વો બોલી કે અબ ઉઝરકા મુજકો નહીં મકદૂર-વો કીજીયો જો ખુલ્કેમોહમ્મદકા,[8] હે દસ્તૂર
ઇરશાદ પયમબર, કે, બરાબર હે તુમ્હારા
ચાહો જીસે આનેદો યે ઘર, ઘર હે તુમ્હારા. ૬૪

અલ કિસ્સા હુયે દાખીલે ખાના વો સિતમગર-મુંહ ફેરકે ઝહરાને રિદા ઓઢલી મુંહપર
વો બોલે ખતા અફવ[9] કર ઐ બિન્તે પયમબર-ઝહરાને કહા ફૈસલા હોગા દમે મહશર[10]
જો તુમને કહા સબમેં સુનાઉંગી નબીકો
પેહલૂયે શિકસ્તા ભી, દિખાઉંગી નબીકો. ૬૫

અલકિસ્સા, કે, મા અંસૂમા, પે, કયા કયા, ન, હૂયે જોર[11]-હમદર્દ[12] નથા, દર્દે યતીમી, કે સિવા[13] ઔર
ઝાહિર, ઝખે ઝહરાપે હૂયે મૌતકે જબ તૌર-હૈદર, કો, બુલાયા, કે, વસીય્યતપે કરે ગૌર
આએ જો, અંલી, રોકે સુનાયા, યે, અંલીકો
મેં જાતીહું કુચ દેતે હો ? પૈગામ નબીકો ? ૬૬

૧ શોભા. ૨ ગેરવ્યાજબી નકામી. ૩ ગુસ્સે થવું. ૪ ઉપરાંત. ૫ નામ એક કોટડીનું છે કે જ્યાં હજરત યાઅકૂબ અ. એકલા બેસીને હઝરત યૂસુફ અ. ની જુદાઈમાં રોયા કરતા હતા. ૬ મોલા અલી. ૭ ભેદાઈ જવું-ચીરઈ જવું. ૮ મોહમ્મદ સ. ની આદત. ૯ ગુનાહનું મઆફ કરી આપવું અને કરેલા ગુનાહનો બદલો ન લેવો માફી કરી આપવી. ૧૦ કયામત. ૧૧ જુલમ. ૧૨ દુખની બરાબર. ૧૩ ઉપરાંત.

હૈદરને કહા જબ ઉન્હેં દુખ અપના સુનાના-બંધના મેરી ગરદનકા ભી, તુમ ભુલ ન જાના
વો૦ બોલી કે ઉસકા, હે, ખુદા આલીમો દાના-અબ તુમ સે હે યે અર્ઝ અમલમેં ઉસે લાના

મેં કબ્રમેં ફાડુંગી ગીરેબાન કફનકો
દેઝા નહો કુચ મેરે હુસૈન ઓર હસનકો ૬૭

મશહૂર હે, સબ ખલ્કમેં યા શેરે ઇલાહી-બચ્ચોંકી, હે, બિનમાં કે, ખરાબીયો તબાહી
સો યતેમા તો હોતી હે અબ ખુદ્દ કો રાહી-તનહાઇ મેરે બચ્ચોંકી તકદીરને ચાહી

લિપટાઇયો સોબાર ગલે શામો સહરમેં
મેં કબ્રમેં તડપૂંગી જો યે રોયેંગે ઘરમેં. ૬૮

કયા બચ્ચોંકા હક માંપે હૈ યે કુચ આપને જાના?-પૈવંદ[1] ખરૂ કુરતોંકા નેહલાના ધુલાના
મુંહ ઢાંકપે સોના ઉન્હેં બિસતરપે સુલાના-ખુદ ફાકાકશી કરના. ગિઝા ઉનકો ખિલાના

હરતરહ સે આરામ ઉન્હેં દીજીયો સાહેબ
ઝહરા સે ભી પ્યાર ઉનકા સિવા કીજીયો સાહેબ. ૬૯

ઇસ બાતકા કહીયેતો કહું જાનકે મેં હાથ-હાથ અપના ઉઠાના ન તુમ અઇ સય્યદે સાદાત
મબઁસૂસ યે શબ્બીર મેરા લાડલા ખૂશ ઝાત-રેદેતાથા. ગર ગુસ્સે સે, મેં કેહતીથી એક બાત

સબ ગોદમેં લે મરતબા કુરઆંકા સમઝકર
ઘુરકે ન કોઇ અબ ઉસે બિન માંકા સમઝકર. ૭૦

મગરિબ તલક બસ ઓર હે, માં. ઉનકે સરપે અબ-કલ સુબ્હ યે ઘેરેંગે યતીમી મે હૈ ગઝબ
પરવાના રહિયો મેરે ચિરાગોં પે રોઝોશબ-બિન માંકા જાનકર કોઇ ઘુરકે ન, એ સબબ

યે દોનોં હેં સિપુર્દ જનાબે અમીર કે
જાનશીન હેં આપ મેરે સગીરો કબીર કે. ૭૧

વાલી યતીમ બચ્ચોંકા હોતા હે દિલ હબાબ[2]-ચીલ્લા કે ઉનકી બાતકા દેના ન તુમ જવાબ
બહનોંકા ઉનકી ઉનકે સિવા હોગા ઇઝતેરાબ[3]-દિલ જૂહ, ઉનકી કીજીયો બેહદ્દો બે હિસાબ

ઝૈનબસે હોશીયાર, કે, નાઝોંકી પાલી હૈ
ઓર દુસરે હુસૈનકી, યે, રોનેવાલી હૈ. ૭૨

ફિર બોલીં, યે કનીઝ નવાઝી[4] હે સર બસર-ફરમાઇયે વસીયતે અવ્વલ પે અબ નઝર
કર એ પદર કે બાઅદેનબી આપ હેં પદર-સિબતૈન તો હુઝૂરકે હેં પારએ જીગર

ગર ચાહતે હો કબ્રમેં ઝહરાકે ચૈન કો
દેના ન પીટ મેરે હસન ઓર હુસૈન કો. ૭૩

ઓર જીસને, કે, દિયે મેરે બાઝૂપે હે મારા-વો૦ આયે, ન, ઝહરા કે જનાઝે પે ખુદારા
ઓર રાતકો લે જાઇયો તાબૂત હમારા-એહસાં યે મેરી રૂહપે હોયેગા તુમ્હારા

દુનયા સે ગરીબોંકી તરેહ અપના સફર હો
નંઇ દોસ્તકો સદમા હો ન દુશમન કો ખબર હો. ૭૪

૧ થીગડું. ૨ પાણીના પરપોટા-નાજુક. ૩ બેચયન. ૪ મેહરબાની કરવી.

અંર્ઝે હુવ્કુમ યે હે મુઝે શબકો ઉઠાઇયો–ઓર કૈબ્રકા નિશાં કહી જાપર બનાઇયો
તુરબતમેં ખુદ ઉતારિયો ઓર ખુદ લિટાઇયો–ફિર કાંપ કર કહા કે, ઇલાહી બચાઇયો

આંખોં કે આગે કૈબ્રકી તનહાઇ ફિર ગઈ
મોતીકી એક લડી થી કે, પલકોં સે ગિર ગઈ. ૭૫

બોલી કે યા અલી યે કયામતકા વકત હઈ–મરને સે સખ્ત કૈબ્રકી વહશતકા[1] વકત હઈ
મય્યિતપે બાદે દફન યે આફતકા વકત હઈ–ઉસ વકત વારેસોંકી મોહબ્બતકા વકત હઈ

હમદમ[2] નહીં રફીક નહીં મેહરબાં નહીં
યે વો જગો હે કોઈ કીસીકા જહાં[3] નહીં. ૭૬

પેહલે પહલ વો બસ્તીસે વર્દાનીકા સફર–વો અજનબી[4] મકાં વો અંધેરા ઇધર ઉધર
નંઈ શમ્અ રોશનીકે લિયે નંઇ રિગાફ[5] દર[6]–હમસાયે[7] વો કે દૂસરેસે એક બેખબર

કિસકો કોઇ પુકારે કહાં જાએ કયા કરે ?
આસાન સબપે કૈબ્રકી મુશકિલ ખુદા કરે. ૭૭

અકસર તુમ્હારી શાનમેં ફરમાતે થે પદર–તુરબતમેં અપને શીઆેંકે લેતે હેં યે ખબર
ઉમેદવાર મેં ભી હું યા શાહે બહરોબર–કુરઆં પઢિયો કૈબ્રકે પેહલૂમેં બઇઠકર

ઉસ વકત મુરદે બેકસો બેયાર હોતે હઈ
ઝિંદાંસે ઉન્સકે[8] યે તલબગાર હોતે હઈ. ૭૮

આઇ નિદા રસૂલકી, બેટી મેં આઉંગા–હોતે હી દફન તુઝકો ગલેસે લગાઉંગા
આગોશમેં લીયે હુયે જન્નતમેં જાઉંગા–ફાકે કે બદલે મેવએ તૂબા ખિલાઉંગા

મહબૂબએ ખુદાઓ નબી તેરા નામ હઈ
મદફન[9] તેરે મોહીબ્બોંકા દારૂસ્સલામ[10] હઈ. ૭૯

નાગાહ મેહરને[11] કીયા દુનયાસે ઇન્તેકાલ[12]–મસજીદકો મુરતઝા ગયે મહઝૂનો[13]ખસ્તાહાલ[14]
હુજરેમેં બાપકે ગઇ ખાતૂને ખુશ ખિસાલ–અસમાસે બોલીં મઝહરે અસમાયે ઝુલજલાલ

કાફુરેખુલ્દ ફાતેમા ઝહરાકે પાસ લા
પાની હમારે ગુસ્લકો, લા, ઓર લિબાસ લા. ૮૦

હુજરેમેં ગુસ્લ કરકે પઢી આખેરી નમાઝ–સિજદેમેં સર ઝુકાકે કહે અપને દિલકે રાઝ
આવાઝે ઇરજેઇસે કિયા હકને સરફરાઝ–ઝહરાને અપને પાઉં કિયે કિબ્લેકો દરાઝ[15]

હુરોંને હર બેહિસ્તમેં બાહમ[16] યે ગુલ[17] કિયા
પીટા કઝાને શમ્એ પયમબરકો ગુલ[18] કિયા. ૮૧

---

૧ એકલાપણું. ૨ જોહર એક વખતે સાથે રહેલ (દોસ્ત) ૩ જ્યાં. ૪ બીજા દેશનો રેહવા વાલો. ૫ (કોઇ ચીજમાં ફાટ પડવી તે) ફાટ–બાંખોરૂ. ૬ અંદર. ૭ પડોશ. ૮ પ્યાર. ૯ કબ્રસ્તાન. ૧૦ નામ એક જન્નતનું. ૧૧ સુરજ. ૧૨ આથમ્યો. ૧૩ ગમગીન. ૧૪ પરેશાન હાલ. ૧૫ લાંબા. ૧૬ આપસ–પોત પોતામાં. ૧૭ શોરો ફરયાદ. ૧૮ બુઝાવ્યું–ઓલવ્યું.

નાગાહ આએ રોતે હૂએ શાહે અબ્રસિયા[1]—ગુંસ્લો હુનૂતે ફાતેમા હુજરેમેં ખૂદ કિયા
ઇસતબરકે[2] બેહિસ્તે બરીકા કફન દિયા—તાબૂતમેં લિટાકે ગલેસે લગા લિયા
બોલે, કફનમેં ખોલ કે રૂખસારે ફાતમા
મુશતાકો આઓ દેખલો દીદારે ફાતેમા. ૮૨

ફિરને લગીં કનીઝેં જનાઝેકે, આસ પાસ—ઝુક કર બલાએં બેટીયોંને લીં બહાલે યાસ
અબ કયા કહું, કે, શિદ્દતે ગમસે હે દિલ ઉદાસ—નઝદીક હે વો૦ વકત, કે, શીઆ૦ હોં બેહવાસ
ઘરમેં અલી લહદમેં નબી થરથરાતે હૈં
બિન માંકે બેટે માંકે જનાઝે પે જાતે હૈં. ૮૩

નાઅલૈન પાઉંમેં હેં ન સરપર હેં ટોપીયાં—કેહતે હેં કુચ પે મુંહ સે નિકલતા હે હાયે માં
લિખ્ખા હે જબ જનાઝે પે પોંહચે વો૦ બેસ્તાજાં—હસરત સે દેખા મુરદાકા મુંહ ઓર, યે, કી,ફુગાં
અમ્માં ગુલામ આયે હેં રૂખસતકે વાસતે
જાતી હો તુમ નબીકી ઝિયારત કે વાસતે. ૮૪

હોને લગે વિદાઅ યે કેહકર વો૦ નેકનામ—નન્ને સે સર ઝુકાકે કિયે આખેરી સલામ
ફિર તો વો૦ મયિતે જીગરે સય્યદે અનામ—થરરાઈ યૂં, કે, બંદે કફન ખુલ ગયે તમામ
આશિક કોઇ મિલે હુયે કિસતરહ કલ પડે
ફૌરન કફન સે દસ્તે મુબારિક નિકલ પડે. ૮૫

બાહેં ગલેમેં બેટોંકે ઝહરાને ડાલદીં—ઓર સીનેસે લિપટ ગયે ઝુકકર વો૦ નાઝનીં
હાતિફને દી અલીકો નિદા અર્ષ અમીરે દીં—રોતે હેં હર ફલક પે મલક હિલતી હે ઝમીં
તસકીને અર્શ આઅઝમે રબ્બે હોદા કરો
બેટોં કો માંકી લાશસે જલદી જુદા કરો. ૮૬

મુંહ ચૂમકર, યતીમોંકા, બોલે યે મુરતઝા—પ્યારો ફિરશતે રોતે હેં અબ માંસે હો જુદા
ફિઝ્ઝા પુકારી બીબી કે એઅજાઝ પર ફિદા—બસ આશિકે હુસૈનો હસન પ્યાર હો ચુકા
બાહેં નિકાલો દફનમેં અબ દેર હોતી હૈ
આઇ નિદા, કે, રૂહ નહીં સબ્ર હોતી હૈ. ૮૭

અબ નઝર, દે, યે મરસિયા ઓર અર્ઝ કર "દબીર"—યા સય્યદા૦ તુમ્હેં કસમે ખાલિકે કદીર
બહરે રસૂલે પાક પએ હઝરતે અમીર—તુમપર ફિદાથી વાલિદા૦ એ ઝાકિરે હકીર
ફરમાઇયે યે લુત્ફ, કે, વો૦ રૂસ્તગાર હો
હુલ્લા કફન હો રોઝએ રિઝવાં મઝાર હો. ૮૮

---

1 હઝરતઅલી અ. 2 રેશમી જાડુ કપડુ (અતલસ).

મજલિસ.તીસરી વિલ્લાયત મઆબ હઁઝરત અમી· રૂલ મોઅમેનીન ઈમામુલ મુત્તકીન અઁલી ચિયબને અબી તાલેબ અઁલયહિસ્સલામકે બયાનમેં.

મરસિયા પહેલા.

કુંરઆને મોબીં સુરએ એક આયા૦ હે કિસકા ?–ઓર અઁર્શે બરી[1] મિમબરે[2] ન૦પાયા૦[3]હે કિસકા?
ખુંરશેદ જો બેસાયા હે વો૦ સાયા હે કિસકા ?–ર્ફઝાને અઝલ બહુંર ગિરાંમાયા૦[4] હે કિસકા?

વો૦ કોનસા બંદા હે, કે, હમનામે ખુંદા હે ?
મુમકિન હે મગર અઁાલમે ઇમકાંસે જુદા હઈ. ૧

તાઅઁવીઝ પરો બાલે મલક નામ હે કિસકા ?–ફરયાદ રસી દાદગિરી કામ હે કિસકા ?
કોનેનમેં ધર કિબલએ ઇસલામ હે કિસકા ?–ફરમાન જુઓ કુંલપર સહંરો શામ હે કિસકા ?

વો૦ કોનસા બંદા હે કે હમનામે ખુદા હે ?
મુમકિન[5] હે મગર અઁાલમે ઇમકાંસે[6] જુદા હે. ૨

મૌલિદ[7]હે વો૦કિસકા,કે,ખંલીલ[8]ઉસકા હે મેઅઁમાર[9]?–મરકંદહે વો૦કિસકા કે મલક જીસકેહેં ઝવાર?
હે કોન મસીહંા[10] કે, ખિઝર જીસકા હે અઁત્તાર[11] ?–સેહંત્તે એવઝ ઓર બેહ[12]સેજાતે હેં બીમાર

વો૦ કોન હે મઝહર[13] હુવા જો હિકમતે રબકા ?
ઇં સાબી હે એક નુસખંા નવીસ ઉસકે મતબકા.[14] ૩

કિસકી સરેરાહ ફર્શે મલાઇક કી જબીં[15] હઈ ?–નાએલઈન[16] હરએક દીદએ જીબરીલે અમીંહઈ
નકંશે કફેપા[17] કિસકા ચિરાગે રહેદીં[18]હઈ ?–ખંાક ઉસકી ગુઝર ગાહમેં પઈરૌ[19]કો નહીંહઈ

ગર ખંાક હે તો કોહંલે જવાહીર[20]કી ખુંશી હઈ
ગર ખંાર હે તો મીલ[21] પએ[22] સુરમાકશી હઈ. ૪

હે ચશ્મે ખુંદા કોન ? મેં ઉસ ચશ્મ કે કુંરબાં–ગિર્દ ઉસકે રસૂલોંકી સફેં સૂરતે મિઝંગાં[23]
વો૦ શમ્એ હંરમ કોન હે ? પરવાનએ યઝદાં–ફાનૂસ નમતે[24] હફ્તફલક જીસકે નિગેહબાં

ખંાસાને ઇલાહી પે કરમ અઁામ હે કિસકા ?
કૌનેન, નેવાલા ખોરા ઇનઅઁામ હે કિસકા ? ૫

---

૧ બહુજ ઉંચે. ૨ નીસરણી. ૩ વગર પગથયાની. ૪ ભારી કીમત. ૫ કાયમ કરનાર ૬ થઇ શકવું. ૭ જન્મભુમી. ૮ ઈબ્રાહીમ. અ. ૯ ઈમારત બનાવનાર. ૧૦ ઇસા. અ. ૧૧ ગાંધી–દવા વેચનાર. ૧૨ સફરજન. ૧૩ જગ જાહેર. ૧૪ દવાખાનું. ૧૫ કપાળ. ૧૬ પગરખાં. ૧૭ પગનાં તળીયાનો આકાર. ૧૮ દીનનો રસ્તો ૧૯ મુરીદ. ૨૦ વીંધ્યા વગરના મોતી નાખેલાનો સુરમો. ૨૧ સુરમાની સળી. ૨૨ વાસતે. ૨૩ આંખોની પાંપણો. ૨૪ રંગેલુ બીછાનું.

વો૦ નામ હે કિસકા જો હે નકશે પરે જીબરીલ?—અંગુશ્ત બ, લબ, સૂરસે, હઈરાં હે સરાફીલ
ઇસાપે એયાં કિસને કિયે માઅનીએ ઇનજીલ?—મુસાને ભી તૌરેતકો કિસસે કિયા તહસીલ?

વો૦ કોનહે અઝ ખુર્દસે કુલ મુસહફે[1] રબ હેં?
બચપનમેં અલિફ, બે, કી તરેહ વિર્દમેં સબ હેં. ૬

કિસને યે મુજઝૌ[2] કિયે સીપારએ અઈમ?—કિસને યે મસફૌ[3] કિયે રૂખસારએ ઇસલામ?
મજમૂઆ૦[4] યે કિસને કિયા શીરાઝએ[5]આરામ?—મરફૂઅ[6] યે કિસસે હુવા આવાઝએ અનઆમ?

કિસ નૂરસે આદમકા શરફ ખાકને પાયા?
કિસ તૂરસે[7] નૂરે અબદ અફલાકને પાયા? ૭

કિસકે શજરે ઇરફકા ફલ જન્નતે આદમ?—કિસકે શરરે બુગઝકા સમરાહે જહન્નમ?
હે કોન, કે, બેપરદા૦ રૂખે હક હુવા જીસ દમ?—બે ઉસકે, ન હમરાઝ કોઇ પાયા નમહરમ[8]

હે કોન? કે, જુઝ નૂરે ખુદા ગઈર ન દેખા
મૌજૂદ કોઇ ઉસકે સિવા ગઈર ન દેખા. ૮

વો૦ કોન હે? જીસને, કે, કિયા ફાકે પે ફાકા—પર ફાકે કે ગમસે દિયા સાઇલકો એ ફાકા
સબ મોમેનોંકા કિસકો ખુદાને કિયા આકા?—દુનયા કે એલાકેસે ન થા કિસકો એલાકા?

હરઇઝઝો શરફમેં થા પયમબર કે બરાબર
ખાના થા ગિઝા બઈદકે કંમબર[9] કે બરાબર. ૯

વો૦ કોન હે જો ખાલિકે કૌનેનકા હે હાત[10]—ઔર આસિયા ગરદાં[11]હી રહા ફાતેમાકે સાત[12]
એક ઝર્બ ન ઉસકી ન દોઆલમકી ઇબાદાત-ગરદન કે ભી બંધવાનેમેં શિકવેકી, ન, કી, બાત

દુશમન પે ન કુચ ગર્મ હુવા જલને સે ધરકે
વો૦ કયા થા? મગર રેહ ગયા અલ્લાહસે ડરકે. ૧૦

રોશન હે કમર[13] પર કે, અલી નુરે ખુદા હેં—ખુરશેદ[14]હે કાઇલ, કે, અલી બદરે[15]દુજા હેં
બંદો પે ખુલા હે, કે, અલી ઉકદે કુશા હેં—કાઅબેમેં યે ગુલ હે, કે, અલી કિબ્લનુમાં હેં

લિખ્ખા હે, કે, પઈદા ન અભી લૌહો કલમથે
સબ રાઝ[16] યદુલ્લાહ કે નાખુન પે રકમથે. ૧૧

મમદૂહ[17] કો ગોજાનગએ હેં ઝવીલ ઇફહામ[18]—અહસન[19] હે કિનાયા[20] નહીં તસરીહકા[21] કુચકામ
બે નામ લિયે અબ મેરે દિલકો નહીં આરામ-લો સદકે અલા પડહને લગો લેતાહું મેં નામ

પૂછે જો કોઈ કોન યે૦ ખાલિકકા વલી હઈ
કુરઆંભી હદીસેંભી પુકારેં, કે, અલી હઈ. ૧૨

---

૧ કુરાને શરીફ. ૨ ભાગ જુદા કર્યા. ૩ લેન દોરી કીંવા સફ બાંધવાની જગ્યા. ૪ તમામ. ૫ મસકો. ૬ ઉંચું કરેલું. ૭ પહાડનું નામ જ્યાં હ. મુસા. અ. ની સાથે કુદરતે ખુદાથી ઝાડની સાથે વાત થતી હતી. શામના મુલકમાં તે પહાડ છે જેને તુરે સયના પણ કહે છે. ૮ વાકીફગાર. ૯ હ. અલી-અ. ના ગુલામનું નામ. ૧૦ હાથ. ૧૧ ઘંટી ફેરવવામાં. ૧૨ સાથ. ૧૩ ચાંદ. ૧૪ સુરજ. ૧૫ પુનમનો ચાંદ. ૧૬ ભેદ. ૧૭ જેની તારીફ કરી. ૧૮ સમઝાવવું. ૧૯ બહુજ સારૂં. ૨૦ છુપું. ૨૧ ઝાહેર કરવું.

લિખ્ખાહે, કે, થી બઈતે મુકદ્દસહી[1] મેં મરયમ[2]–પુરદર્દઝાહ[3] ઉસ બીબીપે તારી[4]હુયે જીસ દમ
ઉસ વકત હુવા હુકમે ખુદાવંદે દોઆલમ–મસજીદ યે હે હમ મરતબએ અર્શે મોઅઝ્ઝમ

અય માદરે ઈસા તૂ અબ ઈસ જાસે રવાંહો
'મનઝૂર નહીં' વઝએ હમલ તેરા યહાંહો. ૧૩

પરફાતેમા[5] બિન્તે અસદે માદરે હઈદર[6]–જીસ વક્ત બહોત દર્દે શિકમસે[7] હુઈ મુઝતર[8].
કાઅબેકો ચલી વો૦ અસદુલ્લાહ[9]કી માદર–દર ખોલ દિયા કાઅબેકા જીબરીલને આકર

ઓર, દી, યે૦ સદા હકકા વલી તેરા પિસરહઈ
આ શૌકસે અઈફાતેમા યે૦ ઘર તેર ઘરહઈ. ૧૪

લિખ્ખાહે યે રાવીને કે ફરમાતીહે ઝહરા–દેખો શરફેનામ, શહે યસરબો બતહા
વારિદ મેરે ઘરમેં હુયે એકદિન મેરે બાબા–ઓર મુઝસે ઈશારોંમેં યદુલ્લાહકો પુછા

આગાહ સરાપા કિયા હઈદરકે નિશાંસે
એકનામ અલીકા ન લિયા અપની ઝબાંસે. ૧૫

ઝહરાને કહા આજ ઈશારોંકા સબબ કયા?–લેતે નહીં કયું નામ અલી અઈશહે વાલા
બોલેકે ઉસે હકને દિયા રૂતબએ આઅલા–નામ ઉસકા કભી ગઈરે વઝૂ મેં નહીં લેતા

વાજીબ અદબે મુરશિદે જીબરીલે અમીં હઈ
અઈ ફાતેમા ઈસવક્ત વઝૂ મુજકો નહીં હઈ. ૧૬

વો૦ રૂકનો મકામ ઓર વોહી કૌસરો ઝમઝમ–મીઝાનો સેરાત ઓર વોહી કાઅબએ આઅઝમ
કયા ખોલેં બયાઝ ઉસકે ફઝાઈલકે ભલા હમ?–એક સતહી કુરઆંકી ઓર એક ફર્દે દોઆલમ

તફસીર હરએક આયે૦ મેં હઈ શાન અલીકી
તસખીરે સુલઈમાન હે સલમાને અલીકી. ૧૭

બેહુબ્બે અલી કોન? ખુદાકા હુવા મહબૂબ?–બેઈશ્કે અલી કોન હીદાયતકા હે અસલૂબ[10]?
બેલુત્ફે અલી કિસકો મીલી ગઈબસે મતલૂબ?–બેમેહરે[11] અલી એકભી ઝર્રાં ન હુવા ખુબ

કેહતેથે પયમબરભી જનાબે અહદીમેં
યા રબ મુઝે લિખલે તૂ મોહીબ્બાને અલીમેં. ૧૮

જબથી, ન, કુચ વજૂદ મલાઈકકી નૌઓ[12]કિસ્મ–પઈદા હુઈથી રૂહ અલીકી બગઈરે જીસ્મ
આદમભી થા હીનોઝ[13] કફેખાકકા તિલિસ્મ[14]–પરઅર્શપર લિખાથા અલીયે વલીકા ઈસ્મ

વો૦ ઝોહદ, કે, બોલાસે જો આઅલા હુયે અલી
બિલ્લાહ ઈસ્મે હકસે મુસમ્મા[15]હુયે અલી. ૧૯

હે મોઅજીઝાતે શાહે નજફ ઝાહિરો વોઝૂહ*–તૂફાંમેં વકતે નોહ૦ હુયે દસ્તગીરે નૂહ
ઓર સામ ઈબ્ને નૂહકો બખ્શી દોબારા રૂહ–યુસુફપે કઈદમેં દરે રાહત કિયે ફોતૂહ×

૧ શામના મુલકમાં એક મસજીદ છે કે જે હજરત દાઉદ અ. તેનો પાયો નાંખ્યો હતો અને હ. સુલયમાન અ. મેં પુરી કરી હતી અને ઘણાક અમબીયાનો તે વખતે તે કીબ્લો હતો. ૨ હ. ઈસા. અ. ની. મા. ૩ જણવાનું દરદ. ૪ એકાએક ઝાહેર થવું. ૫ હ. અલી. અ. ની માનું નામ. ૬ હ. અલી. અ. ૭ પેટ ૮ લાચાર ૯ હ. અલી. અ. ૧૦ રસ્તો. ૧૧ વગર મોહબ્બત. ૧૨ પ્રકાર–કીસમ. ૧૩ અત્યાર સુધી. ૧૪ અચંબોપમાડનાર ૧૫ નામ પાડેલું. * ઝાહેર થવું. × ફતેહ.

તાઅલીમ ઉસને મોઅજઝા દાઉદકો કિયા
બાગેખલીલ[3] આતિશે નમરૂદકો કિયા. ૨૦

રૂતબેમેં ગો નબીસે નહીં હૈ બરાબરી–દરજે હેં સબ રસૂલકે ઇસ્ના. પયમબરી ફરમાઝીગો રહેમિયો મોહતાજને પરવરી–દરયા દિલીયો દાદરસી અંદલે ગુસ્તરી[4]
કોનેનમેં મિસાલે યદુલ્લાહ કોન હૈ?
મુફતી[5]યે દીનોશરઅ ઇમામે, દો,[6] કોન હૈ? ૨૧

સફદર[7] અલીકા નામ હે મુશકિલ કુશાભી હેં–અકલીમે હુસ્ન માલિકે મુલ્કે સખાભી હેં ઓર ફિર દરેઓલૂમે રસૂલે ખુદાભી હેં–દરભી હે ઓર બિરાદરે ખૈરૂલવરાભી હેં
હકસે જુદા નહીહે. બશિરકત જુદાભી હેં
બંદાભીહે. નસૈરયોંકા[8] ઓર ખુદાભી હેં. ૨૨

શેરે ખુદા હે આલમે, માકા. ન. મા. યફૂન–મમદૂહે હલઅતા હે તો મૌસૂફ યનફેકૂન હે અકલ કુલકી ફહમસે. ઇલ્મે અલી કુઝૂં–ઇલ્મે મોહીત ઉસકા એહાતાસે હે બેરૂન[9]
ઇનસાંકો ઇલ્મ અલીકા આખિર મહાલ હૈ
આઇનદએ ગુઝીસ્તાકા યાં એકહાલ હૈ ૨૩

ફરમાતે હેં. યે, જાફરે સાદિક શહે આદિલ–મેઅરાજ સદોબિસ્ત[10]નબીકો હુઈ હાસિલ હરબાર કિયે હકને યેહી ઉનસે મસાઇલ–તાકીદ કર ઉમતકો અલીસે નહો ગાફિલ
મોઅમીન હેં વોહી જીનકો મોહબતહે અલીકી
જો તેરી નબુવત સો. ઇમામત હે અલીકી. ૨૪

મેઅરાજે પયમબરકા સબબ મોમિનો જાના–ઓરહકકા વો૦ તા પરદએ અર્શ ઉનકો બુલાના ઉસ પરદેમેં આવાઝે અલીકાથા સુનાના–મનઝૂરથા અપની, યદે, કુદરતકો દિખાના
ખલવતમેં[11]પયમબરથા તોજલવતમેં[12]અલીથા
એક રાઝે ખૈરી હકકાથા એક રાઝે જલીથા. ૨૫

લિખ્ખા હે જબ આવાઝે અલી પરદેસે આઇ–ફરમાયા નબીને, કે, ઝહે હુસ્ન રસાઇ લો મુઝસેભી પહેલે યહાં દાખિલ હુયે ભાઇ–હકને ઉસી આવાઝમે યે બાત સુનાઇ
નંઇ નુકે અલી નંઈ લબે એઅજાઝે અલી હૈ
પરદેમેં અલી તો નહીં. આવાઝે અલી હૈ ૨૬

હે તુજકો મોહબતમેં અલી દિલકે મુકાબિલ–ઓર સબકો પસંદ આતાહે જોકુચ, કે,કહેદિલ હે ઉસસે હમ આવાઝેઅલી ખાલિકે આદિલ–તા, હો, મેરી. તકરીરસે લઝત તુઝે હાસિલ
સુન મેરી ઝબાની તૂ સદા મેરે વલીકી
શાહિદ હે. યે, આવાઝે ઝમાં હકકેહે અલીકી ૨૭

૩ સાચો દોસ્ત અને લકબ હઝરત ઈબ્રાહીમ. અ. ૪ પથરણું. ૫ ફતવો આપનાર. ૬ અધ્યાર છે. દોજહાનનો યાને દીન અને દુનયાના આગેવાન ૭ લશકરની સફને તોડનાર ૮ એક કોમ છે જે કે હઝરત અલી. અને ખુદા કહે છે તેનો કીસો મશહુર છે. ૯ બાહેર ૧૦ એકસો વીસ ૧૧ ખાલી જગ્યા એકલાપણું. ૧૨ ઝાહેર કરવું.

ફિર સામને શીરો[1] અંસલો[2] સિરકા૦ ભી આયા–કી અર્ઝ પસ અઝ શુક્ર નબીને, કે, ખુદાયા
તનહા તો કભી, બંદેને ખાના નહીં ખાયા–ખુદ પરદેસે હકને યદે કુંદરતકો બઢાયા
દેખા યે૦ પયંબરને, કે, વો૦ સુરતે અલી હઈ
નાખું વોહી પંજા વોહી અંગુશ્તે અલી હઈ. ૨૮
અંગુસ્તરીએ ખાસથી અંગુશ્તકે અંદર–અંગુશ્ત બદંદાહુગે હઈરતસે પયમબર
આઇ યે૦ નિદા અબતો તવક્કુફ[4] નહીં બેહતર–હમ કાસા૦ તેરા દસ્તેખુદા હોગા બરાબર
કોપી, યે૦ કફેદસ્તહે હરબંદએ રબકો
કરતાહું અતા રિઝ્ક ઇસી હાથસે સબકો ૨૯
હઝરતને કહા અબ હે યેહી બાઅંસે દેરી–સઈરે ચમને સનાઅં[5] સે હોતી નહીં સેરી
જો અકલમેં આતા નહીં કુંદરતમેં હઈ તેરી–અંગુશ્તરી ઇસદસ્તે મુબારિકમેં હઈ મેરી
કરતાહું અદા શુક્ર ખુદાએ અઝલીકો
પેહચાના યદુલ્લાહકો ઓર જાના અલીકો. ૩૦
હાં હઈદરિયો દિલસે હરએક ફિક્ર ભુલાઓ–યૂં મહવ[6] હો જો કુંદસિયોંકો વિજ્દ[7]મેં લાઓ
બઈઅત કે લિયે હાથ તસવ્વુર[8] મેં ઉઠાઓ–ખૂશનૂદ કરો હકકો મુખાલિફકો રૂલાઓ
કેહતે હેં નબી મુઝપે હેં એહસાન તુમ્હારે
તાઅરીફે અલી સુનતે હો કુરબાન તુમ્હારે ૩૧
યું અબ્રેકલમ હે સરે દીબાચએ ઘરયાર–બાઅદ અઝ શરફે હજ્જો વિદાએ અહમદે મુખતાર
કાઅબેસે જો યસરબકો રવાના હુયે એકબાર–જીબરીલને યે આકે કિયા રાહમેં ઇઝહાર
ખાલિકને વસી રોઝે અઝલ જીસકો કિયા હઈ
અબ તુમભી વસી ઉસકો કરો હુકમે ખુદા હઈ ૩૨
દિલસેભી ઝબાંસેભી નબીને કિયા ઇકરાર–હઈદર મેરા મુખતાર મેરે દીનકા મુખતાર
યસરબમેં બજા લઉંગા ફરમુદએ[9] ગફ્ફાર–વ્હાં હેં મેરે આઅદા બહોત ઓર દોસ્ત હેં દોચાર
કાફિર ન સતાએં કહીં પઈગમબરે દીં કો
ફિર સંગસે તોડેં ન, વો૦ દંદાનો જબીં કો. ૩૩
જીબરીલ મુરખ્ખસ[10] હુયે બસ સુનકે યે અહવાલ–ઝીહજ્જ૦ કી અઠારવીંકા લિખ્ખાહે યે હાલ
અસવાર દમેસુબ્હ હુયે શાહે ખુશ ઇકબાલ–મિસ્લે દોમલક પેહલઓંમેં હશમતો અજલાલ
આલમથા યે કુચ પ્રૈજે શાહે જીન્નો મલકપર
ખુરશેદ તમાશેકો ચઢહા બામે ફલકપર ૩૪
અલકિસ્સા અલીસે થા યે ઇરશાદે પયમબર-જો નઝ્દે ગદીરે ખુમ[11] ઉન્હેં લાયા મુકદ્દર
ઉસ ચશ્મેમેં થા મછલિયોંકા શોર બરાબર–દુનયામેં યે કૌસર હે યે કૌસર હે યે કૌસર
વ્હાં બઈઅતે હઈદરસે કલી દિલકી ખુલેગી
ઇસ ચશ્મેકો આજ આબરૂએ તાઝા મિલેગી ૩૫

૧ દુધ ૨ મધ. ૩ મુઠી. ૪ વાર કરવી. ૫ શોભાયમાન. ૬ ભુંસી નાંખવું. ૭ આનુવું. ૮ ધ્યાન. ૯ કહેલું. ૧૦ રવાના થયા. ૧૧ એક જગ્યાનું નામ છે જ્યાં કે, એક તળાવ છે ગદીર યાને તળાવ.

અઈ અંકુલરસા અબજદે ઇમાંકા સબકં લે–મુસેકી તરેહું ખિઝરસે ઉરફાંકા સબકં લે
કુંરઆનસે તૂ માઅંનીએ કુંરઆંકા સબકંલે-જીબરીલસે મદહે શહે મરદાંકા સબકંલે

હેં ચાર મલક ચાર અંલમ હૈંજે અંલીકે
હેં ચાર કુતુબ ચાર ગવાહ આંજે અંલીકે ૩૬

મુસાને, જો, લી, ખિઝરસે તાઅંલીમ કંઝારા–પહેલેહી સબકંમે કિયા હિમ્મતને કિનારા
કિશ્તીએ ઝહેફાકો ખિઝરને કિયા પારા–બસતીમેં જો વારિદ હુવે એક બચ્ચેકો મારા

યે દેખકે તસવીર તફંકુર[1] હુવે મુસે
મુસતગંરકે[2] દરયાએ તહયુંર[3] હુવે મુસે. ૩૭

હરબાતપે બોલ ઉઠતેથે મુસાએ ખુંશ ઔકાત–અલ્લાહસે બાતેં યે કિયા કરતે થે દિનરાત
ફિર સામને મુસેકે યે બોલ ઉઠતેથે કયા બાત ?–આખિરકો કહા ખિઝરને બનનેકા નહીં સાથ

હરએક અંમલ ખિઝરમેં થે રાઝ ખુંદાકે
રૂખંસત કિયા મુસાકો વો૦ અસરાર[4] બતાકે. ૩૮

ઉસ વાકેએકા ઝિક્ર હુવા પેશે યદુલ્લાંહ–ફરમાયા ન બોલ ઉઠતે અગર મુસએ ઝીજાહ
તો ખિઝર કઇ રાઝસે કરતા ઉન્હેં આગાહ–પર મે હૂં વો૦ આંલીમ જો, ખિઝર હો મેરે હમરાહ

વો૦ તાઝા સબકંહૂં, કે, જો, અબતક ન પડહા હો
હંઈરાન ખિઝર મુસએ ઇંમરાંસે સિવાહો. ૩૯

વો ચશ્મા થા જારી સિફતે ફંઈઝે ઇલાહી–શુસ્તા૦ કરે આબ ઉસકા રૂખે શબકી સિયાહી
રાહી ઉસે દેખે તો ન આગેકો હો રાહી–હોએ હુમાતન[5] ચશ્મે ખિઝર[6] સૂરતે માહી

ઇલયાસ અગર રેહબરીએ બખ્તસે આજાય
ફિર વ્હાંસે વો૦ તા આબથા રૂબાહે ફિફાજાય. ૪૦

વો૦ ઓર કોઈ ચશ્મા ન થા જાનગએ હમ–પોશીદા બઝેરે કંદમે કિબ્લએ આંલમ
કાઅંબેસે જુદા હોકે ચલા આયાથા ઝમઝમ–યાઅંને, ન, રહેં, રાહમેં પ્યાસે શહે અકરમ

આબે, ખોતુક,[7] ઉસકા, અસર જુમલા૦ દવાથા
મુસતસકીયોં,[8] કે, વાસતેભી આબે, શેફાથા, ૪૧

પાબોસે પયમબરથા લબે ચશ્મા, કે, યકબાર–નાઝિલ હુવે જીબરીલ બસદ તેઝએ રફતાર
કી, અર્ઝ, કે, લાયાહૂં મેં, દો, હદયએ, ગંફફાર–હે તોહંફએ અવૈંલતો દોરૂદ અઈ શહે અબરાર

ઓર હદયએ સાની, કે, વો૦ ફરમાને ખુંદાહંઈ
શીરીં હે મગર કંદ[9] એતાબ ઉસમેં મિલાહંઈ. ૪૨

ફરમાયા પયંબરને લરઝ કર, કે, વો૦ કયા હંઈ ?–વો૦ બોલે, કે, જબ્બાંરને ઇસદમ યે કહાહંઈ
હંઈદરકી ઇમામતમેં જો ઇરશાદે ખુંદા હંઈ–ઉમ્મંતસે અભી કેહ, કે, યેહી મેરી રેઝા હંઈ

ગર યે૦ ન. કિયા. કુચ ન કિયા કામ હમારા
બંદોકો દિયા એક ન. પએગંામ હમારા ૪૩

૧ સોંચલું ૨ ડુબેલો ૩ હએરાનથલું ૪ ભેદ ૫ હુમાના જેવું શરીર હુમા એક પરંદ છે કે જેના ઉપર તેનો છાંય પડે તો બાદશાહત મલે છે. ૬ ખીઝર અ.ના જેવી આંખો. ૭ ઠંડુ. ૮ જે બીમારીમાં પાણીની બહુજ આંતશ થાય છે તે માટે પાણી માંગનાર શખશ. ૯ કંદ યાને સાકર એતાબ યાને ગુસ્સો યાને ગુસાની સાકર.

ડર કિસકા મદદકે લિયે હૈં દર તો હૈ મૌજૂદ-હાસિદ કોઈ નાખુશ હોતાહો. મેં તો હું ખુશનૂદ ખુતબાકે લિયે અનજુમન આરાસ્તા કર ઝૂદ[1]-મિમબર નહો તો અર્શે બરીં ભેજદે માઅબૂદ

ગર કેહ તૂ બિછોના હો પરો બાલે મલક સે
કાઅબા ઈસી સહરામેં ઉતર આએ ફલક સે. ૪૪

ફરમાયા નબીને બ સરો ચશ્મ યે ફરમાન-ચશ્મેસે સૂયે રાસ્ત ગયા કુલકા વો૦ સુલતાન ફરમાયા મુઝે વહ્‌યે ખુદા આઇ હે ઇસઆન-તકમીલે અબદ પાએગા જીસ વહ્‌યસે ઇમાન

પિનહાં[2] કરૂં ઉસકો તો રિસાલતમેં ખલલ આય
ઓર નામ નબુવ્વતકે જરીદા૦સે[3] નિકલ જાય. ૪૫

હર સિમ્ત નિદાદો, કે, હોં સબ આનકે હાઝિર-સુલતાનો ગદા પીરો જવાં ગોમિનો કાફિર હર શેહરીયો સહરાઇયો[4] અનસારો[5] મોહાજીર[6]-સબ જાહિલોઆકીલ સબઅસાગિર[7] સબઅકાબિર[8]

કેહદો કે, સુનો આજકે દિન આકે વો૦ હમસે
અલ્લાહને જો લોહપે લિખાહે કલમસે. ૪૬

ફિર દસ્તે યદુલ્લા૦ શહેલોલાકને થામા-મિમબરપે ગયે હાથ ધરે સીનેપે આકા વો૦ મિમબરેનો[9] હો ગયા પુરનૂર સરાપા-કેહને લગા લઈક ઉસે અર્શે મોઅલ્લા

સદકે મેં શોકૂએ[10] નબીયે જીન્નો મલક પર
મિમબરકા દિમાગ ઉનકે કદમસે થા ફલક પર. ૪૭

નાગાહ પયમબરને, ઝબાંકે; ગોહર અફશાં[11]-એક ખુતબા પડહા મુશતમિલે[12] કુદરતે યઝદાં યાઅને, કે હે-અલ્લાહ અહદ અરહમો રહમાં દાનિંદએ[13] બીનિંદએ[14] હર મખફીયો[15] પિનહાં

કહ્હારહે જબ્બારહે કાદિરહે અહદ હૈ
તવ્વાબ હે[16] વહ્હાબહે[17] આદિલ હે સખી હૈ. ૪૮

કુદ્દુસ હે સુબ્હુ હે ખાલિક હે સમદ હૈ-ખલ્લાકે તનોરૂહહે રાઝેક હે અહદ હૈ હૈરાન બિદાયતસે[18] યહાં સબકી ખિરદ[19] હૈ-વાકિફ ન અઝલ ઉસસે ન આગાહ અબદ હૈ

અકલીમ અબદ કિશવરે પાઇંદા૦ હે ઉસકા
જો ઉસકે સિવાહે બખુદા[20] બંદા૦ હે ઉસકા. ૪૯

એક કતરેમેં ચાહેતો કરે ગરક વો૦ દરયા-એક ઝરરેસે ચાહેતો દો આલમ કરે પૈદા હર શબહે બરઆરિંદએ[21] હાજાતો તમન્ના-હરરોઝ હે બખશિંદએ[22] રોઝી વો૦ હમેશા

હર વજહસે ખાલિકકી તરફ રૂયે જહાં હૈ
ઓર રૂએખુદા ચાર તરફ સૂયેજહાં હૈ. ૫૦

---

૧ જલદી. ૨ છુપાવવું. ૩ દફતર. ૪ ગામડાના. ૫ મદદગાર. ૬ તે શખસ કે જેણે-રસૂલ. સ. ની સાથે મકકએ મોઅઝઝમાથી મદીના તરફ હીજરત કરી હતી. ૭ બચ્ચાઓ. ૮ મોટાઓ. ૯ તખ્ત. ૧૦ શોકુહ=બુઝુરગી. ૧૧ ઝબાનમાંના જવાહીર ખરવા મંડયા. ૧૨ શામીલ. ૧૩ જાણનાર. ૧૪ દેખનાર. ૧૫ છુપું. ૧૬ તોબા કબુલ કરનાર. ૧૭ બહુજ બક્ષનાર. ૧૮ પેહલે પ્રથમ. ૧૯ અકલ. ૨૦ કસમખુદાની. ૨૧ બર લાવનાર-ઉમેદ પુરી કરનાર. ૨૨ આપનારાવાળો.

જીસકી હે યે કુદરત મુઝે આજ ઉસકા હે ઝરમાં—જો બહરે અલી હુકમ હે ઉસકા હૂં નિગેહબાં
જીબરીલ ભી રસ્તેમેં સેબાર[1] આએ મગર હાં—મેં ખૌફે અદૂસે થા ઝબાં બસ્તઓ હૈરાં
ગર અબ ન કહૂં સબ્બે[2] નબુવ્વતકા ખતર હૈ
અબ હકે હે નિગેહબાન તો કયા બંદોંકા ડર હૈ? ૫૧

ફિર બાઝૂઓંકો થામ કે હૈદરકો ઉઠાયા—જો પાએ અલી ઝાનૂએ અહમદ તલક આયા
હફતાદહઝાર[3] આદમી થે સબકો સુનાયા—ઓર બોલે સુનો સાહેબો આયા૦ હે યે આયા
હર ગોશએ ઝાહિરપે અજમ ઓર અરબ પર
હૈદરકો અમીર આજ ખુદાને કિયા સબ પર. ૫૨

મૌલા હે નબીજીસકા અલીઉસકા હે મૌલા—મેં કયા હૂં !! કે, ખૂદ, હકે હે વલી ઉસકે વલીકા
જો ઉસકે હેં આઅદા વો૦ મોહમ્મદકે હેં આઅદા—અલ્લાહો મલાએકકી હે લાઅન ઉનપે હમેશા
હમસાયએ મુસા હેં મોહિબઉસકે નઝર મેં
હમસાયએ ફિરઔન, અદૂ ઉસકે, સકર મેં. ૫૩

હોયેગી નબુવ્વત તો નહીં બાઅદ હમારે—બાકી જો ફઝાઇલ હેં વો૦ હૈદરમેં હેં સારે
પેહચાન રખો ઇનકો યે૦ આકા હેં તુમ્હારે—યે૦ વો૦ હેં મદદકે લિયે સબ જીનકો પુકારે
હાથ ઉસકે હમાઇલ હેં પયગમ્બરકે ગલેમેં
દેખો, ન, રસન બાંધિયો હૈદરકે ગલેમેં. ૫૪

એક આયએ રહમત નહીં કુરઆનમેં નાઝિલ—જીસ આયે૦ મેં યે મુસહફે નાતિક નહીં દાખિલ
વલ અસ્રકા મઝમૂં હે, યે અર્ઝ આકિલો જાહિલ—યા...સી,ન,મેં,હમ ઓર અલી દોનોં હેં શામિલ
સૂરા૦ સરે કુરઆ જો પયગમ્બરકે લિયે હૈ
વો૦ હૈદરો ઝુરીયતે હૈદરકે લિયે હૈ. ૫૫

જાએઝ નહીં હે દુશમની ઇસકી કભી વલ્લાહ—અકીલીમે શરીઅતકા અઝલસે હે યેહી શાહ
હૈદર હે સેરાત ઉસસે જો દુનયામેં હેં આગાહ—ઉકબાકી સેરાત ઉસકે લિયે ખુલ્દકી હે રાહ
ઉસકા જો અદૂ હોગયા ઇસ રાહસે ફિરકર
વો૦ બુતકા હુવા મોઅતકિદ[4] અલ્લાહસે ફિરકર. ૫૬

યે કિબ્લએ દીં હૈ જો ફિરા ઇસસે વો૦ ગુમરાહ—બાતિલ હૈ એબાદત, કે, નહીં કિબ્લે૦સે આગાહ
માહે રમઝાં હુરમતે રોઝા૦ હૈ, યે૦ ઝીનહ—એ ઉસકે શનાસાએ. કે, રોઝા નહીં વલ્લાહ
જો ઇસસે ફિરા હજ નહીં. ઇસયાંસે કમ ઉસકો
અલ્લાહસે ફિરના હૈ તવાફે હરમ ઉસકો. ૫૭

ગર ઉસકી જગે૦ ગૈરકો સમઝા કોઇ ફાસેક—ખાલિકકે એવઝ બુતકો કિયા સિજદએ ખાલેક
જો ગૈરકા તાબેઅ હુવા ઓર ઇસકા મોનાફેક—વો૦ હકસે મુખાલિફ હુવા બાતિલસે, મોવાફેક,
ગર આજ મોહિબ ઉસકે તમામ અહલે ઝમીં હોં
દોઝખ, ન, રહે, એક ભી, સબ ખુલ્દે બરીં હોં. ૫૮

૧ ત્રણ વખત. ૨ લઈ જવું. ૩ સીતેર હજાર. ૪ એઅતેકાદ રાખનાર.

યે અવૌસે મખ્લૂક હે યે સાબેકુલ ઇસલામ–કલમેમેં મેરે નામકે બાઅંદ ઇસકાભી, લો, નામ બાઅંદ ઇસકે ખેલફ[1] યાઝદાહિ[2] ઉસકેહેં ખુશઅંજામ–મુખ્તાર મેરે શરઅ, કે, ઔર માલિકે અહકામ

ઝુરીયતે[3] આદમ તો બડહી શીશ નબીસે
ઔર નસ્લ મેરી હોગી હુસેન ઇબ્ને અલીસે. ૫૯

કુરઆનમેં જો વાઅંતસેમૂ હકને કહા હઈ–લો ચુસ્ત ઇસે થામલો યે હબ્લે[4] ખુદાહઈ નફરીન, ન, કીજો, કે, યે કૈસયાનો ખતા હઈ–જો ઇસસે જુદા હે વો પયમબરસે જુદાહઈ

એક બાર કિયા ગર, દિલે હૈદરકો શિકસ્તા
સો બાર કિયા કાઅબએ દાવરકો શિકસ્તા. ૬૦

હમ દોનોકો હકને કિયા એક નૂરસે ખિલકત–દી મુજકો નબુવત મેરે ભાઇકો ઇમામત ઇનકાર ઇમામતકા હઈ ઇનકારે નબુવત–મુનકિર જો નબુવતકા હે વો મુનકિરે વહદત

જો વહદતે અલ્લાહકા મુનકિર હુવા યારો
કાફિર હુવા કાફિર હુવા કાફિર હુવા યારો. ૬૧

યે ચશ્મે ખુદાહે, ઇસે યારો ન, રૂલાના–યે તુર્કે ખુદાહે, જો કહે ધ્યાનમેં લાના યે સરહે મેરા. તેગ, ન, સિજદેમેં લગાના–યે દરહે મેરા. ઉસકા ન દરવાઝા જલાના

યે કિશવરે[5] ઇમાન હે વીરાન ન કરના
યે જામએ કુરઆં હે પરેશાન ન કરના ૬૨

કેહતે હે નબી દસ્તે ખુદા ક્યા હે? અલી હઈ–આદમ સફી યુલ્લાકી સફા ક્યા હે? અલી હઈ રૂખસારએ યુસુફકી ઝિયા[6] ક્યાહે? અલીહઈ–અયુબકી તસલીમો રેઝા ક્યાહે? અલી હઈ

આગે યે શરફ થા, ન, નબીમેં, ન, વસીમેં
હેં સારે રસૂલોંકે કમાલ એક અલીમેં. ૬૩

યે કેહકે કિયા કામતે[7] હૈદરકો બુલંદ ઔર–જો ઝેરે બગલ રાઝયે વો ખુલગયે ફિલફોર ફરમાયા, કે, ફિર દેખલો, હૈદરકો બસદગૌર–મેં કેહચુકા ફરમાને ખુદા પોંહચાથા જીસતોર

હૈદર હે વલી ઔર, યે મૌલા હે તુમ્હારા
મેરા, હે, વસી, ઔર યે આકા હે તુમ્હારા. ૬૪

મિમબરસે ફેરૂદ[8] આએ મેરે સાથ જો હૈદર–હાબઈ અંતેં ઔર, તહનેયત,[9] ઉસકો,દો, મુકર્રર ફિર રોકે કહા કિબલેકો અંગુશ્ત ઉઠાકર–લે તેરી રેસાલતકો બજા લાયા પયમબર

હુજ્જત જો મેરે સરપેથી વો મેંને અદાકી,
બે વકફા ખુદાને કહા રહમત હે ખુદાકી ૬૫

મિમબરસે કદમ અહમદે હૈદરને ઉઠાયા–ઔર આયએ અકમલતો લકુમ દીનકુમ આયા બઈઅંતકે[10] લિયે હાથ ખલાઇકને બઢાયા–પિન્હાં યે શરફ હુરરો મલાએકને ભી પાયા

૧ પછીથી આવનાર જાનશીન ફરઝંદે નેક પરહેજગાર ૨ અગીઆર ૩ નસલ ઔલાદ ૪ દોરડું ૫ મુલક ૬ ખુબસુરતી ૭ કદ ૮ નીચે: ૯ મુબારિકબાદી આપવી ૧૦ હુકમ માનવો મુરીદ થવું.

બાકી કોઇ બંદા, ન, રહા અરઝો સમાપર
કૌનૈનકી બઈઅંત હુઇ એક દસ્તે ખુદાપર ૬૬

કી સબને કરીબ આકે અલીસે યેહીગુફતાર[1]—બખિઅંલક બખિઅંલક[2] યા હૈદરે કર્રાર લિપટાકે કલેજેસે નબીને કહા દોબાર—માં બાપ મેરે તુઝપે ફિદા અઈ મેરે ગંમખાર

આજ યે૦ નિદા અર્શસે મોઅઝ્ઝમસે નબીકો
અલ્લાહકી જાનિબસે બી મુઝ્દા૦[3]દો, અલીકો. ૬૭

અબ જાઅફરે સાદેકકી ઝબાની હે યે અખબાર—જબ હકકે અલી છીન ચુકે ગાસિબો ગદ્દાર દાદીકો મેરી સાથ લિયે હૈદરે કર્રાર—ઘર સબકે ગએ રાતોંકો છુપ છુપકે કઇ બાર

હૈદરપે ન ઝહરાપે ન સિબતૈને નબીપર
અનસારો મોહાજીરકો ન રહેમ આયા કિસીપર ૬૮

ફરમાતે હેં સાદેક કે ફિરઆએ જદ્દ[4] અમજદ—પર સુબહકો દરવાઝેપે બલવા હુવા બેહદ બઈઅંતકા તલબગાર હુવા હાકિમે યસરબ—કેહતાથા કે દર ખોલદે અઈ દુખ઼તરે અહમદ

વરના મેં ફિદા દુંગા પયમબરકે અદબ કો
જો જો હેં તેરે ઘરમેં જલાદુંગા મેં સબકો ૬૯

તબ દરકે કરીબ આનકે ચિલ્લાઇ યે૦ ઝહરા—કયું ઘરકો જલાએગા ગુના૦ કયા હુવા અઈસા? હમસે તુમ્હેં કયા વાસતા૦? ઓર તુમસે હમેં કયા?—ચઈન અબબી નહીં? છોડદિયા હમને હક અપના

બરપા કરો તુમ અપની ખિલાફતકી ખુશીકો
હમલોગતો બઈઠે હુયે રોતેહેં નબી કો ૭૦

યે સુનકે યે૦ ઉસને કહા હાં આગતો લાઓ—કયા દેખતે હો? બાતપે ઔરતકી ન જાઓ યે ઘર હે નબીકા તો હો. જલ્દ આગ લગાઓ—બાઅઝોંકો દિયા હુકમ કે દરવાઝા ગિરાઓ

ખુદ લાત લગાઇ દરે શાહન શહેદીંપર
દર ફાતેમા ઝહરાપે ગિરા ઓર વો૦ ઝમીંપર ૭૧

વલ્લાહ કે ફરમાતે હેં સાદેક[5] યે મુકર્રર[6]—ઝહરાપે જો ગુઝરા વો૦ મોફસ્સલ [7]કહું કયુંકર પર આહ વો૦ ગુઝરા, કે, હિલી કંબ્રે પયમબર—પેહલૂબી શિકસ્તા હુવા ઓર હાથબી યકસર[8]

જીન બચ્ચેકા મોહસિનથા રખા નામ નબીને
સો બતનહીમેં[9] કતલ કિયા ઉસકો શકીને ૭૨

અંબોહ લિયે ઘરમેં દર આયા વો૦ બદઅખ઼તર—પર કિસ ઘડી દાખિલ હુવા ઘરમેં વો૦સિતમગર ઉસ વક્ત ન મકનાઅથા મેરી દાદીકે સરપર—ખેંચા મેરેદાદાકો ગિરેબાંન પકડકર

મસજીદકો ચલે પકડે હુયે હાથ અલીકે
ઝહરાબી ચલી ગિરતી હુઇ સાથ અલીકે ૭૩

---

૧ વાતચીત ૨ આ કલમો તાઅરીફ કરતી વેળાએ બોલાય છે. મુબારિક મુબારિક ૩ ખુશ ખબરી બિશારત ૪ દાદા નાના બુઝુર્ગ. ૫ છડા ઇમામ જાઅફરે સાદેક. અ ૬ હરઘડી ૭ ખુલાસાવાર ૮ માથાથી પગ સુધી પણ હાથની બીના છે. તો આ ઠેકાણે આખો હાથ થાય છે. ૯ પેટ

સબ્રે અસદુલ્લાહ સે કરતા હૂં મેં આગાહ–જબ ગાસિબે ખાસિરકે[1] હોઝૂર આયે યદુલ્લાહ
એકને કહા અબ બઈઅતે હાકિમ કરો યા શાહ–શેહને કહા લાહોલવલા દૂર હો ગુમરાહ

ચાલીસ બરસ જો કે જહાલતમેં રહા હો
ઉસ હાથકી બઈઅત કરે જો દસ્તે ખુદા હો? ૭૪

ઓર સિજદએ અસનામમેં[2] જો ખમ[3] રહા પઈહમ[4]–મૌલૂદે[5] ખૈર્મ[6] સરકો હુઝૂર ઉસકે કરે ખમ?
બઈઅતકા સઝાવાર હે યે શખ્સ વ યા હમ?–ક્યા યાદ નહીં રોઝે ગદીર અય તુઝે અઝલમ[7]

હફતાદહઝાર આદમી ઉસવક્ત બહમ[8] થે
ઉસરોઝ પયમબરકા વસી યેઠ થા? કે હમ થે? ૭૫

બાબ્બે મુઝે વ્હાં કિસને કહા થા તૂહી બતલા–અતમમતો ઓર્લ્ઈ કુમકી હે કુરઆંમેં ગરઝ[9] ક્યા?
ઓર નામે ઇમામ આયાહે યા સીનમેં કિસકા?–મન કુનતો સના[10] કિસકી હે? અઈ તાલિબે દુનયા

અબ સબકે દિલોંસે યે હદીસે ભી ભુલાદે
કુરઆંમે મેરા વસ્ફ[11] હે ઉસકો ભી મીટા દે. ૭૬

સલમાનો અબૂઝરને ગવાહી દી કે હક્કા[12]–મૌલા તુઝે હમ સબકા નબીને કિયા મૌલા
બોલે યે મુનાફિક ભી શક ઉસમેં નહીં અસલા[13]–નાઇબ તૂ હુવા હુકમે ઇલાહીસે નબીકા

અબ કુરઆં[14] મગર નામ ખલીફાપે પડાહઈ
ઉમ્મતકા હે ઇજમાઅ કે યેઠ સિનમેં બડાહઈ. ૭૭

હૈદરને કહા કાંપકે અલ અઝમતો લિલ્લાહ–અલ્લાહસે અકલ અપની સિવા જાનતે હો આહ
હકને મુઝે તજવીઝ[15] કિયા તુમને ઉસે વાહ–ક્યા મેરે સિનો સાલસે અહમદ નથે આગાહ?

ક્યું એ ખિરદો[16] તુમને તો તજવીઝ બજાકી?
પર સચ કહો અલ્લાહો પયમબરને ખતાકી? ૭૮

ઇજિમાઅ ફકત આમકા જાઇઝ હુવા ક્યું કર?–અબ્બાસ શરીક ઉસમેં, ન, સલમાં, ન, અબૂઝર
દાખિલ, ન, ઇમામ ઉસમેં ન હઈ આલે પયમબર–નાકિસ હુવા ઇજિમા અ ભી દાઅવાભી સરાસર

કાઅબેકા શરફ દઈરસે[17] ક્યાહોગયા બાતિલ[18]?
સિજદા કિયા બુતકો તો ખુદા હો ગયા બાતિલ? ૭૯

કેહતે થે યે અકસર નબી યે ખાલિકે યકતા–નંઇ અર્શથા નંઇ ફર્શ ન આદમ થા ન હવ્વા
માઅબૂદે હકીકી થા મોહમ્મદ થા અલી થા-ગર સિનકી દરાઝી પે ખિલાફતહે મોહય્યા?

લો પેશતર[19] આદમસે ભી પઈદા મેં હુવા હૂં
યે સિનમેં ઝિયાદાવહે,કે, મેં સિનમેં સિવા હૂં? ૮૦

૧ પોતાના હાથથી પોતે નુકસાનમાં ઉતરનાર. ૨ બુત. ૩ નમ્યો. ૪ બરાબર ઉપરાસાપરી. ૫ જણતી વખતે. ૬ નાક વિંધ્યું. ૭ ઝુલમો કરનાર. ૮ સાથ-સંગાથ. ૯ મતલબ. ૧૦ વખાણ. ૧૧ વખાણ. ૧૨ સાચી વાત છે-કસમ ખુદાની. ૧૩ બીલકુલ. ૧૪ પાસો રમલ જોવાનો. ૧૫ મત આપવો જાઇઝ કરવું કોઇ નવી વાત પોતાના તરફથી કાઢવી. ૧૬ અકલ વગરના. ૧૭ મંદીર-દેવળ. ૧૮ જુઠ. ૧૯ અગાઉ.

ગર ઇલ્મકા દાઅવા હે તો ખોલે લબે તકરીર-યે ભી કરે તફસીર અલી ભી કરે તફસીર
જુરઅત[1]હે તો બિસમીલ્લાં૦ અભી ખેંચલે શમશીર-યે જાહીલે તદબીર હે મેં આલમેં તકદીર
સિનમેં તો ઝીયાદા૦ હે યે કાઇલ મુઝે કરદે
કયા હોએગા કલ ગઇબકીતો મુઝકો ખબરદે ? ૮૧
દિખલા દીયા તકરીરે અલીને હકકો બાતિલ-વો૦ કુફ્ર હે યે દીન વો૦ નાકિસ હે યે કામિલ
ખુરશેદ[2] જુદા હોકે ફલકસે[3] હુવા નાઝિલ-ઓર આકે યે કેહને લગા મજમાઅકે મુકાબિલ
મુખ્તારે ખિલાફત બખુદા[4] હકકા વલી હઇ
યે હક્કે અલી હક્કે અલી હક્કે અલી હઇ. ૮૨
લિખ્ખાહે લરઝને લગા આઅદાકા હરએક બંદ-સરગમથા તો ખમથા જો દહન બંદથા તો બંદ
મુનકિરને કહા કિસલિયે આજીઝ હેં ખિરદમંદ-સાહિર[5]હે અલી અહમદે મુખ્તારસે દાહયંદ[6]
તકરીર, નહીં, કી, કોઇ અફસૂ[7] યે પડહા હઇ
ખુરશેદકો ભી સેહરસે[8] તસખીર[9] કિયા હઇ. ૮૩
હે યાદ મુઝે કોલે નબી કેહતે થે મૌલા-દુનયાકે એવઝ હકને મુઝે બખ્ખશી હે ઉકબા
પઇગમબરી અપની હે ખિલાફતમે મોઅર્રાં[10]-હઇદર હેં અઝીઝ ઉનકે ખિલાફતસે ઉન્હેં કયા ?
હઇદરને કહા, લા, તૂ, ગવાહ ઉસકે કહાં હઇ
વો૦ બોલા, કે, મૌજૂદ હેં હાઝિર હેં યહાં હઇ. ૮૪
લિખ્ખા હે ગવાહીકો ઉઠે પાંચ સિતમગાર-અલ્લાહ સે ઓર પંજતને પાકસે બેઝાર
હઇદરને કહા કૌલે નબી યે નહીં ઝીનહાર-હાં કાઅબેમેં તુમ પાંચોંને લિખ્ખા થા યે ઇકરાર
હઇદર કો સતાએંગે નબી જબકે મરેંગે
હમ વઝએ[11]હદીસ એક ઇસી મઝમૂંકી કરેંગે. ૮૫
હઇરાન ખલીફા હુવા ઓર બોલા કે હઇદર-તુમ કાઅબેકી તહરીરસે[12] વાકિફ હુવે કયુંકર ?
હઇદરને કહા કાઅબા ખબર દે ગયા આકર-જો દિલમેં કિસીકે હે વો૦ હઇદરકી ઝબાં પર
ઉસ નામેકો બિન દેખે હુવે મઇને પડહા હઇ
આગે જો લિખોગે વો૦ મેરે દિલપે લિખા હઇ ૮૬
કી કદ્ર ખુદાને યે રસૂલાને હોદાકી-શાહી બી નબુવત બા સુલઇમાં કો અતાકી
ઇસકંદરો યુસુફકી બી તૌકીર સિવાકી-અહમદ-પે ઝિયાદ ઉનસે એનાયતથી ખુદાકી
શાયાને[13] ખિલાફત ન રસૂલે અરબી હો
તેરે લિયે હો ઓર ન પએ[14]આલે નબી હો ? ૮૭
કુરઆંમેં ઓલૂલ[15]અમ્રકી[16]તાઅતકા હે ફરમાન-મેં ઓર મેરી ઓલાદે ઓલૂલ,અમ્રહેં,પેહચાન.
જબ હુકમ હે તાઅતકા તોહમ સબકે હેં સુલતાન-ખાલિદસે યે હાકિમને કહા હોકે પશેમાન
બઇઅત યે નહીં કરનેકા હમમેં સે કિસીકી
કયા દેખતા હે ? કાટલે ગરદન તૂ અલીકી. ૮૮

૧ બહાદુરી. ૨ સૂરજ. ૩ આસમાન. ૪ કસમ ખુદાની. ૫ જાદુગર. ૬ દસમણ. ૭ જાદુ-મંતર. ૮ જાદુ. ૯ તાબેઅ કરવું. પોતાની તરફેણમાં કરી લેવું. ૧૦ દુર-બેઝાર-પાક. ૧૧ બનાવટી. ૧૨ લખાણ. ૧૩ લાયક. ૧૪ વાસ્તે. ૧૫ નેક. ૧૬ હુકમ.

શમશીર અલમ કરકે ઉદા ખાલિદે ખૂંખાર-ગુસ્સેસે ચલે શેરેખુદા જનિબે ગદ્દાર
એક હાથમેં ગરદન લી ઓર એક હાથમેં તલવાર-દી અઈસી તકા[1] ઉસકો (કે) ગીરા મુંહબલ[2] એકબાર
ફરમાયા બતા કુંઅરેસકરમેં[3] તુઝે ડાલૂં ?
ઓર કેહતો ઝમીકોભી તેરે સાથ. ઉઠા લૂં. ૮૯

લિખાહઈ કે આજ જો શબે ઝરબતે હૈદર-બસ બોલતેહી રોઝા૦ કમર બાંધી અજલપર
ઉસ શબકોથે ગહ[4] સેહનમેં ગહ હુજરેકે અંદર-હમસાયોંકો હરબાર નિદા દેતે થે રોકર
હૈદરકી સવારી સૂયે ફિરદોસ ચલી હઈ
જાગો યે૦ શબેકદ્ર શબેકતલે, અલી, હઈ, ૯૦

ફરમાતીહેં કુલસૂમ કહામઈને, કે, બાબા-બઈઠે કભી મુઝતર[5] તુમ્હેં દેખાથા ન અઈસા
યે ખૌફ હે કિસકા, કે લરઝતે હેં સબ આઅઝા[6]-શેહને કહા, દો, રાતોંકા મેહમાન હું બઈટા
રાઅશા[7] મેરે આઅઝાકો હે ઓર દિલભી હઝીંહઈ[8]
તોહફા[9] કોઈ ખાલિકકે લિયે પાસ નહીં હઈ ૯૧

રોઝેપે રખા રોઝા યદુલ્લાહને તો કયા ?-મકબૂલે[10] ખુદા હો તો બજા[11] વરના હે બેજા[12]
સિજદોંસે વરમ,[13] ગો, કે, જબી પરહે હોવઈદા[14]-બેશ૦ એદા૦ હેં સબ, જો નહીં હકકો પઝીરા[15]
દોઝખ ભી હે જન્નત ભી હે દરગાહે ખુદામેં
દેખું મુઝે કયા મિલતા હે તાઅતકી જઝામેં.[16] ૯૨

દરપેશ હે[17] અદ્દનાકો અબ આઅલાકી મુલાકાત-આયાથા બંધે હાથ, મેં, જાતાહૂં ખુલે હાત
હદયા જો વો૦ માંગેગા તો કયા દૂંગા મેં હઈહાત[18]-ન, ઉઝરકી[19] તાકત, ન, સોફારિશકો કોઇસાત
મરકદકે[20] તસવ્વુરમેં મેરે હોશ ગએ હઈ
મસકિન[21] ભી, નયા ઓર મોસાહિબ[22] ભી નયેહઈ. ૯૩

કુલસૂમને કી અર્ઝ, કે, અઈ સય્યદે વાલા-દરપેશ સુગ્નઓંસે રહે માઅરકે કયા કયા ?
કોઠીને કભી તુમકો હેરાસાં[23] નહીં દેખા-યે ખૌફ હે કિસકા, કે લરઝતે હેં સબ આઅઝા
ફરમાયા, કે દિલ ખૌફે ઇલાહીસે હઝી હઈ
માલિક, હે, લિયે તોહફા કોઇ પાસ નહીં હઈ ૯૪

આંખોંસે અશ્ક ભરકે યે કેહતેથે મુરતઝા-લાખોંસે મઅરિકા૦[24] રહેદરપેશ બાબજા
ઇનસાસે, મેં, ન, જીનસે[25] કભી જગમેં ડરા-ગરદનકશોંકો[26] પસ્ત અલીને કિયા સદા
પિછે હટા કદમ, ન, કભી ઇસ ફકીરકા
પર આજ સામના હે ખુદાએ કદીરકા. ૯૫

બેટી અજલહે સરપે દમે ખૌફો બીમ હઈ[27]-દેહશતસે કાંપતા હે જીગર દિલ, દો, નીમ હઈ[28]
જાના હે, વાં, જો, સાહેબે અર્શે અઝીમ હઈ-શાયદ વો૦ બખ્શદે, કે, ગફુરૂર રહીમ હઈ

---

૧ ઝટકો આંચકો ૨ મોંભરીયા ઉંધુ પડી જવું ૩ સકર નામની દોઝખની ઉંડાણ કબર યાને ઉંડાણ ઘેરાવ ૪ ઘડીકમાં ૫ બેકરાર ૬ આખું શરીર ૭ થરથરવું ૮ દુખી ૯ સોગાત ભેટ ૧૦ કબુલ કરેલું ૧૧ ઠીક ૧૨ ફોકટ ૧૩ સોજો ૧૪ ઝાહેર નિશાની ૧૫ કબુલ કરના ૧૬ બદલો ૧૭ સામબે ૧૮ અફસોસ ૧૯ બહાનું સબબ ૨૦ કબર ૨૧ રેહઠાણ ૨૨ સાથે બેસનાર ૨૩ ડરલાગેલો. ૨૪ લડાઇનું મેદાન ૨૫ જીન્નાત ૨૬ તકબ્બુર કરવાવાલા ૨૭ ખોફ-ડર ૨૮ બે કટકા.

જાને વોહીયે હાલ, જો, નકશે ફના બને
દરબારમેં પહોંચકે ખુદા જાને કયા બને? ૯૬

કુલસૂમને રોકર કહા વા[1] હસરતો દરદા–કયા બેટીયાં અબ સબ્ર કરેં આપકો બાબા
કિસતરહ યકીં તુમકો હુવા;અપની અજલકા–શેહને કહા ઇરશાદે પયંમબર હે સો હોગા
દો રોઝહે દુનયામેં બસ અબ કૂત[2] હમારા
એકકીસવીં કો ફિરેગા તાબૂત[3] હમારા. ૯૭

ઝઈનબસે રિવાયત હે, કે, થી, ચાર ઘડીરાત–મસજીદકો ચલે મહેવે[4] અજલ સય્યદે ખુશઝાત
તસબીહ બકફ[5] જમઅ હુવે દેવડી પે સાદાત–જહાં શેહને અઝાંદી યહાંકી સબને સુના જાત
ગુલદસ્તા હો હઈદરસે સરઅફરાઝ[6] હમેશા
યારબ રહે દુનયામેં યે આવાઝ હમેશા. ૯૮

ફિર બાઅંદ અઝાં કાનમેં આવાઝ યે આઇ–અઈ શીઓ અલી કતલ હુવે હકકી દુહાઇ
ઇસ નોહેસે આગાહ હુઇ સારી ખુદાઇ–ચેહરોંપે નબીઝાદિયોંને ખાક લગાઇ
સીબતઈને નબી ઘરસે ચલે ખાનએ હક મેં
ઓર મુંહપે તમાંચે થે૦ લગાતે થે કલક મેં.[7] ૯૯

બાબાકા લહૂ પેહલે તો ચેહરોં પે લગાયા–ફિર દોનોંને માબઈને[8] ગેલીમ[9] ઉનકો લેટાયા
લેકર જો ચલે રોના અલીકો બહોત આયા–શબ્બીરને પૂછા તો યે હઈદરને સુનાયા
રોના હે યે૦ જબ હલકં તૂ કટવાએગા પ્યારે
કોઇ તેરા લાશા, ન, ઉઠા લાએગા પ્યારે. ૧૦૦

કયા લાશકે આનેકા સુનાઉં હશમો જાહ–બાલીંપે હસન પાએંતી શબ્બીર થે વલ્લાહ
અબ્બાસકા કદ છોટા થા ઉનરોઝોમેં જો આહ–સર પીટતે લાશે કે તલે આતે થે હમરાહ
અંબોહ ફિરશતોંકા ઇધર ઓર ઉધર થા
ઓર શીઓંકા ગોલ[10] આગે બરેહના, કિયે, સર થા. ૧૦૧

અબ્બાસપે રિક્કત જો બહોત હોતીથી તારી[11]–સમઝાતે થે શબ્બીર, કે, કયું? કરતે હો ઝારી
બાબા નહીં તો માંહે તસલ્લીકો તુમ્હારી–હમ કયા કરેં જીતી નહીં માદર ભી હમારી
શબ્બીરકા યે કલમા જો સુન પાતે થે હઈદર
યે આલમે ગશમેં પે, તડપ જાતે થે હઈદર. ૧૦૨

લાશા લિયે પોહચે સરે દરવાઝે જો બારે[12]–લિપટે હુવે મસનદસે હરમ રોતે થે સારે
અબ્બાસે અલી રોતે હુવે ઘરમેં સિધારે–દિખલાકે ગિરેબાન ઝહરા માંકો પુકારે
લો ખાક મલો મુંહપે રિદા ફેંકદો સરકી
અઈ અમ્માં ચલો લેનેકો લાશ આઇ પદરકી. ૧૦૩

૧ અંધાર છે વાવયલાનો એટલે–અફસોસ–ફરયાદ. ૨ રોઝી ૩ પેટી મુરદાની યાને જનાઝો. ૪ અજલનું જાણી કરીને ભુલી જવું. ૫ હાથમાં. ૬ ઉંચું માથું. ૭ બે કરાર. ૮ અંદર. ૯ ઉનની કાંમળ. ૧૦ ટોળું. ૧૧ અકાએક દેખઇ આવવું. ૧૨ બારણા આગળ.

સબ રોતે હુવે દોડે, કે, લાશા વહીં આયા-હુંજરેમેં યદુલ્લાહકો મસનદપે લેટાયા
અબ્બાસકો અબ્બાસકી માદરને બુલાયા-સદકેકી તરેહ ગિર્દ અલી ઉસકો ફિરાયા
ઔર બોલી, કે, યારબ, મેરે વાલીકો શેફા દે
સદકેમેં પિસર દેતી હું વારિસકો બચા દે. ૧૦૪

થર્રાકે અલીને કહા ગુસ્સેસે યે ઉસ આન-હાં થામ ઝબાં અપની કિધરકો હે તેરા ધ્યાન
અબ્બાસપે તૂ સદકે મેં અબ્બાસપે કુરબાન-અબ્બાસકી તૂ કોન યે હઈ ઝાતેમાકી જાન
બીબી કહીં ઝહરાકા એતાબ[1] આએ ન તુઝપર
શબ્બીરકે ફિદયેકો ફિદા કરતી હે મુઝપર. ૧૦૫

યે હે મેરે શબ્બીરકે લશકરકા અલમદાર-માલિક હે હુસૈન ઇસકા તુમ ઉસકી નહી મુખ્તાર
ઇસવક્ત મેરે સામને ફિરતે હે યે આસાર[2]-સર નંગે હે ઇસ ફીકેમે, ઝૈનબ સરે બાઝાર
ઝુલ્ફે સરે શબ્બીરહે ઔર ચેબે સિનાં હઈ
ભાઇકે બરાબર સરે અબ્બાસ રવાં હઈ. ૧૦૬

યે સુનકે કૈલકે આલે નબીકો હુવા અફઝૂદ[3]-નાગાહ[4] કિસીને કહા અઈ આશિકે માઅબૂદ
મુશકે[5] બંધા કાતિલભી હે દરવાઝેપે મૌજૂદ-હાઝિર હો યહાં? યા વહીં કૈદી હો વો૦ મરદૂદ
ફરમાયા કે ઝાલિમકો હેજાબ[6] આએગા મુઝસે
લાઓ ન મેરે સામને શરમાએગા મુઝસે. ૧૦૭

હઝરતકે ગિર્દ જમઅ થે અસહાબે બાવફા-ફરમાતે થે હરએકસે આંસૂ બહાબહા
તુમસે વસી રસૂલકા હોતા હે અબ જુદા-વો૦ પૂછલેવે આજ જીસે જો, હો, પૂછના
ગમમેં હમારે ખાક સરોંપર ઉડાઓગે
કલ અર્શે[7] મુસતફાકો, ન, દુનયામેં પાઓગે. ૧૦૮

કી, ઉઠકે સોઅ સોઆ૦[8] બિનોસોહાબાને અર્ઝ તબ-ખાતિરમેં ચંદ મસઅલે હે યાશાહે અરબ
જબ ચાહા ઉસકો પૂછૂં તો માનેઅ હુવા અદબ-દેતે હે હુકમ આપ, તો, કરતા હું અર્ઝ અબ
ખાદિમ ઉમેદવાર હે ઉસકે જવાબકા
આદમકા મરતબા હે સિવા? યા જનાબકા? ૧૦૯

સરકો ઝુકાકે શેરે ખુદાને દીયા જવાબ-આતા હે મુજકો અપની સના કરનેસે હેજાબ[9]
ગંદુમકે[10] ખાનેસે વો૦ હુવે મૌરિદે[11] એતાબ[12]-મંઈને બગૈરે મનઅ કિયા ઉસસે ઇજતેનાબ[13]
ફાકોંમેં શુકે હકસે ઝબાં આશના[14] રહી
નાને જવી[15] હમેશા અલીકી ગિઝા[16] રહી. ૧૧૦

કી અર્ઝ રોકે ઉસને, કે, યા શાહે લા-ફતા-રૂતબા ઝિયાદા૦ આપકા હે? યા, કે, નૂહકા?[17]
ફરમાયા જબકે ઉમ્મતે સરકશને,[18] કી, જફા-કી. હકમેં ઉનકે, નૂહસે સાબીરને, બદ દોઆ

૧ ગુસ્સો. ૨ નીશાનીઓ. ૩ વધારે. ૪ અચાનક ૫ બેઉ હાથ બાંધેલ. ૬ પરદો. મોઢું છુપાવવાનું. ૭ જમાઇ. ૮ નામ એક અસહાબનું. ૯ શરમ. ૧૦ ઘઉં. ૧૧-૧૨ ગુસા યાને-ગુસ્સાની હદમાં આવવું. ૧૩ બચવું-દૂર રેહવું-પરહેઝ કરવા. ૧૪ દોસ્ત. ૧૫ જવની રોટલી. ૧૬ ખોરાક. ૧૭ નામ એક પયગમબરનું. ૧૮ ફરી ગયેલ-અહંકારી.

બાંધા સિતમગરોંને ગલા રીસમાનસે[1]
મેંને દોઆંએ બદ, ન, કભી, કી, ઝમાનસે. ૧૧૧

ઓર દુસરે સઇંદ[2] ન થા નૂહૈંકા પિસર-કાફિર રહા સદા ન, હુવા, દીંસે બહરૂ૦ વર[3]
મેરે પિસર રસૂલકે હેં પારએ જીગર-યે દોનોં લાએક અર્શી છલાહીકે હેં ગોહર

સરદારે અહલે ખુલ્દ હેં આલી મકામ હેં
નાના નબી હેં બાપ ઇમામ આપ ઇમામ હેં. ૧૧૨

ફિર ઉસને અર્ઝકી, કે, ગુલામ આપ પર નિસાર-કુદ્ર આપકી સિવાહે, કે, ? મુસેકા ઇખ્તેઆર
ફરમાયા ઉનકો જબ યે હુવા હુકમે કિરદેગાર-ફિરઔનપાસ જાકે કરો હાલે આશકાર[4]

કી અર્ઝ ખૌફ યે હે, કે, જીતા, ન આઉમેં
ગર હુકમ હોતો ભાઇકો ભી લેકે જાઉમેં. ૧૧૩

મુઝસે રસૂલેપાકને ઉસ દમ કહી યેહ બાત-હાં જાકે અહલે કાઅબેમેં પડહ સૂરએ બરાત
થે જમએ વહાં બહોતરસે સનાદીદ[5] બદ સિફાત-લાયા બજા મેં હુકમે શહનશાહે કાએનાત[6]

સુરા૦ પડહા બરાતકા ઇસિ કુઝો શાનસે
આતીથી મરહબાકી સદા આસમાનસે. ૧૧૪

જબ તૂરપર[7] અસા[8] હુવા મુસાકા અઝદહા[9]-મુસા પકડ ઇસે યે હુવા હુકમે કિબરેયા
વો૦ ડરગએ યે થા, બશરિયતકા[10] મુકતઝા[11]-ગૈરઝ ખુદા કિસીસે કભી મેં નહીં ડરા

હૈદર લકબ મિલા મુઝે તિફલીકે એહદમેં
દો ટુગલિયોંસે ચીરા હઈ અઝદરકો[12] મહ-દમે.[13] ૧૧૫

ઇસાકો ઉસને પૂછા તો મૌલાને યે કહા-માદરહે ઉનકી હઝરતે મરયમસી પારસા[14]
જબ દર્દે વ-ઝએ હમ્લ ઉન્હેં કાઅબેમેં હુવા-આઇ નિદા યે ગૈબ, કે, બાહેર યહાંસે જા

યહાં કોઇ અમ્રે ગૈરે એબાદત રવા નહીં
તાઅંતકી યે જગા૦ હે. વિલાદતકી જા નહીં. ૧૧૬

ઓર વકત આયા મેરી વિલાદતકા જીસ ઘડી-માદર મેરી દોઆંકે લિયે કાઅબેમેં ગઇ
બાહેરસે ફાતેમાકો સદા યેહ કીસીને દી-આ. અંદર આ. તૂ. કાઅબેમેં અઇ માદરે અલી

મરયમસે મરતબા તેરા ઇસદમ ઝિયાદ હઇ
તૂ. હઇ. કનીઝે ખાસ અલીઆના૦ ઝાદ હઇ. ૧૧૭

યે કેહતે થે કે શેરે ખુદાકો ગશ આ ગયા-પરદેકે પાસ આનકે ઝૈનબને યેહ કહા
ભાઇ હુસૈન લોગોંસે ઇતના કહો ઝરા-ઘર અપને જાઓ વકતે મુલાકાત હો ચુકા

આતે હૈં ગશપે ગશ શહે કૌનો મકાનકો
જી ભરકે દેખને દો હમેં બાબા જાનકો. ૧૧૮

રોતે હુએ વિદાઅ હુએ શેહકે દોસ્તદાર-ઝૈનબ બલાએં લેને લગીં રોકે ઝાર ઝાર
બેટોંસે તબ યે કેહને લગે શાહે ઝુલફેકાર-આઓ મેરે કરીબ, કે, હે, વકતે એહતેઝાર[15]

૧ દોરડાથી. ૨ નેક. ૩ ભાગીદાર. ૪ ઝાહેર. ૫ આગેવાન-મોટાઓ. ૬ દુનયા. ૭ એક પહાડ છે શામના મુલકમાં કે જ્યાં. હ મુસા. અ.ને તે પહાડ ઉપર કુદરતે ખુદાથી ઝાડ સાથે વાત થતી હતી. ૮ લાકડી. ૯ અજગર. ૧૦ ઇનસાનીયત. ૧૧ સબબ-મતલબ. ૧૨ મોટો સાંપ. ૧૩ ઘોડીયું-પારણું બચાઓનું. ૧૪ પરહેઝગાર. ૧૫ મોત આવીને ઉભુ રહેલ મોતની અણીનો વખત.

યે સુનકે રોતેરોતે દમ ઉનકે ઉલટ ગએ
બારા૦ પિસર અલીકે કંદમસે લિપટ ગએ. ૧૧૯

રોએ અલી હુસનકો ગલેસે લગા લગા–ઓર હાથ ઉનકે હાથમેં નૌ[1] બેટોંકા દિયા
અબ્બાસે નામદારકે હુકમેં ન કુચ કહા-ચુપકે ખડે થે .સામને ઓર રંગ ઝર્દ થા
પાસે અદબસે બાપકે, કુચ કેહ, ન, સકતે થે
માં ઉનકો દેખતીથી, વો૦ મુંહ માંકા તકતે થે. ૧૨૦

ઉમ્મુલબની કદમપે ગિરી, બોલે, સરકે, બાલ–કી, અર્ઝ યા અલીયે વલી શેરે ઝુલજલાલ
અબ્બાસસે હઈ બાતિરે અકદસપે કુચ મલાલ[2] ?–લોંડી હુમેં ગુલામહે હઝરતકા મેરા લાલ
રેહતા, ન ? ખિદમતે હસને ખૂશ સેફાતમેં ?
હાથ ઇસ ગુલામકા ન, દિયા, ઉનકે હાથમેં. ૧૨૧

ઉમ્મુલબની સે રો, કે, અલીને કહી યે૦ બાત–દેતા હુસનકે હાથમેં કયુંકર મેં ઇસકા હાત
શૈદા તેરે પિસરકા હઈ. શબ્બીરે ખૂશ સેફાત–ઓર આશિકે હુસૈન હઈ અબ્બાસે નેકઝાત
શાને બહાદરી હે તેરે નૂરે અયનમેં
ઇસકા અઝલસે હાથ હઈ દસ્તે હુસૈનમેં. ૧૨૨

યે કેહતે હી બેતાબ હુયે હૈદરે કર્રાર–શબ્બીરકી ગુરબત પે જીગર હો ગયા અફગાર
એક સિમ્તસે નૌહા૦ સુના, નાગાહ, કઇબાર–લેટે થે, કે, ઉઠ બૈઠે. યે કરતે હુયે ગુફતાર
કિસ દર્દ રસીદા૦ કી, યે, ફરયાદો બુકા હઈ
યે તો મેરે અબ્બાસકે રોનેકી સદા હઈ. ૧૨૩

સબ બોલે વોહી રોતા હઈ યે કેહકે બસદ યાસ–બાબાહી મુઝે ભુલેતો અબ કિસકી રખું આસ
સોંપા, ન, હુસનકો, મુઝે. કમરૂતબા થા અબ્બાસ–અબ આજસે બૈઠુંગા, ન, મેં, ભાઇયોંકે પાસ
હમસૂરતો હમ શાને શહે કિલઆ શિકન થા
કયામેં, ન, સઝાવારે ગુલામીએ હુસન થા ? ૧૨૪

નાચીઝ સહી કમસહી, મેં રૂતબેમેં. હલાં[3]–બાબાને ગુલામોંકે, ભી, હુકમેં કહા કયાકયા ?
હાથ ઉનકા પકડકર હસને પાકસે સોંપા–અબ્બાસ ગુલામોંસે ભી, કમ મરતબા૦ ઠેહરા
મિરાસકી ખાહેશ ન, વિરસેકી તલબ હઈ
પર ભાઇયોંમેં મેરી હેકારત, તો, ગઝબ હઈ. ૧૨૫

રોકર કહા મૌલાને અબસ,[4]ઉસકો હઈ વસવાસ–કયું કયું મેરા અબ્બાસ નહીં આતા મેરે પાસ ?
યે સુનકે ગએ સરકો ઝુકાએ હુએ અબ્બાસ–ઓર બાંધકે હાથોંકો, યે, કી, અર્ઝ બસદ યાસ
વો૦ દર્દ હઈ મુઝકો, કે, એફાકા નહીં બાબા
ઇન સબકા હે આકા મેરા આકા નહીં ? બાબા. ૧૨૬

ફિર રોકે કહા રાઝીયે તકદીરકો લાઓ–મઝલૂમકો લાઓ શહે દીલગીર કો લાઓ
શમએ લહદે સાહેબે તતહીરકો લાઓ–શબ્બીર કો લાઓ મેરે શબ્બીરકો લાઓ

૧ યાને-નવ (૯). ૨ રંજ-ઉદાસ. ૩ પરંતુ મગર. ૪ બે ફાયદા વના કારણે.

લાઓ ઉસે જીસપર ફલકે ઝુલ્મ ગિરેગા
સર જીસકા ઇસી ફૂફેમેં નેઝેપે ફિરેગા. ૧૨૭

શબ્બીરજો આએ. તો. કહા. હાથોંકો ફઈલાવ-બેટા, મેરે અંબાસકો. તુમ સીનેસે લિપટાવ અંબાસસે ફરમાયા, કે, તુમ પાંઉંપે ઝુકજાવ-પાબોસીએ શબ્બીરકી આદાબ બજા લાવ

શબ્બીર મેરા પંજ હઈ હઁઝત હઈ શરફ હઈ
તૂ મેરા ખલફ હઈ યે, પયંમબરકા ખલફ હઈ. ૧૨૮

ખિદમતસે ફીજીયો, ન, કિસી હાલમેં કોસૂર-તુ એક મુસ્તેબાકહે યે, હઈ, ખુંદાકા નૂર દિલબંદ ફાતેમાકા હઈ પાસે અદબ ઝરૂર-જો ઉસકે દિલસે દૂર હઈ વો૦ હઈ ખુદાસે દૂર

આકાંકા સાથ, તા, દમે મુરદન,[1] ન, છોડયો
સબ છૂટે, પર, હુંસઈનકા દામન, ન, છોડયો. ૧૨૯

બચ્ચોં સમેત, જબ, યે, વતનસે કરે સફર-પહેલે મેરે હુંસઈનસે તૂ બાંધયો કમર પોંહચે જો કરબલામેં યે સુલ્તાને બહરોબર-ઈમેકી ચોકી શામસે તૂ, દીજો, તા, સહેર

રોઝે નબર્દે[2] માઅંરકા૦ આરાઈ કીજીયો
પાની હો ઉસપે બંદ તો સક્કાંઇ[3] કીજીયો. ૧૩૦

ફિર બોલે યે૦ ઝઈનબસે, કે, લાઓ, જો, હો, કુચ માલ-હિસ્સેકે મોવાફિક મેં, કરૂં. હિસ્સેએ અતફાલ વો૦ બોલી, કે. મુતલકં નહીં અઈશાહે ખુંશ ઇકબાલ-હંઝરતને કહા શુક્ર ખૂશાહાલ ખૂશાહાલ

ગંજીનએ તાઅંાતે ખુંદા લેકે ચલા હૂં
જો કુચ થા રહે હંક[4] મેં વો૦ સબ દેકે ચલાહૂં. ૧૩૧

હાં ઝેહર ભરી તેગંસે ઝખ્મી હઈ સર અપના-યે, જીન્સે શહાદતભી જો બટજાએ તો અચ્છા હઈ ઝેહરાકા માલિકતો હંસન દિલબરે ઝહરા-બાકી રહી શમશીર, સો, શબ્બીરકા હિસ્સા

બેટે મેરે કુંરબાનિયે દાવર હુયે દોનોં
કયા હિસ્સે યે!! દોનોં કે, બરાબર હુયે દોનોં. ૧૩૨

અંબાસને દેખા રૂખે હઈદરકો કંઝારા-મૌલાને કહા ઉસમેં નહીં હિસ્સા તુમ્હારા પર દિલ શિકનીભી, ન, હુઈ ઉસકી ગવારા-કુચ સોચકે મૌલાને, યે, ઝઈનબકો પુકારા

ખાતિર હે બડી ફિદયએ શબ્બીરકી હમકો
રખ દો મેરે અંબાસકે કાંધેપે અલમકો. ૧૩૩

ઝઈનબસે યે કેહતેથે કે ગંશ કરગએ હઈદર-ઓર જાનિબે અલ્લાહો પયમબર ગએ હઈદર સબ રેહગએ રોતે લબે કોંસર ગએ હઈદર-ગુંલ હઈદરીયોમેં હુવા લો મરગએ હઈદર

હઈ અંઝે "દબીર" અબ યે પયમબરકે વસીસે
બખંશો વો૦ કેનાઅંત, કે ન સાઇલ હોં કિસીસે. ૧૩૪

૧ મરવાના દમ સુધી. ૨ લડાઈનું મયદાન. ૩ પાણી પીવરાવનાર. ૪ ખુદાની રાહ.

મજલિસ ચૌથી હઁઝરત ઈમામ હઁસનુલ મુજતબા અઁલયહિસ્સલાતો વસ્સલામો અઁલયહ કે બયાનમેં

મરસિયા પહેલા.

મસજીદમેં કતલ જબ શાહે અઁકબર શિકન હુયે—ઝીનત વો૦ સરે મીરે ઇમામત હઁસન હુયે
સિબ્તે રસૂલ જબકે ઇમામે ઝમન હુયે—મમનૂન[1] ફૈઝે આમસે સબ મરદોઝન હુયે
ચરચા થા ખૂબીયોંકા ફલકસે ઝમીં તલક
ખુલ્કે હઁસનકા શોર થા અઁર્શે બરીં તલક. ૧

હઁાલે મુશકેલાતે અમીરો ફકીર થે—ઔર શાહેલાબ્તાકે મોઅઁઝમ વઝીર થે
કાઝિમે મકામેસર દરે ગરહૂં અમીર થે—કયા ગૌહરે નસબમેં અઁદીમુન[2] નઝીર થે[3] !!!
નાના રસૂલ બાદશહે મશરકૈનસા
બાઝૂ અગર દિયાતો ખુદાને હુસૈનસા. ૨

રૂતબેમેં હઁસન ઔર હુસૈન એકહેં વલ્લાહ—એક હૈ સિયુમ "યા"કા,, ઝિયાદ ઉસમેં હેં પૈદા
સો શૌકે[4] હઁસનપર નહીં શબ્બીરકો અસલા[5]—વાઝેહ હૈ હર મોમેનીકે પર યે મોઅઁમ્મા[6]
દસ હોતેહેં "યા"કે, સો, ઇશારે યેહી બસ હૈ
હૈદરકે વસી બાઅઁદે હસન અઁદકમેં દસ હૈ. ૩

"યા"હસતીએ શબ્બીરકા ઉસ"યા"સે, હૈ ઇદરાક[7]—દસ સાલ જીયે બાઅઁદે હઁસન બા દિલે ગમનાક
જીસ સાલ હુવા ખાતમએ પંજેતને પાક—થે સાઠ સિને હિજરીયે શાહનશહે લોલાક
એ દિલજો નબી હૈ તો હઁસન એસરોપા હૈ
યે હઁઝરતે શબ્બીરકી તારીખે કઝા હૈ. ૪

સબ દરજે મુઝે ઉનકે નઝર આએ બરાબર—એક નૂરહે એક જીસ્મહે એક રૂહ હે યકસર
મઝલૂમહે શબ્બીરકે માનિંદભી શબ્બર—ગુઝરા જો હુસૈન ઇબ્ને અઁલીપર વો૦ હઁસનપર
રોદાદે હસન કાબિલે ફરયાદો બુકા હૈ
દિલ ઝેહરસે સર શિમ્રકે ખંજરસે કટા હૈ. ૫

શેહને તો પિયા ઝેહર લબે લાઅઁલે હઁસનસે—પ્યાસે રહે મકતલમેં હુસૈન ઉનકે દહનસે[8]
હાસિલ કિયા ઝખ્મોંકા, મઝા ભાઇકે તનસે—એઝાર રહે બાઅઁદે ફના ગોરો કફનસે
પામાલ હુએ જીસ્મે શહે તિશ્ના જીગરસે
મેઅઁરાજ મિલી નેઝેપે શબ્બીરકે સરસે. ૬

---

૧ એહસાન ૨ નાયાબ—જે, કે, તેના જેવી બીજી ન મળતી ચીઝ. ૩ જેવું. માનીંદ. ૪ ચડથાતાપણું. ૫ બીલકુલ. ૬ છુપી ચીઝ—યાને જેમાં છુપો ભેદ સમાયેલો હોય તે. ૭ સાબીત છે. ૮ મોઢાથી

ગર બાનૂએ શબ્બીર ફિરી બલવેમેં દરદર-નામૂસે હુસનબી થા શરીક ઉમેં બુલેસર
ઝઈનબ જો બહન ઉનકી વોહી ઇનકી હઈ બાહર-કુબરાહે બદ ઇનકી અગર ઉનકી હઈ દુબેતર
બાકિરકે ગલેમેં જો પડા હલકોં રસનકા
પોતાહે વોઃ ઉનકા તો નવાસા હે હુસનકા. ૭
સાબિત હઈ અહીદાસે રસૂલે દોસરાસે-યાઅને હઈ બરાબર યે મેરે દોનોં નવાસે
એક અસ્ક ગિરે નઝરે હુસન જો, કે, વિલાસે[1]-ઝામિન હૂં મિલે હસ્તબેહિસ્ત ઉસકો બુદાસે
બાઅદ ઉસકે હો, મુસતાજીએ[2] દોઝબેતો બચાહૂં
હૈકે ઉસકો નહેં બુલ્દ, તો, મેં, કેહકે દિલાહૂં. ૮
લિખતાહે યૂં બેદારમેં રાવી યે બૂશ, કલામ-એક દિન સવાર જાતેથે શાહે ઝૂલ એહતેરામ
બુદ્દામથે સવારીમેં સરગર્મ એહતેમામ[3]-ઝુકતેથે સફ બસફ પએ તસલીમ બાસોઆમ
થી રોશની ઝિયાદ તજલ્લીએ તૂરસે
રસ્તે ભરેથે નૂરે ઇલાહીકે નૂરસે. ૯
નાગાહ આયા સામને એક મર્દ બીરાઃસર[4]-ઓર જાનિબે ઇમામ દોરૂશતીસે[5] કી નઝર
મુંહસે કલામ સખ્ત કહે ઉસને બેશતર[6]-તરકે અદબાહે લાઉં ઉસે કિસ ઝબાનપર
સમઝા, ન, રૂતબએ શહેઆલી મકામકો
દુશનામદી[7] ઇમામ એલઈહિસ્સલામકો. ૧૦
જબ વોઃ હુવા બામોશ તો સર શેહને ઉઠાયા-ક્યા હિલ્મ હઈ !!! ગુસ્સાતો ન આયા તરસ આયા
હંસહંસકે સલામ ઉસકો કિયા ઓર યે સુનાયા-ક્યા ભાઇ તુમ્હે ફિકરે મઆશતને[8] સતાયા ?
ખોલી હઈ ઝબાં દસ્તોદરાઝી હઈ બેના પર[9] ?
નંઇ હાથપે કાબૂહે તુમ્હારા ન ઝબાં પર. ૧૧
બિલફર્ઝ હુસન બદ હઈ તો નુકસાં તેરા ક્યા હઈ ?-હરએકકી મનઝિલ હઈ જુદા કબ્ર જુદા હઈ
શાયદ ન મેં ઐસા હૂં જો કુચ તૂને કહા હઈ-ફિર હશ્રમેં કેહ કિસકે લીયે જાએ હૈયા હઈ ?
બદ કેહકે હુસનકો ન બરાબ અપની ઝબાંકર
જો કુચ તેરી હાજતહો મેં બરલાઉં બયાંકર. ૧૨
મુઝસે સોવાલ કર કે મેં હાજત રવા કરૂં-ઓર દર્દ મુફલેસી હો તો ઉસકી દવા કરૂં
ગર તૂ મરીઝ હો તો શેફાકી દોઆ કરૂં-હોવે કિસીકા કર્ઝ તો ઉસકો અદા કરૂં
તનહા હઈ ગર તૂ આ કે મેરા ગમગોસારહો
પઈદલ હઈ ગર તૂ ઘોડેપે મેરે સવાર હો. ૧૩
ભુખા હોતો ચલ સાથ તૂઝે આબો ગિઝાદે-ઉરયાં હો તો હમ બિલઅતે ઝરતાર પિન્હાદે
ગર સામના દુશમનસે હો શમશીરે વિગાદે-બરસોકા મરઝ હો તો અભી તુઝકો શેફાદે
કાફિર હોતો ઇમાન લે બેઝર હોતો ઝરલે
દોઝખસે હેરાસાં[10] હોતો ફિરદૌસે[11] બરીંસે. ૧૪

---

૧ મોહબ્બતથી. ૨ લાયક ૩ સુખ દુખમાં ભાગ લેનારા દોસ્તો. ૪ અહંકારી. ૫ તોછડાઈથી ૬ બહૂજ. ૭ બદ કલામ કહ્યા. ૮ રોઝીએ યાને તે ચીઝ કે જેને ખાવાથી જીવનદોરી ટકી શકે છે. ૯ દુખ ઉપર કિંવા મોહતાજી ઉપર? ૧૦ બીક-ડર. ૧૧ એક જન્નતનું નામ છે.

મોહતાજહે, પે, ખલ્કકે હાજત રવા હઈ હમ–વલીઅહ સાહેબે શરફે "હલઅતા" હઈ હમ
જો દર્દ લા દવા હો તો ઉસકી દવા હઈ હમ–મુશકિલ કુશાકે લાલ હઈ મુશકિલ કુશા હઈ હમ

હમકો રેઝાએ ખાલેકે અકબર અઝીઝ હઈ
સાઇલસે ઘર અઝીઝ હઈ ન સર અઝીઝ હઈ. ૧૫

હાઝિર રહૂંગા મેં તેરી ખિદમતમેં રોઝો શબ–હરગીઝ કીસી તરેહકા નહોગા તુઝે તઅબ[1]
મેહમાનોંકો દોસ્ત રખતે હઈ સબ બાસગાને રબ–દઈગા હુસઈન તુજકો ઝરોમાલ બે તલબ

હમ આલે મુસતફા હઈ યે સબ ઘર રહીમ હઈ
મુજસે ઝિયાદા૦ મેરા બિરાદર કરીમ હઈ. ૧૬

સુનકર કલામે બાદશહે આસમાં સરીર[2]–કાંપા મિસાલે બેદ સરાપા[3] વો૦ મર્દે પીર
બે ઇખ્તેયાર રોકે પુકારા કે અઈ કદીર–તેરા કોઇ અદીલ[4] ન ઉસકા કોઇ નઝીર

શેરે ખુદા વસીએ નબી લા કલામ હઈ
હક્કો કે તૂ એમામ હઈ ઇબ્ને એમામ હઈ. ૧૭

હઈદરસે બુગ્ઝથા મુઝે ઓર આપસે એનાદ[5]–માનિંદે રૂહો જીસ્મ હુવા આજ ઇત્તેહાદ[6]
દિલસે તમામ મહુવ હુએ બાતેની ફેસાદ–અબ બખ્શીએ ખતાકો યેહી હઈ મેરી મોરાદ

તાઅઝીર[7] દીજે તેગે દોદસ્તકર નિકાલીયે
તકસીરવાર હૂંમેં, ઝબાં કાટ ડાલીયે. ૧૮

છાતી લગાકે કેહને લગા વો૦ ખુદાકા નૂર–બેતાબ કિસલીયે હઈ તેરા કુચ નહીં કોસૂર
ઇમાન લાયા તૂ મેરે દિલકો હુવા સોરૂર[8]–નઝદીક તૂ બેહિશ્તસે હઈ ઓર સકરસે[9] દૂર

આલે નબીકી તુજસે મોહબ્બત ઝિયાદ હઈ
તુઝસે હુસન ખૂશી હઈ ખુદા તુઝસે શાદ હઈ. ૧૯

જબ હઈદરે સફદરસે ઝમાના હુવા ખાલી–એકબાર લઇનોંને બિના[10] ઝુલ્મકી ડાલી
બેદીન હૂએ શામકે હાકિમકે મવાલી[11]–લશકર કિયા તર્યાર પએ સય્યદે આલી

સબને પિસરે હિન્દકે કેહનેસે જફા કી
મા બઇને સફર રાહમેં હઝરતસે વિગાકી.[12] ૨૦

જબ આપને દેખા, કે, નહીં કોઇ મદદગાર–જાકર પિસરે હિન્દસે તબ સુલ્હ, કી નાચાર
ઉસપરભી, અદાવતસે, ન બાઝ આયા સિતમગાર–ઇસ, તરહસે, શફ્ફસે વો૦ કરને લગા ગુફતાર

કયું. આતે નહીં? દુસરે ખાલિકકે, વલીભી
બઇઅત કરેં હાકિમકી હુસઇન ઇબ્ને અલીભી. ૨૧

ફરમાયા હસનને કે અબસ[13] હે યે એરાદા૦–કયૂં હોતાહે નઝરોંસે પયમબરકી ફોતાદા૦[14]?
ઝાલિમકે લિયે બાબે જહન્નમ હઈ કોશાદા૦–મનઝૂર ન કર ઝુલ્મોસિતમ ઓર ઝિયાદા૦

૧ દુખ–હએરાનગતી. ૨ તખ્ત-બાદશાહી. ૩ માથાથી પગ સુધી. ૪ મરતબામાં બરાબરી કરનાર. ૫ દુશમની–વેરભાવ. ૬ એકચતા-દોસ્તી. ૭ શિક્ષા. ૮ ખૂશી. ૯ દોઝખથી. ૧૦ પાયો. ૧૧ મદદગાર. ૧૨ લડાઇ કરી. ૧૩ નકામો-બે ફાએદા. ૧૪ પડી ગયેલ (દુર થયેલ.)

શબ્બીર કભી તેરી એતાઅંત ન કરેંગે
સરદેંગે મગર વો॰ તેરી બઈઅંત ન કરેંગે. ૨૨

ઉસ દિનસે હૂએ, ખાનાનશીં કિબલએ હાજાત–જહાં જોઅંદા॰ હૂઇ કાતિલેજાં આપકી હઈહાત
મરવાંકોભી યસરબમેં યેહી ફીકરથી દિનરાત–ઓર બીચમેં અઈસુનિયા॰ દલ્લાલએ બદઝાત
આરામ નથા હાકિમે શામીકે જીગરકો
ભિજવાતાથા હરરોઝ નયા ઝેહર ઇધરકો. ૨૩

અસમાને કઇ બાર મોહંમદકો રૂલાયા–ગાહ,[1] શેહદમેં,[2] ગાહ, શીરમેં,[3] ઝેહર ઉનકો ખીલાયા
ગાહ, ખાનેમેં, ગાહી, રોતએતરમેં,[4] મિલાયા–કેહતેથે હસન કયા કરૂં મેં બારે ખુદાયા
શેહરોંમેંભી, ઓર ઘરમેંભી, સામાં હઈ અજલકે
દુનયા મેરી કાતિલ હઈ કહાં જાઉં નિકલકે. ૨૪

ઉન ઝેહરોંસે જો બચ ગયા ઝહરાકા વો॰ દિલદાર–અસમાકે ઘર અઈસુનયા॰ દાખિલ હુઇ એકબાર
દેકર તમએ, લાઅંલો, દૂરો દિરહમો દીનાર–એક શિશએ ઝેહર ઉસકો દિયા ઓર કિયા ઇઝહાર
અબ મૌતકા પઈગાંમ બડી ધૂમસે આયા
યે॰ ઝેહર હસનકે લિયે હઈ રૂમસે આયા. ૨૫

યે ઝેહર વો॰ હઈ જીસસે, કે, હો ખુસ્ક સમંદર[5]–ઇસ ઝેહરસે દરયાકી તરેહ પાનીહો પથ્થર
પઈદા ન ઝેરાઅંતહો[6] ગિરે જો યે ઝમીંપર–પાની ન હસન માંગેગે ઇસિ ઝેહરકો પી કર,
કયું મોઅમેનો કયા ચર્ખકી તજવીઝ હઈ એજન !!!
યે ઝેહરે જફા ઓર દિલે ઝહરાકા કલેજા !!! ૨૬

સોતાથા જહાં રાતેમા॰ કા તાલએ બેદાર–શબકો ગઇ ઉસ હુજરેમેં છુપકર યે જફાકાર
બાલીંયે હસન પાનીકા થા કૂઝએ સરશાર[8]–ઉસ કૂઝેમેં:સબ ઝેહર મિલા આઈ યે મક્કાર
સોતેસે હસન ઉઠે, તો કિસ કેહરકી થી પ્યાસ
પાનીકી નથી પ્યાસ ઉસી ઝેહરકી થી પ્યાસ. ૨૭

ઝઈનબ વહીં સોતીથી પર ઉનકો ન જગાયા–ખૂદ કૂઝેકો ઉસ પ્યાસકી શિદ્દતમેં ઉઠાયા
સારીકો હટાકર લબે અકદસસે લગાયા–એક ઘૂંટ પિયા હોગા કે મુંહકો જીગર આયા
હલકૂમસે તા, નાફ[9] કલેજા હુવા ટુકડે
ગંમસે જીગરે હઈદરે ઝહરા હુવા ટુકડે. ૨૮

નોબાર[10] દિયા ઝેહર પે[11] મતલબ ન બર આયા–આખિરકો, ઉન્હેં પાનીમેં અલમાસ પિલાયા
ઉસ પાનીકા પાતેહી યે બેહનોંકો સુનાયા–લો અબ હમેં તકદીરને તુમ સબસે છુડાયા
પાનીથા કે આબેદમે શમશીર પિયા હઈ
ઇસ પાનીને સો ટુકડે કલેજેકો કિયા હઈ. ૨૯

---

૧ કોઈ વખત. ૨ મધમાં. ૩ દૂધમાં. ૪ તાઝી. રસદાર ખજૂરમાં. ૫ તે એક એક જાનવર છે ઉંદર જેવું જે, કે, અગ્નીમાંથી પેદા થાય છે અને તે જો અગ્નીમાંથી બાહેર નીકળે તો તે મરી જાય છે કેટલાક એમ પણ કહે છે કે તે એક પક્ષી છે કે તેને અગ્ની અસર કરી શકતી નથી. ૬ ખેતીનો પાક. ૭ ગેર વ્યાજબી. ૮ લબરેઝ-ભરેલો. ૯ ડુંટી. ૧૦ નૌ વખત (૯) ૧૧ પરંતુ.

હાથોંસે કલેજેકો બેહોત થામા જો બારે-કુચ દર્દકો વકૅશ હુવા ઝૈનબકો પુકારે
ઉઠો બહન ઉઠો કે મેં હૂં ગોર કિનારે-વો૦ ચોંકકે ચિલ્લાઈ કહો સદકે તુમ્હારે
ફરમાયા ઈશારેંસે અભી પાની પિયા હૈ
એક કંતરેને તા, નાફ જીગર ટુકડે કિયા હૈ !!! ૩૦

ઓર બોલે મેરે જીનેસે અબ હાથ ઉઠાઓ-ઝૈનબ મેં નહીં બચનેકા ભાઇકો બુલાઓ
કેહદો મેરે કાંસિમકો ગલે આકે લગાઓ-ઓર આંખિદો અકબરકોભી લેતે હુએ આઓ
કેહદો કે સોબૈન આખેરી સુનજાઓ હમારા
રૂખૅસત કરો, તાબૂતો કફન લાઓ હમારા. ૩૧

ફરમાતેથે હૅસન કે બુલાઓ હુસૈનકો-થા દમબદમ યે હુકમ કે લાઓ હુસૈનકો
ભાઇકા હાલેઝાર સુનાઓ હુસૈનકો-ટુકડે મેરે જીગરકે દિખાઓ હુસૈનકો
કેહદો, કે જલ્દ આઇયે રેહૅલતકા વકૅત હૈ
સુનજાઇયે કુચ આકે વસીયૅતકા વકૅત હૈ. ૩૨

બોલે ઈમામ આહ નહીં તાકૅતે સોબૈન-જીસકી કોઇ દવા નહીં વો૦ દર્દ હૈ બહન
લિપટી ગલેસે ભાઇકે રોકર વો૦ બૅસ્તાતન-યે બેકેરારથે, કે સંભલતે નયે હૅસન
દર આયાથા જો ઝેહર જીગરમેં ઈમામકે
ઝુકતેથે બારબાર કલેજેકો થામકે. ૩૩

કુલસૂમસે, ફરમાયા જીગર થામલો મેરા-ઝૈનબસે કહા દરકો હાઝિર કરો બેહના
કાંસિમસે યે રોકર કહા ઓર યાસસે દેખા-જા, મેરે યતીમ અપને ચચાકો તૂં બુલાલા
યે હાલ સુનાના ન ચચાજાનકો અપને
પર ચાક ઝરા કરલો ગિરેબાનકો[૧] અપને. ૩૪

કાંસિમતો ચલા જાનિબે શબ્બીર બુલેસર-બ્યાં તશ્ત રખા સામને ઝૈનબને જો લાકર
હઝરતને ઝુકાયા દહને પાકકો ઉસપર-ફિર ટુકડે કલેજેકે નિકલને લગે બાહર
બેહોશ, જો, હોજાતેથે અંદોહો મેહનસે
ગૈશમેંભી લહૂ બેહતાથા હઝરતકે દહનસે. ૩૫

કાંસિમને જાકે દી શહે ઝીજાહકો ખૈબર-દારેફનાસે[૨] આપકે ભાઇકા હૈ સફર
દૌડે હુસૈન ચાકગિરેબાં[૩] બરહના સર[૪]-દેખા તડપ રહે હૈં શહનશાહે બહૅરોબર
ગિરને લગે ઝમીંપે જીગર ગૈમસે ફટ ગયા
ફૈલાકે હાથ ભાઇસે ભાઇ લિપટ ગયા. ૩૬

આતેહી ગલે ભાઇકે લિપટે શહે વાલા-રોરોકે કહા ખૈરતો હૈ ? અૈ મેરે ભૈયા
હઝરતને કહા ખૈર કહાં ! કુચ હૈ અપના-પર ગૈમ હૈ યેહી હમકો, કે તુમ હોગયે તનહા
ઝૈનબને કહા સામને ઉસ તશ્તકો ધરકે
લો દેખો યે સબ ટુકડે હંએ ભાઇકે જીગરકે. ૩૭

શબ્બીરને કી આહ કલેજેકો પકડકર-નાગાહ નઝર આગયા વો૦ ઝેહરકા સાગૅર[૫]
પીનેકે એરાદેસે ઉઠાને લગે સરવર-તબ ફેંકકે ઉસ કૂઝેકો કેહને લગે શબૈર[૬]

૧ પેરણ. ૨ ફાનીદુનયા. ૩ પેરણ ફાડીને. ૪ ઉઘાડે માથે. ૫ પ્યાલો-વાસણ. ૬ હ. ઇમામ હસન અ.

સોચો તો શરીઅંત મેં રવા અઈસી કંઝા હઈ ?
અબ કૌન યતીમોકા મેરે, તેરે સીવા હઈ ૩૮

ગો શૌકે શહાદત હઈ મગર દિલકો સંભાલો–તાબૂત તો કાંધેપે બિરાદરકા ઉઠાલો ? દસ સાલ ભલા મેરે યતીમોંકો તો પાલો ?–તુમ હાથોંસે અપને મેરી તુરબતતો બનૂલો ?
જીબરીલને જબ, મહઝરેખૂં[1] તુમકો દિયાથા
કુચ યાદ હઈ ? કયા આપને ઇકરાર કિયાથા ? ૩૯

હમકો તો મિલા ઝેહરકા પાનીભી બિરાદર–પર તુમકો તો પાનીભી ન હોયેગા મોયસ્સર હાં નઝઅમેં[2] તુમ પાઓગે આબેદમે ખંજર–મુઝસેતો કહીં ઝુલ્મ સિવા હોંએંગે તુમપર
મરજાઉંગા જબ મેં તો મુઝે રોએગા ભાઇ
લાશેપે તુમ્હારે ન કોઇ હોએગા ભાઇ. ૪૦

ફિર યૂં કહા અબ્બાસકો કે અઈ વફા શેઆર–છુટપનસે તુમકો કરતા હઈ શબ્બીર દિલસે પ્યાર ઓર તુમભી ઉનકે નામપે સો જાંસે હો નિસાર–હાજત તો કુચ નહીં હઈ સોફારિશકી ઝિનહાર
તુમ શાહે એ કસાંકી રેફાકત[3] ન છોડયો
ભાઇકા અપને દામને દૌલત ન છોડયો. ૪૧

વકતે જેહાદ[4] માઅરકા૦ આરાઇ કીજીયો–પ્યારી ન જાન ભાઇસે, અઈ ભાઇ કીજીયો લેકર અલમકો ફોજકી ઝેબાઈ કીજીયો–પ્યાસે હોં અહલેબઈત તો સક્કાઇ કીજીયો
અબ હમતો સૂએ ખુલ્દેબરીં જાનેવાલે હઈ
તુમ ઉનકે સાથ હો યે તુમ્હારે હવાલે હઈ. ૪૨

પોંહુચીથી મુજકો મખબરે સાદીકસે[5] યે ખબર–શબ્બીરકે નસીબમેં ફ્રેકા હઈ સફર ગુરબત[6] હઈ તીશનકામી હઈ જાનોંકા હઈ ઝરર[7]–લેકિન ઉસી સફરમેં હઈ દારઈનકી[8] ઝફર[9]
ઇઝહારે અજ્રે હકં દમે રેહલત ઝરૂર હઈ
ઇનસાંકો વકતે મર્ગ[10] વસીય્યત ઝરૂર હઈ. ૪૩

બન્દોકી[11] તરેહ કદમોંપે આકાકે સર રહે–ભાઇપે તીર આએંતો સીનાં સિપર[12] રહે ઝઈનબકી પરદેદારીકી હરદમ ખબર રહે–શફકતકી[13] ઇસ ભતીજેપે હરદમ નઝર રહે
એવાઝકા સખ્ત દિલ હઈ ન યે ધ્યાન કીજીયો
કાસિમકો પહલે ભાઇપે કુરબાન કીજીયો. ૪૪

યે કેહકે હરએક સિમ્ત[14] લગે દેખને મૌલા–ઝઈનબસે કહા વાલેદા૦ કાસિમકી હઈ કિસજા ? રોકર કહા ઝઈનબને મેં હાલ ઉસકા કહૂં કયાં !!!–કાતિલ જો તુમ્હારા કોઇ સાબિત નહીં હોતા
સો માદરે કાસિમકો બડી શરમોહયા હઈ
એક કોનેમેં બઈઠી હૂઈ મેશગૂલે બુકા હઈ ૪૫

કેહતી હઈ કે હઈ ઝઈનબે કુલસુમતો ખાહર[15]–સબ જાનતે હઈ ઉનકો જો હઈ ઇસકે બિરાદર એક ગઈર હૂં ઇસ ઘરમેં તો મેં, શરાદરો મુઝતર–સાબિત કોઇ અબતક. ન હૂવા કાતિલે સરવર

૧ શહીદ થવાનું કરારનામું. ૨ જાન નીકળતી વખતે. ૩ સાથ. ૪ પએગમબર કીંવા ઇમામના હુકમથી લડાઇમાં ઉતરવું. ૫ હ. રસૂલે ખુદા સ. થી. ૬ મુસાફરી. ૭ ઇજા–દુખ–બીક. ૮ દિન અને દુનયા. ૯ ફતેહ. ૧૦ મરતી વખતે. ૧૧ ગુલામની માફક. ૧૨ ઢાલ ૧૩ મહેરબાનીની ૧૪ તરફ. ૧૫ બહેન.

મૌત અપની તલબ કરતી હૈ ઇસદમ વો૦ ખુદાસે
તુમ ઝેહરસે મરતેહો વો૦ મરતી હૈ હૈયાસે. ૪૬

શેહ બોલે ઉસે શર્મ હૈ કયા ? લાઓ મેરે પાસ–ઝહરાકી બહૂ હૈ ઉસે કયૂંકર ન હો યે પાસ ઝૈનબ જો ઉસે સામને લે આઇ બસદ યાસ–હઁઝરતને કહા તુમકો હૈ કિસબાતકા વસવાસ?

તૂ અહલે વફા સાહેબે તૌકીર હૈ બીબી
ફરઝંદ તેરા ફિદયએ શબ્બીર હૈ બીબી. ૪૭

કાતિલકો ન બતલાઉંગા મેં ગોકે હૈ માઅલૂમ–મહશરમેં સઝા દૈગા ઉસે ખાલેકે કય્યૂમ તકસીર તેરી કયા હૈ ? તૂ હૈ કિસલિયે મગમૂમ?–શરમીદએ એહસાં હૈ તેરા સય્યદે મસમૂમ[1]

બસ નાલઓ ફ઼ુગાંસે ન ટુકડે મેરા દિલ કર
તકસીર જો કુચ કી હો હસનને તો બહલ[2] કર. ૪૮

વો૦ કેહને લગીં આપતો માઅસૂમ હૈં આકા–ઇસયાંસેભી[3] હો પાક ખતાસેભી મોબર્રા[4] લૌંડીસે યે ફરમાઓ કે મૈંને તુઝે બખ્શા–ઓર હાથમેં શબ્બીરકે, અબ હાથ દો મેરા

મુજકોતો ફકત સોગનશીં હોના હૈ .સાહેબ
ફરબચ્ચે હૈં કમસિન યે૦ બડા રોના હૈ સાહેબ. ૪૯

શેહને કહા હકકરતા હૈ સબ મુશકિલેં આસાન–હાં, લાઓતો કિરતાસો[5]દવાતો[6]કલમ ઇસઆન કુચ કેહના હૈ કાસિમસે મગર હૈ અભી નાદાન–બચપનકી નસીહતપે ન શાયદ યે૦ રખે ધ્યાન

લિખકર ઉસે દેજાઉં જો કિસમતકા લિખા હૈ
દરપેશ[7] અભી એક વાકેઅએ રંજો બલા હૈ. ૫૦

જબ સામને કિરતાસો દવાતો કલમ આયા–કુચ શેહને લિખા ઓર ઉસે સબસે છુપાયા રોને લગે ઓર પ્યારસે કાસિમકો બુલાયા–વો૦ નામા દિયા હાથમેં ઓર રોકે સુનાયા

તડપૂંગા લહદમેં મુઝે રોના ન મેરી જાં
યે ખત હૈ બડે કામકા ખોના ન મેરી જાં. ૫૧

કાસિમકો પ્યાર કરકે કિયા ઇસતરેહ કલામ–ઇસિ ઘરકે તુમ ચિરાગહો રૌશન હૈ તુમસે નામ હૈ બરસરે સફર શહે મઝલૂમ સુબ્હો શામ–વો૦ કીજીયો કે જીસ્મેં રેઝામંદહોં ઇમામ

પ્યારે, શહીદે તેગેજફા હોકે આઇયો
ફિરદૌસમેં ચચા પે ફિદા હોકે આઇયો. ૫૨

મુજમલ[8]યે થા જો તુમને સુના આજ મેરી જાં–પોંહચોગે કરબલામેં તો હોજાએગા અયાં[9] નામા૦ વો૦ અપને હાથસે બાઝૂમેં ખૂં ફિશાં–બાઝૂપે ઉસકે બાંધકે ફિર યે કિયા બયાં

ઇસકો સિવાએ વકતે મોસીબત ન ખોલયો
યે૦ હિર્ઝે[10]જાં હૈ ગૈરે ઝરૂરત ન ખોલયો. ૫૩

---

૧ તે શખ્સ કે જેને ઝેર ખવરાવવામાં આવ્યું હોય (હ. ઇમ.મ. હસન. અ.) ૨ આસાન કર, માફ કર. ૩ ગુનાહોથી પણ. ૪ પાક, દૂર. ૫ કાગળ. ૬ ખડીઓ. ૭ ભવિસ્યકાળ યાને આવનાર છે. ૮ તમામ હાલ ખોલાસાવાર. ૯ ઝાહેર. ૧૦ તાઅવીઝ.

થા એક, શાહઝાદોંમેં ફરઝંદે ખુર્દસાલ [1]–હાઝિર હોઝૂરે શાહમેંથા વોંભી નૌ નેહાલ
હાથોંકો ઉસકે ચૂમકે કરતેથે યૂં મકાલ [2]–અઈ આખરી શહીદ ખૂશા તુઝ પેસરકા હાલ
નાઝુક કલાઇયાં યે તેરી દિલસે ભાઇ હઈ
હુરેં અભીસે ગોદમેં લેનેકો આઇ હઈ. ૫૪
ઉસ હર્ફકો કેહતેહી યે રિક્તકા હુવા જોશ–કેહનેકા રહા હોશ ન સુનનેકા રહા હોશ
રોરોકે હુએ ગશ વોં અંતાપોશો [3] ખતાપોશ [4]–સબ નૌહાં ગિરોંમેં યેં ઉઠા શોર કે ખામોશ
શબ્બીરસે ઝૈનબને કહા ભાઈ યેં કયા હઈ ?
મઝમૂન ગમઝકા કોઇ ઉસ ખતમેં લિખા હઈ ?. ૫૫
તુમ હાથસે કાસિમકે ઝરા લેકે પડહોતો !!!–મઝમૂનકો દરયાફત કરો નામેકો ખોલો !!
શબ્બીરને ફરમાયા મોનાસબ નહી મુજકો આ જાએ ઝરા હોશમેં ભાઇ મેરા ખુશઓ
એ હુકમે હસન મુઝસે યે કિસ તરહ અમલહો ?
મરતે હુવે ભાઇકી એતાઅંતમેં ખલલ હો. ૫૬
આંખેં શહે મસ્તમૂમકી ગશસે જો હુઇ વા [5]–તબ બાંધકે હાથોંકો યે શબ્બીરને પૂછા
ફરમાઇયે ઉસ નામેમેં કયા આપને લિખા ?–હઝરતને કહા દર્દકે મઝમૂં હઈ સરાપા [6]
લિખનેમેં જીગર ફટતા થા કેહનેમેંભી ગમ હઈ
ઉસમેં વોં રકમ હઈ જો મોકદ્દરમેં રકમ હઈ. ૫૭
યે નામાં તુમ્હારેહી તો પડહનેકો લિખા હઈ–પડહ લીજીયો ઉસ નામેકો જલદી અભી કયા હઈ ?
કયા ઝાલેમોંને આકે તુમ્હેં ઘેર લીયા હઈ ?–એકસસે, અભીનો નહીં સામાને વીગાં [7] હઈ ?
ઇસદમતો મેરે ગમસે હો પરયાદો બુકામેં
પડહયો, તુમ ઇસે માઅંરકએ કરબો બલામેં. ૫૮
ફિર સોંચકે કુચ, બોલે કે મરઝી જો તુમ્હારી–શબ્બીરને ખત ખોલા તો રિક્ત હુઈ તારી
ઝૈનબને કહા બેહના મુઈ જાતી હઈ વારી–ચિલ્લાકે પડહો બીબીયાં મુશતાક હઈ સારી
શેહ બોલે યે અસરાર [8] એયાં [9] કર નહીં સકતા
તુમ સુન ન સકોગે, મેં બયાં કર નહીં સકતા. ૫૯
લિખ્ખા હઈ મુઝે, દસ્તે શહાદતકો [10] જો જાના–વ્હાં મોતકા દુલ્હા મેરે કાસિમકો બનાના
મલબૂસે શહાના [11] મેરે બેટેકો પિન્હાના–ઓર કતલકે મઈદાનકો કરદેના રવાના
કાસિમકો યે લિખ્ખા હઈ મંઈ કુરબાન તુમ્હારે
વોં કરના કે રાઝીહોં ચચાજાન તુમ્હારે. ૬૦
ઉસ ખતકો તો પડહતેથે શહે કરબોબલાઈ–જો મોતકી હીચકી હસનને પાકકો આઈ
ઓર રુહને કી કાલિબે અકદસસે જુદાઈ–શબ્બીરને રોકર કહા આખિર હુયે ભાઇ

---

૧ કમસિન–નાની ઉમર. ૨ વાત. ૩ મેહરબાનીનો છંટકાવ કરનાર. ૪ બીજાઓની એબોને ઢાંકનાર. ૫ ખુલી–ઉઘડી ૬ પેહલેથી છેલ્લે સુધી. ૭ લડાઈ–જંગ ૮ ખાનગી–ભેદ. ૯ ઝાહેર ૧૦ શહીદ થવાના મેદાનમાં. ૧૧ બાદશાહી કપડા.

નાલા० થા અંજબ દર્દસે શાહે શોહદાકા
થર્રાતા થા મુર્દા० હુસૈનસે સબ્ઝ કબાકા. ૬૧

એક સિમ્તથે અબ્બાસ, ખડે ચાક ગિરેબાં–એક સિમ્તથા કાસિમ કિયે ઝુલ્ફોંકો પરેશાં
અકબરકા યે થા વિર્દે ઝબાં હાએ ચચાજાં–અફલાકો ઝમીં હિલતેથે મહશરકા થા સામાં
જબ ગુસ્લો કફન દે ચુકે ફરઝંદે અલીકો
તાબૂતે હુસૈન લેકે ચલે કબ્રે નબીકો. ૬૨

નઝદીકે રવાકે નબવી પોંહચે જો નાગાહ–તાબૂતે હુસૈન રોકા લઈનોંને સરે રાહ
ઓર તીર લગાને લગે તાબૂતપે બદખ્વાહ–મઝલૂમકી મય્યતપે કઇ તીર લગે આહ
કેહતેથે કે ઠેહરો નહીં (તો) તલવાર ચલેગી
ઇસ રોઝેમેં તો કબ્ર હસનકો ન મિલેગી. ૬૩

કુચ રિશતા०[1] પયંમબરસે હુસૈનકો નહીં અસલા[2]-લેજાઓ જનાઝેકો નજફમેં, તો હઈ અચ્છા
શબ્બીર, પયમબરસે તુમ્હેં વાસતા०[3] હઈ કયા?–યે સુનકે બદન ગુસ્સેસે શબ્બીરકા કાંપા
ફરમાયા કે મેં વારિસે પયગમબરે દીં હૂં
તુમ દોસ્ત પયમબરકે હો !!! મેં, કોઇ નહીં હૂં? ૬૪

તુમ દફન નબીકોભી તો કરતેથે દુબારા–પર કબ્રપે જબ બઈઠ ગયા બાપ હમારા
ખોદી ન લહદ, ફર ગએ ડરડરકે કેનારા–વલ્લાહ કે મેંભી હૂં ઉસી શેરકા પ્યારા
ગુસ્સેસે જો ખેંચૂંગા મેં શમશીરે અલીકો
વલ્લાહ કે બાકી નહીં રખનેકા કિસીકો. ૬૫

થા ગિર્દ જનાઝેકે અંજબ ગુલગુલા० બાહમ–કાસિમકા યે આલમથા કે થર્રાતાથા પયહમ
લડનેપે મોહય્યાથે શહનશાહે દોઆલમ-અબ્બાસ યે કેહતેથે કે હોએંગે પિદા હમ
ઝયનબસે યે રોદાદ કિસીને જો કહીથી
ડેવડીપે ખડી સીનઓ સર પીટ રહીથી. ૬૬

તાબૂતે હુસૈનસે યે સદા, ઇતનેમેં, આઇ–શબ્બીર ખુદાકે લિયે કરના ન લડાઇ
ગર તૂ ભી હુવા કતલતો હઈ ઘરકી સફાઈ–કયા મેરે યતીમોંકો ન તુમ પાલોગે ભાઈ?
ઇંતરતકી તબાહીકા ન સામાન કરો તુમ
કાસિમકેતો બચપનકે તરફ ધ્યાન કરો તુમ. ૬૭

મુરદેકો મેરે દફન બકીઆં० મેં કર અબતૂ–અમ્માંકાભી પેહલૂ મુઝે નાનાકા હઈ પેહલૂ
તબ દેખકે રોઝેકો પુકારે શહે ખૂશખૂ–નાચાર હૂં નાના, કે, મેરા કુચ નહી કાબૂ
જી, ચાહતાહે મેંભી કરૂં તર્ક વતનકો
ઇસ રોઝેકે કાબીલ કોઇ સમઝા ન હુસૈનકો. ૬૮

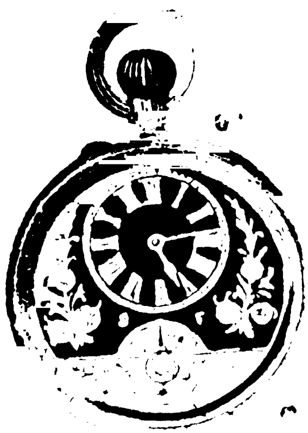
આવાઝ હુઇ કબ્રે પયમબરસે યે પયદા–મય્યિતપે તેરે ભાઇકે સદકે તેરા નાના
અબ દફનમેં ભાઇકે ન વકફા કરો બેટા–હઈ કબ્રસે હાથ અપના નિકાલે હુવે ઝહરા

1 સગાવટ. 2. બીલકુલ. 3 સંબંધ.

તૂ ભાઈકી મયિતકો લહદમેં જો ધરેગા
નાનાભી વહાં આકે ઉસે પ્યાર કરેગા. ૬૯

કયા દફને હુંસનકા કહું અફસાનએ પુરદર્દ-સરગર્મ દોઆમેંહો "હબીર" અબ બ, દમેસર્દ
યા સિગ્તેનભી દફતરે કુંદરતમેં હૈ તૂ ૫ર્દ[1]-કર અપની મોહુબ્બતમેં, અંતા, મુજકો રૂખેઝર્દ
બેહતર હૈ ગોલામી તેરી સો ઇઝો શરફસે
કોશીશ મેરે જાનિબસે કશિશ તેરે તરફસે. ૭૦

૧ એકલો.

મજલિસ. પાંચવીં હિજરત કરના હઝરત એમામ હુસયનકા અ. સ. મદીનએ મોનવ્વરા૦ સે મક્કએ મોઅઝ્ઝમા૦ કે તરફ ઓર અપને સાથ લેજાના અહલેબયતે અતહાર અલયહે સ્સલામકો ઓર છોડકે જાના અપની બીમાર બેટી ફાતેમા સુગરા અલયહ સ્સલામકો અપની માં જદ્દા૦ ઉમ્મે સલેમા૦ અલયહસ્સલામકે પાસ બસબબે મરઝકે ઓર મુસલીમ. અ. કી શહાદતકે બયાનમેં.

મરસિયા પેહેલા

જીસદમ યઝીદ શામમેં મસનદ નશીં હુવા–સબ મુલ્ક રૂસિયાહકે[1] ઝેરે નગીં હુવા
શબ્બીરસે ઝિયાદા૦ ઉસે બુગ્ઝો કીં હુવા–ઇઝાએ અહલે બઈતકા દરપઈ લઈં હુવા
કેહતાથા સલતનતકા તો સામાં દોરૂસ્ત હઈ
સખ્તી ન ઉનપે હોતો રેયાસત યે સુસ્ત હઈ. ૧

ખત હાકિમે મદીનાકો લિખ્ખા બ શદ્દોમદ્દ[2]–મઝમૂં યે થા કે તબ હઈ એતાઅત તેરી સનદ
બઈઅત મેરી હુસઈનસે લે તૂ બજીદ્દો[3] કદ[4]–મેં ફૌજ ભેજતાહૂં કરેગી તેરી મદદ
બઈઅત કરેં તો જલ્દ ઇધર ભેજ દીજીયો
રાઝી નહોંતો કાટકે સર ભેજ દીજીયો. ૨

પોંહચા ઉસે મદીનેમેં જબ નામએ યઝીદ–પડહકર વો૦ ખત બહોત મોતરદ્દિદ[5] હુવા વલીદ
દિલમેં કહા યે૦ જુલ્મનો હઈ અકલસે બઈદ[6]–મેં ફાતેમાકે લાલકો કયૂંકર કરૂં શહીદ
દાઅવાએ સલતનતભી નહીં બેકોસૂર હઈ
અઈસે કેનારા કશપે સિતમ ક્યા ઝરૂર હઈ? ૩

---

૧ કાળા મોઢાવાળાનો. ૨ રોઅબથી. ૩ કોશીશથી. ૪ સખતાઈથી–દુખ આપીને. ૫ પરેશાન. વીચાર. ૬ દૂર.

આખિર કિસીકો ભેજકે શેહકો કિયા તલબ–ભાઇ ભતીજે શાહકે હાઝિરથે સબકે સબ
ફરમાયા, ઉસસે, જા, કે મેં આઉંગા વક્તે શબ–માઅલૂમ હૈ મુઝે જો બુલાનેકા હૈ સબબ

સબ જાનતે હૈં બઈઅતે ફાસિક હરામ હૈ
ઉસકી તલબ હમેં યે અજલકા પયામ હૈ. ૪

ગભરા ગએ યે સુનકે અઝીઝો રફીકો યાર–કાસીમને રખલી સામને શમશીરે આબદાર
અકબરનેભી તલબ કિયા અસબાબે કારઝાર[1]–આએ કમાલ ગૈઝમેં અબ્બાસે નામદાર

કેહકર યે બાત સુનતે શેર ઉઠ ખડે હુએ
હાકિમકે ઘર ન જાએંગે હમ બે લડે હુએ ૫

ઝૈનબકે દોનોં બેટોંકો ઉસદમ રહી ન તાબ[2]–જાકર હરમસરામેં કહા બાસદે ઇઝતેરાબ[3]
હાકિમકે ઘરમેં જાતે હૈં શાહે ફલક જનાબ–અમ્મા અમારે નીમચે[4] લા દિજીયે શેતાબ[5]

બીગડેંગે ગરતો ઉનકે દરયા બહાયેંગે
કામ આજભી ન આએતો કિસ કામ આએંગે. ૬

સુનકર સોખન યે હોગયા ઝૈનબકા રંગ ઝર્દ–આંસૂ ભરઆએ આંખોંમે, ઉઠા જીગરમેં દર્દ
બોલીં કલેજા થામકે ઓર ભરકે આહે સર્દ–કયા વાલીયે મદીના હૈ આમાદએ બઝદ ?[6]

અઈસી અલીકે લાલસે તકસીર કયા હુઇ?
કયા જુર્મ, કયા ગુનાહ હુવા કયા ખતા હુઇ? ૭

નાના હૈ ઉસકે સરપે ન હૈદર હૈ ન હસન–સદકે ગરીબ ભાઇપે હોજાય યે બહન
ઝિંદા હૈ જબ તલક યેં, તો ઉતે હૈ પંજતન–મરઝી હો દુશ્મનોંકી તો હમ છોડદે વતન

ગર યહાં મિલેગા ચૈન ન ઝહરાકી જાઇકો
જંગલમેં જા રહેગી બહન લેકે ભાઇકો. ૮

ભાઇકો મેરે પાસ બુલાઓ સુનૂં મેં હાલ–કયા બાત હૈ જો ખાતિરે અકદસપે હૈ મલાલ
તનહા ચલા ન જાય કહીં ફાતેમાકા લાલ–ભાઇપે કુચ બનેગી તો ખોલૂંગી સરકે બાલ

શાયદ વિગડા હો જંગકા સામાં કીયે ચલે
હાકિમકે ઘરમેં સાથ મુઝેભી લિયે ચલે ૯

ઝૈનબ યે કેહ રહીથીં કે આએ ઇમામેદીં–મુંહ દેખ શેહકા રોને લગીં ઝૈનબે હઝીં
ફરમાયા શેહને રોતીહો કયું? ખોફ કુચ નહીં–હાકિમકે ઘરમેં જાએગા હૈદરકા જાનશીં

વો ઓર હૈ જગેં તુમ્હેં જીસકા ખયાલ હૈ
યહાં મુઝપે હાથ ઉઠાએ કોઇ કયા મજાલ હૈ !!! ૧૦

ઉસદમ કમાલ ઉઝરતે ઝૈનબથીં બેકરાર–બઈતુશરફકો જાતીથીં દેવડીસે બારબાર
અબ્બાસસે બુલાકે કહા અય વફા શેઆર–ભાઇકો છોડયો ન અકેલા બહન નેસાર

હાકિમસે હમસોખન જો શહે ખુશ ખિસાલ હો
તુમ એક તરફ હો, એક તરફ મેરે લાલ હો. ૧૧

યેં બાત કેહકે રોને લગીં વો જીગર કબાબ–ચાલીસ શખ્સ લેકે ચલા ઇબને બૂતોરાબ
જો દેખતાથા શાને ઇમામે ફલક જનાબ–કેહતાથા વોં કે રાતકો નિકલાહૈ આફતાબ

૧ જંગ–લડાઈ. ૨ તાકત. ૩ ગભરામણ. ૪ નાની તલવાર. ૫ જલદી. ૬ લડાઇ.

રસ્તેમેં શબકો હુંસ્ને નબીકા ઝોહૂરથા
અફ્લાક તક ઝમીંસે સિતારોંકા નૂરથા. ૧૨

હાકિમકે દર પે પોહચે તો કેહને લગે એમામ–તુમ સબ રહો યહીં કે નહીં વ્હાં તુમ્હારા કામ પર જબ કરૂં પુકારકે હાકિમસે મેં કલામ–દર્રાના[1] આઇયો કે મદદકા હૈ વો મકામ

ગભરાતે ઇતને કયૂંહો ? કે મેં એકોસૂર હૂં
ન તુમ હો મુઝસે દૂર ન મેં તુમસે દૂર હૂં. ૧૩

યેં કેહકે જો વ્હાંસે ગએ હાકિમકે પાસ શાહ–ઉસને કહા, મોઆવેયાને લી અદમકી રાહ પડહચે ખતે યઝીદકો અઈ શાહે દીં પનાહ–પડહકર વો ખત એમામને ખેંચી જીગરસે આહ

ફરમાયા સર કટે તો કટે કુચ અલમ નહીં
દાનિસ્તા[2] દેવેં હાથસે ઇઝ્ઝત વો હમ નહીં. ૧૪

હમ હૈ સિતૂને દીનો નેશાને રહે[3] યકીં–ખલિકને અપને રાઝકા[4] હમકો કિયા અમીં વલ્લાહ હમ હૈ વારેસે સરદારે મુરસલીં–રૌશન હમારે નૂરે એમામતસે હૈ ઝમીં

ગરદિશસે ગો ઝમાનેકી મઝલૂમ આજ હૈ
ફઝલે ખુદાસે અર્શે મોઅલ્લાકે તાજ હૈ. ૧૫

ભેજ્ન હમારે શાનમેં ખલિકને "હલઅતા"–કારી સનદકે વાસતે હૈ લફઝે "કુલ કફા" ઝેબા હમારે તનપે હૈ તશરીફે "ઇન્નમા"–હમકો કિયા ખુદાને સરફરાઝે "લાફતા"

હમસે ઝિયાદા૦ કિસકા હૈ રૂતબા જહાનમેં
કુરઆનમેં હૈ હિસ્સા હમારેહી શાનમેં. ૧૬

ગો હકકે તરફસે મેં એમામે દોસરાહૂં–બાતિનમેં હૂં મેં શાહ પે ઝાહિરમેં ગદાહૂં કિસ તોર ભલા દૌલતે દુનયાકો મેં ચાહૂં–નાદારહૂં બેકસહૂં ગૈરીબુલ ગોરબાહૂં

ફાસિકકી એતાઅતકા ન યે નંગ સહૂંગા
ફીર અબ મેં વતન છોડકે જંગલોમેં રહૂંગા. ૧૭

હાકિમને સુની જબ શહેવાલાકી યે તકરીર–કી અર્ઝ મેં મજબૂરહૂં યા હઝરતે શબ્બીર પર આપને કી હૈ જો સફર કરનેકી તદબીર–જલદીસે વતન છોડયે લાઝિમ નહીં તાખીર[5]

આમાદએ[6] જંગ આપસે અફવાજે શકી હૈ
યા સિબ્તે નબી મસલહતે વકત યેહી હૈ. ૧૮

યે સુનકે ઉઠે વ્હાંસે જો શાહનશહે ઝીજાહ–પૈગામ લિયેઆએ જો ઘરમેં વો શહનશાહ મઝમુનસે ઉસકે, કિયા એકએકકો આગાહ–ફરમાયા કે દરપેશ હૈ ફેરકી મુઝે રાહ

આએંગે ઝિયારતકો બશર ચાર તરફકે
એક શેહર બસાઉંગા મેં નઝદીક નજફકે. ૧૯

ફિર ઝૈનબે બેકસકો યે રોરોકે પુકારે–કયા કયા નહીં ઇસ ભાઇપે એહસાન તુમ્હારે અબ સાથ ચલો રોનેકો લાશેપે હમારે–અસબાબકે સંદૂકે ફરાહમ[7] કરો સારે

હમપરતો નહીં તાઝા૦ મોસીબત યે૦ પડી હૈ
પર સાથ હૈ બચ્ચોંકા યે તશવીશ[8] બડી હૈ. ૨૦

૧ કોઇપણ જાતનો ડર નહીં રાખતાં એકદમ ઘુસીજવું. ૨ જાણીબુઝીને ૩ રસ્તો. ૪ ભેદ, ૫ વાર લગાડવી-મોડું કરવું ૬ તૈયાર છે. ૭ ભેગા કરો-એકઠા કરો. ૮ ફિકર-વિચાર.

બાનુસે યે ફરમાયા કે અઈ બાનૂએ ખુશઝાત–ઓલાદ ન પ્યારી હોતો તુમ મેરે ચલો સાત
એકબાર અસીર[1] ઓર તુમ્હેં હોના હૈ હૈહાત[2]–શીરીંસેભી હોએગી અસીરીમેં મોલાકાત
સોગાતમેં કુચ ઔરતો ક્યા દેગી વો૦ તુમકો
હાં દેખેગી સર નંગે !!! (તો) રિદા દેગીવો૦ તુમકો. ૨૧

ફિર ઝૂલેમેં અસગરસે કહા અઈ મેરે નાદાન–તુમ અપની સફરકા નહીં કુચ કરતેહો સામાન
રખવાદો કિસી ઉંટપે ઝૂલેકો મેરી જાન-માં બાપકે ઘરમેં છે મહીનેકે હો મેહમાન
ગેહવારેમેં લિપટેહુયે ક્યા હંસતેહો ઘરમેં ?
અબ ચૂસીયો તુમ ચલકે અંગૂઠોંકો સફરમેં. ૨૨

હઝરતસે કહા માદરે અબ્બાસને ઉસદમ–વારી ગઈ ગર કૈદ હૈ ફૂફી! મોસમ્મમ[3]
જઈસે ગએ અબ જઈસે ગએ બાઅદ મોહર્રમ–દેખોતો મેં વારી કે હૈ ક્યા ગરમીકા આલમ
રૂખસત કરો કાસિમકો ન હમ શિકલે નબીકો
સદકેગઈ તુમ ભેજદો અબ્બાસ અલીકો. ૨૩

ઉમ્મે સલેમાબા યેહી રોરોકે પુકારી–ફૂફીમેંતો જાનાઉંગી મોનાસબ નહીં વારી
ઝરબત સરે હૈદરપે લગીથી વહીંકારી–આખિર વોહી ફૂફા હૈ વોહી ખલ્ક હૈ સારી
બનજાએગા સબ કામ તેરા હકકી મદદસે
સદકે ગઈ તુમ જાઓ ન નાનાકી લહૈદસે. ૨૪

ઉમ્મે સલેમાસે યે કહા શાહને રોકર–માનૂં બ સરોચશ્મ કહા આપકા માદર
લેકિન તુમ્હેં માઅલૂમ યે હોએગા મોકર્રર–મહઝરપે[4] મેરે ખૂનકી હૈ મોહરે પયમબર
અબતકતો દોઆ દેતાથા બઈઠા હુવા ઘરમેં
અબ જાતાહૂં બખ્શાનેકો ઉમ્મતકો સફરમેં. ૨૫

યે આપહી ફરમાએ જો ઝહરાકા પિએ શીર–કિસતરહે કરેં વાઅદા વફાઈમેં વો૦ તાખીર
બેશક યે સફર હૈ સફરે રહલતે શબ્બીર–અબ રેહ નહીં સક્તાહૂં કે હૈ મોત ગોલૂગિર
પીટો ન અગર તુમતો મેં સબ હાલ સુનાદૂં
દેખોતો મકામ અપની શહાદતકા દિખાદૂં. ૨૬

ફિર હાથ કિયા દશ્તેબલાકે[5] તરફ અપના–અલ્લાહરે એઅજાઝે શહે યસરબો બતહા
હરએક ઝમીંસે વો૦ ઝમીં હોગઇ બાલા[6]–કેહને લગે ઉમ્મેસલેમાસે શહે વાલા
યે દશ્ત ગુઝરગાહ હૈ ઝહરાઓ નબીકા
લો દેખો યે મકતલ હૈ હુસઈન ઇબ્ને અલીકા. ૨૭

ફિર શેહસે કહા મેં તેરે એઅજાઝકે કુરબાન–મકતલકા, મોરકકાઅતો[7]દિખાયા મુઝે ઇસઆન
અબ યે૦ મુઝે બતલાઓ કે ઇસદમ હૂં મેં હૈરાન–લાશેં જો શહીદોંકે નઝર આતેથે એજાન
ક્યા જાનિયે કિસકા પેસરે માહે લેકાથા
એક નન્નાસા લાશા ઉન્હીં લાશોંમેં પડાથા. ૨૮

ગશ હોગઇ ઉસ લાશકો મઈને નહીં દેખા–ઇતના હૈ મગર યાદ કે બચ્ચેકાથા લાશા
બાલ ઉસકે ઝંદૂલેથે બદનમેંથા શલૂકા[8]–હોટોંસે ઝબાં નિકલીથી ઓર મુંહભી ખુલાથા

૧ કએદ. ૨ અફસોસ. ૭ ચોક્કસ ઈરાદો. ૪ કરારનામા ઉપર. ૫ કરબલાની ઝમીન તરફ ૬ ઉંચે. ૭ તસવીર. ૮ બદન આખો બાંયનું કિંવા અડધી બાંયનું.

કૌતરેતો કઇ દૂધકે, બાછોંમે'[1] ભરેથે
ઔર મુટ્ઠી બંધે હાથ કલેજેપે ધરેથે. ૨૯

શેહ બોલે વો૦ બચ્ચા હૈ મેરા અસગૌરે બેશીર–મરકરભી નહીં છોડેગા વો૦ પેલૂહએ શપ્પીર
તડપેગા મેરી ગોદમેં હોકર હદફે તીર–હમસે કફ્નો ગોરકીભી હોગી ન તદબીર

અકબ્બરભી નજાતા હુવા મૈદાંસે ફિરેગા
અસગૌરકા લહૂ કુરતેપે અસગૌરકે ગિરેગા. ૩૦

તબ ફિઝાંસે ઉમ્મેસલેમા બોલીં બસદ આહ–શપ્પીર જહાં જાએગા મેં જાઉંગી હમરાહ
રખદે મેરા અસબાબ કિસી ઉંટપે લિલ્લાહ–પ્યાર ઉસકો બહોત કરતેથે પૈગમબરે ઝીજાહ

ખિદમત મેં કરૂં કુચ તો હુસૈન ઇબ્નેઅલીકી
યે સિબ્તેનબી હૈ તો મેં ઝવજા૦ હૂં નબીકી. ૩૧

ઉમ્મે સલેમાને યે કહા જબકે મોકર્રર[2]–રોરોકે ગિરે સિબ્તે નબી ઉનકે કદમપર
કી અર્ઝ કે યે કસ્દ ન તુમ કીજીયે માદર–દેતાહૂં મેં તુમકો કસમે રૂહે પયમબર

હાં ગોશએ દિલસે ન ભુલા દિજીયે મુઝકો
બૈઠી હૂઇ તુમ ઘરમેં દોઆ દીજીયે મુઝકો. ૩૨

વો૦ બોલીં મેં કયા કાબિલે ખિદમત નહીં જાની ?–હાં હોએ બોદૈજાં જો હકીકી તેરી નાની
લેજાતે ઉસે સાથ બસદ મરતબે દાની–મેં કોન મેરી બાત ન માની તો ન માની

નાનાકા કરો પાસ હકીકતહી મેં કયાં હૂં
જો કુચ હૂં સોહૂં ઝવજએ મહબૂબે ખુદા હૂં. ૩૩

રોકર કહા હઝરતને યે કયા કેહતીહો માદર !!!–મેં તુમકો સમઝતાહૂં બોદૈજાકે બરાબર
પર કૂફેમેં લેજાઉં તુમ્હેં સાથ મેં કયુંકર–વહાં હોંગે મોકય્યદ[3] હરમે હૈદરે સફદર

તુમસે નહીં ઉઠનેકી જફા કૈદે જફાકી
ઔર દૂસરે તુમ ઝવજા૦હો મહબૂબે ખુદાકી. ૩૪

આતીં હૈ જો હમરાહ મેરે ઝૈનબો કુલસૂમ–સર નંગે ફિરેગી વહાં યે શાહદરો મગમૂમ
યે બેટીયાં હૈદરકી હૈ દુનયાકો હૈ માઅલૂમ–પર આપકા શોહર હૈ નબી ખાસએ કય્યૂમ

સર નંગે ફિરો તુમ યે બડી શર્મકી જા હૈ
તાકીર નબુવ્વતકી એમામતસે સિવા હૈ. ૩૫

ઇસ ઓહદે ઝઇફીમેં સફર તુમકો હૈ દુશવાર–પીરીમેં અસીરીકે ન દુખ ઉઠૂંગે ઝિનહાર
ઝૈનબકા ગલા રસ્સીસે હોજાએગા અફગાર[4]–દરબારે શકીમેં ઉન્હેં લેજાએંગે કુફ્ફાર

લગઝિશ[5] હૈ બહોત ઝોઅફસે હઝરતકે કદમકો
દરબારમેં વહાં બૈઠને દેંગે ન હરમકો. ૩૬

રોકર કહા ઉમ્મેસલેમાને કે મૈં કુરબાન–હૈ ફર્ક નબુવ્વત ઔર એમામતમેં મેરી જાન
પર ઝૈનબે બેકસકે તો રૂતબેપે કરો ધ્યાન–બે પરદગી ઉસકી હૂઇ કિસતરહસે આસાન

મૈં બેકસો નાકામ જો ઝવજાહૂં નબીકી
ઝૈનબભી નવાસી હૈ રસૂલે અરબીકી. ૩૭

૧ બેઉ હોઠના છેડાઓને કહે છે. ૨ બીજી વખત–હરઘડી. ૩ કએદી. ૪ ઝખમી (છોલાએ)
૫ ફેર–ચક્કર–થરથરાટ.

તાઅઝીમકો ઝહરાકી નબી ઉઠતેથે હરબાર—તાઅઝીમ ન કરતેથે મેરી અહમદે મુખતાર
બેટી હઈ ઉસી ફાતેમાકી ઝઈનબે નાચાર—વો૦ રાતકો હો દફન યે નિકલે સરે બાઝાર !!!
ઉસ દુખતરે ખાતૂને કેયામતકી હેકારત!!!
બેશક હઈ નબુવત ઓર એમામતકી હેકારત. ૩૮
યે સુનકે બહોત રોએ જનાબે શહે દિલગીર—બોલે કે મેં નાચારહુ જો મરઝીયે તકદીર
ઇસ શર્તસે મહઝર હઈ મેરે ખૂનકા તહરીર—ઝઈનબહો અસીર ઓર સિનાપર સરે શબ્બીર
રસ્સીસે અગર બાઝૂએ ઝઈનબ ન છિલેંગે
બિલકુલ ન હમેં દરજે શહાદતકે મિલેંગે. ૩૯

મરસિયા દૂસરા જનાબે ફાતમા સુગરા અલયહ-સ્સલામકા અપને પેદરે બુઝુર્ગવાર હઝરત એમામ હુસએન. અ. કે સાથ હમસફર હોનેકી ગુફતગોકે બયાનમેં

હઈ મૌસમે ગુલ હુસ્નપે ગુલઝાર જહાં હઈ—સર્વે ચમને ફાતેમા યસરબસે[1] રવાં હએ
ફૂફેમેં બહાર[2] ઓર મદીનેમેં ખઝાં[3] હઈ—વહાં નગમએ[4] બુલબુલ યહાં ઝહરાકી ફુગાં હઈ
ફલ બરછીયોંકે હઈ શહે દિલગીરકે ખાતિર
ઉસ ફસ્લકા મેવા૦ નહીં શબ્બીરકે ખાતિર. ૧
કૂફેમેં બહાર આઇ શેફા પાતે હઈ બીમાર—યહાં ફાતેમા સુગરાકા મગર બઢહ ગયા આઝાર
લિખાં ગયા નુસ્ખોમેં ફેરાકે[5] શહે અબરાર—વહાં જશનકા સામાં હઈ યહાં સોગકે આસાર
કૂફેમેં ચરાગાં[6] હઈ ખુશી હોતી હઈ યારો
એશમ્અં[7] યહાં કબ્રે નબી હોતી હઈ યારો. ૨
વહાં મિલતે હઈ બિછડે હુયે બાપ આકે પેસરસે—યહાં ફાતેમા સુગરાકો જુદાઇ હઈ પેદરસે
કૂફેમેં મોસાફિર ફિરે આતે હઈ સફરસે—યહાં બઈકે બીઠાયે શહેદીં જાતે હઈ ઘરસે
વહાં ઉકદએ દિલ યહાં સરે અતફાલ ખુલે હઈ
સબ એક તરફ ફાતેમાકે બાલ ખુલે હઈ. ૩
લિખ્ખે હઈ યે ખતફરયોંને અઈ શહેઅબરાર—સર સબ્ઝ હઈ ગુલઝાર,[8] સમર[9] લાએ હઈ અશજાર[10]
બે આબ પડા હઈ મગર ઇમાનકા ગુલઝાર—જલ્દ આઓ શેતાબ[11] આઓ કે મુશતાક હઈ દીદાર

૧ મદીનએમોનવ્વરાથી. ૨ વસંત રૂતૂ. ૩ પાનખર રૂતૂ. ૪ ખૂશ આવાઝ. ૫ જુદાઇ. ૬ રોશની
૭ અંધારૂ. ૮ બગીચા. ૯ ફળ. ૧૦ ઝાડવાઓ ૧૧ જલદી.

કયા બાબાકે શીઓંપે એનાયત[1] ન કરોગે ?
કયા નાનાકી ઉમ્મૈંતકો હેદાયત ન કરોગે ? ૪

દુશમનકોભી અલ્લાહ છુડાએ ન વતનસે-સમઝેં વોહી બુલબુલ જો બિછડ જાએ ચમનસે
વાકિફ હૈ મોસાફિરકા દિલ ઉસ રંજો મેહૅનસે-છુટતા નહીં ઘર જાન નિકલ જાતી હૈ તનસે
આરામકી સૂરત નહીં મસકનસે[2] બિછડકર
તાઇરભી[3] ભડકતા હૈ નશીમનસે[4] નિકલકર. ૫

દુનયાકી.મઝમ્મૈંતમેં હૈં ઇરશાદે પયગમ્બર-હૈં તીન મસાઇબ[5] કે નહીં ઉનસે ફોઝૂંતર[6]
અવ્વૈલતો સોવાલ ઉનમેં હૈં વાલિદસેભી હો ગર-ઓર દૂસરી ઉસ શખ્સકો હો એકભી દુખ્તર
દોનોંકે લિયે રંજો અલમ શામો સહૅર હૈ
બાકી રહી અબ એક મોસીબત વો૦ સફર હૈ. ૬

વો૦ લૂં[7] વો૦ તપશ[8] ઓર વો૦ ગરમીકા મહીના-સરદીમેં હો ઝિક્ર ઉસકા તો આજાએ પસીના
દુશવાર હૈ ઉસ ધૂપમેં માએંસમોંકા જીના-વીરાના હૈ બસતીમેં ઉજડતા હૈ મદીના
હૅઝરતભી ઘૂલે જાતે હૈં તશવીશે સફરસે
હૈં સાથ વો૦ બચ્ચે કે જો નિકલે નહીં ઘરસે. ૭

કેહતા હૈ કોઇ કયા હુવા યે બઇકે બિદાએ !!!-કયા જાનીએ ઔત કૂફેસે કિસ તરહૅકે આએ !!!
રોઝેપે નબીકે શહેદીં રેહને ન પાએ-કુચ ઐસા હો યા રબ કે યે મઝલૂમ ન જાએ
કૂફેમેં મોહૅબ્બત ન મોરવ્વૈત ન હૅયા હૈ
ઔત મક્રકે લિખ્ખે હૈં બુલાનેમેં દગાં હૈ. ૮

કેહતે હૈં જવાનાને મદીના યેહી રોકર-અબ હમસે બિછડ જાએંગે હૈહૈ અલી અકબર
બેતાબ હૈં અહૅબાબે[9] અલમદારે દિલાવર-રોતા હુવા ગિરતા હૈ કોઇ આકે કૅદમ પર
હર મરતબા અશ્ક આંખોંમેં ભર લાતે હૈં અબ્બાસ
છાતીસે હરએક દોસ્તકો લિપટાતે હૈં અબ્બાસ. ૯

કૅાસિમકે જો હમસિન હૈં વો૦ સબ કરતે હૈં ઝારી-એક એકપે અંદૂહો ગમો રંજ હૈ તારી
કેહતે હૈં કે અબ તલ્ખ[10] હુઇ ઝીસ્ત[11] હમારી-કયા હોગા ચલી જાએગી જીસ વકૅત સવારી
જબ આએંગે વ્હાં નાલઓ ફરયાદ કરેંગે
ઓર રોએંગે સબ બેઠકે હુંસઇન(કો)યાદ કરેંગે. ૧૦

રોતે હૈં વો૦ જો બાનો મોહૅમ્મૈદકે હૈં હમસિન-કેહતે હૈં કે મકતબમેં ન જી બેહલેગા તુમબિન
ઉસ દાગસે ચઇન આએ હમેં યે નહીં મુમકિન-ગરમીકા મહીના હૈ સફરકે યે૦ નહીં દિન
તુમ હૅઝરતે શબ્બીરકે સાએમેં પલેહો
કયૂં ધૂપકી તકલીફ ઉઠાનેકો ચલેહો ? ૧૧

---

૧ મેહરબાની. ૨ રેહઠાણ. ૩ પક્ષી-પાંખોવાળા જાનવર. ૪ પંખીઓને રેહવાનો માળો. ૫ મુસીબત. દુખ. ૬ વધારેમાં વધારે. ૭ ગરમ હવા (લુ). ૮ તડકો. ૯ દોસ્તો. ૧૦ કડવી ૧૧ જીંદગી.

હમ જોલયોંસે[1] કેહતે હૈં વો દોનોં બિરાદર–હાં ભાઇયો તુમભી હમેં યાદ આઓગે અકસર
પાલા હૈ હમેં શાહને હમ જાએ ન ક્યૂંકર–મામૂં રહે જંગલમેં, તો અપના હૈ વોહી ઘર

વો દિનહો કે હમ હૈંકે ગોલામીસે અદાહો
તુમભી યે દોઆં માંગો કે હમ શેહપે ફિદા હો. ૧૨

તદબારે સફરમેં હૈ ઉધર સિમ્તે પયમબર–ઘરમેં કભી આતે હૈં કભી જાતે હૈં બાહેર
અસબાબ નિકલવાતે હૈં અંબાંસે દિલાવર–તકંસામે સવારીકે તરદુદમેં હૈં અકબર

શેહકો જીન્હેં લેજાના હૈ વો પાતે હૈં ઘોડે
ખાલી હુવા ઇસતબ્લ[2] ચલે આતે હૈં ઘોડે. ૧૩

દર પર કોઇ રોતા હૈ કોઇ રાહ ગુઝરમેં–તારીક હૈ દુનયા કિસી ગંમગીંકે નઝરમેં
હૈં જમઅં મહૈંલ્લેકી જો સબ બીબયાં ઘરમેં–એક હંશ્ર હૈ નામૂસે શહે જીન્નો બશરમેં

સબ મિલકે બુકા કરતે હૈં જબ આતા હૈ કોઇ
યૂં રોતે હૈં જીસ તરહૈં કે મરજાતા હૈ કોઇ. ૧૪

સબ કેહતે હૈં ઝૈનબસે કે અઇ શાહકી શઇદા–કિસ તરહૈંકે ગંમ આએ એકાએક હુવા યે કયા?
પાનીકી કમી ગરમીકે દિન ખૌફકા રસ્તા વો ધૂપ પહાડોંકી વો લૂં ઓર વો સહૈંરા

કયા સોંચકે ઇસ ફસ્લમેં શપ્પીર ચલે હૈં
બચ્ચોંપે કરો રહૈંમ કે નાઝોંકે પલે હૈં. ૧૫

સુનતે હૈં યે હર વારેદો[3] સાદેરકી[4] ઝબાની–ઝહલોંમેભી[5] નહરોંમેંભી સબ ખુશ્ક હૈં પાની
ઇસ ફસ્લમેં હોતી હૈ બહોત તસ્ના દહાની–કિસ તરહૈં જીયેંગે અસદુલ્લાંહકે જાની

તુન્સા[6] હુવા બચ્ચા કભી જાંબર[7] નહીં હોતા
જબ ખુશ્ક હુવા ફૂલતો ફિર તર નહીં હોતા. ૧૬

હૈ હૈ છે મહીનેકે ભી બચ્ચેકી સફર હૈ–કુચ તુમકો પહાડોંકી ભી ગરમીકી ખબર હય?
ગુરબતમેં જવાનોંકે તલફ હોનેકા ડર હૈ–રેહૈંમ ઉસપે હૈ લાઝીમ કે યે બચ્ચા ગુલે તર હૈ

અસગરકો જુદા દુખહો કંલકં માંકો જુદા હો
ગરમીકે સબબ દૂધ જો ઘટ જાએતો કયા હો? ૧૭

ફરમાતીથી ઝૈનબ નહીં એહનોં કોઇ ચારા–કિસમતમેં તબાહી હૈ તો કયા ઝોર હમારા
ઘર છોડકે જાના ભી કીસીકો હો ગવારા?–મજબૂર હૈ મુઝતર હૈ યદુલ્લાંહકા પ્યારા

અય્યામ મોસીબતકે હૈં તનહાઇકે દિન હૈં
ગુરબતકી શબે આદેયા૦ પયમાઇકે દિન હૈં. ૧૮

જીસ દિનસે હુઇ અહૈંમદે મુરસલસે જુદાઇ–દમ ભરભી મેરે બાઇને રાહૈંત નહીં પાઇ
માં બાપ છુટે પેહલી મોસીબત વો ઉઠાઇ–તનહા હુએ જબ ઝેહરસે એજા હુએ ભાઇ

રાહૈંતસે કીસી રાતકો સોએ નહીં શપ્પીર
દિન કૌનસા અઇસાથા કે રોએ નહીં શપ્પીર. ૧૯

---

૧ ઉમરમાં સરખા (બરાબરી.) ૨ ઘોડાનો તબેલો. ૩-૪ આવનાર જનાર. ૫ તે કુવો કે જેમાં પાણી થોડું હોય તેવા કુવાઓમાં પણ. ૬ તરસ્યા. ૭ સયરાબ.

યે કેહતીથી ઝૈનબ કે પુકારે શહે દિલ–તૈયાર હૈં દરવાઝેપે સબ હૌદજ[1] મહૅમિલ[2]
તર્ફ શામ તલક હોગી કહીં આજકી મનઝિલ–રૂખ્સત કરો લોગોંકો બસ અબ રોનેસે (કયા) હાસિલ

ચલતી હૈ હવા સર્દ અભી વકતે સહૅર હૈ
બચ્ચે કઇ હમરાહ હૈં ગરમીકા સફર હૈ. ૨૦

સુનકર યે સોખ઼ન બાનૂએ નાશાદ પુકારી–મૈં લુટતીહૂં કૈસા સફર ઔર કૈસી સવારી
ગૈશ હોગઈ હૈ ફાતેમા સુગૅરા મેરી પ્યારી–એકસકે લિયે કરતે હૈં સબ ગિર્યઓ ઝારી

અબ કિસપે મેં ઇસ સાહેબે આઝારકો છોડૂં
ઇસ હાલમેં કિસતરહસે બીમારકો છોડૂં. ૨૧

માં હૂં મેં કલેજા નહીં સીનેમેં સંભલતા–સાહેબ મેરે દિલકા હૈ કોઇ હાથોંસે થમતા
મેંતો ઉસે લેચલતી પે કુચ બસ નહીં ચલતા–રેહજાતી જો એહનેંભી તો દમ ઉસકા બહલતા

દરવાઝેપે તય્યાર સવારી તો ખડી હૈ
પર અબ તો મુઝે જાનકી સુગૅરાકી પડી હૈ. ૨૨

ચિલ્લૈતીથી કુબરા કે બહન આંખેતો ખોલો–કેહતીથી સોકૈના કે ઝરા મુંહસેતો બોલો
હમ જાતે હૈં તુમ ઉઠકે બગૅલગિર તો હોલો–છાતીસે લગો બાપકે દિલ ખોલકે રો લો

તુમ જીનકી હો શૈદા વો બેરાદર ન મિલેગા
ફિર ઘરમેં જો ઢૂંઢોગીતો અકબર ન મિલેગા. ૨૩

હોશયાર હો કુચ સુબ્હસે બેહોશહો ખાહર–અસગૅરકો કરો પ્યાર કલેજેસે લગા કર
છાતીસે લગો ઉઠકે ખડી રોતી હૈં માદર–હમ રોતે હૈં દેખોતો ઝરા આંખ ઉઠાકર

અફસોસ ઇસી નૌરસે ગૈફલતમેં રહોગી
કયા આખેરી બાબાકી ઝિયારત ન કરોગી? ૨૪

સુનકર યે સોખ઼ન શાહકે આંસૂ નિકલ આએ–બીમારકે નઝદીક ગએ સરકો ઝુકાએ
મુંહ દેખકે બાનૂકા સોખ઼ન લબપે યે લાએ–કયા ઝોઅ્ફ હૈ નકાહત હૈ ખુદા ઇસકો બચાએ

જીસ સાહેબે આઝારકા યે હાલહો ઘરમેં
દાનિસ્તા મેં કયૂંકર ઉસે લેજાઉં સફરમેં. ૨૫

કેહકર યે સોખ઼ન બૈઠગએ સય્યદે ખુશખૂ–ઔર સુરએ "અલહમ્દ" પડહા થામકે બાઝૂ
બીમારને પાઇ ગુલે ઝહરાકી જો ખુશબૂ–આંખોંકોતો ખોલાપે ટપકને લગે આંસૂ

માંસે કહા મુઝમેં જો હવાસ[3] આએ હૈં અમ્માં
કયા મેરે મસીહા મેરે પાસ આએ હૈં અમ્માં? ૨૬

માંને કહા હાંહાં વોહી આએ હૈં મેરી જાં–જો કેહના હૈ કેહલો કે યહાં ઔર હૈ સામાં
દેખોતો ઇધિર બીબી હૈં રોતે શહે ઝીશાં–સુગૅરાને કહા ઉનકી મોહબ્બતકે મૈં કુરબાં

---

૧ ઉંટનો કજાવો કિંવા અંબાડી કે જેમાં ઓરતો બેસે છે. ૨ કજાવો. ૩ તેના દસ પ્રકાર છે. તેમાંથી આ ઠેકાણે ચાર પ્રકાર બંધબેસતા છે. દેખવાથી અથવા કાને આવાઝ આવવાથી અથવા સુગંધ આવવાથી અથવા એકાએક અડકી જવાથી.

વો૦ કોનસા સામાં હૈ ? જો યૂં રોતે હોઁ બાબા
ખોલ કર કહો કયા મુઝસે જુદા હોતે હોઁ બાબા ? ૨૭

યે૦ ઘરકા સબ અસબાબ ગયા કિસલીયે બ.હેર-ન ફર્શ ન હૈ મસનદે ફરઝંદે પયમબર
દાલાનસે[1] કયા હો ગયા ? ગેહવારએ અસગર-ઉજડા હુવા લોગો નઝર આતા હૈ મુઝે ઘર
કુચ મુંહસેતો બોલો મેરા દમ ઘુટતા હૈ અમ્માં
કયા સિમ્તે પયમબરસે વતન છુટતા હૈ અમ્માં ? ૨૮

શબ્બીરકા મુંહ તકને લગી બાનુએ મગમૂમ-સુગરાકે લીયે રોને લગી ઝૈનબો. કુલસૂમ
બેટીસે યેં ફરમાને લગે સૈયદે મઝલૂમ-પરદા૦ રહા અબ કયા ? તુમ્હેં ખૂદ હોગયા માઅલૂમ
તુમ છુટતીહો ઇસવાસતે સબ રોતે હોઁ સુગરા
હમ આજસે આવારા૦ વતન હોતે હોઁ સુગરા. ૨૯

અબ શેહરમેં એકદમ હૈ ઠહરના મુઝે દુશવાર-મેં પા, બ, રકાબ, ઓર હોતુમ સાહેબે આઝાર
ફિરઆતા હૈ વો૦ ઘરમેં સફરમેં જો હો બીમાર-તકલીફ તુમ્હેં દૂં યે મોનાસિબ નહીં ઝિનહાર
ગુરબતમેં બશરકે લિયે સો તરહકા ડર હૈ
મેરાતો સફર રંજે મોસીબતકા સફર હૈ. ૩૦

લૂં ચલતી હૈ ખાક ઉડતી હૈ ગરમીકે હૈં અયૈયામ-જંગલમેં ન રાહત ન કહીં રાહમેં આરામ
બસતીમેં કહીં સુબ્હ તો જંગલમેં કહીં શામ-દરયા કહીં હાઇલ[2] કહીં પાનીકા નહીં નામ
સેહતમેં ગવારા હૈ જો તકલીફ ગુઝર જાય
ઇસિ તરહકા બીમાર ન મરતા હોતો મરજાય. ૩૧

સેહત તુમ્હેં દે હકે યેહી બાબાકી દોઆ હૈ-ઔલાદકો રાહત હોતો જીનેકા મઝા હૈ
અબ બાદએ પૈમાઇ હૈ કઝા હૈ બલા હૈ-કયા જાનીયે શબ્બીરકે તકદીરમેં કયા હૈ
દિલ જલતા હૈ જબ તપમેં તુમ્હેં પાતાહૂં સુગરા
ઇસ રંજસે મેં ઔર ઘુલા જાતાહૂં સુગરા. ૩૨

એ઼સા સફરે સાઅબ[3] ઓર ઇસતરહકા બીમાર-ડર હૈ કે ન બઢજાએ કહીં રાહમેં આઝાર
કયા નરગેસી[4] આંખોંસે નકાહત હૈ નમૂદાર-સબ ઝર્દ હૈ એ઼ જાન હરારતસે[5] તને ઝાર
ચેહરેપે કિસી રોઝ બહાલી નહીં પાતા
સુરઅતરસે કભી નબ્ઝકો ખાલી નહીં પાતા. ૩૩

દમ ચઢતા હૈ બિસતરસે ઉઠાતીહો અગર સર-બાબા કહો મનઝિલમેં ચઢા જાએગા કયુંકર
ઘરમેં તુમ્હેં પાનીકી બડક રેહતી હૈ દિનભર-ફિર કયાહો ? કિસીદિન જો નહો પાની મોયસ્સર
તુમ જાનેકે કાબિલ નહીં મેં રેહ નહીં સકતા
શબસે હૈ વો૦ તશવીશ કે કુચ કેહ નહીં સકતા. ૩૪

ઘરમેં તુમ્હેં છોડૂં યે નહીં દિલકો ગવારા-લે જાઉંતો બચના નહીં મુમકિન હૈ તુમ્હારા
બ.ચ્ચાંમેં કોઇ તુમસે ઝિયાદા૦ નહીં પ્યારા-મજબૂર હૂં બે હિજર[6] નહીં અબ કોઇ ચારા

૧ મોટા ઓરડામાંથી (દિવાન ખાનામાંથી.) ૨ બે ચીઝની વચ્ચેનો ભાગ (કિનારો.) ૩ કઠણુ અઘરી. ૪ નરગિસના ફુલ જેવી. ૫ ઉનો તાવ કીંવા તાવની ગરમીથી. ૬ જુદા થયા શીવાય.

ફુરકંતમેં સદા નાલઓ ફરયાદ કરૂંગા
ઉતરૂંગા જો મનઝિલપે તુમ્હેં યાદ કરૂંગા. ૩૫

સુગંરાને કહા આપકી ઉલફતકે મંઈ કુંરબાન–ફિર કિસકો હો ગર આપકો લોંડીકા નહો ધ્યાન સદકે ગઈ સેહૅંતકાભી 'હોજાએગા સામાન–મૌલાકી તવજ્જો૦ હઈ હરએક દર્દકા દરમાન[1]

જીસપર નઝરે લુત્ફે મસીહે દોસરા હો.
બરસોંકા હો બીમાર તો એક દમમેં શેફા હો. ૩૬

કુંરબાન ગઈ અબતો બહોત કમ હઈ નકાંહત–તપકી બી હઈ શિદ્દતમેં કમ્ રોઝસે ખિફ્ફત બિસતરસે મંઈ ખુદ ઉઠકે ટહલતી બી હૂં હંઝરત–પાનીકી બી ખાહિશ હઈ ગિઝાકી બી હઈ રગંબત

હંઝરતકી દોઆંસે મુઝે સેહૅતકા યકીં હઈ
અબતો મેરે મુંહકા બી મઝા તલ્ખ નહીં હઈ. ૩૭

ઇતને લીયે તુમ છોડતે હો ? અઈ શાહે આંલમ-બીમાર હઈ તકલીફ યે દઈગી હમેં હરદમ ખાતીહૂં કંસમ આપકે કંદમોંકી મંઈ પુરગંમ–ગર દમ બી નિકલ જાએ ન મારૂંગી ઝરા દમ

તકલીફ કિસીકો ભી નહીં દેનેકી સુગંરા
રિફ્ઝાંસે ભી કુચ કામ નહીં લેનેકી સુગંરા. ૩૮

સૌગાત[2] સફરકી ન ઝરા માંગુંગી બાબા–કુચ ચીઝ ન મંઈ એ સરાંપા[3] માંગુંગી બાબા મુતલક ન દવા ઓર ન ગિઝા માંગુંગી બાબા–બસ આપકે જીનેકી દોઆ માંગુંગી બાબા

યે દાગં ન દિલપર મેરે દેતે હુએ જાઓ
અચ્છે મેરે બાબા મુઝે લેતે હુએ જાઓ. ૩૯

બેહનોંકા મંઈ દુખદર્દ બટાનેકો ચલી હૂં–ગેહવારેમેં અસગંરકો ઝુલાઉંગી મંઈ મહૅંઝૂં જીસ વકંત વોઝૂ કરતે હુએ આપકો દેખૂં–તબ દૌડકે સજ્જાંદા૦[4] મંઈ હંઝરતકા બિછાદૂં

મનઝિલપે પહોંચકર ભી ન આરામ કરૂંગી
ભયાઁ અંલીઅકબરકા સદા કામ કરૂંગી. ૪૦

મરજાઉંગી બિછડી મંઈ મસીહે દોસરાસે–સેહૅંત મુઝે હોજાએગી હંઝરતકી દોઆંસે કટ જાએગા અંદૂહે સફર ફઝલે ખુંદાસે–બીમારીમેં જાન આએગી જંગલકી હવાસે

સબ સાથ હંઈ રોઉંગી ન ગંમ ખાઉંગી બાબા
લિપટી હુઇ મહંમિલમેં ચલી જાઉંગી બાબા. ૪૧

શેહને કહા તુમ હાંલસે મેરે નહીં આગાહ–મજબૂર નિકલતાહૂં મંઈ ઇસ શેહરસે વલાંહ આફતકા હઈ બાબી યે સફર ખૌફકી હઈ રાહ–બીમાર હો કિસતરહંસે લેજાંઉ તુમ્હેં આહ

આઝાર રસીદા૦ હૂં ગિરફતારે બલા હૂં
ઘર છોડકે જલાંદોંકી સરહંદમેં ચલા હૂં. ૪૨

વો૦ સાઅંબ[5] પહાડોંકા સફર ઓર વો૦ કડહે કોસ–દિનરાત મોસાફિરપે કભી ધૂપ કભી ઓસ[6] એકએક કંદમ રંજો અલમ હંસરતો અફસોસ–હોતા નહીં જુઝ ખાર કોઇ આકે કંદમ બોસ

૧ દવા-ઈલાજ. ૨ તોહફો–ભેટ. (સારી ચીઝ) ૩ ન મળતી ચીઝ. ૪ નમાઝ પડવાનો મુસલ્લો. ૫ અડચણ-કઠણ–દુશવાર. ૬ ઝાકળ.

આરામ કહીં રાહમેં જાની નહીં મિલતા
જંગલમેં વોં પુરહોલ[1] કે પાની નહીં મિલતા. ૪૩

થોડેહી દિનોં હોએગી કુંમબેસે જુદાઇ—પરદેસસે આકર તુમ્હેં લે જાએંગે ભાઇ
કી મુઝસે ન ગર કૂફેકી ખિલકંતને બુરાઇ—મુમકિન હૈ કે મૈં ઓર ન કરૂં વાઅંદા વફાઇ

ખૂશ હૂંગા તુમ અબ દિલપે અગર જબ્ર કરોગે
મરજાઉંગા જબ મૈં તો ન કયા સબ્ર કરોગે? ૪૪

સુગૅરાને કહા ખાનેસે ખૂદ હૈ મુઝે ઇનકાર—પાની જો કહીં રાહમેં માંગું તો ગુનાહગાર
કુચ ભૂખકા શિકવા નહીં કરનેકી યોં બીમાર—હૅસરત યે ફકંત આપકા હૈ શરબતે દીદાર

ગરમીમેં ભી રાહૅતસે ગુઝર જાએગી બાબા
આએગા પસીના તપ ઉતર જાએગી બાબા. ૪૫

કયા તાબ અગર મુંહસે કહૂં દર્દ હૈ સરમેં—ઉફતક ન કરૂં ભડકે અગર આગ જીગરમેં
ભુલેસે ભી શબકો ન કરાહૂંગી સફરમેં—કુરબાન ગઇ છોડ ન જાઓ મુઝે ઘરમેં
હોજાના ખફા રાહમેં ગર રોએગી સુગૅરા
વ્હાં નિંદ કબ આતી હૈ જો બ્હાં સોએગી સુગૅરા. ૪૬

વોં બાત નહોગી કે જો બેચૈન હોં માદર—હર સુબ્હૅમેં પીઉંગી દવા આપ બનાકર
દિનભર મેરી ગોદીમેં રહેંગે અલી અસગૅર—લૌંડી હૂં સોઇ નાકી ન સમઝો મુઝે દુખ્તર
મેં યે નહીં કેહતી કે અંમારીમેં બિઠાદો
બાબા મુઝે ફિઝૅાકી સવારીમેં બિઠાદો. ૪૭

શેહ બોલે કે વાકિફ હૈ મેરે હાલસે અલ્લાહ—મૈં કેહ નહીં સકતા મુઝે દરપેશ હૈ જો રાહ
ખુલ જાએગા યોં રાઝભી ગો તુમ નહીં આગાહ—અૈ સાભી કોઇ હૈ? જીસે બેટીકી નહો ચાહ
નાચાર યે ફુરકંતકા અલમ સેહતાહૂં સુગૅરા
હૈ મસલહૅતે હક્ક યેહી જો કેહતાહૂં સુગૅરા. ૪૮

અૈ નૂરે બસર આંખોંપે લેકર તુઝે ચલતા—તૂ મુઝસે બહલતી મેરા દિલ તુઝસે બહલતા
તપ હૈ તુઝે ઓર ગંમસે જીગર હૈ મેરા જલતા—યે ઝોઅંફ કે દમતક નહીં સીનેમેં સંભલતા
જુઝ હિજર એલાજ ઔર કોઇ હો નહીં સકતા
દાનિસ્તાં તુમ્હેં હાથસે મૈં ખો નહીં સકતા. ૪૯

સુગૅરાને કહા કોઇ કીસીકા નહીં ઝિનહાર—સબકી યેહી મરઝી હૈ કે મરજાએ યોં બીમાર
અલ્લાહ, ન વોં આંખ કીસીકી હૈ ન વોં પ્યાર—એક હમ હૈ કે હમ સબપે ફેદા સબકે હૈ ગંમખાર
બેઝાર હૈ સબ એકભી શફકંત[2] નહીં કરતા
સચ હૈ કોઇ મુરદેસે મોહૅબ્બત નહીં કરતા. ૫૦

હમશીરકે[3] આશિક હૈ સલામત રહે અકબર—ઇતના ન કહા મરગઇ યા જીતી હૈ ખાહર
મૈં ઘરમેં તડપતીહૂં વોં હૈ સુબ્હૅસે બાહર—વોં કયા કરે બરગશ્તાં[4] હૈ અપનાહી મોકદ્દર

૧ પુરેપુરો ડર. ૨ દયા. ૩ બેહન. ૪ ફરી ગયેલું-અવળું થઈ ગયેલું.

પૂછા ન કિસીને કે વો૦ બીમાર કીધર હૈ
ન ભાઇયોંકો ધ્યાન ન બેહનોંકો ખબર હૈ. ૫૧

કયા ઉનકો પડીથી જો વો૦ ગમ ખાનેકો આતે-મેં કૌન જો સૂરત મુઝે દિખલાનેકો આતે
હોતી જો ગરઝ છાતીસે લિપટાનેકો આતે-ઝુલ્ફેં જો ઉઝલતીં તો વો૦ સુલઝાનેકો આતે
કલતક તો મેરે હાલે પરેશાંપે નઝર થી
તકદીરકે ઇસ પેચકી મુઝકો ન ખબરથી. ૫૨

માનૂસ[1] સોકનાસે હૈ, અબ્બાસે દિલાવર-મૈં કૌન હૂં જો મેરી ખબર પૂછતે આકર
સર સબ્ઝ રહે ખલકમેં નો[2] બાદએ શબ્બર-શાદીમેં બુલાએં મુઝે યેભી નહીં બાવર[3]
એ દુલ્હા બને મુંહકો છુપાતે હૈ અભીસે
મેં જીતી હૂં ઓર આંખ ચુરાતે હૈ અભીસે. ૫૩

કિસસે કહૂં ઇસ દર્દકો મૈં એકસો રંજૂર-બેહનેંભી અલગ મુઝસે હૈં ઓર ભાઇભી હૈં દૂર
અમ્માંસે સોખન યે હૈ કે બેટી મૈં હૂં મજબૂર-હમરાહીયે બીમાર કિસીકો નહીં મનઝૂર
દુનયાસે સફર રંજો મોસીબતમેં લિખાથા
તનહાઇકા મરના મેરી કીસમતમેં લિખાથા. ૫૪

શેહ બોલે મોહબ્બતસે બજા સબ હૈ યે તકરીર-પર કયા કરૂં મજબૂરહૂં જો ખાહેશે તકદીર
બેટી તેરી કિસ્મતહીમેં થી ફુરકતે શબ્બીર-બીમારી તેરે પાંઉકી તેરી હુઈ ઝનજીર
પ્યારી, મેરી ફુરકતસે[4] ન ફરયાદ કરો તુમ
ઝહરાપે મોસીબત જો પડી યાદ કરો તુમ. ૫૫

સુગરા તુમ અગર દિલસે હમેં કરતી હો અબ પ્યાર-ફુરકતપે રેઝામંદ હો એ હુંજતો તકરાર
મૌજૂદ હૈ યહાં માદરે અબ્બાસે ખુશ અતવાર-તુમ અહમદે મુખ્તારકે ઘરકી હૂઇ મુખ્તાર
મનઝૂર હૈ ? હમ આંખોંસે ખૂંબાર હોં સુગરા
તુમ મુંહસે જો કેહદોતો હમ અસવારહોં સુગરા. ૫૬

સાબિત હુવા સુગરાપે કે અબ હમ રહે ઘરમેં-બસ ફિરગઇ તનહાઇકી તસવીર નઝરમેં
એક જોશ હુવા આંસૂંઓંકા દીદએ તરમેં-સદમેસે ખટક દર્દકી પૈદા હુઈ સરમેં
શિકલ અપની શબે હિજર, જો દિખલા ગઇ ઉસકો
કાંપા યો૦ તને ઝાર કે તપ આ ગઈ ઉસકો. ૫૭

થર્રાતી હુઇ ઉઠકે ગિરી શેહકે કદમ પર-કી અર્ઝ કે મરજાઉંગી યા સિબ્તે પયમબર
તનહાઇમેં બાબા મેરા દિલ બેહલેગા કયૂંકર ?-સબ બેટિયાં હૈં કયા મૈં નહીં આપકી દુખ્તર ?
એ આપકે ઇસ ઘરમેં ન યા શાહ રહૂંગી
અચ્છા મૈં કનીઝોંહીકે હમરાહ રહૂંગી. ૫૮

બાનૂંકો એશારા કિયા હઝરતને કે સમઝાવ-તસકીંકા કલેમા૦ મેરી બીમારસે ફરમાવ
તબ હાથ બડહાકર કહા બાનૂંને ઇધર આવ-મેં સદકે હૂં બીબી મેરી છાતીસે લિપટ જાવ
માં બાપ જુદા કિસસે નહીં હોતે હૈ સુગરા ?
યૂં આગે મોસાફિરકે નહીં રોતે હૈ સુગરા. ૫૯

૧ પ્યાર થયેલો. ૨ નોબાહએ શબ્બર (હઝરત કાસિમ અ.) ૩. યકીન ૪ જુદાઇથી.

રોરોકે લગી માંસે યેં કેહને વો૦ દિલ અફગાર–મેં પ્યારી નહીં કિસ લીયે કરતીહો મુઝે પ્યાર
કયા કામ હૈ મુઝસે કે મૈં હૂં મુઝતરો નાચાર–કોઈ નહીં તુમ સબકે મેં કોઇ નહીં બીમાર

કયા લે ચલોગે? તુમ મુઝે છાતીસે લગાકર
તુમ પ્યાર કરો અપની સોકૈનાકો બુલાકર. ૬૦

યે સુનતેહી બસ માંકીતો છાતી ઉમંડ આઇ–ચિલ્લાઇ વો૦ નાશાદ કે હૈહૈ મેરી જાઇ
ઝૈનબને કહા ઘરસે નિકલતા હૈ યેં ભાઈ–મરજાનેસે કુચ કમ નહીં સુગૈરાકી જુદાઇ

ઘર લુટતા હૈ કિસ તરહૈ કેયામત ન બપાહો
પેહલા હૈ યે ગંમ આગે ખુદા જાને કે કયાહો!!! ૬૧

આગાઝે[1] સફરમેંતો યેં માતમ હૈ યેં કોહરામ–કયા દેખેં દિખાતા હૈ ઇસ આગાઝકા અંજામ
જંગલહો કે બસતીહો કહીં રાહૈતો આરામ–માં રોએગી બેટીસે બિછડકર સહૈરો શામ

બસતીભી હૈ જંગલ જો કલેજા નહીં બરમેં
ભુલેગી વો૦? છોડેંગે અકેલા જીસે ઘરમેં. ૬૨

સુગૈરાને કહા આપકી બાતોંકે મૈં કુરબાં–તુમ મુજકો બચાલો કે મૈં લોંડીહૂં કુફીજાં
બેટીહો અલીકી મેરી મુશકિલ કરો આસાં–જીતી રહી સુગૈરાતો ન ભુલેગી યેં એહૈસાં

કુચ બાત બજુઝ ગિર્યઓ ઝારી નહીં કરતી
અમ્માંતો સોફારિશભી હમારી નહીં કરતી. ૬૩

દિલ સખ્ત કિયા માંને મુઝે ગંમ હૈ ઇસીકા–સચ હૈ કે નહીં કોઇ ઝમાનેમેં કિસીકા
હૈરતમે હૂં બાઇસ મુઝે ખુલતા નહીં ઇસકા–વો૦ આંખ ચુરા લેતે હૈ મુંહ તકતીહૂં જીસકા

ભુલેસે ન અબ ખાતેરે નાશાદ કરેંગે
મેં કબ્રમેં જબ હૂંગી તો સબ યાદ કરેંગે. ૬૩

વો૦ ચાહનેવાલા હૈ મોસીબતમેં જો કામ આય!!!–મૈં સબકી હુઇ ઓર કોઇ મેરા ન હુવા હાય!!!
ઇસ રાહમેં હમરાહ ક્નીઝેંતો હોં અૈ વાય!!!–કુંબ્બેકી જો હો ચાહને વાલી વોહી રેહજાય!!!

બીમારીયે મુઝમિનમેં દવા ખુબ હુઇ હૈ!!!
તજવીઝ મેરે વાસતે કયા ખુબ હુઈ હૈ!!! ૬૫

તનહાઇમેં રોનેસે ઉતર જાએગી યેં તપ!!!–હાં દર્દભી અબ સરમેં મેરે હોગા નહીં અબ!!!
તડપૂંગી તો જાએગી યેં આઅૈઝા શિકની સબ!!!–બેહતર યેહી તરકીબ હૈ નુસખા યેહી અનસબ!!!

કમ હોગી હૈરારત અલમો રંજો મેહૈનમેં!!!
ગંમ ખાનેસે આજાએગી તાકૈત મેરે તનમેં!!! ૬૬

ખોએગા યેબૂસતકોભી[2] રાતોંકા ન સોના!!!–તજરીદ[3] મુઝે બખ્શેગા મુંહ અશ્કોંસે ધોના!!!
તસકીન[4] હૈ બાલીપે અઝીઝોંકા ન હોના!!!–તનકેયા૦[5] કામિલ હૈ મેરે વાસતે રોના!!!

રાહૈતસે શબોરોઝ એલાકા૦ મુઝે હોગા!!!
ફાકા જો કરૂંગી તો બેશકા૦ મુઝે હોગા!!! ૬૭

---

૧ શરૂઆત ૨ શરીરનું સુકાઈ જવું પણું!!! ૩ તનહાઈ જુદાઇ એકલાપણું ૪ દિલાસો
૫ પાક થવું (શરીરનું ન્હાવું)

તનહાઇમેં શિદ્દતભી નહોતી ખોફકાકી[1] !!!-બીમારકા દિલ બેહલેગા વહેશતસે મકાંકી !!!
તડપૂંગી ન ફુરકતમેં એમામે દોજહાંકી !!!-શફકત મુઝે યાદ આએગી બેહનોંકી ન માંકી !!!
ફુરકતમેં મેરી તરહ જીગર કિસસે સંભલતા ?
મૈં ઘરમેં નહોતી તો યે૦ ઘર કિસસે સંભલતા ? ૬૮
સબ ચાહનેવાલે હૈં કરૂં કિસકી શેકાયત !!!-બાબાકી યે૦ તકદીર હૈ બેહનોંકી યે૦ સૂરત !!!
છોડા હમેં બસ દેખકે અમ્માંકી મોહબ્બત !!!-બોલીં ન કુરી જાનભી કુચ વાહરે કિસમત !!!
ફુરકતકા અલમ મેરે કલેજેકો છુરી હૈ
સબ અચ્છે હૈં લોગો મેરી તકદીર બુરી હૈ. ૬૯
આશિક મેરે મશહૂર હૈં ભયાઁ કે મૈં વારી-દો દિનસે ખબરભી નહીં લી આકે હમારી
કાસિમકો ગરજ ક્યા ? જો સુનેં ગિર્યએ ઝારી-મૈં કૌન ? સોકીના હૈ ચચાજાનકી પ્યારી
અલ્લાહતો હૈ ગર કોઇ ગમ ખાર નહીં હૈ
માટ્ટી મેરી કુચ કબ્રકો દુશવાર નહીં હૈ. ૭૦
ઉસ વકત મોહબ્બત મેરી હોજાએગી ખાલી-જબ રાહમેં મૈત પડહકે કહેંગે શહે આલી
લો મરગઇ કુબ્બેકી જો થી ચાહનેવાલી-આબાદ જો હુજરાથા વો૦ અબ હોગયા ખાલી
કિસમતને સુનાઇ ખબરે મર્ગ સફરમેં
વો૦ કબ્રમેં સોઇ જીસે છોડ આયેથે ઘરમેં. ૭૧
ફિર હમ નહીં મિલનેકે કોઇ લાખ હો જો વ્હાં-સબ રોકે કહેંગે કે ઉસે હાથસે ખોયા
આલમસે વો૦ બેગાના૦ હૈ જો કબ્રમેં સોયા-ક્યા નફ્આ ઉસે કોઈ કુડહાયા કોઇ રોયા
પુરસેકે લીયે જમઅ હુયે લોગતો ફિર ક્યા ?
પરદેસમેં કુબ્બેને રખા સોગ તો ફિર ક્યા ? ૭૨
રોને લગી, માં, સુનકે યે૦ બીમારકી બાતેં-કેહને લગીં પ્યારી ન કરો પ્યારકી બાતેં
સબ કેહ ચુકી હઝરતસે દિલેઝારકી બાતેં-લાઝિમ નહીં અબ હુજ્જતો તકરારકી બાતેં
કિસમતમેં જો હૈ હોગા વોહી જાનલો સુગરા
જો કેહતે હૈં પરઝંદ નબી માનલો સુગરા. ૭૩
લો અબ તુમ્હેં ઝહરાએ પયંબરકી કસમ હૈ-અબ તુમકો શબાબે[2] અલી અકબરકી કસમ હૈ
બેતાબ નહો તુમ સરે સરવરકી કસમ હૈ-બીબી તુમ્હેં અપને અલીઅસગરકી કસમ હૈ
છાતીપે રખો સબ્રકી સીલ અબ મેરી પ્યારી
ખોટી ન કરો બાપકી મનઝિલ મેરી પ્યારી. ૭૫
સદકેગઈ તુમ કેહદોતો રૂખસતકો સબ આએં-કુક્યાંભી ખડી રોતી હૈં લેનેકો બલાએં
સુગરાને કહા મૈં તો નહીં રોકતી આએં-મુખતાર હૈં છાતીસે લગાએં ન લગાએ
એક બર્કે અલમ દિલપે મેરે ગિરતી હૈ અમ્માં
ઇસ વકત કલેજે પે છુરી ચલતી હૈ અમ્માં. ૭૫
હઝરતને કહા ઝૈનબે મુઝતરકો બુલાઓ-સુગરાસેહો રૂખસત મેરી ખ્વાહર કો બુલાઓ
માં બોલીં કે અબ્બાસે દિલાવર કો બુલાઓ-સુગરા યે૦ પુકારી અલી અકબરકો બુલાઓ

૧ એક જાતની બીમારી છે. જેની અંદર દિલ ધડકયા કરે છે. બે કરાર ૨ જવાની

વોં મિલકે જુદા હોએ, યોં બીમારસે પેહલે
રૂખસતહો યે બીમાર બહન, ભાઇસે, પેહલે. ૭૬
બાનૂ યે પુકારી અલી અકબર ઇધર આઓ–રૂખસત હો બહનસે મેરે દિલબર ઇધર આઓ
કયા રોતેહો? હમ શિકલે પયગમબર ઇધર આઓ–સુગરા યે પુકારી કે બેરાદર ઇધર આઓ
થર્રાકે ગિરી પડતીહૂં બાહરકો સંભાલો
ભય્યાં અલીઅકબર મુઝે છાતીસે લગાલો. ૭૭
પાસ આનકે અકબરને કી યોં પ્યારકી તકરીર–કયા મુઝસે ખફા હોગઇ? સુગરા મેરી તકસીર?
ચિલ્લાને લગી છાતીપે મુંહ રખકે વોં દિલગીર–મજબૂર બેરાદર તેરે કુરબાન યોં હમશીર
સદકે તેરે સર પરસે ઉતારે મુઝે કોઇ
બલ ખાઇ હુઇ ઝુલ્ફોંપે વારે મુઝે કોઇ. ૭૮
રૂખસારોંપે સબ્ઝેકે નિકલનેકે મૈં સદકે–તલવાર લીયે શાનસે ચલનેકે મૈં સદકે
અફસોસસે ઇન હાથોંકે મલનેકે મૈં સદકે–કયૂં રોતેહો? અશ્ક આંખોંકે ઢલનેકે મૈં સદકે
જલ્દ આનકે બેહનાકી ખબર લીજીયો ભાઇ
બે મેરે કહીં બ્યાહ ન કર લીજીયો ભાઇ. ૭૯
ભય્યાં મેરી તનહાઇપે આંસૂ ન બહાઓ–વોં દિનહોં કે ફિર ખૈરસે ઇસ શેહરમેં આઓ.
હરચંદ યોં મુશકિલ હૈ કે જીતી હમેં પાઓ–સદકે ગઇ ફિર આનેકા વાઅદા કીયે જાઓ
અરસા હોતો ખત લિખકે તલબ કીજીયો ભાઇ
અબ બ્યાહમેં મુઝકો ન ભુલા દીજીયો ભાઇ. ૮૦
લિખના મુઝે, નિસબતકા અગર હો કહીં સામાન–હકદારહૂં મૈં નેગકા[1] મેરી ભી રહે ધ્યાન
ઓર મરગઇ પીછેતો રહે દિલમેં સબ અરમાન–લે આના દુલ્હનકો મેરી તુરબતપે મૈં કુરબાન
ખુશનૂદ મેરી રૂહકો કરદીજીયો ભાઇ
હક નેગકા તુમ કબ્રપે ધર દીજીયો ભાઇ. ૮૧
વોં દિનહોં કે બુટાસી તુમ્હારી દુલ્હન આએ–જલદી કહીં યા હઝરતે બારી દુલ્હન આએ
સબ ફૂલકે ગેહનેમેં સંવારી દુલ્હન આએ–તુમ જૈસે હો વૈસીહી તુમ્હારી દુલ્હન આએ
હમશીરકો તુરબતમેં ન તરસાઇયો ભાઇ
ભાભીકો મેરી કબ્રપે લે આઇયો ભાઇ. ૮૨
કયા ગુઝરેગી જબ ઘરસે ચલે જાઓગે ભાઇ–કૈસે મુઝે હરબાતમેં યાદ આઓગે ભાઇ
તશરીફ જુદા જાને કે કબ લાઓગે ભાઇ–કી દેર તો જીતી ન હમેં પાઓગે ભાઇ
કયા દમકા ભરોસા કે ચરાગે સહરી હૈ
તુમ આજ મોસાફિર હોતો હમ કલ સફરી હૈ. ૮૩
હાં સચ હૈ કે બીમારકા બેહતર નહીં જાના–સેહહતસે જો હૈ ઉનમેં કહાં મેરા ઠીકાના
ભય્યાં જો અબ આના તો મેરી કબ્રપે આના–હમ ગોરકી મનઝિલકે તરફ હોંગે રવાના
કયા લુત્ફ? કિસીકો નહીં ગર ચાહ હમારી
વોં રાહ તુમ્હારી હૈ તો યોં રાહ હમારી. ૮૪

1 પરણતી વખતે બેહન, સાળી–વીગેરેઓના હક હોય છે તેને નેગ કહે છે (લાગા).

મરનાતો મોકદ્દૅમ હૈ ગૅમ ઉસકા નહીં ઝીનહાર—ધડકા હૈ કે જબ હોંગે એયાં મૌતકે આસાર
કિબ્લેકી તરફ કૌન કરેગા ? રૂખે બીમાર—"યાસી...ન"ભી પડહનેકો ન હોગા કોઈ ગૅમખાર

સાંસ ઉખડેગી જીસ વક્ત તો ફરયાદ કરૂંગી
મૈં હિચકેયાં લેલેકે તુમ્હેં યાદ કરૂંગી. ૮૫

માં બોલીં યે કયા કેહતી હૈ સુગૅરા તેરે કુરબાન—ગભરાકે ન અબ તનસે નિકલ જાએ મેરી જાન
બેકસ મેરી બચ્ચી તેરા અલ્લાહ નિગેહબાન—સેહૅતહો તુઝે મેરી દોઆ હૈ યેહી હરઆન

કયા ભાઇ જુદા બેહનોંસે હોતે નહીં બેટા ?
કુંબેકે લીયે જાનકો ખોતે નહીં બેટા. ૮૬

મેં સદકે ગઇ બસ ન કરો ગિર્યએ ઝારી—અસગૅર મેરા રોતા હૈ સદા સુનકે તુમ્હારી
વો૦ કાંપતે હાથોંકો ઉઠાકર યે૦ પુકારી—આઆ મેરે નન્નેસે મોસાફિર તેરે વારી

છુટતી હૈ યે૦ બીમાર બહન જાનગએ તુમ !!!
અસગૅર મેરી આવાઝકો પેહચાન ગએ તુમ !!! ૮૭

તુમ જાતેહો ઔર સાથ બહન જા નહીં સકતી—તપ હૈ તુમ્હેં છાતીસે મૈં લિપટા નહીં સકતી
જો દિલમેં હૈ લબપર વો૦ સોખુન લા નહીં સકતી—રખલૂં તુમ્હેં અમ્માંકો ભી સમઝા નહીં સકતી

બેકસહૂં મેરા કોઈ મદદગાર નહીં હૈ
તુમહો સો તુમ્હેં તાકતે ગુફતાર નહીં હૈ. ૮૮

માઅૅસૂમને ઉસદમ યે સુની દર્દકી ગુફતાર—સુગૅરાકે તરફ હાથોંકો લટકા દિયા એકબાર
લેલેકે બલાએં યે લગી કેહને યે૦ બીમાર—ઝુકઝુકકે દિખાતેહો મુઝે આખેરી દીદાર

દુનયાસે કોઇ દિનમેં ગુઝર જાએગી સુગૅરા
તુમભી યે૦ સમઝતેહો કે મરજાએગી સુગૅરા. ૮૯

હમરાહ જો આતી તો મૈં કુચ રંજ ન ખાતી—મંનઝિલપે પહોંચકર તુમ્હેં ગોદીમેં ખિલાતી
તુમ જાતે નહીં તનસે મેરી જાન હૈ જાતી—અસગૅરકે લીયે ટુકડે હુઈ જાતી હૈ છાતી

ગર બોલના આએતો યે૦ કુચ કહોતોં પેદરસે
કયા દેખ રહેહો મુઝે ? હસરતકી નઝરસે. ૯૦

ફિર શાહને રોકર કહા લો જાતે હૈં સુગૅરા—જલ્દ આતે હૈં યા ખૂદ તુમ્હેં બુલવાતે હૈં સુગૅરા
જાન અપની ન ખોના તુમ્હેં સમઝાતે હૈં સુગૅરા—હમ સબ તેરી તનહાઇકા ગૅમ ખાતે હૈં સુગૅરા

કુરબાન પેદર આબો ગિઝા તર્ક ન કીજે
બઢ જાએગા આઝાર દવા તર્ક ન કીજે. ૯૧

બેટીસે યે૦ ફરમાકે ચલે કિબલએ આલમ—નામૂસે મોહંમૅદભી ચલે સાથ બસદ ગૅમ
સુગૅરાભી ચલીજાતીથી રોતીહુઈ બાહમ—હમસાઇયાં બાંધે હુયેથીં હલકાએ માતમ

રાહતથી જો સબકો શહે ઝીજાહકે દમસે
એક પીટતીથી એક લિપટતીથી કદમસે. ૯૨

મરસિયા તીસરા હઝરત એમામ હુસયન અ. ઓર અહલે બયતે અતહાર અ. કા. જાના આખેરી ઝીયારતો રૂખસતકે વાસતે અપને નાના હઝરત રસૂલે મકબૂલ સ. ઓર અપની વાલેદાહ ફાતેમ તુઝ ઝહરા અ. ઓર અપને ભાઇ હઝરત એમામ હસન અ, કે રૌઝએ અનવરમેં ઓર જનાબે ફાતેમા સુગરા અ. કા રૌઝએ રસુલકા દરવાઝા બંદ કરદેનેકે બયાનમેં.

જબ કુચકી શબ કબ્રે નબીપર ગએ શબ્બીર–રૂખસતકો મએ આલે પયમબર ગએ શબ્બીર
કિનદીલ[1] જો રૌશન કી તો ગશ કરગએ શબ્બીર–ઝઇનબને યે૦ જાના કે બસ અબ મરગએ શબ્બીર

થી ગશમે નેદા હમ ઐસી હસરતમેં મરેંગે
અબ રૌશની ઇસ કબ્રપે કાહેકો કરેંગે. ૧

અઇ નાનાકે રૌઝે મેરા ઘર હોતા હઇ વઇરાન–અઇ કબ્ર હુસઇન આજકી શબ હઇ તેરા મેહમાન
કલ સુબ્હ હૈ મેરી આખેરી મનઝિલકા હઇ સામાન–કલ રૂહે મેરે નાનાકી હોએગી પરેશાન

અઇ કબ્ર મઇં દુખ પાઉંગા પરદેસમેં જાકર
તૂ શક[2] હોતો નાનાસે લિપટ જાઉં મઇં આકર. ૨

અઇ કબ્ર મઇં કઇસા તેરે સાહેબકા હૂં પ્યારા–સિજદેમેં મુઝે પુસ્તસે અપની ન ઉતારા
અબ ઝાનૂએ જલ્લાદ હઇ ઓર સીના હમારા–સુનયો કે મોજાવિર તેરા પ્યાસા ગયા મારા

તેરી તો મોલાકાતકી યે૦ રાત હઇ બાકી
ફિર ખંજરો ગરદનકી મોલાકાત હઇ બાકી. ૩

પાની હઇ વાં૦ શઇ પીતે હઇં સબ મોઅમેનો કાફિર–પર કહેત[3] ઐસી પાનીકા હોગા મેરે ખાતિર
દુનયાસે કફન લેતે હઇં ઉકબાંકે મોસાફિર–લઇકિન ન કફન પાએગા યે૦ તેરા મોજાવિર

કિસ શખ્સકો મરકદ[4] પસે[5] મુરદન[6] ન મિલેગા
અઇ કબ્રે પયમબર હમેં મદફૂં[7] ન મિલેગા. ૪

---

૧ ફાનુસ ૨ ફાટવું ૩ કાળ ૪ કબર ૫ પછી પાછળ ૬ મરવું ૭ દફન થવાનું.

મૈં એક તને તન્હા હૂં સિતમગાર હઝારોં—એક જાન હૈ ઔર દરપએ આઝાર હઝારોં
એક ફૂલસે રખતે હૈં ખેલિશ[1] ખાર[2] હઝારોં—એક સર હૈ ફકત ઔર ખરીદાર હઝારોં

જહાં જમઅ કઇ શેહરકે ખૂંરેઝ હુવે હૈં
ખંજર મેરી ગરદનકે લીયે તેઝ હુવે હૈં. ૫

ફિર શાહને અમ્મામાં ધરા ફર્કપર અપના—ઔર ખોલકે ગેસૂકો કહા બારે એલાહા
ઇસ ખાકમેં જો નૂર હૈ ઉસ નૂરકા સદકા—દિલ મેરા રહે ગિર્દે કદરતસે યેં મેરા

અલ્લાહ બદી મુજકો ન કોઇ નઝર આએ
આંખોંસે સીવા તેરે ન કોઈ નઝર આએ. ૬

દરકાર નહીં મુજકો જહાંકા સરો સામાં—એ સર તેરે દરબારમેં આઉં યે હૈ અરમાં
દુનયાસે કફનકા ભી ન લૂં સરપે મૈં એહસાં—ઉરયાન ઉઠું આયાથા દુનયામેં ભી ઉરયાં

રહમત તેરી લાશેપે મેરે સાયાંફેગન[3] હો
ઉરયાં બદનામેં યેહી બંદેકા કફન હો. ૭

તન ખાકમેં મિલજાએ તો સર ઔજે સિના પાય—મેઅરાજ નબીકી કલેમાં ગેગોંકો દિખલાય
તુરબતસે મેરી દિલમેં કિસીકે ન ગેબાર આય—તસબીહ બને ઔર તેરી તસબીહ પડહી જાય

ડરતાહૂં મોકદ્દર ન કોઇ બાઇદે ફનાહો
શબ્બીર જો હો ખાક ભી તો ખાકે શેફાહો. ૮

તન વાં દે કે જો ઝખ્મ તેરી રાહમેં ખાવે—સર વાં દે કે જો કટકે તેરી રાહમેં આવે
દિલ વાં દે કે જો સિનેપે કાતિલકો બિઠાવે—લબ વાં દે કે શિકવાં ન કભી પ્યાસકા લાવે

દુનયાસે જો અઈ ખાલેકે કયુમ ઉઠૂં મૈં
મઝલૂમકા ફરઝંદહૂં મઝલૂમ ઉઠૂં મૈં. ૯

દુનયાસે ઉઠૂં પાક મૈં અઈ ખાલેકે સુબહાં—મહશરમેં મેરા હાથહો ઔર શિમ્રકા દામાં
કોઈ તેરે શબ્બીરકા પકડે ન ગિરેબાં—હો દાદે તલબ હશ્રમેં બેકસ મેરી અમ્માં

ગરદનપે મેરી મઝલૂમાં હોવે ન કિસીકા
બાકી રહે ઉમ્મતપે કેસાસ આલે નબીકા. ૧૦

અસગરકો લીયે રનસે મૈં રોતા હુવા જાઉં—લઈકિન તેરે દરબારમેં હંસતા હુવા આઉં
ઉમ્મત જો સતાએ મુઝે મૈં રંજ ન ખાઉં—નફરીં ન કરૂં બદ ન કહૂં લબ ન હેલાઉં

અસગરકો જો પાની ન દેં મૈં કુચ ન સઝાદૂં
અકબરકો જો બિસમિલ કરેં મૈં ઉનકો દોઆદૂં. ૧૧

મકતૂલ[4] હો અઠ્ઠારાં બરસકા મેરા બેટા—પર મૈં ન કરૂં કતલ જવાં બેટા કીસીકા
રૂખસાર[5] સોકઈનાકે હોં ઔર સેલીએ[6] આઅદા—બિન બાપકી બેટીકો ન મારૂં મૈં તમાંચા

ગો શિમ્રકા દિર્રાં[7] મેરે દિલદારપે ઉઠે
પર હાથ ન મેરા કીસી બીમારપે ઉઠે. ૧૨

---

૧ ભોંકાઈ જવું. ૨ કાંટા. ૩ થયેલો. ૪ શહીદ. ૫ ગાલ. ૬ તમાંચા. ૭ ચાબુક.

યે૦ મંઈ નહીં કેહતા નહો અસગંર હદફે તીર-પર કંત્લ નહો હાથસે મેરે કોઈ એ શીર
સર નંગે હોવે બલવેમેં ઝઈનબ મેરી હમશીર-લુટે ન કીસી પરદેનશીંકો તેરા શપ્પીર
મરનેપે મેરે હોંટ ખુલેં ચૂબે[1] જફાસે
લઈકિન ન ઝબાં બંદહો ઉમ્મતકી દોઆંસેં. ૧૩

છોટે કઇ સય્યદ હંઈ મેરે સાથ ચલે આહ-મરજાએં યે૦ રસ્તેમેં અગર ધૂપસે નાગાહ
બે દફન ઉન્હેં છોડકે મકંતલકી મંઈ લૂં રાહ-આઇ યે૦ નેદા અંર્શસે કયા હોસલા હઈ વાહ!!!
શપ્પીર તુઝે કામ હઈ ખૂશનૂદીએ રબંસે
રૂતબા૦ તુઝે હમ દેંગે સિવા તેરી તલબસે. ૧૪

શપ્પીરને સર શુક્રકે સિજદેમેં ઝુકાયા-ઓર પેહલૂએ મરકંદમેં મોસલ્લેકો બિછાયા
સોએ જો એબાદતમેં તો નાના નઝર આયા-તા નાફ ઉન્હેં કંબ્રસે નિકલા હુવા પાયા
દેખા કે ગલે મિલનેકે અરમાન બડે હંઈ
ફઈલાએ હુએ હાથોંકો મરકંદમેં ખડે હંઈ. ૧૫

શપ્પીરને સર નાનાકી છાતીસે લગાયા-રોકર કહા જીસ દિનસે ઉઠા આપકા સાયા
નાનાકી કંસમ ચઈન કહીં હમને ન પાયા-અબ લે ચલો સાથ અપને, કે ઉમ્મતને સતાયા
જાનેદો સફરમેં ન મુઝે છોડો વતનમેં
હમ તુમ રહેં એક કંબ્રમેં ઓર એક કફનમેં. ૧૬

વો૦ બોલે કે કયા વાઅંદા વફા કર ચુકે શપ્પીર?-સરકો, મેરી ઉમ્મતપે ફેદા કર ચુકે શપ્પીર?
કયા લાશએ અકબરપે બુકા કરચુકે શપ્પીર?-ખંજરકે તલે શુક્રે ખુદા કરચુકે શપ્પીર?
કયા ઉંટસે લાશેપે તેરે ગિરચુકી ઝઈનબ?
કયા કૂફેમેં સર ખૂલે હુયે ફિરચુકી ઝઈનબ? ૧૭

કયા હાથોંપે તેરે, અંલી અસગંર ગએ મારે?-કયા લુટ ગયા ઘર? ઓર જલે ખેંઈમેં ભી સારે?
શપ્પીર યે૦ સબ શરતેં હંઈ આનેમેં તુમ્હારે-કયા યે૦ કલેમા૦ ગો નહીં? તુજકો મેરે પ્યારે
ગર હંકકો કટવા ચુકેહો આઓ મેરી જાન
ઉમ્મતકો જો બખ્શા ચુકેહો આઓ મેરી જાન. ૧૮

રોકર હુએ બેદાર શહે ફરઆ બલાઇ-ઝઈનબને હોઝૂર આનકે યે૦ બાત સુનાઇ
નાનાસે જો તુમ કેહતેથે મેં સુનતીથી ભાઈ-સર પીટતી અમ્માંભી મેરે ખાબમેં આઇ
તસલીમો રેઝા બેટીકો સિખલાતીથીં ઝહરા
પેહલૂએ શિકસ્તા૦ મુઝે દિખલાતીથીં ઝહરા. ૧૯

રૌઝેમેં નબી ઝાદીયોંને શોર મચાયા-જબ નોહા૦ કિયા કંબ્રે પયંમબરકો હિલાયા
ઓર ગિર્દે લહંદ બાનુને અસગંરકો ફિરાયા-ઓર કંબ્રસે માઅંસૂમકે માથેકો લગાયા
કેહતીથી કે અબ મૌતકે ઘર, ચલતેહો ઘરસે
યહાં છુટનિયોં ફિરલો કે ફિરોગે ન સફરસે. ૨૦

---

૧ લાકડી.

રૈઝેમેં પયમબરકે તો યેઃ હુંશ્રથા બરપા–બાહિરસેભી રોનેકી સદા કુચ હુઇ પયદા
સયદાનયાં ચિલ્લાઈ કે યેઃ નૌહાઃ હય કિસકા?–બાનૂને કહા કોઈ નહીં, રોતી હય સુગરા
રોતી હય વોહી સાફ મેરે દિલકો ખબર હય
વોઃ તપમેં હય ઓર સુબ્હ મસીહાંકા સફર હય. ૨૧

શેહ બોલે યહાં ક્યૂં નહીં વોઃ આતી હય ક્યા હય ?-ફિઝાને કહા રૌઝેકા દર બંદ કિયા હય
બયઠી હુઇ દરવાઝેપે મશગુલે બુકા હય–ઓર કબ્રે પયમબરકી તરફકો યેઃ સદા હય
અય નાના ઉઠો કબ્રસે ઇમદાદકે ખાતિર
સબ મીલનેકો આયે હંય મંય ફરયાદકે ખાતિર. ૨૨

બીમાર મુઝે છોડે હુયે જાતે હંય બાબા–કલસે મેરે હુજરેમેં નહીં આતે હંય બાબા
મેં સામને જાતીહૂં તો શરમાતે હંય બાબા–સબકે લિયે અસવારયાં મંગવાતે હંય બાબા
સુગરાકો હવાલે કિયે જાતે હંય અજલકે
ઇનસાફ કરો કબ્રે મોનવ્વરસે નિકલકે. ૨૩

સુગરાકે લિયે એક સવારી હુઇ નાયાબ[1]–ભારી હુવા બીમારહીકા થોડાસા અસબાબ
અબતક તો કિયા ઝબ્તપર અબ દિલકો નહીં તાબ–તકસીર મોઆફ અબ મંય નહીં કરનેકી આદાબ
ક્યા હોતા હય ? અચ્છા ન મુઝે લે ચલેં ઘરસે
દરવાઝા ન ખોલૂંગી તો જાએંગે કિધરસે. ૨૪

અમ્માંકીભી અબતો ન સુનૂં મિન્નતો ઝારી–બાબાસે કિસીને ન સોફારિશકી હમારી
દર ખોલૂં તો તબ ખોલૂં મંય દુખ દર્દકી મારી–લેલૂં કસમ ઓર સામને મંગવાલૂં સવારી
યે દાગે જુદાઇકા લિયા હય ન મંય લૂંગી
બાબાકો કહીં રૌઝેસે અબ જાને ન દૂંગી. ૨૫

યે કેહતીથી સુગરા કે હુઇ સુબ્હ નમૂદાર–અબ્બાસસે શેહ બોલે સવારી કરો તય્યાર
ઉંટોંપે કરીનાઃસે ચડહેં ઉતરતે અતહાર–ઝયનબ રહે મહમિલમેં સોકયનાસે ખબરદાર
છોટોંકે નિગેહબાં રહેં જો સિનમેં બડે હંય
દરવાઝેસે સુગરાને કહા હમભી ખડે હંય. ૨૬

અબ્બાસને કી અર્ઝ કે અય દિલબરે ઝહરા–જાઉં કહાં દર બંદ કિયે રોતી હય સુગરા
આકર અકબે[2] દરપે પુકારે શહે વાલા–અય આશિકે બાબા તેરે કુરબાન યેઃ બાબા
મનઝિલકા હરજ હોઅગા લો ખોલદો દરકો
કુરબાન કરો નાનાકી ઉમ્મતપે પેદરકો. ૨૭

વોઃ બોલી નહીં, હમતો નહીં ખોલેંગે દરકો–એ મેરે ભલા જાઇયે તો આપ સફરકો
માંને કહા બીબી ન કરો તંગ પેદરકો–સુગરાને કહા આહ નિકલ જાઉં કિધરકો
ક્યા મેરે લીયે ઉઠગયા ઇનસાફ !!! જહાંસે
દેખો જીસે હયહય યેહી કરતા હય ઝબાંસે. ૨૮

---

૧ નહીં મળી. ૨ પછવાડે.

અમ્માં તુમ્હેં ઉલફત નહીં ઝિનહાર મેરે સાત-એકતો ન સોશરિશકી પેદરસે મેરી હઈહાત
હર તરહંસે મેરીહી ખંતા કરતીહો અસબાત[1]-મંઈ તુમસે નહીં બોલતી મુઝસે ન કરો બાત

હાં ચાહતીહો તુમ કે ન મંઈ બાપસે રૂઠૂં[2]
બાબાસે ન રૂઠૂં તો. મંઈ કયા આપસે રૂઠૂં? ૨૯

અલ્લાહ અઝીઝ આપને દો બેટીયાં કી વાહ-મેં શામસે યહાં રોતીહૂં પૂછા ન ઝરા આહ
પાકિંપે વરમ[3] આગયા જો મરઝીયે અલ્લાહ-તપ કલસે ઝિયાદા૦ હઈ ખુદા ખૂબ હઈ આગાહ

નંઈ ઝોઅંફપે નંઇ ઝરદીયે રૂખંસારકે ઉપર
કુચ રેહંમ નહીં આપકો બીમારકે ઉપર. ૩૦

બાનૂકા જીગર ફટ ગયા ઓર રોકે પુકારી-હઈહઈ યે૦ સમઝતીહો કે માંકો નહીં પ્યારી
અલ્લાહ કરે મુજકો તપ આજાએ તુમ્હારી-યે મસલહંતે વકંત હઈ કયા કેહતીહો વારી

બીબીકી બલા જાને કે કયા હોગા સફરમેં
સુગંરા, સરે શબ્બીર જુદા હોગા સફરમેં. ૩૧

શેહને કહા દર ખોલકે બાબાસે લિપટ જાવ-લો સાથ ચલો બાબાકે અસબાબે સફર લાવ
વો૦ બોલી કે બાબા મેરી ખાતિરસે ન ફરમાવ-દર ખોલતીહૂં અચ્છા સોકઈનાકી કંસમ ખાવ

મૌકૂફ કિસીતરહં જુદાઇકા ખંલલ હો
સદકેસે સોકઈનાહીકે મુશકિલ મેરી હંલ હો. ૩૨

અસગંરકા તસદ્દુંકં મુઝે મિલજાએ સવારી-અકબરકે લિયે અંઝં પઝીરા હૂં મંઈ વારી
ઓર હો ન સવારી તો યે૦ તકંદીર હમારી-એદિલહી મંઈ હાંઝિર હૂં ખુશી જીસ્મેં તુમ્હારી

રસ્તેમેં નકાંહતસે જો તેવરાઉંગી[4] બાબા
યા ફાતેમા૦ કેહકર મેં સંભલ જાઉંગી બાબા. ૩૩

ગંશ હોગએ સુગંરાકે બયાંપર શહે ઝીશાં-રોંઝેમેં હુવા શોર કેયામતસે દોચંદાં[5]
સુગંરાનેભી દર ખોલદિયા હોકે હેરાસાં-બાબાકી બલાએં લીંકહા બોલો મંઈ કુરબાં

સદમા તુમ્હેં હોતા હઈ મંઈ અબ કુચ ન કહૂંગી
લો હોંશમે આઓ મંઈ મદીનેમેં રહૂંગી. ૩૪

ઉસ ઝિક્રપે રોયા કીયે શેહ સરકો ઝુકાએ-બ્હાંસે જો ઉઠે ફાતેમાકી કબ્રપે આએ
પાઇંને લહંદ ગિરકે બહોત અશ્ક બહાએ-આવાઝ યે૦ આઇ કે મંઈ સદકે મેરે જાએ

હઈ શોર તેરી કૂચકા જીસ દિનસે વતનમેં
પ્યારે ઉસી દિનસે મંઈ તડપતી હૂં કફનમેં. ૩૫

તુરબતમેં જો કી મંઈને બહોત ગિર્યઓ ઝારી-ગભરાકે અલી આએ નજફસે કઇ બારી
કેહતેથે કે અઈ અહંમદે મુખંતારકી પ્યારી-તુમ પાસ હો, તુરબત હઈ બહોત દૂર હમારી

ઘર લુટતા હઈ કયૂંકર હમેં ચઈન આએગા ઝહરા
કયા હમસે ન રૂખંસતકો હુંસઈન આએગા ઝહરા? ૩૬

૧ સાબીત. ૨ રીસાવું. ૩ સોજો ૪ ચક્કર આવશે ૫ બમણા (ડબલ.)

મંઈને જો કહા કંબ્રસે કયૂં નિકલેહો બાહિર ?—ન સરપે એમામા૦ હઈ ન હઈ દોશપે ચાદર
ફરમાયા કે બેચઈન હૂં અઈ બિન્તે પયમબર—મરનેકો પેસર જાતા હઈ બરબાદ હુવા ઘર
તરસેંગે વો૦ પાનીકો જો નાઝોંકે પલે હંઈ
તલવારે હંઈ અબ ઓર મેરે બચ્ચોંકે ગલે હંઈ. ૩૭

પેહલા તો વો૦ થા ઝૂલ્મ કે બાંધી મેરી ગરદન—અબ બાઝૂએ ઝઈનબમેં રસન બાંધેંગે દુશમન
બાકીથા યેહી એક ચરાગે સરે મદફન—ઉસકોભી બુઝાદેંગે મેરે દિલપે હઈ રોશન
કયૂંકર ન ભલા માતમે ઔલાદ કરૂં મંઈ
અબ કિસસે ઇસ અંધેરકી ફરયાદ કરૂં મંઈ. ૩૮

ફિરતા હઈ મેરી આંખોંમેં શબ્બીરકા મકંતલ—વો૦ નેહરે ફોરાત ઓર કઇ કોસકા જંગલ
વો૦ બિજલીયાં તલવારોંકી ઓર શયામકા બાદલ—દરયાસે વો૦ પ્યાસોંકો હટા દેનેકી હિલચલ
શબ્બીરકે સરપરસે યે૦ આફત ન ટલેગી
દસવીંકો મોહંર્રમકી છુરી મુઝપે ચલેગી. ૩૯

સુનકર યે૦ બયાં બાપકા માદરકી ઝબાની—રોરોકે પુકારા અસદુલ્લાહકા જાની
હાં વાલેદા૦ સચ હઈ ન મિલેગા મુઝે પાની—પ્યાસે હંઈ મેરે ખૂનકે યે૦ ઝુલ્મકે બાની
બચપનમેં કિયાથા મેરા માતમ શહેદીંને
નાનાકો ખબર દીથી મેરી, રૂહેઅમીંને[1] ૪૦

પેહલૂમેં જો થી ફાતેમા૦કે તુરબતે શબ્બર[2]—ઉસ કંબ્રસે લિપટે બ મોહબ્બત શહે સફદર
ચિલ્લાએ કે શબ્બીરકી રૂખસત હઈ બેરાદર—હંઝરતકો તો પેહલૂ હુવા અમ્માંકા મોયસ્સર
કંબ્રેંભી જુદા હંઈ તહે[3] અફલાક હમારી
દેખેં હમેં લેજાએ કહાં ખાક હમારી. ૪૧

નાગાહ કહા આનકે અબ્બાસને એકબાર—કયા હુકમ હઈ ઉશતૂર[4] દરે દૌલતપે હંઈ તયાર
શેહ બોલે કે અબ ઝઈનબો કુલસૂમ હોં અસવાર—પર રોકલો દેવડીપે કંનાત[5] અઈ મેરે ગમખાર
જીતે મેરે કમ બેહનોંકી તૌકીર ન હોએ
બે પરદા૦ યે૦ જબ હોયેં કે શબ્બીર ન હોએં. ૪૨

બઈ તુર્શીરફે ખાસસે નિકલે શહે અબરાર—રોતે હુએ દેવડહીપે ગએ હંતરતે અતહાર
ફર્રાશોંકો અબ્બાસ પુકારે યે૦ બ તકરાર—પરદેકી કંનાતોંસે ખબરદાર ખબરદાર
બાહિર હંરમ આતે હંઈ રસૂલે દોસરાકે
શુક્કા[6] કોઇ ઝુક જાએ ન ઝોંકેસે હવાકે. ૪૩

લડકા ભી જો કોઠેપે ચડહા હો તો ઉતર જાય—આતાહો કધર જો વો૦ ઉસીજાપે ઠહર જાય
નાકેપે ભી કોઇ ન બરાબરસે ગુઝર જાય—દેતે રહો આવાઝ જહાંતક કે નઝર જાય
મરયમસે સિવા હંકંને શરફ ઉનકો દીયે હંઈ
અફ્લાકપે આંખોંકો મલક બંદ કિયે હંઈ. ૪૪

---

૧ હઝરત જીબરઇલ. અ. ૨ હઝરત એમામ હસન અ. ૩ નીચે. ૪ ઉંટ. ૫ એક જાતનો પરદો કે, જે ઉંચ ખાનદાનની પરદા નશીન ઓરતોને બાહેર નીકળતી વખતે માણુસો આડો રાખીને ઉભા રહે છે તે. ૬ તે કપડુ જે. કે, અલમ કિંવા નીશાન ઉપર બંધાય છે.

અબ્બાસે અલીસે અલી અકબરને કહાતબ–હઈ કાફેલે સાલારે હરમ હઝરતે ઝઈનબ
પેહલે હો વો અસવાર તો મહંમિલમેં ચડહેં સબ–હઝરતને કહા હાં યેહી મેરા ભી હઈ મતલબ

ઘરમેં મેરે ઝહરાકી જગેહ બિન્તે અલી હઈ
મઈ જાનતાહૂં માં મેરે હમરાહ ચલી હઈ. ૪૫

આ પોહચીં જો નાકે કે કરીં દુખ્તરે હઈદર–ખુદ હાથ પકડનેકો બડહે સિબ્તે પયમબર
ફિઝ્ઝા તો સંભાલે હુવે થી ગોશએ ચાદર–થે પરદએ મહંમિલકો ઉઠાતે અલી અકબર

ફરઝંદ કમર બસ્તા ચપો[1] રાસ[2] ખડેથે
નાઅલઈન ઉઠા લેનેકો અબ્બાસ ખડેથે. ૪૬

ફિર હમ સફરોંસે યે કહા શેહને બ તકરાર–મઈ જબ્ર કીસી દોસ્તપે કરતા નહીં ઝીનહાર
દુશમનકીભી ઇઝાકા નહીં મઈ તો રવાદાર–જો ચાહે ચલેં સાથ જો ચાહે કરે ઇનકાર

અકબરકો મેરે, લુત્ફે જવાની ન મિલેગા
યારો યે સફર વો હઈ કે પાની ન મિલેગા. ૪૭

વો સાથ ચલે મેરે જીસે હોના હો બરબાદ–બિન બેટોંકે હો જાએંગે બ્હાં સાહેબે ઔલાદ
વો સાથ ચલેં મેરે જો જંગલમેં હો આબાદ–વો કસ્દ કરેં જીસકો વતનકી ન રહે યાદ

મોહતાજ હૂં બેકસ હૂં ન દૌલત હઈ ન ઝર હઈ
અઈ દોસ્તો તસલીમો રેઝા, ઝાદે[3] સબ્ર હઈ. ૪૮

દુનયાકા જો ખાહાં હો કરે હમસે કેનારા–ઉકબાકા જો તાલિબ હો વો દે સાથ હમારા
વો આએ જીસે રંજો મોસીબત હો ગવારા–અબ અઈસી શાહાદત નહીં મિલનેકી દોબારા

ઇસ રાહસે નઝદીક બહોત બાગે એરમ હઈ
હર એક કદમ બાગે જીનાં ઝેરે કદમ હઈ. ૪૯

ગુલશન શાહે અબરાર ખુદા હાફેઝો નાસિર–રાંડોંકે મદદગાર ખુદા હાફેઝો નાસિર
અઈ ખલ્કકે સરદાર ખુદા હાફેઝો નાસિર–મોહતાજકે ગમખાર ખુદા હાફેઝો નાસિર

દુખ ફાકોંકે, ગુરબતકે અલમ કિસસે કહેંગે ?
મુશકિલ કોઇ અબ હોગી તો હમ કિસસે કહેંગે ? ૫૦

શેહ કેહતેથે અલ્લાહ મદદગાર હઈ સબકા–ઇનસાનકી કયા આસ ભરોસા તો હઈ રબકા
સામાં હઈ કભી ગમકા કભી અઈશો તરબકા[4]–મુઝતર[5] નહીં ફરઝંદ શહનશાહે અરબકા

માંગો યે દોઆ અઈસે વો વક્ત બસરહો
જીસ રોઝ કે શબ્બીરકા દુનયાસે સફર હો. ૫૧

કસમેં ઉન્હેં દેદેકે કહા શેહને કે જાઓ–તકલીફ તુમ્હેં હોતી હઈ અબ સાથ ન આઓ
અલ્લાહકો સોંપા તુમ્હેં આંસૂ ન બહાઓ–ફિરનેકે નહીં હમસે બસ અબ હાથ ઉઠાઓ

ઉસ બેકસો તનહાકી ખબર પૂછતે રેહના
યારો મેરી સુગરાકી ખબર પૂછતે રેહના. ૫૨

---

૧ ડાબી બાજુ. ૨ જમણીબાજુ ૩ ભાતુ. ૪ ખુશી. ૫ દુખ પોંહચેલું.

આંઝોંને તો યેહ સુનકે કેનારાહ કિયા હઈહાત—જો મર્દથે ઉનને શહે મર્દાંકે રહે સાત મનઝિલકે રવાના હુએ સબ ઉશતુરે સાદાત—મરકબપે[1] હુવા જલવાહ તુમા સયૈદે ખુશઝાત

દેખા નઝરે યાસસે ફિર ગૈઝએ જદકો
ઔર દૂરસે મુજરા કીયા નાનાકી લહૂદકો. ૫૩

આતીથી સદા અઈ મેરી તુરબતકે મોઝાવિર—સદકે તેરી મઝલૂમીકે અઈ સાબેરો શાકિર અઈ શાકી કશ અઈ મનઝીલે અવ્વલકે મોસાફિર—હઈહઈ મેરી ઉમ્મતને સતાયા તુઝે આખિર

દુશમનકો ભી ઇસતરહે અઝીયત નહીં દેતે
ઝાલિમ મુઝે મરનેપે ભી રાહત નહીં દેતે. ૫૪

મુંહ ફેર લીયા સબને મેરે દફનો કફનસે—બાંધા મેરે દામાદકી ગરદનકો રસનસે ઝહરા તો સિતમ સેહકે ગઇ દારે મેહનસે—કી રસ્મે મોહબ્બતમેં દગા સબને હસનસે

કુમ્બા મેરા દુનયામેં ગિરફતારે બલા હઈ
બાકી થા હુસૈન એક સો મરનેકો ચલા હઈ. ૫૫

આતીથી સદા તુરબતે ઝહરાસે યેહ ઉસઆન—તુમ જાતે હો જંગલકો બસાનેકો મેરી જાન ગૈજે હઈ ન લશકર ન વિગાંકા કોઇ સામાન—શબ્બીર યેહ માદર તેરી તનહાઇકે કુરબાન

કયા હોગા? હુવા ઝુલ્મ કે જબ આહ ચલેગી
માદરભી સિપર હોનેકો હમરાહ ચલેગી. ૫૬

જીસ બાગેકો ઝહરાને રેયાઝતસે લગાયા—જબ ઘરસે બહાર આઇ તો ફલ આહ ન પાયા ઉન બાગીયોંને કુબ્રમેં ભી મુજકો સતાયા—હઈહઈ મેરી બસતીકો કીસીને ન બસાયા

દાગોંકે ચમન સીનેમેં ખિલ જાએંગે હઈહઈ
અબ ફૂલ મેરે ખાકમેં મિલ જાએંગે હઈહઈ. ૫૭

સુનતે હુએ માદરકી ગમ અંગીઝ યેહ તકરીર—રોતે હુએ ઘોડેપે ચલે જાતેથે શબ્બીર યારાને વતન ગિર્દથે અફસુર્દઓ[2] દિલગીર—ફરમાતાથા એક એકસે વોહ સાહેબે તોકીર

કયું પીટતેહો? ગમમેં હુસૈન ઇબ્ને અલીકે
અબ તુમભી કરો સબ્ર નવાસેકો નબીકે. ૫૮

દુનયા હઈ સરાગે ગમો અંદૂહો મોસીબત—હમ કયા હઈ પયમબરને તો પાઇ નહીં રાહત અહલેબાબકા હઈ વસલ કભી ઔર કભી ફુરકત—બરહમ ન હુઇહો કોઇ અઈસી નહીં સોહબત

ગમ આજતો યે હઈ કે બિછડતે હઈ વતનસે
ઉઠ જાએંગે એક રોઝ યુંહી દારે મેહનસે. ૫૯

લાખોં હઈ મોસાફિર કે ન ફિર આએ સફરસે—જંગલમેં અઝીઝોંકો અજલ લે ગઇ ઘરસે રૂક જાતી હઈ શમશીરકી ઝરબત તો સિપરસે—સાઅત વોહ અજલકી હઈ કે ટલતી નહીં સરસે

કેહતે હઈ મોસાફિર કે તહે ખાક નેહાં[3] હઈ
કુબ્રે તો હઈ વીરાનીમેં બસતીમેં મકાં હઈ. ૬૦

અલકિસ્સા ચલે કેહતે તવક્કલતો અલલ્લાહ—ઔર રાહ નોમાઇકે લીયે મૌતથી હમરાહ ઘોડા શહે બેકસકા રૂકા રસ્તેમેં નાગાહ—ઉશતુર ભી નબીઝાદીયોંકે રૂક ગએ સબ આહ

---

૧ ઘોડા ઉપર. ૨ ઉદાસ શોકાતુર. ૩. છુપેલ.

તશવીશ હુઈ ઇબ્નને શહનશાહે નજફકો
ઘબરાકે લગે દેખને હર ચાર તરફકો. ૬૧

જબ મુડકે પસે પુશ્ત નઝર કી તો યેહ દેખા–ગિરતી હુઈ હર ગામપે ચલી આતી હઈ સુગૈરા
યેહ ખાકપે લોટી હઈ કે જો ટુકડે હઈ કુરતા–પટકા હઈ જો સર ખાકપે ખૂં ઉસસે હઈ પઈદા
રોરોકે દોઆં દેતીસે યેહ કી હાથ ઉઠાકર
સુગૈરાકો જુદાઇમેં મેરી સબ્ર અતાકર. ૬૨

પાસ આકે યેહ કેહને લગી વોહ શાહકી પ્યારી-બાબા કહો કિસ ઉંટપે અમ્માં હઈ હમારી?
મહેમિલકા નિશાં પાયા તો રોકર યેહ પુકારી–અમ્માં તેરે સદકે તેરે કુરબાં તેરે વારી
યેહ મઈ નહીં કેહતી કીસી ઉશતુરપે બિઠાદો
પર દૂરસે ભય્યાં અલી અસગરકો દિખાદો. ૬૩

મુઝતર હુઇ સુનકર યેહ સોખ્તન બાનૂએ એપર–પરદેસે જીગર બંદકા મુંહ કરદીયા બાહર
એટીસે કહા દસ્તે પેસર માથેપે રખકર–લો, આખેરી તસલીમ બજા લાતે હઈ અસગર
મુંહ ઝર્દ હઈ રૂખસારોપે આંસૂ ભી બહે હઈ
યેહ નરગેસી આંખોંસે તુમ્હેં દેખ રહે હઈ. ૬૪

થરાતે હુએ હાથ ઉઠાકર વોહ પુકારી–ઇસ હાથકે ઇસ ચાંદસે માથે કે મઈ વારી
આખિર કોઇ દિનમેં હઈ બસ અબ મૌત હમારી–ભય્યાં નહીં જીનેકી મઈ ફુરકતમેં તુમ્હારી
જબ આકે ફિર ઇસ ઝુલેકો આબાદ કરોગે
તુમભી મેરી ગોદીકો બહોત યાદ કરોગે. ૬૫

સુગૈરાસે કહા સય્યદે મઝલૂમને રોરો–બસ દેખ ચુકીં ભાઇકો લો ઘરકો સિધારો
સુગૈરાને કહા સબ્ર નહીં આતા હઈ મુઝકો–સબ કુમ્બા જુદા હો ગયા અઈ સય્યદે ખુશખો
અકબરકી જુદાઇ અલી અસગરકી જુદાઇ
કિસ તરહ ન રોઉં કે હઈ સબ ઘરકી જુદાઇ. ૬૬

અલ કિસ્સા ચલી ઘરકે તરફ ફાતેમાહ નાચાર–મુડ મુડકે મગર દેખતીથી બાપકો હરબાર
મહેમિલસે નઝર કરતેથે સબ દૈનરતે અતહાર–શેહ કેહતેથે અલ્લાહ નિગેહબાં તેરા બીમાર
ગર તુમકો શેફા હોગી બુલા ભેજુંગા સુગૈરા
વરના મેં તુમ્હેં ખાકે શેફા ભેજુંગા સુગૈરા. ૬૭

રોતે હુએ વોહ લોગ ફિરે શાહ સિધારે–જો સાહેબે કિસમતથે વોહ હમરાહ સિધારે
કિસ શૌકસે મરદાને હકે આગાહ સિધારે–બાબિદ તરફ બાનએ અલ્લાહ સિધારે
ઉતરે ન મોસાફિર કિસી મખ્લૂકકે ઘરમેં
આશિકકો કાશિશ લે ગઇ માઅશૂકકે ઘરમેં. ૬૮

રૌશન હુઇ કાઅબેકી ઝમીં નૂરે ખુદાસે–મક્કેને શરફ બારભી પાયા શોરશાસે
ઝુકઝુકકે મિલે સિબ્તે પયંબબર ગોરબાસે–આબાદ હુવા શેહર નમાઝોંકી સદાસે
ખુશ હોકે હવાખાહ યેહ કેહતેથે અલીકે
સબ બાપકી બૂ, બૂ, હઈ નવાસેમેં નબીકે. ૬૯

મરસિંયા ચૌથા રવાના હોના હઝરત મુસ-લિમ. અ. કા મક્કએ મોઅઝ્ઝમાસે તરફ કૂફેકે ઔર અપને દો ફરઝંદાં કો હમરાહ લેનાં ઔર વહાં જાકે. શહીદ હોને કે બયાનમેં.

સુબ્હમથી રજબકી જબ મદીના હુવા વઈરાં–દાખિલ હુએ કાઅબેમેં તો થી સુબ્હમે શાઅબાં
પિંજાહ[1] ખતૂત આએથે હમ કૂફીયોંકે વહાં–ફરમાને લગે અલચીયોંસે શહે ઝીશાં
અલ્લાહ ! ! ! બહોત ફિરકએ દીદાર હઈ મુશતાકઁ
હાતિફને કહા શિમ્રકી તલવાર હઈ મુશતાકઁ. ૧
હર કાંસેદે કૂફાને યોં કી અર્ઝ કે યા શાહ–મુશતાકે કદમ આંખ હઈ હરએકકી સરેરાહ
હઝરતને કહા કિર્દ[2] દગા[3] તો નહીં કુચ ? આહ !!!–કાનોંપે ધરે હાથ વોં બોલે કે ન વલ્લાહ
હઝરતને કહા સિર્ફ[4] દગા હઈ કે વફા હઈ
કૂફીમેં બિન બાપકા શબ્બીર હુવા હઈ. ૨
ફિર ઝઈબ યે વોં રૂકનો મકામ આગે હુએ શાહ–ઔર મશવેરાં ખલિકસે કિયા બાદિલે આગાહ
લિખ્ખા વોહી નામેમેં જો થી ખાહેશે અલ્લાહ–મુસલિમકો નેયાબતકા દિયા મરતબએ જાહ
રૂતબેમેં રસૂલોંકે બરાબર હુએ મુસલિમ
પઈગાંમબરે સિબ્તે પયમબર હુએ મુસલિમ. ૩
ખત દેકે યે મુસલિમસે બયાં કરને લગે શાહ–લો કાઅબાં ભી અબ છોડો મદીના તો છુટા આહ
ઉમ્મત કહીં ગુમરાહ નહો કૂફેકી લો રાહ–અહવાલે બદો નેકસે તુમ કીજીયે આગાહ
તુમ રહેમકી કરના જો હો બેદાદો સિતમ ભી
તુમ સૂએ બેહિસ્ત આગે ચલો આતે હઈ હમભી. ૪
અલકિસ્સા ચલા એલચીએ નાએબે હઈદર–હમરાહ હુએ ઉનકે દો ફરઝંદે ખુશઅખતર
સાઅદઈનસે[5] સાબીતથા કિરાને[6] મહે અનવર–મુસલિમને બ ઉજરત લીયે સાથ અપને દો રહબર[7]
નાંઇ હકથા ફરામૂશ ન થે શાહ ફરામૂશ
પર ગરદિશે તકદીરને કી રાહ ફરામૂશ[8]. ૫
વારિદ હુએ ઉસ બાદિયોં મેં રાશદરો હઈરાં–જો ગર્મથા સહરાએ કેયામતસે દોચંદાં
થા નામ "મઝીક"[9] ઉસકા મયાને અરબિસ્તાં–ઇસબંદ[10] જો ઝરેથે તો મિજમર[11]થા બયાબાં

૧ પચાસ. ૨-૩ દગાનું કામ. ૪ ખાલીસ ચોખ્ખો. ૫ ઝોહરા અને મુશતરી નામના બે સિતારા છે. તે બન્નેને એકજ નામથી બોલતી વખતે (સાઅદએન) કેહવાય છે. ૬ નઝદીક પાસે એક ઠેકાણે સાથે થઇ જવું. ૭ રસ્તો દેખાડનાર (વળાવો). ૮ ભુલ. ૯ નામ એક ગામનું. ૧૦. એક જાતના કાળા દાણા આવે છે. તે ઘણા કામમાં આવે છે. અને અગર કોઇને નઝર લાગી હોય તો તે નઝર ઉતારવા માટે પણ તેને અગ્નિમાં નાંખે છે. (તે એક ટુચકો છે.) જેને આપણે ઈસફંદના નામથી ઓળખીયે છીએ. ૧૧ સિગડી.

હૈરાં અકબે[1] રાહનોમા જાતેથે મુસલિમ
લેકિન રહે મકસદ ન હમીં પાતેથે મુસલિમ. ૬

મુસલિમકે ઉગર ગોશે[2] જબાં અપની નીકાલે–કેહતેથે બડી પ્યાસ હૈ અલ્લાહ બચાલે બાબા, હમેં ઇસ ધૂપસે દામનમેં છુપાલે–અલ્લાહ કરે માંમૂં હમેં પાસ બુલાલે

દિલ ટુકડે હુવા જાતા હૈ ખુશકીયે જબાંસે
પોંહચાદો હમેં વાલેદાંકે[3] પાસ યહાંસે. ૭

કી રાહબરોંને તલબે આબ હરએક જા–જુઝ મૌજે સરાબ[4] ઔર કુછ મૌજ ન પૈદા વહાં કાંટે ઝબાનોંમેં થે ઔર છાલે તહે પા–હોતા હૈ ઇલાજ આબલેકા ખારસે ઇલ્લા

જુઝ[5] આબલા[6] એક કતરા ન પાનીકા કહીંથા
થા આબ ભી તો આબલેમેં પરદાગ નશીંથા. ૮

પ્યાસે કે હરાવુલ કે જો વો દોનો થે રાહબર–લિખ્ખા હૈ કઝા કરગએ બિન આબ તડપકર બચ્ચોંકો લિયે આગે બડહે મુસલિમે મુઝતર–એક ચશ્મા મિલા રાહમેં પર લબ ન કિએતર

બચ્ચોંસે કહા પ્યાસહીમેં લુટ ગડે હૈં
દો મુરદે મુસલમાનોંકે બે ગુસ્લ પડે હૈં. ૯

કયા રેહમ હૈ !!! ઉન મુરદોંકો ખુદ જાકે ઉઠાયા–વહાં લાકે દિયા ગુસ્લ કફન ઉનકો પિન્હાયા ઔર કિબ્લારૂખ એક એકકો મરકદમેં લિટાયા–જંગલમેં નેશાં ગોરે ગરીબાંકા બનાયા

બખ્શાથા યે રેહમ ઉનકો જનાબે અહદીને
પર યે જો મૂએ કબ્ર બનાઇ ન કિસીને. ૧૦

ફિર ખેંચકે મદ અરઝીકા આકાંકો યે લિખ્ખા–અય શમએ હરમ દુરરે નજફ કિબલએ બતહા પ્યાસે મૂએ રાહબર ન મિલા પાની કીસી જા–આગાઝ[7] યે હૈ દેખીયે અંજામ સફરકા

બંદેકો મોઆફ આપ કરેં વહાંસે બુલાલેં
હઝરત ભી કદમ કાબએસે બાહિર ન નિકાલેં. ૧૧

ઉસદમ યે અરીઝા[8] નઝરે શાહસે ગુઝરા–રોકર કહા ઝયનબસે મૈં તદબીર કરૂં કયા ? મુસલિમકો તો જાનેમેં પસો પેશ હૈ બેહના–વો બોલીં કે બેટે મેરે મોજૂદ હૈં આકા

કમસિન હૈં તો હોં દાઅવતે ઇસલામ કરેંગે
યે આપકે ઇકબાલસે સબ કામ કરેંગે. ૧૨

અબ્બાસે દિલાવરને યે કી અર્ઝ કે આકા–બંદેકો ન કયું ભેજીયે હૈ ઇસને તમન્ના બસ દસ્તે ખતે ખાસસે લિખ દીજીયે ઇતના–નાઇબ નહીં આતા હૈ ગોલામ આતા હૈ મેરા

એક એકસે બયઅત શહે વાલાકી મૈં લૂંગા
સો ફખ્ર હૈ ગર જાન તેરી રાહમેં દૂંગા. ૧૩

શેહ બોલે અબાસે ન કમર તોડો યે કેહકર–અબકે તો મોહર્રમમેં જોદાઈ હૈ મોકર્રર લિખ ભેજા યે મુસલિમકો કે અય જાને બેરાદર–વહાં આનેસે તબદીલ[9] ન હોએગા મોકદ્દર

૧ પાછળ. ૨ ફરઝંદ. ૩ માં. ૪ ઝાંઝવાનું પાણી (મૃગજળ) ૫ સિવાય. ૬ ફરફોલો. ૭ શરૂઆત ૮ અરઝી (કાગલદ્વારા અરજ કરેલી) ૯ બદલાઇ જવું.

જાન એક હૈ મૌત એક ખુદા એક હૈ ભાઈ
ઉમ્મતકે લિયે તો યેહ સફર નેક હૈ ભાઈ. ૧૪

ફરમાન વોહ કૌનૈનકા પોંહચા જો યેહ ફરમાં–મુસલિમ તરફે કૂફા ચલે ખુર્રમો[1] ખંદાં[2] વારિદ જો હુવા કૂફેમેં વોહ નાએબે ઇમાં–મેહમાનીયે મુસલિમકા સભોંને કીયા સામાં
અૈ વાએ ગરીબી વોહ હુસૈન ઇબને અલીકી
એક દિનભી ઝીયાફત ન હુઈ સિબ્તે નબીકી. ૧૫

કૂફેમેં વકીલે શહે જિન્નો બશર આયા–એક શેર ઉઠા મુસલિમે આલી ગોહર આયા કાઅબેકે તરફસે ખિઝરે નામવર આયા–અબ રાહપે બખ્ત આયા કે યેહ રાહબર આયા
અબ ચશમએ ઇમાં પે પહોંચ જાએંગે પ્યાસે
ઘર બૈઠે મિલા ખિઝરે યમીં ફઝલે ખુદાસે. ૧૬

હર જલસેમેં મુશતાક યે સબ કેહતેથે રોરો–અબ કિબ્લએ કાઅબાહકા હૈ કબ કૈસ્દ ઇધરકો અલ્લાહ કરે માહે મોહર્રમ તો યહીં હો–ફરમાતેથે મુસલિમ અબ ઉન્હીં આયા હૈ સમઝો
તુમ સબમેં મોહબ્બત જો સેવા પાતે હૈં મૌલા
બચ્ચોંકો ભી ઝૂલેસે લીયે આતે હૈં. મૌલા. ૧૭

અૈ સાહી વફાદાર તુમ્હેં જાનતે હૈં શાહ–જો ફાતેમાકી બેટીયોંકો લાતે હૈં હમરાહ કાસિમ ભી ઓર અકબર ભી બનેંગે યહાં નૌશાહ[3]–દો તીન મહીનેકા હૈ અસગર અલી વલ્લાહ
મકતબ યહીં હોગા યહીં દૂધ ઉસકા બડહેગા
ચિલ્લાઈ અજલ કોઇ ન પરવાન ચડહેગા. ૧૮

અબલિખતે હૈં યું વાકેઆએ મુસલિમે ઝીજાહ–પચપન હઝાર[4] આએથે બૈઅતમેં કે નાગાહ નાઝીલ હુવા વ્હાં મિસ્લે બલા ઇબને ઝેયાદ આહ–મિમબરપે પડહા બઝમમે[5] યેહ ખુતબએ દિલખાહ
હાં સબ હોં મોશર્રફ મેરી બૈઅતકે શરફસે
હાકિમ હૂં મૈં વ્હાં શામકે હાકિમ કે તરફસે. ૧૯

મુસલિમકા જગાહ દૈંગા જો ઘરમેં સો ગુનહગાર–ઝિંદાહ અભી ચુનદૂંગા મૈં ઉસકો તહે દીવાર ઓર બૈઅતે શબ્બીરકા હોગા જીસે ઇકરાર–મેં હાથસે અપને ઉસે ખેચુંગા સરે વાર
મુસલિમ પે જફા વોહ કરૂં હાકિમકી મદદસે
જો ફાતેમા રોતી હુઇ વ્હાં આએ લહદસે. ૨૦

મુસલિમને ભી યેહ સુન લીયા બાઅઝોંકી ઝબાની–જુઝ ખાનએ હાની ન પનાહ ઓર કહીં જાની હાનીકો યેહ ઇમાંકા મિલા ગંજે નેહાની–પર મહફિલે હાકિમમેં તલબ હો ગયા હાની
બસ આ ગયા એ રહેમ ઝદો કુસ્તકે ઉપર
દિરરે કઇ સો મારે ફકત પુશ્તકે ઉપર. ૨૧

જબ પડહતાથા દિરરા[6] તો વોહ કરતાથા યેહ તકરીર–યા અહમદો ઝહરાઓ અલી શબ્બરો શબ્બીર શાહિદ મેરે રહીયો કે મેરી કુચ નહીં તકસીર–ઉલફતમેં તુમ્હારી યેહ મુઝે મિલતી હૈ તાઅઝીર[7]

---

૧ ખુશી થઇને. ૨ રાઝી થઈને. ૩ વરરાજા ૪. પંચાવન હજાર. ૫ સભા. મજલિસ. ૬ ચામડાનો મઝબુત ચાબુક. ૭ શિક્ષા.

આતીથી નેદા હમકો ભી હાની તેરા ગમ હૈ
હમ પંજતને પાક પે યેહ ઝુલ્મો સેતમ હૈ. ૨૨

વોહ કેહતાથા મુસલિમકો અભી તુઝસે મૈં લૂંગા–દૈગા જો ન તૂ, કત્લ ઇસી આન કરૂંગા
યેહ કેહતાથા સર દૂંગા પે મુસલિમકો ન દૂંગા–ઇસ અમ્રપે રાઝી ન હુવાહૂં ન મૈં હૂંગા
એ શર્મ મોસાફિરપે તરસ ખાના હૈ લાઝિમ
મરજાનાહકે[1] બેટે તુઝે મરજાના હૈ લાઝિમ. ૨૩

ગર મેરી ઝબાં ભી તૂ નિકાલેગા દહાંસે[2]–હાશા[3] ન મૈં મુસલિમકા નેશાં દૂંગા ઝબાંસે
ગો પુતલીયાં આંખોંકી તૂ ખેંચેગા સિનાસે–પર આંખ ન ફેરૂંગા મૈં ફખરે દો જહાંસે
મુસલિમકા નેશાં કાફેરો ઝાલિમકો બતાઉં ?
હો જાઉં જો મૈં ખાક ન મુસલિમકો બતાઉં. ૨૪

યહાં રિશતએ બૈઅતકો સેતમગારોંને તોડા–દિલ હૈકેસે કદમ ખુદ્દસે રૂએ કિબ્લેસે મોડા
ઇમાંકી તરેહ નાએબે શબ્બીરકો છોડા–પિતનેને કમાં હાથમેં લે તીરકો છોડા
મુસલિમ શબે તારીકમેં મગમૂમો હઝીંથે
પરદેસમેં પરઝંદ કહીં આપ કહીં થે. ૨૫

વોહ શેહર પર આપત વોહ તલાતુમ વોહ શબેતાર[4]–જલ્લાદ કમિનગાહમેં[5] દુશમન દરો દીવાર
બરગશતાહ ઝમીનો પલકો કુચએ બાઝાર–ઓર મુસલિમે મઝલૂમ ફકત એકસો એયાર
બૈઠે કહીં ભુલકર તો અજલ સરપે ખડીથી
એક સરપે ઝમાનેકી બલા ટૂટ પડીથી. ૨૬

ફરઝંદોં જો પાબંદે બલા હો ગએ મુસલિમ–ઓર ઠૌરેદે[6] એદાદો જફા હો ગએ મુસલિમ
બચ્ચોંસે ભી ગુરબતમેં[7] જુદા હો ગએ મુસલિમ–ઉન સદમોંસે મુશતાકે કઝા હો ગએ મુસલિમ
હરરોઝ મોસાફિરકે લીયે દર બદરી થી
સર શામકો ઉમ્ર ઉનકી ચરાગે સહરીથી. ૨૭

એક દોસ્ત થા હાની સો હુવા કૈદ વોહ દીંદાર–ફિર રેહનેકા ઘરમેં ન હુવા કોઇ રવાદાર
ફાકોંસે જો લગઝિશથી કદમકો દમે રફતાર–ચુપકેસે યેહ કેહતેથે કે યા હૈદરે કર્રાર
હર કૂચેમેં ગુલથા કોઇ ગૈર આને ન પાએ
હાં લે ચલો મુસલિમકો કહીં જાને ન પાએ. ૨૮

આશરે મોહર્રમકા હુઇ શેહપે જો આફાત–તનહાઇ થી મુસલિમ પે વોહી કૂફેમેં હૈહાત
પર ફર્ક હૈ ઇતના કે વહાં દિન થા યહાં રાત–રોતી હુઇ થી ફાતેમાહકી રૂહ ફકત સાત
ઝૈનબ વહાં ગમખારે શહે અર્શે નશીં થીં
યહાં ખાહરે મુસલિમ ભી ન મુસલિમકે કરીં[8] થીં. ૨૯

---

૧ મરજનાહ (અબદુલ્લા બિન ઝેયાદની માંનું નામ) ૨ મોઢામાંથી. ૩ હરગીઝ. ૪ અંધારી રાત. ૫ તે જગ્યા જયાં કોઈ માણસ બીજા કોઇની ઘાત કરવા મારી નાખવા છુપાઈને બેસે ૬ ઠેકાણે. ૭ મુસાફરીમાં ૮ પાસે નઝદીક.

વારિદ હુએ નાગાહ દરે તૌઆં૦પે શશદર–તસબીહ બ કફ ઝીક્રે ખુદામેં થી વો૦ દરપર
હઝરતને કહા ખુશ્ક ઝબાં અપની દિખાકર–નઝરે પેસરે કાતેમા૦ એક પાનીકા સાગર[1]

એહસાન કર અલ્લાહો પયગમ્બરકા તસદ્દુક
પાની દે મુઝે સાકીએ કૌસરકા તસદ્દુક. ૩૦

તૌઆં૦ ગઇ ઓર જામ લબાલબ દિયા લાકર–હઝરતને પિયા બઇઠકે દરવાઝેકે ઉપર
ફિર ફૂઝેકો વો૦ રખકે જો યહાં આઇ મુકર્રર–દેખા કે હઇ બઇઠે હુએ ઝાનૂપે ધરે સર

દિલમેં કહા તૌઆં૦ ને કે રંજ ઇસકો બડા હઇ
કૌમે શોરફાસે હઇ મગર વક્ત પડા હઇ ૩૧

આખિર કહા તૌઆં૦ ને કે અઇ બેકસો તનહા–બસ પી ચુકા પાની મેરે દરવાઝેસે ઉઠજા
તૂ દેખતા હઇ શેહરમેં ક્યા ફિતના હઇ બરપા–જા ઘરમેં તરદ્દુદ તેરે નામૂસકો હોગા

ઇસ વક્તમેં હરએકસે કેનારાહી ભલા હઇ
તૂને ભી સુનાહોગા જો હાની પે બલા હઇ. ૩૨

ઉઠ જાનેકો તૌઆં૦ ને કહા જબકે બ તકરાર–કાબેકી તરફ મુડકે યે૦ કરને લગે ગુફતાર
યા સિબ્તે નબી હમભી હઇ ક્યા બેકસો નાચાર!!!–દરવાઝે પે રેહનેકા નહીં કોઇ રવાદાર

ઇસ રાતકી રાત ઓર તબાહી હમ ઉઠાલેં
નાનાસે કહો કલ હમેં જન્નતમેં બુલાલેં. ૩૩

ફિર દેખકે તૌઆં૦ કી તરફ બોલે યે૦ રોકર–ઘર હોતા તો હમ કાહેકો યું બઇઠતે દર પર
યહાં મેરે લિએ ફિક્ર કિસે હોએગી બાહર–ઝઇનબ હઇ ન બાનૂ હઇ ન ઝવજા[2] હઇ ન દુખ઼્તર[3]

શબ્બીર જુદા મુઝસે હઇ અબ્બાસ જુદા હઇ
એક હમ તને તનહા યહાં મહબૂસે[4] બલા હઇ. ૩૪

નૌહા૦

કરતેથે મુસલિમ બયાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં
બેકસો બેખાનમાં[5] તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૧

કેહતી હય તૂ યૂં કે જા, જાઉં કહાં યે૦ બતા
ઘર નહીં મેરા યહાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૨

દેખનેકો યહાં કહીં ખયશો યગાના૦ નહીં
દુશમને જાં હય જહાં[6] તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૩

હય કેહનેમેં મુઝકો હયા[7] તીસરા દિન હો ચુકા
છુટે હુએ આબો[8] નાન[9] તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૪

૧ પ્યાલો-જામ. ૨ સ્ત્રી. (ઓરત). ૩ દીકરી. ૪ કએદ. ૫ સામાન વગર. ૬ દુનયા. ૭ શરમ.
૮ પાણી. ૯ રોટલી (ખાવાનું)

કૌમસે હૂં મંય નજીબ[1] આજ લકબ હય ગરીબ
સુન મેરા નામો નેશાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૫
હૂં મંયહી મુસલિમ મલૂલ[2] કાસેદે જાને રસૂલ
તુઝસે કરૂં કયા બયાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૬
બાપ અકીલ ઓર ચચા શેરે ખુદા મુરતઝા
ખત્મે રેસોલકી હૂં જાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં ૭
શેહરમેં હય શોરો[3] શર[4] જાઉં ભલા કિસકે ઘર
તુહી મુઝે દે અમાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૮
મરઝી હો તેરી અગર આજકી શબ તેરે ઘર
રેહકે વતન હૂં રવાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૯
પર યે૦ ખબર હો ન ફ઼ાશ[5] ફિરતે હુંય કરતે તલાશ
તેગે બ કફ઼ જાં[6] સેતાન[7] તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૧૦
કયૂં ન "મતી" પીટે સર સોંચકે યે૦ અલહઝર[8]
કાસેદે શેહકા બયાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૧૧

હઁઝરત હુઇ તૌઆઁ૦ કો યે૦ બોલે વો૦ હૂંકે આગાહ—શબ્બીર તેરા કૌન હઁ ? અઁ બંદએ અલ્લાહ રોકર કહા સરદાર હઁ આકા હઁ શાહનશાહ—વો૦ બોલી કે કયા !!! આયાથા મુસલિમકે તૂ હમરાહ?

શરમાકે કહા વો૦ વતન આવારા૦ મેંહી હૂં
મુસલિમ જીસે કેહતે હઁ વો૦ બીચારા મેંહી હૂં. ૩૫

હાથોંકો બડહાકર યે૦ પુકારી વો૦ ખૂશ હોમાં—તૂ નાએબે શબ્બીર હઁ ? આ મંઁ તેરે કુરબાં અઁ મૌતકે મેહમાં તૂ મેરે ઘરમેં હો મેહમાં—ઝહરાકી નેદા આઇ કે હમપર હઁ યે એહસાં

મુસલિમકો તો હુંજરા દિયા ઉસ અહલે વફ઼ાને
બખશા ઉસે ફિર દૌસકા ગુલઝાર ખુદાને. ૩૬

લિખાં હઁ નવી રાતથી ઝિલહેજ્જહકી યે૦ આહ—મુસલિમને કફ઼ન બાંધકે મોઅંત્તર કીયા નાગાહ સર સિજ્દેમેં લબ[9] ઝિક્રમેં ઓર દિલ સૂયે[10] અલ્લાહ—જબ આતીથી તૌઆં૦તો યે કેહતાથાવો૦ઝીજાહ

ફિરદૌસકી ખંજરકે તલે દીદ કરેંગે
કલ અરફ઼ેકો[11] કુરબાનીકી હમ ઈદ કરેંગે. ૩૭

નાગા૦ પેસરે તૌઆં૦ ને યે૦ તઝકેરે[12] સુન પાય-કી ફિક્ર શકીને કહીં ઘરબાર ન લુટ જાય કુચ[13] શબથી કે હાકિમકો ખબર ઉસને યે૦ દી હાય—મુસલિમ મેરે ઘરમેં હઁ કોઇ જાકે પકડ લાયં

દી ઉસને નેદા ફ઼ૌજ કમર બાંધકર આએ
હાં સુબહ ન પઇદા હો કે મુસલિમકા સર આએ. ૩૮

---

૧ ઉંચ ખાનદાન. ૨ દુખી—રંજ પોંહચેલો. ૩ ખરાબ—નઠારા. ૪ બુરાઈ કરવા વાળા. ૫ ખબર-ઝાહેર. ૬ જીવ. ૭ લેનારા. ૮ બહુજ માફ઼. ૯ હોઠ ૧૦ તરફ઼. ૧૧ નવમી તારીખ ઝીહજ્જહની ૧૨ વાતો. ૧૩ થોડીએક.

લશકરકી હુઇ ખાનએ તાંઆં૦ પે ચડહાઇ–મુસલિમને યહાં જાએ નમાઝ અપની ઉઠાઇ
હમસાયોંકો તાંઆં૦ ને યે૦ આવાઝ સુનાઇ–મેહમાન મેરા મરનેકો જાતા હૈ દૂહાઈ

ઘેર તાંઆં૦ કા ઘેરા ગયા મેહમાનકે ખાતિર
જો ગિર્દ યે૦ અંબોહ હૈ એક જાનકે ખાતિર. ૩૯

યસરબકે મોસાફિરકી મદદ કરનેકો આઓ–અૈ મોઅમેનો હૈદરકે ભતીજેકો બચાઓ
કુંરઆંકો ભી દો બીચમેં સોગંદ ભી ખાઓ–યે કાઅબેકો ફિરજાતા હૈ લશકરકો હટાઓ

યેં હૈદરે કર્રારકે ભાઇકા ખલફ[1] હૈ
શેહર ઇસકા ભી મક્કા હૈ મદીના હૈ નજફ હૈ. ૪૦

દરપે હુવા કયું ? ઇબને ઝેયાદ ઉસકા ગુનાહ કયા ?–યે૦ કોઇ નહીં લો વોહી હાકિમ સહી અચ્છા
લશકર નહીં હૈશમત નહીં ફિર બુગ્ઝ યે કૈસા ?-બૈઅંત ભી તો બીચારા કીસીસે નહીં લેતા !!!

કયું લડનેકો સબ આયે હૈં યે૦ કિસસે લડા હૈ
બેચારા૦ મેરે હુજરેમેં ફાકેસે પડા હૈ. ૪૧

ફિર થામ લિયા મુસલિમે મઝલૂમકા દામાં–કેહતીથી ન જા મૈં તેરે સદકે તેરે કુરબાં
હાકિમકો મૈં દે લૂંગી જવાબ અૈ મેરે મેહમાં–છોડી નહીં ઝહરાકી જો કદમોંપે ન દૂં જાં

મેહમાન મેરે ઘરસે નિકલ કર જો મરેગા
ઝહરાસે મુઝે હશ્રમેં શરમિંદા કરેગા. ૪૨

મુસલિમને કહા ઝામિને જન્નત હૂં મૈં તેરા–અૈ ખાતેમા૦કી લોંડી રઝા દે પએ[2] ઝહરા
પર ધ્યાનમેં બેટોંકે યે૦ રોકર હુએ ગોયા[3]–પરદેસીયો બાબાને ખુદાકો તુમ્હેં સોંપા

હમ મરકે યહાં બે કફનો ગોર રહેંગે
સર કટકે બદન પ્યારોંકે દરયામેં બહેંગે. ૪૩

યે કેહકે બરઆમદ હુવા વો૦ નાએબે શબ્બીર–બાદલકી તરેહ છાગએ સબ ઝાલેમે બેપીર
બાતોંમેં તુલી બરછીયાં ચિલ્લોંસે મિલે તીર–પડહને લગી મઝલૂમપે શમશીર પે શમશીર

દીવારોં પે અંબોહ થા ઓર બામકે[4] ઉપર
બલવા થા અજબ મુસલિમે ના કામકે[5] ઉપર. ૪૪

નાગા૦ લબો[6] દંદા[7]પે લગા સંગે[8] જફાકાર–ખમ હો ગએ ઓર મુંહસે લહૂ ડાલા કઇબાર
પર દબદબા૦ યે થા કે ન પાસ આતેથે કુફ્ફાર–આખિરકો દગા કી યે૦ પુકારે સિતમ અતવાર

ફિર લડના ઝરા પૂછલો ભાઇકી ખબરકો
વો૦ નાકે[9] સવાર આતા હૈ કાઅબેસે ઇધરકો. ૪૫

મુદ્દતસે સુનાથા જો ન હાલે શહેવાલા–યે૦ સુનતેહી તલવારકો બેસાખતા૦ રોકા
પર મુંહકો ફિરાતેહી અજલને કીયા મુજરા–બરછી તો કલેજેમેં થી બરછીમેં કલેજા

મુંહ સૂયે નજફ કરકે કહા અપને ચચાસે
મઝલૂમ ભતીજે કો તેરે મારા દગાસે. ૪૬

૧ ફરઝંદ. ૨ વાસતે. ૩ કહ્યું. ૪ મકાનની છત છજ્જુ. (અગાશી) ૫ લાચાર ૬ હોઠ. ૭ દાંત. ૮ પથર. ૯ ઉંટણી.

યે સૂએ નજફ કેહકે ગિરે મુસલિમે ઝીજાહ—લાએ દરે હાકિમપે ઉઠાકર ઉન્હેં ગુમરાહ
સાઇલ[1] હુએ પાનીકે કિસીને ન દિયા આહ—સાગર લીએ તૌઆંઓ વહાં વારિદ હુઇ નાગાહ

રોતીથી કે તુમ ભુખેહો કલ રાતસે આકા
લો પાની પીયો ખાદેમાઓકે હાથસે આકા. ૪૭

ફિર તૌઆંઓ ને હોટોંસે લગાયા વો પેયાલા—પીને જો લગે મુંહસે લહૂ પાનીમેં ડાલા
દંદાં ભી ગિરે જામ બના ખૂનકા થાલા—રોરોકે પુકારે મલકે આલમે બાલા

અબ સાકીએ કૌસર તુમ્હે સર્રાબ કરેંગે
પ્યાસે મરો શબ્બીર ભી પ્યાસેહી મરેંગે. ૪૮

અલકિસ્સા કે હાકિમને હોઝૂર અપને બુલાયા—ઓર વો કલેમા સખ્ત સેતમગરને સુનાયા
જીસને લહદે અહમદે મુરસલકો હિલાયા—મુસલિમને મલા હાથોંકો રોના બહોત આયા

હાકિમને કહા કૈદમેંભી હાથ મલેગા
અબ ખંજરે બેદાદ મેરા તુઝપે ચલેગા. ૪૯

વો બોલે કે હાશા જો તઅસ્સુબ હો કુચ અપના—ફુરસત દે ઓમરકો કે વસી હોગે યે મેરા
લિલ્લાહ દવાતો કલમ ઇસ વકત તૂ મંગવા—કુચ મુઝકો મદીનેકે મોસાફિરકો હઇ લિખના

તહરીર ફકત નામેકી મનઝૂર હઇ મુજકો
ભિજવાને ન ભિજવાનેકા મકદૂર હઇ તુજકો. ૫૦

હાકિમકા જો ઇમા[2] ઓમરે સાઅદને પાયા—તબ લેકે વો કિરતાસો[3] દવાતો કલમ આયા
મુસલિમને લહૂ ઝખ્મોંકા કાગઝપે લગાયા—ઓર ફિર રકમ હાથમેં ખામેકો[4] ઉઠાયા

લિખ્ખા શહેવાલાકો કે કયા હાલ રકમ હો
અગલબ[5] હઇ કે અંત લિખનેમેં સર તનસે કલમ હો. ૫૧

ઝિલહજ્જકી નવીં અરફકા દિન કતલકા સામાં—પર કૈદ યે હઇ આપપે મંઇ હોતાહૂં કુરબાં
શેહઝાદોંકા ઓર શાહકા અલ્લાહ નિગેહબાં—લિખતાહૂં રોકીયોંકી સાફારિશ મગર ઇસઆં

કુડહ કુડહકે મેરે ગંમમેં ન દમ ઉસકા નિકલ જાય
સદકે મંઇ સોફઇનાકે રોકીયાં મેરી પલ જાય. ૫૨

બેટી હઇ મેરી આપકી દુખ્તરકે હવાલે—ફરઝંદ હઇ અકબરકે ઓર અસગરકે હવાલે
સબ ઘર હઇ મેરા ઝઇનબે મુઝતરકે હવાલે—ઝવજા હઇ મેરી બાનૂયે બે પરકે હવાલે

કયા મુંહ ? જો કહૂં મંઇ કે અઝીઝોંમેં રહેગી
લોંડીકી તરેહ ઉનકી કનીઝોંમેં રહેગી. ૫૩

બેવાઓ હઇ મેરી ખાહરે અબ્બાસે દેલાવર—વો મરતબેદાં ખૂદ હઇ યેઓ કેહદેના મોકર્રર
રોયે મુઝે તો બાનૂએ શબ્બીરસે છુપકર—અઇસા નહો શરમીંદાઓ હો કુચ બાનૂએ સરવર

અબ્બાસે દેલાવર કે બરાબર મંઇ નહીં હૂં
વો બાનૂકી લોંડી મેં ગોલામે શહે દીં હૂં. ૫૪

---

૧ ચાહનાર માગનાર. ૨ ઇશારો. ૩ કાગળ. ૪ કલમ. ૫ મઝન્નાયાને બ મનઝીલે યકીનકે યાને ખાત્રી થાય છે. યકીન થાય છે.

રોંદાદ બહોત વકફા[1] કમ અઈ શાહે ખૂશ અંજામ—ક્યા લિખ્ખું અલમ, સરપે હઈ જલ્લાદકી સમસામ[2]
પસ મેરા યેહી અંત હઈ યેહી આખેરી પઈગામ—અબ ફૂફીમેં આનેકાભી લેના ન કભી નામ
અંત પેહલે તલબકા જો બેરાદરને લિખા હઈ
મઈને નહીં લિખ્ખા હઈ મોકદ્દરને લિખા હઈ. ૫૫

તકસીર હુઈ બખ્ખશીયો લિખનેંપે ન જાના—ક્યા જાનતાથા ખૂનકા પ્યાસા હઈ ઝમાના
બિલ્લાહ[3] દગા હઈ યહાં લિલ્લાહ[4] ન આના—ઓર અઈર જો તુમ આના તો ઝઈનબકો ન લાના
લાઓગે તો વોહ નરગએ આઅદામેં ઘિરેગી
સરનંગે બહન આપકી બલવેમેં ફિરેગી. ૫૬

અંત લિખકે ઓમરકો દિયા ઓર બોલે યેહ આકા—તૂ કૌમે કોરઈશીસે હઈ હમકોમ હઈ મેરા
બિજવાના યે મક્તુબ[5] જહાં હો શહવાલા—ઓર કર્ઝ મેરા તેગો ઝેરાહ બેચકે દેના
કુચ ગમ નહીં ફિર સર ન અગર તનપે રહેગા
વરનાહ તેરી ગરદનપે યેહી બોઝાહ રહેગા. ૫૭

ઓર દૂસરે હોગાનકીયા જબ કતલ મઈ નાકામ—ભેજેંગે મોકર્રર મેરે સરકો તરફ શામ
દફનાઈયો લાશેંકા કે હઈ અજરકા[6] યેહ કામ—પરદેસમેં મરકર તો ભલા હો મુઝે આરામ
એક રોઝ ઝમાનેસે ગુઝરના હઈ તુઝે ભી
કાજે ન કોસર ઇસમેં કે મરના હઈ તુઝે ભી. ૫૮

મરતા હઈ જો ગુરબતમેં[7] કોઈ મર્દે મુસલમાં—કરદેતે હઈ મોઅમિન કફનો દફનકા સામાં
હોતે હઈ શરીક આનકે સબ સાહેબે ઇમાં—તલકીન કોઇ પડહતા હઈ કોઇ સુરએ કુરઆં
આઝાર[8] ઉસે વોહ કીસી સૂરત નહીં દેતે
દુશમનકોભી મુરદેકો અઝીયત[9] નહીં દેતે. ૫૯

હઈ તીસરી અબ મેરી વસીયત યેહ તુઝે આહ—સુન ગોરસે ઓર ઉસકો બજા લાઇયો વલ્લાહ[10]
શપ્પીરકો લિખના મેરી જાનિબસે[11] કે યા શાહ—મારા મુઝે બેજુર્મ[12] ખુદા ખૂબ[13] હઈ આગાહ[14]
ક્યા દૂખ ન સહે કોનસા આઝાર ન દેખા
પર હઈફ કે હઝરતકો ફિર એકબાર ન દેખા. ૬૦

હમ કૈદમેં હસરત[15] યેહ લિયે જાએંગે ભાઇ—તા હશ્ર કલેજેપે રહા દાગે જુદાઇ
મોહલત ન કહીં યહાંસે નિકલ જાનેકી પાઇ—મિલતી હઈ કિસે મૌતકે પંજેસે રેહાઇ[16]
લઈકીન બખુદા[17] મર્ગકા[18] ગમ કુચ નહીં મુઝકો
ફિક્ર આપકી હઈ અપના અલમ કુચ નહીં મુઝકો. ૬૧

અબ્બાસે દેલાવરકો યેહ લિખના કે બેરાદર—હમ કતલ હુએ રાંડ હુઈ આપકી ખાહર
બે મેહરો વફા કૂફેકી ખિલકત હઈ સરાસર—હમરાહીયેં[19] શપ્પીર ન તુમ છોડયો દમભર

૧. થોડીવાર ઠેહરવું. ૨ બહુજ તેઝ તલવાર. ૩ અલ્લાહની કસમ. ૪ અલ્લાહને વાસતે. ૫ લખેલું. ૬ સવાબનું. ૭ મુસાફરીમાં. ૮ દુખ. ૯ દુખ. ૧૦ અલ્લાહની કસમ. ૧૧ તરફથી. ૧૨ ગુનાહ વગર (વગર વાંક) ૧૩ સારી રીતે. ૧૪ જાણનાર. ૧૫ અરમાન. ૧૬ છુટકારો. ૧૭ કસમ ખુદાની. ૧૮ મરવાનો. ૧૯ સંગાથ.

સમઝાઇયે લિલાહ શહે જીન્નો બશરકો
આને ન ઇધિર દીજીયે ઝહરાકે પેસરકો. ૬૨

હિમરાનકે ફરઝંદસે હાકિમ હુવા ગોયા–અબ દેર ન કર બામપે મુસલિમકો તૂ લેજ્ન લટકાદે દરે કૂફેમેં સર કાટકે ઉસકા–ઓર બામસે બાલાએ ઝમીં ફેંકદે લાશા

હાં બાંધકે ફિર લાશકે પાંઉમેં રસનકો
તશહીર[1] કરો મુસલિમે આવારા૦ વતનકો. ૬૨

જલ્લાદને તબ બાઝુએ મુસલિમકો લિયા થામ–સાથ ઉસકે ગરીબાસ્ ચલે મુસલિમે નાકામ હર ઝઈન[2]પે મેઅરાજે શહાદત મીર્લા હર ગામ[3]–ઓર બામપે આકર હુએ ખૂરશેદ લબે બામ

ચુપ બઈઠેથે મુસલિમ વહાં સમસામકે નીચે
થે ખલ્કે તમાશેકો ખડે બામકે નીચે. ૬૩

તબ ધ્યાનમેં શબ્બીરકે મુસલિમ યેo પુકારે–કાઅબેમેં હો યા રાહમેં સદકેમેં તુમ્હારે અબ કટતા હઈ સર લોગ તમાશાઇ હઈ સારે–દેખો ગેરે આકો ગેરે હસરતકે નઝારે[4]

એઅજાઝસે પરદે મેરી આંખોંકે ઉઠાદો
યા સિબ્તે નબી આખેરી દીદાર દીખાદો. ૬૪

અઈ ફાતેમા૦ કે માહ જો આનાહો તો આઓ–મુસલિમ હઈ સરેશાહ જો આનાહો તો આઓ જાને અસદુલ્લાહ જો આનાહો તો આઓ–તાઇદકો[5] યા શાહ જો આનાહો તો આઓ

અબ એક જહાં નારીએ હઝરતસે ફિરા હઈ
તેગોંમેં ગોલામ આપકા ઇસ વકત ઘિરા હઈ. ૬૫

ચિલ્લાએ કર્બાં આઇયે યા હઈદરે કર્રાર–મુસલિમકો બચા લીજીયે યા હઈદરે કર્રાર તશરીફ ઝરા લાઇયે યા હઈદરે કર્રાર–કુફ્ફારકો સમઝાઇયે યા હઈદરે કર્રાર

સુનતે નહીં અઈ ઉકદે કુશા આપ કહાં હઈ ?
બાઇ હસને સબ્ઝ કબા આપ કહાં હઈ. ૬૬

જલ્દ આઇયે મહબૂબે ખુદા આપ કહાં હઈ ?–ઇસ વકત બતુલે આઝરા આપ કહાં હઈ ! કેહદો કે ગોલામ આપકા મેહમાં કોઇ દમ હઈ ?–યા સિબ્તે નબી આપકે કાસિદપે સેતમ હઈ

યહાં લાશપે રોયે કોઇ યેo આસ નહીં હઈ
સર કટનેકા હઈ વકત કોઈ પાસ નહીં હઈ. ૬૭

કાઅબેસે ઉસી રોઝ રવાના હુયેથે શાહ–મુસલિમ તો લબે ગોરથે શબ્બીર સરે રાહ જીબ્રીલને કૂફેકી ઝમીંસે કહા નાગાહ–હાં હુકમે ખુદા હઈ તૂ બાલંદ[6] હોતીહો વલ્લાહ

મુસલિમ શહે મઝલુમકી તસવીરકો દેખે
શબ્બીર ઉસે દેખે યે શબ્બીરકો દેખે. ૬૮

કૂફેકી ઝમીન સરે રિફઅત[7] કિયા પઈદા–પર સારી ઝમીનોંપે હુવા ઝલઝલા૦ પઈદા ચલતેસે રૂકા રાહમેં અસ્પે શહે વાલા–ઓર થમગએ સબ ઉશતુરે ઝુરીયતે[8] ઝહરા

---

૧ મશહૂર (સર્વેની જાણુમાં લાવવું.) ૨ ખૂબી. ૩ કદમ (પગલે પગલે.) ૪ દેખવું. ૫ મદદ કરવા વાસતે. ૬ ઉંચી. ૭ ઉંચાણુ–ઉંચી ૮ ઓલાદ.

હાતિફને[1] નેદા દી યેહ પયમબરકે ખલફ કો
યા સિબ્તે નબી દેખીએ ફૂફીકી તરફ કો. ૬૯

ફૂફીકી તરફ શાહને ચેહરેકો ફિરાયા–સદ્દાનીયોંને મહમેલોંસે પરદાહ ઉઠાયા
અલ્લાહને મુસલિમકા જમાલ ઉનકો દિખાયા–બેદ્દા હુવા તલવારકે નીચે નઝર આયા
બાહમ[2] થી નઝારોંમેં સદા હાએ અખીકી
યહાં ફાતેમા રોતીથી વહાં રૂહે અલીકી. ૭૦

ચેહરોંપે તમાંચે હરમે શેહને લગાએ–મિલનેકે લિયે હાથ રોકૈયાંને બડહાએ
ચિલ્લાઇ કે લો અમ્માં વોહ બાબા નઝર આએ–સબ કેહતેથે બાબાને વહાં શેહર બસાએ
ન ફર્શપે ન સાયએ દીવારકે નીચે
બાબા તો મેરે બૈઠે હૈં તલવારકે નીચે. ૭૧

ક્યા રોતેહો લોગો મેરે બાબાકો પુકારો–સેજાકે રોકૈયાંકો પેદર પર કોઇ વારો
ઝૈનબ ફૂફી ઉશતુરસે મુઝે જલ્દ ઉતારો–યા હઝરતે અબ્બાસ હેમાયતકો સિધારો
બૈયાં અલીઅકબર યેહ બહન તેરી બલાલે
લૌંડી હૂં મૈં તેરી મેરે બાબાકો બચાલે. ૭૨

ફિર પીટકે સર નન્નાસા હઝરતકો પુકારી–ફરયાદ ચચાજાન ફૂદાઇ હૈ તુમ્હારી
ઝાત આપકી હૈ ઉક્દે કોશા સબકે મૈં વારી–અસગરકે લિયે દેખો સગીરી યેહ હમારી
દેતીહૂં સોકૈનાકી કસમ જાકે બચાલો
બાબાકો મેરે તેગકે નીચેસે ઉઠાલો. ૭૩

શબ્બીર પુકારે તેરા બાબા હૈ બહોત દૂર પર આસેકે મુબૈતારકો અબ યું હુવા મંનઝૂર
કાતિલસે વહાં કેહને લગે મુસલિમે રંજૂર–હસરત મેરી પૂરી હુઇ અય ઝાલેમે મકહૂર
અબ કાટલે સરકો યેહી મરનેકા મઝા હૈ
આકા મેરા ઇસ વકત મુઝે દેખ રહા હૈ. ૭૪

થા બસ કે વોહ આમાદએ ઝુલ્મો સિતમો જૌર–નઝદીક ગયા મુસલિમે મઝલૂમકે ફિલફૌર
ઝુંઝલાકે કહા અબ નહીં બચનેકે કિસી તૌર–ઇઝહાર કરો દિલમેં તમન્નાહો જો કુચ ઔર
ઇસ વકત ગનીમત હૈ જો વકફા કોઇ પલ હૈ
દસ્તે મલકુલમોત મેરી તેગકા ફલ હૈ. ૭૫

ભુખેહો તો ખાના અભી આજાતા હૈ ખાઓ–પ્યાસેહો તો પાની તુમ્હેં દૂં પ્યાસ બુઝાઓ
પૈગામ જો દેનાહો કિસીકો તો સુનાઓ–કરનીહો મોલાકાત કિસીસે તો બતાઓ
આપોંહચી અજલ વકત હૈ દુનયાસે સફરકા
મુસ્તાક હૈ વહાં ઇબ્ને ઝેયાદ આપકે સરકા. ૭૬

રોરોકે યેહ ફરમાને લગા એલચીએ શાહ–દિલ સૈર હૈ જીનેસે મૈં ભૂકા નહીં વલ્લાહ
પાનીકે એવઝ આબે દમે તેગકી હૈ ચાહ–પૈગામ કીસે દૂં કોઇ હમદર્દ નહીં આહ

૧ તે ફેરિશતો છે કે ગએબી આવાઝ આપે છે. (ગએબી આવાઝ) ૨ આપસમાં (સામસામા.)

મારા મુઝે દૂરીને[1] ઐમામે અઝલીકી
હૅસરત હઈ મોલાકાતે હોસઈન ઇબ્ને અલીકી. ૭૭

આખિર સરે મુસલિમપે લગાઇ યેં જો શમશીર—સર કટકે પોકારા મંઈ ફેદાયે સરે શબ્બીર
કોઠેસે ગિરાયા જો તને મુસલિમે દિલગીર—યા હૈદરે કર્રાર કહા ઓર કહી તકબીર[2]
કૈતરે તો ગિરે ખૂનકે દામાને નબીમેં
સર ગોદમેં ઝહરાકે તન આગૂશે[3] અલીમેં. ૭૮

સર પીટનેકા જા હઈ ગિરા જબકે યેં લાશા—મોજૂદ થે હાકિમકે તરફસે વહાં ●આ—બેદા
મેં કયા કહું એકએકને જો દી લાશકો ઇઝા—ફિર લાશકે પાંઊમેં ગરેઝ રસ્સીકો બાંધા
પેહલે ઉસે દરબારે સેતમગારમેં લાએ
ફિર ખિંચતે હર કૂચઓ બાઝારમેં લાએ. ૭૯

પર લાશકો કૂચોંમેં ફિરાતેથે જો બદખ્વાહ—રોનેકી ફેરિસ્તોંકી સદા આતીથી વલ્લાહ
એક બાબી ભી પોશીદાંથી ઉસ લાશકે હમરાહ—ચિલ્લાતીથી વોં યા વલદી યા વલદી[4] આહ
જબ પૂછતાથા કોઈ કે યે કિસકી સદા હઈ
કહતીથી ઝમીં ફાતેમાં મશગૂલે બોકા[5] હઈ. ૮૦

મઝલૂમાએ મુસલિમપે "દબાર" અબતૂ બોકા કર—ઇસ મરસિયેકો હાથોંપે રખ ઓર યેં દોઆં કર
મકબૂલ યેં હદયાં મેરા અઈ બારે ખુદા કર—હર લહઝા મુઝે કૂવતે તસનીફ અતા કર
ગો દુઝદે[6] સોખન સરેકાં[7] કરે મેરે બયાંસે
મુલ્કે સોખને તાઝા મંઈ લૂં તેગે ઝબાંસે. ૮૧

---

૧ જુદાઇ. ૨ અલ્લાહો અકબર. ૩ ખોળામાં. ૪ મારા ફરઝંદ ૫ રોવું (રોવામાં.) ૬ ચોર ૭ ચોરી.

મજલિસ છઠ્ઠી ફરઝંદાને હઝરત મુસલિમ અ. કે બયાનમેં.

મરસિયા પેહલા હઝરત મોહમ્મદ ઓર હઝરત ઇબ્રાહીમ અ. કા કયદ કરનેકે બયાનમે.

વોહ કૌન દો મઝલૂમે અઝલ હૈં દો સરામેં ?–જો બિસમિલે એક તેગ હૈં એ રાહે રેઝામેં
આએઝાએ બદન બટતા હૈં એહદે જુદામેં–ઓર સિર્ફ હૈં ઉન દોનોંકી તાઅરીફ એઝામેં
દો હાથ હૈં માતમકો તો દો ચશ્મ બોકાકો
દો ગોશ સમાઅતકો[૧] તો દો લબ હૈં સનાકો[૨]. ૧

વો૦ કૌન દો યુસુફ હૈં ? કે આવારા૦ વતન હૈં–વો૦ કૌન દો ઇસા હૈં ? કે બીમારે મેહન હૈં
વો૦ કૌન દો ગુલરૂ[૩] હૈં ? કે દાગોંસે ચમન હૈં–વો૦ કૌન દો સય્યદ હૈં ? કે બે ગોરો કફન હૈં
ગુરબતમેં[૪] ન તુરબત ન કોઈ પાતેહા૦ ખાં હૈં
તાબૂતે હયાત ઉનકા કફન આબે રવાં હૈં. ૨

વો૦ કૌન દો સર કુસ્તએ સહેરાએ બલા હૈં ?–બાબાસે જુદા માંસે જુદા ઘરસે જુદા હૈં
વો૦ કૌન દો લબ તિશ્નએ દરયાએ ફના હૈં ?–જીનકે લિયે બહેરૈનમેં ગે૦ શોરો બોકા હૈં
યે કૌન દો સય્યદ હૈં ? કે ફખ્રે દો જહાં હૈં
યે કિનકે દો લાશે હૈં ? કે દરયામેં રવાં હૈં. ૩

વો૦ કૌન દો બેકસ હૈં ? કોઇ મુજદો બતાએ–હારિસને તમાંચે જીન્હેં બેજુર્મ લગાએ
વો૦ કૌનમોસાફિર હૈં ? કે ફિર ઘરમેં નઆએ–હૈં કૌન વો૦ સાબિર ? કે ફુગાં લબપે ન લાએ
વો૦ કૌન દો મેહમાને મોસીબત હૈં સફરમેં ?
જીનકી કે ઝેયાફત હુઇ જલ્લાદકે ઘરમેં. ૪

વો૦ કૌન યદુલ્લા૦કે નવાસે હૈં દો ખુશરૂ ?–કાતિલકો મિલે હુજરેમેં શબકો જો વો૦ મેહરૂ
તા સુબહ બંધા રખ્ખા ઉન્હેં બાંધકે બાઝૂ–ઓર લે ગયા દરયાકે તરફ ખેંચકે ગેસૂ
નાઅલૈન[૫] તલક ભી ન પહેનને દી શકીને
મેહમાનોંકો યું ઘરસે નેકાલા હૈ કીસીને ? ૫

વો૦ કૌન હૈં દો આબલેપા[૬] નાઝોંકે પાલે–નાઅલૈનકી જા જીનકે કફેપામેં હૈં છાલે
પૈવસ્ત હૈં ઓર આબલોંમે, કૌન નેકાલે ?–બાબા નહીં જો કાંધેપે દોનોંકો બિઠાલે
રેહ સકતે હૈં જંગલમેં ન આ સકતે હૈં ઘરમેં
હૈં મિસ્લે મહો મેહર, શબો રોઝ સફરમેં. ૬

વો૦ કૌન હૈં દો સર્વસે હૈં કામતે હૈદર ?–દો ચશ્મસે જન્નત જીન્હેં રોતી હૈ સરાસર
એક ચશ્મ તો તસનીમ હૈ એક ચશ્મ હૈ કૌસર–ઓર સિદ્રઓ તુબા હૈ પએ ઝીક્રે દો મિમ્બર

---

૧ સાંભળવાને. ૨ તાઅરીફ કરવાને. ૩ ફુલ જેવું મોઢું. ૪. મુસાફરીમાં. ૫ પગરખાં. (જુતા) ૬ પગ ફરફોલાવાળા.

ગર ઉસકે મોખાલિફકા જહન્નમમેં મકાં હૈ
તો ઉસકે મોવાફિકકા વતન બાગે જીનાં હૈ. ૭

અબ અર્ઝ હૈ યેહ શીઆંકી ખિદમતમેં હમારી—નામ ઉનકે બતાનેમેં મુઝે ફિક્ર હૈ તારી
જબતક ન સુનું બુલબુલએ નાલએ ઝારી—ક્યાં નામહો ઝારી ઓર ઉધર અશ્ક હોં જારી
લૂં નામ શહીદોંકે હમે સર્ફ ભરેંગે
ક્યું સાહેબો સદકે ગોહરે અશ્ક કરેંગે ?— ૮

દો નામ હૈં સદકેકી કરો ફિક્ર બરાબર—દાગોંકે તો દિરહમ હોં ઓર હો અશ્કોંકે ગોહર
પર કયા મેરા મકદૂર હૈ લૂં નામ યે ક્યું કર—હૈં ફિદયએ ઓલાદે શહીદીં, યેહ ખુશ અખ્તર
ઉન દોનોંકે તબ ઉસમે મોબારિકકા બયાં હો
અસગરકા હલાં હો અલીઅકબરકી ઝબાંહો. ૯

બિસમિલકી તરંહ તડપેં મોહિબ્બાને ખુશ અંજામ—કાનૈનમેં[1] ગુલહો કે શહીદોંકા લિયાનામ
ઝાકિરકા નહીં કામ યે હૈ ફાતિમાકા કામ—લો ગોશે અકીદતસે સુનો અય ઝીલ ઇકરામ
ફરમાતી હૈ ઝહરા યેહ મેરે લખ્તે જીગર હૈં
મુસલિમકી નેહા આતી હૈ યેહ મેરે પેસર હૈં. ૧૦

યું રાવીયે અખબાર અલમ કરતે હૈં મરકૂમ—કૂફેમેં જો મઝબૂહ હુએ મુસલિમે મઝલૂમ
ઉસ ગાઝીકે હમરાહ થે દો લાડલે માઅસૂમ—વોહ દોનોં રહે બાપકે દીદારસે મહરૂમ
જબ ઘિરગએ મુસલિમ વહાં ઉસ ફિતનએ શરમેં
દોનોંકો છુપા રખ્ખાથા એક દોસ્તકે ઘરમેં. ૧૧

જીસ રોઝ હુઈ મુસલિમે બેકસકી શહાદત—ઉસ દિનસે અજબ હોગઈ ઉન બચ્ચોંકી હાલત
જો આતાથા ઉન પાસ વોહ કેહતેથે બરિક્કત—ક્યા તુમને સુના બાબા હમારેકી હકીકત ?
ઉસ શેહરકે હાકિમને બુલા ભેજા હૈ ઉનકો
બતલાદો, કિસીનેભી કહીં દેખા હૈ ઉનકો ? ૧૨

ઉસ શેહરકે કાઝીકે જો મહમાંથે વોહ દિલબર—વોહ દાબેસે ખાના હુવા એક મરતબા આકર
બચ્ચોંને જો દેખા કે મોશવ્વશ[2] હૈ સરાસર—વોહ જાન ગએ બાબા હુવે કતલ મોકર્રર
કાઝીસે કહા, ચશ્મ તેરી કીસ લીયે તર હૈ ?
સચ કેહ, તુઝે બાબાકી હમારેભી ખબર હૈ ? ૧૩

ઉતનેમે મોનાદીને નેદા કી વહાં આકર—મુસલિમકા યહાં હુકમસે હાકિમકે કટા સર
પોંહચી હૈ ખબર હાકિમે કૂફાકો મોકર્રર—ઉસ શેહરમેં દો મુસલિમે બેકસકે હૈં દિલબર
પોશીદાહ કોઈ ઘરમેં ન અસલા[3] કરેં ઉનકો
વોહ ખિલઅતો[4] ઝેવર લે જો પયદા કરેં ઉનકો. ૧૪

લિખ્ખા હૈ જો ખુરશેદ[5] ફલક હોગયા પિનહાં[6]—બસ આઇ ગરીબોંકે લીયે શામે ગરીબાં
તબ કાઝીકે નઝદીક ગએ દોનો વોહ ઝીશાં—એકબાર ખડા હોગયા વોહ સાહેબે ઇમાં

---

૧ દીન અને દુનયામાં. ૨ વીચારમાં ૩ હરગીઝ. ૪ કપડા કિંવા પોશાક કોઇની તરફથી બક્ષીસ થઇ હોય તે (ઇનામ). ૫ સુરજ. ૬ છુપાઇ ગયો (આથમીગયો).

સદકે હુવા ચારોં તરફ ઉનદોનોંકે ફિરકર
ફિર રોને લગા પાઉંપે માઅંસૂમકે ગિરકર. ૧૫

કાઝીસે કહા બચ્ચોંને, ક્યું રોતેહો ભાઇ ?—થી અપને નસીબોંમેં યે૦ બાબાકી જુદાઇ
રાહત બહોત અબ હમને તો ઘરમેં તેરે પાઇ—કર ફિક્ર હમારે લીયે કુચ, રાત અબ આઇ
હમ ઘરમેં તેરે હંઇ યે૦ કિસીકો ન ખબર હો
બાઇસસે[1] હમારે તેરે હકમેં ન ઝરર[2] હો. ૧૬

કાઝીને કહા અપના મુઝે ગમ નહીં અસલા—કોઇ માર ન ડાલે તુમ્હેં, હંઇ ખૌફ ઇસીકા
હાકિમ હંઇ અદુ,[3] તુમકો મંઇ અબ રખ નહીં સકતા—ગર ઘરસે મેરે તુમકો પકડ લે ગએ આદા[4]
ક્યા દૂંગા જવાબ ઉસકો મંઇ ઝહરાઓ અલીકો ?
ક્યુંકર મંઇ મુંહ દિખલાઉંગા મહશરમેં[5] નબીકો. ૧૭

યે કહકે પેસર અપનેકો કાઝીને બુલાયા—ફરઝંદકો ઉનદોનોંકે કદમોંપે ગિરાયા
માઅંસૂમોંને સર ઉસકા કદમ પરસે ઉઠાયા—યૂં અપને જીગરગોશેકો કાઝીને સોનાયા
ઇસ હાલમેં આગાહ ન કહીં હાકિમે દૂંઇ હો
ડરતા હૂં મેરે ઘરમેં ન ઇનકા કહીં ખૂં હો. ૧૮

એક કાફલા૦ ઇસ શેહરસે યસરબકો હંઇ જાતા—ઉસ કાફલેમેં જલ્દ તૂ ઇનદોનોંકો પોહચા
ઉસ કાફલે વાલોંસે યે૦ કહ દીજીયો બેટા—બચ્ચે હંઇ કીસી કટપે સેવેં ઇન્હેં પિહલા
જાનેં ઇન્હેં અલ્લાહો પયમબરકી અમાનત
ઝહરાકી અનામત હંઇ યે હૈદરકી અમાનત. ૧૯

કાઝીકા સોખન જબકે યે૦ બેટેને સોના આહ—તબરૂક સમઝકર વો૦ હુવા દોનોંકે હમરાહ
કાઝીસે મોરખ્ખસ[7] હુવે જીસ વકત કે વો૦ આહ—કહને લગે ઇસતરહસે બા નાલએ જાંકાહ
તૂ માંગ દોઆ આએ દિન અબ અપને ભલે હો
શબ્બીરભી ઇસ સિમ્તકો યા રબ ન ચલે હો. ૨૦

જબતકકે વહાં પોંહચે ન મહમૂસે તબાહી—લિખ્ખા હંઇ કે વો૦ કાફલા૦ થા હોચુકા રાહી
ઉસ કાફલેકી વહાં નજર આતીથી સેયાહી—જારી નહો !!! કીસ તૌરસે તકદીરે એલાહી
કાઝીકે પેસરને કહા ઉંગલીસે બતાકર
વો૦ કાફલા જાતા હંઇ મિલો જલ્દીસે જાકર. ૨૧

યે કહકે મોરખ્ખસ હુવા કાઝીકા જીગરબંદ[8]—આગેકો બઢહે મુસલિમે મઝલૂમ કે ફરઝંદ
પાયા ન નેશાં કાફલેકા, દોડે વો૦ હરચંદ—દમ ચઢ ગએ અઇસે કે હુએ દોનોંકે દમ બંદ
પાંઉં પે વરમ આ જો ગયા રાહ ચલેસે
રોને લગે આપસમેં વો૦ મિલમિલકે ગલેસે. ૨૨

પરદેસમેં માઅંસૂમોંકા દુશમનથા ઝમાના—ન બઇઠનેકી જા થી ન રેહનેકા ઠેકાના
બિન બાપ કઇ રોઝસે ખાયાથા ન ખાના—તકદીરમેં ગમ ખાનાથા ઓર અશ્ક બહાના

૧ સબબથી. ૨ નુકસાન ઇઝા દુખ. ૩ દુશમન. ૪. દુશમનો. ૫ રોઝે હશર કેયામત ૬ કમીના (કમઝાત) ૭ રવાને. ૮ ફરઝંદ.

સેહંતે હુએ આપસમેં યેહી કેહતેથે રોકર
સાથ આએથે અફસોસ ચલે બાપકો ખોકર. ૨૩

પાસ ઉનકે અગર હોતે તો કુચ કામભી આતે–હમ બનતે નેશાના જો લઈં તીર લગાતે
પાનીતો ભલા મુંહમેં દમે મર્ગ ચુવાતે–કાંધેપે પેસર આપકે લાશેકો ઉઠાતે
ક્યા જાનિયે મરનેપે ભી ક્યા રંજો મેહન હઈ
ગાટભી ગએ યા અભી બે ગોરો કફન હઈ. ૨૪

મઝલૂમકી તુરબતકા પતા અબભી જો પાએં–ફુરસતકે લીયે કબ્રપે રોતે હુયે જાએં
તાઅઝીઝે મઝારે[1] પેદર આંખોંસે લગાએં–સર પીટકે ફરયાદ કરેં અશ્ક બહાએં
પાલા થા હમેં આપને છાતીપે સુલાકર
ફુરસાનભી હમ પડહ ન સકે કબ્રપે જાકર. ૨૫

તકદીરને અમ્માંકી અગર શિકલ દિખાઇ–ઔર કૈદકી બાબાકે ખબર ઉનકો સુનાઇ
પૂછેંગી જો સર પીટકે ઔર દેકે દુહાઇ–બચ્ચો કહો વાલિદકી[2] કહાં કબ્ર બનાઇ
ગરદનકો ઝુકાએ હુયે ખામોશ રહેંગે
તુરબતભી તો દેખી નહીં ક્યા માંસે કહેંગે. ૨૬

હમસાભી ઝમાનેમેં ન હોગા કોઇ મજબૂર–તીજા તો કરેં બાપકા ઇતના નહીં મકદૂર
વારિદ હઈ વહાં રેહેમકા જીસજા નહીં દસતૂર–માં દૂર, પેદર દૂર, ચચા દૂર, વતન દૂર
કિસસે કહેં સિન છોટે હઈ ઔર રંજ બડે હઈ
બાબાકે તો મરનેસે તબાહીમેં પડે હઈ. ૨૭

એક એક લહે દફેમેં દુશમન હઈ હમારા–એક દોસ્ત થા હાની સો વો૦ દુનયાસે સધારા
બઈ કે કહીં છુપકર નહીં ઇતનાભી સહારા–ગુરબતમેં હમેં બાપકે મરજાનેને મારા
એક દમમેં યહીં હઈ કે તહે તેગે યે સર હઈ
જબ દોસ્ત ન બાબાકા બચા હમતો પેસર હઈ. ૨૮

યે કેહતેથે ઔર રોતેથે વો૦ હિજરે પેદરમેં–તસવીરે અજલ ફિરતીથા દોનોંકી નઝરમેં
થા શોર મોનાદીકા યે૦ હર રાહ ગુઝરમેં–એટાંકો ન મુસલિમકે છુપાએ કોઇ ઘરમેં
બતલાદે કિસી દૂજરેમેં ગર બંદ હઈ દોનોં
હાકિમકે ગુનાહગારકે ફરઝંદ હઈ દોનોં. ૨૯

માઅસૂમ સમઝકર કોઇ રેહેમ ઉનપે ન ખાએ–હાથ આએં તો પકડે હુયે દરબારમેં લાએ
મુજરિમકી[3] કોઇ મિન્નતો ઝારીપે ન જાએ–દાના વોહી જો ગૌહરે ઇજ્જતકો બચાએ
જીસને ઉન્હેં પિનહાં કિયા ઘર ઉસકા લુટેગા
મરજાયગા પર કૈદસે જીતા ન છુટેગા. ૩૦

થર્રાતેથે સબ સુનકે મોનાદીકા યે૦ મઝકૂર–થે શેહરકે દરવાઝે સરે શામસે માઅમૂર
દુશમન જો અહલાકે થે વો૦ થે ખુરમો મસરૂર–જો દોસ્તથે હઈદરકે વો૦ થે આજેઝો મજબૂર

1 કબર 2 બાપ. 3 ગુનેહગારની.

બાતેં ઉન્હીં માઅસૂમોંકી હોતીથી ઘરોંમેં
મુંહ ઢાંપે હુએ બીબીયાં રોતીથીં ઘરોંમેં. ૩૧

કેહતીથી કોઇ ક્યા કરેં ક્યૂંકર ઉન્હેં પાએં-જાસૂસોંકા ખૌતરા હૈ કહાં ઢુંઢને જાએં
જલ્લાદોંસે છુપકર વોહ અગર રહાં ચલે આએં-હમ દિલકી તરેહ ઉનકો કલેજેમેં છુપાએં
આકા હૈં વોહ ઉસકે જો ગોલામે શહેદીં હૈ
હમ લોંડીયાં હાઝિર હૈં જો માં સરપે નહીં હૈ. ૩૨

ક્યા રોઝે સિયાહ ચર્ખને બચ્ચોંકો દિખાયા-હૈ હૈ ન ચચા સરપે ન માં બાપકા સાયા
સાત આઠ બરસકા તો સિન ઔર દેસ પરાયા-જાનેં ન બચેંગી કિસી દુશમનને જો પાયા
કુચ બસ નહીં કિસતરહ કોઈ આહ બચાએ
બચ્ચો તુમ્હેં પરદેસમેં અલ્લાહ બચાએ. ૩૩

શાઓંકે ઘરોંમેં તો યે થા ગિર્યઓ ઝારી-ઔર ઢુંઢતે ફિરતેથે ઉન્હેં કૂફેમેં નારી
નાકેપે લહૂં કેહગએ આકર કઈ બારી-હોશયાર ખૌબરદાર અગર જાન હૈ પ્યારી
અહકામમેં હાકિમકે ખૌલલ આને ન પાએ
નાકેસે કોઈ છુપકે નિકલજાને ન પાએ. ૩૪

દો તિફલે હુસૈન ભાગે હૈં કલ કાઝીકે ઘરસે-કર લીજો ગિરફતાર જો આ નિકલે ઇધરસે
ખુરશેદસે[1] માથે હૈં તો ચેહરે હૈં કમરસે[2]-છોટેસે ઓમામે હૈં લિપેટે હુએ સરસે
ગૂંધી હુઇ ઝુલ્ફેં બ સરે દોશ પડી હૈં
આંખેં કહીં આહૂકીભી આંખોંસે બડી હૈં. ૩૫

હૈ મેહરે દરખ્શાંસે ફેઝૂં હુસ્નકા પરતૌ[3]-મહતાબસે રૌશનમેં યે રૂખસારોંમેં હૈ ઝૌ
કૂફેસે નિકલજાનેકી હૈ ઉનકો તકો દૌ-પેહને હૂયે હૈં હંસલિયાં માનિંદે મહે નૌ
ગોરે હૈં ગલે જલવાહ નોમા કુરતોંમેં તન હૈં
લબ પંખડીયાં ગુલકી હૈં ગુંનચેસે દહન હૈં. ૩૬

પેશાનીયાં દોનોંકી જો હૈં માહે મોનવ્વર-સિજદોંકે ચમકતે હૈં નેશાં સૂરતે અખ્તર[4]
તાઅવીઝોંકી દો હૈકલેં હૈં સીનોંકે ઉપર-હિલતે હૈં સેતારોંકી તરેહ કાનોંકે ગૌહર
બાગે હૈં બુરા વક્ત જો દોનોંપે પડા હૈ
એક ઉમ્રમેં છોટા હૈ કુચ, ઔર એક બડા હૈ. ૩૭

હર નાકેપે થા હુકમ યેહ ઉન દોનોંકે ખાતિર-દરબારમેં ગુલથા કે કરો જલ્દ ઉન્હેં હાઝિર
ઔર ફિરતેથે હૈરાં વોહ મદીનેકે મોસાફિર-કોઇ ન મદદગાર થા ન હાફેઝો નાસિર
ફિરતીથી અજલ સાથ જિધર જાતેથે દોનોં
પત્તાભી ખુડકતા થા તો ડર જાતેથે દોનોં. ૩૮

નાકે તલક આ પોંહચે નથે વોહ જીગર અફગાર-જો દેખ લિયા ઉનકો કિસી શખ્સને એકબાર
ચિલ્લાયા કે બસ આગે કદમ રખયો ન ઝિનહાર-જાતે હો કહાં ભાગે, હમ આપોંહચે ખૌબરદાર

૧ સુરજ જેવું. ૨ ચાંદ જેવું. ૩ રોશની (કિરણ.) ૪ સિતારા.

સુનતેહી ઉસ આવાઝકો ગભરા ગએ દોનોં
સર તા બ કૅદમ બેદસે થર્રાં ગએ દોનોં. ૩૯

ભાઇસે કહા ભાઇને અબ કયા કરેં ભાઇ—આઅંદા હમેં લેને નહીં આએ અજલ આઇ
અફ્સોસ કહીં અમ્નકી જા હમને ન પાઇ—મુશકિલ હૈ બહોત મૌતકે નીચેસે રેહાઇ

આતેહી બસ અબ બરછીયાં તાનેંગે સેતમગર
મિન્નતભી કરેંગે તો ન માનેંગે સેતમગર. ૪૦

યેહ કેહતેથે જો આનહી પોંહચે વોહ જફ્ફાજૂ—ઓર બાંધ લિયે રસ્સીસે ઇનદોનોંકે બાઝૂ
બચ્ચોંપે ઉઠાતાથા તમાંચા કોઇ બદખૂ—કેહતાથા કોઇ લે ચલો ખેંચે હુએ ગેસુ

વોહ કેહતેથે હમ દામે બલામેં તો ફસે હૈં
બાઝૂ કહો ફિર કિસલિયે રસ્સીસે બંધે હૈં. ૪૧

જાતેથે જો રોતે હૂએ વોહ ગેસુઓ વાલે—બાઝારમેં બેતાબ થે સબ દેખને વાલે
જલ્લાદોંમેં, માઅંસૂમોંકે થે જાનકે લાલે—તકતેથે હરએકકો કે હમેં કોઇ છુડાલે

હૅાલ અપના એશારેસે જતાતે થે કિસીકો
રસ્સીમેં બંધે હાથ દિખાતેથે કેસીકો. ૪૨

પોંહચે ઉન્હેં લેકર જો વોહ ઝાલિમ સરે દરબાર—ઉદ્દામને કી અર્ઝ કે હાઝિર હૈં ગોનહગાર
થા તખ્તે મોરસ્સઅ[1] પે મકીં હાકેમે ગૈદાર—દેહશતસે લરઝને લગે બચ્ચોંકે તને ઝાર

બઈઠે હૂએ સબ કુરસીયોં પર છાટે બડે થે
રસ્સીસે બંધે સામને માઅંસૂમ ખડે થે. ૪૩

માઅંસૂમોંસે યૂં કેહને લગા હાકેમે મલઉં—ઇસ ભાગનેકી અબ કહો કયા તુમકો સઝા દૂં ?
સદમેસે યતીમોંકા હુવા હાલ દીગર ગૂં—થર્રાંકે વોહ યે કેહને લગે એકસો મહઝૂં

હાં કતલહી કરનેકે સઝાવાર હૈં હમભી
બાબાથે ગોનહગાર ગોનહગાર હૈં હમભી. ૪૪

બોલા કોઇ માઅંસૂમ હૈં યેહ એકસો દિલગીર—દેહશતકે સબબ કાંપતે હૈં રંગ હૈ તગૈયાર
હૈં ફૂલસે અંદામ નહીં લાયેકે તાઅઝીર—નાદાન હૈં કમસિન હૈં કુચ ઇનકી નહીં તકસીર

તાકત હૈ કહાં ભાગકે જાતે યેહ કેધરકો
બોલે હૈં બહોત ઢૂંડતે હોએંગે પેદરકો. ૪૫

ચુપ રેહગયા વોહ દુશમને દીં સરકો ઝોકા કર—ઝીંદાંકે નિગેહબાંસે કહા પાસ બોલાકર
કર કૈદ ઇન્હેં હુજરએ તારીકમેં જાકર—સુનયો ન જો મિન્નતભી કરેં અશ્ક બહા કર

આરામસે દોનોંમેં કોઇ સોને ન પાએ
કુફ્લે દરે ઝીંદાં કભી વા હોને ન પાએ. ૪૬

દીજો ન ખબરદાર મઝેકા ઇન્હેં ખાના—ગરમીમેં ભી ઠંડા ઇન્હેં પાની ન પિલાના
યેહ સહેરે બયાં હૈં કહીં બાતોંપે ન જાના—બાઝૂ ન ખુલેં રસ્સીસે જબતક તૂ ન આના

૧ હીરા જડીત.

દુશમનકે હુંઈ ફરઝંદ અઝીયૈંત ઇન્હેં દીજે
કપડેભી બદલનેકી ન ફુરસત ઇન્હેં દીજો. ૪૭

ઇસતરહંકે હુજરેમેં હોં યેહ માહેલેકો બંદ—જીસ હુજરેકે રખ્નેને ભી હોં બંદ ઔર હવા બંદ
દિનભરં તો રહેં એકહી ઝંનજીરમેં પાબંદ—ઓર રાતકો હો એક જુદા એક જુદા બંદ

સરકો દરો દીવારસે પટકા કરેં દોનોં
આપસમેં ગલે મિલનેકો તડપા કરેં દોનોં. ૪૮

યે સુનકે ઉન્હેં લેગયા ઝીંદાંકા નેગેહબાં—એક હુંજરેમેં કૈદી હુએ દોનોં મહેં તાબાં
ઘુટને જો લગા દમ તો યેહ ચિલ્લાએ વોહનાદાં—દર ખોલદો લિલ્લાહ નહીં (તો) તનસે ચલી જાં

ભાગેંગે ન હરગીઝ હમેં હુંજરેસે નેકાલો
એક તોક જો હલકા હો તો દો તોક પેન્હાદો. ૪૯

દરવાઝેસે ટકરાએ બહોત સરકો વોહ નાશાદ—માદરકો ભી ચિલ્લાએ પેદરકો ભી કિયા યાદ
બચ્ચોંકી કીસીને ન સુની ઝારીઓ ફરયાદ-કબ ખોલતે હંઈ તાએરે પર બંદ કો સયાદ[1]

એ તાબથે ઇસતરહં વોહ છુટનેકી હવસમેં
જો તાઝા ગિરફતાર ફડકતા હંઈ કફસમેં[2]. ૫૦

તારીક[3] વોહ હુંજરા થા મેસાલે શબે ઝુલમાત—માઅલૂમ ન હોતાથા કે કબ દિન હુવા કબ રાત
મરકદકે[4] અંધેરેકો ભી ઉસ ઘરને કિયા માત—સહતે હૂએ રોતેથે વોહ આંખોંપે ધરે હાથ

થી ગોશે નઝર વસ્લમેં તનહાઇકી સૂરત
ભાઇકો ન આતીથી નઝર ભાઇકી સૂરત. ૫૧

દીવારમેં ન છેદ ન દરવાઝેમેં રોઝન-થે દાગે ચરાગોંકે તરેહં સીનેમેં રોશન
વોહ સૂરતેં ભોલી વોહ ગરીબી વોહ લડકપન—ચુપ બઇઠતેથે દોનોં ઝુકાએ હુએ ગરદન

બૂંદેં ભી પસીનેકી ટપકતીથીં ઝમીંપર
બલ ખાઇ હુઇ ઝુલ્ફેં લટકતીથીં ઝમીં પર. ૫૨

હર સુબ્હં યેહ માઅંમૂલ થા મુંહ અશ્કોંસે ધોના—ઉઠ ઉઠકે નમાઝેં કભી પડહના, કભી રોના
દેખા ન કભી ખાબમેં ભી ચઇનસે સોના—હર રાતકો ખાક ઓડહના, ઓર ખાક બિછોના

જુઝ શુક્રે ખુદા મુંહસે ન કુચ કેહતેથે દોનોં
સર ખાકપે નેવડહાએ હુએ રેહતેથે દોનોં. ૫૩

ફાકેમેં બસર કરતેથે દિનભર વોહ ગુલ અંદામ—જો માલેકે ઝીંદાં થા વોહ આતાથા સરેશામ
જા બઇઠતે દરવાઝેકે નઝદીક વોહ ગુલફામ—દેતા ઉન્હેં દો રોટીઆં ઓર પાનીકે દોજામ

થા ખાફ ઝેબસ ઝાલેમે અઝલમકે ગઝબસે
ઉઠ ઉઠકે સલામ ઉસકો વોહ કરતેથે અદબસે. ૫૪

ખાના વોહ કહાં ઓર કહાં વોહ નાઝોંકે પાલે—રો દેતેથે જબ હલ્કમેં ફંસતેથે નેવાલે
આપસમેં યેહી કેહતેથે વોહ ગેસૂઓં વાલે—કિસમત કભી દુશમનપે ભી યેહ વક્ત નડાલે

૧ શીકારી. ૨ પીંજરામાં. ૩ અંધારૂં. ૪ કબરનું.

પાનીભી તો જીભરકે નહીં મિલતા હઈ ભાઇ
યે સખ્ત હઈ રોટી કે ગલા છિલતા હઈ ભાઇ. ૫૫

સમઝાતાથા છોટેકો બડા ભાઈ યેં રોકર-જ્નગાં નહીં શિકવેકી કરો સબ્ર એરાદર
દેખોતો !!! ન સર પર હઈ પેદર ઓર ન માદર-થોડા હઈ !!! કે યેભી હમેં હોતા હઈ મોયસ્સૅર
નેઅઁમતસે ઝેયાદાં હમેં યેં નાને જવીં હઈ
મુંહ અપનાતો ઇસ ખાનેકે કાબિલભી નહીં હઈ. ૫૬

અઈસેભી બહોત હઈં કે ઇન્હેં મિલતા નહીં દાના-પીનેકો જો પાની હો તો મિલતા નહીં ખાના
ભાઇ હઈ ખુદા માલેકો મુખ્તાર તો અપના-હ્મ્ એકસાં રેહતા નહીં દુનયામેં ઝમાના
મૌત આઈ તો ઇસ કઈદસે મરજાએંગે ભાઇ
જીતે હઈ તો યેં દિનભી નિકલ જાએંગે ભાઇ. ૫૭

રઝ્ઝાકીએ માઅબૂદ હકીકીપે કરો ગોર-ઇસ કઈદમેં થા ! રિઝ્ક પહોંચનેકો કોઇ તોર
દીનદારીસે જો દૂર હઈં કિન લોગોંકા હઈ દોર-હમ ઓર મકાં ઓર; ઝમાં ઓર, હવા ઓર:
હઈ કઈદમેં જીસકે વોહી દેતા હઈ ખાના
હર તરહ ખુદા બંદેકો પોંહચાતા હઈ ખાના. ૫૮

ઝિંદાનમેં ભૂખા ન કભી હમકો સુલાયા-દિનભર જો મોયસ્સૅર ન હુવા રાતકો ખાયા
અેહસાને ખુદાનેભી સદા રંજ ઉઠાયા-દુખ ફાકોં કશીકા હમેં મીરાસમેં આયા
ઉસરત[1] રહી દુનયામેં શહે ઉકદે કોશાકો
શાકેતો ગુઝર જાતેથે મહબૂબે ખુદાકો, ૫૯

યેં કઈદકે દિન શુક્રે એલાહીમેં ગુઝારો-જો મરઝીએ માઅબૂદ હઈ દમ ઉસમેં ન મારો
સાબિર રહો શાકિર રહો હિમ્મતકો ન હારો-રોટી જો કેસે પાનીકે ઘૂંટોસે ઉતારો
રઝ્ઝાકે દો આલમકી એનાયત ઇસે સમઝો
ગર સબ્રકી લઝ્ઝત હઈ તો નેઅઁમત ઇસે સમઝો. ૬૦

ઝાહિરમેં રગેં તનકી બદન ઝર્દ હઈ સારા-ખા લો કે એબાદતકા રહે જીસ્મમેં યારા
ક્યું રોતે હો ? કિસમતસે કીસીકા નહીં ચારા-યેં ભી ન મોયસ્સૅર હો તો ક્યા ઝોર હમારા
દાદાને સદા નાને જવીં ખાઇ હઈ ભાઇ
નાન ફુક્રકી દૌલત ઉન્હેં હાથ આઇ હઈ ભાઈ. ૬૧

ઘબરાતે હો ક્યું ? રોતેહો કિસ વાસતે હરબાર ?-ખાલિક હઈ અસીરોંકા યતીમોંકા મદદગાર
છુટ જાતે હઈં તાઇરભી જો હોતે હઈં ગિરફતાર-માહીકે શેકમમેં રહે કબ યુનોસ દીંદાર
તારીકીએ ઝીંદાંમેં ન ઇસ તરહ ઘટેંગે
યુસુફતો છુટે કઈદસે ક્યા હમ ન છુટેંગે ? ૬૨

મહબૂસ[2] હમારેહી તરેહ થે બડે કિનઆં-કાહિશ[3]થી યેહી ઓર યેહી સખ્તીએ ઝિંદાં
ઝંનજીર સેવા થા ન કોઇ સિલસિલાં જુંમબાં-ખાલિકને રેહાઇકા મગર કરદિયા સામાં

૧ તંગી ગરીબી. ૨ કએદ. ૩ કમતી થવું નુકસાન કબુલ કરવું.

છુટ જાએંગે ઝિંદાંમેં સદા કૌન રહા હૈ
ઉનકા જો ખુદા થા તો હમારા ભી ખુદા હૈ. ૬૩

જબ ચાહસે નિકલે તો ઉઠાઇ વો૦ તબાહી—ઓર બાઅંદ તબાહીકે મિલી મિસ્રકી શાહી
કયા દૂર હૈ હોજાએ અગર ફઝલે એલાહી—બંદાંપે હૈ ઉસકા કરમે નામોતનાહી[1]
દુનયાકી એમારતહો તો ખાહિશ હમેં કબ હૈ
હમકો તો ફકત ઉસસે રેહાઇકી તલબ હૈ. ૬૪

છોટેને કહા સબ હૈ બજા આપકા ઇરશાદ—ભાઇ બશરયિતસે યેહ હૈ નાલઓ ફરયાદ
હમસા તો ઝમાનેમેં ન હોગા કોઇ નાશાદ—છુટેભી તો, હોંગે ન કભી રંજસે આઝાદ
યાકૂબને છાતીસે લગાયા થા પેસરકો
હમ કૈદસે છુટકર ભી ન પાયેંગે પેદરકો. ૬૫

તકલીફ ગીઝા, કૈદકા દુખ, બાપકા માતમ—બુલબુલકે યેહ બરસોંમેં અજબ હો ગયા આલમ
છોટા યેહી કેહતાથા બડે ભાઇસે હરદમ—ફરયાદ રસી કૌન કરે કિસસે કહેં હમ
અફસોસ યુંહી ઉમ્ર ચલી જાતી હૈ ભાઇ
ન કૈદસે છુટતે હૈં ન મૌત આતી હૈ ભાઇ. ૬૬

પોંહચા દિયા ઇસિ ગમને હમેં ગોર કેનારે—મિટ્ટી ન વતનકી થી નસીબોંમેં હમારે
જીતેં હૈં મગર મૌતકે આસાર હૈં સારે—મર જાએં તો મરકદમેં હમેં કૌન ઉતારે
હમસા ભી કોઇ એકસો મગમૂમ ન હોગા
મરના ભી કીસી શખ્સકો માઅલૂમ ન હોગા. ૬૭

કયા પોંહચી નહોગી ? ખબરે વાલેદે ઝીજાહ—દેખાતો કે અમ્માંભી હમેં ભૂલગઇ વાહ !!!
કયા હોગયા હૈ ઉન ઝમાનેકા સોફૈદ આહ !!!—અબ ઔરોંકી ઉલફત હૈ હમારી નહીં કુચ ચાહ
કાહેકો વો૦ રોયેંગી જો ઝિંદાંમેં મૂએ હમ
દો બેટે તો હૈં પાસ હુયે યા ન હુયે હમ. ૬૮

અમ્માંસે તો યેહ હમકો તવક્કાંઅ ન થે ભાઇ—ગુઝરા હૈ બરસદિન કે હુઇ હમસે જુદાઇ
જીતે હૈં કે મરતે હૈં ખબર યેહ ન મંગાઇ—યા યેહ કે ન હમતક કુઇ કાસિદકી રસાઇ
મૂંહ ચુમતીથીં સદકે કભી હોતીથીં અમ્માં
હમ ઘરસે જો નિકલે તો બહોત રોતીથીં અમ્માં. ૬૯

હંગામે સફર કેહતીથીં બાબાસે યેહ હરબાર—એ ઉનકે મુઝે ચયન નહીં પડનેકા ઝિનહાર
રસ્તેમેં બંત આયા તો યે લિખખાથા બ તકરાર—સાહેબ મેરે બચ્ચોંસે ખબરદાર ખબરદાર
દોનોંકી જુદાઇસે તડપતી હૂં મૈં ઘરમેં
બિજવાદો મેરે પાસ જો રોતેહોં સફરમેં. ૭૦

કયૂં ભાઇ જો ઘરમેં અભી હમ છુટકે જાએં—કયા !!! દોડકે અમ્માં હમેં છાતીસે લગાએં
રોરોકે. જો હમ પાંઉંપે સર ઉનકે ઝુકાએં—કયા !!! પ્યારસે લેં સરસે કદમ તક વો૦ બલાએં
વો૦ કેહતાથા જો કેહતેહો કયા દૂર હૈ ભાઇ ?
અલ્લાહમેં સબ તરહકા મકદૂર હૈ ભાઇ. ૭૧

---

૧ હદવગરની.

બિલફર્ઝ ચચાજાન જો તશરીફ ન લાતે-હમ શિકલે નહી ભાઇયોંકો આકે છુડાતે
બિફરે હુયે અબ્બાસે અલી શેરસે આતે-ફૂફેકો ઉલટ દેતે અગર હમકો ન પાતે
અલ્લાહ રખે ઉનકો પે દમ હમમેં નહીં હૈ
માઅલૂમ યેહ હોતા હૈ કે આલમમેં નહીં હૈ. ૭૨

કિસ તરહ કહેં ભૂલગઈ હોએંગી માદર-સબ બેટોંસે અપની ઉન્હેં ઉલફત હૈ બરાબર
ક્યા જાનિયે કીસ ઝુલ્મમેં હૈં સિબ્તે પયંમબર-વોહ કૈદસે ગૈરોંકો છુડા દેતે હૈં અકસર
સુનતે તો મદદ આનકે ભાઇકી ન કરતે ?
તદબીર વોહ બચ્ચોંકી રેહાઇકી ન કરતે ? ૭૩

યે કેહતેથે જો વા હુવા કુફલે દરે ઝિંદાં–ઓર દેનેલગા આબો ગિઝા ઉનકો નિગેહબાં
છોટેને બડે ભાઇકે કહા બા તને લરઝાં-હમ તુઝકો દોઆ કરતે હૈં અય મર્દે મુસલમાં
પીનેકો ન પાની ન ગિઝા ચાહતે હૈં હમ
કુચ હાલ સુને તૂ તો કહા ચાહતે હૈં હમ. ૭૪

જો તૂને દિયા શુક્ર કિયા ઓર વોહી ખાયા-જી ભરકે અગર પાની ન પાયા તો ન પાયા
ભડકી જો બહોત પ્યાસ તો અશ્કોંસે બુઝાયા-શિકવેકા મગર હર્ફ ઝબાંપર નહીં આયા
વાકિફ હૈ કે ખાના કભી દિનભર નહીં માંગા
સોનેકે લિયે રાતકો બિસ્તર નહીં માંગા. ૭૫

ગુઝરા હૈ બરસ રોઝ હમેં ખાકપે સોતે–પાની ન મિલા ઇતના કે કુરતેકો તો ધોતે
ચિલ્લાકે તેરે ડરસે નહીં રાતકો રોતે-કૈદી છુટે અકસર પે રેહા હમ નહીં હોતે
હમસે તેરા સરદાર અબસ બરસરે કીં હૈ
કુચ જુર્મ નહીં હૈ કોઇ તકસીર નહીં હૈ. ૭૬

તૂ રહેમ કર અય શખ્સ કે બેજુર્મો અતા હૈ-વારિસ કોઇ સરપર નહીં પાબંદે બલા હૈં
લડકે હૈં સેતમ કશ હૈં ગરીબુલ ગોરબા હૈં-એહસાંકો ન ભુલેંગે કે હમ અહલે વફાહૈં
અબ કૈદકી તકલીફ ઉઠાઇ નહીં જાતી
રોટીભી કઇ રોઝસે ખાઇ નહીં જાતી. ૭૭

રખતા હૈ બડા અજ્ર અસીરોંકા છુડાના–ભુખોંકો તલબ કરકે સખી દેતે હૈં ખાના
રેહજાતા હૈ આલમમેં કરીમોંકા ફસાના–નેકી જો કરે નેક ઉસે કેહતા હૈ ઝમાના
મોહતાજ હૈ યહાં ઓર તો ક્યા દેવેંગે તુઝકો
કામ આ જો હમારે તો દોઆ દેવેંગે તુઝકો. ૭૮

દોનોંને ફસાહતસે સોખન જબ યેહ સુનાએ–ઝિંદાંકે નિગેહબાંકે ભી આંસૂ નિકલ આએ
હાથ ઉસકી દોઆંકે લિયે દોનોંને ઉઠાએ-પાયા બ તવજ્જોહ તો સોખન લબપે યેહ લાએ
કુચ રુતબએ મહબૂબે ખુદા જાનતા હૈ તૂ ?
અય શખ્સ મોહમ્મદકો ભી પેહચાનતા હૈ તૂ ? ૭૯

વોહ કેહને લગા ઉનસે મૈં કયૂંકર નહીં આગાહ–મુખતારે જહાં ખત્મે રેસોલ સય્યદે ઝીજાહ
લડકોંને કહા હૈદરે સફદરસે ભી હૈ રાહ ?–બોલા મેરી તસબીહ હૈ નામે અસદુલ્લાહ

નાઇબ હઈ મદદગાર હઈ યાવર હઈ નબીકા
હૈદર તો ચચા ઝાદા૦ બેરાદર હઈ નબીકા. ૮૦

વો૦ હૈકકા વલી હઈ વો૦ એમામેદો જહાં હઈ—વો૦ કિબ્લએ દીં હઈ વો૦ શાહે કોનો મકાં હઈ
કાઅઁબેકી તરહૈં ઉસકા શરફ સબપે એયાં હઈ—અલ્લાહકા હાથ ઓર મોહૈઁમદકી ઝબાં હઈ
જો ઉસસે જુદા હઈ વો૦ મોહૈઁમદસે જુદા હઈ
દુનયામેં અઁલી એક હઈ ઓર એક ખુદા હઈ. ૮૧

કોન અઈસા હઈ હઈદરસે જો આગાહ નહીં હઈ—ગુમરાહ હઈ વો૦ ઉનસે જીસે રાહ નહીં હઈ
આશકોમેં હઈદરસા શહનશાહ નહીં હઈ—જો કહીએ વો૦ સબ કુચ હઈ પે અલ્લાહ નહીં હઈ
હૈકસે ન જુદા વો૦ હઈ ન હૈક ઉસસે જુદા હઈ
આકા તો હમારા હઈ નુસઈરીકા ખુદા હઈ. ૮૨

યે સુનતેહી જાન આગઈ ઉન દોનોંકે તનમેં—કમ હો ગયા દેહશતસે જો લરઝા થા બદનમેં
ખુશકીદા૦ ઝબાં કરને લગે શુક્ર દહનમેં—ગોયા કે બહાર આગઇ હસ્તીકે ચમનમેં
હુંજરેસે ખુશીહોકે વો૦ મેહરૂ નિકલ આએ
એક ભાઇ હંસા એકકે આંસૂ નિકલ આએ. ૮૩

બોલે કે હમ અઈ શખ્સ મોહૈઁમદકે જીગર હઈ—ઝૂટે નહીં દરયાએ સદાકતકે[1] ગોહર હઈ
જો કતલ હુએ યહાં વો૦ હમારેહી પેદર હઈ—વલ્લાહ હમાં મુસલિમે બેકસકે પેસર હઈ
તૂ કેહતા હઈ અહૈમદકા પયમબર હઈ હમારા
જો ઘર હઈ મોહૈઁમદકા વોહી ઘર હઈ હમારા. ૮૪

કાઅઁબેસે ઇધર બનગયા બાબાકા હમારે—યહાં આનકે હમ કઈદ હુએ, વો૦ ગએ મારે
સાથ ઉનકે યે સબ હઈદરે કર્રારકે પ્યારે—મક્કેમેં અભી હઈ કે કહીં દૂર સિધારે
કઈ રાતેં હમેં કાટને હોવેંગે વતન તક ?
કઈ રોઝમેં પોંહચેંગે શહનશાહે ઝમન તક ? ૮૫

હૈઝરતકી ખબર કુચ જો સુનીહો તો સુનાદે—જો રાહ કે નઝદીકહો વો૦ હમકો બતાદે
જીસ સિમ્ત ચચાહોં ઉસી રસ્તેપે લગાદે—કયા દૂર હઈ ખાલિક હમેં બિછડોંસે મિલાદે
મતલૂબે ઝેયારત હઈ હમેં શાહે ઝમનકી
કાઅઁબેકી તરફ જાએં કે લે રાહ વતનકી ? ૮૬

ચાહા બોહોત ઉસને કે યે બચ્ચોંસે છુપાએ—મઝલૂમકા જો ઝિક્રથા આંસૂ નિકલ આએ
ઘબરાકે વો૦ માઅઁસૂમ સોખન લબપે યે૦ લાએ—કયું ખઈર તો હઈ ? આંખોંસે કયું અશ્ક બહાએ?
વો૦ કેહને લગા બેકસો મજબૂર હઈ શબ્બીર
તુમ જા નહીં સકતે કે બહોત દૂર હઈ શબ્બીર. ૮૭

જબ સુન્ને લગે વો૦ તો કુચ ઉસકો ન બન આયા—સર પીટકે હાથોંસે યે૦ બચ્ચોંકા સોનાયા
દુનયામેં કહાં હઈ અસદુલ્લાહકા જાયા—ઘર ફાતેમાકા ખાકમેં આઅઁદાને મિલાયા

---
[1] સાચા.

શપ્પીરકે લશકરકા જવાં કોઇ નહીં હઈ
આબિદકે સેવા શતેહા ખાં કોઇ નહીં હઈ. ૮૮
આશૂરકે દિન ઝબ્હ હૂએ સિબ્તે પયમબર–અઈમેબી જલાએ ગએ તારાજ હુવા ઘર
રાંડોંકા સેતમગારોંને લૂટા ઝરો ઝેવર–અફસોસ કે ઝઈનબકી બી છીની ગઈ ચાદર
દેખા હરમે શાહને દરબાર શકી કા
કૂફેમેં સર આયાથા હુસઈન ઇબને અલી કા. ૮૯
દુનયામેં ન અકબર હઈ ન અબ્બાસ ન શપ્પીર–સબ છોટે બડે હોગએ ઝેરે દમે શમશીર
યહાં તક કે હૂએ કત્લ અલીઅસગરે બેશીર–મિટ્ટીમેં નેહાં હોગઈ એકએકકી તસવીર
ક્યુંકર અસદુલ્લાહકે પ્યારોંસે મિલોગે
અબ જાકે મિલોગે તો મઝારોંસે મિલોગે. ૯૦
યેહ સુનતેહી માઅસૂમોપે દિક્કત હુઇ તારી–તડપે યેહ ઝમીં પર કે ગશ આયા કઈબારી
ઘબરાકે વોહ બોલા ન કરો ગિયઓ ઝારી–દુશમન કોઇ સુનલેવે ન આવાઝ તુમ્હારી
ઝાલિમ હઈ વોહ હાકિમ કે નહીં ઝોર કિસીકા
યહાં કુંદકે ખૂં કરતે હઈ ફરઝંદે અલીકા. ૯૧
વોહ કેહતેથે કિસ તરહ કલેજેકો સંભાલેં–અબ છાતેયોંકો તોડતે હઈ આહોંકે ભાલે
સર ખાક હુવા સરોંબી હમ ખાક ન ડાલેં?–હમ રૂકતે હઈ કિસ તરહ ન આવાઝ નેકાલેં
મુશતાક થે ઉનકે વોહ કઝા કરગએ હઈ હઈ
હમ કઈદમેં જીતે હઈ ચચા મરગએ હઈ હઈ. ૯૨
ઘબરાકે વોહ બોલા કે મોનાસબ નહીં તાખીર–બેહતર હઈ ઇસી શબમેં નેકલ જાનેકી તદબીર
જલદીસે ઉઠે વહાંસે વોહ બા હાલતે તગૈયીર–બાંધી કમરેં ઓર વોહ બચ્ચે હુએ રહગીર
યું નિકલે બ તાઅજીલ અસીરીકે મેહનસે
જીસ તરહ ગુરેઝાંહો કમર છૂટકે ગેહનસે. ૯૩

મરસિયા દૂસરા હઝરત મુસલિમ અ. કે ફરઝંદોકી શહાદત કે બયાનમેં

જબ મુસલિમે બેકસકે પેસર કઈદસે છૂટે–આવારાહ વતન ખસ્તાહ જીગર કઈદસે છૂટે
દુખ સેહકે અંઝાદારે પેદર કઈદસે છૂટે–પરદેસમેં વોહ શમશો કમર કઈદસે છૂટે
ગેસૂબી પરેશાન થે ફુરતે બી ફટે થે
ખુરશેદસે મુંહ ગરદે યતીમીસે ઉટે થે. ૧
વોહ શેહરપે આશૂબ[1] વોહ ગુરબત[2] વોહ શબેતાર[3]–એક એક કદમ ખૌફ, ન રહબર ન મદદગાર
હાં જાગતે રહીયો યેહ અસસ[4] કેહતેથે હરબાર–દિલ ઉનકે ધડકતેથે લરઝતેથે તને ઝાર

૧ ગભરાહટ. ૨ મુસાફરી. ૩ અંધારી રાત. ૪ કોટવાળ (ચોકીવાળા–પગી.)

પીછે કભી હટ જાતેથે ગર બડહતેથે દોનોં
ડર ડરકે કભી "નાદેઅલી" પડહતેથે દોનોં. ૨

ફિરતે રહે કિસ્મતને ન કી રાહ નોમાઇ-રસ્તા ન મિલા જાનેકા ઓર નિસ્ફ શબ[1]આઈ
છોટેને કહા ચલનેકી તાકત જો ન પાઇ-અબતો હમેં નિંદ આઇ હઈ ઠેહરો કહીં ભાઇ
કેહતાથા બડા, હઈ અભી દિન સખ્ત હમારે
સાંયેગે જો બેદાર હૂએ બખ્ત હમારે. ૩

દમ લેતે કભી ગાહ કદમ્ જલ્દ ઉઠાતે-સેહમે હૂયે મુડમુડકે કભી દેખતે જાતે
તનહાઇમેં આંખોંસે કભી અશ્ક બહાતે-ગિરપડતે કભી ઓર કભી ઠોકરેં ખાતે
ચડહ જાતે નકાહતસે જો દમ હાંપને લગતે
સાયા નઝર આતા તો બદન કાંપને લગતે. ૪

લબ પર નફસે સર્દ ભરે આંખોમેં આંસૂ-ગુરબત ઝદાઃ ફિરતેથે સરાસીમા[2] વોહ ગુલરૂ
થા હાથમેં છોટેકે બડે ભાઇકા બાઝૂ-ધડકાથા કહીં ઘેર ન લેં આકે જફાજૂ
ચલ સકતેથે દોનોં ન ઠહર સકતેથે દોનોં
ઘભરાએ હુએ ચારોં તરફ તકતેથે દોનોં. ૫

અલકિસ્સા ફિરે ચારોં તરફ મુઝતરો હૈરાં-તા સુબ્હ ન રસ્તેસે લગે વોહ કિસી ઉનવાં
ખુરશેદ[3] ઓફકસે[4] હુવા જીસ વક્ત નોમાયાં-વોહ દોનોં બેરાદર હુએ એક નખ્લમે[5] પિન્હાં
હરદમ યેહી અંદેશા થા ઉન નૌહાં ગિરોંકો
કોઇ આકે પકડલેવે ન હમ બે પેદરોં કો. ૬

જીસ નખ્લમેં પોશીદાહથે વોહ દોનોં બેરાદર-લિખ્ખા હઈ કે વોહ નખ્લથા એક ચશ્માકે ઉપર
પાનીકે લિએ આતીથીં ખિલકત વહાં અકસર-ઉસ ચશ્માહ પે અંબોહ રહા કરતાથા દિનભર
ઝબરીકે લિયે હાથમેં એક જારેયાહ આઈ
એક ચાહમેં યૂસુફ દિયે દો ઉસકો દિખાઇ. ૭

સર ઉસને જો ઉંચા કિયા તો દેખા યે નાગાહ-એક નખ્લમેં હઈ આનકે પીન્હાં હુએ દોમાહ
ઉસદમ યે નઝર આઈ ઉસે કુદરતે અલ્લાહ-કેહને લગીં ઉન લાડલોંસે ભરકે વોહ એક આહ
કિસ વાસતે તુમ યહાં હો નેહાં યે તો બતાદો
માંબાપ તુમ્હારે હઈ કહાં યેહ તો બતાદો. ૮

ઉન દોનોંને શફકતકી સુની ઉસસે જો ગુફતાર-બે સાખ્તાહ વોહ દોનોં હુએ આંખોંસે ખૂંબાર
માઅલૂમ હુવા જબ કે હમારી હઈ યે ગમખાર-ઉસ જારેયાસે[6] કેહને લગે દોનોં દિલ અફગાર
માં સરપે હમારે ન ચચા હઈ ન પેદર હઈ
બાબા તો હઈ મારાગયા યાં ઘર હઈ ન દર હઈ. ૯

ફિર ઉસને કહા બાપ તુમ્હારેકા હઈ કયા નામ ?-વોહ બોલે કે હમ હઈ પેસરે મુસલિમે નાકામ
વોહ બોલીં કે ઘરમેં મેરે ચલકર કરો આરામ-આંખોંપે મેરે ઓર મેરી બીબીકે રખો ગામ[7]

૧ રાત. ૨ પરેશાન. ૩ સુરજ. ૪ કિનારો આસમાનનો. (ક્ષિતીજ) ૫ ખજુરીના ઝાડમાં
૬ લૌંડી. ૭ કદમ. પગલાં.

તુમ રોઓ ન કિસમત બહોત અછી હઈ તુમ્હારી
મઈ જીસકી કે લોંડીહૂં વોહ લોંડી હઈ તુમ્હારી. ૧૦

યેહ કેહકે ઉન્હેં સાથ લિએ જારેયાહ દીદાર–બીબીકે ફીરીં આકે યેહ કરને લગીં ગુફતાર
સદ શુક્ર મદદગાર હુએ તાલેએ[1] બેદાર-મહેમાંન તુમ્હારે હુએ અઈસે દુરે શેહવાર[2]

ઝહરાકી યેહ આંખેં હઈ મોહંમંદકે જીગર હઈ
શબ્બીરકે હંઈ ભાનજે મુસલિમકે પેસર હંઈ. ૧૧

જીસદમ યેહ સુના ઉસને કે મુસલિમકે હંઈ દિલબર–વોહ મોઅમેનાહ સૌ બાર તસદુંકે હુઇ ઉનપર
તબ મોઅમેનાહ સે કેહને લગે રોકે યેહ ઉસદમ–અઈ મોઅમેનાં એહેંસાન હુવા યેહ તેરા હમપર

રખતે હઈ કરાબત તો રસૂલે અરબીસે
મુસલિમકે પેસર હંઈ હમીં કહીયો ન કિસીસે. ૧૨

વોહ બોલીં કે આંખોંપે રખૂં તુમકો મંઈ દિનરાત–પર સાહેબે ખાના હઈ બડા શખ્સેકો બદઝાત
હાકિમકા તો વોહ દોસ્ત હઈ ઔર દુશમને સાદાત–ગર દેખ લિયા ઉસને તો બનનેકી નહીં બાત

લોંડી હૂં મંઈ ઝહરાકી તુમ્હારાહી યેહ ઘર હઈ
ગર હઈ તો ઉસી ઝાલેમે બદઝાતકા ડર હઈ. ૧૩

વોહ બોલે કે ખાલિકે કરે રૂતબા તેરા આલી–વાકિફ નહીં હમ રાહસે ઔર રાત હઈ કાલી
દરકાર હઈ ન ફર્શ ન તકિયા ન નેહાલી[3]–તૂ હમકો છુપારખ કોઇ હુંજરા જો હો ખાલી

બિન બાપકે હંઈ હમપે મોસીબત યેહ નઇ હઈ
શાયદ વોહ ન આએ કે બહોત રાત ગઇ હઈ. ૧૪

દોનોંને બ મિન્નત જો કહા ઉસસે યેહ રોરો–થીં મોઅમેનાહ માઅસૂમોંપે રેહમ આગયા ઉસકો
કેહને લગીં મંઈ તુમકો છુપા રખ્ખુંગી કુચહો–સદકે ગઇ આઓ મેરી બાબીકે પીયારો

મેહમાં હુવે જાકર સેતમ ઇજાદકે ઘરમેં
દોનોંકો અજલ લેગઇ જલ્લાદકે ઘરમેં. ૧૫

ખાના ભી ન ખાયા ન પિયા દોનોંને પાની–ઔર સોએ બહમ મુસલિમે મઝલૂમકે જાની
વોહ નિંદ નથી મૌતકી ગોયાથી નેશાની–દરવાઝેપે આ પોંહચા ઉધર મૌતકા બાની

ચિલ્લાયા ઝઇફાકો યે ઝંજીર હિલાકર
કોસોંકા થકા આયાહૂં દર ખોલદે આકર. ૧૬

યેહ સુનકે ઝઇફાકા લગા કાંપને અંદામ[4]–બોલી યેહ ભલા આનેકા હઈ કોનસા હંગામ[5]
દરબારસે હરરોઝ તૂ આનાથા સરેશામ[6]–ચિલ્લાંકે વોહ બોલા મંઈ કહીંથા તુઝે કયા કામ?

દરખોલ નહીં (તો) આગ લગાદેતા હૂં ઘરકો
લે તૂ નહીં આતી તો ગીરાદેતાહૂં દરકો. ૧૭

દર ખોલા તો કિસ ગઇઝસે આયા વોહ બદઅફઆલ–ફેંકા કહીં ખંજર કહીં તલવાર કહીં ઢાલ
થી રીશ[7] તો ઉલટી હુઇ મુછોંકે ખડે બાલ–ઔર દીદએ બદમેં થે જૂં સાગરેખૂં લાલ

૧ નસીબ. ૨ ઉમદા. ઉંચી પ્રકારનું. ૩ ઓગાડ. ૪ બદન (શરીર) ૫ વખત (ટાઇમ)
૬ સાંજે. ૭ દાઢી.

આવાઝ ભી અર્સી કે ગુઝરતીથી ફલકસે
હિલતીથી ઝમીં પાંઊંકે રખનેકી ધમકસે. ૧૮

હારિસને કહા આજ હઈ દમ ચડહગયા મેરા—હાકિમકા હમે સુબ્હ મુઝે હુકમ હુવાથા
ભાગે હઈ પેસર મુસલિમે. એક્સકે પકડ લા—વો૦ હાથ મેરે આએ ન હરચંદ મઈ દોડા
કયા જાનીએ કિસને ઉન્હેં રખ્ખા હઈ છુંપાકર
બસ ખિલઅતે[1] ઝર જાતા રહા હાથમેં આકર. ૧૯

પાસ આકે ઝઉફાને બહોત બાતોંમેં ખોલા—તેવરે વો૦ ચડહાએ રહા કુચ મુંહસે ન બોલા
ખેંચા કભી ખંજર કભી તલવારકો તોલા—કેહતાથા કે દિલકા કોઇ ફૂટા ન ફફોલા
હાથોંકો કભી કાટતાથા તેશમેં[2] આકર
રેહ જાતાથા ગુસ્સેસે કભી હોંટ ચબા કર. ૨૦

ઉસ તેશમેં ખાના ભી ન જલ્લાદને ખાયા—ફિર ખાબે અજલને ઉસે બિસ્તરપે ગિરાયા
બાકીથા પહર રાત કે ફિર હોશ ઉસે આયા—ઇબલીસને સોતે હુએ ફિતનેકો જગાયા
ફુલોંકી મહક[3] હુંજરેસે દાલાનમેં[4] આઇ
આવાઝ ભી કુચ રોનેકી ફિર કાનમેં આઇ. ૨૧

તારીક મેસાલે દિલે કાફિર થા વો૦ સબ ઘર—હરસૂ[5] સેફ્તે ગુર્ગ[6] લગા ઢૂંઢને ઉઠ કર
ઝાલિમને સિરહાનેસે લિયા હાથમેં ખંજર—પકડે હુએ દીવાર ગયા હુંજરેકે અંદર
જહાં મુસલિમે મઝલૂમકે પ્યારે નઝર આએ
એક બુર્જમેં વો૦ અર્શકે તારે નઝર આએ. ૨૨

જાગે જો કઈ રાતકે થે વો૦ જીગર અફગાર—સોતેથે ઘરે પ્યારસે રૂખસારપે રૂખસાર
તસવીરસે બિસ્તરપે કશીદા૦ થે તને ઝાર—બાંહે જો ગલેમેં થીં તો બંદ દીદએ ખૂંબાર
એક સીનેકા થા અક્સ[7] જો એક સીનેકે અંદર
આઇના૦ નઝર આતાથા આઇનેકે અંદર. ૨૩

બાઝુપે જો છોટેકા પડા દસ્તે જફાકાર—તુ કૌન હઈ ? કેહને વો૦ લગા ચોંકકે એકબાર
ઝુંઝલાકે કહા ઉસને કે મઈ ઘરકા હૂં મુખ્તાર—તબ ભાઇકો ચૌંકાકે યે૦ બોલા વો૦ દિલ અફગાર
જીસ બાતકા ધડકા થા વો૦ આફતકી ઘડી હઈ
કયા સોતેહો ઉઠો કે અજલ સરપે ખડી હઈ. ૨૪

ઘબરાયા હુવા ખૌફસે ઉઠા વો૦ દેલારામ—ઝાલિમને કહા કૌનહો તુમ ? એકસો નાકામ
વો૦ બોલે અમાં દેગા ? જો બતલાએં તુઝે નામ—ઉસને કહા હાં દૂંગા તો બોલે વો૦ ગુલઅંદામ
ખેંચે હુયે હઈ હાથમેં તૂ તેગે જફાકો
ડર લગતા હઈ તુઝસે હમેં ઝામિન દે ખુદાકો. ૨૫

મક્કાર લગા કેહને કે સબ હઈ મુઝે મનઝૂર—પઈમા શેકની હોએ યે૦ અપના નહીં દસ્તૂર
ડરડરકે યે૦ કેહને લગે વો૦ એકસો મજબૂર—અઈ શખ્સ હમીં હઈ પેસરે મુસલિમે મગફૂર

૧ ઈનામ. ૨ ગુસ્સામાં. ૩ સુગંધ. ૪ મોટો ઓરડો. (દીવાન ખાનું) ૫ હરતરફ ૬ ભેડીયો (નાર) ૭ પડછાયો.

થા કત્લકા ડર ઇસલિએ ઘબરાકે છુપે હઇં
કર રેહૅમ કે દામનમેં તેરે આકે છુપે હઇં. ૨૬

સુનતેહી જફાકારને બસ આંખકો મોડા–યૂં બાઝૂઓંકો ઝોરસે પકડા કે ન છોડા
રસ્સીમેં ઉન્હેં બાંધલિયા ઓહદકો તોડા–બચ્ચોંને કઇબાર બંધે હાથોંકો જોડા

જબ ખેંચતાથા ગિરકે મચલતેથે વો૦ બચ્ચે
પર હુંજરેસે બાહેર ન નેકલતેથે વો૦ બચ્ચે. ૨૭

દિખલાતાથા ખંજર ઉન્હેં જબ કરતેથે ફરયાદ–બચ્ચોંપે યે૦ દુખ હાય !!! યતીમોંપે યે૦ બેદાદ
દરવાઝે તલક ખેંચતા લાયા સેતમ ઈજાદ–કમ ઝોરથે યે૦ ઓર ઝબર દસ્ત થા જલ્લાદ

કુરતેભી ફટે ટોપીયાં ભી ગિરગઇ સરસે
મુજરિમકી[૧] તરહૅ બાંધ દીયા દોનોંકો દરસે. ૨૮

જલ્લાદકે બસમેં હઇં વો૦ મઝલૂમ દો નાદાં–એક હાથમેં મઝલૂમોંકે હઇં ઝુલ્ફેં પરેશાં
એક હાથમેં છોટેસે હઇં કુરતોં કે ગિરેબાં–બચ્ચેકી તો હઇં ડરસે નેકલ આયે હઇં દંદાં

ગિરતે હઇં તડપ કર પે નહીં છુટતે હઇં બાલ
કુરતે કભી ફટતે હઇં કભી ટૂટતે હઇં બાલ. ૨૯

જીસ વક્ત નમૂદાર હૂએ સુબ્હકે આસાર–દરયાપે ચલા લેકે યતીમોંકો જફાકાર
ચિલ્લાતી ચલી પીછે ઝઇફા જીગર અફગાર–બિન બાપકે બચ્ચે હઇં યે૦ ઝાલિમ ન ઇન્હેં માર

કયૂં ફાતેમા૦ ઝહરાકો રૂલાતા હઇ કફનમેં
યે૦ ફૂલ તૂ રેહને દે મોહમ્મદકે ચમનમેં. ૩૦

છોટેકો બડા ભાઇ હઇ બઢહ બઢહ કે બચાતા–હરબાર હઇ મુસહફકી તરહૅ બીચમેં આતા
રો દેતા હઇ કુચ કેહનેકા મવકા નહીં પાતા–એ સાખ્તા૦ એક હઇ ઝબાં પર હઇ યે૦લાતા

સુન હાલ ગૈરીબોંકા ખુદાકે લિયે દમ લે
અબ હમ તેરે ઘરમેં કભી આએં તો કસમ લે. ૩૧

કુચ ઘરમેં તેરે ચઇન ભી પાયા નહીં અઇસા–તોડા હઇ ફકત પાનીસે ફાકા કઇ દીનકા
ખુદ આએ નહીં કી તેરી ઝરબતને તમન્ના–હુંજરેમેં અદા કી હઇ ફકત તાઅતે મોલા

લિલ્લાહ શેકસ્તા૦ ન યતીમોંકા તૂ દિલકર
તકસીર ભી કુચ હમસે હુઇહો તો બહલકર. ૩૨

યે૦ જુર્મ[૨] હઇ બિન પૂછે તેરે, આએ તેરે ઘર–હુંજરેમેં રહે શબકો ખડે રસ્સીમેં બંધ કર
કુરતે ફટે ગેસૂભી ખિંચી સેલી[૩]ભી મુંહ પર–તાઅઝીર[૪] બહોત દે ચુકા અબ છોડ સેતમગર

જંગલમેં કહીં બઇઠકે હમ રોયેંગે ઝાલિમ
મુંહ કરકે ન અબ ઘરકો તેરે સોયેંગે ઝાલિમ. ૩૪

સુનતા નહીં મઝલૂમોંકી એક બાત સેતમગર–દેતે હઇં નેદા ઝવજએ હારિસકો વો૦ મુઝતર
યે જાનતે તો હમ કભી આતે ન તેરે ઘર–મેહમાનોંકો અપને તૂ બચાતી નહીં આકર

છુડવાદે કે પકડે હુએ ઝુલ્ફોંકો ઔદૂ હઇ
અમ્માં નહીં બાબા નહીં જો કુચ હઇ સો તૂ હઇ. ૩૪

૧ ગુન્હેગારની જેમ. ૨. ગુન્હો. ૩ તમાચા. ૪ શિક્ષા.

બચ્ચોંસે લેપટતીથી જો વો૦ ખૂલે હુએ સર–તલવારકે હોલોંસે હટાતાથા સેતમગર
વો૦ કેહતીથી તૂ ઇનકે એવઝ કત્લ મુઝે કર–હૈહૈ મેરે મેહમાન હૈં યે૦ બેકસો મુઝતર
આંખોંસે કદમ ઉનકે લગાને નહીં પાઇ
ખાના બી ગૈરીઓંકો ખિલાને નહીં પાઇ. ૩૫

હારિસસે યે૦ કેહતીથી ઝઈફા૦ યેહી રોરો–બચ્ચે તેરે મેહમાન હૈં તૂ માર ન ઇનકો
ઔલાદે પયમબરકે હૈં યે૦ લાડલે ખૂશખો–બચ્ચોંપે તરસ ખા કે તૂ ઇનિકા ન ઔદૂહો
ગુસ્સેકી ન આંખોંસે લહાં ઇનકે તરફ દેખ
સાદાતકા કર પાસ ઝરા ઇનકે તરફ દેખ. ૩૬

હૈદરકે નવાસોંપે ગઝબ લાતા હૈ તૌબાહ–સૈદાનીકે બચ્ચોંકો તૂ રૂલવાતા હૈ તૌબાહ
ફાકોંસે બદન દોનોંકા થર્રાતા હૈ તૌબાહ–ઔર તુઝકો ઝરા રેહ્મ નહીં આતા હૈ તૌબાહ
ડરસે તેરે માઅસૂમોંકે દંદાં[1] નેકલ આએ
અગલબ[2] હૈ નઝઅસે શહે મરદાં નેકલ આએ. ૩૭

કયૂં ખેંચતા હૈ આપહી ચલતે હૈં યે૦ નાશાદ–ઉમ્મતપે જો એહસાને નબી હૈં વો૦ નહીં યાદ ?
એક આહમેં સાદાતકે હોજાએગા બરબાદ–ઘર હોગા ન તૂ હોગા ન મેં હૂંગી ન ઔલાદ
બચ્ચોંપે તરસ ખા તેરે આગેભી પેસર હૈં
કુચ નફઅ૦ નહીં ઇનકે સતાનેમેં ઝરર હૈ. ૩૮

બાલોંકો બિખેરે હુએ વો૦ મોઅમેના૦થી સાત–મઝલૂમોંકો ઝાલિમસે છુડાતીથી વો૦ ખુશ ઝાત
ગાહ પાંઉંપે સર રખતીથી ગાહ બાંધતીથી હાત–કેહતીથી ખુદાકે લિયે કયા કરતા હૈ હૈહાત!!!
બસ બસ કે ઝમીં અબતો હિલી જાતી હૈ ઝાલિમ
ઝહરા મુઝે સરનંગે નઝર આતી હૈ ઝાલિમ. ૩૯

તલવાર અલમ કરકે પુકારા વો૦ સેતમગાર–તૂ છોડદે ઇનકો નહીં (તો) ડાલૂંગા તુઝે માર
ઉસ મોઅમેના૦ને છોડા ન શાહઝાદોંકો ઝિનહાર–યહાં તક કે સેતમગારને મારી ઉસે તલવાર
માઅસૂમ ગિરફતારે બલા હોગએ દોનોં
આખિરકો જઈફા૦ સે જુદા હોગએ દોનોં. ૪૦

રોતેથે ઝઈફા૦ કી મોહબ્બતપે વો૦ મહરૂ–બેહ બેહકે ગિરેબાંન તલક આતેથે આંસૂ
ખેંચે લિયે જાતાથા યતીમોંકો જફા જૂ–એક હાથમેં તલવારથી એક હાથમેં ગેસૂ
ખૂં દેખકે દોનોં જો ઝઈફા૦ કા ડરે થે
દેહશતસે બંધે હાથોંકો આંખોંપે ધરે થે. ૪૧

બેચારોંકે તન કાંપતે હૈં દિલ હૈં ઉછલતે–કાંટે હૈં ગડે પાંઉંમે ગિરકર હૈં મચલતે
હારિસ જો ડરાતા હૈ તો ફિર જલ્દ હૈં ચલતે–અબ આંસૂકી જા ટુકડે જીગરકે હૈં નેકલતે
ગિરગિર પડે હૈં છોટેસે અમ્મામેં બી સરસે
મઝલૂમ ઉઠાતે નહીં બે રેહમકે ડરસે. ૪૨

૧ દાંત. ૨ યકીન છે કે જેમાં શક નથી.

ઝાલિમને તહે તેગં કીયા ઝબ્જા૦ કો ઉસઆં-યા ફાતેમા૦ કેહકર હુઇ ઝહરાપે વો૦ કુરબાં
દરયાપે અંદૂ લાયા ઉન્હેં પકડે ગિરેબાં-દી તેગં ગોલામે હંબશીકો વહાં ઉરયાં[1]

ગુંસ્સેસે કહા દોનોંકો ઉંગલીસે બતાકર
હાં કાટલે સર ઇનકે કેનારેપે તૂ જાકર. ૪૩

તલવારકો ચમકાકે બડહા વો૦ હંબશી આહ-યે તેગં તલે સરકો ઝુકાકર હુએ હમરાહ
લિખાં હઈ કે થા વો૦ હંબશી મર્દે ખૂશ આગાહ-રસ્તેમેં બેતાબ ઉસસે કિયા દોનોંને નાગાહ

હમ શિકલે બેલાલે[2] શહે લૌલાકકા તૂ હઈ
યે૦ કેહ તૂ પયમબરકા મોહિબ હઈ કે અંદૂ હઈ. ૪૪

વો૦ બોલા નબી પર મંઈ ફેદા હૂં બ દિલોજાં-ચુપકેસે કહા દોનોંને અબ હમ હંઈ યે૦ હંઈરાં
હંતરતકા તૂ કાંતિલ હઈ નબી પર હઈ તૂ કુરબાં-વો૦ બોલા પયમબરકે અંઝીઝાંમેં હો? તુમહાં !!!

તકસીર હૂઈ તો યે૦ મોહયાંએ જબ્રા થા
હાંરિસકા બુરાહો કે કહીંકા ન રખા થા. ૪૫

ક્યા રિશ્તા હઈ પ્યારો તુમ્હેં મહબૂબે ખુદાસે ?-હોટાંપે ઝબાં ફેરકે કેહને લગે પ્યાસે
જાઅંપરકે તો હમ પોતે હંઈ હંઈદરકે નવાસે-બોલા હંબશી આંખોંકો મલ કર કફેપાસે

શાહઝાદો કંસમ ફાતેમા૦ કી ફાકાં૦ કશીકી
બખ્શો મુઝે ખાંતિરસે બેલાલે હંબશીકી. ૪૬

ફિર ગુંસ્સેસે હાંરિસકી તરફ ફેંકદી તલવાર-બિન વાર લગાએ હુએ દરયાસે હુવા પાર
હાંરિસને કહા ફિરગયા આકાંસે તૂ એકબાર-વો૦ બોલા ખુદાસે તો નહીં ફિરગયા ઝિનહાર

તૂ કામ કર અલ્લાહકા કામ અપના લે મુઝસે
મેં તુઝસે ફિરાહૂં કે ખુદા તુઝસે ફિરા હઈ ? ૪૭

ફરઝંદકો દી હાંરિસે બે રેહંમને તલવાર-ઓર બોલા કે ઇન દોનોંકે સર કાટલે એકબાર
દોનોંકો લિએ સાથ બડહા આગે વો૦ દીંદાર-હઈરતસે લગે દેખને ઉસકો યે૦ ખૂશ અતવાર

ઉસને કહા કયા દેખતેહો ? સરપે કંઝા હઈ
બાબાને મેરે કંતલકા ફરમાન દિયા હઈ. ૪૮

વો૦ બોલે જવાનીકા તેરી દેખકે આલમ-યાદ આગઇ અકબરકી જવાની હમેં ઇસદમ
બાઈ મોતઅસ્સિફ[3]તેરે અંજામપે હંઈ હમ-લેતા હઈ જવાનીમેં અબસ નારે જહન્નમ

હઈ ઝોર જવાનીકા ભી હમશિકલે નબીકો
પર કંતલ વો૦ નાહંકં તો નહીં કરતે કિસીકો. ૪૯

વો૦ બોલા કે અકબર હંઈ અંઝીઝાંમેં તુમ્હારે ?-રોકર કહા બેટે હંઈ વો૦ મામૂંકે હમારે
સબ ભાઇયોંમેં હમ બહોત અકબરકો હંઈ પ્યારે-કયા દખ્લ હોઝૂર ઉનકે જો માંબી હમેં મારે

હમ છુટનીયાં અબ્બાસકે સીનેપે ચલે હંઈ
ઓર ઝઈનબો કુલસૂમકી ગોદીમેં પલે હંઈ. ૫૦

---

૧ ઉઘાડી. ૨ જનાબે રસુલે ખુદા. સ. ના. મોઅઝ્ઝીન હતા (અઝાન દેવાવાળા.) ૩ અફસોસી

યેહ સુનતેહી ગિર્દ ઉનકે ફિરા હુંકકા વેહ શઈદા–દરયામેં ગિરા તેગ પટક કર લબે દરયા અલ્લાહકી રહેંમતમેં હુવા ગર્ક સરાપા–હારિસને કહા હુંકે પેદર યે થા ? તો બોલા

હાંશા તૂ પેદર કિસકા શકીય્યે અઝલી હઈ
માં ફાતેમાહ હઈ મોઅમેનોંકે બાપ અલી. હઈ. ૫૧

તૂ કૂર[1] હઈ ઝાલિમ નઝર આએ તુઝે કયું કર ?–વેહ દેખ નબી રોતે હંઈ દરયાપે ખુલે સર ઝાલિમને કહા મુઝકો નહીં ખૌફે પયમબર–એક તેગ તલે દોનોંકો બિઠલાયા બરાબર

દિલ હિલગયે હટહટકે યેહ કી દોનોંને તકરીર
કર રેહંમ કે માઅસૂમ હંઈ હમ બેકસો દિલગીર. ૫૨

ઓર બોલે કે મતલૂબ હઈ ગર દિરહમો દીનાર–રાઝી હંઈ હમેં બેચ લે ચલકર સરે બાઝાર વેહ જીન્સ નહીં જીસકા નહો કોઈ ખરીદાર–હમસે કહીં મિલતે હંઈ ? ગોલામાને વફાદાર

યુસુફકી તરહ મોતીયોંમેં જબકે તુલેંગે
ફિર લાઅલોંકે ઉકદે તુઝે ઉસ વકત ખુલેંગે. ૫૩

(નૌહાહ)

કેહતેથે મુસલિમકે લાલ, માર ન હારિસ હમેં
હમ હંય બહોત ખૂર્દ સાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૧
રોવંગે જાઅફર બહોત, પીટેંગે હયદર બહોત
હોગા નબીકો મલાલ,[2] માર ન હારિસ હમેં. ૨
હમકો હંય સબ જાનતે, હમકો હંય સબ માનતે
હમ હંય પયમબરકી આલ, માર ન હારિસ હમેં. ૩
કયદમેં મુદ્દત રહે, ઝુલ્મ લઈકે સહે
બઢહગએ હંય સરકે બાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૪
ફાકોંસે લાગર[3] હય તન, રખ્ત[4] બના હય કફન
બાલ હંય સર પર વબાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૫
હમ ન કરેંગે દગા, બલકે કરેંગે વફાં
બર્દહ[5] બના બેચ ડાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૬
ઝરકા હય તાલિબ અગર, દિલમેં ન કર કુચ ખતર
ઝુલ્ફેં મુંડા બેચ ડાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૭
ઝર તુઝે દેવેગી ખલ્ક, મૌલ ભી લેવેગી ખલ્ક
દેખ હમારા જમાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૮
માંસે ફૂફીસે જુદા, બાપ ન સર પર રહા
કેહતે હંય આંસૂ નેકાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૯

૧ આંધળો ૨ રંજીદાહ (સદમો.) ૩ દુબળું. ૪ કપડા. ૫ કબ્જેહ–ગુલામ.

મારે તમાંચે જો હુંય, હાલ યેહ કિસસે કહેં
દોનોં હુંય રૂખસાર લાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૧૦
ભાગનેકે હમ નહીં, ઝુલ્ફોંકો છોડ અય લઈ
દિલસે તૂ ગુસ્સેકો ટાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૧૧
હાએ ન ઘર જા સકે, માંકી ખબર પા સકે
સદમાહ હય હમકો કમાલ,[1] માર ન હારિસ હમેં. ૧૨
હમ હુંય યતીમે જફા, કયા હય હમારી ખતા ?
હય યેહી તુઝસે સોઆલ, માર ન હારિસ હમેં. ૧૩
કયા હો "તમીઝ" અબ બયાં, બચ્ચોંકા કરના ફોગાં[2]
થા યેહી ઉનકા મકાલ,[3] માર ન હારિસ હમેં. ૧૪

ગર યેહ નહીં મતલૂબ તો ન કર બિદઅંતે બેજા[4]–દિલ આબ હુઈ દેહશતસે લરઝતા હુઈ કલેજા
દરબારે સેતમગારમેં ઉતા હમેં લેજા–વોહ બોલા કે હાકિમહીને હુઈ કતલકો ભેજા
આલૂદાહ લહૂમેં રૂખે અનવર નહીં દેખે
ઉતા તુમ્હેં દેખા હુઈ કટે સર નહીં દેખે. ૫૪

નામર્દને હુમ્લા કિયા તલવાર ઉઠાકર–સર રખદિયા છોટેને વહીં જલ્દ બડહાકર
તબ હાથસે છોટેકો બડા ભાઈ હટા કર–જા લિપટા તહે તેગે દોદગ સરકો ઝુકા કર
તલવાર ચમકતીથી તો હટ જાતાથા ભાઈ
ફિર દૌડકે ભાઈસે લિપટ જાતાથા ભાઈ. ૫૫

યેહ કેહતાથા તલવાર બડે પર ન અલમ કર–ડર કેહરે ખુદાસે યેહ જફા કર ન સેતમગર
વોહ કેહતાથા પેહલે મેરા સર તનસે કલમ કર–મિલ લેવેં ગલે ભાઈકે વકફા કોઈ દમ કર
એક વારમેં સર દોનોંકે તન પરસે ઉતર જાય
હુઈ સાથહી રસ્સીમેં બંધે સાથહી મર જાય. ૫૬

નાગાહ ચલી ઝુલ્મકી તલવાર બડે પર–બાલાએ ઝમીં કટકે સેતારાસા ગિરા સર
દરયામેં સેતમગારને ફેંકા તને અતહર–ચિલ્લાકે યેહ છોટેને કહા હાએ બેરાદર
દેખા જો બડે ભાઈકા સર દસ્તે અદૂમેં
વોહ ગિરકે તડપને લગા ભાઈકે લહૂમેં. ૫૭

સર પાસ રખા લાશકા દરયામેં બહાયા–ભાઈકા લહૂ ભાઈને જો ખાકપે પાયા
ઉલફતસે બેરાદરકા લહૂ જોશમેં આયા–તબ જોડકે હાથોંકો યેહ કાતિલકો સોનાયા
પૂંછું યેહ લહૂ ફુરતેસે તલવાર ઝુકાદે
લોટૂં બડે ભાઈકે લહૂમેં જો રઝા દે. ૫૮

---

૧ પુરેપુરો. ૨ રોવું. ૩ વાત. ૪ અયોગ્ય.

વો૦ બોલા કે હો શૌકસે ગુલતાં મુઝે કયા ડર—ભાઇકે લહૂમેં વો૦ લગા લોટને ગિરકર
કેહતાથા બડેભાઇ કહાં ઢૂંઢે બેરાદર—તુમતો અભી બઈઠે હુએથે મેરે બરાબર

કિસકા હઈ નસીબ અઈસા ઉલટતે હુયે દેખા
ભાંઇકા ગલા ભાઇને કટતે હૂયે દેખા.!!! ૫૯

ઉસ ખૂનકે થાલેપે કભી સરકો ઝુકાતા—ચિલ્લૂમેં લહૂ લેકે કભી મુંહપે લગાતા
કુરતેમેં કભી ખૂન ભરી આંખ ઉઠાતા—ઓર હાથોંસે અપને કભી એક કબ્ર બનાતા

કેહતાથા કભી ફાતેહોંકો હાથ ઓઠાકર
યા રબ મેરે ભાઇકો સવાબ ઈસકા અતા કર. ૬૦

નાગાહ ગઝબો તેશસે હારિસ યે૦ પોકારા—બસ લોટ ચુકે ઉઠો કે સર કાટૂં તોમ્હારા
ઉઠ બઈઠા કહા અચ્છા ગલા કાટ હમારા—સર કાટકે દરયામેં જો તન ડાલા કંઝારા

મુરદેને કહા પૂરે હૂએ દિલકે એરાદે
અઈ નહર મુઝે ભાઇકે લાશેસે મિલાદે. ૬૧

વો૦ લાશા બા થા મુનતઝિરે લાશે બેરાદર—ન ગર્ક હુવાથા ન બહાથા તને બેસર
વલ્લાહ કરામતથી કે થા પાનીકે ઉપર—ઓર હાએ અખી કેહતાથા હરબાર તડપ કર

બેહકર જો કેનારેસે યે ખૂંની કફન આયા
ફઈલાએ હૂએ હાથોંકો ઉસકા બદન આયા. ૬૨

ચસપીદા હૂએ પ્યારસે દોનોં તને બેસર—ઓર હાથ ઉઠાએ તરફે કિબ્લા૦ બરાબર
ઓર કી યે૦ મોનાજાત કે અઈ ખાલેકે અકબર—શબ્બીરકી અબ બઈ રહો હમ તો હૂએ બેસર

માદરકો ભુલા દીજીયો અબ યાદ હમારી
લે લીજીયો જલ્લાદસે તૂ દાદ હમારી. ૬૩

મરસેયા તીસરા મુસલિમ અ. કે ફરઝંદોંકે સરે મોબારિક દરબારમેં લે જાનેકે બયાનમેં.

દરબારમેં જબ કટકે યતીમોંકે સર આએ—ડૂબે હૂયે દો ચાંદ લહૂમેં નઝર આએ
ગુલ પડ ગયા મુસલિમકે યે૦ લખ્તે જીગર આએ—ગુરબત ઝદ૦ ઓ બે વતનો બે પેદર આએ

શમશીરે સેતમ ચલ ગઇ ઇન નૌહાગિરોં પર
કયા બેકસીયો યાસ બરસતી હઈ સરોં પર. ૧

યે ઉસકે પેસર હંઈ કે જો થા મુસલિમે બેપર—યે ઉસકે પેસર હંઈ કીયા જીસકો તહે ખંજર
સર કાટલિયા લાશ ફિરી ગલિયોમેં દરદર—અબતક ન હૂવા ગોરો કફન જીસકો મોયસ્સર

બાબાકો ઇન્હીંકે તહે શમશીર કીયા હઈ
પાંઉમેં રસન બાંધકે તશહીર કીયા હઈ. ૨

હાકિમસે યે૦ તબ કેહને લગા હારેસે બદકામ–સર બચ્ચોંકે લાયા હૂં મિલે ખિલઅતો અનઆમ
પેહચાન લે મુસલિમકે પેસર હઇં યેહી ગુલફામ–યે૦ વો૦ હઇં જો ઝીંદાનસે ભાગેથે સરે શામ
મઇં ઢુંઢતા ફિરતાથા ન હાથ આતેથે દોનોં
પાતેથે જીધર રાહ નેકલ જાતે થે દોનોં. ૩

હાકિમને કહા, તૂને કહાં ફિર ઈન્હેં પાયા ?–બતલા તૂ, નેશાં ઇનકા તુઝે કિસને બતાયા ?
વો૦ જોડકે હાથોંકો સોખુન લબપે યે૦ લાયા–ઝવજાને મેરી, થા ઇન્હેં હુંજરેમેં છૂપાયા
મઇં કેહતાથા દિલમેં કે કહાં જાકે છૂપે હઇં
ઉસકી ન ખબરથી મેરે ઘર આકે છૂપે હઇં. ૪

અઝ બસ કે થકાથા મુઝે નીંદ આગઇ ઉસદમ–કયા દેખતા હું !!! આલમે રોયામેં[1] બસદ ગમ
એક હુંજરેમેં દો તિફલ નઝર આતે હઇં બાહમ–સર પીટકે કેહતે હઇં વો૦ બા દિદએ પુરનમ
આયે હઇં કહાં હમ !!! દરે ઝીંદાંસે નિકલકે
માઅલૂમ હુવા પડ ગયે ફંદેમેં અજલકે. ૫

ચિલ્લાએ જો વો૦ હાયે પેદર કેહકે દિલ અફગાર–બેહોશ થા યા આંખ મેરી ખુલ ગઈ એકબાર
ખુશ હો ગયા મઇં તાલએ ખુફતા૦ હુયે બેદાર–બિસ્તરસે ઉઠા હાથમેં ખેંચે હુયે તલવાર
એક હુંજરેમેં મુસલિમકે વો૦ પ્યારે નઝર આએ
બાલાયે ઝમીં અર્શકે તારે નઝર આએ. ૬

પકડા જબ ઈન્હેં મઇંને તો કરતેથે યે૦ ફરયાદ–મેહમાં તેરે ઘર આએ હઇં હમ બેકસો નાશાદ
બિન બાપકે હઇં હમપે તરસ કર સેતમ ઇજાદ–લે મિન્નતેં કરતેં હઇં તેરી છોડદે જલ્લાદ
કર રેહમ કે માઅસૂમ હઇં દુખ પાતે હઇં ઝાલિમ
હમ છુપનેકો દામનમેં તેરે આએ હઇં ઝાલિમ. ૭

બેસર ન હમેં કર તુઝે દાવરકી કસમ હઈ–તેવરે ન ચડહા તુઝકો પયમ્બરકી કસમ હઈ
બસ ઝુલ્મકો કમ કર તુઝે હૈદરકી કસમ હઈ–કર રેહમ તુઝે ફાતેમા અતહરકી કસમ હઈ
દેહશતસે તેરી, સિનેમેં દિલ હિલતે હઇં ઝાલિમ
અબ ઢીલી રસન કરદે ગલે છિલતે હઇં ઝાલિમ. ૮

મઇંને કહા તુમ દોનોંકે બાબાકા હઈ કયા નામ ?–રોકર કહા કેહતે હઇં ઉન્હેં મુસલિમે નાકામ
બે જુર્મો સેતમ ઉનકે ગલે પર ચલી સમસામ–હમ જબસે છૂટે બાપસે, હમકો નહીં આરામ
આગાહ હો મુસલિમકે હમીં લખ્તે જીગર હઇં
મારા હઈ દગાસે જીસે હમ ઉસકે પેસર હઇં. ૯

યે કેહતેહી ગુસ્સા મુઝે માઅસૂમોંપે આયા–હુંજરેસે ઇન્હેં ખેંચતા દાલાનમેં લાયા
ઇન દોનોંને જો ઝુલ્મ ન દેખા વો૦ દિખાયા–મુજરિમકી તરેહ બાંધ દિયા રહેમ ન આયા
બાહર ઇન્હેં લે આયા જો ઝુલ્ફોંકો પકડકર
ઈસ્તાદા૦ કિયા ચૂબસે[2] રસ્સીમેં જકડકર. ૧૦

---

૧ સ્વપનામાં. ૨ લાકડી

જબ લેકે ચલા ઘરસે ઇન્હેં કૅતલકે ખાતિર-ઝવજા૦ ને યેહ કેહકર મેરે પાંઉપે રખા સર
મેહમાં મેરે ઘર આયે હુંઈ યેહ દોનોં મોસાફિર-લે ઇનકે એવઝ કાટલે સર હઇ મેરા હાઝિર

તકસીર જો કુચ ઇનસે હુઇ હો તો બહલ કર
હૈ હૈ મુઝે મેહમાંનોંકે આગે ન ખિજલ કર. ૧૧

લિલ્લાહ તૂ માઅસૂમોંકે અબ છોડદે બાઝૂ-કયું ખેંચતા હઇ બચ્ચોંકો ? પકડે હુયે ગેસૂ
તલવારકો કર મ્યાનમેં ડર કે હુંઈ યે ગુલરૂ-કુરબાન મંઈ ચુપ હુંઈ યેહ ભરે આંખોંમેં આંસૂ

કિસ યાસસે !!! હૈ હૈ મેરા મૂંહ તકતે હુંઈ દોનોં
દેહશતસે તેરી, કુચ નહીં કેહ સકતે હુંઈ દોનોં. ૧૨

યેહ કેહકે જો બચ્ચોંકો છુડાને લગી એકબાર-ઝુંઝલાકે મંઈ બોલા તુઝે, કયા ઇનસે સરોકાર?
જા દૂરહો કેહના તેરા માનુંગા ન ઝીનહાર-મંઈ કૅતલ કરૂંગા, યેહ હુંઈ હાકિમકે ગોનહગાર

અબ હલકસે માઅસૂમોંકે શમશીર ચલેગી
સર ઉનકે દેખાઉંગા તો જાગીર મીલેગી. ૧૨

સમઝાના ન હરગિઝ વોહ મેરા ધ્યાનમે લાઇ-ઝુંઝલાકે ઉસે દસ્તે સેતમ મંઈને લગાઇ
એક વારમેં સાઇદસે[1] ગિરી કટકે કલાઇ-ચિલ્લાકે લગી કેને પયગમ્બરકી દુહાઇ

હૈ હૈ મેરે આકા મેરી ઇમદાદકો પોંહચો
અઇ શાહે ગરિબાં મેરી ઇમદાદકો પોંહચો. ૧૪

જબ માર ચૂકા ઉસકો તો માઅસૂમોંકો ખેંચા-પકડે હૂયે ઝૂલ્ફેં ઇન્હે દરયાપે મંઈ લાયા
રોકર કહા બચ્ચોંને હમેં કૅતલ ન કરના-મારેગા જો હમકો, તેરે કયા હાથ લગેગા ?

બેકસ હુંઈ મોસાફિર હુંઈ ઓર આવારાવતન હઇ
યેહ, કયા હઇ સઝા કમ ? કે ગિરફતારે રસન હુંઈ. ૧૫

કર રેહમ સેતમગાર ગરીબીપે હમારી-દેવેગા સિલા ઉસકા તુઝે અઇઝદે બારી
લે આંખે ન દિખલા નહીં અબ કરનેકે ઝારી-ચલકર સરે બાઝાર હમેં બેચલે નારી

બચ જાએંગે હમ ખિલઅતો ઝર પાએગા ઝાલિમ
ગર કૅતલ કિયા હમકો તો પચતાએગા ઝાલિમ. ૧૬

ગર યહાં ન બિકેં હમ તો મદીને હમેં લેજા-દિલવાએંગે હમ તુઝકો ઝરો માલ બહોતસા
માદરને ગિરફતારે રસન જબ હમેં દેખા-જો માંગેગા તૂ, તુઝકો વોહી દેવેંગી દીલવા

પાવેંગી જો હમકો તેરે કદમોંપે ગીરેંગી
કિસ તરહ મોહબ્બતસે તેરે ગીર્દ ફિરેંગી. ૧૭

હઇ કૅતલહી મનઝૂર અગર તુઝકો સેતમગાર-હમ દોનોંકી માદરકો દિખાદે હમેં એક બાર
બાકિ ન દિલોંમેં રહે તા હસરતે દેદાર-ફિર શૌકસે સર કરદે તહે ખંજરે ખૂંખાર

હમ બંદગીયે રબ કરેં તૂ હમ પે જફા કર
એક હાથમેં સર દોનોંકે તન પરસે જોદાકર. ૧૮

હાકિમને કહા તૂને કહા કયા ? તો પોકારા-મંઈને યેહ કહા હલકકો કાટૂંગા તોમ્હારા
કેહને લગા યેહ ઇબ્ને ઝેયાદે સેતમઆરા-ફિર કયા કિયા ઇન દોનોં યતીમોંને એશારા ?

---

[1] બાઝુ.

બોલા કે કહા કત્લ ન કર હમકો જપ્ફાસે
અઈ શખ્સ હમે રિશ્તા૦ હઈ મહેબૂબે ખુદાસે. ૧૯

હાકિમને કહા, તૂને જવાબ ઇસકા દીયા કયા?–બોલા કે, સેયાદતકા બડા ઇનકો થા દાઅવા
મંઈને કહા તૂમ કોઇ નબીકે નહીં હાશા–આવાઝે નબી આતા તો મુનકિર હૂવા હૈંકકા
કયા હોતા હઈ ગર તુને મીટાઇ હઈ સેયાદત
અલ્લાહકી દરગાહસે પાઈ હઈ સેયાદત. ૨૦

કાતિલસે મોઆતિબ હૂવા ફિર હાકેમ ગદ્દાર–હાં ઔર કહા કયા? તો લગા કેહને વો૦ મક્કાર
દાઅવાએ સેયાદતસે ભી જબ યે હૂએ નાચાર–ફરમાયા મુસલમાન સમઝકર ન દે આઝાર
કુચ શક હો તો પઢહકર કલેમા૦ તુઝકો સોનાદે
કુરઆન અભી ખોલકે બાઝુસે દેખાદે. ૨૧

હાકિમને કહા તૂને કિસ ઇકરારકો માના?–બોલાકે મુસલમાંભી ન મંઈને ઉન્હેં જાના
હાકિમને એશારા કિયા કેહ ઔર ફેસાના–બોલાકે બસ અબ કલમએ આખિર હઈ સોનાના
જિસ કલમેપે તો મેરે ભી આંસૂ નેકલ આએ
જન્નતસે નબી ખોલકે ગેસૂ નેકલ આએ. ૨૨

વો૦ કલમે યે થે દોનોંને આખિર કહા બાહમ–બિલફર્ઝ તેરે આગે મુસલમાન નહીં હમ
બચપનપે હમારે નઝરે રેહેમ કર ઇસિ દમ–એક અમ્માંકા દમ રખતે હઈ બાબા હૂવા બેદમ
ગુરબતપે સગીરીપે યતીમીપે નઝર કર
પરદેસીયોંકો છોડદે અલ્લાહસે ડર કર. ૨૩

યે સુનતેહી હાકિમને શકીસે કહા રોરો–અગૌલબ હઈ યે૦ સુનકર ન તરસ આયાહો તુઝકો?
કાનોંપે ધરે હાથ પોકારા કે નહીં તો–તેરીહી કસમ રેહેમ જો ઉસપરભી કિયાહો
સૌગંદ સુની મંઈને નબીકી ન ખુદાકી
યે૦ મિન્નતેં કરતે રહે ઔર મંઈને જફા કી. ૨૪

પ્યાસોંકો બરાબર લએ દરયાપે બિઠાયા–દિખલાકે ફન્ડી તેગકો પથ્થરપે લગાયા
ઔર બોલા કે લો સય્યેદો મુઝકો તરસ આયા–દોનોંકો દમે ઝબ્હેભી બાતોંસે રૂલાયા
વો૦ કેહતેથે ગરદનસે તો તલવાર મિલી હઈ
મેં કેહતાથા બસ યેહી મેરી રેહેમ દિલી હઈ. ૨૫

ફિર આગે બઢકા હાથમેં ખેંચી દૂધ તલવાર–પેહલેમેં બેરાદરકે હૂવા ગશ વો૦ દિલ અફગાર
મેં છાતીપે ચઢ બૈઠા તિકલકે બનકર હૂવા અસવાર–જબ હલ્કપે બચ્ચેકે રખા ખંજરે ખુંખાર
એક હેશ બપા હોગયા ખંજરકે ચલે પર
બાઝન ગલા રખદિયા બાઈકે ગલે પર. ૨૬

હરગીઝ ન સુના ફેરદિયા ખંજરે ખુંખાર–સર કાટલીયા રેહગએ રોતે યે૦ દિલ અફગાર
ઔર દોનોંકે તન ફેંકદિએ નહરમેં એકબાર–દરયાકી તરાઇસે હૂએ હાથ નમૂદાર
સર પીટતે હાથોંસે પયમબર નઝર આએ
આગોશમેં[1] મુસલિમકે વો૦ દિલબર નઝર આએ. ૨૭

૧ ખોળામાં.

યેહ કેહકે દિખાને લગા ઉન બેકસોંકા સર–મઝલૂમીપે માઅંસૂઓંકી રોયે વોહ સેતમગર ફિર કેહને લગા હાંકેમે અઝલમસે યેહ હંસકર–ક્યા દેર હઈ મંગવાદે હમેં ખિલઅંતે પુરઝર

જો કામ કિયા મંઈને વોહ હોતા ન કિસીસે
કુચ કમ નહીં યેહ કંત્લેહોસઈન ઇબને અંલીસે. ૨૮

યેહ સુનતેહી હાંકિમકા જેગર હો ગયા પાની–બોલા અરે યેહ કયા કિયા ? ઓ ઝુલ્મકે બાની એસર કિયે કયું મુસલિમે મઝલૂમકે જાની–જો મંઈને કહાથા વોહ મેરી બાત ન માની

કબ.મંઈને કહાથા તુઝે સંર લાઇયો ઝાલિમ
મિલ જાયેં તો કંઈદી ઇન્હેં કર લાઇયો ઝાલિમ. ૨૯

માઅંસૂમોંકો મારા, તુઝે કુચ રહેંમ ન આયા ?–મેહમાનોંકો અઈ દુશમને દીં તૂને સતાયા કિસ જુર્મ પે બચ્ચોંકો, તહે તેગ બિઠાયા ?–જીતા તૂ ન લાયા તૂ ઇન્હેં મારકે લાયા

કિસ વાસતે બોહતાજોંકો નાદારોંકો મારા
તકંસીરથી કયા ? જો, વતન આવારાહ કો મારા. ૩૦

યેહ ઝુલ્મ કોઇ કરતા હઈ ? ઓ ઝાલેમે બદખુ–રસ્સીમેં કસે હાએ ગંઝબ દોનોંકે બાઝૂ આગે મેરે સર લાયા હઈ પકડે હૂએ ગેસૂ–મારા ઇન્હેં કયા સાહેબે ઔલાદ ન થા તૂ?

નાઝાં હઈ કે અબ મનસબો જાગીર મિલેગી !!!
ઝાલિમ તેરી ગરદનસે ભી શમશીર મિલેગી. ૩૧

અલકિસ્સા ન હાંકિમને સિલા[1] કુચ દિયા અસલા[2]–સર કાટકે ફેંકવાયા ઉસી નહરમેં ફરદા પાનીને કિયા મુરદએ નારી પે તબરીં–મઝલૂમોંકે ગંમસે થા અંજબ શોરમેં દરયા

સર નંગે સફેં મરદૂગે આબીકી ખડીથીં
ઓર મછલીયાં નીકલી હૂઇ રેતી પે પડીથીં. ૩૨

કેહતે હંઈ કે ઉસ રોઝ હૂઇ શામ જો પઈદા–તો અહલે ઝેરાઅંતને[3] લબે નહર યેહ દેખા એક કાંફેલાહ આતા હઈ નજફસે સૂયે દરયા–હંઈ તીન ઝનો મર્દ સેયાહ પોશ સરાપા

ઓર આગે મલક ચાક ગિરેબાન કિયે હંઈ
કાંધોંપે અંલમ કાલે ફરેરોંકે[4] લિયે હંઈ. ૩૩

એક મર્દ બોઝુર્ગ આગે બરહનાહ કિયે સર હઈ–એક બીબી રખ્ખે હાથોંકો બાલાએ જેગર હઈ સર હાથોંપે એક શખ્સ લિયે ખૂંનમેં તર હઈ–સબ કેહતે હંઈ યેહ દોનોં શહીદોંકા પેદર હઈ

ગુંલ હઈ કે જબી[5] પર જો યેહ સબ ખાંક મલે હંઈ
મુસલિમકે યતીમોંકે લિયે રોને ચલે. હંઈ. ૩૪

સબ આએ વહાં કંત્લ હુએથે જહાં પ્યાસે–એક શેર બડહા કાંફેલએ અહલે અંઝાસે નાઅંરા કિયા દરયાપે યે અંદોહો બોકાસે–અઈ નહર કહાં હઈ મેરે મઝલૂમ નવાસે

બેચઈન બહોત રૂહે હઈ અબ હૈંકે વલીકી
અઈ નહર અંલીકો તૂ અમાનત દે અંલીકી. ૩૫

અઈ નહર તેરે પાસ નબીકે હંઈ દો અખ્તર[6]–અઈ નહર તેરે પાસ નબી કે હંઈ દો ગૌહર યૂનુસકે બરાબર હંઈ યેહ દોહ યૂસેફે હૈંદર–એક ફિદયએ અકબર હઈ ઓર એક ફિદયએ અસગર

૧ ઈનામ. ૨ બીલકુલ. ૩ ખેતીવાળા. ૪ ધજા. (કપડાની) ૫ કપાળ. ૬ સિતારા.

ઉન દોનોંકી ઉલફતસે ન થા સબ્ર કિસીમેં
એક દે મેરે દામનમેં એક આગોશે નબીમેં. ૩૬

યે૦ દર્દભરે કલમે અલીને જો સોનાએ–નાના કહા ઓર નહરસે લાશે નેકલ આએ
હૈદરને કલેજેસે વો૦ દો મુરદે લગાએ–ઓર કિશતીયોંમેં હુલ્લએ[1] ફિરદૌસ મંગાએ
બોલે કે ફેદા માંમૂંપે સર તુમને કિયે હૈં
લો પેહનો યે૦ ખિલઅત તુમ્હેં ઝહરાને દિયે હૈં. ૩૭

ઉન મુરદોંને હલકૂંમે બુરીદા૦સે[2] સોનાયા–કયા જાને !!! કફન બાપને પાયા કે ન પાયા
હૈદરને કહા ઉનકો ભી એક હુલ્લા પેન્હાયા–બાબાભી તોમ્હારા તુમ્હેં રોનેકો હૈ આયા
દો હુલ્લએ ફિરદૌસ નવાસોંકો પેન્હાકે
ઝહરાસે કહા ખોલદો સર લાશોંપે આકે. ૩૮

યે૦ કેહના અલીકા કે હુવા વ્હાં યે૦ અજબ હાલ–સબ અહલે અઝા ગિર્દ હુએ બીચમેં વો૦ લાલ
દી ખૂંનસે દોનોંકી જબીં ફાતેમા૦ને લાલ–બાલીંપે ખડી હોકે પરેશાન કિયે બાલ
ચિલ્લાઇ કે હૈ હૈ શહે મરદાં કે નવાસો
હૈ હૈ મેરે પરદેસીયો હૈ હૈ મેરે પ્યાસો. ૩૯

નાગાહ બદન મુરદોંકે હિલહિલ ગએ સારે–ઝહરાને જો પૂંછા તો તડપકર યે૦ પોકારે
અમ્માંકી સદા આતી હૈ યે૦ દિલકો હમારે–હૈ હૈ ન મિલે મુઝસે બેછડકર મેરે પ્યારે
ગંમ હૈ તો યેહી માદરે ઝીશાંકો ન દેખા
બાબાકો તો દેખા મગર અમ્માંકો ન દેખા. ૪૦

તા અર્શ "દબીર" અબ તો હૈ આહોંકી રસાઇ–મુશતાકે દોઆંહો કે એજાબત હૈ ખુદ આઇ
કેહ અબ કે પએ રૂહે શહે કરઓ બલાઇ–ઇકબાલ બ કંબૂલિન હસનિન રબ્બે દોઆઇ
બસ મુઝકો યેહી મરસિયા૦ ગોઇકા સેલાહો
હર લહઝા સેવા દિલકો અહમ્માકી વેલા હો[3]. ૪૧

---

૧ કપડા. ૨ કપાએલી. ૩ મોહબ્બત

મજલિસ સાતવીં હઝરત એમામ હોસયન અ. કે રવાના હોનેમેં મક્કએ મોઅઝ્ઝમા૦ સે તરફ મુલ્કે એરાક કે ઓર હુર ઇબ્ને ઝેયાદ રેયાહીકી શહાદતકે બયાનમેં

મરસેયા પહેલા

કાઅ્બેમેં ભી એક દિન ન મિલા શાહકો આરામ—કૂફેસે ચલે આતેથે નામા સહરો શામ
આઅ્દાને ગુઝરને ન દિએ હજ્જકે ભી અય્યામ—ખોલા પેસરે ફાતેમા૦ ને બાંધકે એહરામ

અઝીમ[1] તરફ રાહે એલાહી હુએ હઝરત
થી હસરતુમે ઝીહજ્જ કે રાહી હુએ હઝરત. ૧

યારાને વતનસે ભી છુટે ઘરસે ભી છૂટે—ઓર ફાતેમા કે મરકદે અનવરસે ભી છૂટે
કુચ બસ ન ચલા તુરબતે શબ્બીરસે ભી છૂટે—બેટીસે છુટે કબ્રે પયગમ્બરસે ભી છૂટે

મુઝતર કિયા બેદીનોંને કાઅ્બેમેં ભી આકે
રાહત ન મિલી શેહરમેં ન ઘરમેં ખુદાકે. ૨

કાઅ્બેમેં મદીનેસે યે થે સોંચકે આએ—યે અહલે હરમકોભી ઇસી વાસતે લાએ
અલ્લાહકે ઘરમેં કોઇ શાયદ ન સતાએ—સો વ્હાંભી થા યે૦ ખૌફ કે હજ કરને ન પાએ

અલ્લાહને પયદા કિયા કાઅ્બેમેં અલીકો
ઓર જાએ સોકૂનત[2] ન મિલી સિબ્તે નબીકો. ૩

એહરામ તલક બાંધ ચુકે થે શહે અબરાર—જો ખુલ ગયા અહમદકે નવાસે પે યે૦ અસરાર
યા કત્લ કરેં તૌફમેં યા કરલેં ગિરફતાર—અંદેશા મુઝે આતા હઇ ઇસ બાતકા હરબાર

પાયા જો તરદ્દુદકા મહલ સરવરે દીંને
ઉમરીસે કિયા હજકો બદલ સરવરે દીંને. ૪

આઅ્માલમેં હજકે તો હઇ યે૦ હુકમ ખુદાકા—પશ્શા૦[3] કો ન દો અલમે એહરામમેં ઇઝા
અલ્લાહકા વો૦ ઘર યે૦ મોહમ્મદકા નવાસા—સય્યદકે સતાનેકો વહાં આતેથે આઅ્દા

ગર ખોલતા એહરામ ન પ્યારા વો૦ નબીકા
કાઅ્બેમેં ગલા કાટતે ફરઝંદે અલીકા. ૫

મુઝતરથે શબે હસરતુમે ઝીહજ્જ૦ કો શબ્બીર—થા કસ્દે મોસમ્મમ[4] કે સૂયે કૂફા હોં રહગીર
કરતેથે કભી યાસસે રોરોકે યે તકરીર—અબ યાંસે કહાં દેખીએ લે જાતી હઇ તકદીર

ફિરકર જો વતન જાએં તો જાના ન મિલેગા
અબ હમકો બજુઝ કબ્ર ઠેકાના ન મિલેગા. ૬

---

૧ ઇરાદો. ૨ રેહવાનું. ૩ મછર. ૪ નક્કી-ઇરાદો.

થે સિબ્તે નબી કૂચકી તદબીરમેં ઉસ રાત–કી આકે જો ઇબ્ને હનફીયાંને મોલાકાત ભાઇસે બગલગીર હુએ શાહે ખૂશ ઐકાંત–કી અર્ઝ મોહંમંદને કે અર્ઝ કિબ્લએ હાજાત

કૂફીકી તરફ જાનેમેં અંદેશએ જાં હઈ

મક્કેમેં મકીહો કે બેઝુરગોંકા નેશાં હઈ. ૭

હકે આપકા સાયા રખે હમલોગોંકે ઉપર–હઈ આપહી અબ વારેસે ઝુરીયૈંતે હઈદર કાઅૈબેસે ઉધર આપકા જાના નહીં બેહતર–અંદેશા હઈ કુચ રંજ ન પોંહચાએ સેતમગર

ઉન લોગોંકો મુતલકૈ ન હમીયૈંત[1] ન હયા હઈ

ઝાહિરમેં તરફદાર હઈ તીનતમેં[2] દગા હઈ. ૮

હઈદર હઈ ન ઝહરા, ન હસન હઈ, ન પયમબર–તુમ ચાર બેઝુરગોંકી નેશાની હો બેરાદર હઝરતહીકે રેહનેસે મદીના હઈ મોનવૈંર–સુન સુનકે ફેરૂગ[3] આપકા જલતે હઈ સેતમગર

ઇસ શમઅૈકો ભી ગુલ ન કરેં મુજકો યેહ ગમ હઈ

અબ પંજતને પાકમેં હઝરતહીકા દમ હઈ. ૯

કયા વાલેદે માજદને સતાયાથા ? કિસીકો–દૌલતસે ન દુનયાસે એલાકા થા અલીકો રાહત ન મિલી કૂફેમેં દામાદે નબીકા–બેજુર્મ કિયા કત્લ મોહંમદકે વસીકો

કયૂંકર કહેં હઝરતસે બેરાઈ ન કરેંગે

સાદાતકે દુશમન હઈ ભલાઇ ન કરેંગે. ૧૦

હઝરતને કહા હોતાહૂં નાચાર રવાના–ભાતા હઈ કિસે અપના વતન છોડકે જાના મંઈ બેકસો મઝલૂમ હૂં દુશમન હઈ ઝમાના–અબતો હઈ મદીનેમેં ન મક્કેમેં ઠેકાના

હાસિદ હઈ કોઇ દરપએ આઝાર હઈ કોઇ

હામી હઈ ન કોઇ ન મદદગાર હઈ કોઇ. ૧૧

કરતા ન સફર ગર મુઝે કોઇ ન સતાતા–આહિર કબ્ર ઓઝેસે મોહંમંદકે ન જાતા મરકૈદસે બેઝુરગોંકે મોકદ્દર હઈ છોડાતા–મેં કયા કરૂં ભાઇ મુઝે કુચ બન નહીં આતા

કાઅૈબેસે મંઈ નિકલૂં યેહ ગવારા મુઝે કબ હઈ

નાચાર હૂં દૂરીકા સબબ પાસે અદબ હઈ. ૧૨

ઇબ્ને હનફીયાંને કહા તબ બ સમાજત[4]–ગર જાઇયે તો સૂયે યમન જાઇયે હઝરત વહાં આપકે વાલિદકે હઈ શીઓંકી સોકૂનત–વોહ લોગ હઈ સબ અહલે વફા અહલે મોરવૈંત

કીજેગા સરફરાઝ તો કદમોંપે ગિરેંગે

ફિરજાએ ઝમાના ન વોહ હઝરતસે ફિરેંગે. ૧૩

બિલફર્ઝ યમનમેં ભી જો આરામ ન પાઓ–શેહરોંસે કેનારા કરો જંગલકો બસાઓ તકલીફ બયાબાંમેં સહો રંજ ઉઠાઓ–પર બહરે ખુદા કૂફેકી સરહદમેં ન જાઓ

બચ્ચોંપે કરો રહમ કે છોટે અભી સિન હઈ

ઇસ રાહમેં પાની હઈ કમ ઓર ગરમીકે દિન હઈ. ૧૪

૧ ગઈરત. શરમ. ૨ અંદરખાનેથી. ૩ રોશની. ૪ સાંભળીને.

ફરમાયા જહાં જાઉં કરૂં કૈસ્દ જીવરકા–છોડેગી અજલ સાથ ન ઝહરાકે પીસરકા
અબ ધ્યાન હઈ શબ્બીરકો બચ્ચોંકા ન ઘરકા–અબકા યે૦ સબ્ર મુજકો વસીલા હઈ ઝફરકા

ગર કૂચ સૂએ કૂફે ન હોએગા બેરાદર
ફિર કૌન મેરી કૈબ્રમેં સોએગા બેરાદર. ૧૫

યે૦ સુનકે મોહંમૈંદને કિયા ઔર ભી અસરાર–ઝુકઝુક ગએ કૈદમોંપે બેરાદરકે કઈબાર
શેહને કહા અસબાબ તો હઈ કૂચકા તય્યાર–ફિર જાને ન જાનેમેં કરૂં મશવેરા૦ યકબાર

જાતા હઈ તો ઇઝાકો ભી સેહ જાએગા શબ્બીર
રેહના હઈ મોકૈદરમેં તો રેહ જાએગા શબ્બીર. ૧૬

મુંહ પીટ લિયા સુનકે મોહંમૈંદને યે તકૈરીર–ઔર રોકે કહા ગર યેહી હઈ ખાહિશે તકૈદીર
નામૂસકો છોડો યહીં અઇ હંઝરતે શબ્બીર–હુરમતસે હરમમેં રહે તા સાહેબે તતહીર

પરદેસમેં ક્યા જાનિએ ક્યા જોરો જફા હો
ડર હઈ કહીં ઝઈનબ ન ગિરફતારે બલા હો. ૧૭

ઝઈનબકી અસીરીકા સોખન સુનતેહી એકબાર–થર્રાગયા દિલ રોને લગે સય્યદે અબરાર
સુનતીથી યે તકૈરીર જો સબ ઝઈનબે નાચાર–પરદેસ મોહંમૈદકો પોકારી બ દિલે ઝાર

ક્યા તુમને સેફારિશ મેરી ક્યા આહ!!! બેરાદર
ભાઇસે છોડાતેહો મુઝે! વાહ!!! બેરાદર. ૧૮

અબ ઘરસે હઈ મતલબ ન મદીનેસે મુઝે કામ–વો૦ શેહર હઈ જીસ બનમેં હો ઝહરાકા ગુલઅંદામ
મેં યહાં ન રહુંગી મેરે રેહનેકા ન લો નામ–ભાઇ મુઝે માઅલૂમ હઈ ઇસ કૂચકા અંજામ

બાબાને મેરે હાથમેં હાથ ઉનકા દિયા હઈ
અમ્માને મુઝે ભાઇકે હમરાહ કિયા હઈ. ૧૯

યે૦ કેહકે જો રોઇ અસદુલ્લાહકી પ્યારી–ઈબ્નેે હનફીયાઁકે ભી આંસૂ હુએ જારી
હંઝરતને કહા ભાઇસે બા ગિર્યઓ ઝારી–બેહનેં મેરી કૈદી હો યે હઈ મરઝીએ બારી

કટકર સરે શબ્બીર તો નેઝેપે અલમ હો
પીછે ખુલે સર કાફેલએ અહલે હરમ હો. ૨૦

યે૦ સબતો મેરે સાથ હઇ મુશકિલકી સફરમેં–પર ફાતેમા૦ સુગરાકો મઈ છોડ આયા હૂં ઘરમેં
હઈ ઉસકી જોદાઇસે અજબ દર્દ જેગરમેં–ડર હઈ કહીં મરજાએ ન વો૦ હીજરે પેદરમેં

રોએ તો મેરે સરકી કૈસમ દીજીયો ભાઇ
બીમારકો છાતીસે લગા લીજીયો ભાઇ. ૨૧

સુગરાકા સુના નામ તો બાનૂ યે૦ પોકારી–કેહદીજો કે માદર તુમ્હેં ભૂલી નહીં વારી
બેહનોંકો ભી હઈ આઠ પહર યાદ તુમ્હારી–અસગર મેરી ગોદીમેં કીયા કરતા હઈ ઝારી

રાતોંકો તેરે ગમમેં નહીં સોતે હઈ સુગરા
જબ ઝિક્ર તેરા હોતા હઈ તબ રોતી હઈ કુબરા. ૨૨

માં સદકે ન તુમ આપકો કુડહ કુડહકે ઘુલાના–હમજોલિયોંકો પાસ મહેલ્લેમેં બુલાના
બાબાકે લિયે છોડ ન દીજો કહીં ખાના–રૂકૂંગી અગર મેરા કહા તુમને ન માના

અય્યામે જોદાઇ ભી ગુઝર જાએંગે બેટી
અલ્લાહ જો ફેરેગા તો ફિર આએંગે બેટી. ૨૩

સબ બીબીયાં રોને લગીં સુન સુનકે યેહ તકરીર–છાતીસે લગા બાઇકો રૂખસત હુએ શબ્બીર
થા હાજીઓંમેં ગુલ કે રહે હૈંજીતો તૌકીર–કિસ શાનસે આસાને જુદા હોતે હૈં રહગીર
ક્યા નૂર હૈ !!! ચેહરેપે હરએક ગુંન્ચે દહનકે
યેહ ફૂલ હૈં સબ ફાતેમાહ ઝહરાકે ચમનકે. ૨૪

અબ્દુલ્લાહ જાઅફરને કહા શેહસે યું નાગાહ–ક્યું કિબ્લએ હાજાત ચલે કાઅબેસે ? હૈ આહ !!!
ઔર ઇતની મેરી બાત ભી અબ માનીએ લિલ્લાહ–જુદ જાઇએ કુંબેકો ન લે જાઇએ હમરાહ
ગો હોગા કલક દૂરીયે સુલતાને ઓમમકા
પર કાઅબેમેં રેહ જાએગા પરદા તો હરમકા !!! ૨૫

યે સુનકે હરમમેં હુવા કોહરામ કંઝારા–પરદેકે કરીબ આનકે ઝૈનબને પોકારા
બસબસ મેરે સાહેબ ન યેહ ફિર કહીયો ખુદારા–હૈહૈ તુમ્હેં તનહાઈ હૈ સય્યદકો ગવારા
બિન ભાઇકા મુજકો કિયે દેતેહો અભીસે
બિછડી હૂં ન બિછડુંગી હોસૈન ઇબને અલીસે. ૨૬

ક્યા મરગઇ ઝૈનબ ? જો અકેલે યેહ સેધારેં–રાઝી હૂં હોસૈન અપને કદમ પર મુઝે વારેં
સબ કુંબેકે સર તેગસે જલ્લાદ ઉતારેં–પર એક પેસરે ફાતેમાહ ઝહરાકો ન મારેં
ક્યા તુમને કહા !!! ખૂને જેગર પીતીહૂં સાહેબ
ભાઇકો ફકત દેખકે મૈં જીતીહૂં સાહેબ. ૨૭

મૈં સમઝી જો ઇસ બાબમેં મતલબ હૈ તોમ્હારા–બેટોંકી જુદાઇ નહીં વાલીકો ગવારા
મુખ્તાર હો તુમ ઉનકે કિયા મૈંને કેનારા–ઔલાદ તુમ્હેં પ્યારી હૈ ભાઇ મુઝે પ્યારા
બેટોંકો તુમ્હારે તુમ્હેં દે જાએગી ઝૈનબ
જાન અપની ફકત સદકેકો લે જાએગી ઝૈનબ. ૨૮

એક આહ ભરી ઔર પુકારા વોહ વફાદાર–હૈહૈ હમેં હોનાથા ઇન્હીં રોઝોંમેં બીમાર
તુમ પા બ રેકાબ ઔર રમદકા[1] મુઝે આઝાર–આંખોંસે મૈં ચલતા મગર અબ ક્યા કરૂં નાચાર
દોહ નૂરે નઝર હકને એનાયત જો કીયે હૈં
ખાદીમને વોહ નાઅલૈન ઉઠાનેકો દીયે હૈં. ૨૯

વલ્લાહ જો કુચ ઔર સમઝકર યેહ કહાહો–ડર થા કે ન બેપરદગીએ આલે અબાહો
વોહ બોલીં જો સર ખુલના હી કીસમતમેં લેખાહો–ફિર ઉસકા એલાજ આપસે ક્યા, ભાઇસે ક્યાહો
ખાના હો, ન પીના હો, ન ઘર હો, ન વતન હો
યેહ સબ હો મગર ભાઇકે સાયેમેં બહન હો. ૩૦

શેહ રોને લગે સોચકે ઇસ બાતકા અંજામ–કાઅબેસે સૂએ કૂફા ચલે કિબ્લએ ઇસલામ
નાગાહ યેહ અબર કાફલેમેં શેહકો હુઇ આમ–માઅલૂમ નહીં હોતે હૈં ઝૈનબકે ગુલ અંદામ

1 આંખો દુખવાની બીમારી.

યેં સુનતેહી ગૈરતસે પડા રાઅંશા બદનમેં
ઝઈનબથી અંમારીમેં મગર દમ ન થા તનમેં. ૩૧

દમ રૂકને લગા ચાહા કે પરદેકો ઓઢાદેં—ઓર ચાર તરફ આનો મોહંમદકો સદા દેં
પર સોચીં કે અકબર ન કહીં સરકો ઝોકાદેં—નઝદીક યેં થા ઉનકો ન મહંમિલસે ગેરાદેં
નાગાહ હુવા ચર્ખે જહાં ગર્દકે બદલે
કિબલેસે ધુંવા ધાર ઉઠી ગર્દકે બદલે. ૩૨

બદલેમેં ચમકતે હૂએ દો ચાંદ બરાબર—ઘોડોંકો લગાએ હુએ પાએ સૂએ લશકર
પોંહચે જો કરીબે શુતૂરે દુખતરે હૈદર—ચિલ્લાએ હમ આદાબ બજા લાતે હૈં માદર
ગુસ્સેમેં ભરી બઈઠીથા રોને લગી ઝઈનબ
ચિલ્લાઇ કે માં કાહેકો હોને લગી ઝઈનબ. ૩૩

ક્યા કામથા? ક્યું આએ? યહાં કિસલિએ આએ?—કુચ અબતો બહોત આપસે ઇખ્લાસ[1] બડહાએ
જાઓ વહીં સાએમે પેદર તુમકો બેઠાએ—યહાં ચલતી હૈ લૂ ફલસા મુંહ નાંસ[2] ન જાએ
અકબરભી કહેં અબ તો યેં તકસીર ન બખ્શું
અઈ તો સહી મરજાઉં તુમ્હેં શીર ન બખ્શું. ૩૪

યેં લૂ હૈ મેરે ભાઇકે બચ્ચોંકે લિયે હાય—જો કુચ હૈ સો બાબા હૈ યહાં કિસકે લિએ આય
ફિર જાઓ વહીં બાપ કહીં સાયેમેં બિઠલાય—યહાં ધૂપ હૈ મુંહ ખુશ્ક ન હો રંગ ન સોતલાય[3]
ગરમીકે સફરકા તુમ્હેં અંદેશઓ ગમ હૈ
સચભી હૈ કે સિન અસગરે શશ માહસે કમ હૈ. ૩૫

ક્યા માંકો યેં સમઝે? કે હૈ મોહતાજ હમારી—અકબર જીયે પરવાભી નહીં મુઝકો તુમ્હારી
ઘર ભાઇકા આબાદ રખે ખાલેકે બારી—બસ ખૈર યહીંતક થી યેં સબ વાસેતા દારી
અકબરભી કહેં અબ તો યે તકસીર ન બખ્શું
અઈ તો સહી મરજાઉં તુમ્હેં શીર ન બખ્શું. ૩૬

થર્રાને લગે ગૈરકે અરક[4] હોકે વો સફદર—ચિલ્લાએ કે અમ્માં પેસરે સિબ્તે પયમબર
ઇસ રાહમેં પ્યારે ન દિલો જાં ન તનો સર—સુન લિજીયે, ફિર આપ ખફા હોજીયે હમપર
દેર ઉસસે હૂઇ બાબાકો ગશ આતેથે અમ્માં
કુચ ઉનસે હમ અપને લિયે લેખવાતેથે અમ્માં. ૩૭

ફિર ખોલકે એક ખત દિયા, વો બોલી, યેંક્યા હૈ?—કી અર્ઝ બડે ફખરસે મોબાહાતકી[5] જા હૈ
હમ દોનોંકા આકા પેસરે શેરે ખુદા હૈ—ખત બાબાને બંદોકી ગોલામીકા લિખા હૈ
એક રોઝ બહોત કામ યેં ખત આએગા અમ્માં
જન્નતકા કબાલા હમેં મિલજાએગા અમ્માં. ૩૮

કુચ્છ ઔરભી હૈ પડહનેમેં ફરમાઓ ન તાખીર—પડહને લગી ઉસ નામેકો શબ્બીરકી હમશીર[6]
દેખા કે કલમબંદ હૈ ફરઝંદોકી તકરીર—પર ખતકી તમામીપે યેં મઝમૂન હૈ તહરીર

૧ મોહબ્બત. ૨ સુકાઈ જવું-કરમઇ જવું. ૩ રંગ ફીકકો થઇ જવો. ૪ પરશેવો (પસીનો) ૫ ફખર ૬ બહેન.

માભૂપે ફેદા હોનેકી થી દોનોંકો શાદી
બાકી હઈ રેઝા માંકી પેદરને તો રેઝા દી. ૩૯

યેઽ પડહતેહી મહૅમિલસે ગિરી પ્યારકે મારે-દી શેહકો સદા અઈ અસદુલ્લાહકે પ્યારે
કેહદો કે રફીકૅ આપકે હોજાએ કેનારે-પ્યાર આયા હઈ ઝઈનબકો ગોલામોંપે તુમ્હારે

સબ હટગએ બેટોંપે વેલા[1] દેખકર ઉનકી
લીં ઝુકકે બલાએં ઇધર ઇનકી ઉધર ઉનકી. ૪૦

કાઅઁબેસે ગએ જબ કઈ ફરસઁખ શાહે દઈ જૂર-રસ્તેમેં ઝોરારાઽ બિને સાલેહ હુવા મૌજૂદ
કી અઁર્ઝ કે અઈ રાહબરે ઝાદએ મકસૂદ-યા શાહ, કહાં જાતેહો? છોડે દૂએ માઅઁબૂદ

ફેકો હઈ ગર કૅસ્દ તો ફિરજાઇએ હૅઝરત
ડરતાહૂં કે આઅઁદામેં ન ઘિર જાઇએ હૅઝરત. ૪૧

વહાં હોચુકે હઈ જમઅઁ કઈ લાખ સેતમગર-અતરાફએ જાનિબસે ચલે આતે હઈ લશકર
હઈ તશનએ ખૂં આપકે યા સિમ્તે પયમબર-મલઉનોંકી તેગો તબરો નેઝએ ખંજર

ફૌજમેં ગેહી માઅઁરકાઽ દિનભર નઝર આયા
"શિમ્ર"આયા"સેનાન"આયા"હૂર"આયા"ઓમર"આયા. ૪૨

ચડહતી હઈ ઉધર ચરખંપે[2] તલવારોંકી ધારેં-બેહતર હઈ કે ઉસ સિમ્તકો હૅઝરત ન સેધારેં
અઈસે નહીં વોઽ લોગ કે સર આપપે વારેં-હઈ શોર કે આએતો નબી ઝાદેકો મારેં

ફૌજોંકીભી આમદ સહૅરો શામ હઈ મૌલા
યેઽ આપકી દાઅઁવતકા સરંજામ હઈ મૌલા. ૪૩

ફૌજ આપકી મુઝકો નઝર આતી હઈ બહોત કમ-ગિરદેમેં કઇ કોસકે હઈ લશકરે અઝલમ
શેહઝાદોંકે સિન છોટે હઈ અઈ કિબ્લએ આલમ-જાનેકો ઉધર જંગકા સામાં હઈ મોકદ્દમ

અનસારભી લશકરસે નેકલ જાએંગે અકસર
જાતેતો હઈ પર વકતપે ટલ જાએંગે અકસર. ૪૪

હૅઝરતને કહા રાસ્ત યેઽ સબ તેરાબયાં હઈ-જો ઉનકે દિલોમેં હઈ વોઽ સબ મુઝપે એયાં હઈ
ઉસ શેહરમેં એકએક મેરા દુશમને જાં હઈ-કુચ્છ ગૅમ નહીં વાં જમઅઁ અગર ફૌજેગિરાં હઈ

સર અપના તહે તેગ મઈ ધરનેકો ચલા હૂં
લડનેકો તો જાતા નહીં મરનેકો ચલા હૂં. ૪૫

સાથ આએ હઈ જીતને મુઝે યેઽ ભી નહીં દરકાર-ઉનકા નહીં તાલિબ જો હઈ દુનયાકે તલબગાર
પર અપને અઁઝીઝોંકી મોહૅબ્બતસે હૂં નાચાર-ફિરજાએ જો યેઽભી તો મઈ હોજાઉં સોબુક[3]બાર

પર મુજકો યકીં હઈ કે કેનારા ન કરેંગે
આએ હઈ મેરે સાથ મેરે સાથ મરેંગે. ૪૬

દુનયાસે ગએ જીનકી તમન્નામેં પયમબર-ગો કમ હઈ યેઽ અહલેવફામેં મેરે યાવર
"મિકદાદ"હઈ કોઇ, કોઇ"સલમાં"કોઇ"બુઝર-જુરઅતમેં[4]હઈ એક એક બ સદ"માલેકેઉશતર"

જો ગૅમમેં મેરે નાલઓ ફરયાદ કરેંગે
ઉનકો બહોત અહલે જહાં યાદ કરેંગે. ૪૭

---

૧ મોહબ્બત-પ્યાર. ૨ તલવાર ચાકુ વગેરેઓને ધાર કાઢવાનું. (ગરખ) ૩ હલકું વજન.
૪ બહાદુરીમાં.

જીસ ગાઝીકી તલવાર હઝારોંમેં ચલી હઈ-યેહ સાઅદે વફાદારે સઈદે અઝલી હઈ
" અમિર "સા જવાંયાવરે ફરઝંદે અલીહઈ-એક શેર મેરા ઇબ્ને " મોઝાહિરસા " વલી હઈ
ઇસ તરહકે જરીર[1] કિસી ફૌજમેં કમ હઈ?
નામે ઉનકે મેરે સાથ શહીદોંમેં રકમ હઈ. ૪૮

ઓર મેરે અઝીઝોંમેં જો યેહ લડકે હઈ દો ચાર-ખુલ જાએંગે ઇન શેરોંકે જોહર દમે પઈકાર
હરચંદ કે દેખી નહીં ચલતી હૂઇ તલવાર-પર ઇનપે ઝફરયાબ[2] ન હોવેંગે સિતમગાર
પઈદલ મેરે લશકરકા સવારોંસે લડેગા
બચ્ચા મેરા એક એક હઝારોંસે લડેગા. ૪૯

શેરો કે ઝોરારાવને યે કી અર્ઝ કે સરવર-થોડેસે જવાં લાખોંસે હોતે નહીં સરબર
ઉસસે કહા દો ઉંગલીયાં સરવરને ઉઠાકર-લે દેખ !!! તૂ કુતબા મેરા ઓર કુદરતે દાવર
ક્યા દેખા કે દર ખુલગએ હઈ સાતોં ફલકકે
ઉતરે ચલે આતે હઈ પરે ફોજે મલકકે. ૫૦

નુરાની અબાએં હઈ સોફઈદ ઉનકે હઈ પોશાક-ઓર હુસ્નમેં મહતાબસે રૌશન હઈ રૂખે પાક
હાથોંમેં તો નેઝે તહેરાં તોસને[3] ચાલાક-તલવારેં હમાઇલ હઈ તો ચેહરે હઈ ફરહનાક[4]
ગુલ હઈ કે બહોત ફૌજ હઈ કમ સિબ્તે નબીકી
હાં જલ્દ કરો ચલકે કોમક[5] ઇબ્ને અલીકી. ૫૧

લિખ્ખી હઈ ઝોરારાવ બિને સાલેહને રેવાયત-એક દમમેં હૂઇ ફૌજે મલાઇકકી યેહ કસરત
જુઝ હક ન શોમાર ઉનકા થા મુમકિન કિસી સૂરત-ઉસ વકત ઝોરારાવ સે યેહ કેહને લગે હઝરત
યાવર મેરે દેખે ? મેરે ગમખ્વારોંકો દેખા ?
ક્યૂં !!! સય્યદે બેકસકે મદદગારોંકો દેખા ?. ૫૨

ફિર કેહને લગે હંસકે ઝોરારાવ સે યેહ સરવર-આલિકદકી એનાયતસે યેહ સામાં હઈ મોયસ્સર
ચાહૂં તો કરૂં જંગ મંઈ ઉસ ફૌજસે ચલકર-કિસ ઝીસ્તપે હૂં તાલેબે જમઇય્યતે લશકર
મકસૂદ હઈ મુઝે મનઝૂર કે સર તનસે જોદા હો
તો મગફેરતે ઉમ્મતે મહબૂબે ખુદા હો. ૫૩

જબતક મેરા સર કટકે જોદા હોગા ન તનસે-જબતક મંઈ નહીં રેહનેકા મહરૂમ કફનસે
જબતક મેરે બચ્ચે નહીં બંધે હઈ રસનસે[6]-જબતક કે યેહ ભાઈ નહીં છુટનેકા બહનસે
જબતક શહે મઝલૂમ મેરા નામ ન હોગા
ઉમ્મતકી શેફાઅતકા સરંજામ ન હોગા. ૫૪

યેહ કેહકે ઝોરારાવસે ચલે સરવરે ઝીશાં-જો આસ પરા બાંધે હૂએ ફોજે બની જાં[7]
સરદારને કી અર્ઝ કે અઈ દીનકે સુલતાં-હમ શીઆહ હઈ બઅશા હઈ અલીને હમેં ઇમાં
હમ આપકો લડનેકે લિયે જાને ન દેંગે
ફરઝંદે યદુલ્લાહપે આંચ આને ન દેંગે. ૫૫

કિસ કોમસે દરપેશ હઈ હઝરતકો લડાઇ-મૌલાને ગોલામોંકી ન ક્યૂં ફૌજ બુલાઇ?
કૌન અઈસે હઈ સરકશ? ઉન્હેં કુચ્છ શર્મ ન આઈ !!!-કરતે હઈ મોહમ્મદકે નવાસેસે બુરાઈ !!!

૧ પેહલવાન. ૨ ફતેહ. ૩ ઘોડા. ૪ બહુજ પ્રફુલ્લિત ખૂશી. ૫ મદદ ૬ દોરડાથી ૭ જીન.

જંગ ઉનસે કરેં દીજે હમેં હુકમ વેગા[1] કા
જો આપકા દુશમન હઈ વો૦ દુશમન હઈ ખુદાકા. ૫૬

શેહને કહા શર્મ આતી હઈ કયા !!! નામ બતાઉં–વો૦ ઉમ્મતે અહમદ હઈ મંઈ કયા !!! ઉનકો સતાઉં ગંઈર ઉનકો જો સમઝૂં તો બુલાનેપે ન જાઉં–સબ મુઝકો ગવારા હઈ જો તકલીફ ઉઠાઉં

તલવારેં બગંઈર ઉનકે મેરે ખૂંમેં ભરે કોન ?
કંત્લ ઉનકો કરો તુમ તો મુઝે કંત્લ કરે કોન ? ૫૭

તુમ લોગોંકે હાથોંસે ગિરફતાર હોં વો૦ સબ–ફિર રસ્સીસે કિસતરહં બંધે બાઝૂએ ઝઈનબ શબ્બીરકો હઈ મરઝીએ અલ્લાહસે મતલબ–એજુર્મ કેસાસ ઉનસે ગવારા હઈ મુઝે કબ

કયૂંકર ઉન્હેં બરબાદ કરૂં હુજ્જતે હંકં હૂં
લાઝિમ હઈ મુઝે રહંમ કે મંઈ રહંમતે હંકં હૂં. ૫૮

હંકં તુમકો જઝા દેવે કરો જાકે અબ આરામ–જાતા હૂં સૂએ "મારેયા૦" મંઈ એકસો નાકામ આશૂરે મોહર્રમકો હો જબ અંશ્રકા હંગામ–વહાં આઈયો ખુલજાએગા ઇસ કૂચકા અંજામ

જાના હઈ યહાંસે વહીં ઇસ કુસ્તએ ગંમકો
ઉસ વકંત ન આએતો ન ફિર પાઓગે હમકો. ૫૯

જીન્નાંત યો૦ સુનકર ગએ કરતે હુએ ઝારી–ઓર આગે બડહી સિબ્તે પયમબરકી સવારી યૂં જાતાથા વો૦ કાફેલએ અંશેકે બારી–જીસતરહં ગોલિસતાંસે ચલે બાદે બહારી

પડતીથી યો૦ ગરમી કે મોસાફિર થે કંલકંમેં
હુએ હુએ થે ફાતેમા૦કે ફૂલ અરકંમેં. ૬૦

મરસિયા દૂસરા મનઝિલે શોકૂક પર હઝરત એમામ હોસએન અ. કો મસલિમ અ. કી શાહાદતકી ખબર હોનેકે બયાનમે

કાઅંએસે હુવા કૂચ જો સુલતાને ઝમનકા–એક એક કંદમ સામના થા રંજો મેહંનકા ગંમ થા શહે મઝલૂમકો યારાને વતનકા–ગરમીસે અંજબ હંાલ થા ઝહરાકે ચમનકા

કોસોં કહીં પાની થા ન સાયા ન શજર થા
લૂં ચલતીથી ઓર ધૂપ થી બેતાબ જીગર થા. ૧

વારિદ હૂએ નાગાહ વહાં સય્યદે વાલા–મુસલિમકી શહાદતકી ખબર પોંહચીથી જીસ જા વો૦ હંશ્રકી મનઝિલથી કેયામતકા થા સહંરા–નામ ઉસકા "શોકૂંકં" અહસે રેવાયતને હઈ લિખ્ખા

ખઈમે હુએ ઇસતાદા૦ શહે અંરઝો સમાકે
ઓર મહંમેલોંસે ઉતરે હરમ શેરે ખુદાકે. ૨

ઉસદિન થા અંજબ હંાલે દિલે સય્યદે અબરાર–મુસલિમકી ઉન્હેં યાદથી ઓર ચશ્મ થી ખૂંબાર દર્દ ઉઠતાથા રેહરેહકે કલેજેમેં કઇ બાર–ન ખઈમે મેં આએ ન સોકઈનાકો કિયા પ્યાર

થી યાદ ન સુગંરાકીબી ઝહરાકે ખલકૂકો
પર અશ્ક ભરી આંખેં થી કૂફેકી તરફકો. ૩

[1] લડાઇ.

ફરમાતેથે દિલસે શહે મઝલૂમ હરએક બાર—મુસલિમકી જુદા ગૈર કરે હૈ દિલે નાચાર
ચેહરેસે રોકુંયાં કે યતીમી હૈ નમૂદાર—અગલબ હૈ કે મુસલિમ હુએ આફતમેં ગિરફતાર

ગર જીતે હૈં તો કૂફેસે વોં આકે મિલેંગે
ગર મરગએ જન્નતમેં હમેં જાકે મિલેંગે. ૪

ફિર આપને અકબરસે યેં ફરમાયા કે દિલબર-કુરસી દરે ખૈમેપે બેછાદો કોઇ લાકર
તશવીશ હૈ કુચ્છ મુઝકો અભી બૈઠૂંગા બાહિર-અકબરને કહા બાંધકે હાથ અપને કે બેહતર

કુરસી જો બેછાઇ પેસરે માહેજબીને[1]
જલવાં કિયા કુરસીપે શહે અર્શે નશીંને. ૫

કુરસી પે મગર બૈઠેથે યૂં સિબ્તે પયમંબર—હૈરાનો પરેશાનો સરાસીમઓ[2] મુઝતર
થી નોક તો તેગે શહેમરદાંકી ઝમીં પર—ઓર કબ્ઝએ શમશીરપે થા દસ્તે મોતહૈર

તશવીશસે કબ્ઝેપે ઝોકાએ હુએ સરકો
ઓર દેખના ઘબરાકે ઇધર ઓર ઉધરકો. ૬

અબ્બાસને કી અર્ઝ હોઝૂરે શહેવાલા—કુચ્છ આજ તરદ્દુદમેં નઝર આતે હૈં આકો
ખોલી ન કમર આપને ન અસલેહાં[3] ખોલા—ન આજ સોકૈનાકો દિયા જાકે દેલાસા

હરચંદ નહી ખાકસે કુચ્છ નુકસ કમરકો
ધો, ડાલીએ ચહરેસે મગર ગરદે[4] સફરકો. ૭

શેહ બોલે કે હૈં આજ હવાસ અપને પરેશાં—દિલ મેરા ભર આતા હૈ કુચ્છ બૂંદ બખૂંદ ઇસઆં
જબ હોશ બજા હોં તો સોકૈનાકા બી હો ધ્યાં—ખૈમેભી નઝર આતે હૈં ઇસદમ મુઝે વૈરાં

દિલ મેરા કઇ રોઝસે મુસલિમમેં લગા હૈ
કયા જાનીએ ભાઇપે મેરે હાદેસા કયા હૈ !!! ૮

અબ્બાસને કી, અર્ઝ જો હુકમ આપકા પાઉં—મુસલિમકી ખબર લેનેકો મૈં કૂફેમેં જાઉં
શેહને કહા અબ્બાસે અલી કયા મૈં બતાઉં—ભેજૂં જો તુમ્હેં હાથહી જીનેસે ઉઠાઉં

આંખોંકે તલે ગર તેરી સૂરત ન રહેગી
ફિર બૈઠને ઉઠનેકીભી તાકત ન રહેગી. ૯

પર એક યેં તકલીફ તુમ્હેં દેતે હૈં અબ હમ—હાં જાકે સરેરાહ તુમ ઇસતાદાં હો ઇસદમ
ઓર કૂફેસે જો આએ ઇધર હૈ મેરે હમદમ—દરયાફત કરો તુમ ખબરે મુસલિમે પુરગમ

અબ્બાસે અલી મુજકો જો અબ દર્દે જેગર હૈ
બસ ઉસકી દવા મુસલિમે બેકસકી ખબર હૈ. ૧૦

તસલીમ બજા લાકે ચલા ઇમને યદુલ્લાહ—ઓર ટેકકે નૈઝાં હુવા ઇસતાદાં સરેરાહ
પૈદા હુવા એક નાકે સવાર ઇતનેમેં નાગાહ—માનિંદે જરસ[5] કરતાથા વોં નાલએ જાં કાહ

ચહરેસે એયાં હૈ કે ગિરફતારે બલા હૈ
ટુકડે હૈ જો દામન તો ગિરેબાન ફટા હૈ. ૧૧

---

૧ હઝરતઅલી અકબર અ. ૨ હયરાન. ૩ હથીયાર (હથીયાર બાંધેલા હોય તે). ધુળ. (રસ્તાની ધુળ ઉડેલી હોય તે જેને ગરદ કહીયે છીએ) ૫ ઘંટાની આવાઝ (રણકારો)

યેં દેખકે અબ્બાસને જૌલાં[1] કિયા રહવાર[2]—ઔર મુતૈસેલે નાકે સવાર આયા અલમદાર
ફરમાયા કે અય દરદો મોસીબત કે ગિરફતાર—નાલાં હય તૂ ક્યૂં ? ચર્ખસે ક્યા પોંહચા હય આઝાર?
રોતા હય ગૈરીઓંકી તરેહ આહો ફોગાંસે
જાતા હય કહાં ઔર તૂ આતા હય કહાંસે. ૧૨
વો બોલા કે આતા તો હૂં કૂફેસે મંય નાલાં—તુમ કૌન હો ? જો પૂછતે હો હાલે ગૈરીબાં
યેં કેહને લગે હમભી હંય એક બે સરો સામાં—મિસકીનો ગૈરીબુલ વતનો મુઝતરો હૈરાં
હમકો ભી બડા શિકવા હય ઇસ ચર્ખે કોહનસે
ઇસ ધૂપકી શિદ્દતમેં નેકાલા હય વતનસે. ૧૩
કૂફેસે જો આતા હય તો અય બેકસો નાચાર—મુસલિમકે ભી અહેવાલસે કુચ્છ તૂ હય ખબરદાર ?
હય સખ્ત મોશવ્વશ[3] મેરા આકો શહે અબરાર—વો બોલા કરો નામ તો આકોકા તુમ ઇઝહાર
યેં બોલે કે આકો મેરા વો હૈકેકા વલી હય
કૌનયનમેં જો એક હોસયન ઇબ્ને અલી હય. ૧૪
આકો હય મેરા વો જો હય કૌનયનકા આકો—મૌલા હય મેરા વો જો દો આલમકા હય મૌલા
જદ્દ ઉસકા હય વો સબ ક્લેમા પડહતે હંય જીસકા—બાબા હય અલી, ભાઇ હસન, વાલેદા ઝહરા
કુરસીપે જો બયઠા વો ઝોકાએ હુએ સર હય
ભાઇ મેરા આકો યેહી ઝહરાકા પેસર હય. ૧૫
મુસલિમકી તો રોદાદ હય સબ મુઝપે હોવયદા—પર ગૈરકે સુનનેકે વો કાબિલ નહીં અસલા
અબ્બાસને ફરમાયા ન કેહ મુઝસે તૂ અચ્છા—વો હાલ બયાં કીજીયો પેશે શહે વાલા
સુનલેંગે ઉસ અહેવાલકો હમ શાહે ઓમમસે
શબ્બીર કોઇ બાત છુપાતે નહીં હમસે. ૧૬
યેં કેહકે ઉસે લાએ હોઝૂરે શહે આલમ—તસલીમકો નાકેસે ઉતરકર વો હુવા ખમ
દિલ શાહકા સીનેમેં ધડકને લગા ઉસદમ—હઝરતસે કહા ઉસને કે ફખરે બની આદમ
અબ ખયમએ ખલવતમેં ચલેં આપ યહાંસે
મુસલિમકી મંય રોદાદ કહૂં શાહે ઝમાંસે. ૧૭
યે સુનતેહી કુરસીસે ઉઠા ઇબ્ને યદુલ્લાહ—ઔર ખયમએ ખલવતમેં ઉસે લેકે ચલે શાહ
પોંહચી યેં ખબર ઇંતરતે અતહારમેં નાગાહ—કૂફેસે કોઇ આયા હય નઝદે શહે ઝીજાહ
ક્યા જાનિએ કેહના ઉસે શબ્બીરસે ક્યા હય ?
અબ ખયમએ ખલવતમેં ઉન્હેં લેકે ચલા હય. ૧૮
ઝયનબકો તરદ્દુદ હુવા કેહને લગી રોરો—ખલવતમેં મેરે ભાઇસે ક્યા કામ હય ? ઉસકો
મંય ડરતી હૂં હય અહલે દગા કૂફીયે બદખો—ફરઝંદોસે કેહને લગી બયઠે હુએ ક્યા હો !!!
દેખો તો યે કૌન આયા હોઝૂરે શહેદીં હય
તલવાર તો બાંધે હુએ વો શખ્સ નહીં હય ? ૧૯
તલવાર વો બાંધાહો તો અય પ્યારો ખબરદાર—કેહતીહૂં બ તાકીદ કે લે લીજીયો તલવાર
પ્યારે મેરે ભાઇસે સફરમેં રહો હુશયાર—પોંહચા ઉન્હેં કુચ્છ સદમા તો માં હોએગી બેઝાર

૧ દોડાવવું. ૨ ઘોડો. ૩ ફીકરમાં પડેલા.

પરદેસમેં યૂં છોડ દિયા શાહે ઝમનકો
કિસ કામકે ફિર તુમ અભી ફિર જાઓ વતનકો. ૨૦

ફિઝ્ઝાને કહા યેહ નહીં તશવીશકા હંગામ–મુસલિમકી ખબર લાયા હઈ વો૦ મર્દે ખુશ અંજામ
ઝઈનબને કહા ફિર ઇસે તનહોઇસે કયા કામ ?–ગર હોએ છુપાના . તો કહે કાનમેં પઈગામ
ડર લગતા હઈ ઇન કૂફીયોંકે જોરો જફાસે
શબ્બીરકો કઇબાર દિયા ઝેહર દગાસે. ૨૧

ઝઈનબસે કહા ઝવજએ મુસલિમને યેહ રોરો–મુસલિમકા કભી નામભી લેતી નહીં મંઈ તો
યેહ ભી નહીં કેહતી કે ખબર ઉનકી મંગાદો–સદકે કિયા મુસલિમકો તસદ્દુક કિયા લોગો
મુજકો નહીં મનઝૂર ન પૂછે વો૦ ખબરકો
ખઈમેમેં બુલાલો કોઇ ઝહરાકે પેસરકો. ૨૨

ખઈમેમેં તો અંદેશા થા સબ બીબીયોંકો આહ–વ્હાં આને મોહમ્મદ જો ગએ મુત્તસેલે શાહ
દેખા વો૦ મોસાફિર તો હઈ શબ્બીરકે હમરાહ–ઓર હાથમેં હાથ ઉસકા લિયે હંઈ શહે ઝીજાહ
દિલમેં કહા મામૂંકા તો ઉસપર યેહ કરમ હઈ
ખાતિર શેકની ઇસકી કરેં હમ તો સેતમ હઈ. ૨૩

નઝદીક જો પોંહચે તો કહા દોનોંને હંસકર–આયા હઈ તૂહી કૂફેસે ? અઈ બંદએ દાવર
દેખેં તો તેરી તેગકો હમ કઈસા હઈ જોહર–તૂ ખઈમેમેં જા સાથ શહેદીં કે બેરાદર
તલવારકે લેજ્નેકા દસતૂર નહીં હઈ
ઓર દુખ્તરે ઝહરાકો યેહ મનઝૂર નહીં હઈ. ૨૪

શેહ સમઝે કે ઝઈનબને હઈ ઇનદોનોંકો ભેજા–ઉલફત યેહ ઉસીકી હઈ યેહ હઈ પ્યાર ઉસીકા
ફરમાયા કે તેગ ઉસકી ન લો દોસ્ત હઈ મેરા–યેહ રૂતબએ ઓલાદે નબીકા હઈ શનાસા[1]
આઝુરદગી ઉસકી નહીં મનઝૂર હઈ પ્યારો
યેહ મેરી મોરવ્વતસે બહોત દૂર હઈ પ્યારો. ૨૫

ઝઈનબસે યેહ કેહના કે કરો ફિક્ર ન ખાહર–હરએકકી તલવાર નહીં ચલનેકી મુઝપર
વો૦ શિમ્રકા ખંજર હઈ જો કાટેગા મેરાસર–ઉસ વક્ત તો હોગા ન કોઈ યાર ન યાવર
જલ્લાદ મુઝે ઝબ્હ કરેગા જો લેટાકર
ઉસકા તો કોઇ હાથભી પકડેગા ન આકર. ૨૬

યેહ કેહકે ગએ ખઈમએ ખલવતમેં[2] જો સરવર–બિઠલા લેયા ઉસ શખ્સકો મસનદકે બરાબર
ફરમાયા કે અઈ ભાઇ તૂ પેહલે યેહ બયાંકર–હઈ ખઈરસે તો ? કૂફેમેં, વો૦ મેરા બેરાદર
આગાહ હુએ ? આનેસે વો૦ સિબ્તે નબીકે
આએંગે વો૦ ? લેનેકો હોસઈન ઇબ્ને અલીકે. ૨૭

સુનતાહૂં કે કૂફી હુએ સબ દાખેલે બઈઅત–રૌનકપે હઈ દીને નબીઓ હુકમે શરીઅત
મુસલિમકે પેસર કઈસે હંઈ ? કયા ઉનકી હઈ સૂરત ?–માદરકી જોદાઇમેં તો કરતે નહીં રિક્કત?
હઈ ધ્યાન ભતીજોંકા બેરાદરસે ઝેયાદા૦
અકબરસે ઝેયાદા૦ હઈ વો૦ અસગરસે ઝેયાદા. ૨૮

૧ ઓળખવા વાળાઓમાંથી. ૨ એકાંતમાં.

ઘબરાકે હાલ પૂંછતેથે શાહે નામદાર–ગિરાગરકે વો૦ કંદમપે યે૦ કેહતાથા બારબાર
ફિર ચલીયે અબ વતનકી તરફ બહરે કિર્દગાર–કૂફેમેં સબ હૈ અંન્દેશેકન ઓર સેતમશેઆર
આલે રસૂલે પાકપે કયા કયા જફા ન કી !!!
યે૦ હૈ વોહી જીન્હોંને અલીસે વફા ન કી. ૨૯

હાથોંકો જોડતાહૂં મૈં શાહા ન જાઈએ–બહરે અલીય્યો અહુંમદો ઝહરા ન જાઇએ
ઉસજા દગાં હૈ સય્યદ વાલા ન જાઇએ–આકા ન જાઇએ મેરે મૌલા ન જાઇએ
કયા દૂર હૈ !!! જો આકિફે[1] દો સદે રાહ હોં
એસા નહો કે આલે મોહમ્મદ તબાહ હોં. ૩૦

યે૦ ફિક્ર હૈ જો આપકો લિખ્ખે હૈં સબને ખત–મતલૂબ યે૦ કે યહાં તલક આવે કિસી નમત[1]
મઝમૂંભી સબ ગલત હૈ એબારત ભી સબ ગલત–યે૦ ખત નહીં હૈ કતલકી તદબીર હૈ ફકત
હાકિમકા મુદ્દોઆ[2] હૈ કે ઝુલ્મો સેતમ કરે
ગર ઝૂકહોં તો હાથોંકો અપને કલમ કરે. ૩૧

કૂફી તમામ માયએ જોરો ફસાદ હૈં–મુફસિદ[3] હૈં બદ તરીક હૈં બે એઅતેકાદ હૈં
તુરબતમેં ફાતેમા૦ કે રૂલાનેપે શાદ હૈં–તેગે ઉધર હૈં દિલ સફએ ઇબને ઝેયાદ હૈં
એ હિમ્મતોને કૌનસા વાએદા વફા કિયા
કયુંકર કહૂં કે મુસલિમે બેકસસે કયા કિયા. ૩૨

ફિર ફેંકકે દસ્તાર[4] વો૦ રોરો કે પુકારા–મુસલિમકા ન લો નામ નહીં ઝબ્તકા યારા
કૂફેમેં વો૦ ઝીહુંજકી નવીંકો ગયા મારા–આગે મેરે દુનયાસે વો૦ મઝલુમ સેધારા
બેસર તો ઉસે બામપે લેજાકે કિયાથા
ઓર ખાકપે મુસલિમકા બદન ફેંક દિયાથા. ૩૩

ફિર બાંધકે ઉસ લાશકે પાઉંમેં રસનકો–કંસાઓંકે કૂચોંમે ફિરે ખિંચતે બદખો
થા મશવેરા૦ યે સબકા કે હરગિઝ ન કફન દો–ઓર સાહેબે માતમ ભી ન મુસલિમકા કોઇ હો
ન ગોર મિલી હૈ, ન કફન પાયા હૈ મૌલા
અબ લાશા દરે કૂફેમેં લટકાયા હૈ મૌલા. ૩૪

ઇતનેમેં રોતે રોતે જો કુચ્છ આગયા ખેયાલ–મુસલિમકે દોનોં બેટોંકા પૂછા અરબસે[5] હાલ
ઉસને કહા કે કયા કહૂં અય શાહે ખુશ ખેસાલ–હારિસકે હાથ આ ગએ વે દોનોં નૌ નેહાલ
એ રહમને યતીમોંપે કયા કયા સેતમ કિયે
બાઝૂ બંધે થે દોનોંકે જબ સર કલમ કિયે. ૩૫

આતાથા શેહરે કૂફેસે જીસદમ મૈં નૌહાગર–હાકિમકે આગે જાતેથે વો૦ છોટે છોટે સર
આંખે ખુલીથીં ચાંદસે ચેહરેથે ખૂંમેં તર–રૂખપર પડી લટકતીથીં ઝુલ્ફે ઇધર ઉધર
માથોંસે આશકારે[6] નેશાંને સોજૂદ[7] થે
બે રહમકે તમાચોંસે આરિઝ[8] કબૂદ[9] થે. ૩૬

૧ સબબ કારણ બહાનું. ૨ ખાહીસ ૩ ફીસાદી. ૪ પાઘડી ફેંટો ૫ તે બનીઅસદના કબીલા‌માંથી હતો અને તેનું નામ બકર હતું ૬ ઝાહેર ખુલ્લે ખુલ્લું.૭ સિજદાઓ. ૮ ગાલ.૯ લીલા ચકામા.

રોરોકે પૂંછા બચ્ચોંકી કૌઓંકા જબ પતા–વો૦ શખ્સ દોનોં હાથોંસે સર પીટને લગા
કી અર્ઝ કુચ્છ ન પૂંછીએ અય ઇબ્ને મુરતઝા–તજહીઝ[1] કફ઼ની કુઝ કુજા ઓર દફ્ન કુજા

ખંદકમેં કમ હુવા હૈ કોઇ કાએનાતમેં
ખંદકમેં લાશ બાપકી બેટે ફોરાતમેં. ૩૭

યે૦ સુનતેહી મસનદપે તડપને લગે સરવર–રોએ બહોત ઓર ઉસસે યે૦ કેહને લગે રોકર
અબ મનઝિલે મકસૂદકો જન વ્હાંસે બેરાદર–આગાહ ન ઇસ વાકેઆ૦સે હો મેરા લશકર

વો૦ તો ગયા સર પીટતા અંદૂહો અલમમેં
આએ શહેદીં રોતે હુએ અહલે હરમમેં. ૩૮

દો ઔર જો મુસલિમકે પેસર આએયે હમરાહ–રોએ ઉન્હેં સીનેસે લગાકર શહે ઝીજાહ
ફિર બૈઠ ગયા ખાકપે ફરઝંદે યદુલ્લાહ–ઝૈનબને યે પૂંછા કે તરદ્દુદમેં હૈ કયું શાહ ?

એઝાર જો ફૂકેસે દિલે શાહે ઝમન હૈ
ફિર ચલીએ યહાંસે અભી નઝદીક વતન હૈ. ૩૯

કુબરા પોકારતીથી કે સુગરાકી ખૈર હો–યા રબ મરીઝે એકસાં તનહાકી ખૈર હો
મુસલિમકી બેટી કેહતીથી બાબાકી ખૈર હો–ગુરબતમેં કાસેદે શહે વાલાકી ખૈર હો

હૈ હૈ વતનસે આનકે વો લુટગએ નહો
ભાઇ મેરે પેદરસે કહીં છુટ ગએ ન હો. ૪૦

ઇતનેમેં બડહકે શાહસે ઝૈનબને યે૦ કહા–ભય્યા મુઝે બતાઓતો રોનેકી વજહ કયા ?
ફરમાયા શાહને કે બહન કહર હો ગયા–બેટોં સમેત કત્લ હુવા ઇબ્ને અમ મેરા

મુસલિમસે કૂફીયોંને બડી બે વફાઇ કી
ગાડી ન લાશ ભી મેરે મઝલૂમ ભાઇકી. ૪૧

કેહદો સોકૈના દુખ્તરે મુસલિમકે પાસ જાય–છાતીસે જબ વો૦ પીટે તો યે૦ સરપે ખાંક ઉડાય
કુબરા બરાબર ઉસકે ઝમીંપર પછાડેં ખાય–બાપ ઉસકા મરગયા હૈ ગલેસે ઉસે લગાય

હમભી ખુદાકી રાહમેં અબ કત્લ હોયેંગે
એક દિન ઇસી તરહ હમેં સબ મિલકે રોયેંગે. ૪૨

યે સુનકે છાતીયોંકો લગે પીટને હરમ–ચિલ્લાઇ રોકે ઝવજએ મુસલિમ કે હૈ સેતમ
મારા ગયા સફરમેં ગોલામે શહે ઓમમ–ફરયાદ હૈ કે રાંડ હૂઇ મૈં અસીરે ગમ

સદમે અજલ કે તીન દમોંપર ગોઝર ગએ
વારિસ ભી મરગયા મેરે બચ્ચે ભી મર ગએ. ૪૩

ગુલ સુનકે આએ ખૈમેમેં અબ્બાસે નામવર–દેખા બહન તડપતી હૈ સરનંગે ખાક પર
દિલ ગમસે ટુકડે હો ગયા રોગે ઝોકાકે સર–બોલે કરીબ આકે ખુદા પર કરો નઝર

સમઝેંગે ઉનસે કાતેલે મુસલિમ નઝરમેં હૈં
પીટો ન સર કે સય્યદે વાલા સફરમેં હૈં. ૪૪

વા બસ્તા૦ જીસકે દમસે હો ઉસકા રહે ખેયાલ–લાઝિમ નહીં તુમ્હેં કે ભરે ઘરમેં ખોલો બાલ
હમ સબ ગોલામ જીનકે હૈં દેખોતો ઉનકા હાલ–મંગો દોઆં જહાંમેં રહે ફાતેમાકા લાલ

---

૧ કફન દફનની ક્રીયાનો સામાન.

લાઝિમ હૈ તુમકો સબ્ર કે, દુનયામેં નામહો
ઉસકા ઝહે શરફ કે, નેસારે એમામ હો. ૪૫

શૌહર તુમ્હારા સાહેબે ઈજ્જત થા અૈ બહન–હૂલ્લે મિલે બેહિસ્તમેં પાયા ન ગર કફન
ઝખ્મોંકે બદલે હાથ લગા. ખુલ્દકા ચમન–હમસાયએ રસૂલ મિલા ગો છુટા વતન
રાઝી અલી હેં શાદ ખુદાકા હબીબ હે
માંગો દોઆ કે હમકો યેહ દૌલત નસીબ હો. ૪૬

મુસલિમકા ખૂં જો રાહે ખુદામેં હુવા સબીલ–પોંહચા કેનારે કૌસરો તસનીમો સલસબીલ
તાઇદે ઝુલજલાલસે રતબા હુવા જલીલ–આકીલ કમાલ થા પેસરે હઝરતે અકીલ
સમઝો ન યેહ સફરકી તબાહીમેં મરગયા
ઝિંદાહ હૈ વોહ જો રાહે એલાહીમેં મરગયા. ૪૭

સમઝાતેથે બહનકો યેહ અબ્બાસે નામવર–રોતેથે સર ઝોકાએ હુએ શાહે બહરો બર
મુસલિમકો યાદ કરકે હરમ પીટતેથે સર–બેટી પોકારતીથી કે હૈહૈ મેરે પેદર
તુમ બિન હમારી ઝીસ્તકી સૂરત બિગડ ગઇ
બેટોંકો સાથ લેગએ બેટી બિછડ ગઇ. ૪૮

મુસલિમકી ખબરસે યેહ હુવા ખૌફ દિલોંપર–છુપ છુપકે ઉસી શબકો રવાના હુએ અકસર
યા, થે કહી ખૈમે કહીં પાલે કહીં બિસ્તર–યા, તીન પહર રાતમેં ખાલી હુવા લશકર
તા શામ તો સબ યાવરે સુલતાને ઝમનથે
ઝાહેર જો હુઇ સુબ્હ તો હફતાદો દો તન થે. ૪૯

મરસેયાહ તીસરા હઝરત એમામ હોસયન અ૦ સાતવીં મનઝિલ "કસરે મોકાતિલ" જીસકો મનઝિલે અશરાફભી કેહતે હંય વહાં જનાબે હૂરકી મોલાકાત ઔર ઉસકે સયરાબ કરનેકે હાલાતમેં.

શેહને સફર એરાકકો કાઅબેસે જબ કિયા–જબને ઝેયાદને વહીં હૂરકો તલબ કિયા
ઔર ઉસકો સરગરૂહે[1] સેપાહે અરબ કિયા–ખલવતમેં બૈઠકર યેહ કલામ ઉસસે તબ કહા
દેખ ઔર સિમ્તકો ન રવાના વોહ શાહ હો
તૂ સદ્દેરાહે[2] સિમ્તે રેસાલત પનાહ હો. ૧

હૂરને ચુને હઝાર સવારાંને નબરદાર–એક એક ગરકે લોહેમેં એક એક શેહ સવાર
જંગ આઝમૂદાહ ફૌનકે મર્દાને કારઝાર[3]–બરકે જહિંદાહ થે તહે રાં ઉનકે રાહવાર
હરચંદ સબ હઝાર જવાંથે શોમારમેં
એક એક પર છુટા હુવા દો દો હઝારમેં. ૨

---

૧ સરદારી. (સેનાધિપતી) ૨ રસ્તાને રોકવું. ૩ લડાઇ જંગ.

હુંર વકતે સુબ્હ દૂસરે દિન શેહરસે ચલા–લેતા નેશાન લશકરે શબ્બીરે બરમલા[1]
વકતે ઝવાલ[2] આયા જો નઝદીકે કરબલા–લોહા બદનપે ગરમીએ ખુરશેદસે[3] જલા

શિદ્દત જો તશનગીકી હુઇ ખાસો આમ પર
દો પહરકો મોકામ કિયા એક મકામ પર. ૩

જૂયા[4] ભી આબ લશકરે હુર ખૂબસા[5] હુવા–ચાહા બહોત મિલા ન નેશાં બહરો[6] ચાહકા[7]
ખુશકીમેં મારે પ્યાસકે જી ડૂબને લગા–કતરા૦ હરએકકો દુરે નાયાબ હો ગયા

રાકિબ[8] જો ઉનકે થકગએ સબ દેખ ભાલકે
ઘોડેભી હાંપતેથે ઝબાનેં નેકાલકે. ૪

ફૌજે હોસૈનકા ભી ઉસી દિન હુવા વરૂદ[9]–નાગા૦ સપાહે કૂફેકે નઝર હુએ નમૂદ[10]
શેહકે રફીક[11]ને કહી તકબીર[12] પઢકે દોરૂદ[13]–કેહને લગા તબ ઉસસે વો૦ કાને[14] સખા[15] વોજૂદ

હરચંદ ઝિક્રે હક તુઝે લાઝિમ મોદામ[16] હૈ
તકબીરકા બતા તૂ યહાં કયા મકામ હૈ ? ૫

અર્ઝ ઉસ રફીકે શાહને કી હાથ બાંધકર–દૂરસા રહા કરીબ કે નખ્લ[17] આતે હૈં નઝર
ઉસં ગમ્ગૈરે ને સીનેસે એક આહે સર્દ ભર–ફરમાયા ભાઇ તુજકો મોફસ્સલ[18] નહીં ખબર

વરગેમેં અબતો આન ધિરે હૈં સવારોંકે
નૈઝે યે૦ સર બુલંદ હૈં બહાં નૈઝા દારોંકે. ૬

ઇતનેમેં હુરને આ, મએ લશકર કિયા સલામ–લૈકિન તમામ મુઝતરીબુલ[19] હાલો તશ્નાકામ
દેકર જવાબ લુત્ફસે શાહને દિયા કલામ–તુમ લોગ એહવાસ હો કયું ? ઇસકદર તમામ !!!

હુરને કહા કે યહાં કોઇ ચશ્મા૦ ન ચાહ હૈ
ઓર તશ્નગીસે હાલ સભોંકા તબાહ હૈ. ૭

હઝરતને અપની ફૌજકે જાનિબકો મુંહ ફિરા–સક્કાએ અહલે બૈતકો બુલવાકે યું કહા
મશકીઝહાએ આબકો લાઓતો જલ્દ જા–ઉંટોંપે મશ્કેં હોવેં તો ઉંટોંકો દો બિઠા

હુરકી તમામ ફૌજમેં અબ કહતે[20] આબ હૈ
પાની પિલાઓ જલ્દ કે કારે સવાબ હૈ. ૮

અબ્બાસને યે૦ કી અર્ઝ કે અય શાહે બહરોબર–યહાં પાની દૂર દૂર તક આતા નહીં નઝર
હઝરતકે છોટે છોટે જો હૈં દુખ્તરો પેસર–પાની બગૈર જાએંગે ઇસ ધૂપમેં વો૦ મર

મશકીઝહાએ આબ ન ફિર હાથ આએંગે
ઇનકો પિલા દિયા તો ઉન્હેં કયા પિલાએંગે. ૯

---

૧ સામને મોકાબેલેમેં. ૨ નમતો પહોર–બાર વાગ્યા પછીનો ટાઇમ. ૩ સુરજથી. ૪ તપાસ કરી. ૫ બહૂજ. ૬ દરયો. ૭ કુવો. ૮ ઘોડેસ્વાર. ૯ આવ્યા. ૧૦ દેખ્યા. ૧૧ દોસ્ત. ૧૨ અલ્લાહો અકબર. ૧૩ અલ્લા હુમ્મ સલ્લે અલા મોહમ્મદ વ આલે મોહમ્મદ. ૧૪ ખાણ. ૧૫ સખાવત. ૧૬ હમેશા. ૧૭ ખજુરના ઝાડવાઓ. ૧૮ ખોલાસાવાર. ૧૯ બે ચયન–પરેશાન. ૨૦ કાળ.

હઝરતને મુસકરાકે[1] કહા તબ તો યા અખી—યે સોંચ મત કરો ઇન્હેં પાની પિલાઓભી
કુછ ફિક્ર દિલમેં લાઓ ન મેરે અંયાલકી—રદ્દે સોવાલ કરતે નહીં હંઈ કભી સખી

ઐ ભાઇ તૂ સમઝ તો સહી બા તમીઝ હૈ
નાનાકે કલમા૦ ગોયોંસે પાની અઝીઝ હૈ ? ૧૦

ગો જાનતા હૂં હંઈ મેરે હમરાહ શીર ખાર[2]—હોતી હૈ પ્યાસ મૌસમે ગરમામેં બે શોમાર
લૈકિન કરીલે[3] હાલ હૈ હર વક્તે કિર્દેગાર—કિસમતમેં તશનગી હૈ તો કયા અપના ઇખ્તેયાર?

એક દિન ખુદાકી રાહમેં સબ ઘર લુટાએંગે
હંઈ હમ તો વો૦ કે **ચશ્મએ** કૌસર લુટાએંગે. ૧૧

સક્કાએ અહલે બૈતને સુન શાહકા કલામ—મશકીઝે જીનપે થે વો૦ બિઠાએ શુતુર તમામ
તકસીમ અપને હાથસે કરને લગે વો૦ જામ—થા ગિર્દો પેશ સાકીએ કૌસરકે ઇઝદેહામ[4]

તકસીમ ફર્દ ફર્દકો[5] વહાં આબ કર દિયા
ઘોડોં તલકકો પાનીસે સૈરાબ કર દિયા. ૧૨

પાનીસે ફોજે હુર હુઈ સૈરાબ જીસ ઘડી—સિબ્તે નબીને બાત યે૦ આહિસ્તા૦સે કહી
કયા વજહ ? તૂ જો કૂફેસે આયા હૈ અય જરી[6]—ઓર સરકશાંને કૂફા તેરે સાથ હંઈ સભી

પૈદા હૈ સાફ યે૦ તેરે લશકરકે ઢંગસે
જૈસે કોઇ નેકલતા હૈ સામાને જંગસે. ૧૩

તબ હુરને અર્ઝ કી કે શહે અર્શે એહતેમામ—ભેજા હૈ મુઝકો હાકિમે કૂફાને ઇસ મકામ
ઓર કેહ દિયા હૈ યે૦ કે મિલેં જીસ જગેહ એમામ—વ્હાંસે ઉઠાને દીજીયો મત ઉનકો એક ગામ[7]

ઓર સિબ્તે મુસ્તફાકી વહાં ખૈમા ગાહ હો
જીસ સરઝમીન પર કે ન આબો ગેયાહ[8] હો. ૧૪

બરહમ[9] હુએ યે૦ સુનતેહી શેહકે રફીકો યાર—હઝરતને ઉનકો રોક કે હુરસે કહા પોકાર
જીસકી તલબમેં લિખતે હંઈ મકતૂબ બારબાર—ઉસસે સોલૂક કરતે હંઈ યે૦ !!! અહલે રોઝગાર

સયૈદ હૂં ઓર એમામ હૂં આલી વકાર હૂં
યા કુછ અમીરે કૂફેકા તકસીરવાર હૂં ? ૧૫

મંઈ બે વતન હૂં ઓર વતન મુઝસે દૂર હૈ—મુજકો જો ઘેર તૂ તો મેરા કયા કોસૂર હૈ ?
યે ગુફ્તગો તો સાફ મોરવ્વતસે દૂર હૈ—મેહમાન હૂં મંઈ આતેરે મેહમા ઝરૂર હૈ

ઇસદમ મેરે અંયાલકા દિલ હોલ ખાતા હૈ
કોઈ ભલા ઘર આએ હુએકો સતાતા હૈ ? ૧૬

તબ હુરને કી યે૦ અર્ઝ કે અય શાહે બહુરોબર—વલ્લાહ ઇન ખુતૂતકી મુજકો નહીં ખબર
કીસે[10] ખતોંકે શેહને જો દિખલાએ ખોલકર—ફરતે[11] હયાસે હુરને ઝોકાયા તબ અપના સર

---

૧ હસીને (સ્મીત હાસ્ય કરીને.) ૨ દુધ પીતા (ધાવણા.) ૩ ગ્રામીન. ૪ ભીડ-ટોળું. ૫ એકે એકને (તમામને.) ૬ દિલેર હિમ્મતવાન. ૭ પગલું. ૮ ઘાસ. ૯ ગુસ્સે. ૧૦ કોથળી. ૧૧ બહુજ.

હુરને કહા યેહ ઉસ શાહે બરના[1] વ પીરસે
મંઈ સરકશી કરૂંગા ન હુકમે અમીરસે. ૧૭

અનસબ યેહી હઈ કૂકેકો અબ ચલીએ યા એમામ–મંનઝૂર યેહ નહીં તો યહીં કીજીએ મકામ વલ્લાહ તુમ એમામ હો હમ સબકે, લા કલામ–મજબૂર હુકમે હાકેમે કૂફાસે હઈ ગોલામ

મનઝૂર જંગ હઈ ન મુઝે કુશતો ખૂન હઈ
ફિરના પર આપકા મેરે હકમેં ઝબૂન[2] હઈ. ૧૮

સિબ્તે નબીકો આગયા એક બારગી જલાલ–ઝહરાકે લાલકા હુવા ચેહરા તમામ લાલ ફરમાયા રોકનેકા મેરે ગર કરે ખેયાલ–વલ્લાહ તેરી ઓર તેરે લશકરકી કયા મજાલ?

મુઝકો નહીં કબૂલ યહાં અઈમા ગાહ હઈ
દેખૂં તો, કૌન આજ મેરા સદ્દે રાહ હઈ? ૧૯

જબ હુરમેં ઓર એમામમેં અઈસા સોખૂન હુવા–એક તહલેકા[3]સા ફૌજે હોસઈનીમેં પડ ગયા પેહલે ઝહીરકીંન ને નઈઝા અલમ કિયા–હઝરતને ઉસકો રોક કે ઇસ તરહસે કહા

બેહતર યેહી હઈ જંગમેં જીતની દરંગ[4] હો
ભાઈ મેરે તરફસે ન આગાઝે જંગ હો. ૨૦

અકબરભી ઓર કાસેમો અબ્બાસે નામવર–થે ઇસતાદાહ મઅસૂમોંકે ગિર્દ એક દિગર હુરકી ભી ફૌજ મુસતઇદે જંગથી ઉધર–પરચમ ઉડા દિયેથે નેશાનોંકો ખોલકર

થોડીસી ફૌજ સિબ્તે મોહમ્મદકી જાનકે
નઝદીક આ ખડી હુઇ નઈઝોંકો તાનકે. ૨૧

ઘોડેકો છેડ આગે બડહે શાહે ખુશ સેફાત–હુરનેભી ડાલા બે અદબાના એનાંપે હાથ કી અર્ઝ ઇસતરહસે કે અઈ શાહે નેકઝાત–ઘોડા બડહાઇએગા તો બેહતર નહીં હઈ બાત

હુરસે કહા એમામને ચઈને બખર જબીન હો
જા ગમમેં તેરે માં તેરી માતમ નશીન હો ૨૨

સિબ્તે નબીને માદરે હુરકા લિયા જો નામ–ફર્તે[5] ગઝબસે હુરકા બદન કાંપ ઉઠા તમામ કી અર્ઝ બસ કુછ ઓર ન કહીએગા યા એમામ–ઇસ વકત મંઈને આપકો રખ્ખા હઈ થામ થામ

તુમને બુરા કહા મંઈ તુમ્હેં કયા બુરા કહૂં!!!
ગંઈરઝ દોરૂદ ફાતેમાહ કે હકમેં કયા કહૂં!!! ૨૩

આતા ઝબાંપે જીસકી મેરી માંકા નામ અગર–યા સિબ્તે મુસ્તફા મંઈ ન રખતા બદનપે સર ઓર જાએ દમ ઝદન નહીં કુછ ઇસ મકામ પર–અલબત્તાહ હઈ અઝાબે જહન્નમકા મુઝકો ડર

પર જબ યેહ ગુફતગો હુઇ હુર ઓર એમામસે
દોનોં તરફસે ખિંચ ગઈ તેગેં મેયાનસે. ૨૪

૧ જવાની. ૨ ખરાબી. ૩ હલાકતના જેવું. ૪ વાર લગાડવી.* જા તારી માં તારા ગમમાં બેસે. આ અરબમાં સખ્ત કલામ છે * ૫ બહુજ.

ઝૈનબને જબકે પરદએ મહમિલસે કી નેગાહ–દેખા કે ગિર્દ ભાઇકે હૈં કસરતે સેપાહ
ઓર હુરકે હાથમેં હૈં એનાને સમંદે[1] શાહ–બેટોંસે બોલીં હઝરતે ઝૈનબ બ અશ્કો આહ
વ્હાં ફોજમેં ખડા હુવા ઝહરાકા લાલ હૈં
તુમ ય્હાં ખડે હુયે હો, કિધરકા ખેયાલ હૈં? ૨૫
ય્હાં ક્યૂં ખડે હુએ હો વહાં જાકે હો ખડે–આએ હો તુમ તો કરકે એરાદે બડે બડે
અૈસા નહો યેહ ફોજ મેરે ભાઇસે લડે–પેહલે તુમ્હારી તેગ મૈં વારી ગઇ પડે
ભાઇકી ઝિંદગી હો મેરી ઝિંદગી ન હો
ઓર તુમ ભી કામ આઓ તો શરમીંદગી ન હો. ૨૬
ઓર અપને મામૂં જાનકી ખિદમતમેં દો પયામ–ભાઇ ખુદાકે વાસતે શીરીં કરો કલામ
હુરકો બહોત બહોત કહો જાકર મેરા સલામ–કહીઓ કે જા તૂ મુત્તસેલે[2] બાહરે એમામ
પરદાહ નશીન બીબીયાં સબ હોલ[3] ખાતી હૈં
તુઝકો બહન હોસૈનકી ઝૈનબ બુલાતી હૈં. ૨૭
ઝૈનબકે દોનો લાડલે વ્હાંસે હુએ રવાં–ઘોડે ઉડાકે આએ કરીબે શહે ઝમાં
મામૂંકા દે પેયામ કિયા હુરસે યેહ બયાં–પેહચાનતા હૈં તૂ હમેં? કી અર્ઝ ઉસને, હાં
ઝૈનબકે લાલ, ભાનજે સિબ્તે નબીકે હો
જાઅફરકે પોતે ઓર નવાસે અલીકે હો. ૨૮
તબ દોનો શાહઝાદોંને હુરસે કિયા કલામ–તુઝસે હમારી વાલેદાહકો હૈં ઝરૂર કામ
હુરને કહા, ચલા બસરો ચશ્મ યેહ ગોલામ–આયા કરીબે મહમેલે ઝૈનબ, વોહ નેકનામ
બોલા કે અૈ બહન શહે આલી મકામકી
ખિદમતમેં બંદગી હો પઝીરા[4] ગોલામકી. ૨૯
તબ દુખતરે અલીને કીયા હુરસે યેહ ખેતાબ–દુનયામેં પાસે ખાતિરે મેહમાન હૈં સવાબ
ઉસકો મેટાકે, દોગે મોહમ્મદકો કયા જવાબ?–સૈયદ અયાલદાર એમામ ઇબને બૂ તોરાબ
લિખ લિખ ખત ઇશતેયાકકે ઘરસે બુલાતે હો
અૈ ભાઇ ફિર મોસાફિરોંકો ક્યૂં સતાતે હો? ૩૦
તૂ મુઝકો જાનતા હૈં કે બેટી અલીકી હૂં–ઝહરાકી જાઇ ઓર નવાસી નબીકી હૂં
સબ ભાઇયોંમેં એક મૈં આશિક ઇસીકી હૂં–તાલિબ શબાના રોઝ મૈં ઇસકી ખુશીકી હૂં
ખોએગા વોહ બતૂલકે આરામો ચૈનકો
વલ્લાહ જો સતાએગા ભાઇ હોસૈનકો. ૩૧
અૈ હુર અગર હુવા હો યેહ હુકમે અમીરે શામ–કૂફે તલક જો આએ તો મહબૂસ[5] હોં એમામ
સરવરસે દરમયાન ન લાઓ કોઇ કલામ–લેજાઓ મેરે બેટોંકો કર કૈદ ઉસ મકામ
મહબૂસ કિસી તરહ ન શહે બે નઝીર હોં
મુઝકો કબૂલ હૈં મેરે બેટે અસીર હોં. ૩૨

૧ તે ઘોડો જેનો રંગ પીળો અને પુંછડુ કાળુ યાને બાદશાહી ઘોડો. ૨ કોઈની કને જવું. (પ.સે) ૩ ડર. ૪ કબુલ. ૫ કયદ.

મુઝકો યેહી હૈ ખૌફ કે હોયે ન કુશ્તે ખૂં—ઇસ વક્‌ત જો કેલક હૈ ભલા કિસસે મૈં કહૂં
મનઝૂર હો તો હાકિમે કૂફા કને ચલૂં—પરદેકે પિછે બૈઠકે કુછ ગુફ્‌તગો કરૂં
માઅલૂમ તો કરૂં કે ભલા કિસ ગોનાહ પર
બેદાદ હૈ યેહ સિબ્તે રેસાલત પનાહ પર. ૩૩

મુઝસે સોકઈના કરતીથી હોદજમેં યેહ કલામ—મેહમાનીયોંકે કૂફેમેં ખાએંગે અબ તઆમ
પોંહચેંગે જાકે તા દરે કૂફા જો અહલે શામ—બાબાકે ગિર્દ લોગોંકા હોવેગા અઝદહામ
તુમ લોગોંને સલામ કિયાથા જો ભાઇકો
સમઝીથી મૈંભી આએ હૈં યેહ પેશવાઇકો. ૩૪

સો માજરાહી ઔર હૈ અબ ઇસિ મકામ પર—તૂનેભી હાથ ડાલ દિયા થા લગામ પર
નૈઝે બોઢાએ લોગોંને આલી મકામ પર—બલવાએ આમ કરલિયા અપને એમામ પર
ઇઝા ન દો મૈં આપ ફલકકી સતાઇ હૂં
મુઝસે ડરો મૈં ફાતેમા ઝહરાકી જાઈ હૂં. ૩૫

હોગા લહૂમેં લાલ ઝરા ગર અલીકા લાલ—મુઝકો કસમ ખુદાકી મૈં ખોલૂંગી સરકે બાલ
આએગા તુમ સભોંપે અભી કેહરે ઝુલજલાલ—મકબૂલે કિર્દગાર હૂં ગો હૂં શિકસ્તા હાલ
ગુસ્સેમેં આકે માંકા અગર અપની નામ લૂં
મૈં કિબરેયાકે અર્શે મોઅઝ્ઝમકો થામ લૂં. ૩૬

હલકોં રસનકા ગરદને હૈદરમેં જબ પડા—કુબ્રે નબીપે ફાતેમા આઈ બ સદ બોકા
સર ખોલનેકા કસ્દ મેરી માંને તબ કિયા—સલમાંને આ અલીકે તરફસે ઉન્હેં કહા
ગોશા અગર નેકાબકા ચહરેસે હટ ગયા
યેહ જાનલે કે દફતરે આલમ ઉલટ ગયા. ૩૭

મૈંભી ઉસીકી બેટીહૂં અય હુર યકીન જાન—મકબૂલે કિબરેયા હૈ હમારા યેહ ખાનદાન
ગર જાનતા નહીં હૈ મુઝે, તો, તૂ આજ જાન—ગર બદ દોઆ કરૂં તો ગિરે ફટકે આસમાન
નાલે નબી ચૂં દસ્ત તઝલ્લુમ[1] બર આવરંદ
સુક્કાને[2] અર્શ રા બ તઝલઝુલ[3] બર આવરંદ. ૩૮

ઇસિ ગુફ્‌તગૂસે રેહ ગયા તન હુરકા કાંપ કર—બસ જાં નેસાર હોગયા !!! અલ્લાહરે અસર !!!
હાથોંકો બાંધ બાંધકે ઔર બા દો ચશ્મેતર—હુર ગિરપડા યેહ કેહતા હુવા વ્હાં ઝમીન પર
તૂ દુખ્તરે અમીરે અરબ લા કલામ હૈ
તેરા કલામ સાફ અલીકા કલામ હૈ. ૩૯

શબ્બીરસે યેહ મસલહતન થા મેરા કલામ—ઇસ વાસતે કે વ્હાંપે ખડીથી સેપાહે શામ
રખતા અગર એમામકો ઇતના ન થામ થામ—મશહૂર ના રસાઓંમેં હો જાતા હુરકા નામ
ખા પીકે સો રહે જૂહીં ફોજ ઇસ ગોલામકી
જાવેં વહાં જીધરકો હો મરઝી એમામકી. ૪૦

૧ ઝુલમના સબબથી રોવું. ૨ રેહવાવાળા. ૩ ડગમગાવવું કંમપાવવું.

હો હોકે શાદમાં ઉસે ઝઈનબને દી દોઆં–અઈ હુંર જઝાએ ખેંઈરં તુઝે દે મેરા ખુદા
માઅંલૂમ કુછ નહીં હઈ તુઝે અપના મરતબા–સો અંનકરીબ હોતા હઈ ઝાહિર વો૦ માજરા

આઝાદ હઈ તૂ, ઇસલિએ હુંર તેરા નામ હઈ
વલ્લાહ તુઝપે આતેશે દોઝખ હંરામ હઈ. ૪૧

યે૦ મુઝંદા૦ સુનકે હોગયા દિલ હુંરકા શાદમાં–તસલીમ કરકે ફૌજકે જાનિબ હુવા રવાં
ઝઈનબને અપને ભાઇકો બુલવાકે ઉસ મકાં–હુંરસે જો કુછ કલામ હુવાથા કિયા બયાં

ઉસદમ મલાલ ખાતેરે શબ્બીરકા ગયા
નાગા૦ નમાઝે ઝોહરકા વકત ઇસમેં આગયા. ૪૨

કી, જબ ફંરીએ લશકરે હુંર શેહને ગુફતગૂ–મેં રહાં પડહૂં નામાઝ વહાં પડહ નમાઝ તૂ
તબ હુંરને અંર્ઝ કી કે ન હોવેગા યે૦ કભૂ–બરહંક તુમ્હીં એમામ હો યા શાહે નેક ખૂ

તુમ લાએકે એમૂરે એમામત મોદામ હો
વલ્લાહ મેરી ફૌજકે ભી તુમ એમામ હો. ૪૩

હમ શિકલે મુસતફાને અઝાં ઉસઘડી કહી–શેહને નમાઝ ફૌજકો પડહવાઇ ઝોહરકી
બાઅંદઝ નમાઝ ખેંઈમોંકી તરતીબ હો ગઇ–અસહાબે શાહ ખેંઈમોંમે દાખિલ હુએ સભી

શેહકી સેપાહ દૂરથી હુંરકી સેપાહસે
દો કૌસકા મોફાસેલા૦ થા ખેંઈમા ગાહસે. ૪૪

એક પાસે[1] શબ ગુઝીશતા૦ કિયા ફૌજે હુંરને ખાબ–ઉસદમ હુવા સવાર વો૦ ફરઝંદે બૂ તોરાબ
ઉંટોંપે ખેંઈમે લાદલિએ ખોલકર તનાબ–આહિસ્તગીસે જાતેથે શાહે ફલક જનાબ

વો૦ રાત એક આનમેં તઈ ઇસ કંદર હુઈ
દો કોસ ચલને પાએ નથે જો સહંર હુઇ. ૪૫

મિલતાથા કોઈ મર્દે મોસાફિર જો સરે રાહ–યું પૂંછતેથે ઉસસે બ હંસરત શાહે ઝીજાહ
અઈ સાભી કોઇ સહંરા હઈ ? અઈ બંદએ અલ્લાહ–એક નહર સેવા જીસમેં હો ચશ્મા ન કોઇ ચાહ

કયા મિલતા હઈ ઉસ દશ્તમેં ? ઓર કયા નહીં મિલતા ?
હમ ઢુંઢતે હઈ પર યે૦ વો૦ સહંરા નહીં મિલતા. ૪૬

વો૦ અંઝ યે૦ કરતાથા કે સિબ્તે શાહે લૌલાક–હઈ સબ્ત પુર અંદૂહ વો૦ સહંરા તેહ અફલાક
હંસતા હુવા વાં જાએ તો હોજાતા હઈ ગંમનાક–સુનતાહૂં વહાં દિનકો ઉડાતા હઈ કોઈ ખાક

વાં રાતકો આતી હઈ સદા સીનાઝનીકી
દરવેશકી મુમકિન હઈ સાકૂનત ન ગનીકી. ૪૭

ઉસજા ન ઉતરતા હઈ ન દમ લેતા હઈ રાહગીર–હઈ શોર કે ઇસ આબમેં હઈ આગકી તાસીર
પ્યાસોંકે લિએ ઇસકી હરએક મૌજ હઈ શમશીર–ઇસ તરહં હવા ચલતી હઈ જીસતરહં ચલે તીર

બુઝતી નહીં વહાં પ્યાસ કીસી તશ્ના૦ ગોલૂકી
બો.આતી હઈ ઉસ નહરકે પાનીમેં લહૂકી. ૪૮

---

[1] પહોર (ત્રણ કલાક.)

ઉસ દિનસે તો એક અશ્કે સેતમ ફોજપે છાયા–ખાના કઇ દિન કાફેલે વાલોંને ન ખાયા
રસ્તેમેં અભી થા અસદુલ્લાહકા જાયા–જો ચાંદ મોહર્રમકા ફલક પર નઝર આયા

સબને મહેનો[1] લશકરે શબ્બીરમેં દેખા
મુંહ શાહને આઇનએ શમશીરમેં દેખા. ૪૯

શેહ દાખેલે ખેમા હુએ ફરઝંદકે હમરાહ–મુંહ દેખકે યૂં કેહને લગીં બિનતે યદુલ્લાહ
યે ચાંદ હૈ કિસ તરહકા? ઐ ફાતેમાકે માહ–ફરમાને લગે રોકે બહનસે શહે ઝીજાહ

સર તંન મેરા ઇસ માહએ પુરગમમેં કટેગા
ઝેનબ યે૦ મહીના તુમ્હે માતમમેં કટેગા. ૫૦

યે૦ આલે નબીકી હૈ મોસીબતકા મહીના–યે૦ ઝુલ્મકા અંશરા૦ હૈ યે આફતકા મહીના
પોંહચા હૈ ગરીબોંકી શહાદતકા મહીના–આખિર હૈ બસ અબ ઉમ્રકી મુદ્દતકા મહીના

યે૦ બારે અમાનત મેરી ગરદનસે ઉતર જાય
હો ઔતેમે બિલખેર જો સર તનસે ઉતર જાય. ૫૧

ગરદોંને મહે નૌ જો નોમાયા હૈ યે, હમશીર–ચડતી હૈ મેરે સરકે યેહી ચર્ખપે શમશીર
ઇસ ચાંદમેં કટ જાએગા સબ લશકરે શબ્બીર–નેઝા કોઇ ખાએગા કલેજેપે કોઇ તીર

બરછી કીસી જાંબાઝકે પેહલુમેં લગેગી
શમશીર કીસી શેરકે બાઝૂપે લગેગી. ૫૨

ખેમેકો જલા દેંગે લુટેંગા ઝરો ઝેવર–ઇસ માહમેં હોંગે ન પેદર ઓર ન માદર
માંઓંસે પેસર છુટેંગે બેહનોંસે બેરાદર–બેવા૦ કઇ સૈદાનીયાં હોવેંગી મોકર્રર

ક્રુડકેંગે સેતમગાર જો રો દેગી સોકૈના
ઇસ માહમેં બિન બાપકી હોએગી સોકૈના. ૫૩

દુલ્હા કોઇ ટાપોંકે તલે હોએગા પામાલ–પીટેગી કોઇ તાઝા દુલ્હન ખોલે હુએ બાલ
તીરોંસે કિસી માંકા જીગર હોયગા ગુરબાલ[2]–નિકલેગી કોઇ કેહતી હુઇ હાય મેરા લાલ

માંઓંમોંકે સોનેકી જગાહ પાએંગી ખાલી
બચ્ચોંસે ભરી ગોદીયાં હો જાએંગી ખાલી. ૫૪

ઇસ અંશરએ અવ્વલમેં ન હોવેંગે બહન હમ–તારીખે સફર હૈ દહુમે માહે મોહર્રમ
અંશરા૦ યે૦ વો૦ અંશરા હૈ કે ઐ ઝૈનબે પુરગમ–જીસ લાલકી આશિક હો વો૦ હોજાએગા બેદમ

દેખોગી ન ફિર મુંહ અલી અકબરસે પેસરકા
અબ શામમેં હોએગા તુમ્હેં ચાંદ સફરકા. ૫૫

ગૈશ હોગઇ સુનકર યે૦ બયાં ઝૈનબે પુરગમ–ખેમેમેં ઉસી રાતસે બરપા હુવા માતમ
બેદાર રહીં સુબ્હ તલક બીબીયાં બાહમ–ખેમેકો ઉખેડવાકે ચલે કીબ્લએ આલમ

આખેર વોહી સહેરા વોહી જંગલ નઝર આયા
થી દૂસરી તારીખ કે મકતલ નઝર આયા. ૫૬

---

૧ નવો ચાંદ (ચાંદરાત) ૨ ચાલણી.

મરસેયાહ ચૌથા મનઝિલ દસવીં "કરબલાએ" મોઅલ્લામેં હઝરત એમામ હોસયન. અ. કા નોઝુલ ઓર ઝમીને કરબલા કી સેફત ઓર હકીકતકે બયાનમેં

જબ શાહકી સફરકા ઝમાના ગુઝર ગયા—સહરાએ કરબલામેં અલીકા પેસર ગયા
જંગલ તમામ ગુલ્દકે ફૂલોંસે ભર ગયા—અઈસી હવા કુછ આઇ કે ગુલગૂં[1]ઠહરગયા
સરકા ન ઉસ ઝમીંસે કદમ ખૂશ ખેરામકા[2]
ગરદન ફિરાકે તકને લગા મુંહ એમામકા. ૧

માથે પે હાથ ફેરકે બોલે શહે ઓમમ—ક્યૂં ચલતે ચલતે થમ ગયા? અઈ અસ્પે તેઝદમ
બોલા સમંદ[3] ગાંસે શહે આસમાં હશમ—મૌલા પકડ લિયે હઈ ઝમીંને મેરે કદમ
કયા બસ ચલે કે મૌત ગેલૂગીર હોગઇ
યાંકી તો ખાક પાંઉંકી ઝનજીર હોગઇ. ૨

જીસ દિનસે હઈ સવારીએ આકામેં ખાનાઝાદ[4]—તકસીર, કી કભી નહીં હઝરતકો હોગા યાદ
જીન્નો બશર સમઝતે હઈ મુજકો પરીન ઝાદ—હઈ દરને મેરી પુશ્તપે અકસર કિયા જેહાદ[5]
ઉડતા ફિરા મંઈ જબ કદમ આએ રકાબમેં
ન આગમેં રોકા કભી દમભર ન આબમેં. ૩

દશ્તો[6] જબલકી[7] સઈર મંઈ કરતા રહા મોદામ[8]—અઈસા મલાલ બીઝ ન દેખા કોઇ મકામ
મુમકિન નહીં કે યહાંસે બડહાઉં મંઈ એક ગામ[9]—કયા નામ ઇસ ઝમીંકા હઈ? અઈ સરવરે અનામ
સદમા નહો કિસીપે યહાં યેહ વોહ જા નહીં
હઝરતકો ઈલ્મ હઈ કે મેરી કુછ ખતા નહીં. ૪

ફરમાયા શેહને સચ હઈ તેરી કુછ નહીં ખતા—તૂ આહૂયે ખોતનસે[10] ભી ચાલાક હઈ સેવા
રોકા હઈ હમકો મૌતને અઈ અસ્પે બાવફા—યેહ સરઝમીં હઈ મકતલે ફરઝંદે મુસ્તફા
યહાં કલેમાહ ગો લડેંગે શહે મશ્રકૈનસે
યેહ ખાક સુર્ખ હોએગી ખૂને હોસઈનસે. ૫

ઝહરા બોકા કરેંગી ખુલે સર ઇસી જગાહ—તડપેંગે દિલકો થામકે શબ્બીર ઇસી જગાહ
રોયેંગે હમકો આલે પયંમબર ઇસી જગાહ—માતમમેં ખાક ઉડાએંગે હૈદર ઇસી જગાહ
થર્રાએગા યે દશ્ત હરમકી દુહાઇસે
ઝઈનબ ઇસી ઝમીનપે બિછડેંગી ભાઇસે. ૬

યેહ બાત કેહકે કાફેલે વાલોંકો દી સદા—બાગોંકો રોકલો કે સફર ખતમ હો ચુકા
ઇસ જાસે બેહતર અબ કહીં મુમકિન નહીં હઈ જા—સિજદોમેં યાં ઝુકો કે યેહ હઈ અરઝે[11] કરબલા
પ્યાસે શતે[12] ફોરાતકે સાહિલપે[13] આ ચુકે
આગે બડહે ન જાઓ કે મનઝિલપે આ ચુકે. ૭

---

૧ ઉંચા પ્રકારનો ઘોડો. ૨ નાઝુક ચાલ સારામાં સારી ચાલ ચલાવવાળો. ૩ તે ઘોડો જેનો રંગ પીળો અને પુંછડું કાળુ હોય. ૪ ઘરનો ઉછારેલો. ૫ કુફ્ફારની સાથે લડાઇ. ૬ જંગલ. ૭ પાહાડ. ની ૮ હમેશા. ૯ કદમ (પગલું.) ૧૦ ચીનની હદમાં એક શેહરનું નામ છે. ૧૧ ઝમીન. ૧૨ નહર (નદી) ૧૩ કાંઠા ઉપર.

અઈ કાફેલેવાલો યેહ ઠહરનેકી જગાહ હઈ—અંઈમે કરો બરપા યેહ ઉતરનેકી જગાહઈ
દીનદારોકે યેહ સરસે ગુઝરનેકી જગાહઈ—હિમ્મત જો ખુદાદેતો તો યેહ મરનેકી જગાહઈ

અઈસી ન ઝમીં ફિર તહે અફલાક મિલેગી
ગેંહ ખાક વોહ હઈ જીસમેં મેરી ખાક મિલેગી. ૮

ઝઈનબને જબ યે સરવરે દીંસે સોના કલામ—મહમિલસે યૂં પુકારી કલેજેકો થામ થામ
કયું ચલતે ચલતે આપને વ્હાં રાકલી લગામ ?—ભય્યા ઇધર તો આઓ, યેહ હઈ કૌનસા મકામ?

બસતી ભી હઈ કોઈ? કે યેહી એક નહર હઈ ?
ઇસ દસ્તે પુર ખતરમેં ઉતરના તો કેહર હઈ. ૯

જંગલમેં હઈ બશરકે લિએ સૌ તરહકા ડર—ઉઠતે હઈ બાર બાર બગોલે ઇધર ઉધર
દિન કટ ગયા તો હોએગી શબ કિસ તરહ બસર—લશકરમેં ગુલ રહેગા દરીંદોકા[1] રાતભર

બચ્ચેભી મારે હોલકે[2] તર હઈ પસીનેમેં
મેરા તો દિલ અભીસે ઉછલતા હઈ સીનેમેં. ૧૦

ઇસ સર ઝમીંકે ગુલ[3] નઝર આતે હઈ મુજકો ખાર[4]—નશતરસે કમ નહીં રગે જાંકો યે સબઝાઝાર
યેહ બાદે તુંદ[5] તીરસી[6] હોતી હઈ દિલકે પાર—ઇસ બનકી ખાકસે મેરે ખાતિર યે હઈ ગોબાર

કયા રંગ આગે દેખીએ કિસમત દિખાતી હઈ
યાંકી ઝમીંસે ખૂનકી બૂ મુજકો આતી હઈ. ૧૧

લોગો મુઝે બતાઓ યેહ દરયા હઈ ? યા, સરાબ[7]—કાંસે સરોંકે હઈ ? કે યેહ હઈ સાગરે હોબાબ?[8]
મૌજોંકો દેખ દેખકે હઈ દિલકો પઈચો તાબ—દૂબા હઈ કૌન? શોર હઈ કઈસા મયાને આબ

ધારેં લહૂકી મિલગઈ દરયાકી મૌજમેં
લહરેં યેહ હઈ? કે ચલતી હઈ તલવારેં ફોજમેં. ૧૨

પૂછો કિસીસે મુસલિમે મઝલૂમકી ખબર—તુરબત મેરે ગરીબ મોસાફિરકી હઈ કિધર?
બચ્ચોંકે ઉસકે કયા યહીં કાટે ગએ હઈ સર?—લાશેં બહાદિએ ઇસી દરયામેં? ખેંચ કર

રંજો, ગમો, અલમકી ગટા દિલપે છાઇ હઈ
બચ્ચોંકી પીટનેકી સદા મુજકો આઇ હઈ. ૧૩

યું નહરકી તરાઇમેં હઈ કોઈ નૌહાગર—મરતા હઈ જીસ તરહસે કિસીકા જવાં પેસર
સાફ આતી હઈ સદા કે ફેદા તુઝપે હો પેદર—યાં સોએગા તૂ અઈ મેરે અબ્બાસે નામવર

વસવાસકા મકામ હઈ જાગાહ ફેલકેકી હઈ
પેહચાનતી હૂં મંઈ યેહ સદા શેરે હકકી[9] હઈ. ૧૪

ગમ ખાકે અબ મંઈ કેહતી હૂં મુઝમેં નહીં હવાસ—અબ્બાસકો બુલાઓ કે આએં બહનકે પાસ
અસગર બિલક રહા હઈ સોકઈનાકો હઈ હેરાસ[10]—અઈમે યહાં હોએ તો હૂઇ ઝીંદગીસે યાસ

નકશા વોહ ફિરગયા મેરી ચશ્મે પુર આબમેં
અઈસાહી દસ્ત થા જીસે દેખા થા ખાબમેં. ૧૫

---

૧ ફાડીખાનારા જાનવરોનો. ૨ ડરવાથી ૩ ફુલ. ૪ કાંટા. ૫ સખત હવા આંધી. (વંટોળીયાની હવા) ૬ તીર જેવી. ૭ ઝાંઝવાનું પાણી (મૃગજળ) ૮ પરપોટા. ૯ હઝરત અલી અ. ની. ૧૦ ડર.

આંખોંમે અશ્ક ભરકે યે૰ બોલે શહે ઝમન-ઉતરો યહીં કે ખૌફકી જગા૰ નહીં બહન
યે૰ નહરે "અલકંમા૰" હઈ યે૰ હઈ કરબલાકા બન-આએ ઇસીકે શૌકંમેં હમ છોડકર વતન

રેહનેમેં ઇસ જગે૰ કે ઝરર[1] ક્યા ફકીરકા
ખંઈમા. યહાં હુવાથા જનાબે અમીરકાં. ૧૬

કુચ માલો ઝર નહીં કે તલફકા[2] હો જીસ્કે ડર-યકસાં હઈ એ વતનકે લિયે શેહરો દસ્તો દર
મિસકિન યેહી ઝમીં હઈ યેહી એ ઘરોંકા ઘર-ક્યા જાનેં ઇસ મકાંમસે હો કિસ તરફ નઝર

ઇનસાંકો ચાહીએ કે ગોનાહોંસે પાક હો
શાયદ હમારી ખાક ઇસી બનકી ખાક હો. ૧૭

યે૰ સુનકે બિન્તે ફાતેમા૰ ને કી જેગરસે આહ-બોલીં યે૰ કરબલા હઈ તો લો હમ હુએ તબાહ
હઈહઈ હોસઈનકો ન મિલેગી કહીં પનાહ-ડૂબેગા બહેરે[3] ખૂંમેં દોઆલમકા પાદશાહ

સરપર ઉડાઓ બીબાયો ઇસ સર ઝમીંકી ખાક
શીશેમેં રખગએ હઈ મોહંમ્મદ યહીંકી ખાક. ૧૮

બોલે ફરસંકા[4] રોકકે શાહે ફલક વકાર-મનઝિલપે હમ પહોંચ ગએ અહેસાને કિર્દેગાર
આગે ન અબ બઢાએ કોઈ યહાંસે રાહવાર[5]-યે૰ વો૰ ઝમીં હઈ જીસકે લિએ દિલ હઈ બેકરાર

કુરબાન ઇસ મકાને સઆદત નેશાનકે
પાયા દરે મોરાદ બડી ખાક છાનકે. ૧૯

ઉતરો મોસાફેરો કે સફર હો ચુકા તમામ-કૂચ અબ ન હોગા હશ્ર તલક હઈ યહીં મકામ
મકતલ યેહી ઝમીં હઈ યેહી મશહદે એમામ-ઉંટોંસે બાર ઉતારકે બરપા કરો ખેયામ[6]

બિસ્તર લગાઓ શૌકસે ઇસ અરઝે[7] પાક પર
છિડકા હુવા હઈ આબે બકા યહાંકી ખાક પર. ૨૦

બિરસે ઝમાને ખુલ્દે મોસફ્ફા હઈ યે૰ ઝમીં-સાતોં ફલકસે ઓજમેં આલા હઈ યે૰ ઝમીં
રૂએ ઝમીંપે અર્શે મોઅલ્લા હઈ યે૰ ઝમીં-ફિરદૌસકા ખિંચા હુવા નકશા હઈ યે૰ ઝમીં

ઇસિકે મકીં ન હોંગે પરાગંદા૰ નશ્રમેં
બે સર ઇસી ઝમીંસે હમ ઉઠેંગે હશ્રમેં[8]. ૨૧

મરગુબે[9] તબઅ[10] હઈ યે૰ ઝમીને ફલક જનાબ-હોએગા ઇસકી ખાકપે ફરઝંદે બૂતોરાબ
હઈ ઇસિ તરેહ યે સારી ઝમીનોંમેં ઇનતેખાબ જીસ તરહ ઝી શરફ હઈ સેતારોંમેં આફતાબ

મરના લિખ્ખા હુવા હઈ યહીં સર નવિસ્તમેં
જાએગા હાથોં હાથ યે૰ તબકા બેહિસ્તમેં. ૨૨

સિજદે કરેંગે જીસપે મલક વો૰ ઝમીં યે૰ હઈ-જીસપર ખુદા હઈ નકશે શેફા વો૰ નગીં યે૰ હઈ
બતહા૰ યે૰હઈ મદીનએ અરબાબે દીં યે૰હઈ-કાઅબા યે૰હઈ નજફ યે૰હઈ ખુલ્દે બરીં યે૰હઈ

થી ઇસ ઝમીંકી કદ્ર રસૂલાને પાકકો
આંખોંસે સબ લગા ગએ હઈ યહાંકી ખાકકો. ૨૩

૧ નુકશાન. ૨ તબાહ થઈ જવાનો ખોવાઈ જવાનો. ૩ દરયો. ૪ ઘોડો. ૫ ઘોડો ૬ ખયમાઓ. (તંબુઓ) ૭ ઝમીન. ૮ કેયામતમાં. ૯ પસંદ પડી ગએલું ૧૦ તબીયતને

દુઝદનસે ઇસકે અંશરફીએ મેહરે ઝર્દ હઈ—મિટ્ટી તલા[1] હઈ તુરબએ અકસીર ગર્દ[2] હઈ
ગિર્દે[3] સકૂરકી આગકો પાની યે સર્દ હઈ—મરહૂમે બસર હઈ દારુએ અંદુહો દર્દ હઈ.

ઝિંદે અલમસે બચતે હઈ મુર્દે ફેશારસે[4]
આંખોમેં નૂર આતા હઈ ઇસકે ગોબારસે. ૨૪

ખાક ઉસકે દિલમેં હો જીસે ઇસ ખાકસે ગોબાર—મુજરિમભી[5] ઇસિકે ફૈઝસે ઉઠેગા રસ્તગાર[6]
પડજાએ જીસકે જીસ્મપે ખાક ઉસકી એકબાર—સાએસે ઉસકે આતેશે દોઝખ કરે ફેરાર[7]

યૂં દૂર હોં ગોનાહ સબ ઉસ નેકબખ્તસે
પત્તે ખેઝાંમેં ગિરતે હઈ જઈસે દરખ્તસે. ૨૫

કામ આએગી લહૅદમેં યેહ હંગામે દર્દોયાસ—ઇસ ખાકસે બનેગા કફન નૂરકા લેબાસ
તસબીહ ઇસકી કબ્રમેં હોએગી ઉસકે પાસ—સો સો તરહકી પાએગા રાહત વોહ હકશનાસ

ફરમાએંગે મલક "એરમ" ઇસકા મકામ હઈ
સોનેકા ચઈનસે યેહ મોતીએ[8] એમામ હઈ. ૨૬

દેંગે જો ઇસી ખાકસે લિખ્ખા હુવા કફન—મય્યિતપે ફિર ન હોગા કોઇ સદમએ મેહન
ઢાંપેગા ઉસકો ચાદરે રહમતસે ઝુલમેનન[9]—ખૂશબૂસે હોગા ગંજે લહદ ખુલ્દકા[10] ચમન[11]

ફર્શોંમેં ખાકે પાક કફનકો બસાએગી
સુરેરોંસે નખ્તે[12] ગુલે ફિરદોસ આએગી. ૨૭

તોશા[13] મોસાફેરોંકા યેહી, ઔર યેહી હઈ ઝાદ[14]—યેહ ખાક આબે ખિઝરસે રુતબેમેં હઈ ઝેયાદ
તૂફાંમેં ઇસકો ડાલેગા જો મર્દ ખૂશ નેહાદ—લે આએગી હવાએ મોવાફિક દુરે મોરાદ

દેખેગા યાસમેં કરમે કાર સાઝકો
થામેગા દસ્ત મૌજસે દરયા જહાઝકો. ૨૮

યેહ બાત કેહકે કાફેલે વાલોંકો દી સદા—આગોંકો રોકલો કે સફર ખતમ હો ચુકા
ઇસ જાસે બેહતર અબ કહીં મુમકિન નહીં હઈ જા—સિંજદોંમેં ઝુકો કે યેહ હઈ અરઝે કરબલા

પ્યાસે શતે ફોરાત કે સાહિલપે આચુકે
આગે બડહે ન જાઓ કે મનઝિલપે આચુકે. ૨૯

યેહ સર ઝમીં હઈ રશ્કે જીનાં અઈ મોસાફેરો—ઇસ જા ગડેગા દીંકા નેશાં અઈ મોસાફેરો
હમસે મકીંકા હઈ યેહ મકાં અઈ મોસાફેરો—જાઓગે અબ યહાંસે કહાં અઈ મોસાફેરો

કૌસર વોહ હઈ યેહ ગુલશને દારુસ્સલામ હઈ
અબ તા બહ હશ્ર અપના યહાં પર મોકામ હઈ. ૩૦

યેહ સુનકે હર સવારને બસ રોકેલી લગામ—થમ થમ કે હનહનાને[15] લગે અસ્પે તેઝ ગામ
નાકેબી અહલે બઇતે નબીકે રુકે તમામ—અકબરને મુસકેરાકે યેહ શેહસે કિયા કલામ

૧ સોનું. ૨ ઝીણી ધુળ. (ગરદ) ૩ આજુબાજુ (ઘેરાવો) ૪ કબરની ભીંચાણથી ૫ ગુને-હગારો પણ. ૬ બખશાઇ જવાવાળો. ૭ ભાગી જવું. ડરી જવું. ૮ ફરમાન બરદાર તાબેદાર. ૯ સાહેબ એહસાનોંકા (અલ્લાહ) ૧૦ જન્નતનો ૧૧ બગીચો. ૧૨ ખુશબુ—સુગંધ. ૧૩-૧૪ ભાતુ. ૧૫ ઘોડાને હણહણાવવું.

ઉતરેં યહીં હોઝુર કે સહેરાભી ખૂબ હૈ
અંબ્બાસ બોલ ઉઠે કે યે૦ દરયાભી ખૂબ હૈ. ૩૧

બોલે યે૦ અશ્ક ભરકે શહનશાહે સર બોલંદ-ક્યૂં યે૦ મકાંમ હૈ તુમ્હેં શાયદ બહોત પસંદ? ફી મુસકરાકે અંર્ઝ કે યા શાહે અરજમંદ[1]–બસ ય્હાં તો ખૂદ બખૂદ હુઇ જાતી હૈ આંખબંદ

શેર[2] અબ યહીં રહેંગે એનાયત જો રબકી હૈ
બસ ક્યા કહૂં હોઝૂર !!! તરાઇ ગંઝબકી હૈ. ૩૨

ગરમીમેં અઇસી સર્દ હવા યા શહે અનામ–હૈ લઇટનેકી જા યેં ઝમીને ફલક મકાંમ મશહૂર "ગાંઝરિયાં૦" હૈ શાયદ ઇસીકાનામ–જી ચાહતા હૈ ય્હાંસે સરકયે ન એક ગામ

અઇસી જગા૦ બસ અબ ન મિલેગી કીસી જગા૦
ક્યા લુત્ફ હૈ !!! જો કુંબ્રભી હોએ ઇસી જગા૦ ૩૩

ઉતરા ફરસસે રાકેએ દોશે રસૂલે પાક–કાંપી ઝમીન ઉડને લગી ઝર્દ ઝર્દ ખાંક ઝઇનબને દી સદા કે મંઇ હોજાઉંગી હલાક–યે૦ દસ્ત કૌનસા હૈ ? અલમન ફ હોલનાક

લોગો ખુદાકે વાસતે કેહદો એમામસે
દો ચાર કોસ બટહકે રહેં ઇસ મકાંમસે. ૩૪

હર નખ્લ ઇસ ઝમીંકા મુઝે તો હૈ નખ્લે ગંમ–પત્તે હરએક દરખ્તકે હૈં ખંજરે દોદમ ખારે સેતમસે ય્હાંકા હર એક ગુલ નહીં હૈ કમ–હર સર્વ[3]સૂરતે અલિફે આહ હૈ અલમ

ખૂં હૈ જેગર ખટક હૈ દિલે બેકરારમેં
હૈ હૈ અસર હૈ ઝેહરકા ઇસ સબઝા૦ ઝારમેં. ૩૫

હઝરત તો કેહતે હૈં કે અંજબ ય્હાં બહાર હૈ–મિસ્લે ખઝાં મુઝે યે૦ ચમન ખારખાર હૈ ચલતે હૈં દિલપે તીર કલેજા ફેગાર હૈ–યે૦ ઝખ્મ હૈં ખિલે હુએ યા લાલા૦ઝાર હૈ!!!

દે કૌન દખ્લ સિબ્તે નબીકી સલાહમેં
સુનલેં કે નોહા૦ખાં હૈ કોઇ ઇસ નવાહમેં. ૩૬

જંગલ હૈ યે૦ કે ગંમકી હૈ છાઇ હૂઇ ઘટા !!!–હરદમ હવાસે આતી હૈ ફરયાદકી સદા દેવે મહીબ[4] હૈં કે બગોલે હૈં જા બજા–રોતે હૈં સહમ[5] સહમકે[6] અતફાલે મહલેકા

ય્હાં હૈ હાએ હાએકા શોર આબશારસે[7]
શેરોંકી આ રહી હૈં સદાએ કછારસે. ૩૭

સદમેસે હૈ લબોંપે મેરી જાન દર્દમંદ–આવાઝસે દરિંદોંકી હૈ રૂહ પર ગઝંદ[8] ખુલતા નહીં, કે દિલ મેરા, ક્યૂં ખુદ બખુદ હૈ બંદ !!!–કુરબાન જાઉં મુઝકો યે૦ સહેરા નહીં પસંદ

રંજો મલાલ દિલપે યહાં બે સબબ નહીં
લુટ જાએ કાફેલા૦ તો કુછ ઉસકા અંજબ નહીં. ૩૮

૧ કદર. સાહેબે રૂતાબા. ૨ વાઘ. ૩ એકઝાડ બહુજ ખુબ સુરત હોય છે તે બગીચાઓમાંજ હોય છે. ૪ ડરામણી શીકલનો દેવ (ભુત) ૫–૬ ડરીડરીને. ૭ જે જગ્યાએથી પાણી ઝરતું હોય. કિંવા પહાડમાંથી (પાણીનો ધોધ) ૮ ડંખ મારનાર.

બોલે ફરીબ આકે યેહ શબ્બીર ખૂશ બેસાલ—બડહના અબ ઇસ ઝમીંસે હમેં હૈ બહોત મહાલ હરચંદ યેહ જગાહ હૈ મકામે ગમો મલાલ—લેકિન યહીં રહેગા રસૂલે ખુદાકા લાલ

રોઓ ન તુમ કે પાકો મોતહર ઝમીં યેહ હૈ
હમ જીસકો ઢૂંઢતેથે વોહી સરઝમીં યેહ હૈ. ૩૯

દેખો તો !!!કયા ગુલોંપે તરાવત હૈ કયા બહાર!!!—કયા લેહલેહા[1] રહા હૈ!!!બયાબાંમેં સબઝાહઝાર!!! હોતા હૈ દિલ ઝફીરે[2]અંનાદિલસે[3] બેકરાર—ખૂશબૂ હવાસે ઇત્રકી આતી હૈ બારબાર

કુરબાન ઇસ ઝમીને સઆદત સેરિસ્તકે[4]
ગોયા ખુલે હુએ હૈં દરીચે બેહિસ્તકે. ૪૦

ખાલિકને ઇસ ઝમીકો દિયા હૈ બડા શરફ—આએ હૈં ઇસ ઝમીંપે રસૂલાને મા સલફ યહાં હોચુકા હૈ ખૈમએ શાહનશાહે નજફ—યેહ વોહ મકાં હૈ કાબાકા કિબ્લા હૈ જીસ તરફ

યેહ વોહ ઝમીં હૈ જીસપે દોઆ મુસતજાબ[5]હૈ
હફતાદ[6]હજકા તૌફમેં ઇસિકે સવાબ હૈ. ૪૧

અંગુસ્તરે જહાંકા નગીના હૈ યેહ ઝમીં—મરગૂબે બાદશાહે મદીના હૈ યેહ ઝમીં દરયાએ મગફેરતકા સફીના[7]હૈ યેહ ઝમીં—કુરસીસે આજ સીના બસીના હૈ યેહ ઝમી

ઓજે શરફ હોસઇનકે સાએસે મિલ ગયા
પાયા અબ ઇસકા અર્શકે પાએસે મિલગયા. ૪૨

યેહ ગૌહરે મતલૂબ કે પાનીકી જગાહ હૈ—ફિરદૌસસે ઝહરાકે યેહ આનેકી જગાહ હૈ જંગલમેં યેહી છાવની છાનેકી જગાહ હૈ—વલ્લાહ યેહ ફૂલોંસે બસાનેકી જગાહ હૈ

ગુરબતકે ન દુખ અબ દિલે નાલાંસે ઉઠેંગે
સુન લીજે કે મરકર ભી ન હમ યહાંસે ઉઠેંગે. ૪૩

હરચંદ કે બસતી નહીં વઇરાન હૈ સહરા—ખૂશબૂમેં મગર રશ્કે ગુલિસ્તાં હૈ યેહ સહરા રાહત કેદએ નૂહે ગરીબાં હૈ યેહ સહરા—ગુરબતમેં યેહ અઝ મુલ્કે સોલઇમાં હૈ યેહ સહરા

ફરહત[8] હુઇ યૂં આકે ઇસિ ઉજડે હુએ બનમેં
જીસ તરહ સફરસે કોઇ આતા હૈ વતનમેં. ૪૪

મતલૂબે શહે અર્શે નશીં હૈ તો યેહી હૈ—દુનયામેં જો ફિરદૌસે બરીં હૈ તો યેહી હૈ અંગુસ્તરે આલમકા નગીં હૈ તો યેહી હૈ—મરજાઇએ જીસપર વોહ ઝમીં હૈ તો યેહી હૈ

રાહતભી ઇસી જા એવઝે સબ્ર મિલેગી
જન્નત હૈ ઘર ઉસકા જીસે યહાં કબ્ર મિલેગી. ૪૫

આબે રૂખે મોઅમિનકી તરેહ પાક હૈ યેહ ખાક—ગુરબતમેં રેદાએ તને સદચાક હૈ યેહ ખાક હર દર્દકા દરમાં[9] તહે અફલાક હૈ યેહ ખાક—અકસીરે જહાં ગર્દ હૈ વોહખાક હૈયેહખાક

સિજદાહભી ઇસી ખાકસે મોહતાજ રહેગા
જો ઇસપે ઝુકેગા વોહ સરફરાઝ રહેગા. ૪૬

૧ લેહકી જવું નમીજવું. ૨ શ્વાસ લેવો ને કાઢવો (શ્વાસોશ્છવાસ) ૩ બુલબુલોથી. ૪ પેહાયશ તબીયત. ૫ કબુલ થાય છે. ૬ સીત્તેર. ૭ કિશતી વહાણ. ૮ ખુશી. ૯ એલાજ દવા.

ઇસ ખાકકે રૂતબેકો કીસીને નહીં જાના–હઈ અંઈને એબાદત ઇસે આંખોંસે લગાના
છોડેંગે ન ઇસ ખાકકી તસબીહેંકો દાના–દૌર ઇસિકા ન કમ હોએગા જબતક હઈ ઝમાના
કમ હોંગે ગોનાહ ગુંનચએ ઉમ્મેદ ખિલેગા .
સૌ રંગકા અજર ઇસસે નમાઝીકો મિલેગા. ૪૭

બેશક હઈ મોઝીલે[1]મરઝો[2]દાફએ[3]આઝાર[4]–ઇસ ખાકસે દુનયામેં શેફા પાએંગે બીમાર
જીસ મુરદેકે સીનેપે રખેંગે ઇસે દીંદાર–ઇઝાએ ફેશાર[5]ઉસપે નહીં હોએગી ઝિનહાર
શમશીરે ગંઝબ સામને ગર હોગી લહેંદમેં
યે૦ ઉસકે લિયે સીના સેપર હોગી લહેંદમેં. ૪૮

વ્હાંસે બઢકે યે૦ કેહકે શહેદીં બચશ્મે તર–બોલે યે૦ દેખકર સૂએ અબ્બાસે નામવર
ભાઇ હરમકે ખૈંમોંકી તજવીઝ હઈ કિધર?–કી અર્ઝ ઇસિ તરાઇમેં યા શાહે બહેરોબર
તાઝા કંવલ હઈ પાનીસે હર ઝી હૈયાતકા
અઈ કુબ્ને ખિઝર કુર્બ[6]હઈ બેહતર ફેરાતકા. ૪૯

મુંહ દેખકર યે૦ કેહને લગે શાહે બહેરોબર–બેહતર તો હઈ, ફસાદસે ખાલી નહીં મગર
કૂફેસે ભી તો ફૌજકે આનેકી હઈ ખબર–કી અર્ઝ ફિર હોઝૂર કે શેરોંકો કયા હઈ ડર
ઉન બુઝદિલોંકા નહર તક આના મહાલ હઈ
પંજેસે અબ તરાઇકા જાના મહાલ હઈ. ૫૦

જારી ખુદાકા ફેઇઝ હઈ યે૦ અઈ ફલક મઆબ–ઉસપર અમલકરેં યે૦ કીસીકી નહીં હઈ તાબ
સબ વહેશો તઈરો ઇન્સો જીન ઇસસે હેં બહરા૦ યાબ–રોકેંગે કયા સમઝકે? હમેં ખાનમાં ખરાબ
વલ્લાહ આપ હુકમ અગર દેં ગોલામકો
સરહદમેં યાંકી આને નદૂં ફૌજે શામકો. ૫૧

ગરમીતો સગીરોંકી હલાકતકા સબબ હઈ–પ્યાસે રહેં દમભર યે૦ તઅમ્મુલ ઉન્હેં કબ હઈ
ખેંચી હઈ જો ઇઝાસે સફર હાલ અજબ હઈ–ખાનેસે ઝેયાદા૦ ઉન્હેં પાનીકી તલબ હઈ
મનઝિલપે મંઈ રખવાતાથા મશકીઝોંકો ભરકર
પાનીપે ગિરે પડતેથે નાકોંસે ઉતરકર. ૫૨

હઝરતને કહા વ્હાંભી ખુદા વ્હાંભી ખુદા હઈ–સહેરાકો ભી દરયાકોભી એક રોઝ ફના હઈ
હરચંદ કે તદબીર હેફાઝતકી બજા હઈ–પર હોગા વોહી જો કે મોકદ્દરમેં લિખા હઈ
દરયાપે ઉતરનેકા સરંજામ ન કીજે
જીસ બાતમેં તકરાર હો વો૦ કામ ન કીજે. ૫૩

હરચંદ હકીકતમેં યે૦ દરયા હઈ હમારા–પર કરતે હેં હમ દીદઓ દાનિસ્તા૦ કેનારા
હઈ માલેકે કૌસર યે૦ યદુલ્લાહકા પ્યારા–કયા બહેરે કરમકે લિએ ચશ્મેકા સહારા
ફિક્ર ઉસકી અબસ હઈ કે ન હાથ આએગા પાની
અલ્લાહ વહીં પ્યાસોંકો પોંહચાએગા પાની. ૫૪

૧ દુર કરનાર નીશાન ભુંસાવી દેનાર. ૨ બીમારી. ૩ દફે કરનાર. ૪ બીમાર. ૫ દબાઇ જવું. ૬ નઝદીક.

કુછ સોંચકર એમામે દોઆલમને યેં કહા–ઝૈનબ જહાં કહેં વહીં કૈમા કરો બપા
પીછે હટે યેં સુનતેહી અસ્હાબે બાવફા–જાકર કરીબે મકૈબિરે ઝૈનબ યેં દી સદા
હાઝિર હૈ જાં નેસાર એમામે ગૈયૂરકા
બરપા કહાં હો કૈમએ અકદસ ? હોઝૂરકા. ૫૫
બોલીં યેં સુનકે દુખ્તરે ખાતૂને રોઝગાર–ઇસ અમ્રમેં ભલા મુઝે કયા દખ્લ ? મૈં નેસાર
ખુશ્કી હો યા તરાઇ ચમન હો કે સબઝાંઝાર–હર જા મોસાફેરોંકા નિગાહબાં હૈ કિર્દેગાર
સુખ્તારે કાએનાતકે તુમ નૂરે ઐન હો
ઉતરો વહાં જહાં મેરે ભાઇકો ચૈન હો. ૫૬
આકિલ હો તુમતો નામે ખુદા અય અલીકે લાલ–મુઝસે ઝેયાદા૦ ભાઇકી રાહતકા હૈ ખેયાલ
દરયાફ્ત કરલો પહેલે કીસીસે યહાંકા હાલ–વારી કીસી તરેહકા ન આકાકો હો મલાલ
ગોશા મિલે હમેં ન કઝા હો ન સફર હો
અબતો યેહી પડી હૈ, કે જાનોંકી ખૈર હો. ૫૭
આરામકો તરસ ગએ જબસે છુટા હૈ ઘર–કિન આફતોમેં પાંચ મહીને હુએ બસર
યેં આંધિયાં યેં ગરમીકે અય્યામ યેં સફર–દિનભર ચલે હૈં ધૂપમેં જાગે હૈં રાતભર
ગરમીસે ખેત ખુશ્કથે જંગલ ઉજાડથા
એક એક કોસ રાહે જબલમેં પહાડથા. ૫૮
આજ ઉસ ઝમીંન પર હમેં લાયા હૈ આસમાં–અબ દેખીએ દેખાતી હૈ તકદીર કયા યહાં
આકાકી ખૈરીયતકી દોઆ માંગો ભાઇ જાં–યા રબ મોસાફેરોંકો મોબારિક હો યેં મકાં
દુશમન બહોત હૈં બાદશાહે ખુશ ખેસાલકે
ભાઇ, બહન નેસાર ઝરા દેખ ભાલ કે. ૫૯
ભાઈસે ઇસ ઝમીંકી સુની હૈ બહોત સેફત–હૈ વોં એમામ વાકેફે અસરારે શશ જેહત
જો, જો, મોહસિન[1] હૈં ઉનસેભી લાઝિમ હૈ મસલેહત–સદકે ગઇ "હેબીબસે" ભી કરલો મશવેરત
સાહિલપે દુશમનોંમેં કિસીકા અમલ નહો
બસ્ ઈ મુઝે યેં ડર હૈ કે, રફ્તા બદલ નહો. ૬૦
દસ્તે અદબકો જોડકે ઉસ શેરને કહા–તશવીશ કુછ ન કીજીએ અય બિન્તે મુરતઝા
હરચંદ મસ્લેહત મેરી કયા ઓર અકલ કયા–લેકિન તરાઇસે કોઈ બેહતર નહીં હૈ જા
જો મહરે ફાતેમા૦મેં હૈ યેં વો ફોરાત હૈ
ગરમીમેં કુર્બ નહરકા આબે હેયાત હૈ. ૬૧
જીસ સરઝમીપે દિલબરે ઝહરા અમલ કરે–ઝહરાહ[2] કિસીકા કયા હૈ ? જો રદ્દો બદલ કરે
માનેઅ વોં હો જો દીને નબીમેં દખલ કરે–કાફિર હૈ જો હોસૈનસે જંગો જદલ કરે
દખ્લ ઉસમેં રૂમકા હૈ ન સુલતાને શામકા
દુનયાકી સબ ઝમીંપે હૈ કબઝા એમામકા. ૬૨
હઝરતકે હુકમકા મોતરસ્સિદ[3] હૈ જાં નેસાર–ઇરશાદ યેં હુવા કે દિયા તુમકો ઇખ્તેયાર
આયા હોઝૂરે સિબ્તે પયંમબર વોં ઝી વકાર–કી અર્ઝ ખૈમા નેહરપે કરતા હૈ ખાકસાર

૧ બહુજ બુઠ્ઠો. ૨ પિત્તો શુજાઅત દિલેરી. ૩ ઉમેદવાર.

ઉતરેં યહીં યે૦ મરઝીએ આલે રસૂલ હૈ
બોલા વો૦ બહ્રે ફૈઝ કે અચ્છા કુબૂલ હૈ. ૬૩

યે સુનકે આદમોંકો પોકારા વો૦ માહ જબીં-ફર્રાશ આકે જલ્દ મોસફ્ફા કરેં ઝમીં
હાઝિર હોં આબ પાશ મહલ્લ દેરકા નહીં-યહાં હોગા ખૈમએ હરમે બાદશાહે દીં
જલ્દ ઉનકો ભેજો લોગ હૈં જો કારોબારકે
લે આઓ ઉશતરોંસે કનાતેં ઉતારકે. ૬૪

ફરમાકે યે૦ હઝરત ઉસી સહરામેં ફિર આએ-ફર્રાશોંને ઝાડી વો૦ ઝમીં, ઉંટ બિઠાએ
ખૈમે કિયે ઇસિતાદા૦ સરાચે[1] ભી લગાએ-ઓર દેવડહીપે નામૂસકે જમ્માઝોંકો[2] લાએ
પાસ આકે ધટા ટોપકો ધરવાતે થે અબ્બાસ
હર બીબીકો મહમિલસે ઉતરવાતે થે અબ્બાસ. ૬૫

જમ્માઝએ ઝયનબ જો કરીં દેવડહી કે પોંહચા-કુરસીસે ઉઠે આપ શહે યસરબો બતહા
ગિર્દ આકે કિયા કાસિમો અબ્બાસને પરદા-મહમિલસે ઉતરને જો લગીં દુખ્તરે ઝહરા
એક હાથ અલી અકબરે ઝીશાહને થામા
એક હાથ જેગર બંદે યદુલ્લાહને થામા. ૬૬

છાતીસે સોકૈનાકો લગાએ હુએ ઉતરીં-શાહઝાદીકો ચાદરમેં છુપાએ હુએ ઉતરીં
આંસૂ રૂખે અનવર પે બહાએ હુએ ઉતરીં-પરદા૦થા મગર સરકો ઝુકાએ હુએ ઉતરીં
આગાહ ન થી ઇસ સેતમે ચર્ખે કોહનસે
ખુલ જાએગા સર, હાથ બંધે હોંગે રસનસે. ૬૭

દાખીલ હુઈ ખૈમેમેં જૂંહીં દુખ્તરે હૈદર-પીછે ગઇ નાકોંસે કનીઝેં ભી ઉતરકર
જબ ખુલગયા પરદા તો ઉતરને લગા લશકર-પાલેં ભી ખડી હોગઈ ઓર લગ ગએ બિસ્તર
કમરોંકો પેયાદોંને ઓર અસવારોંને ખોલા
દુકાનોંકો લશકરકે દુકાંદારોંને ખોલા. ૬૮

એક સિમ્ત બંધે આનકે ઇસતબ્લમેં[3] રહવાર-મહમિલ જો ઉતારે તો હુએ ઉંટ સોબુકબાર
ઉઠ્ઠે પએ ગુલગસ્ત[4] જવાનાને ખૂશ અતવાર-ઝહરાકે ગુલિસ્તાંસે વો૦ સકુરા હુવા ગુલઝાર
સૂરત નઝર અલ્લાહકે મહબૂબોંકી આઇ
હંસતે ગએ જીસ સિમ્ત મહક ફૂલોંકી આઇ. ૬૯

મરસેયા૦ પાંચવા હઝરત એમામ હોસયન અ. કા નહરે ફોરાત પર ખયમા બરપા હોના ઓર ઓમર સાઅદ કે લશકરકે સાથ બહસ હોનેકે બયાનમેં.

વો૦ ખૈમએ ઝંગારીએ શાહનશહે વાલા-એ જીબએ ગરદોંસે થા રફઅતમેં દો બાલા
ઓંજ ઉસકા જો દેખે તો કહે દેખને વાલા-સર ચર્ખે ચહારૂમસે ઝમીને હૈ નેકાલા.

---

૧ નાના તંબુ. ૨ બહુજ તેઝ ચાલવાવાળા ઉંટો. ૩ તબેલામાં. ૪ ફરવા ટહેલવા (લટારમારવા)

દસ્તારપે રખ હાથ જો દેખા હૈ ફલકસે
ખુરશેદકા મુંહ ઝર્દ હૈ શમસેકી ચમકસે. ૧

વોહ ખૈમા! વોહ લશકર! વોહ ત્રયાબાં!!! વોહ તરાઇ!!!—એક કુદરતે અલ્લાહકી થી જલ્વહ નોમાઇ!!! રૌનક ચમને ખુલ્દકી ઉસ દશ્તને પાઇ!!!—વીરાનીમેં બસતી હુઇ!!! જંગલમેં તરાઇ!!!
કાંટોંકે જહાં ઢેર થે ગુલશન નઝર આયા!!!
ફૂલોંસે ભરા દશ્તકા દામન નઝર આયા!!! ૨

સક્કે ગએ ઓર આને લગા મશકોંમેં પાની—તોંસે હુએ ઘોડોંકી બુઝી તશ્ના દહાની મૌકૂફ ઉસી દિનસે હુઇથી રસદ આની—લશકરમેં હુઇ શાહકે ગુલ્લેહ કી ગેરાની
મેહમાનોંપે રહમ આયા ન પર્દમાં શેકનોંકો
ક્રાકોંકે પયામ આને લગે એ વતનોંકો. ૩

મસનદકો શહેદીને મોનવ્વર કિયા જાકર—ઝેનેને લગી ભાઇકી બલાએં બહન આકર જા બૈઠી સોકીનાભી કદમ જલ્દ બઢાકર—કેહને લગી, મુંહ શાહકી છાતીસે લગાકર
કિસ કિસસે બોલાનેકે લિએ મૈને કહા થા
બાબા તુમ્હેં કબસે મેરા દિલ ઢૂંઢ રહા થા. ૪

કિસ બાતકા અંદેશા હૈ? મૈં આપકે કુરબાં—ખાતિરભી પરેશાન હૈ!!! ગેસૂભી પરેશાં!!! સોનેકી ન કુછ ફિક્ર હૈ ખાનેકા ન કુછ ધ્યાં!!!—કયા હોગએ વોહ લોગ? કે, હમ જીસકે હૈં મેહમાં
હર મરતબાહ કયૂં અશ્કોંસે મુંહ ધોતેહો? બાબા
કયા ફાતેમા સુગરાકે લિયે રોતેહો? બાબા. ૫

ઢલ પડતે હૈં અશ્ક આંખોંસે જબ કરતેહો કુછ બાત-રોનેમેં કઇ દીસે ગોઝર જાતી હૈ સબ રાત પિછલીકો યેહ કરતેહો દોઆ બાઅદે મોનાજાત—મુશકિલ મેરી આસાન કર અય કાઝીએ હાજાત
તૂ ચાહે તો મકસદપે પહોંચ જાતા હૈ શબ્બીર
અબ દેર જો હોતી હૈ તો ઘબરાતા હૈ શબ્બીર. ૬

હઝરતને કહા કુછ નહીં તશવીશ મેરી જાં—અલ્લાહસે લાઝિમ હૈ તલબ ખૈરકી હરઆં આશિક વોહ હૈ, જો હો રહે માઅશૂકમેં કુરબાં—અબ આતે હૈં વોહ લોગ કે હમ જીનકે હૈં મેહમાં
ફારિગ અલમો રંજસે હોનેકે દિન આએ
સદકે પેદર અબ ચયનસે સોનેકે દિન આએ. ૭

મુંહ દેખકે ઝૈનબકા યે કેહને લગે શબ્બીર—પાતા હૂં બહોત મૈં તુમ્હેં અફસુરદહ ઓ[1] દિલગીર કયૂં આંખે હૈં સૂજી હુઇ? કયા રોતીહો હમશીર?—હૈ ગમસે તુમ્હારે, મેરા હાલ, ઔરભી તગૈયીર
હાથોંસે ન માદરકા ચલન દીજીયો બેહના
મરજાએગા શબ્બીર તો રો લીજીયો બેહના. ૮

ઝૈનબને કહા શાહસે બા ગિર્યઓ ઝારી—યેહ કૌનસા સદમા હૈ? બહન હો ગઇ વારી મુંહ ઢાંપકે મૈં રો ચુકી હૂં યહાં કઇ બારી—ઘબરાતી થી ડરડરકે સોકીના મેરી પ્યારી

૧ કરમાઈ ગએલો.

બાનૂકોભી તશવીશને વ્હાં ઘેર લિયા હૈ
કુછ દૂધસે અસગંરનેભી મુંહ ફેર લિયા હૈ. ૯

ઝૈનબસે કહા શાહને જો આહેશે તકૈદીર–કુછ હુકમસે અલ્લાહકે બાહર નહીં શબ્બીર
ઇસ દશતકા જો હાલ સોનાઉં તુમ્હેં, હમશીર–કૌનૈનમેં ઇસ અરઝે મોકદ્દસકી હૈ તૌકીર
ગરદોંસે મલાઇકકે ઉતરનેકી દોઆ હૈ
તુમકો નહીં માઅલૂમ? યેહી કરબો બલા હૈ. ૧૦

યે૦ સુનકે ઉડા રંગે રૂખે ઝૈનબે મુઝતર–મુંહ પીટ લિયા ચૂબસે[1] ટકરાને લગીં સર
હઝરતને કહા ખૈર હૈ, ક્યા કરતીહો ખાહર?–વો૦ બોલી મૈં બે આસ હુઇ, હાએ મોકદ્દર!!!
તિફલીસે મુઝે જ્હાંકી ગોસીબતકી ખબર હૈ
અબ મુઝપે ખુલા, યે૦ વોહી આફતકા સફર હૈ. ૧૧

ઇસ દશ્તમેં તુમ મુઝસે બેછડ જાઓગે ભાઇ–ગર ખાકભી છાનું તો ન હાથ આઓગે ભાઇ
બેહનાકો મદીનેભી ન પોંહચાઓગે ભાઇ–મૈં દેખૂંગી ઓર બરછીયાં તુમ ખાઓગે ભાઇ
ઔલાદસે બાનૂકો યે૦ છુટનેકી જગા૦ હૈ
નામૂસે નબીકો યેહી લૂટનેકી જગા૦ હૈ. ૧૨

જબ સુનતીથીં યે૦ નામ તો ખૂશ હોતીથીં અમ્માં–મુંહ શામ તલક આંસૂઓંસે ધોતીથીં અમ્માં
ન ખાતીથીં ન પીતીથીં ન સોતીથીં અમ્માં–જૈસે કોઇ મરજાતા હૈ યું રોતીથીં અમ્માં
વો૦ બૈન વો૦ ફરયાદો બોકા યાદ હૈ મુઝકો
વો૦ હાએ હોસૈનાકી સદા યાદ હૈ મુઝકો. ૧૩

હુજરેસે સદા આતીથી હૈહૈ મેરે શબ્બીર–અમ્માં તેરે કુરબાન હો અૈ કુશ્તએ શમશીર
બચ્ચે, તેરી સાબિત હુઇથી કૌનસી તકસીર?–અૈ લાલ તેરા સીના કહાં!!! ઓર કહાં તીર!!!
માતમમેં તેરે, કૂખ મેરી જલ ગઈ બેટા
તુ ઝબ્હ હુવા મુઝપે છુરી ચલગઇ બેટા. ૧૪

ઝૈનબસે જો યે૦ ઝિક્ર સોના રોને લગે શાહ–નામૂસે મોહમ્મદપે હુવા સદમએ જાંકાહ
બાજોંકી સદા દશ્તસે આને લગી નાગાહ–પોંહચા યે૦ ખબરદારકો હુકમે શહે ઝીજાહ
હાં જલ્દ ખબર લા કે યે૦ લશકર કિધર આયા
કિસ સિમ્ત નેશાનોંકે તરફ યા ઇધર આયા. ૧૫

માનિંદે નઝર દૂર ગયા પૈકે સબાદમ–ફિર આયા વો૦ ઓર કેહકે યે૦ મુજરેકો હુવા ખમ
કાઇમ રહે ઇકબાલે શહનશાહે દો આલમ–કૂફીકી હુઇ ફૌજ લબે નહર, હરાહમ[2]
સબ ચાર હઝારોંમેં ઝેરા૦પોશ જવાં હૈં
પીછે તો સફૈં ફૌજકી હૈં આગે નેશાં હૈં. ૧૬

શેહને કહા સર કરદએ લશકરકા હૈ ક્યા નામ?–કી અર્ઝ યે ઉસનેકે ઓમર સાઅદ બદ અંજામ
સુનકર યે૦ ખબર બોલે શહનશાહે ફ્રુલ ઇકરામ–સદ શુક્ર કે આ પોંહચા હમેં મૌતકા પયગામ

---

૧. લાકડીથી. ૨ ભેગી થઈ એકઠી થઈ.

દુશમનકો અગર રંજકી હોકૂમતકી ખૂશી હઈ
મૌજૂદ હ્‌ંઈ હમકોભી શહાદતકી ખૂશી હઈ. ૧૭

અકબરને કહા હોતાથા કયા ફૌજમેં ચરચા?—થરાઁ ગયા ઓર સરકો વો૦ નિહવડાકે યે૦ બોલા શેહઝાદએ કૌનઈન જો. કુછ આપને પૂછા—હોએ યે૦ ઝબાં કૈસએ ઉસે અર્ઝ કરૂં કયા?

કેહતાથા યે૦ લશકર ઓમરે સાઅંદ શકીકો
સર લેનેકો આએ હ્‌ંઈ હોસઈન ઇબ્ને અલીકો. ૧૮

અબ્બાસ લગે કાંપને હોટોંકો ચબાકર—કી તેગકે કબ્ઝેપે નઝર ગઈઝમેં આકર ફરમાયા કે દેખું તો મંઈ ઉસ ફૌજમેં જાકર—રોકા શહે મઝલૂમને છાતીસે લગાકર

સોંચે કે ન આદાબમેં શેહકે ખલલ આએ
ગુંસ્સેસે યે૦ થરાઁએ કે આંસૂ નેકલ આએ. ૧૯

શેહને કહા કયૂં રોતેહો? કયા જીમેં હઈ આઇ?—તુમ મેરી તરફ દેખો કે બેકસ હૂં મંઈ ભાઇ રોએગી ગૈરીબાપે મેરી, સારી ખુદાઇ—જો ચાહે કરેં, હમ કીએ જાએંગે ભલાઇ

ગુંસ્સેકી યે૦ જાગા૦ નહીં, કયા ઉસમેં ઝરર હઈ?
સર લેનેકો આએ હ્‌ંઈ, તો હાઁઝિર મેરા સર હઈ. ૨૦

મઝલૂમ હ્‌ંઈ હમ, ગૈઝસે મઝલૂમકો કયા કામ!!!—ગુંસ્સેકા નહીં વકત યે૦ હઈ સબ્રકા હગામ હર રંજકો સમઝો, રહે માઅબૂદમેં આરામ—મનઝૂર હઈ યહાં બખ્શેશે ઉમ્મતકા સરંજામ

કુછ જાનકા સરફા૦[1] નહીં હૈદરકે પેસરકો
વો૦ માંગે તો ખૂદ કાટકે મંઈ ભેજદૂં સરકો. ૨૧

કયા હોતા હઈ? કેહતે હ્‌ંઈ તો કેહનેદો સેતમગર—તાકત હઈ? કોઇ હાથ ઓઠા સકતા હઈ મુઝપર મૌજૂદ હઈ અકબરસા પેસર તુમસા બેરાદર—કયૂં રોતે હો તુમ? કાટતા હઈ કૌન મેરા સર?

આંસૂ ન બહાઓ કે લહૂ મેરા ઘટેગા
આગે ન તુમ્હારે સરે શબ્બીર કટેગા. ૨૨

તુમસા કોઇ દુનયામેં નહીં સાહેબે શમશેર—મૌકાએ નહીં ગુંસ્સેકા હરએક વકત મેરે શેર આલમકે ઝબરદસ્તોંકો બાબાને કિયા ઝેર—કયા કયા ન સહે રંજ હુએ ઝીસ્તસે[2] જબ સઈર

ઉસ રોઝ ન તકદીરસે કુછ ઝોર ચલાથા
રસ્સીસે ભલા બંધનેકે કાબિલ યે ગલાથા? ૨૩

હરદમ યે૦ સદા આતીથી તેગે દો ઝબાંસે—યા શેરે ખુદા, મુજકો ન ખેંચોગે મયાંસે? *"ફરમાતેથે, ઉસ સાએકં૦ એ શોઅલા૦ફેશાંસે"—મજબૂર હ્‌ંઈ હમ હુકમે ખુદાએ દો જહાંસે

યે દીદઓ દાનિસ્તા૦ જફા મંઈને સહી હઈ
તલવાર વોહી ઝોર વોહી હાથ વોહી હઈ. ૨૪

અમ્માં મેરી પેહલૂએ શેકસ્તા૦ કો સંભાલે—પીછે ચલી જાતીથીં રેદા દોશપે[3] ડાલે ચિલ્લાતીથીં કોઇ મેરે વારિસકો બચાલે—બાઝારમેં સર પીટતેથે દેખને વાલે

૧ બખીલી—પરવા—ગરઝ. ૨ ઝીંદગીથી. * આગના ભડકા કાઢનારી વીજળી જેવી તલવારને કેહતા હતા. ૩ ખભા ઉપર.

ન હમપે ન અમ્માંકે ખુલે સરપે નઝર થી
બાબાકી ફકત ઔલેકે અકબરપે નઝર થી. ૨૫

ગુસ્સા થા તુમ્હારેહી તરફ હમકોભી ભાઈ–કુછ ગઈઝમેં આંખોંસે ન દેતાથા દેખાઇ
મરજાનેપે તયાર થે પર કુછ ન બન આઇ–બાબાને કસમ રૂહે મોહંમ્મદકી દેલાઇ
જબ વાલેદા૦ રોતીથીં તો ચિલ્લાતેથે હમભી
લિપટે હુએ અર્સેહી ચલે જાતેથે હમભી. ૨૬

મેરી તો કીસીને અભી બાંધી નહીં ગરદન–શપ્પીરકો પકડે લિએ જાતે નહીં દુશમન
બેહનેં મેરી નિકલી નહીં કરતી હુઇ શેવન[1]–ઘર મેરા જલાદેનેકો આએ નહીં દુશમન
બે તેગ ચલે, ગઇઝમેં તુમ આગએ ભાઇ !!!
સર કટનેકે મઝકૂરપે[2] થરાંગએ ભાઇ !!! ૨૭

તીરોંકા નેશાના જો બનાએંગે સેતમગર–ફિર તુમસે ભલા સબ્ર કિયા જાએગા ક્યુંકર?
ઇસ પ્યારસે માઅ્લૂમ યેહ હોતા હૈ બેરાદર–મરજાઓગે જબ તેગ કોઇ ખેંચેગા મુઝપર
લો બસ કરો ઇતનાભી કોઈ રોતા હૈ ભાઈ?
ભાઇ તો અભી ઝબ્હ નહીં હોતા હૈ ભાઇ? ૨૮

યેહ ઝીકથા કે બનમેં સેયાહીસી છાગઇ–ડંકે કે દશ્ત ઝુમસે કોસોં સદા ગઇ
ઘોડોંકે દોડનેસે ઝમીં થરથરા ગઇ–જંગી સેપાહ ઘાટકે નઝદીક આગઈ
હિલને લગા ધમકસે સફીના ઝમીનકા
ટાપોંસે ટુકડે હોગયા સીના ઝમીનકા. ૨૯

બોલે મોલાઝેમોંસે યેહ અબ્બાસે બા વફા–દરયાફ્ત તો કરો કે એરાદા હૈ ઉનકા કયા?
આતેહી સરકશી યેહ તરીકાહ હૈ કોનસા?–કેહદો કે, અહલે બૈતકે ખૈમેકી હૈ યેહ જા
લાઝિમ રસૂલ ઝાદીયોંકા એહતેરામ હૈ
ઉતરેં અલગ કહીં યેહ અદબકા મકામ હૈ. ૩૦

દી અપ્સરાને ફોજને બડહ બડહકે યેહ સદા–દરયાપે, કિસકે હુકમસે ખૈમે કિયે બપા ?
ફોજેંકે દાખેલેકી ખબર થી ન તુમકો કયા?–સહેરા બહોત વસીઅ હૈ ઉતરો કહીં જોદા
તાઇરભી ઝબ્હ હોએ જો ઠેહરે ફોરાત પર
ઉઠ જાઓ તુમકે બૈઠેંગે પેહરે ફોરાત પર. ૩૧

હમ ઘાટ રોકને લિયે આયે હૈં ઇધર–હૈ આજ શબકો દાખેલએ શિમ્રકી ખબર
સુનતેહી યેહ તરાઇમેં ગૂંજા વોહ શેરે નર–તેવરે ચડહાકે, તેગકે કબઝેપે કી નઝર
કમથા ન હુમહુમાહ અસદે કિર્દ ગારસે
નિકલા ડકારતા હુવા ઝૈગમ[3] શેકારસે. ૩૨

ગુસ્સેમેં રખકે દૂશપે શમશીરે પુર કદમ–નાઅરાહ કિયા અસદને કે, તુમસે હટેંગે હમ ?
ગો ફોજે કાહેરાહ કી હૈ આમદ, તો કયા હૈ ગમ?–ગિરતા હૈ કટકે સર વહીં જીસ જા જમે કદમ

---

૧ રોવું-ફરયાદ-માતમ. ૨ વાત થઈ તેના ઉપર. ૩ વાઘ.

બિફરે જો શેર, સામને આતા નહીં કોઇ
યેહ આંખ વોહ હૈ જીસમેં સમાતા નહીં કોઇ. ૩૩

દુનયાહો એક તરફ તો ન આએ ખેયાલમેં-લાખોંપે અપની તેગ ચલી હૈ જદાલમેં[1]
ગીતી[2] હો બે નેશાં અગર.આએં જલાલમેં-હૈ સબ તરહૈકા ઝોર મોહંમદકી આલમેં

દરયા હૈ કયા યેહ શેર હટે જીસકો છોડકે
જબ પુલ બનાદિયા દરે ખૈબરકો તોડકે. ૩૪

તુમ કૌન હો ? હૌસઈન હૈ મુખ્તારે મુલ્કો તર-ઉનકે સેવા હૈ કૌન ? શહનશાહે બહરો બર
દેખો ફસાદ હોગા બઢહોગે અગર ઇધર-શેરોંકા યહાં અમલ હૈ, તુમ્હેં કયા નહીં ખબર?

સબકત[3] કીસીપે હમ નહીં કરતે લડાઇમેં
બસ કેહ દિયા કે, પાંઉ ન રખના તરાઇમેં. ૩૫

દરયા તો ઇબતેદાસે હમારા હૈ, તુમ હો કૌન ?-ઇસકા મહૈક રસૂલકા પ્યારા હૈ, તુમ હો કૌન?
અલ્લાહને ઝમીંકો સંવારા હૈ તુમ હો કૌન?-સાહિલપે કુછ કિસીકા એજારાહ હૈ ? તુમ હો કૌન?

હૈહાત ગૈઝબ હૈકેસે ફિરે આજતક નહીં !!!
મનઝિલ મોસાફેરોંકી યેહ હૈ કુછ કૈદક નહીં !!! ૩૬

કયા ઇબ્ને સાઅદ શમકી ગૈજ ઔર કયા હૈશમ ?-સર લોટતે ફિરેંગે બઢહાયા અગર કદમ
ઉતરે હૈ આકે ખબરે સોલઈમાંકે સાથ હમ-કયા ઉનકે મોરચે કે, જો હો ચ્યુંટીઓસે[4]કમ

કુછ ડર નહીં છે લાખ અગર બદ ખેસાલ હૈ
હમભી કુનિંદએ દરે ખૈબરકે લાલ હૈ. ૩૭

કયા સરપે મૌત આઇ હૈ ? બસ સામનેસે જાવ-ફોજોંકા ઝિક્ર કરકે કિસી ઔરકો ડરાવ
દાઅવાહ હૈ કુછ સેપાહગિરીકા અગર તો આવ-બેટા રહીમકા હૂં મુઝે ગૈઝમેં ન લાવ

તલવાર ઇધર ખીંચી કે ઉધર ખેત પડ ગયા
ફિર કુછ ન બન પડેગા અગર મૈં બિગડ ગયા. ૩૮

હમ શેર હૈ કસમ હૈ અસદે કિર્દગારકી-રખતે હૈ નાખોનોંમેં બુરશ ઝુલફેકારકી
સૌકી ન અસ્લ યહાં ન હકીકત હઝારકી-ટોકે, યેહ કયા મજાલ !!! કીસી નાબકારકી?

ગરજે અભી તો રાઅદ[5]હૈ બરસેંતો અબ્ર હૈ
એક બન નહીં બહોત અભી અઈસે હઝાર હૈ. ૩૯

છોડે ન યેહ ઝમીં જો ગિરે સરપે આસમાં-બઢકર હટા નહીં કભી ઇસ ફોજકા નેશાં
જબતક કે દમમેં દમ હૈ ન જાએગી આનબાં-રેતીપે હમ બપા કરેં ખૈમે ? ખુદાકી શાં !!!

મરજાએં વોહ જો સાથ કઇ શીર ખાર હૈ
ન અલ વાકેઇ[6] હમ અઈસેહી તકસીરવાર હૈ. ૪૦

હમ પેહલે આએ હૈ ? કે તુમ આએ હો તા બમેહર?-કયૂં ગાસેબો,યેહ નહર નહીં ફાતેમાકી મહર?
છોડ આએ હૈ તુમ્હારે બોલાનેપે અપના શેહર-કોઇ મોસાફેરોંપે યેહ કરતા હૈ જબ્રો કહર?

---

૧ લડાઇમાં. ૨ દુનયા (જગત). ૩ પેહેલ શરૂઆત પેહલવેહલો. ૪ કીડીયો. ૫ વાદળાની આવાઝ અને કેટલાક એમ પણ કહે છે કે વાદળાને ચલાવનાર ફિરશ્તાની આવાઝ છે. (ગર્જના કરનાર) ૬ વાકેઅ હકીકતમાં.

ઉતરે અભી નહીં કે લડાઇ ઠહર ગઈ
વાઅ઼દે વો૦ કયા હુએ ? વો૦ મોહબ્બત કિધરગઇ? ૪૧
શર[1] ઇસકંદર ઝમીપે ? તુમ્હારે સરોંપે ખાક-મિટ્ટી હુએ ? લિઅ઼બેયે અંરીઝાંસે જો તપાક[2]
હૈ ખુ તોરાબીયોંકી જગેહ યે૦ ઝમીને પાક-હોએંગી તુરબતેંભી યહીં ગર હુએ હલાક
તુમલોગ કિસ તરહૈ ? યે૦જગે૦ હમકો ભાઇ હૈ
મશહૂર હૈ કે શેરોંકા મસકન[3] તરાઇ હૈ. ૪૨
સોચો તુમ્હી દિલોંમેં, કે હૈદર કૌન હૈ ?–આલમમેં બરરો બહરકા, મુખ્તાર કૌન હૈ ?
હાદી હૈ કૌન ? સયૈદે અબરાર કૌન હૈ?–હૈ બે કોસૂર કૌન ? ગોનાહગાર કૌન હૈ ?
લાઝિમ હૈ તુમકો પાસ કલામે મજીદકા
કલમા નબીકા પડહતેહો તુમ, યા યઝીદકા ? ૪૩
યે૦કિસકે ઘરસે ? દિનકી દોલત મિલી તુમ્હેં ?–સદકાં૦હૈ કિસ વલીકા ? જો ઇઝ્ઝત મિલી તુમ્હેં
ખાંને કરમસે કિસકે ? યે૦ નેઅ઼મત મિલી તુમ્હેં–હાદી હુએ જો હમ તો હેદાયત મિલી તુમ્હેં
ફલતા નહીં નેહાલે હસદ ફુલતા નહીં
મોહસિનકો ઇસ તરેહસે કોઇ ભૂલતા નહીં. ૪૪
હમતો તુમ્હેં સમઝતે હૈં સયૈદકે ખૈર ખાહ–કયા ખૂબ કી મેહમાનોંકી દાઅ઼વત હૈ વાહવાહ
ઉલફત ન દિલદેહી ન તઅ઼ારૂફ[4]ન રસ્મો રાહ-માઅ઼સૂમસે વો૦ કોનસા અઈસા હુવા ગોનાહ ?
ચશમોંપે જંગ ફાતેમા૦કે નૂરે અઈનસે
ના મુનસેફો ફિરાતેહો આંખે હોસૈનસે. ૪૫
હરચંદ ખાકસાર હૈ ફરઝંદે બૂ તોરાબ–પર સરકશીકી હમસે કીસીકો નહીં હૈ તાબ
કોહની તક આસતીન જો ઉલટેં દમે એતાબ[5]–ગરદોંમે થર થરાકે છુપે ફુર્સે આફતાબ
આજાએ ઇનકેલાબકી[6] આફત જહાન પર
હો આસમાં ઝમીંપે ઝમીં આસમાન પર. ૪૬
અંરઝો સમાંકો હમ તહો બાલા કરેં અભી–જો સરકશી કરે ઉસે પિસપા[7] કરેં અભી
ઇસ સરઝમીંકો ખૂનકા દરયા કરેં અભી–સાહિલ તક આએ જો ઉસે ડંડા કરેં અભી
બોલે કોઈ તો તનસે સર ઉસકા જોદા કરેં
અઈમા બપા નહોતો કેયામત બપા કરેં. ૪૭
દેખેં હટા તો દો નહીં હટનેકે જાંસે હમ–બરપા કરેંગે અબતો યહીં અઈમએ હરમ
ગર વહાં બ્હોત હૈ ફોજ તો હમભી નહીં હૈ કમ–આલે નબી બડહાકે હટાતે નહીં કદમ
હમ, ઔર ખાૈફે જનસે લડાઇકો છોડદેં ?
દેખા નહીં કે શેર તરાઇ કો છોડદેં? ૪૮
ગો ફોજ કમ એમામે દેલાવરકે સાથ હૈ–રૂહે રસૂલ નાએબે હૈદરકે સાથ હૈ
અબ્બાસસા ગોલામ બેરાદરકે સાથ હૈ–લાખોં તો લે સકે યે૦ ઝમીં સરકે સાથ હૈ

૧ બુરાઈ ૨ ચાલાકી. (મક્કર ફરેબ) ૩ રેહેઠાણ ૪ ઓળખાણ. ૫ ગુસ્સો. ૬ ઉલટપુલટ થઇ જવાની. ૭ બેઈજ્જત (હરાવીને)

ગુસ્સેકે વક્ત જોકો નહીં જાં સમઝતે હૈં
હમ એક ઔર લાખકો યકસાં સમઝતે હૈં. ૪૯

વ્હાંસે કહીં બતૂલકા પ્યારા ન જાએગા–હમ વો નહીં કે જાનકો વારા ન જાએગા
લાશાભી ઊઠકે વ્હાંસે હમારા ન જાએગા–મરકરભી હાથસે યે કેનારા ન જાએગા
રખતે હૈં ઇસ ઝમીંકે લિયે સરકો હાથ પર
કૈબઝા હૈ તબ હૈંગ્ર હમારા ફોરાત પર. ૫૦

આઅંદા પોકારે તબ કે ન માનેંગે હમ યે બાત–ઉતરેગી આગે ફોજ હમારી લબે ફોરાત
બોલા યે સુનકે બાઝૂએ સુલતાને કાએનાત–હટ જાઓ મેરા હાથ હૈં દસ્તે ખુદાકા હાત
કયા તુમકો ઝર્બે તેગે અલીકી ખબર નહીં ?
આગે બઢહા કૈદમ તો કિસી તનપે સર નહીં. ૫૧

ઝાલિમ બિગડ બિગડકે બઢે એક બાર સબ–ચલવા જો હોગયા તો સેમટકે સવાર સબ
નેઝે અલમ કિયે હુએ થે નેઝેદાર સબ–આંધિથે એક ગોલે ઝલાલત શેઆર સબ
લેકિન મિલા ન સકતેથે આંખ ઉસ દેલેરસે
એક શેર થા કે છીનલો દરયાકો શેરસે. ૫૨

બિગડે અબૂ તમામએ સાઅંદે ફલક સરીર–તોલી "ઝહીરકીનને" શમશીરે બે નઝીર
જોડા કમામેં ઇબને "મોઝાહિરને" એક તીર–બોલે અસદ કે રજઝકે કાબિલ હૈં યે શરીર
"ઓબિસકો" ગૈઝ લશકરે બદખુપે આગયા
ગુસ્સેસે બલ "હેલાલકે" અબરૂપે આ ગયા. ૫૩

બોલે ઉઠાકે નેઝાકો "ઝરગામએ" દેલેર–બસ અબ સઝામેં ઇનકી મોનાસિબ નહીં હૈ દેર
બોલે "શબીબ" ઇધરસે જો નિકલેગા એક શેર–ભાગેંગે સબ યે ગ્રોડોંકી બાગોંકો ફેરફેર
આકાકા હૈ યે પાસ કે હમ દૂર દૂર હૈં
કસરતપે અપની ભૂલે હૈં કયા બે શેઊર હૈં. ૫૪

ઉલટી જનાબે "કાસિમે" ઝીશાંને આસતીં–કબ્ઝેપે હાથ રખકે બઢે અકબરે હસીં
બોલે બિગડકે નીમચે ઝેનબકે માહજબીં–શેરોંસે, કયા તરાઇકો લેંગે યે અહલેકીં ?
કહીયે તો નેઝા બાઝોંકો હમ દેખ ભાલલેં
તેવરે કોઇ ચડહાએ તો આંખેં નેકાલ લેં. ૫૫

આગે થે સબકે હૈઝરતે અબ્બાસે ઝી હૈશમ–બઢહ બઢહકે રોકતેથે દેલેરોંકો દમ બદમ
તેગેં જો તોલતે થે ઉધર બાનીએ સેતમ–કેહતેથે સર ન હોગા બઢહાયા અગર કૈદમ
લરઝાથા રોઅબે હૈકસે હરએક નાબકાર કો
રોકે થા એક શેરે જરી દસ હઝાર કો. ૫૬

બઢહતા થા ઝુમતા હુવા જીસદમ વો શેર નર–ગિરતાથા કોઇ ડરકે ઇધર ઔર કોઇ ઉધર
તેગેં જો ખીંચ ગઇ તો હુવા ઔર શોરો શર–ઘબરાએ અહલે બૈતે શાહનશાહે બહરોબર
આગુશમેં ફૂફીકે સોકેના દહલ ગઇ
ગુલ પડ ગયા કે ઘાટપે તલવાર ચલગઇ. ૫૭

ચિલ્લાઇ રોકે ઝઈનબે નાશાદો ના મોરાદ–હઈ હઈ ખબર તો લો !!! કે યેહ કિસસે હુવા ફસાદ?
ગુરબત ઝદોંસે કયા સબબે કીન ઓ એનાદ ?–દેખે કોઈ કિધર હંઈ શહનશાહે ખુશ નેહાદ
હમશીરકો નેસારે એમામે ઓમમ કરો
લોગો દોઆંઓં અકબરે મહરૂપે દમ કરો. ૫૮

મહમિલસે મુંહ નેકાલકે ફિઝ્ઝાને યેહ કહા–બલવાહ, કેનારે નહર હઈ અઈ બિન્તે મુરતઝા
નઈઝે બઢહા બઢહાકે હટાતે હંઈ અશકેયા–કંબઝેપે હાથ રખ્ખે હંઈ: અબ્બાસે બા વફા
કયા જાને !!! કિસને ટોક દિયા હઈ !!! દેલઈરકો
સબ દશ્ત ગૂંજતા હઈ યેહ ગુસ્સા હઈ શેરકો. ૫૯

ઝઈનબ પોકારીં પીટકે ઝાનૂ બ સદ મલાલ–હઈ હઈ ગઝબ હુવા અગર આયા ઉન્હેં જલાલ
કેહદે કોઇ કે અઈ અસદે કિબ્રેયાકે લાલ–ગુરબતપે બિબને ફાતેમાકી તુમ કરો ખેયાલ
કુરબાન હોગઇ ન લડાઇકા નામ લો
મંઈ હાથ જોડતી હૂં કે ગુસ્સેકો થામ લો. ૬૦

લડનેકો તેગ મ્યાનસે ખેંચોગે તુમ અગર–મહમિલસે ગિરપડૂંગી ઝમીં પર મઈ નંગે સર
અબ્બાસ તુમ તો સાકીએ કૌસરકે હો પેસર–યે નહર કયા હઈ !!! જીસકે લિયે રંજ ઇસ કદર
મરજાઉંગી સફરમેં જો બિછડૂંગી ભાઈસે
જંગલ મુઝે પસંદ હઈ ગુઝરી તરાઇસે. ૬૧

દરયાકો રોકતે હંઈ અગર બાનીએ સેતમ–જલતી ઝમીપે બચ્ચોંકો લેકર રહેંગે હમ
ગુરબત ઝદોંપે ચાહીએ અલ્લાહકા કરમ–ફિર આઓ બસ સોકઈનાકે સરકી તુમ્હેં કસમ
સાબિત હુવા, કિસીકો હમારી વેલા[1] નહીં
પાનીભી અબ ન દેં તો હમેં કુછ ગેલા[2] નહીં. ૬૨

યેહ બાત કેહકે રોને લગીં બાહરે એમામ–અબ્બાસ ઉધર ગઝબમેં બઢહે સૂએ ફોજે શામ
ફુરસીસે જલ્દ ઉઠકે પોકારે શહે અનામ–ભય્યા હમારે સરકી કસમ રોકલો હોસામ[3]
યકસાં હઈ બરરો[4] બહર[5] હમારી નેગાહમેં
ગઈરત ગઝબકો દખ્લ ન દો હકકી રાહમેં. ૬૩

હરચંદ ઉસમેં કોઇ તુમ્હારા નહીં કોસૂર–નાહકે ફસાદ કરતે હંઈ તુમસે યેહ બેશોઊર[6]
ખઈર ઇમતેહાંકા દિનભી કુછ અઈસા નહીં હઈ દૂર–જાનેદો, જાહેલોંસે યેહ તકરાર કયા ઝરૂર ?
અદનેસે બહસ નંગ હઈ આલી મકામકા
બસ ખામોશી જવાબ હઈ ઉનકે કલામકા. ૬૪

લે સકતે હંઈ તરાઇકો તુમસે યેહ નાબકાર ?–કિસ પર યેહ ખશ્મ ? અઈ શહે મરદાંકે યાદગાર
જુરઅતમેં તુમ ન એક ન યેહ અહલે કીં હઝાર–બખ્શા હઈ હર તરહકા તુમ્હેં હકને ઇખ્તેયાર
બે આબે તેગ દમમેં યેહ નારી[7] હલાક હોં
ગર મુંહસે ઉફ કરો તો અભી જલકે ખાક હોં. ૬૫

૧ મોહબત. ૨ શીકાયત. ૩ તેઝતલવાર ૪ જંગલ ૫ દરયો. ૬ જાહિલ (અધ્ધડ). ૭ જહન્નમી.

હૈ ગરચે ઉનકી બે અદબી કંબેલે સઝા–પર તુમ પેસર રહીમકે હો બખ્શદો બંતા
જંગલ હો યા તરાઇ હો હૈ હર જગા૦ખુદા–મઝલૂમકો ગરીબકો ગુસ્સેસે કામ ક્યા ?

કરતા હૈ આંજેઝી વોહી જો હકં[1]શનાસ[2]હૈ
હમકો નબીકી રૂહે મોતહ્હરકા પાસ. હૈ. ૬૬

સદકે તરે જલાલકે અઈ મેરે આફતાબ–યાદ આગયા મુઝે અસદુલ્લાહકા એતાબ[3]
તુમસે મોકાબેલેકી જહાંમેં કિસે હૈ તાબ–જાઅંખર હો દબદબેમેં શોજાઅંતમેં ખૂતોરાબ

યે૦ ક્યા હૈ તુમ તો સદે[4] સેકંદરકો તોડદો
સો હમકો ચાહતે હો તો દરયાકો છોડદો. ૬૭

ભયાઁ પેહરકે સબ્ર પર ઇસદમ કરો ખેયાલ–હમને તો અપની આંખોંસે દેખા સબ ઉનકા હાલ
બલવા૦થા બાઅંદ રહલતે મહબૂબે ઝુલ જલાલ–બ્હાંતકકે બાંધ લેગએ રસ્સીસે બદ ખેસાલ

ક્યા સબ્રો હિલ્મ ઉકદ૦ કોશાએ જહાંમેં થા !!!
ગરદન ઝોકી હુઇથી ગલા રીસમાનથા. ૬૮

તોડા હો એક હાથસે ખૈબરકા જીસને દર !!!–ફૂકે[5] ઘર ઉસકા !!! ઓર કરે યૂં વો૦ દરગોઝર!!!
થરાઁએ જીસકી ઝર્બસે રૂહુલઅમીં[6] પર !!!-રખદે વો૦ તેગ ખોલકે!!! ઓર ડાલદે સેપર!!!

કમઝોર દસ્તો બાઝૂએ ખૈબર કોશા ન થા
સબ કુદરતેં વોહી થી પે હુકમે ખુદા નથા. ૬૯

ઇરશાદ કરગએ થે જો કુછ સયદે અનામ–બાંધે રહા ઉસીપે કમર વો૦ ફલક મકામ
મતલબ નથા સેપરસે ન તેગો સેપરસે કામ–મઝલૂમ હોગએ થે એતાઅત હૈ ઉસકા નામ

હમ હૈં એમામ હમકોભી જાનો ઉસી તરહ
તુમ ભી હમારે કેહનેકો માનો ઉસી તરહ. ૭૦

લાઝિમ હૈ જિનપે રહમ યે ઉમ્મત હૈ મંઈ નેસાર–કરતેથે મુસતફા ઇન્હેં બેટોંકી તરહ પ્યાર
ઉનકે લિએ હસનને કિયા જબ્ર ઇખ્તેયાર–દુશમનપેભી રહા કરમે શેરે કિર્દગાર

હો નાજવાં મેઝાજમેં ગુસ્સા હૈ આપકે
બેટા વો૦હૈ !!! કદમ બકદમ હો જો બાપકે. ૭૧

આઓ તુમ્હેં કસમ હૈ જનાબે અમીરકી–બિગડો ન સરકશીપે સેપાહે શરીરકી
હમરાહ બેટીયાં હૈં શહે કિલઆંગીરકી–સબસે જોદાહી ચાલ્હેએ મનઝિલ ફકીરકી

ક્યા દરત કમ હૈ ? સાબેરો શાકિરકે વાસતે !!!
યે૦ એહતેમામ[7] એક મોસાફિરકે વાસતે !!! ૭૨

થોડીસી બિસ્તરોંકી હૈ દરકાર હમકો જા–જંગલ હુવા તો ક્યા ? જો તરાઇ હુઇ તો ક્યા ?
હૈ ઉમ્ર બે સબાત[8]ઝમાના હૈ બેવફા–આરામકા મહલ નહીં યે૦ આરેયત[9] સરા[10]

અબ વો૦ કહાં હૈં શેહર જીન્હોંને બસાયેહૈં
સબ ઇસ ઝમીંપે ખાકમેં મિલનેકો આએ હૈં. ૭૩

---

૧ ખુદા. ૨ ઓળખનાર ૩ ગુસ્સો. ૪ કિલ્લો. ૫ ફુંકી નાખવું. (બાળે) ૬ હઝરત જીબ્રઈલ અ. ૭ ગમખારી. ૮ બે સબાત ભરોસા વિનાની. ૯ માગીને લેવું (ભીખ) ૧૦ ધર્મશાળા.

ઠેહરો ખ઼ુદાકે વાસતે આગે બડહે ન જાવ–લડનેકો ઇનસે કિસને કહા હઈ તુમ્હેં ? બતાવ
ભાઈ હમારે સરકી ક઼સમ ગ઼ઈઝ઼મેં[1] ન આવ–એકસ તુમ્હારા ભાઇ હઈ બેકસપે રહ઼મ ખાવ

વુસઅત[2] બહોત હઈ દામને સહ઼રાકે વાસતે
હ઼િમ્મતકો કયા ડુબોઓગે ? દરયાકે વાસતે. ૭૪

તુમ કૌસરી હો તુમકો યેહ દરયા ન ચાહીએ–યેહ ગ઼ઈઝ઼ યેહ એતાબ[3] યેહ ગ઼ુસ્સા ન ચાહીયે
પાનીપે જંગ અઈ મેરે શઈદા ન ચાહીયે–હ઼િમ્મત બઢાઓ[4] ખ઼ુંભી તો શિકવાહ ન ચાહીયે

લેનેદો ગર યેહ નહરકે લેનેકો આએ હઈં
દેખો હમેં કે સર ઇન્હેં દેનેકો આએ હઈં. ૭૫

ગ઼ુસ્સા યેહ કિસપે મેરી તરફ઼ તુમ કરો નઝ઼ર–તુમકો હટા સકે કોઇ, કિસકા હઈ યેહ જીગર
પેહચાનતે નહીં તુમ્હેં ભાઇ યેહ અહલેશર–જાનેદો, આઓ દૂર કરો ધ્યાન હઈ કિધર

મનઝ઼ૂર નારીયોંકો હઈ પાનીકા આસરા
કૌસર હઈ અપની તશ્ને દહાનીકા આસરા. ૭૬

એકસ હઈં હમકો તેગ઼ પકડના ન ચાહીયે–ગ઼ુરબતમેં કાફ઼લેસે બિછડના ન ચાહીયે
ગર જાન પર બને તો બિગડના ન ચાહીયે–હ઼િમ્મતસે નાનાજાનકી લડના ન ચાહીયે

શિકલે હોબાએ ખ઼લ્કમેં આખ઼ેર ફ઼ના તો હઈ
દરયા અગર ક઼રીબ ન હોગા ખ઼ુદા તો હઈ. ૭૭

રાહ઼તકી કોશીશેં મેરી જાં કિસ હ઼યાત પર–યેહ બંદોબસ્ત !!! ઝીંદગીએ બે સબાત પર
નાહ઼ક઼ અભી બિગડતે હો઼ઃ ઇતનીસી બાતપર–તુમ તો રહોગે તા બ૦ કેયામત ફ઼ોરાત પર

પંજે હઈં ઝોર કુવ્વતે હ઼ઈદર કલાઇમેં
તુમસા અસદ હો જબ તો રહે ક્સ તરાઇમેં. ૭૮

મુઝ઼તર હઈં અહલે બઈતે રસૂલે ફ઼લક જનાબ–ઝ઼ૈનબ હઈં બેક઼રાર સોકઈના હઈં બેહ઼વાસ
હઈં સારે કાફ઼લેકો તુમ્હારેહી દમકી આસ–અબ કુછ કહો ન, જાનેદો આઓ હમારે પાસ

દેખો લઈ હટે હુએ સબ થરથરાતે હઈં
રૂબાહ[5] સામને કહીં શેરોંકે આતે હઈં ? ૭૯

આક઼ાને દી જો અપને સરે પાકકી ક઼સમ–બસ થર થરાકે રેહ ગયા વોહ સાહેબે કરમ
પર થી શેકન જબીંપે ન હોતાથા ગ઼ઈઝ઼ કમ–ચુપ હોગએ ક઼રીબ જબ આએ શાહે ઓમમ

ગરદન ઝોકાદી તા ન અદબમેં ખ઼લલ પડે
ક઼તરે લહૂકે આંખોંસે લઈકિન નેકલ પડે. ૮૦

યેહ કેહકે પાસ ભાઇકે આએ શાહે ઓમમ–ગરદનમેં હાથ ડાલકે હ઼ઈદરકી દી ક઼સમ
અકબર યેહ બોલે સરકો ઝોકાકર સૂએ ક઼દમ–ચાીયે હોઝ઼ૂર ઘુટતે હઈં બીબીયોંકે દમ

રેતીપે ખ઼ઈમા કીજે શાહે ખ઼ુશ નેહાદકા
લડલેંગે, વક઼ત આએગા જીસદમ જેહાદકા. ૮૧

[1] ગુસ્સામાં. [2] લાણું ચોડાણ કુશાદા. [3] ગુસ્સો. [4] રૈંડ. [5] લોંકડી.

કયૂં કાંપતે હો ? ગૈઝસે અબરૂપે કયૂં હૈ બલ ?–માલિક હો તુમ તુમ્હારાહી દરયાપે હૈ અંમલ હિંમતમેં ફર્ક કુછ ન શોજાઅંતમેં હૈ ખેલલ–ગુસ્સાકો થામલો યેહ નહીં જંગકા મહૈલ

માનો મેરા કહા મૈં તુમ્હારા એમામ હૂં
ગાઝીને સર ઝોકાકે કહા મૈં ગોલામહૂં. ૮૨

સમઅંવૈ તાઅંતન નહીં તાકંત કે હૂં જવાબ–ઝર્રેકો તાબ કયા હૈ ? ભલા પેશે આફતાબ બખ્શી હૈ ઇઝ્ઝત આપને અઈ આસમાં જનાબ–હટતા ન ઇસ ઝમીસે કભી ઇબને બૂ તોરાબ

ઇરશાદ હો જો કુછ મેરે હૈકમેં કંબૂલ હૈ
હુકમે હોઝૂર હુકમે ખુદાઓ રસૂલ હૈ. ૮૩

બોલા યેહ શેહસે જોડકે હાથોંકો વોહ ગયૂર–તાબેઅ હૈ ખાનહઝાદ જો કુછ મરઝીએ હોઝૂર બચ્ચોંકી ફિક્રથી કે રહેં નહરસે ન દૂર–એ હુકમ બડહગયાથા બદૈલ કીજીયે કોસૂર

કહીયે તો હાથ અભી તહે તેગે દોદમ રખું
અબ કયા મજાલ વ્હાંસે જો આગે કંદમ રખું. ૮૪

તેગો સેપરકો ફૂંકકે બોલા વોહ નામવર–કેહ દીજે ઉનસે કાટકે લેજાએં મેરા સર હુકમે ખુદા હૈ હુકમે શહનશાહે બહરોબર–અબ કુછ કહૂં ઝબાંસે મૈં કયા તાબ !!! કયા જીગર!!

મૈં હૂં ગોલામ આપકે અદના ગોલામકા
આકા મુઝે ખેયાલથા બાબાકે નામકા. ૮૫

ઠેહરેંગી આકે નહરપે અબ શામકી સેપાહ–પાનીભી હમપે બંદ કરેંગે યેહ રૂસ્યાહ ઇસ દસ્તમેં ન ઔર હૈ ચશ્મા કોઇ ન ચાહ–સબ કાફેલાહહોઝૂરકા હોજાએગા તબાહ

ઇસ ફિક્રમેં ગોલામકા દિલ આબ આબ હૈ
યેહ ઔર ને મસલહંત હૈ જો હુકમે જનાબ હૈ. ૮૬

ગરદનમેં હાથ ડાલકે હંઝરતને યેહ કહા–કયૂં કાંપતે હો ? ગૈઝસે ભાઇ યેહ કયા કેયા લો અબ ઉઠાલો તેગો સેપર તુમપે મૈં ફેદા–દરયાકો તુમ તો લે ચુકે અઈ મેરે મહલેકા

વોહ શેર હો કે ધાક હૈ સારી ખુદાઇમેં
દેખો કોઇ તુમ્હારે સેવા હૈ ? તરાઇમેં. ૮૭

ઇસિ કૌમસે ન રદ્દોબદલ ચાહીયે તુમ્હેં–ગુસ્સા ન બરહમી ન જદલ[1] ચાહીયે તુમ્હેં કૌલે ખુદાએ અઝ્ઝોજલ્લ ચાહીયે તુમ્હેં–જો હમ કહેં ઉસીપે અંમલ ચાહીયે તુમ્હેં

ભાઇ જગાહ મઝારોંકી પેહચાનતા હૂં મૈં
જો હોગા ઇસ ઝમીપે વોહ સબ જાનતા હૂં મૈં. ૮૮

હૈ મુનકશિફ[2] એમામપે અહેવાલે બહેરોબર–હંકને કેયા હૈ વાકેફે અસરારે ખુશ્કો તર સદમાહહૈ દિલપે કયા ? મૈં કહૂં તુમસે યેહખબર–કંબઝાહતુમ્હારા તો બહ કેયામત હૈ નહરપર

દોલત લુટેગી વ્હાં અસદે કિર્દગારકી
ભય્યા યેહી જગાહહૈ તુમ્હારે મઝારકી. ૮૯

હોતા હૈ કયા ? હઝાર કહીં સાકેનાને શામ–બખ્શા હૈ તુમકો ખાલેકે અકબરને યેહમકામ કેહતે હૈં ઇસ ઝમીપે મલક આએ સુબ્હો શામ–વ્હાં હોગી કંબ્રે હંઝરતે અબ્બાસે નેકનામ

---

૧ લડાઇ. ૨ વાકેફીયત વાકીફગાર.

દીંદાર ગિર્દ કૂંબ્રકે બસતી બસાયેંગે
શેહરોંસે લોગ ય્હાંકી ઝેયારતકો આએંગે. ૯૦

સચ હઇ કે હાથ આપકે આઇ હઇ કયા જગેહ !!!–પ્યારે હૂમારે ભાઇકો ભાઇ હઇ કયા જગેહ!!!
ઠંડી હવામેં સોનેકો પાની હઇ કયા જગેહ!!!–કયા સબ્ઝા૦!!કયા મરીસ!!![1] તરાઇ હઇ!!!કયા જગેહ!!!

લંગર હો તુમ, નજાતકી કિશ્તીકે વાસતે
લાઝિમ હઇ કૂંએં નહર બેહિસ્તીકે વાસતે. ૯૧

આઓ અબ અપની કૂંબ્રકી જા હમ તુમ્હેં દિખાયં–મકૂતલમેં નખ્લભી નહીં સાયા૦ કહાંસે લાયં
કિસમતમેં યે૦ લિખા હઇ કે જંગલકી ધૂપ ખાયં–ચાલીસ રોઝ તક ન કફન ઓર ગ઼ુસ્લ પાયં

મર્દાન હો ઓર લાશે હોસઇને ગ઼રીબ હો
ભાઇ કૂરીબ હો ન તરાઇ કૂરીબ હો. ૯૨

અબ્બાસ આબદીદા૦ હુએ સુનકે યે૦ કલામ–ભાઇકા હાથ હાથમેં લેકર ચલે એમામ
ફરમાયા વ્હાં પહોંચકે જો થા કૂત્લકા મકૂામ–દેખો હોસઇન હોગા યહીં કૂત્લ તશ્ના કામ

ભાઇ મકૂામ બઇમએ આલે અબા હઇ વો૦
બાહિર હઇ જો નશાબસે તુરબતકી જા હઇ વો૦ ૯૩

રોને લગે પોકારકે અબ્બાસે નામદાર–શેહને કહા કે ઝબ્ત કરો તુમપે મંઇ નેસાર
સુન પાએગી જો ઝઇનબે બેકસ યે૦ હાલે ઝાર–મરજાએગી તડપકે અભી વો૦ જેગર ફેગાર

મુજકો બહોત ખેયાલ હઇ ઝહરાકી જાઇકા
મરના કોઈ બહન ન સોને અપને ભાઇકા. ૯૪

કૂદમોંપે સર ઝોકાકે યે૦ બોલા વો૦ નેકનામ–ઇરશાદ યે૦ તો કીજીયે અઇ કિબ્લએ અનામ
પેહેલે મરેગા આપસે ? યે૦ બાવફા ગોલામ–રોકર કહા કે હાં યેહી હોયેગા લા કલામ

મજબૂર હઇ કે ભાઇકો હાથોંસે ખોએંગે
રોઓગે તુમ ન હમકો હમીં તુમકો રોયેંગે. ૯૫

મુઝદા૦ યે૦ સુનકે શાદ હુવા વો૦ અસીરે ગ઼મ–સિજદા૦ કિયા કે ભાઇસે પેહલે મરેંગે હમ
રેતીપે આકે ગાડ દિયા શેરને અ઼લમ–બરપા હુએ ખેયામે શહે આસમાં હૂશમ

ઝર્રે નોજૂમ બનગએ સારે, ઝમીન પર
ઉતરે ખુદાકે અર્શકે તારે, ઝમીન પર. ૯૬

ખઇમેમેં જા ચુકે જો હૂરમ બાસદ એહતેરામ–દેવડહીપે આ ખડે હુએ અબ્બાસે નેકનામ
કમરેં ઇધિર ખુલીં ઉધર ઉતરી સેપાહે શામ–ભાઇકો લેકે ખઇમેમેં દાખિલ હુએ એમામ

ઉમડાથા દિલ જો સિબ્તે નબીકી જોદાઇસે
ઝઇનબ લિપટકે રોને લગી છોટે ભાઇસે. ૯૭

આંખોમેં અશ્ક ભરકે યે૦ બોલે શહે ઝમન–સદકૂા ઉતારો કુછ મેરે ભાઇપે અઇ બહન
યે દસ હઝાર મુસતઇદ્દે જંગ તેગ઼ ઝન–જીતા મંઇ ઝબ્મી હોતે જો અબ્બાસે સફ શેકન

આઝુરદા૦ હંઇ કે હાથસે દરયા નેકલ ગયા
દેખો અભી તલક નહીં અબરૂસે બલ ગયા. ૯૮

[1] કીમતી પસંદ પરી ગયેલું.

લેકર બલાએં કેહને લગી વો૦ જેગર ફેગાર–કયા જીમેં આગઇ થી યે૦ ભઈઆ બહન નેસાર
મહૂંમિલમેં મંઈતો સરકો પટકતીથી બારબાર-સદકે કરૂં વો૦ નહ્નર, લડેં જીસ્પે નાબકાર

પ્યારા હઈ યે૦ઉન્હેં જીન્હેં પાની અઁઝીઝ હઈ
ભઈઆ ઈન્હેં તુમ્હારી જવાની અઁઝીઝ હઈ. ૯૯

મુંહ રખકે મુંહ યે૦ બાલી સોકઈનાને યે૦ કહા-અઁાશિકંકો મેરે ફેરકે લાયા મેરા ખુંદા
રોતીથી મંઈ સોનીભી ન તુમને મેરી સદા–બસ અબ કહીં ન જાઇયો અચ્છે મેરે ચચા

ઈસ.એકસીમેં દિલબરે ઝહરાકા કૌન થા ?
આતે ન તુમતો ફિર મેરે બાબાકા કૌન થા ? ૧૦૦

કેહને લગીં યે૦ ઝવજએ અઁબ્બાસ ખુંશ બયાં–ગુંસ્સેમેં ઉનકો કુછ નહીં રેહતા કીસીકા ધ્યાં
હર બાતમેં હઈ શેરે એલાહીકી આનબાં–યે૦ જાનકો ભલા કબી સમઝે હંઈ અપની જાં ?

આતા હઈ ગઁઈઝ જબ, તો ન ખાતે ન પીતે હંઈ
યે૦ તો ફકત હોસઈનકે સદકેમેં જીતે હંઈ. ૧૦૧

ફરમાયા શેહને ભાઈસે અબ ખોલીયે કમર–ઝઈનબને લેલી હાથસે શમશીર ઓર સેપર
બઈઠે નથે અભી કે યે૦ અકબરને દી અઁબર–ફૌજ ઓર આઇ શામસે યા શાહે બહૂંરોબર

મજમાએ ગઁઝબ સેપાહકા દરયાકે પાસ હઈ
શેહને કહા કે હાએ તુમ્હેં કયા હેરાસ હઈ !!! ૧૦૨

આખિર હુવા વો૦ દિન તો હુઇ રાતકો યે૦ ધૂમ આ પોંહચા લેકે ફોજે ગિરાં ઇબને સાઅઁદ શૂમ
એક લાખસે સેવા હંઈ જવાનાને શામો રૂમ–આફતકી હઈ યે૦ ભીડ કેયામતકા હઈ હોજૂમ

ફોજોંસે તા બ૦ સુમ્હૂં ઝમીં રનસે ભર ગઇ
એક રાતમેં ચડહી હુઈ નદ્દી ઉતર ગઇ. ૧૦૩

મરસેયા૦ છઠ્ઠો વાકેઆતે કરબલા ઓર ઇબતેદાઇ છેડછાડ, ઓર બંદીશે આબ ઓર રોઝે નહુમકો એક શબકી મોહલતકી ખાહીશ કરનેકે બયાનમેં.

જબ સુબ્હૂં હુઈ મારેયા૦મેં શાહે ઝમનકો–દેખી જો સોઈદી તો કેયા યાદ કઈનકો
ફરમાયા બસ અબ ફિરકે ન જાએંગે વતનકો–હઈ રાહ ઇસી દસ્તસે જન્નતકે ચમનકો

કિસ કિસકા ન ચ્હાં દિલકો મેરે દાગં મિલેગા
ઝહરાકા ઇસી ખાકમેં સબ બાગં મિલેગા. ૧

દો દિન તો ગઁરીઓંકો મિલા દસ્તમેં આરામ–થી પાંચવીં તારીખં કે આઇ સેપહે શામ
હફ્તુમ તલક આઅઁદાસે રહા નામઓ પઈગાંમ–ઓર થા શબે હશતુમસે લડાઇકા સરંજામ

પ્યારા કોઈ કરતા નહીં સાદાતસે પાની
હઁઝરતપે હુવા બંદ ઉસી રાતસે પાની. ૨

ગરમાકે વો૦ દિન !!! ઓર વો૦બચ્ચોંકા બિલકના !!! –વો૦તાબેશે ખુંરશેદ !!! વો૦ઝરરોંકા ચમકના !!!
પ્યાસોંકા વો૦દરયાકે તરફ, યાસસે તકના !!!–"બાકિરકી" વો૦ફરયાદ !!! વો૦અસગઁરકા સેસકના !!!

ખૈમેમેં સોકૈનાકો જો ગંશ પાતેથે શબ્બીર
રોતે હુએ ઘબરાકે નેકલ આતેથે શબ્બીર. ૩

તારીખ છઠી થી કે હુવા ગુલગુલા એક બાર–લશકર લિએ આયા "ઓમરે સાઅંદ" સેતમગાર
"ખૂલી"વ"હસી" "શિમ્રો" "સેનાન" "અંશઅસે" ગંદાર–એક એકકે હમરાહ હઝારોંથે જફાકાર
મકતલમેં, લિખા હૈ કે છે લાખ અહલે સેતમ થે
ઓર યાવરે ફરઝંદે નબી સૌસેભી કમ થે. ૪

એક કસરતે[1] સેપાહપે નાગાહ હુઇ યેં ધૂમ–આ પોંહચા શામસે પેસરે સાઅંદ નહંસો શૂમ
જીસકે જેલૌમેં લાખ સવારોંકા થા હોજૂમ–અકસર યેં હૈ યકતાઝ[2] જવાનાને શામો રૂમ
બસ ખુલ ગયા, ન તૌર સફાઇકા હોએગા
અબ કલસે બંદોબસ્ત લડાઇકા હોએગા. ૫

યેં ઝિક્ર થા કે દૂરસે ઝાહિર હુએ નેશાં–ઉમડા ઝમીપે ઝુલ્મકા દરયાએ બેકરાં[3]
મૌજોંકી તરહ સબ થી સફેં પેશોપસ રવાં–લેહરાતેથે હવાસે અંલમ મિસ્લે બાદબાં
હિલતાથા દસ્તે કીં દહલ ઇસ તરહ બજતેથે
બાજોંકા થા યેં શોર કે બાદલ ગરઝતેથે. ૬

જંગલ વોં, રૂમીયોંકે પરે, શામીઓંકે દલ–ખૌફે ખુદા ન ઝીનકો ન અંદેશએ અજલ
મક્કારો અહલે નારો દગાબાઝો પુર દગલ–શિકલેં મહીબ[4], દેવસે કદ, અબરૂઓંપે બલ
બદખાહે ખાનદાને રેસાલત પનાહ થે
અફસે જલે હુએથે કે ચહરે સેયાહથે. ૭

તલવારેં ખેંચી બડહકે, ઝુમે દો તરફ સવાર–ગુલ હોગયા સલામીકે બાજોંકા એક બાર
ડંકેકી દમ બદમ થી સદા આસમાંકે પાર–"આગે બડહે ચલો" યે નકીઓંકીથી પોકાર
ઘોડોંપે ગિર્દાપેશ રઇસાને શામ થે
ઝરરીં કમર જેલૌમેં કઇ સો ગોલામ થે. ૮

ઉતરા કરીએ ખૈમાં ફરસસે વોં ખીરાંસર[5]–સરપર લગાયા દૌડકે ખાદિમને ચિત્રેઝર[6]
પેહલે તો અપની ફૌજપે ઝાલિમને કી નઝર–બોલા: કિસીસે ફિર વોં સૂએ નહર દેખકર
ખૈમા હૈ કિસ તરફકા ? શહે ખુશ ખેસાલકા
દરયાપે તો અંમલ નહીં ? ઝહરાકે લાલકા. ૯

"ખૂલીને" તબ કહા કે હમારી તરફ હૈ નહર–આએથે યહાં ઉતરનેકે ખાતિર એમામે દહર
ફરમાતેથે યેં નહર તો હૈ મેરી માંકા મહર–હમને ઉઠા દિયા ઉન્હેં લૈકિન બજબ્રો કહર
અબ્બાસ મુસતઇદ[7] થે સબોંસે લડાઇકો
શબ્બીર ફેર લેગએ સમઝાકે ભાઇકો. ૧૦

વોં ધૂપમેં હૈ ખૈમએ ઝનગારીએ હોસૈન–રાહત ન રાતકો હૈ કોઇ દમ ન દિનકો ચૈન
પહરોં[8] અંલીકી બેટીયાં રોતી હૈં કરકે બૈન–આફતમેં મુબતેલા હૈ મોહંમદકા નૂરે ઐન

---

૧ ઘણી વધારે. ૨ થોડા. ૩ બેકરાં યાને જેની હદ નહોય હદ વગરનું. ૪ ડરામણી. ૫ અહંકારી. ૬ સોનેરી છત્રી. ૭ તય્યાર. ૮ પહોર (ત્રણકલાક) ના બહુ વચનને પહરાં કહે છે.

બચ્ચોંકી, મારે પ્યાસકે હાલત અજીબ હૈ
ઉંમા ન સાયેમેં હૈ ન દરયા કરીબ હૈ. ૧૧

બોલા શકી, કે કિતની હૈ ફૌજે શહે ઓમમ ?–સુનતેથે વાં સેપાહે હોસૈનીકી ધૂમ હમ ઉસને કહા હોસૈનકે યાવર બહોત હૈં કમ–શકોંકે મારે દમમેં કિસીકે નહીં હૈ દમ

અઐસી ન ફૌજ કુછ હૈ ન અઐસે નેશાન હૈં
મંૈને તો ઢૂંઢ ગેના હૈ એકસી જવાન હૈં. ૧૨

હૈ એક અલમ યેo કિલ્લતે[1] લશકરકા હૈ નેશાં–યેo હાલ હૈ લુટા હુવા જઐસે હો કારવાં ઉરદૂમેં[2] જીન્સે ગમ હૈ કે, જીન્સ હૈ ગેરાં–ગલ્લાoકી[3] યેo કમી હૈ કે હૈ કહતે[4] આબો નાન

અસવારભી કલીલ પેયાદેભી થોડે હૈં
કુલ સત્તરા તો ઉટ હૈં ઓર બીસ ઘોડે હૈં. ૧૩

મતબખ[5] હૈ સર્દ આગકા ઉસમેં નહીં હૈ નામ–બચ્ચે હવાએ ગર્મસે બેતાબ હૈં તમામ ખાક આબદાર ખાનેમેં ઉડતી હૈ સુબ્હો શામ–ક્યૂંકર લડેંગે એકસો મઝલૂમો તશ્ના કામ

વહાં સૈંકડોં કમાનેં હૈં ફૌજે અમીરમેં
દો દો ગેરેંગે ખાકપે એક એક તીરમેં. ૧૪

યેo સબ ગલત સોનાથા, કે, હૈ લશકરે કસીર[6]–કુછ નૌજવાં હૈં તિફ્લ હૈં કુછ ઓર કુછ હૈં પીર હૈ ઉનમેં સાત આઠ તો લડકે કઇ સગીર–પિસ જાએંગે વોo ટાપોંસે હંગામ દારો ગીર

ક્યા છોટે છોટે હાથોંકી તાકત દેખાએંગે !!!
ઉનસે તો નીમચેભી સંભાલે ન જાએંગે. ૧૫

ક્યા જાને !!! દિલમેં સોચેથે ક્યા !! શાહે કરબલા–મકતલમેં ખેંચકર ઉન્હેં લે આઇ હૈ કઝા !!! લશકર તો યેo કલીલ!!! ઓર ઇસ ફૌજસે વેગા !!!–ઉમ્રેં હૈં છોટી છોટી ભલા વોo લડેંગે ક્યા !!!

કુછ આઝમૂદાo કાર નહીં કુછ મોસન[7] નહીં
ઉનકે અભીતો ઘરસે નેકલનેકે દિન નહીં. ૧૬

હમ શિકલે મુસ્તફાકો તો અઠારવાં હૈ સાલ–તેરાo બરસકા હૈ અભી "શબ્બરકા" નૌનેહાલ તો દસ બરસકે હોંએંગે "ઝૈનબકે" દોનોં લાલ-હાં એક જવાં હૈં હઝરતે "અબ્બાસે" ખુશ ખેસાલ

છોટે હૈં ઓર સબ કોઇ ઉનમેં જવાં નહીં
ખત્તેક[8] તરફ મસીન[9] ભી કીસીકે એયાં[10] નહીં. ૧૭

સુનતાહૂં મંૈ હૈં વોo પેસરે શાહે નામદાર–બીમાર ઉનમેં એક હૈ ઓર એક શીરખાર "ઝૈનબકે" દો હૈં તીન "હસનકે" હૈં ગુલ એઝાર-દસ હૈં "અકીલો" "મુસલિમો" "હૈદરકે" યાદગાર

"ઝહરાકે" જાનો દિલ હૈં "મોહમ્મદકે" પ્યારે હૈં
યે સત્તરાo તો ચાંદ હૈં બાકી સેતારે હૈં. ૧૮

બત્તીસ સબ સવાર શહેદીંકે પાસ હૈં–બઅરેહ ગએ પેયાદે સો વોo કમ પચાસ હૈં આફતમેં મુબતેલા હૈં મગર બા હવાસ હૈં!!!–ગાઝી હૈં સરફરોશ હૈં ઓર હક શનાસ હૈં

૧ થોડા ઓછાં. ૨ લશકરમાં. ૩. અનાજની. ૪ કાળ. ૫ ખાનું પકાવવાની જગ્યા (રસોડું રાંધણુયું) ૬ ઘણુંજ બહુજ. ૭ સાહેબે હેનાજ (બરછીવાળા) ૮ ખતેક યાને એક ખા યાને એક ઉભી લીટી ૯ ડાઢી ૧૦ દેખવામાં.

ખાનેકા હૈ ખેયાલ ન પાનીકી ફિક્ર હૈ
સિજ્દે હૈં ઓર દોઆએં હૈં ઓર હક્કા ઝિક્ર હૈ. ૧૯

બોલા વો૦ તબ કે હોંગે જવાં વ્હાંકે કઇ હઝાર—"ઝુલ્ફીને"કી યે૦ અર્ઝ યે૦ મુમકિન નહીં શોમાર
હૈં તીન ચાર કોસકે ગિર્દમેં સબ સવાર-એક એક જવાં હૈ રૂસ્તમેં મર્દાંકા કારઝાર
ક્યા !!! કોઇ લડ સકેગા કેયામતકી ફૌજ હૈ
લશકરકી હૈં સફે કે સમંદરકી મૌજ હૈ !!! ૨૦

પૈદલ હૈં એક તરફ તો રસાલે હૈં એક તરફ—ખંજર હૈં એક સિમ્ત તો ભાલે હૈં એક તરફ
જાંબાઝ હાથ કબ્ઝોંપે ડાલે હૈં એક તરફ—ઓર દસ હઝાર બરછીયોંવાલે હૈં એક તરફ
સબ લોગ ફિક્રે કત્લે શહનશાહેદીંમેં હૈં
ખેંચે હુએ કમાનોંકો સરકશ કમીમેં[1] હૈં. ૨૧

હાથોંમેં પેહલવાનોંકે હૈં ગુર્ઝે ગાવ સર—ઝરબતસે જીનકે ટૂટતીહૈ કોહકી કમર
હર જા બિછી હુઇ હૈં કમંદેં ઇધર ઉધર—કાલી ઘટાસી છાઇ હૈ દીલોંકી નહર પર
સબ લોગ જા બજા પએ કત્લો સ્તેઝ હૈં
તેગેંભી હૈં છુપી હુઇ ખંજરભી તેઝ હૈં. ૨૨

ભાલા હેલાકે કોઇ યે૦ કેહતા હૈ બારબાર—નૌક ઇસકી સીનએ અલી અકબરકે હોગી પાર
કેહતા હૈ કિસ ગ઼રૂરસે એક શામકા સવાર—આએતો, રનમેં હઝરતે "શબ્બીરકા" યાદગાર
અબ કોઇ દમમેં ઘરકી "હસનકે" સફાઈ હૈ
તલવાર આજ ઝેહરમેં મૈને બુઝાઇ હૈ. ૨૩

તર્ગા ઓડાકે કોઇ યે૦ કેહતા હૈ બદ મેઝાજ—કીમત હૈ ઇસકી શામકા ઓર રૂમકા ખેરાજ[2]
દરયા૦પે ઉનકો લાએ તો પાનીકે એહતેયાજ—અબ્બાસે નામદાર કે કાટૂંગા હાથ આજ
જબ દૌલતે અલીકો કઝા લૂટ જાએગી
ફરઝંદે ફાતેમા૦કી કમર ટૂટ જાએગી. ૨૪

કેહતા હૈ કોઇ તીરકો ચિલ્લેમેં જોડકે—ગુઝરેગા યે૦, ગલા અલી અસગરકા તોડકે
સોએંગે જબ ઝમીનપે ઝૂલેકો છોડકે—દોનોં કડે ઉતારૂંગા પોંહચે મરોડકે
અસગરકા તૌક અપને પેસરકો પિન્હાઉંગા
સોગ઼ાત કરબલાસે મૈં લેકે જાઉંગા. ૨૫

સુનતાથા મૈં કે કેહતાથા એક શખ્સ બરમલા[3]—ઘોડેસે જબ ગેરેંગે શહનશાહે કરબલા
જો ફાતેમા૦કે દૂધકી ધારોંસે હૈ પલા—છાતીપે ચડકે કાટૂંગા ઉસ શાહકા ગલા
વારિસ ન કોઇ હોએગા સય્યદકી લાશકા
લૂટૂંગા સબ લેબાસ તને પાશ પાશકા. ૨૬

ફૂફેકે લોગ કરતે હૈં આપસમેં યે૦ સોખ઼ન—અબ બાઅદે ફત્હ બાઝૂએ ઝૈનબ હૈં ઓર રસન
સરપર રેદા નહોગી કે ભાઇકો દે કફન—ખૈમા જલાકે લૂટેંગે અસબાબે પંજતન

[1] દુશમનને વાસતે ઘાત કરવા કીંવા મારી નાખવા માટે કોઇ જગ્યાએ છુપાઈને બેસવું.
[2] ઉપજ. [3] લોકોની સામે (આગળ)

હઈ આરઝૂ કે દૌલતે આલે અંબા મિલે
દેખેં કિસે અલીકી બહૂકી રેદા મિલે ૨૭

બોલા ખબર યેહ સુનકે વોહ બાનીયે ઝુલ્મો ગૈર-કલતક અભી તો શામસે આએંગી ફૌજ ઔર હાકિમ હઈ આજ ઝેરે ફલક હઈ હમારા દૌર-સર કાટલેંગે સુલ્હકા હોગા અગર ન તૌર

ફુરસત અબ એક દમકી ન હાં દો હોસઈનકો
બઈઅત અગર કરેં તો અમાં દો હોસઈનકો. ૨૮

બોલા કોઇ, કે હઈ ઉન્હેં બઈઅતસે ઇજતેનાબ મરનેકો રાહે હકમેં સમઝતે હઈં વોહ સવાબ કેહને લગા વોહ તીરાહદરો ખાકે પેચોતાબ-હાં !!! અબ બેયામે શેહમેં પહોંચને ન પાએ આબ

પ્યાસોંપે તીર વ્હાંસેબી પડતે હઈં કિસ તરહ
દેખેં હોસઈન લાખોંસે લડતે હઈં કિસ તરહ. ૨૯

યેહ કેહકે અપને ખઈમેમેં આયા વોહ ખીરાહસર-ફૂફેસે આઇ ઔર નહુમ તક સેપાહે શર ઝાહિર હુઇ જો રનમેં શમે કત્લકી સહર-પડહકર નમાઝ શેહને કસી જંગપર કમર

ગરદોં નશીં સરોંકો બહમ પીટને લગે
બિખરાકે બાલ અહલે હરમ પીટને લગે. ૩૦

તારીખે નહુમ ભર ગયા આઅંદાસે વોહ જંગલ-હર સિમ્તસે ફૌજોંકી ઉમંડ આતીથી બાદલ તલવારેં નઝર આતીથી યા બરછીયોંકે ફલ-દરયાલી ગૈરીઓંકે હુવા આંખોંસે ઉજહલ

વ્હાં શામસે અશ્વાજે સેતમ સુબ્હ તક આઇ
લોગ ઉઠ ગએ લશકરસે ઉધર યેહ કોમક આઇ. ૩૧

ગુરી થા મોહર્રમકા જો ખઈમા હુવા બરપા-દરયાસે ઉઠા તીસરીકો ખઈમએ મૌલા હક્તુમકો બજુઝ અશક ન થા પાનીકા કતરા-શબ આઇ જો દસવીં તો પરેશાં હુએ આકા

અંબોહે કલક નરગએ અફવાજે સેતમ થા
શપ્પીરકો હર લહઝા, સેવા પ્યાસકા ગમ થા. ૩૨

બિછવાકે દરે ખઈમે પે કુરસીયે મોતહર-બઈઠે થે શહે અર્શે નશીં શશદરો મુઝતર કેહતે થે કે કલ પીએંગી વ્હાં આલે પયમબર-લાશે મઇં રખૂંગા યહાં લા લાકે બરાબર

ઘર લુટનેકા હઈ ઔર ન ફિક્રે તનો સર હઈ
બદનામીયે ઉમ્મતકા નેહાયત મુઝે ડર હઈ. ૩૩

ઇતનેમેં સદા દૂરસે નકકારોંકી આઇ-આવાઝ જફાકારોંકે રહવારોંકી આઇ શેહ બોલે કે ફિર ફૌજ સેતમગારોંકી આઇ-ફિર સાથડી જોડીબી ખંજરદારોંકી આઇ

કી અર્ઝ વોહ લશકર હઈ સેયાહ જીસકે અલમ હઈ
એક શિમ્ર હઈ ઔર ચારહઝાર અહલે સેતમ હઈ. ૩૪

ઉસ ફૌજે સફર મૌજકી તાઅંદાદ હઈ દુશવાર-લિખતા હઈ કોઈ તીસ હજાર આએયે ગદ્દાર ઔર ઉસસે ફઝૂં તરભી હઈ કુછ વારેદે અખબાર-અકસરકા યેહ હઈ કૌલ કે થે લાખ સેતમગાર

લિખતે હઈં યેહ બાઅઝ કે છે લાખ અહલે જફા થે
યહાં બેકસો મઝલૂમ બેમામે દોસરા થે. ૩૫

તાનેં હુએ નર્ઝોંકો સવાર એક તરફ થે-તલવારેં લિએ ઝુલ્મ શેઆર એક તરફ થે
ઓર તીર ફેગન તીસ હઝાર એક તરફ થે-ફૂકે જવાં બાંધે કતાર એક તરફ થે
બદલી સેપહે શામકી પ્યાસોંપે ઝુકી થી
શેહ બીચમેં થે, ચાર તરફ રાહ રૂકી થી. ૩૬
અલ્લાહરે !!! જવાનાંને હોસર્ફીકે એરાદે !!!-સાવંત નહો કયૂં ? ઉન્હેં તાકીકે ખુદાદે !!!
કુલ તીસ તો અસવાર થે ચાલીસ પેયાદે-એક એક પર અર્સા થા કે લાખોંકો ભગાદે
જન્નતહી શહીદોંકી શહાદતકા સેલા થા
હફ્તુમસે દહુમ તક ઉન્હેં પાની ન મિલાથા. ૩૭
થે મુસતઈદે જંગ ઉસી રોઝ સેતમગર-રોકે હુએથે ફોજકો અબ્બાસે દેલાવર
તોલે હુએ તલવારકો ફરમાતે થે અકબર-આગે જો બડહા પાંઉ તો હોજાઓગે બે સર
દેખો, કિધર આતેહો ? યેહ કયા બેઅદબી હઈ !!!
યહાં ખૈમએ નામૂસે રસૂલે અરબી હઈ. ૩૮
જો શાહસે કેહના હો કહો અર્ઝ કરેં હમ-કસરતપે જો ભૂલેહો તો કુછ હમભી નહીં કમ
સબકૈતરો[1] ન ગર મન્અ કરેં ફિત્નએ આલમ-કરદેં અભી લશકરકી સફેં દરહમો બરહમ
રૂકનેકા નહીં ઝોર તુમ્હેં તનસે હમારા
શમશીર ઝની કામ હઈ બચપનસે હમારા. ૩૯
લશકર હઈ જારી કૌનસે લશકરસે હમારે-થર્રાતા હઈ રૂસ્તમકા જેગર ડરસે હમારે
શેર આંખ ચુરાતા હઈ યેહ તેવરસે હમારે-નીકલા હઈ શોજાઅતકા ચલન ઘરસે હમારે
પસેપા નહીં હોતે હઈ યે પેશા હઈ હમારા
થે શેરે ખુદા જીસ્પે વોહ પેશા હઈ હમારા. ૪૦
મૌજૂદ કિસીકો નહીં વલ્લાહ સમઝતે-હઈ આલમે ફાનીકો ગેઝરગાહ સમઝતે
ગૈઝ આએતો શેરોંકો હઈ રૂબાહ સમઝતે-હમ વકતે વેગા કોહકો[2] હઈ કાહ[3] સમઝતે
જાંબાઝ હઈ કૌનૈનમેં શોહરા હઈ હમારા
શમશીરે યદુલ્લાહપે કબ્ઝા હઈ હમારા. ૪૧
અલકિસ્સા ગએ ખૈમેમેં અબ્બાસે દેલાવર-હઝરતને કહા શોર યેહ કૈસા હઈ બેરાદર
કી અર્ઝ ચડહે આતે હઈ ખૈમેમેં સેતમગર-કબ્ઝેપે ઉધર હાથ ધરે હઈ અલી અકબર
ખામોશ હઈ સબ હુકમે એમામે દો જહાંસે
ઈરશાદ અભી હો તો હટાદૂં ઉન્હે યહાંસે. ૪૨
એક ખેલ હઈ અબતો ઉન્હેં પ્યાસોંકા સતાના-કયા જાનીએ!!! કયા હઈ હમેં કિન લાગોંને જાના!!!
આસાં નહીં કુછ મુંહપે જવાં મરદોંકે આના-તલવારેં જો ખેંચે તો ઉલટ જાએ ઝમાના
બચ્ચાભી હરએક શેર હઈ સાદાતકે ઘરકા
આઅદાકી ન સબ ફોજ ન એક તિરન્ન ઇધરકા. ૪૩
દેખેં કોઇ લડકોંપે ભલા હાથ તો ડાલે-દમ બંદ કરેં ફોજકે યેહ હંસલેયોં વાલે
હર સફ અભી ઉલટે જો ચલેં છોટેસે ભાલે-ખંદકકી તરહે બડને લગેં ખૂનકે નાલે

૧ પેહેલ-શરૂઆત ૨ પહાડ. ૩ સુકી કાપેલી ઘાસ.

રૂકતે નહીં આન્તે હૈં જબ ગૈઝો ગઝબમેં
બચ્ચે હૈં મગર ગૈઝે યદુલ્લાહ હૈં સબમેં. ૪૪

આઅંદાસે ઔર અકબરસે જો ઉસદમ હુઇ તકરાર–બિગડે થે ગૈઝબ આપકી હમશીરકે દિલદાર
યાદ આ ગયા મુઝકો ગઝબે હૈદરે કરાર–અકબરસે ભી કુછ આગે બડહે જાતેથે હરબાર
કયા ગૈઝમેં !!! વો આપકી ગોદીકે પલેથે
મૈંને ઉન્હેં રોકા નહીં (તો) લશકરપે ચલેથે. ૪૫

સમઝાતા થા મૈં ઔર યેહી કેહતેથે પ્યારે–ક્યૂં નામ લિયા શિમ્રને? મામૂંકા હમારે
યેહ અહલે સેતમ કાબેલે તાઅઝીર હૈં સારે–કરદેતે હૈં પસેપા ઇન્હેં તલવારોંકે મારે
આકા યેહ હમારે હૈં કે આકાકે પેસર હૈં
ક્યૂંકર ન બડહેં હમ અલી અકબરકી સેપર હૈં. ૪૬

શેહને કહા સર દેનેકા વાઅદા જો યેહ કરતા !!!–તાકત થી? કે ફિર હાથ કોઇ તેગપે ધરતા?
એક દમમેં યેહ મર્દાને સેતમ લાશોંસે ભરતા–હાથ ઉનકે ન બડહતે ન કદમ ઉનકા ઠહરતા
તંગ આનકે આખિરકો યેહ પ્યાસાભી લડેગા
ઉન લોગોંપે ખુલ જાએગા જબ ખેત પડેગા. ૪૭

મૌકાએ હૈં અભી સબકા તુમ ક્યૂં હુએ બરહમ?–આનેદો જો ફૌજોંમેંપે ચડહે આતે હૈં અઝલમ
અલ્લાહ તો હૈ? મેરે તરફ ફોજ હૈ ગો કમ–એ ઝબ્મ લગે હાથ ઉઠાનેકે નહીં હમ
ઉમ્મતસે કભી જંગમે સબકત ન કરેંગે
વલ્લાહ મરેંગે ભી તો હમ હકપે મરેંગે. ૪૮

તકરાર ન ફિર હો કહીં તુમ જાઓ બેરાદર–આઅંદાકો ભી અકબરકો ભી સમઝાઓ બેરાદર
ફરઝંદોંકો ઝૈનબકે તો લે આઓ બેરાદર–વો ચાંદસી શિકલેં મુઝે દિખલાઓ બેરાદર
કેહના કે ચલો અશકોંસે મુંહ ધોતે હૈં શબ્બીર
તુમ ખૈમેંસે ક્યૂં નિકલે? ખફા હોતે હૈં શબ્બીર. ૪૯

ફૌજે સેતમઆરાઓંકો યેહ દીજો મેરા પૈગામ–લડકોંસે હૈ તકરાર? કે મુઝસે હૈ તુમ્હેં કામ?
ગુરબતમેં ઘડીભર તો મુઝે લેનેદો આરામ–અચ્છા નહીં બેકસકા સતાના સહેરો શામ
હૈહાત હમીયત હુઇ ક્યા !!! કૌમે અરબકી
મેહમાન હૂં મોહલત દો મુઝે આજકે શબકી. ૫૦

અબ ઝોહરકા હંગામ હૈ ઔર દિનભી હૈ આખિર–મૈં સુબ્હ ફૂંદ દૂંગા કમર બાંધકે હાઝિર
હૈ બે સરો સામાં અભી યસરબકા મોસાફિર–જાએગા કહીં યહાંસે ન યેહ સાબેરો શાકિર
હસરત ન રહે તાઅતે રબ્બે દોસરાકી
તુમ સોઓ એબાદત મૈં કરૂં અપને ખુદાકી. ૫૧

એક શબભી ગવારા નહીં તુમકો મેરા જીના?–મઝલૂમસે યેહ બુગઝ મોસાફિરસે યેહ કીના?
કુલ ચાર પહર હૈં ન બરસ હૈં ન મહીના–કલ ખૂંમેં હુઓ દીજ્યો મોહમ્મદકા સફીના
કલ ફૌજસે ઝહરાકે નેકલ આનેકા દિન હૈ
કલ ગુલશને સાદાતકે લૂટ જાનેકા દિન હૈ. ૫૨

યેહ સુનકે ગયા શેર ફરીએ સફે કુફ્ફાર–ફરમાયા કે અય કૌમે જફાકારો સેતમગાર
વાજીબ અદબે જંગમેં બેહતર નહીં અસરાર–શબ્બીર હય એક રાતકી મોહલતકે તલબગાર
હમ જંગકો મૌજૂદ હય જલદી તુમ્હે કયા હય ?
બસ ખૈર વોહ કલ હોગા જો મનઝૂરે ખુદા હય. ૫૩

લશકરસે યેહ તબ કેહને લગા શિમ્રે સેતમગાર–કેહદો કે નહીં મિલનેકી મોહલત તુમ્હેં ઝિનહાર
ઝુંઝલાકે યેહ બોલે કઇ ફોજકે સરદાર–દેતે હય જો કાફિરભી હો મોહલતકા તલબગાર
કુછ શર્મ નહીં તુઝકો ? યેહ ક્યા બે અદબી હય !!!
શબ્બીર તો ફરઝંદે રસૂલે અરબી હય. ૫૪

એક શબકી અમાં દેનેમેં નુકસાં તેરા કયા હય ?–ઉસપર યે તઅદ્દી ? જો ગેરફતારે બલાહય
મઝલૂમપે આફત હય મોસાફિરપે જફા હય !!!–યે જબ્ર મોહમ્મદકી શરીઅતમેં રવા હય ?
ફાકોંપે ન ગુરબતપે નઝર કરતા હય ઝાલિમ !!!
તૂ ખૈરકે ભી કામમેં શર કરતા હય ઝાલિમ !!! ૫૫

આબિદપે યેહ નરગાહ યેહ નમાઝીપે ચડહાઇ–મેહમાનોંને દો દિનસે ગેઝાભી નહીં પાઇ
પાની ન દિયા ખૈર, કે બિગડીથી લડાઇ–રોકે હય તેરે હુકમસે દરયાકી તરાઇ
સય્યદકો એબાદતકી એજાઝત નહીં દેતા !!!
યે ઝુલ્મ !!! કે એક રાતકી મોહલત નહીં દેતા !!! ૫૬

તૂ હંસતા હય ઓર રોતે હય જહાં પ્યાસસે માઅસૂમ–જહાં જશ્ન હય ઓર હાએ !!! હોસય નાકી ઉધર ધૂમ
પાનીસે તો કાફિરકો ભી રખતે નહીં મહરૂમ–અય શિમ્ર મોહમ્મદકા નવાસા હય યેહ મઝલૂમ
ખુરશેદે હેદાયત હય એમામે દો જહાં હય
કુરઆનસે રૌશન હય હદીસોંસે એયાં હય. ૫૭

દેખા જો શકીને કે હય બિગડે હુએ સરદાર–અબ્બાસે દેલાવરસે લગા કેહને જફાકાર
દી, રાતકી મોહલત જો હય મોહલતકે તલબગાર–ખૈર આજ કરેં ઔર એબાદત શહે અબરાર
ફિર ઉઝર કોઈ પેશ ન જાએગા સહૈરકો
કલ સબકે ગલે કાટકે બોલેંગે કમરકો. ૫૮

અબ્બાસે દેલાવરને કહા હોકે ગઝબનાક–તૂ કાટેગા શેરોંકે ગલે !!! ઓ સગે નાપાક
આગે મેરે યેહ બે અદબી ? મુંહમેં તેરે ખાક–એકસ હુવા અયસા પેસરે સય્યદે લૌલાક ?
કયું રખદૂ લબે નજસપે અંગુસ્તે સીનાંકો ?
દિખલાદૂં મઝા ? છેદકે નયઝેસે ઝબાંકો ? ૫૯
ભાગા વોહ બડહે હોંઠ ચબાતે હુએ અબ્બાસ–ખૈમેમેં ગએ સાથ લિયે સબકો બસદ યાસ
કી અર્ઝ યેહ જાકર પેસરે ફાતેમાહ કે પાસ–તય હોગયા વોહ અમ્ર કભી જીસકી ન થી આસ
મોહલતભી મિલી રૂઅબી ફિરા અહલે જફાકા
રોકર શહે વાલાને કહા શુક્ર ખુદાકા. ૬૦

મરસેયા૦ સાતવાં ખયમએ મોકદ્દસમેં પાનીકા કહત, પ્યાસકી શિદ્દત ઔર એમામે આલી મકામ અ. ઔર ઓમર સાઅદકી ગુફતગો ઔર જનાબે ઝયનબ વગયરાકા અપને ફરઝંદોંકો એમામ હોસયન. અ. કે પાસ નઝર લેજાનેકે બયાનમેં.

જબ કૂચ કિયા રોઝકી મનઝિલકો કમરને–ફિક્રે સફરે શામ કી ખુરશેદે સહરને
નરગેમેં મોસાફિરકો લિયા ફૌજે ઓમરને–તબ મોહલતે શબ માંગી શહે જીન્નો બશરને
વકફા તો મિલા શબકા યે૦ ગોલા સફરી થે
શબ્બીર સરે શામે ચરાગે સહરી થે. ૧

જબ રોઝે નહુમ પ્યાસમેં ગુઝરા શહે દીં પર–ઔર શબ હુઇ મગરિબસે એયાં ચર્ખે બરીંપર
ઝુલમતકી રેદા શામને ડાલી જો ઝમીં પર–ખાતૂને કેયામતને મલી[1] ખાક જબીંપર
ગુલ થા કે જહાંકે લિયે સોનેકી યે૦ શબ હઇ
પર ફાતેમાકે વાસતે રોનેકી યે૦ શબ હઇ. ૨

અતફાલે[2] હોસઇન બસને ચલી પ્યાસસે બેતાબ–રેતીપે તપાં થે સેફતે માહીએ[3] બે આબ
પાનીકા તો થા કહત[4] પે ખાના ભી થા નાયાબ–સબ બીબીયાં બેહોશ કહાં ફર્શ કહાં ખાબ
આંખોંકો કફે દસ્તસે મલતીથી સોકઇના
સોનેકે લિએ માંસે મચલતીથી સોકઇના. ૩

કેહતીથી કે બાબા નહીં ક્યૂં ખઇમેમેં આતે?–નિંદ આઇ હઇ સીનેપે નહીં હમકો સોલાતે !!!
મંઇ ભૂકી હૂં ખાનાભી નહીં આકે ખિલાતે !!!–માં કેહતીથી બાહેરસે વો૦ ફુરસત નહીં પાતે
અબ આજકી શબ સો રહો સર ખાકપે ધરકે
બસ ચાર બરસ સો ચુકીં સીનેપે પેદરકે. ૪

પેહરે લબે દરયાપે બેઠાને લગે ઝાલિમ–ઔર શામકી નૌબતભી બજાને લગે ઝાલિમ
જબ ચરખપે તેગોંકો ચડહાને લગે ઝાલિમ–ખાતૂને કેયામતકો રૂલાને લગે ઝાલિમ
વ્હાં સજ્જએ સજ્જાદા૦ થા ઔર સિબ્તે નબીથે
મગરિબકી નમાઝ ઔર જવાનાને અલી થે. ૫

બઇઠાથા કોઇ ખાકપે સજ્જાદા૦ બિછાએ–માઅબૂદકે સિજદેમેં કોઇ સરકો ઝુકાએ
કિબ્લેકી તરફ દસ્તે દોઆ કોઇ ઉઠાએ–પર દિલકો યે૦ અરમાન કે જલદી સહર આએ
કામત થી કહીં ઔર કહીં તકબીરકા નાઅરા૦
એક સિમ્તકો યા હઝરતે શબ્બીરકા નાઅરા૦ ૬

ઉસ શબ થા અજબ હાલે દિલે ઝઇનબે નાચાર–તશવીશ પે તશવીશ ઔર આઝાર પે આઝાર
ગાહી તો યે ડર, હોતી હઇ અબ સુબ્હે નમુદાર–ગાહ ખોફ કે શબખૂં કહીં મારેં ન સેતમગાર

1 ચોપડી લગાવી. ૨ બચ્ચાંઓ. ૩ માંછલી. (મીન) ૪ કાળ.

કેહતીથીં કે શબ કત્લ્એ નહીં હોતી હઈ લોગો
યેહ ઝૅતમે હૈયાતે શહે દીં હોતી હઈ લોગો. ૭

બેતાબીઓ એ ખાબીઓ નાકામીઓ ઇઝા–વેહ શિદ્દતે ગંમ!!!ઓર વોહ કુર્ઝરકા બલવા !!!
કાલી તો વોહ રાત!!!ઓર ખતરનાક વોહ સહૅરા !!!–વોહ બોલના શેરોંકા !!!વોહ બચ્ચોંકા ઢલકના !!!

ગો કત્લકે બનમેં ન કોઇ શેરે ઝેયાં થા
ઉસ શબકો વહાં શેરે ખુદા નાઅરા ઝનાં થા. ૮

બાહિર યેહ ખબર શાહકો દેતેથે ખબરદાર[1]–અબ લૂટનેકો ફઈમેકો આતે હૈં સેતમગાર
અઈ શાહે ગરીબુલ વતન અઈ બેકસો બેયાર–કેહતે હૈં મોશીરે[2] પેસરે સાઅદે જફાકાર
અઈ લશકરીયો ચલકે અભી શાહસે લડલો
શબ્બીરકા હઈ ખાતેમા અકબરકો પકડલો. ૯

બેડી કહીં બનતી હઈ!!!કહીં તોકે ગેરાંબાર[3]!!!–ઓર હલકે રસનકે ભી કહીં હોતે હૈં તઇયાર!!!
કલ શેરે એલાહીકે પેસર હોંગે ગેરફતાર[4]!!!–હૈં ચરખપે તેગો તબરો ખંજરે ખૂંખાર !!!
એક એકને તલવારકા દમ દેખ લેયા હઈ
પર "શિમ્રને" ખંજરકો નહીં તેઝ કેયા હઈ. ૧૦

હાઝિર પેસરે "સાઅદકે" ખઈમેમેં હૈં સરદાર–કત્લે "અલી અકબરકા" કોઈ કરતા હઈ ઇકરાર
હઈ ખૂનકા "અબ્બાસકે" પ્યાસા કોઇ ખૂંખાર–સર લાનેપે "કાસિમકે" કોઇ બઈઠા હઈ તઇયાર
શબ ખૂંકા કહીં કસ્દ કહીં અઝમે[5] વેગા[6] હઈ
મનઝુર ગરઝ ખાતેમએ આલે અબા હઈ. ૧૧

જહાં યાદે ખુદા હોતી હઈ વહાં સુબ્હકી હઈ યાદ–અગલબ હઈ કે હોં જંગે તલબ રાતસે જલ્લાદ
કેહતે હૈં કે વઈરાન હોં હમ, યા કે હોં આબાદ–ઝહરાકી કમાઇકો મગર કીજીયે બરબાદ
હર ઘાટપે કબ્ઝા કિયે સબ ફૌજે લઈ હઈ
દરયાપે તો જાનેકી કહીં રાહ નહીં હઈ. ૧૨

દરયાકે જો રૂકનેકી ખબર પ્યાસોંને પાઇ–રંગ ઉડગયા મુંહ ખુશ્ક હુવા ચશ્મ ભર આઈ
ગરદન શહે બેકસને ભી ઝાનૂપે ઝોકાઈ–ફિર હંસકે ખબરદારોંકો યેહ બાત સોનાઇ
બતલાઓ તો દરયાહી ફક્ત ઘેર લેયા હઈ ?
કૈસરકે તો રસ્તેકો નહીં બંદ કેયા હઈ ? ૧૩

ફિર બોલે ખબરદારોંસે આહિસ્તાહ યેહ શબ્બીર–કુછ ગમ નહીં ગર હોએંગે પ્યારે તહે શમશીર
સજ્જાદભી હઈ મેરી તરહ રાઝીયે તકદીર–નાખુશ હઈ પે ખુશ હોકે પહેન લઈગા વોહ ઝનજીર
પર યેહ કહો, ઇસ ગમસે મેરી જાન હઝીં હઈ
કુછ કઈદકા ઝઈનબકે, તો સામાન નહીં હઈ ? ૧૪

ઈસ પૂછનેસે શેહકે લગે રોને ખબરદાર–બોલે કે ઝબાં કાંપતી હઈ કયા કરેં ઇઝહાર !!!
હઈ સબસે સેવા દુશમનીએ શિમ્રે સેતમગાર–હમને યેહ સોના, કેહતાથા લશકરસે બ તકરાર

૧ જાસુસ (ડીટેકટીવ) ૨ ઇશારો આપવાવાળો મત આપનાર અભીપ્રાય આપનાર. ૩ બહુજ ભારે વઝનનો. ૪ કયદ થઇ જવું પકડાઈ જવું. ૫ ઇરાદો. ૬ લડાઈ.

ઝહરાકા ઉઠા શબ્બકો જનાઝાં યેં સોના હૈ
બલવેમેં ફિરે દિનકો જો ઝૈનબ, તો મઝા હૈ. ૧૫

તબ એક ખબરદારસે બોલે શહેવાલા–ઇસ વક્ત તૂ છુપકર ઓમરે સાઅદ તલક જા કેહના સોખ઼ને આખેરી એક તુઝસે હૈ મેરા–ગર હો ન હરજ તો કોઈ સાઅતકે લિયે આ

મૈં જાનતા હૂં આજ ન તૂ સોએગા ઝાલિમ
કલ રાતકો આરામ તુઝે હોએગા ઝાલિમ. ૧૬

પૈગામ ખબરદારને શેહકા જો સોનાયા–તબ ફૌજસે છુપકર ઓમર એક સિમ્તકો આયા દી શેહકો ખબર પૈકને, બંદા ઉસે લાયા–અલ્લાહો પયમબરકા રહે આપપે સાયા

ખંજર, બ કમર તેગ, બકફ ખૂદ[1], બ સર હૈ
હમરાહ ગોલામ એક હૈ ઓર એક પેસર હૈ. ૧૭

શેહને કહા ક્યા કરતાથા વોં? જબ તૂ ગયાથા–વોં બોલા કે મશગુલે સરંજામે વેગાંથા શમશીરો, સેનાં[2], તીરો, તબર[3], બાંટ રહાથા–આગે મેરે, સરદારોંકો યેં હુકમ દેયાથા

અબ સો રહો પિછલીસે તરદ્દુદમેં પડોગે
ખા, પી, લો કે કલ પ્યાસેકે લશકરસે લડોગે. ૧૮

કુરસીસે ઉઠે સરકો હેલાકર શહે વાલા–રોતીથી પસે પરદાં ખડી દુખતરે ઝહરા ચિલ્લાઇ બહન, સદકે કહાં જાતેહો ભૈયા?–દુશમનકી મોલાકાત, હૈ ઓર હો યકો તનહા !!!

કુરબાન મૈં હોજાઉં તેરે, તેરી બલા લૂં
ઠેહરો, કે મૈં અબ્બાસે દેલાવરકો બોલા લૂં. ૧૯

ઇસ ગુલસે હુએ જમ્અ સબ અસહાબે ખૂશ ઇખ઼લાસ–દમ કરને લગે આયતે કુરસીકો સબ અશખ઼ાસ ઇખ઼લાસસે પડહતાથા કોઈ સૂરએ "ઇખ઼લાસ"–ઓર દૂરસે લેતેથે બલાએં હરમે ખ઼ાસ

માંસે નહીં હોતા હૈ સેવા ઇશ્ક કિસીકો
ઝહરાને કેયા બેટેપે દમ "નાદેઅલીકો". ૨૦

ઝૈનબકા યેં આલમ થા કે એક એકકો હટાતી–ખૂદ ગિર્દ વોં ફિરતી કભી બેટોંકો ફિરાતી શાહ કેહતેથે ક્યૂં મેરે લિયે હો મૂઇ જાતી?–એ હુકમે એલાહીભી કહીં મૌત હૈ આતી?

તનહાઇમેં એક બાત ઓમરસે મૈં કહૂંગા
ન આજ મરૂંગા ન મૈં કલ જીતા રહૂંગા. ૨૧

તનહાહી ચલે શાહ પર અકબર હુએ હમરાહ–હઝરતને કેયા મન્અ તો વોં બોલા નઃ વલ્લાહ લાયા હૈ ઓમર બેટેકો સાથ અપને બસદ જાહ–મૈં આપકે હમરાહીકે કાબિલ નહીં ક્યા? વાહ!!!

ખુશરૂ પેસર ઉસકા, અગર અઇ બાબ્ને અલી હૈ!!!
હઝરતકા ભી ફરઝંદ તો હમશિકલે નબી હૈ!!! ૨૨

હઝરતને કહા ખૈર ચલો આશેકે બાબા–નાગાહ હુઇ આવાઝે કદમ પુશ્તસે પૈદા દેખા, તો ચલા આતા હૈ સાદાતકા સક્કા–ફરમાયા ન તકલીફ કરો અઇ મેરે શૈદા

૧ લોઢાની ટોપી. ૨ ભાલો કીંવા તીરની નોક (અણી) ૩. એક પ્રકારની કુવાડી જે કે લડવૈયાઓ પાસે હોય છે.

હરચંદ કે મઝલૂમ હૈ ઓર તશ્ના દહન હૈ
પર હમભી તો ભાઇ, ખલફે કિલ્અ શેકન હૈ!!! ૨૩

અબ્બાસને કી અર્ઝ ન માનેંગે કભી હમ–હમરાહ ઓમરકે હૈ ગોલામે ઓમર ઇસદમ
કિસ તરહ મૈં છોડૂં તુઝે અય સય્યદે અકરમ–મૈં તેરા ગોલામ ઓર તૂ આકાએ દો આલમ
તુમ જાતેહો આઅદામેં ન સાથ આઉં મૈં ક્યૂંકર!!
ઇમાન મેરા જાતા હૈ ફિર જાઉં મૈં ક્યૂંકર!!! ૨૪

અલકિસ્સા કરીબે ઓમર આએ શહે વાલા–પૂછા કે તુઝે બુગ્ઝકા મુઝસે હૈ સબબ ક્યા?
થા "સાઅદ" તેરા બાપ સો આશિકે થા નબીકા–તૂ "સાઅદકા" ફરઝંદ મૈં "અહમદકા" નવાસા
ક્યા નફઅ હૈ લડનેમેં? ઝરર સુલ્હમેં ક્યા હૈ?
ક્યા મેરી તબાહીમેં ફકત તેરા ભલા હૈ? ૨૫

વો બોલા કે જાગીરે "રૈ" ઓર દૌલતો અમવાલ–હઝરી હૈ તેરે કત્લપે અય ફાતેમાકે લાલ
ઓર સુલ્હમેં અંદેશએ કૈદે ઝનો અતફાલ–ઘર ઝબ્ત હો ઓર હોએ ઝેરાઅત મેરી પામાલ
કબ મૈંકે ગદાઇકે અમારીપે હુવા હૈ
ઇસ સુલ્હમેં લઝ્ઝત હૈ? કે લડનેમેં મઝા હૈ? ૨૬

શેહ બોલે યેહ ક્યા રાય હૈ! તૂં "રૈકા" હૈ ખાહાં!!!–ઓર કુછ નહીં તુઝકો તલબે કિશવરે ઇમાં!!!
કૈદ અપને ઝનો તિફલકા મુશકિલ હૈ, મગર હાં!!!–બે પરદગીએ "ઝૈનબો" "કુલસૂમ" હૈ આસાં!!!
ક્યા તુજકો કહેગા? દિલે પુર દાગ અલીકા!!!
કાટેગા ઝેરાઅતકે લિએ? બાગ નબીકા!!! ૨૭

લે, કિશવરે ઇસલામ તૂ હમસે એવઝે "રૈ"–લે, ઘરકે બદલ ખુલ્દમેં ઘર જીસમેં હૈ સબ શૈ
બો, તુખ્મ ન કોઇકે ઝરાઅત તેરી તાકે–"યસરબકી" ઝેરાઅત મેરી સબ તેરે લિયે હૈ
ફાકેપે ભી રાઝી હૂં મોસીબતપે ભી ખુશ હૂં
ઉસપર ભી ન માનો તો શહાદતપેભી ખુશ હૂં. ૨૮

ગર કેહ તો નેકલ જાઉં મૈં બે ફૌજો મવાલી–સરહદ મૈં તેરે મુલ્કકી કરદૂં અભી ખાલી
ન શામકે ગિર્દ આઉં ન કૂફેકે હવાલી–તુમ જાનીઓ દુનયાસે ઉઠા સય્યદે આલી
બૈઠા હુવા જંગલમેં દોઆ સબકો કરૂંગા
એક રોઝ વહીં યાદે એલાહીમેં મરૂંગા. ૨૯

રોયા પેસરે સાઅદ લઇં સુનકે યેહ ગુફ્તાર–ઓર બોલા કે તનહા મૈં નહીં સુલ્હકા મુખ્તાર
હૈ "શિમ્ર" તો મુઝસેભી સેવા ઝુલ્મપે તય્યાર–હાકિમકો મગર લિખતાહૂં અરઝીમેં યેહ અખબાર
સમઝાકે કમર ફૌજકી ખુલવાઉંગા શબ્બીર
હાકિમ જો લિખેગા સો બજા લાઉંગા શબ્બીર. ૩૦

શાહને કહા અરઝીમેં હો કુછ મેરા ભી અહવાલ–દો રોઝસે પ્યાસે હૈ યહાં "ફાતેમા૦કે" લાલ
બે આબીઓ બે શીરીએ અસગર ભી હૈ બે હાલ–લિખ દીજીયો "અકબરકો" કુલ અઠ્ઠારવાં હૈ સાલ
ખંજર હૈ અભી દૂર, સરે સિબ્તે નબીસે
પર "ફાતેમા૦" ઇસ દસ્તમેં રોતી હૈ અભીસે. ૩૧

૧ બેતીનો.

રૂખ઼સત વો હુવા ઔર ફિરે સય્યદે મઝલૂમ–નાગાહ ઉઠી લશકરે કુફ઼્ફ઼ારસે યે ધૂમ
ખ઼તઆયા હૈ હાકિમકા એતાબઉસમેં હૈ મરકૂમ–કયા વજહ !!! કે અબતક ન કટા શાહકા હલકૂમ
દિલ ફિર ગયાથા શાહકી બાતોંસે "ઓમરકા"
અબ કલ વોહી સર કાટેગા ઝહરાકે પેસરકા. ૩૨

અલકિસ્સા શબે કત્લકા પિછલા પહર આયા–તબ આનકે ફિઝ્ઝાને યે ઝયનબકો સોનાયા
હઝરતને અભી મુસહફ઼ે ઝહરાકો મંગાયા–ઔર ફાલકો યે દેખકે ખ઼ુંબાર બહાયા
આરાસ્તા હો ફ઼ૌજ યે ઇરશાદ કેયા હૈ
ઔર હુકમ. કમર બંદીએ લશકરકા દેયા હૈ. ૩૩

ઝયનબને યે પૂછા કે ખ઼ુદારા મુઝે બતલા–મતલબ થા વો કયા? ઔર હો મુસહફ઼સે એયાં કયા?
વો બોલે ખ઼ુઝાદી મુઝે કયા ઇલ્મ હૈ ઉસકા?–યે રાઝ ખ઼ુદા જાને પે વાકિફ઼ હું મૈં ઇતના
ગરદાનકે મુસહફ઼ મુઝે શેહને જો દેયા થા
અફ઼સોસ સોકયનાકી યતીમીપે કેયા થા. ૩૪

રોકર કહા ઝયનબને કે બસ હો ગયા માઅલૂમ–અબ કલ ન બચેગા યે બેરાદર મેરા મઝલૂમ
બિન બાપકી હોએગી સોકયના મેરી માઅસૂમ–અફ઼સોસ કે કિસ દરજા બુરા હૈ મેરા મકસૂદ
રોઈ "હસનો" "ફ઼ાતેમાઓ" જદો પેદર કો
બાકી થા "હોસયન" અબ ઉસે રોએંગે સહર કો. ૩૫

રોરોકે યે ફિર અહલે હરમસે કિયા ઇરશાદ–ઇસ વકતમેં કુછ ભાઇકી મેરે કરો ઇમદાદ
દૌલત તો નહીં રખતીહું પર દૌલતે ઔલાદ–સો ચલકે કરો નઝરે શહે બેકસો નાશાદ
ઝયનબભી તેહીદસ્ત[1] હૈ ઔરનઝરકો કયા હૈ?
દો બેટે હૈં એક અકબરે ખ઼ુરશેદ લેકા હૈ. ૩૬

ઝયનબસે કહા બીબીયોંને બા દિલે ખ઼ુરસંદ[2]–કયા હમકો હૈં પ્યારે શહે મઝલૂમસે દિલબંદ?
કુછ ઔર ન ફરમાઇયે હમ સબ હૈં રેઝામંદ–કયા ચીઝ હૈં !!! સદકે કિયે શબ્બીરપે ફરઝંદ
કયા દખ઼લ? જો પ્યારોંકે લિયે કોઈ હઝીં હો
યે નેક કમાઇ હૈ જો નઝરે શહે દીં હો. ૩૭

અલકિસ્સા કે યે મશવેરા ઉન સબકો ખ઼ુશ આયા–ઝયનબને ભી બેટોંકો ઔર અકબરકો બોલાયા
કાસિમકો લેબાસે હસની માંને પેન્હાયા–ઔર ખ઼ાબસે બેટોંકો રોકય્યાને જગાયા
રૂખ઼સાર જવાનોંને હરમ જલવા ફુનાં થે
ખ઼ુરશેદ કઇ રાતકો ખ઼યમેમેં એયાં થે. ૩૮

યે નઝરકા સામાન સોકયનાને જો દેખા–ફ઼િઝ્ઝાસે યે કેહને લગી વો બાપકી શયદા
અબ્બાસ ચચાકો, તૂ ઝરા જાકે બોલાલા–ફ઼િઝ્ઝાને કહા કયૂં? તો લગી કેહને વો દુખિયા
મૈં ફાતેમાકી પોતીહું ઇલઝામ ન લૂંગી
મૈં નઝરે પેદર અપને ચચાજાનકો દૂંગી. ૩૯

બાનૂને કહા દિલસે એરાદા તેરા કયા હૈ ?–અકબરકો તો ફરઝંદીમેં ઝયનબને લેયા હૈ!!!
આબિદ હૈ સો બિસ્તરપે વો બેહોશ પડા હૈ–મૈં નઝર ન દૂં શાહકો યે જાયે હયા હૈ

---

૧ ખાલી હાથ (ગરીબ.) ૨ ખુશી-રાઝી.

મૈં ખાદિમએ ખાસે હોસૈન ઇબ્ને અલી હૂં
મૈં ઝવજએ ફરઝંદે રસૂલે અરબી હૂં. ૪૦

કુછ ઔર તો બાનૂસે ન ઉસ વક્ત બન આયા—રોને લગી ઓર ઝુલેસે અસગરકો ઉઠાયા
વો લખ્તે જેગર અપને કલેજેસે લગાયા—આંખ ઉસને જો ખોલી તો યેહ રોરોકે સોનાયા
અબ દૂધકે ખાતિર નહીં બેદાર કિયા હૈ
બાબાપે ફેદા કરનેકો હોશયાર કિયા હૈ. ૪૧

હરચંદ કે યેહ દિં નહીં મરનેકે તુમ્હારે—મોહતાજ હૈં કુછ ઔર નહીં પાસ હમારે
શબ્બીરકી હમ નઝર તુમ્હેં કરતે હૈં પ્યારે—હૈં સાહેબે એઅજાઝ બોઝુર્ગ આપકે સારે
વો કીજીયો વારી જો કિયા હો ન કિસીને
અઝદરકો ઇસી ઉમ્રમેં ચીરા થા અલીને. ૪૨

અસગરકો લિએ ગોદમેં બાનૂએ ખુશ અંજામ—વહાં આઇ જહાં જમ્આ થીં સબ બીબીયાં નાકામ
હાથ અપને જેગરગોશોંકા હરએકને લેયા થામ—સબ અહલે હરમ આએ સૂએ કિબ્લએ ઇસલામ
ખાતૂને કેયામત યેહ ખબર ખુલ્દમેં પાકે
એક એકકે ફરઝંદપે સદકે હુઇ આકે. ૪૩

નાગાહ સુની એક તરફ ખૈમેમેં ઝારી—ઘબરાકે ચલીં બીબીયાં ઉસ સિમ્તકો સારી
ક્યા દેખા હૈ ગશ હઝરતે કુલસૂમપે તારી—મુંહ ઢાંપે હૂએ રોતી હૈ વો શર્મકી મારી
કેહતી હૈ મૈં ક્યા નઝર કરૂં શાહે ઓમમકો
ઔલાદકે કાબિલહી કિયા હકને ન હમકો. ૪૪

ઝૈનબકે ભી બેસાખ્તા આંસૂ હૂએ જારી—કુલસૂમકો સીનેસે લગાયા કઇ બારી
બોલી કે બહન રોતીહો ક્યૂં ? તુમપે મૈં વારી—ઝૈનબકી કમાઇ ભી કમાઇ હૈ તુમ્હારી
મોહતાજીપે અપને ન દમે સર્દ ભરો તુમ
શબ્બીરકો એક લાલ મેરા નઝર કરો તુમ. ૪૫

નાગાહ સુના આબેદે બેકસને યેહ ચરચા—વો હંસએ ગુલ બિસ્તરે આઝારસે ઉઠ્ઠા
લગઝિશને કદમ થામે અસા આહને સોંપા—કુલસૂમકે પાઉંપે કહા આકે સરાપા
કી અર્ઝ નહીં ગો કોઇ દિલબંદ તુમ્હારા
તુમ નઝર મુઝે દો મૈં હૂં ફરઝંદ તુમ્હારા. ૪૬

આબિદકો લિયા હઝરતે કુલસૂમને હમરાહ—હાઝિર હૂએ સબ અહલે હરમ રૂબરૂએ શાહ
રંગ ઉડગયા શબ્બીરકા બેસાખ્તા કી આહ—દિલમેં યેહ કહા કીજીયો ખૈર અય મેરે અલ્લાહ
ક્યા જાનીએ !!! ક્યા કસ્દ હૈ નામૂસે નબીકા
લુટતા હૈ ચમન ફસ્લે બહારીમેં અલીકા. ૪૭

ફિર રોકે કહા બીબીયો ક્યૂં આએહો ? ક્યા હૈ ?—વો બોલીં કે મતલબ તો ગરીબોંકા ખુલા હૈ
બેકસ હૈં હમ ઓર આપપે યેહ ઝુલ્મો જફા હૈ—સો ઔર તો મકદૂર નહીં હકને દેયાં હૈ
યેહ તેરી બ દૌલત જો પેસર પાએ હૈં મૌલા
સો આજ વોહી નઝરકો હમ લાએ હૈં મૌલા. ૪૮

યેહ સુનતેહી આગેકો બડહી બાનૂએ મુઝતર—"અસગૈરકો" રખા હાથપે ઓર બોલી યેહ રોકર પેહલે તો મેરી નઝર પઝીરા[1] કરેં સરવર—મેરી યેહી દૌલત હૈ યેહી માલ યેહી ઝર

એ મિસ્લ હૈ ઝહરાકી બહૂ જૂદો[2] સખાંમેં
શશ માહા૦ પેસર દેતીહૂં મંૈ રાહે ખુદામેં. ૪૯

ઝૈનબપે નઝર કી જો શહે દીં ને મોકર્રર[3]-દેખા કે હૈ થામે હુએ દસ્તે "અલી અકબર" ઓર કાનમેં કુછ ફિસકે પેસર કેહતે હૈ ઝુકકર—બશાશ હુઇ જાતી હૈ વોહ દુખ્તરે હૈદર

કેહતી હૈ કે ખૂશ કરતે હો મુઝ સુખ્તા૦ જાનકો
અચ્છા જો કહા તુમને યેહ મનઝૂર હૈ માંકો. ૫૦

શેહને કહા કયા કેહતે હૈં? ઝૈનબ તેરે પ્યારે—વોહ બોલી કે હૈં મેરે અદા કરતે હૈં સારે કેહતે હૈં મેરે કાનમેં યેહ પ્યાસકે મારે—અકબરકો તો તુમ નઝર દો મામૂંકો હમારે

આઇ હૈ બલા ખુસરવે[4] અફલાકો ઝમીંપર
હમ દોનોંકો તુમ સદકે ઉતારો શહે દીં પર. ૫૧

શેહ રોને લગે જબકે યેહ ઝૈનબને સોનાયા—ઓર બાનૂને કો ઉઠકે કલેજેસે લગાયા કુલસૂમને સજ્જાદકો ફિર નઝર દિખાયા—દિલ શાહકા કુલસૂમકી હિમ્મતપે ભર આયા

ફરમાયા ગવારા ગમે સજ્જાદ કરોગે?
કયા નસ્લે એમામતકો ભી બરબાદ કરોગે? ૫૨

યેહ જાનલો આબિદ ભી અગર જાએગા મારા—ફિર કોઇ ભી વારિસ નહીં દુનયામેં તુમ્હારા અબ હમતો મોસાફિર હૈં યે નાઇબ હૈ હમારા—કલ હોગા એમામે દો જહાં યેહ મેરા પ્યારા

આબિદકો ભી ગર હાથસે ખો બૈઠોગી રનમેં
વ્હાંસે તુમ્હેં લેજાએગા ફિર કૌન વતનમેં? ૫૩

યેહ ઝિક્ર થા જો હોને લગી સુબ્હેં હોવૈદા—પૈદા હુવા અફલાકપે મશરીકેંસે સોપૈદા સબ કત્લકે આસાર થે ઇસ સુબ્હેસે પૈદા—મુશતાકે શહાદત હુએ શબ્બીરકે શૈદા

નોહા૦ થા દરખ્તોંપે યેહ મુરગાને સહરકા
અૈ અહલે જહાં કૂચ હૈ ઝહરાકે પેસરકા. ૫૪

મરસેયા આઠવાં હઝરત એમામ આલી મકામ અ. કા હઝરતે અબ્બાસ અ. કો અલમે મુબારિક સેપુર્દ કરનેકે બયાનમેં.

ખુરશેદને જબ કત્અ કિયા મનઝિલે શબકો—ગુરબતમેં હુઇ સુબ્હ શહનશાહે અરબકો ફરમાયા કે દો પેહરમેં મરના તો હૈ સબકો—પર હમને ન જી ભરકે કિયા તાઅતે રબકો

કયા જલ્દ શબે કત્લ ગઇ દિલકો કલક હૈ
અબ તેગકી મહેરાબ હૈ ઓર સિજદએ હક હૈ. ૧

૧ કબુલ કરવું-માનવું. ૨ સખાવત. ૩ બીજી વખત-હરઘડી. ૪ બાદશાહ.

યેં કેહકે મોસલીંા શેહ બેકસને ઓડાયા—ઓર દસ્ત દોઆંકો તરફે કિબ્લાં બડહાયા
અલ્લાહકો રોકર યેં બસદ ઈજ્ઝ સોનાયા—યા રબ મંઈ તેરી રાહમેં મરનેકો હૂં આયા
ઇસ રહમેં મુઝે તૌશએ તસલીમો રેઝા દે
મનઝિલસે મદીનેકી મોસાફિરકો લગાદે. ૩

તૂ આલેકે ગંફીર હઈ મંઈ બંદએ અહકૈર—માદર નહીં, બાબા નહીં, નાના નહીં, સર પર
દુશમન મેરે લાખોં હંઈ ઓર અનસાર બહતૈર—એક ખુશ્ક મેરા હલ્ક હઈ ઓર સેંકડોં ખંજર
મંઈ યેં નહીં કેહતા કે ઝફર દીજીયો યા રબ
મકંબૂલે શહાદત તૂ મુઝે કીજીયો યા રબ. ૩

યા રબ હઈ ખૈતરનાક તેરી ઇશ્કકી મનઝિલ—યેં રાહ રસૂલાંને હઈ કી તૈઅ બ મુશકિલ
પર કુછ નહીં મુશકિલ જો તેરા ફઝલ હો શામિલ—માઅંમૂર કર અબ ઇશ્કસે અપને તૂ મેરા દિલ
સીનેકો મેરે મખઝને તસલીમો રેઝા કર
સાબિત કદમી તૂ મેરે પાંઉંકો અતા કર. ૪

જબ સંગસે ટૂટે દુરે દંદાને પયમબર—વોં શુક્ર બજા લાએ તેરા, અઈ મેરે દાવર
દરવાઝાં ગિરા જબ મેરી માદરકે શેકમ પર—ફરયાદ ન કી રેહગઈ પેહલૂકો પકડ કર
રસ્સીમેં તેરે શેરકો જબ બાંધ લિયા થા
ખુશ હોકે તેરી રાહમે મુંહ ખોલ દિયા થા. ૫

મકંબૂલે મોનાજાત થા ઝહરાકા વોં પ્યારા—જો અર્શે એલાહીસે સદા આઈ કેઝારા
શબ્બીર ખુશ આયા યેં હમેં ઇજ્ઝ તુમ્હારા—કયુંકર ન હો, તૂ આશેકે કામિલ હઈ હમારા
દરયાએ કરમ જોશમેં હઈ તેરી દોઆસે
કયા માંગતા હઈ ? માંગ તૂ રબ્બે દોસરાસે. ૬

લો હમને શહીદોંકા તુમ્હેં કર દિયા સાલાર—લો સલતનતે હશ્ર તુમ્હેં દેતા હઈ ગફ્ફાર
લો અપની ખુદાઇકા તુમ્હેં કરતે હંઈ મુખ્તાર—લો બખ્શિશે ઉમ્મતકા ભી હમ કરતે હંઈ છકરાર
જન્નત દો જીસે ચાહો, જીસે ચાહો ન દો તુમ
મુખ્તાર મેરે ઘરકે હો ચાહો સો કરો તુમ

યેં મુઝદએ જાંબખ્શ સોના શાહને જીસદમ—બશાશ હુએ, શુક્ર કિયા, ભૂલ ગએ ગમ
ઓર અહલે હરમસે કહા બા દિદએ પુરનુમ—ગમ અપના તુમ્હેં દેકે ઝમાનેસે ચલે હમ
ઠેહરાઓ ન ઇસ મુલ્કે અદમકે સફરીકો
રોકા હઈ કિસીને ભી ? ચરાગે સહરીકો. ૮

ફિર બોલે યેં ઝઈનબસે કે ચાદરકો ઉતારો—ફરમાયા સોકઈનાસે કે ગૌહરકો ઉતારો
કુબરાસે કહા બ્યાહકે ઝેવરકો ઉતારો—બાનૂસે કહા ઝૂલેસે અસગરકો ઉતારો
આબિદસે કહા રખકે જબીં ઉસકી જબીં પર
બિસ્તરકો કહા ડાલો બસ અબ બઈઠો ઝમીં પર. ૯

ભાઇસે લગી પૂછને વોં દુખ્તરે ઝહરા—સર ખોલનેકા હુકમ જો તુમ કરતે હો ભય્યા
કયા કીજીયેગા માતમે મુસલિમ ? યહાં બરપા—ચાલીસ દિન આજ ઉનકી શહાદતકો હુએ કયા?

મુસલિમકા અગર કીજીયે ચેહલુમ તો બજા હઈ
કિસ વાસતે (કે) પરદેસમેં વો૦ કતલ હુવા હઈ. ૧૦

જીસ શેહરમેં રેહનેકો કીસીને ન દિયા ઘર–રોયાભી ન હોએગા કોઇ લાશપે જાકર
દિલ કુડહતા હઈ મુસલિમકી ગરીબુલ વતની પર–ચાલીસવાં મુસલિમકા કરો આજ બેરાદર
દિલ ખોલકે મશગૂલે ફોગાં હોએગી ઝઈનબ
આજ અપને મોસાફિરકે લિયે રોએગી ઝઈનબ. ૧૧

હો ચેહલુમે મુસલિમ તો રોંડીયોંકો બોલાઓ–કુરતા જે વો૦ પેહને હઈ સેયાહ ઉસકો રંગાઓ
હમ લોગોંકોભી માતમી પોશાક પિન્હાઓ–શેહ બોલે કે ઝઈનબ મેરે દિલકો ન કુડહાઓ
મોહતાજ હઈ પાનીકો પેસર શેરે ખુદાકા
સુઈમ કહાં, ચેહલુમ કહાં, હમસે ગોરબાકા. ૧૨

તદબીર યેહ ઇસ વાસતે હઈ, અઈ મેરી ખાહર–અબ વાએદા૦ તેરે ભાઇકા પોંહચા હઈ બરાબર
કાટેગા મેરે સરકો લઇં સીનેપે ચડહકર–ફિર આનકે લૂટેગા તુમ્હેં શામકા લશકર
બે ફાએદા૦ હઈ રદ્દોબદલ ગૈરાજે શકીસે
તુમ મકનએ ચાદરકો બડહા ડાલો અભીસે. ૧૩

કેહતીથી યેહ ફિઝ્ઝા કોઇ આબિદકો જગાઓ–બાબાકો ન છોડે યેહ સોકઈનાકો સિખાઓ
કેહતીથી યેહ બાનૂ મુઝે રંડસાલા પિન્હાઓ–શેહ કેહતેથે ઝઈનબ મેરી મસનદકો બડહાઓ
ફરયાદ યેહ થી ઇતરતે શાહે શોહદાકી
પરદેસમેં લુટતે હઈ દુહાઇ હઈ ખુદાકી. ૧૪

વ્હાં શેહને મંગાયા અલમે લશકરે ઇસલામ–આંખોંસે લગાતે હુએ લાએ ઉસે ખુદ્દામ
દામનપે લિખે પંજતનેપાકકે થે નામ–લેકર વો૦ અલમ હાથમેં બોલે શાહે નાકામ
યારો યેહ અલમ આકે વો૦ ખૂશઝાત ઓઠાએ
હાથોંસે ભી જીનેસે ભી જે હાથ ઓઠાએ. ૧૫

દૂંગા યેહ અલમ ઉસકો જીસે ચાહેગા ગફ્ફાર–હરએક નહીં ઇસકે ઓઠાનેકા સઝાવાર
યેહ કેહકે હુએ સિર્ફ તઅમ્મુલ શાહે અબરાર–ચેહરેસે હુએ ફિક્રકે આસાર નમૂદાર
નાગાહ કહા હંસકે યેહ શાહે શોહદાને
ચાહાથા જે બંદેને વોહી ચાહા ખુદાને. ૧૬

ઝઈનબ અલમે શાહકી લેતીથી બલાએં–કેહતીથી કરો બીબીયો નુસરતકી દોઆએં
અલ્લાહ કરેં ખઈરસે ફિર ઘરમેં સબ આએં–ભાઈકી અંદાવતસે અંદૂ હાથ ઓઠાએં
સાદાતકા ઇકબાલો હશમ જાતા હઈ દેખો
ઘરસે મેરે નાનાકા અલમ આતા હઈ દેખો. ૧૭

અબ્બાસકી ઝવજા૦ યેહ બયાં કરતીથી રોરો–કયૂં સાહેબો? દેખેં યેહ અલમ મિલતા હય કિસકો!!!
ઝઈનબકે પેસર ઉમ્મરમેં છોટે હઈ અભી તો–હમશિકલે નબી તો હઈ "અલીઅકબરે" ખૂશખો
ખાદિમ શાહે દીંકે હઈ તો "અબ્બાસેઅલી" હઈ
ઇસ ઓહદેકે લાયક જે અગર હઈ તો વોહી હઈ. ૧૮

અકબરસે કહા બાનૂને ક્યૂં ઐ મેરે દિલદાર ?–યેહ મનસબે વાલા કિસે દેંગે શાહે અબરાર ?
વોહ બોલે, કે મુઝપર તો અભી કુછ નહીં ઇઝહાર–પર ચાહીયે અબ્બાસે અલી હોએં અલમદાર

ઇસ વક્ત ઉન્હીંપર નઝરે સરવરે દીં હૈ
ઓર. ઐસા જવાં ભી કોઇ લશકરમેં નહીં હૈ. ૧૯

ખામોશ ખડે થે જો લગાએ હુએ હથયાર–હૈ શાને "હસન" દબદબએ હૈદરે કર્રાર
પડતી હૈ ઉન્હીંપર નઝર એક એકકી હરબાર–"હમઝાહ" કોઇ કેહતા હૈ કોઇ જાફરે તય્યાર

શેહ દેખતે હૈં અશ્ક ભરે દીદએ તરસે
તસવીરે "અલી" ફિરતી હૈ બાબાકી નઝરમેં. ૨૦

મુઝ્દાહ યેહ સુના ઝવજએ અબ્બાસને જીસદમ–મુંહ સુર્ખ ખૂશીસે હુવા તશવીશ હુઇ કમ
બોલી કે બડી ફિક્ર થી પર અબ નહીં કુછ ગંમ–કુરબાન તુમ્હારે, મૈં (યા)શહનશાહે દોઆલમ

મખ્દૂમએ કૌનૈનકે જાનીકે તસદ્દુક
આકા મૈં તેરી તશ્ના દહાનીકે તસદ્દુક. ૨૧

ક્યૂંકર નહો !!! ઉસ ભાઇકો, હૈ ગોદમેં પાલા–નાઅલૈન ઓઠાને લગે જબ હોશ સંભાલા
નામ અપના હૈ ખાદિમકા જો રૂતબા હૈ દો બાલા–સબ મિલતે હૈં, મિલતા હૈ કહાં ચાહને વાલા

તાઝીર જો ઇનકી હૈ તો નામે શહે દીં હૈ
જાનેંગે યેહી સબ કે ગોલામે શહે દીં હૈ. ૨૨

કૌનૈનમેં વાલીકો મેરે કર દિયા મુમતાઝ–ઇઝ્ઝત વોહ ન દેવેં, તો કરે કોન ? સરફરાઝ
હૈ દિલબરે ઝહરાકી મોહબ્બત પર ઉસે નાઝ–વોહ શમએ હેદાયત હૈ યેહ પરવાનએ જાંબાઝ

શમશીરકે શોઅલેસે ન ટલ જાએગા અબ્બાસ
આંચ આએગી આકાપે તો જલજાએગા અબ્બાસ. ૨૩

શોહરકી મૈં ખાતિરસે યેહ કરતી નહીં ગુફતાર–અબ્બાસસા દુન્યામેં ન હોએગા વફાદાર
ભડકાનેકે દરપેહી રહા શિમ્રે સિતમગાર–સાલારીએ લશકરકા પયામ આયા કઇ બાર

ઝુંઝલાકે વોહ કેહતેથે કે મરજાનેકી જા હૈ
તલવારકે ભી ઝખમસે યેહ ઝખ્મ સેવા હૈ. ૨૪

શાયદ મુઝે મોહતાજ સમઝતા હૈ વોહ બેપીર–હૈ ઉસ વલદુલ કલ્બકા સર, ઓર મેરી શમશીર
મનસબ મેરા મરજાના હૈ ઓર ખુદકી જાગીર–દુનયાકે લિયે છોડેંગે હમ ? દામને શબ્બીર !!!

ક્યા કેહર હૈ !!! ક્યૂંકર ન મુઝે રંજો તઅબ હો
સુન લેવે કહીં ફિઝ્ઝએ આલમ તો ગઝબ હો. ૨૫

પર હાં યેહ તમન્ના હૈ કે હોં શેહકા અલમદાર–ઇસ રાત તલક મુઝસે યેહી કેહતેથે હરબાર
સાહેબ યેહ દોઆ માંગો કે ઐ કુલકે મદદગાર–અબ્બાસકો લશકરકા અલમ દેં શહે અબરાર

હસરત હૈ કે જબ સામને અફવાજે સેતમ હો
ઇસ હાથમેં તલવાર હો ઓર ઉસપે અલમ હો. ૨૬

મૈં કેહતીથી ક્યૂં શાહસે કરતે નહીં મઝકૂર?–થર્રાકે વોહ કેહતેથે કે મેરા નહીં મકદૂર
મૈં ઝર્રા હૂં વોહ મેહર હૈં મૈં ખાક હૂં વોહ નૂર–હાં ફઝલે ખુદાએ દો જહાંસે નહીં કુછ દૂર

સામાન તો ખાલિકને કિયે સારે ખૂશીકે
ફૂલે ન સમાદેંગે વો૦ અબ મારે ખુશીકે. ૨૭

મઝકૂર અલમદારીએ અબ્બાસકો સુનકર-ચિલ્લાઇ સોકઈના મેરે ભય્યાં "અલીઅકબર" કેહના કે મોબારિક હો તુમ્હેં. મનસબે "જાઅફર"-કયા અમભી ન પાનીસે કરોગે મેરે લબતર !!!

ભુલેગી મેરી યાદ ન મઈદાને સેતમમેં
મંઈ બાંધતી હૂં સૂખી હૂઇ મશ્ક અલમમેં. ૨૮

લાએ અલી અકબર અલમે શાહકો જીસદમ-પંજા થા, કે, એક નઈઝેપે થા નય્યંરે આઅઝમ!!! થી નૂરકી ચાદર યેં૦ ફરહરા૦કા થા આલમ-હંસરતસે અંઝીઝો રોફકેં કેહતેથે બાહમ

તા અર્શે ખુદા રૂતબેકો પોંહચાતા હઈ કિસકે!!!
દેખેં યે હોમાં ફરૈંરેપે ફિરજાતા હઈ કિસકે !!! ૨૯

અબ્બાસકો કિસ પ્યારસે !!! હંઝરતને બોલાયા-આદાબસે હાથોંકો વો૦ જોડે હુએ આયા બાઇકા અલમ શેજકા દેકર યે સોનાયા લો પાયએ જાઅફરકી તમન્નાં થી સો પાયા

ખુશ હોકે રખા હાથ તો ગાઝીને અલમ પર
ઓર બઈડકે નિહવડા દિયા સર શેહકે કદમ પર. ૩૦

ફરમાયા શહેદીને કે મંગવાઓ સવારી નાગાહ દરે ખઈમેસે ઝઈનબ યેં૦ પોકારી અબ્બાસ, બહન સદકે હો શૌકતપે તુમ્હારી-ઝહરાકી અમાનતસે ખબરદાર મંઈ વારી

સોંપા હઈ તુમ્હેં મંઈને દિલો જાને નબીકો
લેવેગી બહન તુમસે હોસઈન ઇબ્ને અલીકો. ૩૧

ભય્યાં મેરે માં જાએકા દુશમન હઈ ઝમાના-બડહકર ભી કોઇ બોલે તો ગુંસ્સેમેં ન આના ભાઇકો કહીં છોડકે ઘોડા ન બોડાના-તલવારોંસે ઝહરાકે કલેજેકો બચાના

છુટપનપે ન દોનોંકે નઝર કીજીયો ભાઈ
પેહલે મેરે બચ્ચોંકો સેપર કીજીયો ભાઇ. ૩૨

બાનૂ યેં૦ પોકારી અલીઅકબરકો, મેરી જાં-સદકે તેરે સજકે, તેરે હથયારકે, કુરબાં તુમ કયા ચલે વારી !!! મેરા ઘર હોગયા વઈરાં-હુશયાર, ખબરદાર, લડાઇકા હઈ સામાં

તાસીર મેરે દુધકી દિખલાઇયો બેટા
ગર આન બને બાપપે (તો) મરજાઇયો બેટા. ૩૩

કાસિમકો સદા માંને યેં૦ દી દેવડહીપે આકર-પગડીપે લપીટા મેરીજાં સેહરા૦ ઓડાકર. દામનકો ભી ગરદાન લો હથયાર લગાકર-ભિજવાના હઈ મઈદાંમેં બના તુજકો બનાકર

દો ઘરકી તેરે મરનેસે બરબાદી હઈ બેટા
સદકે હો ચચા પર યેં૦ તેરી શાદી હઈ બેટા. ૩૪

ખામૂશ "અનીસ" અબ કે તડપતા હઈ દિલે ઝાર-કાફી હઈ રોલાનેકો તેરી દર્દકી ગુફતાર ઇસ જીન્સકા ગર આજ નહીં કોઇ ખરીદાર-ફયાંઝ હઈ લઈકિન શહે મઝલૂમકી સરકાર

અફસુરદા૦ નહો ગુંનચએ ઉમ્મેદ ખિલેગા
ખુલ જાએંગી આંખેં વો૦ સેલા તુજકો મિલેગા. ૩૫

મરસેયા "નવાં" સુબ્હે આશૂરે મોહરરમ (કેયામતકી સહર) કો મયદાને જંગમેં એમામે આલી મકામ અ. કા જાના વાસ્તે હુજ્જતકે ઓર અપની દુખતરે નેક અખતર જનાબે સોકયના અ. કો ઓર અપની બહન જનાબે ઝએનબ અ. કો ઓર અપને બીમાર ફરઝંદ જનાબે ઝેનુલ આબેદીન અ. કો તસલ્લા દેનેકે બયાનમેં.

જબ રાત એબાદતમેં બસર કી શહેદીંને–સિજદોંમેં મોહિમ ઇસ્કકી સર કી શહેદીંને
દેખા જો સોપઈદોએ સહેરકી શહેદીંને–મુડકર રૂખે અકબરપે નઝર કી શહેદીંને
ફરમાયા સહેર કતલકી ઝાહિર હુઇ બેટા
લો ઉઠકે અઝાં દો કે શબ આખિર હુઇ બેટા. ૧
સિજદોંસે, નમાઝોંસે, યે૦ રૂખસતકી સહેર હઈ–રોનેકી, તઝલ્લુલકી, એબાદતકી, સહેર હઈ
પ્યારે યે૦ સહેર રંજો મોસીબતકી સહેર હઈ–આશરે મોહર્રમ હઈ શહાદતકી સહેર હઈ
લુટનેકા તબાહીકા પરેશાનીકા દિન હઈ
ઔલાદે પયમબરકી યે૦ કુરબાનીકા દિન હઈ. ૨
દુનયામેં અઝલસે સહેર અઈસી નહીં આઇ–યે સુબ્હ દિખાએગી ભરે ઘરકી સફાઇ
દૌલત ન રહેગી ન એઝાઅંત ન કમાઇ–એટસે જોદા હોગા પેદર ભાઇસે ભાઇ
આજ અહેમદો હઈદરકે ગિરેબાન ફટેંગે
અહીરા૦ બની ફાતેમા૦કે હલકે કટેંગે. ૩
બંદા વોહી જો દુખમેં રહે સાબેરો શાકિર–એક જાન હઈ (સો) મૌજૂદ હઈ' એક સર હઈ સો હાઝિર
બેહતર હઈ ઉઠે જીતના સોઅુકબાર મોસાફિર–યે૦ મરહલએ ઉમ્રકી હઈ મનઝિલે આખિર
ખિલકત હમેં સર પીટકે રોયેંગી જહાંમેં
અબ સુબ્હ, કોઇ હમકો ન હોયેંગી જહાંમેં. ૪
જો અહલે હરમ પરદએ ઇસમતમેં હઈ મશહૂર–ખુલ જાએંગે અંજુમમેં ઉનકે સરે પુરનૂર
મુશકિલસે નઇ રાંડ ન નિકલે યે હઈ દસ્તૂર–ઉન રાંડોકા બઈમાબી જલાદેંગે યે૦ મકહૂર
ગંશ હોકે કભી ઓર કભી ઉશતુરસે ગિરેગી
ઝહરાકી બહૂ શામમેં સરનંગે ફિરેગી. ૫
મરતા હઈ પેદર જીસકા ઉસે દતે હઈ પુરસા–હોએગી યતીમોંપે મેરે, કઈદકી ઇઝા !!!
આઝારમેં "આબિદપે" સેતમ હોયેંગે ક્યા ક્યા !!!–લે જાએંગે તા શામ ઉસે કાંટોંપે આઅંદા !!!
એક હંશ્ર બપા તહતમેં ઔર ફૌકમેં હોગા
બેડીમેં કદમ હોંગે ગલા તૌકમે હોગા. ૬
વ્હાં લશકરે ઇસલામ મોસલ્લિહ હુવા તયાર–વ્હાં ખાબસે ચોંકા પેસરે સાઅંદ સેતમગાર
શઈતાંને કિયા ફિતનએ ખાબીદા૦કો બેદાર–બિસ્તરસે ઓઠા આંખોંકો મલતા હુવા ગદ્દાર

હથયાર સેતમગરને સજે જીસ્મે ઝખ્મૂં પર
બાંધા કમરે નહૈંસકો સાદાતકે ખૂં પર. ૭

ખૈમેસે બરઆમદ હુવા વો૦ ઝાલેમે ગુમરાહ—બાજે જો સલામીકે હુએ ગુંલ હુવા નાગાહ
હુશયાર રહેં નામવરાને સફે જંગાહ—નઝદીક હઈ અબ આમદે ઈબ્ને અસદુલ્લાહ
તલવારોંસે ઘાઇલ જીન્હેં હોના હો વો૦ નિકલેં
શેરોંકે મોકાબિલ જીન્હેં હોના હો વો૦ નિકલેં. ૮

આએ પએતસલીમે"એોમર"ફૌજકે સાલાર—"ખૂલીઓ""સેનાન"દુશ્મને"અનસ""શિમ્રે"સેતમગાર
"શીશો" એને "હજ્જાજે" લઈં "નૌફેલે" ગદ્દાર—"સરવાનો" "હોસી""હુરમલએ" સરકશો ખૂંખાર
મુરતદ થે જફાજૌ થે શકીય્યે અઝલી થે
સબ મુસ્તઈદે કત્લે હોસઈન ઇબ્ને અલી થે. ૯

પૂછા સેતમઆરાને કે હઈ ફૌજકા કયા રંગ?—"ખૂલીને" કહા સબ હઈ જવાં મુસ્તઈદે જંગ
હઈ આજ બની ફાતેમા૦કે કત્લકા આહંગ—હો જાએગી એક દમમેં ઝમીં ખૂનમેં ગુલરંગ
સાદાત કોઈ આનમેં તગોંકે તલે હઈ !!!
કટ જાએંગે જલદી કે બહત્તર તો ગલે હઈ!!! ૧૦

ઝાલિમને દેયા હુકમ કે તય્યાર હો લશકર—સુનતેહી પરે જમગએ મઈદાંમેં બરાબર
ચિલ્લોંસે મિલે તીર ખિંચે ઝુલ્મકે ખંજર—બરછીયોંકો હેલાને લગે બડહ બડહકે સેતમગર
બિજલીસી ચમકને લગી તેગોંકે દમોંસે
મઈદાંમેં ઘટા છાગઇ કાલે અલમોંસે. ૧૧

ચાઉશ[1] સદા દેને લગે ફોજકો એકબાર—હાં ગાઝીયો શાબાશ રહો રઝમપે[2] તય્યાર
સાબિત કદમો ઘાટસે દરયાકે ખબરદાર—દો દિનસે હઈ પ્યાસા ખેલ્કે હૈદરે કર્રાર
યે૦ આબ મોહમ્મદકે નવાસેકો ન પોંહચે
અબ નહરકા પાની કિસી પ્યાસેકો ન પોંહચે. ૧૨

યૂં રોકલો સાહિલકો ન દરયા નઝર આએ—મારો જો અલમદારે હોસઈની ઇધર આએ
નઈઝા૦ અલી અકબર કે કલેજેમેં દરઆએ—તીર ઉસપે ચલે ઘાટનાથે અસગરભી ગર આએ
હઈ કામકા દિન આજ ભરૂસા નહીં કલકા
લો શેહસે એવઝ ગઝવએ[3] સીફ્ફીનો જમલકા. ૧૩

વ્હાં ફૌજથી આમાદએ ખૂં રેઝીએ સાદાત—વ્હાં મઈવ વઝાઇફ થે શાહનશાહે ખુશ અવકાત
થી અર્ઝ યે૦ ખાલિકસે કે અઈ કાઝીએ હાજાત-બસ બંદએ મોહતાજકી ઇજ્જત હઈ તેરે હાત
આજ અપને કરમસે મેરી હાજતકો રવા કર
માતમમેં અઝીઝોંકે મુઝે સબ્ર અતા કર. ૧૪

તર ખૂંમેં જો હો કાસિમે બેપર તો ન રોઉં—ગુરબતમેં બિછડજાએ બેરાદર તો ન રોઉં
દમ તોડે મેરે સામને અકબર તો ન રોઉં—મરજાએ તડપકર અલીઅસગર તો ન રોઉં
શિકવેકા સોખન મુંહસે ન બેદાદમેં નિકલે
દમ તનસે જો નિકલે તો તેરી યાદમેં નિકલે. ૧૫

૧ લશકરનો સરદાર ૨ જંગ ઉપર. ૩ લડાઈ જંગ.

હંસ હંસકે તેરી રાહમેં મંઈ બરછીયાં ખાઉં–તેગં આએ તો સીનેકો સેપરસે ન બચાઉં
ખંનજરસે કટે હૂલ્કૂં તો ગરદન ન હેલાઉં–સર હાથોંપે રખકર તેરે દરબારમેં આઉં
રોનેકા સોકઈનાકે ખેયાલ આએ ન મુઝકો
એ પરદા૦ હો ઝઈનબ તો જલાલ આએ ન મુઝકો. ૧૬

દેવડહીપે ઉધર જમ્અં થે અસહાંબે દેલાવર–યાદ આએં જીન્હેં દેખકે "સલમાનો" "અબાઝર"
નૂરાની વો૦ ચેહરે કે ખેજલ હો મહે અનવર–પેશાનીયાં મહતાબે નેશાં સિજદોંકે અખંતર
સર દેનેપે બાહમ કમરેં કસતે થે ગાંઝી
આપસમેં ગલે મિલતેથે ઓર હંસતે થે ગાંઝી. ૧૭

વહાં તબ્લે વેગાં ફોજમેં બજને લગા એક બાર–યહાં ફખ્રે દો આલમને સજે જંગકે હથયાર
ખાદિમને સદા દી કે સવારીભી હઈ તયાર–હમશીરકા મુંહ તકને લગે સય્યદે અબરાર
બાનૂકી તરફ ચશ્મે ગોહરબારસે દેખા
બેટીકો મોસાફિરને બજબ પ્યારસે દેખા. ૧૮

આઇ જો સોકઈનાકો લિયે શાહકી હમશીર–હસરતસે સોકઈના સૂએ તકને લગે શબ્બીર
ખુંદ હાથોંકો ફઈલાકે યેહ બોલે શહે દિલગીર–આઓ મેરી પ્યારી તેરા મુશતાક થા શબ્બીર
બાબા તેરી ઇસ ચાંદસી સૂરતપે ફેદા હો
કયૂં આકે લિપટતી નહીં? કયા હમસે ખફા હો? ૧૯

લો જાનેદો ગુસ્સેકો મેરી ગોદમેં આઓ–હમ આંખે મલેં ચેહરેસે મુંહ આગે તો લાઓ !!!
મેહમાં હઈ તુમ્હારે, હમેં બીબી ન રોલાઓ–આશિક જો હમારી હો તો આંસૂ ન બહાઓ
હમ હોંગે કહીં તુમ કહીં જાઓગી સોકઈના
ઢૂંઢોગી તો ફિર હમકો ન પાઓગી સોકઈના. ૨૦

હઈ સુબ્હું ફેરાકે પેદરે બેકસો નાકામ–દિન હિજરકે આ પોંહચે, ગએ વસ્લકે અય્યામ
લિખ્ખાથા બાહોત કમ તેરી તકદીરમેં આરામ–દિખલાએગી યેહ સુબ્હ યતીમીકી તુમ્હેં શામ
હમ ઝીસ્તકી લઝ્ઝત યેહી જો હમ તુમ્હેં દેખેં
તુમ દેખલો જી ભરકે હમેં, હમ તુમ્હેં દેખેં. ૨૧

યૂં કેહને લગી સીનેપે મુંહ રખકે વો૦નાદાં–કેહતે હંઈ યતીમી કિસે? મંઈ આપકે કુરબાં
હઝરતને કહા સખ્ત મોસીબત હઈ મેરી જાં–યેહ દાગં હઈ બચ્ચોંકે લિયે મોતકે સામાં
તન આતેશે ગંમસે સેફતે શમ્અ જલેગા
યેહ હાલ તુમ્હેં અંસ્રકે બાઅદ આજ ખુલેગા. ૨૨

ફુરસત જો એબાદતકે સબબ હમને ન પાઇ–યેહ આખેરી શબ ઉમ્રકી હઈ અઈ મેરી જાઇ
કુછ દૂર ન થે હમ કે તુમ્હેં નિંદ ન આઇ–કયા હોએગા? જબ હોગી મહીનોંકી જોદાઇ
ગંમ બાપકા ઓર કઈદકા દૂખ જાને હઝીંપર
કયૂંકર તુમ્હેં નિંદ આએગી? ઝિંદાંકી ઝમીંપર. ૨૩

છૂટા ન કભી ચાર બરસ તક મેરા પેહલૂ–મુંહ છાતીપે રખકર તુમ્હેં સોજાનેકી થી ખૂ
વહાં હોગા કહાં? સરકે તલે બાપકા બાઝૂ–અટ જાએંગે અબ ગર્દે યતીમીસે યેહ ગેસૂ

ક્યૂં દમ મેરા સદમેસે ન ગભરાએ ? સોકર્ના
યેહ તેરા ગલા !!! ઓર રસન!!! હાએ સોકર્ના. २४

હઝરતને જો એટીસે કિયે યેહ સોખ઼ને યાસ–દિલ ટુકડે હુવા રોને લગે હઝરતે અબ્બાસ
ગોદીમેં ગયા બાપકી ઘબરાકે વોહ બે આસ–રૂખ઼ ઝર્દ થા નીલે થે લબે લાઅલ યેહ થી પ્યાસ
દુશવાર થા હિજરે પેદર ઉસ રશ્કે ચમન પર
બાહેં તો ગલેમેં થી દહન શેહકે દહન પર. २५

મુંહ પર કભી મુંહ મલતીથી કે દેકે દોઆએં–લેતીથી કભી નન્નેસે હાથોંસે બલાએં
કેહતીથી કભી ઘરસે ન હઝરત કહીં જાએં–રોતી નહીં મૈં, આપ ન અબ અશ્ક બહાએં
આનેદો અગર પ્યાસસે ગશ આએગા બાબા
તુમ જીતે રહો પાનીભી મિલ જાએગા બાબા. २६

ક્યૂં કુડહતેહો બાબા ? મુઝે ઐસી તો નહીં પ્યાસ–કમતી નહીં પાનીકી, સલામત રહેં અબ્બાસ
ઇસ વક્તકી બાતોંસે મુઝે હોત હૈ વસવાસ!!!–કયા આજકી શબકો ભી ? રહોગે ન મેરે પાસ?
ફિર કલકી તરહ ? નિંદ મેરી ખોઓગે બાબા ?
મૈં તો વહીં સોઉંગી જહાં (તુમ) સોઓગે બાબા. २७

નન્નેસે કલેજેપે મેરે ચલતી હૈ તલવાર–ખુલતા નહીં કુછ, આપને ક્યૂં બાંધે હૈં હથયાર
કયા કસ્દ હૈ ? જાના હૈ કહાં? યા શહે અબરાર–તશવીશ કુછ ઐસી હૈ કે ભૂલા હૈ મેરા પ્યાર
સદકે ગઈ નાકાંપે હરમ સાથ ન હોંગે ?
કયા યેહ સફર ઐસા હૈ ? કે હમ સાથ નહોંગે. २८

શેહ બોલે કે દરપેશ હૈ મુઝકો વોહ સફર આહ !!!–એક એક કદમ જીસમે હૈ સૌ સદમએ જાં કાહ
ભાઈ હો, કે બેટા હો, ગદા હો, કે શહનશાહ–જુઝ નેક અમલ જા નહીં સકતા કોઇ હમરાહ
વોહ રાહ હૈ ઘડકા સહેરો શામ હૈ જીસકા
પેહલી હૈ વોહ મનઝિલ કે "લહેદ" નામ હૈ જીસકા. २९

કરતા નહીં ગુરબતમેં કોઇ આકે મદદ તક–ગર સાથ ગયા હૈ તો કોઇ કબ્રકી હદ તક
ફિર આતે હૈં રોતે હુએ પોંહચાકે લહેદ તક–વોહ ખાનએ તારીકમેં તનહાઇ અબદ તક
ન દોસ્ત ન અહેબાબ ન હમ બઝમ ગએ હૈં
તનહા યૂંહીં શાહાને ઓલુલ અઝમ ગએ હૈં. ३०

જો મુલ્કમેં થે સાહેબે તખ્તો અલમો તાજ–નૌબત યેહ હુઇ હૈ કે નેશાં ઉનકે નહીં આજ
શાહાને જહાં જીસસે દેતે થે જીન્હેં બાજ–વોહ કબ્રમેં હૈં સુરએ "અલહૈકુમ્" મોહતાજ
સિક્કા હૈ ન વોહ ઓર ન વોહ તાજે નગીં હૈ
દૌલત તો ખઝાનેમેં હૈ ખૂદ ઝેરે ઝમીં હૈ. ३१

ઔલાદકા ગુલશન ન અઝીઝોંકા ચમન સાથ–માદર ન મોસાહિબ ન મોહિબ્બાને વતન સાથ
ન માલ ન ફરઝંદ ન ભાઇ ન બહન સાથ–દુનયાકે કુલ અસબાબસે હોતા હૈ કફન સાથ
આજાતી વહાં મૌત જહાં ઘર નહીં હોતા
બોહતોંકો કફન તક ભી મોયસ્સર નહીં હોતા. ३२

આરામકે ખૂગરકો[1] હૈ સખ્તીકી કહાં તાબ–શબકો જો અંધેરા હો તો હોજાતા હૈ બેખ્વાબ
તુરબતમેં કહાં રાહતો આરામકા અસબાબ–જુઝ દાગે જેગર રોશનીએ શમ્અ હૈ નાયાબ
ઘબરાયે કે વહેશત હો, કહીં જા નહીં સકતા
કરવટ ભી બદલનેકી જગા૦ પા નહીં સકતા. ૩૩

પેહલૂકે ન તકીએ ન વો૦ રાહતકા બિછોના–દુશવાર વહાં સરકે તલે હાથકા હોના
બિસ્તર વોહી, મિટ્ટીકા વોહી કુંજકા કોના–વો૦ યાસસે રૂખસાર ધરે ખાકપે સોના
રેહતા હૈ લેબાસ એક બ હર હાલ ગલેમેં
બરમેં કફન ઓર નામએ આઅમાલ ગલેમેં. ૩૪

સોહબતથી શબો રોઝકી જીસસે વો૦ કહાં પાસ !!!–હમદર્દ જો હસરત તો મોસાહિબ અલમો યાસ
વો૦ કુંજકા ડર, પુરસીશે આઅમાલકા વસવાસ–ઉસ મુલ્કસે દુનયામેં ફિર આનેકી નહીં આસ
દિખલાએં તોઝુક[3] ચાર દિન અફલાકકે નીચે
સબ શાહો ગદા એકસે હૈં ખાકકે નીચે. ૩૫

ક્યા ઉનકો ખબર જો કે મકાનોંમેં મકીં હૈં!!!–ખ્વેશો, પેસરો, હમદમો, અહબાબ, કુંવી હૈં
તારીકીએ મરકદસે વો૦ આગાહ નહીં હૈં !!!–પૂછે કોઈ!!! ઉન લોગોંસે જો ઝેરે ઝમીં હૈં
મિટ્ટીકે તલે દિનકોબસર હોતી હૈ ક્યુંકર ?
શબ હોતી હૈ કિસ તરહ ? સહર હોતી હૈ ક્યુંકર? ૩૬

બતલાઓ મોસાફિરકો ન તશવીશ હો ક્યુંકર?–ન રાહેલા૦[4]! ન ઝાદે સફર !! પાસ ન રહબર!!!
ગુરબતમેં નઇ રાહ !!! નએ લોગ !!! નયા ઘર !!!–વો૦ ખાનએ પુર હોલ!!! યે આરામકા ખોગર[5]!!!
તુરબતભી ન જલ્દ અઈ મેરી દિલસોઝ મિલેગી
મનઝિલ વો૦ હમેં બાઅદે ચેહિલ રોઝ મિલેગી. ૩૭

યે૦ કેહકે બહોત રોયે શહનશાહે મદીના–ફરમાયા કે લો જાઓ ફૂફી પાસ સોકઈના
હૈ આજ તલાતુમમેં મોહમ્મદકા સફીના–મુશતાક હૈ અબ ઝુલ્મકે તીરોંકા યે૦ સીના
જાએગા સૂએ શામ યે૦ સર તેગસે કટકર
બસ ચાર બરસ સો ચુકી છાતીસે લેપટકર. ૩૮

વો૦ કેહતીથી લિલ્લાહ ન ગોદીસે ઓતારો–આઇ હૈ બલા સરપે તો પેહલે મુઝે વારો
નન્નેસે કલેજોપે ન અબ બરછીયાં મારો–મરજાઉંગી બાબા ન સેધારો ન સેધારો
હોતા હૈ જુદા યું કોઈ? નાઝોંકે પલેસે
હૈ હૈ મેરે હાથોંકો છોડાઓ ન ગલેસે. ૩૯

સીનેપે મેરે હાથ તો રખ્ખેં શહેવાલા–હૈ નન્નેસે સીનેમેં કલેજા તહોબાલા
પટકુંગી સર અપના જો કદમ ઘરસે નેકાલા–ક્યા દાગ દિખાનેકે લિયે? થા મુઝે પાલા
મરજાએંગે ગર આપકે દુશમન તો જીયૂંગી
રસ્સીસે બંધેગી મેરી ગરદન તો જીયૂંગી ? ૪૦

૧ તે શખસ કે જેને કોઈ પણ જાતની આદત પડી હોય. ૨ ખુણો. ૩ સામાન શોભા. ૪ સવારી (ગાડી ઘોડા ઈત્યાદી). ૫. આદતવાળો.

બચનેકી નહીં જાન અબ ઇસ તરના દહનકી-તદબીર કીજે જાઇયે નન્નેસે કફનકી
મનઝૂર હઇ ગર સઇર શહાદતકે ચમનકી-અચ્છા મુઝે કયા રાહ નહીં મિલનેકી રનકી?

અમ્માંકેભી રોનેકા ન ગંમ ખાઉંગી બાબા
મંઇ છોડકે ઇન સબકો ચલી આઉંગી બાબા. ૪૧

બેટીસેં જોદા હોકે, કહાં જાતે હંઇ હંઝરત?-કિસકે લિયે, હમં સબકી ગવારા હુઇ ફુરકંત
વો૦ કૌન હઇ? જીસકી હઇ યે૦ ફિલફત યે૦ મોહંબ્બત-હંઝરતને કહા વો૦ મેરે નાનાકી હઇ ઉમ્મંત

જો ખાંસ હઇ ઉનમેં વો૦ હમારે હંઇ સોકઇના
વો૦ તુમસે ઝેયાદા૦ હમેં પ્યારે હંઇ સોકઇના. ૪૨

હો જાએં જબ અદ્દૌંરા બની ફાતેમા બેસર!!!-ઓરદાગે યતીમી હો તુમ્હે!!!અઇ મેરી દિલબર!!
અસબાબ લુટે, !!! કંઇદ હો, "સજ્જાદ"!!!જલે ઘર!!-તબ આતેશે દોઝખંસે બચેં શીઅંએ હંઇદર!!

રાઝી હૂં મંઇ વલ્લાહ સેતમ મુઝપેં યે૦ સબ હોં
પર હંશ્રમેં શીઓંકો ન કુછ રંજો તઅંબ હોં. ૪૩

અબતક તો યે૦ હઇ ઝુલ્મ કે મિલતા નહીં પાની-ફિર બાંધેંગે રસ્સીસે ગલા ઝુલ્મકે બાની
તુમ લાખ કહોગી કે હંઇ બાબાકી નેશાની-લુટેંગે યે૦ ગૌહરભી તેરે દુશમને જાની

જલ્લાદ મેરી રૂહંકો ગંમનાક કરેંગે
મોતીકે લિયે કાન તેરે ચાક કરેંગે. ૪૪

યે કેહકે જો શેહને ઉસે છાતીસે ઓતારા-ગંશ હોગઇ બાનૂ, ન રહા ઝબ્તકા યારા
હમશીરને હંઝરતસે કિયા રોકે એશારા-આઓ કે લગાલેં તુમ્હેં છાતીસે દૂબારા

હંઝરતપે યે૦ દુશવારથા માંજાઇસે રૂખંસત
કમથી ન કેયામતસે બહન ભાઇકી રૂખંસત. ૪૫

થી શાહકે ખંઇમેમેં ફોગાં હાએ હોસઇના-ચિલ્લાતેથે સબ ખૂર્દો કલાં હાએ હોસઇના
ઝઇનબકા યે૦ થા વિર્દે ઝબાં હાએ હોસઇના-અબ તુમ કહાં!!! હમશીર કહાં!!! હાએ હોસઇના

લેતીથી બલાએં કભી ગાહ રોતીથી ઝઇનબ
ભાઇકે ગલેસે ન જોદા હોતીથી ઝઇનબ. ૪૬

ફટતાથા જેગર શાહકા ઝઇનબકે બયાંસે-કયા દર્દ કે અલફાઝ નિકલતેથે ઝબાંસે!!!
કેહતીથી યહીં કૂચ હઇ બાબાકી જહાંસે-શેહ કેહતેથે મંઇ આજ જોદા હોતા હૂં માંસે

કયા કયા મેરે કામ આઇ હંઇ ઇસ રંજો મેહનમેં!!!
સબ તંાર થા અમ્માંકી મોહંબ્બતકા બહનમેં!!! ૪૭

બચપનસે કિસી દુખમેં બેરાદરકો ન છોડા-ફાકે કિએ અકસર મગર ઇસ ઘરકો ન છોડા
તનહા કભી ફરઝંદે પયમબરકો ન છોડા-છોડા વતન ઓર નાએબે હંઇદરકો ન છોડા

ફુરકંત નહો એકદમ યે૦ દોઆં શામો સહંરથી
ગુંરબતમેં બેછડ જાનેકી લઇકિન ન ખંબર થી. ૪૮

શેહ કેહતેથે બાહેં મેરી ગરદનસે નેકાલો-અઇ બિન્તે અંલી કોહ જોદાઇકા ઉઠાંલો
કુબરાકો તસલ્લી દો સોકઇનાકો સંભાલો-અકબરકો તો પાલા હઇ અબ અસગંરકો ભી પાલો

મિલ લીજીયે ફિર ભાઇસે ઇસ તીન પહરમેં
હફ્તાદો દોબાર આઉંગા મૈં તો અબી ઘરમેં. ૪૯

ઝૈનબને કહા મૈં તો ન સમઝી યે૦ મોઅમ્માં—હફ્તાદો દો બાર આએગે કયું ખૈમેમેં ભય્યાં ? શેહ બોલે બહત્તર મેરે અનસાર હૈં બેહેના—ઔર આજ હૈ દિન સબકો શાહાદતકી તમન્ના

જો રનમેં મરેગા મૈં ઉઠાલાઉંગા લાશા
દિખલાકે તુમ્હેં ફિર વહીં લેજાઉંગા લાશા. ૫૦

જબ કત્લ હો અકીરા૦ બરસકા મેરા બેટા—તુમ જાનીયો ભાઇ મેરા દુનયાસે સેધારા ઔર અસગરે બેશીરબી જબ જાએગા મારા—ફિર ખૈમેમેં આના નહીં હોએગા હમારા

છોટીસી લહદ ખોદકે દફન ઉસકો કરૂંગા
ફિર આપબી મૈં પેહલૂએ અકબરમેં મરૂંગા. ૫૧

રોકર કહા ઝૈનબને કે કુરબાન યે૦ ખાહર—ગમખારોંકે લાશોંકો તો લે આએંગે સરવર ઔર બાઅદ તેરે હોંગે ન અબ્બાસ ન અકબર—લાશેકો તેરી કૌન ઉઠાએગા ? બેરાદર

તાઅનેકી જગા૦ હોગી હરએક અહલે વતનકો !!!
કયા લાશપે અપની ન રૂલાઓગે બહનકો ? ૫૨

બેકસ તો હો પર અબ સેબી બેકસ નહીં ભાઇ—ઝહરા નહીં જીતી હૈ તો ઝહરાકી હૈ જાઇ રોઉંગી તેરી લાશપે દેદેકે દુહાઇ—શેહ બોલે યેહી બાત હૈ ખાલિકકો ખુશઆઇ

રહવાર હો જાલાં તનો સદ પાશકે ઉપર
ન માં,ન બહન, રોએ મેરી લાશકે ઉપર. ૫૩

મનઝૂરે ખુદા હૈ કે મૈં પાનીબી ન પાઉં—પર હૈશ્રકે દિન ચશ્મએ કૌસરકો લૂટાઉં પ્યારોંકે રફીકોંકે તો લાશે મૈં ઉઠાઉં—મેરી ન ઉઠે લાશ ગલા જબ મૈં કટાઉં

જીસમેં હો ખુશી રબકી ઉસી તરહ મરેંગે
હમ ખાતેમા૦ મઝલૂમીઓ ગુરબતકા કરેંગે. ૫૪

દરપેશ યહાં ભાઇ બહનમેં થી જુદાઇ—ગરદન જો ઝરા તકયેસે આબિદને ઉઠાઇ ઉઠ બૈઠે મગર તાકતે રફતાર ન પાઇ—ફિઝ્ઝા ઉન્હેં બગલોંમેં દિયે હાથ જો લાઇ

આયા જો વો૦ બીમાર પેસર પાઉં રગડકર
"અલહંમ્દ" પડહી શાહને શાનેકો પકડકર. ૫૫

દમ લેનેસે સજ્જાદકે ઠહરા જો ઝરા દમ—બસ રખદિયા સર પાંઉપે બાબાકે બસદ ગ઼મ કી અર્ઝ બલેકો અબી બેદાર હુએ હમ—સોતાહી હમેં છોડ ચલેથે શહે અકરમ

તુમ મુઝસે જો ગાફિલ શહે અબરાર હુએ હો
શાયદ કે મરઝસે મેરે બેઝાર હુએ હો. ૫૬

અબ ઇસએ દૌરાં ન કમર તોડો હમારી—હૈ શિદ્દતે આઝારસે હરદમ હમેં ઝારી કુદરતમેં તવાનાઇ હૈ બીમારકી સારી—કેહતે હૈં જીસે મૌત સો ફુરકત હૈ તુમ્હારી

અબ કરસેબી ઉઠનેકા મકદૂર નહીં હૈ
કયા ઝીસ્ત હમારી તુમ્હેં મનઝૂર નહીં હૈ ? ૫૭

હઝરતસે દવા ગર કભી માંગૂં તો ગોનહગાર-મૈં જાનતા હૂં આપ હૈં ખુદ એકસા નાચાર
કુછ ઔર નહીં ચાહીયે પર શરબતે દીદાર-દીદારકો તરસેગા તો મરજાએગા બીમાર
અશફાક ન ફરમાઇયે દિલદાર સમઝકર
જો રહમ કરો મુઝપે સો બીમાર સમઝકર. ૫૮

મેહરે પદર ઔલાદપે હોતી હૈ બરાબર-પર આપકો યેહ બાત ગવારા હુઇ કયૂંકર ?
ખુદ કબ્રમેં આરામ કરો !!! સરકો કટા કર !!!-એક પેહલૂમે અકબર હો તો એક પેહલૂમેં અસગર
આબિદકી લહદ દૂર બને કરબો બલાસે !!!
બીમારહી મહરૂમ રહે ? આકે શેફાસે !!! ૫૯

શેહ બોલે કે તુમ ફર્ક મોહબ્બતમેં ન જાનો-અબ તીરે સોખનસે ન કલેજા મેરા છાનો
અબ મેરે એવઝ લેગી ખબર પ્યારેકી બાનો-હો જાએગી સેહતભી યકીં તુમ ઇસે માનો
અલ્લાહતો હૈ !!! ગો કે ખબર કોઇ ન લેગા
બખ્શા હૈ મરઝ જીસને શેફાભી વોહી દેગા. ૬૦

બેટા મૈં તુઝે આપસે છોડે નહીં જાતા-નાચાર હૈ બાબા કે મોકદ્દર હૈ છુડાતા
ફરઝંદકો, કોઇભી હૈ આફતમેં ફસાતા ?-પર કયા કરૂં !!! કુછ ઇસિકે સેવા બન નહીં આતા
દિન આજ ગઝબકા મેરી ગુરબતકે લિયે હૈ
સામાન યેહ સબ બખ્શેશે ઉમ્મતકે લિયે હૈ. ૬૧

નાનાભી મેરે, કરતેથે ઉમ્મતકો બહોત પ્યાર-કયા કયા ન સહે ઉનકે લિયે સદમઓ આઝાર
ટૂટે દુરેદંદાં, હૂઇ પેશાનીભી અફગાર-પર શિકવએ ઉમ્મત ન ખુદાસે કિયા ઝિનહાર
જો રાહ હૈ બોઝુરગોંકી કદમ ઉસમેં ધરો તુમ
દાદાકી મોસીબત તો ઝરા યાદ કરો તુમ !!! ૬૨

રસ્સીમેં ગલા શેરે એલાહીકા બંધા હૈ-સિજ્દેમેં હુવા સર તહે શમશીરે જફા હૈ
ઇસ વિરસેકી તકસીમ અગર હો તો બજા હૈ-એક હિસ્સા મેરા ઇસમેં હૈ એક હિસ્સા તેરા હૈ
મીરાસ શહાદતકી તો હમ લેતે હૈં આબિદ
ઓર વિરસા અસીરીકા તુમ્હેં દેતે હૈં આબિદ. ૬૩

દિખલાએં હમ ઓર તુમ યહાં અબ સબ્ર અલીકા-બંધવાએં ગલા આપ કટાઉં મેં સર અપના
તા દેખકે આપસમેં કરેં લોગ યેહ ચરચા-બેટા હો તો અયસા હો, જો પોતા હોતો અયસા
માનિંદ અલી કતલ હુવા ઇબને અલી હૈ
આબિદને અસીરી અસદુલ્લાહકી લી હૈ. ૬૪

એક ઓર વસીયતભી કિયા ચાહતે હૈં હમ-પર તુમ યે કસમ ખાઓ કે ભૂલૂંગા ન એકદમ
જબ તક હૈ ઝબાં વિર્દ કરૂંગા ઉસે હરદમ-સજ્જાદકો હૈરત હૂઇ બોલે યે બસદ ગમ
જીસ અમ્રકી તાકીદ હૈ ઇતનીસી વોહ કયા હૈ ?
શેહ બોલે કે વોહ બખ્શેશે ઉમ્મતકી દોઆ હૈ. ૬૫

ગર યાદ મેરી દિલમેં ન લાના તો ન લાના-પર બખ્શેશે ઉમ્મતકી દોઆ ભૂલ ન જાના
પેહને હૂએ જબ તૌક મેરે લાશેપે આના-મેરે તને ઉરયાંપે અબા અપની ઉડહાના

હરચંદ ઝમીં ગર્મ હૈ ઈઝા તો રહેગી
પર લાશ તો કુછ ધૂપકી હદ્દત ન સહેગી. ૬૬

એક દર્દ જેગરમેં હુવા સજ્જાદકે પૈદા–વા હંસરતો દરદો કહા ઔર રોકે યેં પૂછા
બાબા જો અંબા છીનલે કોઇ તો કરૂં કયા?–ફિર સાયા૦ કરૂં લાશએ પુર નૂરપે કિસકા?
શેહ બોલે કે ચંદાં નહીં ઉસકી ભી હવસ હૈ!!
લાશેકો મેરે સાયએ અલ્લાહહી બસ હૈ.. ૬૭

ઉસદમ અંકબે ખૈમેસે પૈદા હુઈ ફરયાદ–અૈ શાહે ગરીબુલ વતન! અૈ બેકસો નાશાદ!!!
ઝહરા તેરે કુરબાન યેં કયા કરતા હૈ ઇરશાદ!!!–કયા મેરીભી ચાદર યહાં લેલેંગે? યે જલ્લાદ!!!
સર પીટકે મુંહ અપના તેરે મુંહપે ધરૂંગી
સાયા૦ મૈં તેરી લાશપે ચાદરકા કરૂંગી. ૬૮

ખૈમેમેં ઉસ આવાઝસે એક તરફ પડી ધૂમ–મૈં કયા કહૂં અહવાલે વેદાએ શહે મઝલૂમ
ઝૈનબકો છુડાતે તો લિપટ જતીથી કુલસૂમ–ઝહરાકી સદા આતીથી અૈ ઝૈનબે મગમૂમ
આઈ હૈ બલા શાહે ખુશ ખિસાલકે ઉપર
કુછ સદકા કર ઇસ વકત મેરે લાલકે ઉપર. ૬૯

ઝિંદા૦ અગર ઇસ ઓહદમેં હોતી મૈં દિલ અફગાર–કર ડાલતી સદકે શહે મઝલૂમપે ઘરબાર
ઝૈનબને કહા લોંડી તો હૈ બેકસો નાદાર–પરદેસમે કુછ ઔર તો કાબૂ નહીં ઝિનહાર
અહેસાં હૈ બહોત ભાઇકે, માંજાઇકે ઉપર
દો લાઅલ તસદ્દુક મેરે, એક ભાઇકે ઉપર. ૭૦

ફરઝંદોકો સદકે જો કરૂં, ભાઇપે ઇસ આં–ઇસ બાતમેં જીકા મેરે નિકલેગા ન અરમાં
સદકેકે યેં માઅની હૈં કે હોં રનમેં યેં કુરબાં–ભાઇભી યેં સમઝે કે બહનને કિયા અહેસાં
દમ નિકલે તો આગુશે શહે તશ્ના દહનમેં
તુમ આઓ નવાસાંકે લિયે રોનેકો રનમેં. ૭૧

યેં કેહકે વો૦ ફિરને લગી ગિર્દે શહે અબરાર–રોકર કહા હઝરતને બહન હૈ યેં નયા પ્યાર
વો૦ બોલી ફેદા હોએંગે રનમેં મેરે દિલદાર–ખૈમેમેં નેસાર આપપે હો લૂં મૈં દિલ અફગાર
તુમ અપની બલા લેકે મુઝે મરને દો ભાઇ
ઇરશાદપે ઝહરાકે અમલ કરને દો ભાઇ. ૭૨

અલ કિસ્સા ચલે શાહ તો બરપા હુવા મહશર–દિલ થામકે ઝૈનબને કહા હાએ બેરાદર
આગે શહેદોં પીછે હરમ ખોલે હુએ સર–ચિલ્લાતીથી રોરોકે યે શબ્બીરકી દુખ્તર
અમ્માંકા બુરા હાલ હૈ ફિર આઇએ બાબા
અચ્છા મૈં ન બોલૂંગી ચલે જાઇએ બાબા. ૭૩

ખુરશેદે ફલક કદ્રે બર આમદ હુવા એક બાર–જલવેસે જેનોઆના૦ બના મતલએ અનવાર
સર બાંધકે મુજરેકો ઝુકે યાવરો અનસાર–ઘોડેપે ચડકા લખ્ને દિલે હૈદરે કર્રાર
તલવારોંકો હાથોંમેં જરી તોલે હુએ થે
અબ્બાસે અલી સબ્ઝ અલમ ખોલે હુએ થે. ૭૪

હુંશમત થી સેવા ગરચે વો૦ લશકર થા બહોત કમ-ફરમાતા હઈ કમ મિન ફઅતેહી ખાલેકે અકરમ
ગુલદસ્તેમેં યૂં ફૂલોંકો દેખા નહીં બાહમ-વો૦ હુંસ્ને હંસીને વો૦ અંલમ સબ્ઝકા આલમ

ગુંલ થા કે ઝમીં નૂરસે માઅંમૂર હુઇ હઈ
તૂબાકે તલે રોશનીએ તૂર હુઇ હઈ. ૭૫

થે બાપકે પેહલૂમેં જનાબે અંલી અકબર-થા સાએ કેરાને કંમરો મહરે મોનવ્વૅર
બલ ખાએ હુએ દૂશપે ગેસૂએ મોઅંમ્બર-કોસોં થી ઝમીં ઓર હવા જીસસે મોઅંત્તૅર

સૂરત જો નઝર આગઈ મહંબૂબે ખુદાકી
તસબીહેં મલક પડહને લગે સલ્લે અંલાકી. ૭૬

ઝઈનબકે જેગરબંદોંકે વો૦ બર્કસે ઘોડે-છોટેસે અંમામોંકે સરે દૂશપે છોડે
જુરઅત યેં૦ કે દો લાખસે મુંહ એક ન મોડે-નઈઝે વો૦ અની જીસકી દિલે કોહકો તોડે

ઘોડોંકો વો૦ ચમકાતે હંઈ જબ સામને આકે
આંસૂ નેકલઆતે હંઈ એમામે દોસરાકે. ૭૭

ઘોડેપે ઇધર સય્યદે મસમૂમકા પ્યારા-થા રોશનીએ દીદએ દિલ જીસકા નઝારા
કંગના થા કલાઇમેં કે રૌશન થા સેતારા-વો૦ રાતકા જાગા હુવા ઓર પ્યાસકા મારા

ગુલ પઈરહની કયા કહૂં !!! ઉસ રશ્કે ચમનકી
આ જાતીથી બૂ બ્યાહકે જોડેસે દુલ્હનકી. ૭૮

હથયાર સજે તનપે અંલમદારે દેલાવર-દસ્તાનએ !!! ચાર આઇનએ !!! જોશનો મિગ્ફર !!!
"હંમઝાકા" હુંશમ રોઅંબે "અંલી" સોલતે "જાઅંફર"-ખુલ્કે "હસની" ગુંરબતે ફરઝંદે પયમબર

હૂરેં ઉસે તકતી હંઈ ગુલિસ્તાને એરમસે
ધાકંબાલો હુંશમ મલને હંઈ આંખોંકો કંદમસે. ૭૯

થા શોર યેં૦ લશકર હઈ કે !!! ફૂલા હુવા ગુલશન !!!-હઈ સહંને ગલિસ્તાને એરમ દસ્તકા દામન !!!
મકંતલ હો ન કયું ? રશ્ક દહે વાદીએ અઈમન !!!-યેં૦ હંઈ વો૦ સેતારે કે ઝમીં જીનસે હઈ રૌશન !!!

રૌનક યેં૦ ન હોતી જો ઝોહૂર ઇનકા ન હોતા !!!
દુનયામેં અંધેરા થા જો નૂર ઇનકા ન હોતા !!! ૮૦

મઈદાંમેં સબ આરા હુએ જીસદમ વો૦ સરફરાઝ-ખુદ અપની ઓલંદીપે ઝમીં કરને લગી નાઝ
દરવાઝએ ફિરદૌસકો રિઝવાંને કિયા બાઝ-ઉસ ફૌજસે આઇ દોહલ્કે જંગકી આવાઝ

ઘોડોંકો બડહાને લગે મુશતાક કઝાકે
તકબીરકે નાઅંરે હુએ લશકરમેં ખુદાકે. ૮૧

હુજ્જૅતકે લિયે આપ બડહે સિબ્તે પયમબર-ફરમાયા કિધર ધ્યાન હઈ ? અઈ કૌમે સિતમગર
કયૂં બરછીયાં તાની હંઈ ? યેં૦ કયૂં ખંઈચે હંઈ ખંજર ?-કયૂં બંદ કિયા આબ ? યેં૦ ખુલતા નહીં મુઝપર !!!

મુજરિમ અસદુલ્લાહકા પ્યારા હો તો કેહદો
મેહમાંકો કિસી કૌમને મારા હો તો કેહદો. ૮૨

બતલાઓ મંઈ હઈદરકા પેસર હૂં કે, નહીં હૂં ?-અબ્લાકે એમામતકા કંમર હૂં કે, નહીં હૂં ?
કયૂં ફાતેમાકા નૂરે નઝર હૂં કે, નહીં હૂં ?-દરયાયે શરાફતકા ગૌહર હૂં કે, નહીં હૂં ?

કેહતા હૂં જો કુછ મંઈ યેહસનદ હઈ? કે, નહીં હઈ?
મઝ્હૂબે એલાહી મેરા જદ હઈ? કે, નહીં હઈ? ૮૩

નાગાહ જફાકેશોંકી જાનિબસે ચલે તીર–શેહકે રોફકો હોગએ સબ દસ્તં બ શમશીર
ઘબરાકે બડહે ચંદ કદમ હઝરતે શબ્બીર–ફરમાયા કે, કયા ઝુલ્મ હઈ? અઈ ફિરકએ બેપીર !!!

લિલ્લાહ કરો પાસ રસૂલે અરબીકા
આખિર મંઈ નવાસા હૂં તુમ્હારેહી નબીકા. ૮૪

મેહમાંકો લગાતા હઈ કોઇ તીર? બતાદો !!!–સરઝદ હુઇ હઈ કૌનસી તકસીર? બતાદો !!!
કિસ અમ્રપે મુજરિમ હુવા શબ્બીર? બતાદો !!!–શર રફઅ હો અઈસી કોઇ તદબીર બતાદો?

રોએગી અગર બિન્તે નબી, અર્શ હિલેગા !!!
બરબાદીએ સાદાતસે !!! કયા તુમકો મિલેગા? ૮૫

બેકસ જો હો, ચઈન અહલે જહાં દેતે હઈં ઉસકો–ઘર છોડકે જો આએ, મકાં દેતે હઈં ઉસકો
લબ તશ્ના જો હો, આબે રવાં દેતે હઈં ઉસકો–તાલિબ જો અમાંકા હો, અમાં દેતે હઈં ઉસકો

મેહમાનસે યું તરકે મોરવ્વત નહીં કરતે
તુમ લોગ તો ખાલી બી મોહબ્બત નહીં કરતે. ૮૬

ખાનેકા ન ખાંહાં હૂં, ન પાનીકા તલબગાર–કયા વજહ? જો તુમ સબ હો મેરે દરપએ આઝાર
ગ઼મ ઇસપે તઅદ્દી જો બલામેં હો ગિરફતાર–હાજી બી હૂં ઔર કૌમે નબીકા બી હૂં ઝવ્વાર

માતમ હઈ બપા આલે રસૂલે મદનીમેં
પાનીકો તરસતા હૂં ગરીબુલ વતનીમેં. ૮૭

બચ્ચોંકે તડપનેકો ગવારા કિયા મંઈને–ઇસ ગરમીમેં દરયાસે કેનારા કિયા મંઈને
દુખ દર્દમેં કયા !!! પાસ તુમ્હારા કિયા મંઈને !!!–કુછ અપને ન આરામકા ચારા કિયા મંઈને

સાબિર હૂં નઝર જાનેબે દરયા નહીં કરતા
દો રોઝકા પ્યાસા હૂં પે શિકવા નહીં કરતા. ૮૮

ગ઼મ સુનકે પોકારા પેસરે સાઅદ જફાકાર–બે સૂદ યે તકરીર હઈ યા સય્યદે અબરાર
હમ હુકમસે હાકિમકે નહીં ફિરેંગે ઝિનહાર–બઇઅત નહીં મનઝૂર તો ફિર લીજીયે તલવાર

જલ્લાદોંસે ખાહાને અમાં કિસ્લએ દીં હઈ !!!
ઇસ જંગમેં યા, હમ નહીં યા, આપ નહીં હઈ !!! ૮૯

હઝરતને કહા ખઈર ખૂશી જીસમેં તુમ્હારી–કુછ જંગસે ફરઝંદે પયમબર નહીં આરી
હાં બેકસો બે પર તો હૂં અઈ ફિરકએ નારી–પર લઈગા મેરે ખૂંકા એવઝ હઝરતે બારી

અલ્લાહને ચાહા તો કબી શાદ ન હોગે
બસતીકો મેરી લૂટકે આબાદ ન હોગે. ૯૦

હઝરતકી લઈનોંને કોઇ બાત ન માની–ખામૂશ કિયા બ્હાંસે યદુલ્લાહકા જાની
ખેંચે હુએ તેગોંકો બડહે ઝુલ્મકે બાની–હુરને જો ગ઼મ દેખા તો જીગર હોગયા પાની

મુંહ ઝર્દ હુવા ખૌફસે ખૂરશેદકી સૂરત
થર્રાને લગે અઝ્રે બદન બેદકી સૂરત. ૯૧

મરસેયા૦ દસવાં લશકરે યઝીદમેં જનાબે હુર રઝેયલ્લાહો અનહુ કો ઓમર સાઅદકે સાથ બહસ હોનેકે બયાનમેં

હૈ શોર આમદ આમદે હુર ફૌજે શાહમેં-હરએક જવાન ખુશ હૈ હોસૈનની સેપાહમેં
ઝહરાકી રૂહ મુનતઝિરે હુર હૈ રાહમેં-ઝૈનબ દોઆએં દે રહી હૈ ખૈમાગાહમેં
અલ્લાહરે !!! મુરતબે હુરે કુદસી સેરિશ્તકે
હૂરોંને વા કિયે હૈં દરીચે બેહિશ્તકે !!! ૧

ગુલ કુદસીઓમેં હૈ કે ખૂશા હુર ઝહે શરફ !!!-દેખોતો !!! કિસ તરફસે યેહ આતા હૈ કિસ તરફ !!!
હામી હૈ ફાતેમા૦!! તો હંમદ હૈં શેહ નજફ !!!-મહેબૂબે કિબરેયાકી સદા હૈ !!! કે "લા તખફ"!!!
અબ નેઅંમતેં હૈં ગુલશને અંબર સેરિશ્તકી !!!
દેતે હૈં ખિઝર, હુરકો, બશારત બેહિશ્તકી !!! ૨

હાતિફકી હૈ સદા કે "મોબારિક હો વસલે હૂર"!!!-જન્નત બહોત કરીબ હૈ!!! દોઝખ બહોત હૈ દૂર!!!
હાઝિર હો જલ્દ, દેરસે હૈં મુનતઝિર હોઝૂર!!!-લે કુંસે મુંહ અબ, કે બદલ હોગએ કોસૂર !!!
કુમેં હબાબે હઝરતે દાવર નસીબ હો !!!
દસ્તે અલીસે સાગરે કોસર નસીબ હો !!! ૩

હૈં જીસતરફ હોસૈન, વોહ રાહે નજાત હૈ !!!-ઝુલમત યેહ ખિઝરકી હૈ!!! વોહઆબે હયાત હૈ!!!
હૈ પાસે દીં જીસે, વોહબશર, ખૂશ સેફાત હૈ!!!-દુનયાકો છોડ, કોન બડી કાએનાત હૈ !!!
એસા ન હો કે ફૌજે અદૂમેં, હલાક હો !!!
દરયાસે જાકે મિલ, કે ગોનાહોંસે પાક હો !!! ૪

વજહે કબૂલે તોબએ આદમ હૈ ઉનકા નામ !!!-યેહ કહદે ચાહમેં "મહે કનઆંકે[1]"આએ કામ!!!
હામી "કલીમકે[2]" થે યેહી, ઇસમેં કયા કલામ !!!-જીસપર દોરૂદ ભેજીયે યેહ વોહ હૈં વસ્સલામ !!!
ઉનકે અદૂકો રાહતે દુનયાઓ દીં નહીં !!!
હામી જો યેહ ન હોતો ઠેકાના કહીં નહીં !!! ૫

જો મર્દ હૈં જહાંમેં, વોહમરતે હૈં નામપર-દીંદાર જાન દેતે હૈં ઉકબેકે[3] કામપર
હૈ તીન દિનસે ફોજકા નરગા એમામ પર-કુરબાન હો હોસૈન અલૈહિસ્સલામ પર
ઇનસાંકો ખોકે વકતકો પાતા નહીં કભી
જો દમ ગુઝરગયા વોહ ફિર આતા નહીં કભી. ૬

યેહ સરફકશી, યેહ વકત, યેહ હંગામ, ફિર કહાં-યેહ સૂરતેં, યેહ લશકરે ઇસલામ, ફિર કહાં
ગર સાહેબે નગીં હો તો યેહ નામ ફિર કહાં-દિન ઢલગયા તો શાહે ખૂશ અંજામ ફિર કહાં
દુનયામેં નૂરે ચશ્મે નબીકો ન પાએગા
ઇનમેંસે બાઅદે અસ્ત્ર કિસીકો ન પાએગા. ૭

૧ હઝરત યુસુફ અ. ૨ હઝરત મુસા અ. ૩ આખેરત.

પર્તે[1] ખૂશીસે યહાં શહેદોંકો નહીં કરાર–બૂંદ ચંદ ગામ[2] બડહતે હૈં ઉડતા હૈં જબ ગોબાર
અકબરસે મુસ્કરાકે યેહ કેહતે હૈં બાર બાર–આતા હૈં મેહેમાં મેરે ઘર, મેરા દોસ્તદાર

અર્સેકી પેશવાઈકો જાના સવાબ હૈં
લાખોં બદોંમેં નેક જો હો ઇન્તેખાબ હૈં. ૮

લિખ્ખા હુવા હૈં "મુસહફે ઝહરામે" ઉસકા નામ–"હુરરે" જરી, શહીદે જફા, નાસેરે એમામ
નાજી હૈં, ઉસકે જુર્મ[3] બહૈલ હોગએ તમામ–રોએંગે ઉસ જરીકી મોહબ્બતમેં ખાસો આમ

ક્યૂંકર રખૂં અઝીઝ ન ઉસ ખૂશ ખેસાલકો
જીસને હોસૈનકે લિયે છોડા એયાલકો. ૯

યહાંકાતો યેહ હૈં હાલ સુનો! ઉસ તરફકા રંગ–ફોજે અમીરે શામ હૈં સબ મુસ્તઇદ બ જંગ
ચિલ્લોંસે હૈં મિલાએ હુએ અહલે કીં ખદંગ[4]–ગુલ હૈં કે હાં લડાઈમેં અબ કુછ નહીં દરંગ[5]

ફોજેં લિયે કુમકકો રહસાને શામ હૈં
પલ બરછીયોંકે જાનેબે ફોજે એમામ હૈં. ૧૦

હુર એક તરફ ખડા હૈં મોસલ્લિહ[6]!!! મગર ખમોશ!!!–પીછે હૈં દો હઝાર જવાનાને દિરઅ[7]પોશ!!!
ભાઈકા હૈં ખેયાલ ન!!! હૈં કુછ પેસરકા હોશ!!!–આંખોંમેં અશ્ક! દિલમેં મોહબ્બતકા શેહકી જોશ!!!

અંજામકા ખેયાલ હૈં !! ઇમાંકા દર્દ હૈં !!!
રાઅશા તમામ જીસ્મમેં !!! ઓર રંગ ઝર્દ હૈં !!! ૧૧

ટપકાકે અશ્ક આંખોંસે કેહતા હૈં આહ આહ !!!–ક્યૂં મુરતફાકે લાલકી રોકીથી મૈંને રાહ !!!
મેરે સબબસે હાય !!! યેહ સય્યેદ હુવા તબાહ !!!–નફરીને ફાતેમાસે બચા, મુઝકો, યા એલાહ !!!

મહજૂબ[8] હૂં, ખેજલ હૂં, શહે મશ્રકૈનસે
ક્યા જાનતાથા મૈં ? કે લડેંગે હોસૈનસે. ૧૨

બડહકર અગર કમાંમે કોઈ જોડતા હૈં તીર–કેહતા હૈં શેર, તોલકે શમશીરે બેનઝીર
યેહ ક્યા ખેતા હૈં !!! દૂર હો ઓ સરકશો શરીર–હૈદરકા નૂરે ચશ્મ હૈં કૌનૈનકા અમીર

ક્યા પાસ[9] કુછ નહીં ? દિલોજાને "બતૂલકા"
એ દર્દ છીદ ન જાએ કલેજા "રસૂલકા" ૧૩

કાંપા જો કઇ બાર વોહ ગૌલાકા ફેદાઇ–સાબિત હુવા બેટપે, કે સરદીસે તપ આઇ
બડહકર કહા બાઇને, યેહ ક્યા હાલ હૈં ભાઈ ?–તબ હુરરે જરીને ઉસે યેહ બાત સોનાઇ

સય્યદપે જફા હોતી હૈં !!! મરજાનેકી જા હૈં !!!
યે ખોફે જહન્નમસે બદન કાંપ રહા હૈં. ૧૪

શેહઝાદએ કૌનૈન હૈં વોહ સાહેબે તોકીર–બેજુર્મ નબી ઝાદેકે દરપે હૈં યેહ બેપીર
એકસકે લિયે તેઝ હૈં તેગો, તબરો તીર–કિસ તરહ બચાઉં, કોઇ બનતી નહીં તદબીર

દો રોઝસે પ્યાસાને ખુદા તશ્ના ગોલૂ હૈં
મઝલૂમકી એક જાન હૈં ઓર લાખ અદૂ હૈં. ૧૫

---

૧ બહુજ. ૨ ડગલું–કદમ. ૩ ગુનાહ. ૪ તીર. ૫ વાર–મોડું કરવું. ૬ હથયાર બંધ. ૭ બખતર. ૮ શરમાયેલો. ૯ અદબ.

લડતાહૂં તો, બરબાદીએ ઉકૂબા હૈ સરાસર-કતલે પેસરે ફાતેમા, હૈ કતલે પયંમબર
દુશમન હો યઝીદે સેતમઆરા, ન લડૂં ગર-બચ્ચે હોં મોસીબતમેં ગિરફતાર, લૂટે ઘર

સબ ખૂશ હૈં, મેરી જાનપે દો દિનસે બની હૈ
મરજાઉં ગલા કાટકે, યેહ દિલમેં ઠની હૈ. ૧૬

કયાંથી યેહી કીસમત !!! કે હુએ કિસકે નમકખાંર !!!-અલ્લાહકે મહૂબૂબકા દુશમન હૈ જો ગંદાર
કુછ ગંમ નહીં સર જાએ કે તારાજ હો ઘરબાર !!!-હૈકં જીસકી તરફ હૈ, મંૈ ઉસીકા હૂં તલબગાર

હૂં કોલકા સાદિકું જો કહા હૈ વોહ કરૂંગા
ફરઝંદે પયમબરકી રેફાકતમેં રહૂંગા. ૧૭

ચેહરા મેરા દફતરમેં શહીદોંકે લિખા હૈ !!!-એહકાહૂં મગર ઇબને અલી રાહનોમા હૈ !!!
તુમભી જો ન દો સાથ તો પરવા મુઝે કયા હૈ !!!-હર શખ્સકે આઅમાલ જોદા, કબ્ર જોદા હૈ

સબ જીતેહી જી તક હૈં, સેવા આલે નબીકે
તુરબતમેં કોઇ કામ ન આએગા કિસીકે. ૧૮

બેટેને કહા, આપકો મનઝૂર હૈ ફિર કયા ?-બોલા હુંરે દીંદાર કે ખૂશનૂદીએ ઝહરા
સાથ ઉસકા મંૈ દૂંગા કે જો હૈ બેકસો તનહા-ફરઝંદે નબી, નૂરે ખુંદા, સયૈંદે બતહાં

યહાં કુફ્ર હૈ, ઇમાંકી ઉધર જલવાગેરી હૈ
થોડોંકા જો દે સાથ વેગાંમેં, વોહ જરી હૈ. ૧૯

બેટેને કહા શેહકી ગોલામી હૈ શાહાદત-આંખોંસે ચલેંગે કે યેહ હૈ અંૈને એબાદત
ભાઇને કહા કુફ્ર હૈ હાંકિમકી એતાઅંત-કુછ ડર નહીં, બસ આજસે કી તર્ક રેફાકત

મઝલૂમસે દો રોઝકે પ્યાસેસે લડે હમ !!!
કયા ખૂબ !!! મોહંમંદકે નવાસેસે લડે હમ !!! ૨૦

સૌ સર હો તો, ઝહરાકે જીગર બંદપે વારેં-સૌ બેટોંકો સદકે, શહેવાલાપે ઉતારેં
સૌ બાર જીયેં મરકે, તો હિમંતકો ન હારેં-દુનયાકે લિયે, બંદએ મહૂબૂલકો મારેં !!!

હમરાહીએ ગંદારો બદ અફઆંલપે લાઅંનત !!!
દીં ખોકે જો હાથ આએ તો ઉસ માલપે લાઅંનત !!! ૨૧

અબ્દે[1] હુંરે ગાંઝીને કહા તોલકે શમશીર-ગર લાખ હોં જાનેં તો નેસારે સરે શપ્પીર
દુનયામેં ન હોગા ઉમરે સાઅંદસા બેપીર-કહીયે તો કરૂં ઉસકે મેટાદેનેકી તદબીર

હાફિઝ હૈ ખુદા ઝોરસે તલવારકે ચલીયે
ઉસ ફોજમેં ચલીયે, તો ઉસે મારકે ચલીયે. ૨૨

હુંરને કહા અહંસંત[2] મેરે અબ્દે વફાદાર-આઝાદ હૈ દોઝખસે ગોલામે શહે અબરાર
તાઅંજીલ[3] મોનાસિબ નહીં અૈ સફદરે જર્રાંર-એ તૌબાહ અભીતો તેરા આકા હૈ ગોનહગાર

પાક અપને ગોનાહોંસે જો હોલેં તો લડેંગે
ફિર આગભી હોયેગી તો હમ કૂદ પડેંગે. ૨૩

૧ ગુલામ. ૨ શાબાશ. ૩ ઉતાવળ.

યેહ કેહતેહી સીનેમેં યેહ બસ ફિછલા દીલેઝાર !!!–કાંધેસે સેપર ગિરને લગી, હાથસે તલવાર પેહલૂમેં જો એક શખ્સ થા કી ઉસને યેહ ગુફતાર–અઈસા કભી મુઝતર તુઝે દેખા નહીં ઝિનહાર

ઝરદી તેરે ચેહરેપે નઝર આઇ હઈ કબસે
ક્યા ડર ગયા તૂ? જંગે શોજાઆને અરબસે. ૨૪

હંઈ તેરી શોજાઅતકે સબ ઇસ ફોજમેં કાઇલ–કેહતે હંઈ તુઝે લાખ જવાનોંકે મોકાબિલ સુનતાહૂં સદાએં કે ધડકતા હઈ તેરા દિલ!!!–ઇન પ્યાસોંસે લડના તો કુછ અઈસા નહીં મુશકિલ

મઈદાંમેં જવાં મર્દ, દેલઈરોંસે લડે હંઈ
યેહ ફૌજ હંઈ ક્યા? લોગ તો શેરોંસે લડે હંઈ. ૨૫

થર્રાંકે યેહ તબ કેહને લગા હુરરે વફાકેશ–નાદાં હઈ તૂ!!! અઈ શખ્સ મંઈ હૂં આકેબત અંદેશ!!! અલ્લાહને બખ્શી હઈ મુઝે અકલ કમો બેશ!!!–અંજામકા અપને ફકત ઇસદમ હઈ પસોપેશ

ડરતા નહીં નરગાં હો, અગર લાખ જવાંકા
હઈ ખૌફ મુઝે રૂહે રસૂલે દો જહાંકા. ૨૬

જંગ ઉસસે હઈ જો હઈ પેસરે અહમદે મુખ્તાર–ધડકા મુઝે યેહ હઈ કે અલી હોએંગે બેઝાર કિન હાથોંસે ખેંચૂં? મંઈ નબી ઝાદેપે તલવાર–ખાલિક ન કરે ખૂનમેં સય્યદકે ગેરફતાર

બરગસ્તા મોહંમ્મદસે હઈ (વોહ) ઇમામોંસે ફિરા હઈ
જો મુનહરિફ[1] ઉનસે હઈ વોહ કુરઆંસે ફિરા હઈ. ૨૭

ઇસ શબકો પેદર આએ મેરે ખાબમેં એકબાર–સોનેમેં મુઝે હાથ લગે તાલેએ બેદાર ઉલફતસે મોહબ્બતસે યેહ કરને લગે ગુફતાર–ઇન રોઝોં, ગયા થા તૂ કહાં? અઈ મેરે દિલદાર

કિસ કામપે થા હુકમ તુઝે? તેગઝનીકા
બાઅસ જો હુવા તેરા ગરીબુલ વતનીકા. ૨૮

તબ મંઈને યેહ કી અર્ઝ કે અઈ વાલેદે ઝીજાહ–આયાથા કે રોકૂં પેસરે ફાતેમાકી રાહ યેહ સુનતેહી બાબાપે હુવા સદમએ જાંકાહ–મુંહ પીટ લેયા હાથોંસે ઓર સીનેસે કી આહ!!!

રોકર કહા બેઝાર હુઇ રૂહે નબીકી!!!
તુને પેસરે ફાતેમાસે બે અદબી કી!!! ૨૯

ક્યા રૂતબએ ફરઝંદે અલીસે નહીં આગાહ?–દિલબંદે નબી, નૂરે ખુદા, હુજ્જતે અલ્લાહ હાદીયે જહાં, કિબલએ દીં, સય્યદે ઝીજાહ–જો રાહપે ઉનકી નહીં, કાફિર હઈ વોહ ગુમરાહ

યે ચશ્મે ખુદા, ગોશે ખુદા, દસ્તે ખુદા હઈ
કુરઆન ન ઇનસે, ન યેહ કુરઆંસે જોદા હઈ. ૩૦

યેહ માઅદને[2] હિકમત હંઈ, યે હઈ આયએ રહમત!!!–મિનહાજે[3] કરમ! કલમએ હક! શમ્એ હેદાયત!!! માલિક યેહી દોઝખકે!!! યેહી કાસેમે[4] જન્નત!!!–જો ફર્ઝ હઈ સબપર વોહ ઇન્હીકી હઈ મવદ્દત[5]

વલ્લાહ કે જો ઇનકી મોહબ્બતમેં મરેગા
મુજરિમ હો તો ખાલિક ન અઝાબ ઉસપે કરેગા. ૩૧

૧ ફરી ગએલ. ૨ ખાણ. ૩ સાચા રસ્તાની સડક ૪ વેંહચવાવાળા. ૫ દોસ્તી કરવી.

ઉસ નખ્લકા મેવાહ યેહ વલી ઇબ્ને વલી હૈ-જીસ નખ્લકી હૈ અસલ નબી, ફર્અ અલી હૈ
વોહ શખ્શ હૈ યેહ જીસકા શરફ સબપે જલી હૈ-જો ઉસકો કરે ગુલ વોહ શકીયે અઝલી હૈ

દખ્લ ઉસકા ન ફિરદૌસકે ગુલઝારમેં હોગા
વોહ હીમએ[1] દોઝખકી તરેહ નારમેં[2] હોગા. ૩૨

મા બઅદને લહદ હોયેગી જબ પુરસિશે[3] આઅમાલ-મખ્ફી[4] હૈ અભી તુઝપે, યેહ ખુલજાએગા ફિર હાલ
હોગા ન પસંદીદએ ખાલિક કોઇ અફ્આલ-હાં કામ જો આવેગી, તો એક દોસ્તીએ આલ

હૈ ખત્મ દો આલમકા શરફ આલે અબા પર
બંદે હૈં યેહ અર્સે કે હૈ હક્કે ખુદા પર. ૩૩

કામ આએંગે ન દોસ્ત, ન ફરઝંદ, ન ગમખ્વાર-યેહ કબ્રકી તનહાઇમેં હોએંગે મદદગાર
યેહ જીન્સ ન ફિર હાથ લગેગી ન યેહ બાઝાર-કિસ નિંદમેં હૈ? આંખોંકો મલ જલ્દ હો હોશયાર

રેહજાએગા મહરૂમ જો યેહ રાહ છુટેગી
હઝરતકે તરફ દૌલતે દીં આજ લુટેગી. ૩૪

સર એંચકે લે તૂ, કે યેહી ઝાદે સફર હૈ-દામાને હોસૈન આતેશે દોઝખકી સેપર હૈ
જીસ રાહમેં હૈ ખૈર, ઓર ઇસ રાહમેં શર હૈ-તૂ સોંચતો દિલમેં, હકે ઇધર હૈ? કે ઉધર હૈ?

એકસકી હેમાયત હૈ તરીકા શોરફાકા
યેહ ફૌજ હૈ શહીદોંકી વોહ લશકર હૈ ખુદાકા. ૩૫

ક્યૂં તૂને પકડલીથી? રેકાબે શહે ઝીજાહ-પોંચોંસે ન ક્યૂં હાથ તેરે કટ ગએ આહ !!!
આફતસે નેકલજાનેકી રહબરકો ન દી રાહ !!!-જા બાંધકે હાથ અબ તરફે ઇબ્ને યદુલ્લાહ

ઇસ ફૌજમેં તુઝપર હકો બાતિલ ન ખુલેગા
બે ઉકદકોશા ઉકદએ મુશકિલ ન ખુલેગા. ૩૬

ક્યૂં ડરતા હૈ? જા ઝાતે કોરૈશ અહલે સખા હૈં-જો ચાહે સો દે, માલેકે સરકારે ખુદા હૈં
ક્યા તેરે ગોનાહ શાહકી બખ્શિશસે સેવા હૈં?-તૂ બાંધતો લે હાથ, કે વોહ ઉકદે કોશા હૈં

એક રાઝો નયાઝ ઉનકો કદીમાન હૈ રબસે
બખ્શી ગઇ આદમકી ખતા ઉનકે સબબસે. ૩૭

જીસ રોઝસે નરગેમેં હૈ યેહ એકસો નાશાદ-રોતે હૈં નબી, રૂહે અલી કરતી હૈ ફરયાદ
સય્યદપે, મોસાફિરપે, મોનાસિબ નહીં બેદાદ-હૈ ઉસકી મદદ અહમદે મુખ્તારકી ઇમદાદ

હમરાહીયે ગુમરાહમેં ક્યા ફઝો શરફ હૈ?
હો ઉસકે તરફ તૂ, કે ખુદા જીસકે તરફ હૈ. ૩૮

હઝરતકી ગોલામી હૈ વકારો હશમો જાહ-યેહ નારકા[5] રસ્તા હૈ વોહ ફિરદૌસકી હૈ રાહ
સાલિક[6] જો હૈં, દુનયાકો સમઝતે હૈં ગુઝરગાહ-ચલ જલ્દ, નેકલ જલ્દ, મદદગાર હૈ અલ્લાહ

ક્યા મુંહ? જો કોઇ અસ્પે ફલક સરકો રોકે
શરકી નહીં તાકત, જો કભી ખૈરકો રોકે. ૩૯

૧ સુકા લાકડા. ૨ અગ્નીની અંદર. ૩ પુછપરછ-પુછાણું. ૪ છાનું. ૫ જહન્નમનો. ૬ અક્કલની રાહપર ચાલવાવાળા (અકકલવાળા.)

જબ શિમ્રને સુને સોખુંને હુંરરે હૈંકે શનાસ–ઘબરાકે વો૦ ગયા ઓમરે એહૈયાકે પાસ
કી અૅર્ઝ, અૅ અમીર નેહાયત હૂં એ હૈંવાસ–લશકરમેં હૈ ફસાદ, મુઝે ફૂત્હૈંસે હૈ યાસ[1]
વો૦ ફિક્ર કર કે ફૌજકા કુછ બંદોબસ્ત હો
આપસમેં લડમરેં તો ગંઝબકી શેકસ્ત હો. ૪૦

સાદાત પર અભી ન સેતમ થા ન ઝુલ્મો જૌર-એ તૌર કુછ મુઝે નઝર આતા હૈ હુંરકા તૌર
ગુંસ્સા હૈ, થરથરાતા હૈ, તૂ દેખલે બ ગૌર–સાબિત હુવા મુઝે કે એરાદા૦ હૈ ઉસકા ઔર
સબ એક દિલ હૈં કૈંત્લે શંહે મશ્રકૈંન પર
વો૦ અપની જાન દેતા હૈ નામે હોસૈન પર. ૪૧

હુંર દરપએ ફસાદ હૈ લશકરમેં, અૅ અમીર–કેહતા હૈ, બે ખૈતા હૈ શહે આસમાં સરીર
હૈં ઉસકી સરકશીસે કમાંદાર ગોશાગીર–ચિલ્લેમેં જોડને નહીં દેતા કીસીકો તીર
દુંશ્મે ઉસકા ફિરગયા હૈ હમારી સેપાહસે
વો૦ જા મિલેગા સિબ્તે રેસાલત પનાહસે. ૪૨

ઉસકો ન તેરા પાસ, ન હૈંાકિમકા કુછ હૈ ડર–બિફરા ખડા હુવા હૈ અલગ મિસ્લે શેર નર
એટસે દમબદમ[2] હૈ એશારા૦ કે અૅ પેસર–હૈ જન્નતુન્નૈંમ[3] ઇધર, ઔર ઇધર સકૈંર[4]
અબ યાં રહેં ? કે સૂએ શંહે બહૈંરોબર ચલેં ?
આકિલ અગર હૈ તૂ, તો બતાદે કિધર ચલેં? ૪૩

સુનતેથે સબ, જો ભાઇસે, ઉસને કિયે કલામ–કેહતાથા"નૂરે અૅને અલી"હૈ મેરા એમામ
ગૈંરઝ હોસૈન મુઝકો નહીં હૈ કિસીસે કામ–સચ કેહતે હૈં ઇસી લીયે હૈ નૌકરી હૈંરામ
પાની કીયા હૈ બંદ એમામે સઇૈદ પર
દુશમન હૈ આલે પાકકા, લાઅૅનત યઝીદ પર. ૪૪

યે૦ સુનકે ઇબને સાઅૅદે લઇૈંઇ હુવા હેરાસ[5]–બોલા, બોલાતો લાએ કોઇ હુંરકો મેરે પાસ
આયા અૅજબ શોફૂહસે[6] હુંરરે ખુંદા શનાસ–ગુંસ્સેસે રંગ સુર્ખ, મગર મુજતમાઅૅ હૈંવાસ
યે૦ ગૈંઝ થા ઓમરકી તલબસે દેલૈરકો
જીસ તરહૈં ટોકદે કોઇ ગુંસ્સેમેં શેરકો. ૪૫

કૈબઝેપે હાથ, ઔર ઝબાં પર અલીકા નામ–ફરઝંદે અરજમંદ[7] ભી તોલે હુએ હોસામ[8]
નૈઝા લિયે બેરાદરે હુંરરે બોજસ્તા૦[9] કામ–ગુંર્ઝે ગેરાં બોડાએ હુએ બા વકા ગોલામ
ઘડકા કે દેખીયે પેસરે સાઅૅદ કયા કહે
અૅસા નહો હોસૈનકો ઝાલિમ બુરા કહે. ૪૬

ખૈમેસે દૂર થા અભી કુછ હુંરરે નામવર–ગુંલ યક બયક હુવા કે બર આમદ હુવા ઓમર
બાલાએ ફૈંર્ક[10] નહેંસ ચમકતા થા ચતરેઝર[11]–તેગે અૅલમ કિયેથે મોસાહિબ[12]ઇધિર ઉધર
ગુંર્રાં થા એહૈંયાકો, હોજૂમે સંપાહ પર
સાયા હઝાર દાલકા થા રૂ સેયાહ પર. ૪૭

---

૧ નાઉમ્મેદ. ૨ હર ઘડી. ૩ બેહિશ્ત. ૪ જહન્નમ. ૫ બીક. ૬ રોઅબથી. ૭ રૂતબાવાળો.
૮ તલવાર. ૯ મોબારિક. ૧૦ માથું. ૧૧ સોનાનું છત્ર (તાજ) ૧૨ પાસે બેસનારાઓ. (હજુરી.)

ગુંલ થા "હટો બડહો"કા પેયાદોંમેં બારબાર–પઈદલ થે સાથ ઘોડોંસે ઉતરે હુએ સવાર
આગે થે એહતેમામમેં[1] દસ બીસ ચોપદાર–થે પેહલવાં સલ્લામકો બાંધે હુએ કતાર
ઝાલિમકે હુંકમમેં સેપહે શામો રૂમ થી
ચારોં તરફ સલામીકે બાંજોંકી ધૂમ. થી. ૪૮

કેહતા થા શિમ્રસે યે૦ બનિખંવત[2],વો૦ ખુંદ પરસ્ત–ખુલવા નેશાં,લડાઇકા હો જલ્દ બંદોબસ્ત
કેહદે દોરૂસ્ત હો જો ઝમીં હઈ બોલંદો પસ્ત–દરયાપે જાએં ઓર જવાનાને તેઝો દસ્ત
આલે નબીદો *તસ્ના દહન ઝબ્હું કીજીયે
ગર પાસે આબરૂ હઈ તો પાની ન દીજીયે. ૪૯

હાંકિમકે હુંકમસે કોઇ હો મુનહંરિફ[3] અગર–કંતઇ[4] યે૦ હુંકમ હઈ કે જોદા કર બદનસે સર
મુજરિમ[5] હઈ, જાએગા જો ઇધરસે કોઈ ઉધર–બચ્ચે અસીર હોએંગે તારાજ હોગા ઘર
હાંકિમ હૂં મંઈ, સઝાકા મુઝે ઇખ્તેયાર હઈ
દિર્રાં[6] હઈ, બેડિયાં હંઈ, અસીરી હઈ,દાર હઈ. ૫૦

થર્રાં રહેથે સુનકે યે૦ તાકીદ ખાસો આમ–*ચીં બર જબીં*કંરીબ ગયા હુંરરે નેકનામ
દેખા કિયા શકી પે ન હુંરને કિયા સલામ–કાફિરસે કયા ઝુકે વો૦? ખુંદાસે હો જીસકો કામ
ચીંબર જબીં કંરીબ જો વો૦ શેર નર ગયા
અલ્લાહરે!!! રોઅબે હંક!!!પિસરે સાઅદ ડરગયા. ૫૧

ડરકર કહા ઓમરને કે અઈ હુંરરે નામવર–રનમેં સવાર તેરે રસાલેકે હંઈ કિધર?
કિતને જવાં સફોંમેં હંઈ? કિતને હંઈ નહર પર?–હુંરને કહા કે ઉસકી મુઝે કુછ નહીં ખંબર
દુનયામેં ઝોર અપના હઈ, ઓર અપના હાથ હઈ
મંઈ હૂં કિસી તરફ, ન કોઇ મેરે સાથ હઈ. ૫૨

બોલા વો૦ બેદુંયા કે ન બરહમ[7]હો અઈ જરી–અચ્છી નહીં યે૦ તુંદ મઝાઝી યે૦ બરહમી
હુંરને કહા અંઝીઝ ન સર હઈ, ન અફસરી–મંઈ વો૦ કરૂંગા, જીસમેં હો ઇમાંકી બેહતરી
કયા ઉસકા સાથ!!! જીસકી એતાઅત ગોનાહ હો
હાંકિમ હો, યા રઇસ હો, યા બાદશાહ હો. ૫૩

કેહને લગા યેં૦ હુંરસે બ નરમી વો૦ હિલાસાઝ[8]–મુદ્દતસે હઈ યઝીદકો તેરી વફાપે નાઝ
સરબર નહોંગે હમસે કભી સરદરે હંજાઝ–અબ બાઅદે ફતેહ ઓંર ભી તૂ હોગા સરફરાઝ
દેર ઉસમેં કયા જો અમ્રે કંરીબુલ વકુંઅ[9] હો
તૂ મસલહંત જો દે તો લડાઈ શરૂઅ હો. ૫૪

જો ઇસમેં તેરી રાએ, મુઝે હઈ વોહી પસંદ–પાની તો તીન દીંસે હઈ પરદેસીયોંપે બંદ
થોડે બહોત હંઈ યાવરે સુલતાં બ અર્જમંદ–પીસ જાએંગે ઓહ્ા, કે સવારોંને જબ સમંદ

---

૧ ગમખાર (દોસ્ત). ૨ રોઅબથી તકબ્બુરથી. ૩ ફરી ગએલ ૪ નક્કી. ૫ ગુનહગાર. ૬ ચાબુક તાઝીયાના. * કપાલ ઉપર કરચલીઓ પડી જવી જાણવું જોઇએ કે જે વખતે ઈનસાન ગુસ્સાની નજરથી કોઈના સામું દેખે ત્યારે તેના કપાલ ઉપર કરચલીયો પડે છે. * ૭ ગુસ્સો ખફા ૮ ફરેબી મક્કાર. ૯ ઝાહેર થવું.

લશકરમેં યાં છે લાખ દેલાવર જવાન હૈં
વાં એક સફ હૈ જીસમેં બહતૅર જવાન હૈં. ૫૫
ઉનમેંભી છોટે છોટે હૈં કુછ તિફ્લે નૌનેહાલ–તલવાર જીનકે હાથસે ઉઠ્ઠેગી ઔર ન ઢાલ
કયા જાને દિલમેં સોચે હૈં કયા !!! શાહે ખુશ ખેસાલ–દેખેંગે પહેલવાનોંકે હૈંરએ યેં ખુર્દ સાલ
ફૌજોંકે રેહલે હોંગે જો દસ્તે નબર્દમેં?
દબ જાએંગે સવારોંકે ઘોડોંકી ગર્દમેં. ૫૬
આમાદા૦ કતલે શાહપે હૈં સબ જવાનો પીર–કટતા હૈ અબ સરે પેસરે શાહે કિલઆંગીર
ક્યું બરછિયાં હોસૈનપે પેહલે ચલેં ? કે તીર ?–હુરને કહા કે મુઝસે ન યેં પૂછ અૈ અમીર
ઇનસાંકો ઇખતેયાર હૈ ખુદ અપને કામમેં
મુઝકો શરીક કરતા હૈ ? કતલે એમામમેં !!! ૫૭
સોચેં અગર તો આકેલો હોશયાર હૈં બશર–હૈ દોઝખી જો શરકા તલબગાર હૈં બશર
હરદમ ખુદાકા યૂંતો અૈતાવાર હૈં બશર–શર હો કે ખૈર ગાફેલો મુખતાર હૈં બશર
ઇમાંકા ફૈઝ રબ્બે ઓલાકી તરફસે હૈ
શર ઇન્સ તરફસે, ખૈર ખુદાકી તરફસે હૈ. ૫૮
કિતનેહી તરના રહતે હૈં ઉમ્બે અલીસે સબ–કિતનોંને દિલસે મહેંબ કિયા વાઅંદએ અલસ્ત
કિતનોંકી હૈ જો ફતહ તો કિતનોંકી હૈ શેકસ્ત–કિતને હવા પરસ્ત હૈં કિતને ખુદા પરસ્ત
અહેંવાલ મુખતલિફ હૈ શકીઓ સઇંદકા
આશિક કોઇ હોસૈનકા, કોઇ યઝીદકા. ૫૯
લે રાએ નેક યેં હૈ તુઝે હૈ અગર પસંદ–ફરઝંદે ફાતેમા૦કો ન પોંહચા કોઇ ગઝંદ
પાની મોસાફેરોંપેભી કરતા હૈ કોઇ બંદ? વલ્લાહ એ કોસૂર હૈ વો૦ શાહે અરજમંદ
ઓ સુસ્ત, અકલો પાસભી તુઝકો કીસીકા હૈ ?
મુઝરિમભી હો અગર, તો નવાસા નબીકા હૈ !!! ૬૦
નાદિમ હો દિલમેં મુંહકો ગિરેબાંમેં અપને ડાલ–ઇમાન કિસકે ઘરસે મિલા ? યેં નહીં ખેયાલ ?
તોબા કર અૈ અમીર, ગિરોહે જફા ખેસાલ મોહસિન કશી યેં કૌનસે મઝહબમેં હૈ હેંલાલ?
દુનયામેં એક અલીકા યેહી નૂરે અૈન હૈ
જો મુસ્તફાકી જાન હૈ, યેં વો૦ હોસૈન હૈ. ૬૧
હાકિમ હૈ હુરમતે શેરકા ચાહિયે તુઝે–રહે રસૂલે હકસે હૈયા ચાહિયે તુઝે
પરદેસિયોંપે મેહરો વફા ચાહિયે તુઝે-ઇમદાદે બંદગાને ખુદા ચાહિયે તુઝે
જો અપને ઘરમેં આએ ઉસે ઘેરતે નહીં
મેહમાનકે ગલેપે છુરી ફેરતે નહીં. ૬૨
મેહમાંભી કૌનસા !!! કે રસૂલે ખુદાકા લાલ !!!–ઝહરાકી જાન! લખ્તે દિલે શેરે ઝુલ જલાલ !!!
ન મિલ્ક જીસકે પાસ ! ન દૌલત!!ન ઝર!!!ન માલ!!–સયૈદ! એયાલદાર!! મોસાફિર!! શેકસ્તા હાલ !!!
કયા જાને યે સેતમ તુઝે ક્યુંકર પસંદ હૈ ?
સોલા૦ પહરસે !!!આબે રવાં ઉસપે બંદ હૈ !!! ૬૩

લાલચ ન કર હોકૂમતે રફકી, ખુદાસે ડર-કાઅએકો ઢાકે કોઇ બનાતા હઽ? અપના ઘર!!! ઉસ શફસે આદમીકો સદા ચાહિયે હઝર[1]-જીસકી તલબમેં દૌલતે ઇમાંકો હો ઝરર

દુન્યામેં કયા ખબર? કે રહે યા ન તો રહે!!!
વો કામ કરકે જા કે સદા આબરૂ રહે. ૬૪

ઇનસાંકો પાસે હુરમતે ઇસલામ ચાહિયે-ઉકબે બ ખૈર જીસમેં હો, વો કામ ચાહિયે મુનઇમકો[2] મિસ્લે અબ્રે કરમ આમ ચાહિયે-ગો સાહેબે નગીં ન હો પર નામ ચાહિયે

ફઝે મોહબ્બતે શહે નામી નસીબ હો
ગર હો તો પંજતનકી ગોલામી નસીબ હો. ૬૫

કયા હાકેમે શકીકી મોહબ્બતકા એઅતેબાર?-બદ ઓહદો, પુરદગાઓ, શકીઓ, શરાબ ખાર!!! ના મર્દ, બદતરીને જહાં, તંગ રોઝગાર-દુનયા પરસ્ત, કાસેકો એદીનો, બદ શેઆર

દિન રાત ઉસકો શુગલ શરાબો ગેનાકા હઽ
શફતાનકા મોતીઅ[3] હઽ, આદી[4] ઝેનાકા હઽ. ૬૬

બાપ ઉસકાભી હમેશા રહા બરસરે ફસાદ-બુગ્ઝે અલીમેં ભુલગયા થા ખુદાકી યાદ બરસોં લડા વસીએ અલીસે બ સદ એનાદ[5]-શબ્બરસે બાઅદે સુલ્હ થા ઇઝહારે ઇત્તેહાદ[6]

પોંહચા હઽ રંજ કૌમમેં ખૈરૂલ અનામકો
દિલવાકે ઝેહર જાનસે મારા એમામકો. ૬૭

યેહ તશ્ના લબ હબીબે એલાહીકા હઽ હબીબ-તૂ સાથ ઇસ એમામકા દે તો, ઝહે નસીબ ગર યેહ ન હો સકે તો નજર યહાંસે હઽ કરીબ-મોહલત બસ ઇતની દે કે, નેકલજાએ યેહગરીબ

લાયા થા ઘેરકર મઽ શહે મશ્રકૈનકો
પોંહચાભી આઉં કૌમ અલીપર હોસઽનકો. ૬૮

મહરૂમહી રહા હઽ સદા કાતેલે એમામ-હઽ મુનતકિમ[7]ભી કોઇ? કે લઽગા વો ઇનતેકામ દોઝખમેં ઇબ્ને મુલજીમે મલઉંકા હઽ મકામ-એ લાઅન તાઅનભી કોઈ લેતા હઽ? ઉસકા નામ?

મરદૂદ થા યેહ દોનોં જહાંમે પોકાર હઽ
આતિશકે ગુર્ઝ પડતે હઽ લાઅનતકી માર હઽ. ૬૯

મિલતા હઽ ગર તો કિબ્લએ આલમસે જલ્દ મિલ-વરના રહેગા અહમદે મુરસલસે મુનફઈલ[8] મઽ એ તકૈયા કેહતા હૂં સુનલે બગોશે દિલ-જાતા હૂં દેખ જાતા હૂં આંકોકે મુત્તસિલ

છોડા કૈનિશ્ત,[9] સાહેબે મસજીદકે સાથ હૂં
તેરા શરીક અબ નહીં સયદકે સાથ હૂં. ૭૦

યેહ સુનકે હોગયા પેસરે સાઅદ શૂમ, તંગ-ગુસ્સેસે ઓર તેઝ હુવા *તફરાહરૂકા રંગ* બોલા કિધર ખેયાલ હઽ? મુઝસે કરેગા જંગ?-હોતા હઽ હાકેમોંસે યેહી ગુફતગોકા રંગ?

નામે હોસઽન મુંહસે ન અબ બાર બાર લે
કેહદૂં? કે કોઇ તનસે તેરા સર ઓતારલે. ૭૧

૧ દુર રેહવું. ૨ તવંગર માલદાર. ૩ તાબેદાર. ૪ આદતવાળા. ૫ દુશમની. ૬ દોસ્તી. ૭ બદલો લેનાર. ૮ શરમીંદા. ૯ બુતખાનું. * અંધારી રાત્રી જેવો મોઢાનો રંગ *

ક્યા જાનતા નહીં ? કે હૈ ઇસ નામસે એનાદ[1]–દુશમનસે કૈસી દોસતી ? ઓર કૈસા ઇત્તેહાદ[2]?
હાકિમસે દિલ ભરા હુવા આંરોંસે એઅંતેકાદ ?–ઐસી સઝા મિલેગી કે બરસોં કરેગા યાદ
જાનેદે જાન જાએગી જાનેમેં કદ ન કર
અછ્છા યેહી હૈ ગર તો કિસીકી મદદ ન કર. ૭૨

લડલેંગે હમ હોસૈનસે ક્યા તેરી એહતેયાજ[3]?-આલે નબીકે ખૂનકે દરયા બહેંગે આજ !!!
નાઅંહલૈન પાએ સરકો સમઝતા હૈ સરકા તાજ–મોહતાજ હૈં વો આપ, કિધર હૈ તેરા મેઝાજ?
ઝહેમત ઉઠાકે ઝેવરો ઝર લેને આયે હૈં
કાસોંસે યહાં હોસૈનકા સર લેને આએ હૈં. ૭૩

એ કત્લ ઇબ્ને ફાતેમા૦ આસુદગી મહાલ–લૂટેંગે ઘર અલીકા, મિલેગા મતાઓ માલ
દમમેં કરેંગે બાગે મોહમ્મદકો પાએમાલ–પ્યાસા શહીદ હોગા રસૂલે ખુદાકા લાલ
હોંગી અલીકી બેટીયાં બલવાએ આમમેં
બંદા[4] નબીકી આલકી જાએગી શામમેં. ૭૪

ફરઝંદે ફાતેમા૦કી રેફાકતસે ક્યા હોસૂલ ?-હુરને કહા કે દોલતે ખુશનુદીએ રસૂલ
જલજાઉંગા કરેંગી અગર બદદોઆ બતૂલ–તેવર બદલકે મુજકો ડરાતા હૈ ? ઐ જહૂલ
ગર નામ નામીએ અસદે ઝુલજલાલ લૂં
ઇનસાં તો ક્યા હૈ ? શેરકી આંખે નેકાલ લૂં. ૭૫

ભૂલા હૈ અપની ફોજકી કસરતપે તુંદખૂ–નામર્દ મેરે સરકો ઓતારેગા તનસે તૂ ?
ક્યા તેરી અસ્લ ? ક્યા તેરા મુંહ ? ઓ સેયાહરૂ–જર્રાર બાદશાહોંસે કરતે હૈં ગુફ્તગૂ
ક્યા ડર મુઝે પસંદ હો યા ના પસંદ હો
મૈં હકપે હૂં ઝબાં મેરી કિસ તરહ બંદ હો. ૭૬

કેહતા હૈ બાર બાર ન લે શાહેદીંકા નામ–મૈં હિરઝે જાં સમઝતા હૂં નામે શહે અનામ
તૂ બંદએ યઝીદ હૈ મૈં ખાદેમે એમામ–હોએગા નઝઅમેંભી ઝબાંકો ઇસીસે કામ
નામે હોસૈન દોસ્તકો પ્યારા હૈ જાનસે
ઇસ નામકા મઝા કોઇ પૂછે !!! ઝબાનસે. ૭૭

લાઅનત તેરે યઝીદપે કરતા હૂં બરમલા–કેહદે જો હો કોઇ તેરે લશકરમેં મનચલા
ઇતનોમેં મુઝપે હાથ તો ડાલે કોઈ ભલા !!!–કરદૂં લહૂએ લાલ બયાબાને કરબલા
ખાલિક મદદ કરેગા મોતીએ એમામ હૂં
ફોજેં ભગાઇ જીસને મૈં ઉસકા ગોલામ હૂં. ૭૮

તૂ ક્યા લડેગા ? લાલસે હૈ દરકે, ઐ શરીર–જબ કુછ કડી પડી હૈ તો ભાગે હૈં તેરે તીર
વો શેર હૈં જીન્હોંને પિયા ફાતેમાકા શીર–બ્હાકા ન એક જવાં ન તેરા લશકરે કસીર
છોડા હૈ સય્યદોંને કહીં આન બાનકો ?
ઉલટી જો આસતીં તો ઉલટ દે જહાંનકો. ૭૯

ઉકબા ખરાબ હોતી હૈ ફોજે સેતમકે સાથ–હૈ સર મેરા શહે દો જહાંકે કદમકે સાથ
હુરમત હૈ અબ એયાલકી, અહલે હરમકે સાથ–મૈં હશ્રમેંભી હુંગા એમામે ઓમમકે સાથ

૧ દુશમની. ૨ દોસ્તી. ૩ જરૂરત. ૪ કએદી.

છૂટેગા રૂહંસેભી ન મદફન હોસઈનકા
ઢૂંઢેગી મેરી ખાકભી દામન હોસઈનકા. ૮૦

હો કત્અં યેહ ઝબાં તેરી એ દુશમને એમામ–લેતા હઈ તૂ અસીરીએ બિન્તે અલીકા નામ?
વાજીબ હઈ મિસ્લે કાઅબાહ ઉસી ઘરકા એહતેરામ–ખામૂશ બે અદબ, કે અદબકા હઈ યેહ મકામ
બલવેમેં કૈદ દુખ્તરે શેરે એલાહ હો?
વઈરાન શેહરે શામ હો, કૂફા તબાહ હો. ૮૧

નઝીરાહ ખૂબ આગકા યા. લાલાહ ઝારકા–બુલબુલને ગુલકા સાથ દિયા હઈ કે ખારકા?
ક્યા ઇત્તેહાદ ફર્ક હો જબ નૂરો નારકા–મંઈ દોસ્ત પંજતનકા હૂં, તૂ નાબકારકા
સમઝા હઈ તૂ સવાબ જીસે વોહ ગોનાહ હઈ
તેરી હઈ ઔર રાહ, મેરી ઔર રાહ, હઈ. ૮૨

ક્યૂંકર ન પાસે ખુસરવે જીન્નો મલક કરૂં–કાફિર હૂં ગર હોસઈનકે રૂતબેમેં શક કરૂં
કેહલાઉં બદઅખ્તર જો પાસે નમક કરૂં–એકસકા સાથ છોડકે તેરી મદદ કરૂં?
મરતા હૂં મુંહકો કિબ્લએ આલમસે મોડકર
મસકન[1] બનાઉં દહરમેં? કાઅબેકો છોડકર. ૮૩

રોકા થા મંઈને ઉસ શહે આલી હોમમકો જબ–ઉસ દિં થા મંઈભી ઓર મેરા લશકરભી તશ્નાલબ
પાનીકા કોસોં નામ ન થા મુઝતરિબ થે સબ–ઉંટોંસે છાગલોંકો ઓતારા સખીને તબ
દરયાએ ફઈઝે સાકીએ કૌસર દિખા દેયા
ઘોડોં સમેત પ્યાસોંકો પાની પેલા દેયા. ૮૪

હરગીઝ ન કેહતે આબકા ગુઝરા ઉસે ખેયાલ–સોચા ન યે કે સાથ હઈ અતફાલે ખુર્દસાલ
વલ્લાહ બહેરે જૂદો સખા હઈ નબીકી આલ-અઈસે સખીસે હો મુઝે ક્યૂંકર ન ઇનફેઆલ[2]
વોહ પાની સાથ હોતા જો ઉસ હકકે શનાસકે
બચ્ચે તડપતે ખઈમેમેં ક્યું? મારે પ્યાસકે. ૮૫

અહેસાં યેહ ન ભૂલૂંગા મંઈ જબતક હઈ દમમેં દમ–એ જુર્મો એ ગોનાહ હઈ વોહ સાહેબે કરમ
વહાં હુરકા યેહ કલામ થા ઓર યહાં બચશ્મે નમ–અકબર યેહ શેહસે કેહતેથે અઈ શાફેએ ઓમમ
હુર માંગતા હઈ ઇઝન ઓમરસે લડાઈકા
બંદેકો ઉસસે હુકમ હો તેગ આઝમાઈકા. ૮૬

શેહ મુસકેરાકે કેહને લગે અઈ પેદરકી જાં–હુરકી તરફસે કીજીયો હરગીઝ ન યે ગોમાં
ઉન દુશમનોંમેં દોસ્ત મેરા હઈ યેહી જવાં–કરતા હઈ વોહ ઓમરસે ફઝાઇલ મેરે બયાં
ગુમરાહ આગે થા વોહ પર અબ રૂ બ રાહ હઈ
હુરસે બદી ન હોગી મેરા ખઈરખાહ હઈ. ૮૭

પર ઇબને સાઅદ ઉસકી નહીં માનનેકા બાત–આવેગા મેરે પાસ ઉધરસે વોહ ખૂશ સેફાત
મત રોકના, હઈ ખાતેરે મેહમાન વાજેબાત–દુશમન સમઝકે કોઇ ઓઠાએ ન ઉસપે હાત

---

૧ રેહઠાણ. ૨ શરમીંદગી.

કેહતેથે બસ ઉસીકે હમારી પનાહમેં
પેહલે શહીદ હોગા યેહી હકંકી રાહમેં. ૮૮

હુંર કેહતાથા વહાં, મુઝકો કિસીકા નહીં કુછ ધ્યાં–સયઁદપે મેરા હાથ ઉઠે યે૦ નહીં ઇમકાં
ઝહરાકે જેગરબંદપે સદકે હઈ મેરી જાં–ઘર શામમેં લુટ્જાય પે જાએ૦ નહો ઇમાં
જન્નતે હઈ ઘર ઉસકા જો ગોલામે શહેદીં હઈ
લેતા હૂં વો૦ દૌલત કે ફના જીસકો નહીં હઈ. ૮૯

શઈનાં તૂઝે સુનંને નહીં દેતા મેરી તકંરીર–બીના વો૦ હઈ સૂઝે જીસે અંજામકી તદબીર
દોઝખ હઈ યે૦મનસબ તો જહનંમ હઈ યે૦જાગીર–ખોતા હઈ દોઆલમસે તૂઝે હાકેમે બેપીર
ગર સિબ્તે પયમ્બરપે તેરા ઝોર ચલેગા
તૂ તા બ અબદ નારે જહનંમમેં જલેગા. ૯૦

બે લાઅંન ન લેગા કોઇ દુન્યામેં તેરા નામ–કામ આએગા ખિલઅંત યે૦ પસ અઝ મર્ગ ન અનઆંમ
બરબાદીએ ઉકંબા હઈ ઇસ આગાઝકા અંજામ–બેકસકો સતાકર કભી પાએગા ન આરામ
નાશાદ, દિલ આઝૂરદા, વ મગમૂમ, રહેગા.
દુન્યાકી તમત્તોઅંસે ભી[1] મહરૂમ રહેગા. ૯૧

બેટને કહા હુરસે કે અબ ખુલ્દમેં ચલીયે–હોતી હઈ બસ દેર જહનંમસે નેકલીયે
આંખે કદમે કીબ્લએ કોનઈનપે મલીયે–ચલકર ચમને ફાતેમામેં ફ્લીયે ફલીયે
સામેઅ સોખંને હકંકા યે૦ મરદૂદ ન હોગા
જાહિલકો નસીહંતસે કભી સૂદ[2] ન હોગા. ૯૨

ભાઇને કહા તોલકે શમશીરે શરરયા બાર–હાં જહલે મોરકબમેં સેયા૦ રૂ હઈ ગેરફતાર
યે૦ પિંન્દભી બેજા હઈ નસીહંતભી હઈ બેકાર–ઉકંબાસે ગરઝ કયા? સગે દુન્યા હઈ યે૦ગંદાર
બદખાહે જેગરબંદે રસૂલે મદની હઈ
યે૦ દુશ્મને દી ખંદકમેં ગરદન ઝદની હઈ. ૯૩

ચિલ્લાયા કરીબ આકે ગોલામે હુરે ગાઝી–ઔવ ઔવ યૂંહી કરતા હઈ યે૦સગ છેડને તાઝી
હમ દોસ્ત હઈ, યે૦ દુશ્મને સુલ્તાને હેજાઝી–ઇન આંખોંને દેખી હઈ બહોત શોઅંબદા૦બાઝી
મનહૂસને બદનામ કેયા કોમે અરબકો
ઇસ લૂમકે સાયેસે હંઝર[3] ચાહિયે સબકો. ૯૪

થે ચાર જવાં હાથમેં તોલે હૂયે શમશીર–સુનતા રહા ચુપકા સોખંને સખ્ત વો૦ બેપીર
નાઅંરા૦ કેયા શેરોંને કે યા હંઝરતે શબ્બીર–સીધે કીયે ઘોડે કે કમાનોંસે ચલે તીર
ચારોંકે ફરસ ભરકે તેરાઝે નેકલઆએ
બદલીસે ચમકતે હૂયે તારે નેકલઆએ. ૯૫

---

૧ ફાએદો ઉઠાત્વવાથી પણ ૨ ફાયદો. ૩ દૂર.

મરસેયા૦ ગ્યારવાં લશકરે યઝીદસે જનાબે હુરકા એમામ હોસેન અ. કે પાસ આના ઓર અપને કોસૂરકી મોઆફ માંગના ઓર તૌબાહ કરના ફિર મૈદાને જંગકી રૂખસત ચાહના ઓર વહાં જાકે શહીદ હોનેકે બયાનમેં.

કયા આમદે જીબરીલ થી !!! મરગૂબ નબીકો !!!—અબતક યે૦ નહીં આરઝૂએ ઇદ કિસીકો !!!
કયા આમદે સલમાં થી !!! પસંદીદા૦ અલીકો !!!—તશરીફ અંજબ હોતી થી અહમદકે વસીકો !!!
ફૈઓનો !!! હરાવુલકે અંતે લૌહે જબીં૦ !!!
અબ હઈ યે૦ ખુશી આમદે હુરકી શહેદીંકો !!! ૧

લો મોઅમેનો હુર લશકરે કુફફારસે નિકલા !!!—વો૦ નૂર યેહી નર હઈ, જો નારસે નિકલા !!!
યાકૂત ચમકતા હુવા કોહ સારસે[1] નિકલા !!!—દિન કુફરસે,! ચાંદ અબરસે,!! ગુલ ખારસે નિકલા !!!
યે૦ શાહે વેલાયતકી હેદાયતકા અસર હઈ !!!
હુર રાતકો ગુમરાહ થા ઇસ વકત ખિઝર હઈ !!! ૨

જન્નતમેં જહન્નમસે ખુદા લાતા હઈ હુરકો !!!—જલવા૦ હકો બાતિલકા નઝર આતા હઈ હુરકો !!!
તહસીન ખુદા અર્શપે ફરમાતા હઈ હુરકો !!!-રિઝવાંભી ચમન ખુલ્દકા દિખલાતા હઈ હુરકો !!!
હુર નામ હઈ કયૂં ? શેહકે ગોલામોંમેં તો હુર હઈ !!!
દાખિલ હઈ ગોલામોંમેં મગર નામસે હુર[2] હઈ !!! ૩

જીબરીલ સેફતે વહેયે ખુદા, ગો નહી લાયા !!!-પર હુર ભી હઈ અલ્લાહકા ભેજા હુવા આયા !!!
ગર વહેય નહીં પાઇ તો ઇલહામ હઈ પાયા !!!—વહાં સિદ્રહકા સાયા યહાં ઝહરાકા હઈ સાયા !!!
જીબરીલે અમીં યે૦ નહીં, પર સિદ્રહ નશીં હઈ !!!
રિઝવાં નહીં પર માલેકે ફિરદૌસે બરીં હઈ !!! ૪

આવાઝે મોબારિકકા હઈ ગુલ ફૌજે ખુદામેં—આમદ હઈ હરાવુલકી સેપાહે શોહદામેં
તકરીબે મોલાકાત હઈ સુલતાનો ગદામેં—હુર સિર્ફ હઈ શુક્રે કરમે રબ્બે હોદામેં
હક પુશ્તપે, બખત ઓજપે, ઇકબાલ કોમક પર
સર શાહકી તસલીમમેં, ઓર પાંઉ, ફલક પર. ૫

નાઅરા કિયા ગાઝીને કે યા હઈદરે સફદર—ઘોડેકો જો છેડા તો ખિજલ હોગઇ સરસર[3]
રૂકતા થા ઝેરા૦ પોશોંસે કોઇ વો૦ દેલાવર-બિજલી થી કે લશકરસે તડપ કર હુઇ બાહિર
ગુલ થા કે બહાદુર સેપહે શામસે નિકલા
વો૦ ઔજ સઆદતકા હોમા[4] દામસે નિકલા. ૬

---

૧ (સાર) એક જાતનું પક્ષી કાળા રંગનું હોય છે જેનો આવાઝ ઘણો મધૂર હોય છે. ૨ આઝાદ-દૂર. ૩ આંધી. ૪ એક પક્ષી છે તેનો છાંયો જેના ઉપર પડે તેને બાદશાહત મળે.

તાઇદે[1] ખુદાસે વો૦ દેલાવર નેકલ આયા–કાંટે બહોત ઉલઝે પે ગુલે તર નેકલ આયા
આબંદાકી સદ્દે ચીરકે સફદર નેકલ આયા–મૌજે તો વહીં રેહગઇ ગૌહર નેકલ આયા
શબ્બીર પોકારે મેરા યાવર નેકલ આયા
ઝુલમાતકો તઇ કરકે સેકંદર નેકલ આયા. ૭

ઇસલામકી સરહદમેં જો પોંહચે વો૦ નેકોકાર–રહવારોંપે ચારોંને રખે ખોલકે હથયાર
બસ બાંધકે હાથોંકો પોકારા હુરે દીંદાર–યા કૈદ કોશા યા શહેદીં, યા શાહે અબરાર
કિસ્તી તેરે મુજરિમકી તબાહીમેં પડી હઇ
અઇ નૂહે ગરીબાં યે હેમાયતકી ઘડી હઇ. ૮

મશહૂરે દો આલમ હઇ તેરી હિમ્મતે આલી–સાએલ તેરે દરસે કોઇ જાતા નહીં ખાલી
સર પર હઇ ગોનાહોંકી બલા ચર્ખને ડાલી–તૌબા૦ કે લિયે આયા હું અઇ ખલકકે વાલી
અનસાર નહીં કૌમ કબીલા૦ નહીં રખતા
મંઇ તેરે સેવા ઔર વસીલા૦ નહીં રખતા. ૯

મૌલા સેતમે લશકરે અઝલમસે બચાઓ–અબ ખૂહે જોનૂદે[2] અલમે ગમસે બચાઓ
આકા ગઝબે ખાલેકે આલમસે બચાઓ–અઇ માલેકે ફિરદૌસ જહન્નમસે બચાઓ
યે૦ અહલે જફા દુશમને શાહે મદની હંઇ
ઇન સબમેં હમીં પાંચ જવાં પંજતની હંઇ. ૧૦

અઇ ખલકકે સરવર તેરા અહેસાન હઇ મુઝપર–અઇ ખાસએ દાવર તેરા અહેસાન હઇ મુઝપર
અઇ સિબ્તે પયમબર તેરા અહેસાન હઇ મુઝપર–અઇ માલેકે કૌસર તેરા અહેસાન હઇ મુઝપર
ઉસ દિનભી કરમ કિબ્લએ આલમને કિયાથા
મંઇ વો૦ હું કે પાની જીસે હઝરતને દિયાથા. ૧૧

હઝરતસે જો રૂખસતકો ગોલામ આયાથા ઉસ રાત–ફરમાયાથા મૌલાને બ સદ લુત્ફો મોદારાત[3]
બાકી હઇ અગર ઝીસ્ત[4] તો ફિર હોગી મોલાકાત–અઇ મુખબરે સાદિક મુઝે ભુલી નહીં ઉસરાત
કયા વજહ ? જો આદિમપે તલત્તુફ[5] નહીં હોતા
વાઅદેમેં કરીમોંકે તખલ્લુફ[6] નહીં હોતા. ૧૨

ઇરશાદ હુવાથા મેરે રોનેપે કે ભાઇ–ફિર બાઅદે મોલાકાત ન હોએગી, જોદાઇ
હઝરતકી દોઆ બાસે યહાં તક મુઝે લાઇ–કર દિજે બંધે હાથોંકી અબ કૈદ કોશાઇ
હરચંદ ગોનાહ રેગે[7] બયાબાંસે સેવા હઇ
પર આપ હેમાયતપે જો આજાએં તો કયા હઇ. ૧૩

અલકિસ્સા કે બહાં દૂર જો કરીબ આનકે પોંહચા–આવાએ ઝમીં ગાડ દિયા નઇઝેકો એકજા
ઓર બાંધકે નઇઝેમેં એના ઘોડેકી ઉતરા–ઇમ્મામા કિયા સરસે જોદા પાંઉસે મોઝા
રૂખસારપે હાથોંસે મલા ખાકે શેફાકો
હસરતસે લગા દેખને શાહે શોહદાકો. ૧૪

---

૧ મદદ. ૨ લશકર. ૩ મદદ (ખાતર બરદારી) ૪ ઝીંદગી. ૫ મેહરબાની. ૬ વાયદાથી ઉલટું કરવું. ૭ રેતી.

ગાહી જો કૈદમ જઝબએ[1] ઉલ્ફતસે બડહાતા–યાદ આતી થી તો અપની તો પીછેકો બડહાતા
અંઆંસકો હાથોંકે એશારેસે બુલાતા–ગાહી યેહ ફૂઝાદોંકે તસવ્વુરમેં સુનાતા

કાસિમ મેરા સર કાટકે સરકારમેં લેજાઓ
અકબર મુઝે શબ્બીરકે દરબારમેં લેજાઓ. ૧૫

આકાંસે કહો હુરકે તહે તેગ બિઠાઓ–આયા હઈ ગોનાહગાર સઝા દેનેકો આઓ
દિરીં શહે મરદાંકી અદાલતકા મંગાઓ–અઈ નૂરે ખુદા નારે જહન્નમસે બચાઓ

તાઅઝીર અગર દો તો અદાલત હઈ તુમ્હારી
ઓર અફ્વ જો ફરમાઓ(તો)એનાયત હઈ તુમ્હારી. ૧૬

સાદાતકા આખનએ દિલ બંદેને તોડા–ગર સંગ પડે હુરપે કેસાસ ઉસકા હઈ થોડા
હઈ હઈ યેહ ગઝબ રોકા નબી ઝાદેકા ઘોડા–હઈ હઈ મેરે જ્યાં પએ દુનયા, તુઝે છોડા

ઇમદાદે મોહીતે[2] ગમો આફતમેં પડા હૂં
ફરયાદ !!! રહે[3] દોઝખો જન્નતમેં ખડા હૂં. ૧૭

સરકાર તેરી શાફએ મહશરકી હઈ સરકાર–ઓર ગર્મ અઝલસે તેરે બખશિશકા હઈ બાઝાર
ફિર જીન્સે ગોનાહ લેકે કિધર જાએ ગોનાહગાર–હુરસા તો ફરોશિંદા[4] હઈ ઓર તુઝસા ખરીદાર

કિસને એવઝે અફ્વ ગોનાહ મોલ લિયા હઈ
યે રૂતબએ ખાસ અપના તુઝે હકને દિયા હઈ. ૧૮

હઈરાન ખડા હૂં મઈ કહાં થા કિધર આયા–ગુમરાહ પડા ફિરતાથા, અબ રાહપર આયા
બંદેકો, ખુદા સાત તુમ્હારે નઝર આયા–ઇમાનકે ચશ્મેપે મેસાલે ખિઝર આયા

યેહ અઈશ યેહ ઇઝ્ઝત નહીં માં બાપકે ઘરમેં
ઇમાનકી દૌલત હઈ ફકત આપકે ઘરમેં. ૧૯

ફિરદોસો જહન્નમકે તૂ કાસિમકા[5] પેસર હઈ–જન્નત હઈ તેરે સિમ્ત "સકર" સૂપે ઓમર હઈ
કેહદો યેહ ગોલામ આપકા ઇસ વક્ત કિધર હઈ–શબ્બીર પોકારે મેરે દિલમેં તેરા ઘર હઈ

લે તેરી શોફારિશકો રસૂલે ઓમમ આએ
મેહમાન ખડા રેહ તેરે લેનેકો હમ આએ. ૨૦

હઝરતને સોના હુરકા જો યેહ નાલએ જાંકાહ–બુદ હાથોંકો ફઈલાકે પોકારે શહે ઝીજાહ
આ, અઈ મેરે હમદર્દો મદદગારો હવાખાહ–ભાઈ મઈ બડી દેરસે તકતાથા તેરી રાહ

ઇસતાદા[6] હઈ ક્યૂં દૂર? તરદ્દુદ તુઝે કયા હઈ ?
પેહલૂમેં જગાહ હઈ મેરે દિલમેં તેરી જા હઈ. ૨૧

ઉસ હાલમેં હો આ, કે મેરા ઘર, તેરા ઘર હઈ–માતમ કેદએ આલે પયમબર તેરા ઘર હઈ
કાશાનએ[7] બખ્તે દિલે હઈદર તેરા ઘર હઈ–જન્નતમેં મેરે ઘરકે બરાબર તેરા ઘર હઈ

ફય્યાઝ હઈ સાદેક હઈ સખી ઇબ્ને સખી હઈ
મેહમાં હમેં પ્યારા હઈ કે હમ આલે નબી હઈ. ૨૨

૧ દિલનો જોશ. ૨ ઘેરાવો. ૩ રસ્તો. ૪ વેચનાર. ૫ વહેંચણી કરનારનાં. ૬ ઉભો રહેલ (ખડા હુવા) ૭ નાનું ઝુંપડું.

ઝિંદા૦ હૈ, જો મરતા હૈ મોહબ્બતમેં હમારી સબ અજ્ર હૈ તાઅતકા એતાઅતમેં હમારી
અંફ્વો કરમો રહેમ હૈ તીનતમેં હમારી-બિગડાબી સંવર જાતા હૈ સોહબતમેં હમારી ;
દુશમનસે દિલે સાફમેં કીના નહીં રખતે
કુછ ઉસમેં કદૂરત હૈ વો૦ સીના નહીં રખતે. ૨૩
અકબરસે એશારા કિયા મેહમાનકો લાઓ-અબ્બાસસે ફરમાયા કે તુમ લેનેકો જાઓ
હૈદરકે નવાસે હૈ કિધર ? ઉનકો બોલાઓ-કાસિમસે કહા બુલકે હસન ઉસકો દિખાઓ
ઇસ ઘરકા કરમ ખલ્કમેં મશહૂર હૈ પ્યારો
મેહમાં કે લિએઆનેકા દસ્તૂર હૈ પ્યારો. ૨૪
ઇરશાદે પેદર સુનકે બડહે ગૈરતસે અકબર-હમરાહ હૂએ માહે બની હાશમે સફદર
કાસિમભી ચલે અસ્પે સઆદમસે ઉતર કર-લેનેકો પેયાદા૦ ગએ ઝેનબકે ભી દિલબર
હંસતે હૂએ નઝદીક જો વો૦ ગુલ બદન આએ
સમઝા વો૦ કે લેનેકો મેરે પંજતન આએ. ૨૫
પાંચોકે કદમ ચૂમકે બોલા વો૦ દેલાવર-શેહઝાદા૦ ગોનહગાર હૈ યે૦ બંદએ અહકર
છાતીસે લગાકર ઉસે બોલે અલીઅકબર-ઘબરા ન અતા પાશી અતાપોશ હૈ સરવર
યે૦ અંદને એનાયત હૈ કસમ હમકો ખુદાકી
આંખેં તેરી જાનિબ હૈ એમામે દોસરાકી. ૨૬
અબ્બાસને ફરમાયા કે અય હુરરે વફાદાર-તૂ ઉનકે કરમસે અભી વાકિફ નહીં ઝિનહાર
અલ્લાહકી સરકારકે હૈ માલેકો મુખ્તાર-બખ્શાએં અભી તુઝસે અગર સૌ હોં ગુનાહગાર
મુમકિન હૈ ? કે વો૦ દોસ્તકો ગૅમનાક કરેંગે
દમભરમેં ગોનાહોસે તુઝે પાક કરેંગે. ૨૭
અકબરને લેયા હાથમેં દસ્તે હુરે ઝીજાહ-અબ્બાસને ખૂદ ફકપે બોલા અલમે શાહ
કાસિમ થે બેરાદરકે બરાબર સેફતે માહ-ઝેનબકે પેસર દોનોં ચલે બેટકે હમરાહ
ફકિરામસે તાઝીરસે તાઅઝીમસે લાએ
મેહમાંકો બડી ધૂમસે તકરીમસે લાએ. ૨૮
અફસોસ તકી આઈ જો સદા ચાર તરફસે-હઝરતભી બડહે ચંદ કદમ ફોજકી સફસે
મુમતાઝ[1] હુવા હુર્રે શહે દીં કે શરફસે-લિપટા કદમે લખ્તે દિલે શાહે નજફસે
ઝરદી જો ગઇ રંગે સોરૂર[2] આગયા મુંહ પર
નાઅલૈનપે સર રખતેહી નૂર આ ગયા મુંહ પર. ૨૯
છાતીસે લગાકર ઉસે બોલે શહે વાલા-અબ ખૌફ હૈ કયા ? દિલ હૈ તેરા કયૂં તહો બાલા ?
ખાલિકને તુઝે કુફ્રકી ઝુલમતસે નેકાલા-ગફ્ફાર હૈ રાહિમ હૈ ગોનાહ બખ્શને વાલા
ખોજ ઉસકે લિયે હૈ, જો ઝુકા જાતા હૈ ભાઈ
યે૦ ઇજ્ઝ હી અલ્લાહકો ખૂશ આતા હૈ ભાઇ. ૩૦
બોલે જો બંદે બંદ હુરે બે સરોપાકે-બોલા વો૦ જરી કાંપતે હાથોંકો ઉઠાકે
સદકે તેરે અય બંદએ મકબૂલ ખુદાકે-સબ હૈ તેરે નાખુંમેં હુનર ઉકદ૦કોશાકે

૧ ઇજ્જતદાર આબરૂદાર. ૨ ખુશી

ઈસયાંકી જો દેહશત થી વો૦ બિલકુલ ગઇ મૌલા
સદકેસે તેરે, દિલકી ગેરાહ ખુલ ગઇ મૌલા. ૩૧

તૌબાં૦સે ફરાગત હુરે ગાઝીને જો પાઇ—ઉસ વકત સદા હાતેફે ગઈબીસે યે૦ આઇ મકબૂલે ખુદા હઈ જો કરે તુઝસે ભલાઈ—દી હકને ઉસે આતેશે દોઝખસે રહાઇ

બાઅંસ યે૦ બડા થા કે ન જલ્લાદોંમેં લિખ્ખા
હુરકો કલમે અફવને આઝાદોંમેં લિખ્ખા. ૩૨

શેહ બોલે કે થા રંજો તરદ્દુદમેં સહરસે—આરામ કર અબ ખોલકે હથયાર કમરસે મેહમાંને યે૦ કી અર્ઝ શહે જીન્નો બશરસે—અબ ચઈન યેહી હઈ કે લડૂં લશકરે શરસે

દમ ભરમેં દરે રહમતે ગફાર ખુલેંગે
હોજાએગી બંદ આંખ તો હથયાર ખુલેંગે. ૩૩

ખૂશ હોગયા યે૦ કેહતેહી બસ હુરરે નામદાર—બોલા કે તેરે લુતફે એનાયતકે મઈ નેસાર ઝઈનબ દરે ખેયામ પે રોતીંથી ઝારઝાર—શેહ લાએ ઉસકો ખઈમેકો દેવડહીપે એક બાર

ઝઈનબને પૂછા કૌન યે૦ અઈ ભાઈ જાન હઈ?
શેહને કહા ગરીબોંકા યે૦ મેહેમાન હઈ. ૩૪

આદાબ હુરને ઝઈનબે ગમદીદા૦કો કિયા—ઝઈનબ યે૦ બોલી ભાઇ તુઝે અજ્ર દે ખુદા મેહમાં હુવા ગરીબોંકા અહસાં કિયા બડા—બેટોંસે અબ અઝીઝ મુઝે હુર તૂ હઈ સેવા

મેહમાન જબ હુવા તૂ શહે મશ્રકઈનકા
જબ પાની પાની કરતા હઈ લશકર હોસઈનકા. ૩૫

તુઝસે બ રજએ કાઅબા મુઝે આતી હઈ હયા—મેહમાન આકે ભાઇકા મેરે તૂ હઈ હુવા દાઅવત મઈ કયા કરૂં તેરી અઈ બંદએ ખુદા—અઈ ભાઈ તીન ફાકોંસે હઈ આલે મુસ્તફા

વલ્લાહ ખઈમાગા૦મેં અજબ શોરો શઈન હઈ
પાની બગઈર મરતા હરએક નૂરે અઈન હઈ. ૩૬

શરમીંદા૦ તુઝસે ભાઈ હઈ અબ ખાહરે એમામ—ચૌથે બરસમેં શેહકી હઈ દુખ્તર સાકઈના નામ સૌ બાર એક દમમેં હુઈ ગશ વો૦ તશના કામ—મિલતા કહીં નહીં ઉસે પાનીકા એક જામ

નિકલી દહનસે હોટોંપે ઉસકી ઝબાન હઈ
આંખોંમે ઉસકી રૂહ હઈ હોટોંપે જાન હઈ. ૩૭

અહવાલ તો સાકઈનાકા ભાઈ યે૦ કુછ સોના—વલ્લાહ જો હઈ રોનેકી તુઝસે કહું મઈ ક્યા એક ઔર છે મહીનેકા શેહકા હઈ દિલરૂબા—ઉસકોબી દૂધ મુહસે અબતક નહીં મિલા

શેહ બોલે તુઝસે મુજકો બી ખિજ્લત કમાલ હઈ
અએ હુર યે૦ આલે ફાતેમા ઝહરાકા હાલ હઈ. ૩૮

ફિર રોરો હુરસે ઝઈનબે બેકસને યે૦ કહા—એક બાત તુઝસે કેહતી હઈ અબ બિન્તે મુરતઝા ઇસિ બે કસીમેં શેહકા તો મેહમાન તૂ હૂવા—હકે તેરા કોઇ મુઝસે ન લઈકિન હુવા અદા

દાઅવત ન તેરી હો સકી ખિજલત કમાલ હઈ
તૂ અફ્વ કરદે મુઝકો યે૦ મેરા સોવાલ હઈ. ૩૯

ઝઈનબને જબકે હુરસે યેં રોરો કિયા બયાં–હુર બોલા યેં ન મુંહસે કહો તુમપે મંઈ ફેદા
દાઅવત હુઈ ન, શાહને બખશી મેરી ખતા–મંઈ હૂં ગોલામ આપકા અઈ બિન્તે મુરતઝા

અબ હુકમ હો તો દશ્તમેં લડનેકો જાઉં મંઈ
દાઅવતકે બદલે નઈઝઓ શમશીર ખાઉં મંઈ. ૪૦

વાં લશકરે હકે લેકે બડહા હકકા વો૦ પ્યારા–હુર પાંઉપે ગિરનેકો ઝુકા આકે કઝારા
તબ શિમ્રે લઈં આકે બરાબર યેં પોકારા–શબ્બીર ખબરદાર યેં દુશમન હઈ તુમ્હારા

સર પાંઉંપે ઓર તેગ સરે શેહપે ધરેગા
યેં ફિઝરહી કરનેમેં તુમ્હેં કતલ કરેગા. ૪૧

ઇનસાફ કરો, પેહલે તુમ્હેં કિસને સતાયા?–યેં હુર હઈ વોહી હુર જો તુમ્હેં ઘેરકે લાયા
ઇસ વકત હઈ શીરીં સોખની કરનેકો આયા–'શબ'તેરે લિયે ઝેહરમેં ખંજર હઈ બુઝાયા

અબ્બાસસે કેહદો કે ઇસે જલ્દ હટાદેં
યેં યૂં નહીં માનેગા ઇસે આપ સઝાદેં. ૪૨

હુર સહમકે[1] મુંહ શેહકા લગા દેખને ફિર આં–આકાને કહા શિમ્રસે જન દફઅ હો શઈતાં
અલ્લાહસે ડર બિઝરકો બેહકાતા હઈ નાદાં–હુર મેરા ગલા કાટેગા કાટે નહીં તુકસાં

સમઝાતા હઈ તૂ હુરસે કેનારા કરો હટ જાઓ
નાના મેરે કેહતે હઈ ગલે ઇસકે લેપટ જાઓ. ૪૩

તબ દોડકે કદમોપે ગિરા હુરરે ખૂશ ઓકાત–મોંઝેપે મલા આંખોંકો રોકર યેં કહી બાત
હકકા કે ગોનાહગારોંકી હઈ શર્મ તેરે હાત–અદરીકની વસ્ર અફ્વમેં શરમિંદા૦ હૂં હઈહાત

શેહને કહા જબ તૂને ઇધર કસ્દ કિયા થા
મંઈનેભી, ખુદાનેભી, તુઝે બખ્શ દિયા થા. ૪૪

હુરને કહા અઈ બહરે અતા મંઈ તેરે કુરબાં–મુજરિમપે યેં શફકત યે ખતાકારપે અહસાં
અઈ રહમતે હકે તેરે કરમકા નહીં પાયાં–ઉમ્મેદ હઈ અબ યેં કે મિલે રુખસતે મઈદાં

મરનેકો રવાના સૂએ મકતલ મુઝે કીજે
ઇસ છોટેસે લશકરકા હરાવુલ મુઝે કીજે. ૪૫

શેહને કહા ફુરકત તેરી ક્યૂંકર હો ગવારા?–દમ લે અભી એક લેહઝા કે મેહમાં હઈ હમારા
કી અર્ઝ કે મોલા નહીં અબ સબ્રકા યારા–હૂરેં મુઝે કરતી હઈ બોલાનેકા એશારા

પાનીપે ન રગબત હઈ ન ખાનેકી ખૂશી હઈ
અબતો મુઝે ફિરદોસ કે જાનેકી ખૂશી હઈ. ૪૬

રુખસત હુવા જબ સિબ્તે નબીસે હુરે જરાર–ચૂમે કદમે શાહ ફિરા ગિર્દ કઈ બાર
તસલીમ જો કી ઝુકકે તો રોએ શહે અબરાર–ફરમાયા ખુદા હાફિઝો નાસિર મેરે ગમખાર

દુનયાકે સદોંમેં તેરા નામ હો ભાઈ
ઉકબામેં તુઝે રાહતો આરામ હો ભાઈ. ૪૭

ખાલિકે અલમે સદમઓ આફતસે બચાએ–યા રબ દો જહાં કબ્રકી વહશતસે બચાએ
ગફ્ફાર ગોનાહ હોલે કેયામતસે બચાએ–હાફિઝ તુઝે આહનકી જરાહતસે[2] બચાએ

૧ ડરથી બીકથી. ૨ ઝખમથી.

ધર ગુંહદમેં હાથ આએ યહાંસે જો સફર હો
યે૦ આજકી મનઝિલ તુઝે રાહુંતસે બસર હો. ૪૮

હુંર ઘોડેપે બઈઠા તો કહા યે૦ શહેદીંસે-તુમ ચાહો જીસે અંર્શપે લેજાઓ ઝમીંસે
આયા જો દરે ખૈમેપે વો૦ રાહે યકીંસે-જારૂબ દી પલકોંસે કિયા સિજદા૦ જબીંસે
હુંરકા દરે સાદાતપે કામિલ હુવા રૂતબા
સલમાનકા જીબરીલકા હાંસિલ હુવા રૂતબા. ૪૯

કી હદયોંકી કિસ્તી હરમે શાહને તય્યાંર-ખૂંશ હોકે સોકઈનાને દીએ ગૌહરે શહવાર
ખૈલખાલ[1] લે આઈ વહીં કુલસૂમે ખુંશ અતવાર-કિસ્તીપે રેદા ડાલદી ઝઈનબને ભી એકબાર
ફિઝ્ઝાંસે કહા તોહુંફા યે૦ હુંરકે લીયે લેજા
કેહના મેરે હુંરસે કે ગરીબોંને હઈ ભેજા. ૫૦

કિસ્તી લીએ મેહમાંકે હોઝૂર આઇ વો૦ ખૈશઝાત-હુંરબોલા કે યે૦કયા હઈ?કહા તોહુંફએ સાદાત
ઝઈનબને ભી દરવાઝેપે આકર યે૦ કહી બાત-ભાઇ ન તવાઝોઅ તેરી કુછ હો સકી હઈહાત
ઘડાં લોકે ફલકને હમેં નાદાર કિયા હઈ
ઇસ વકંત જો મૌજૂદ થા વો૦ ભેજ દિયા હઈ. ૫૧

હુંરને કહા અઈ કિબ્લએ અરબાબે સખાવત-ચાદરકે એવઝ તો મુઝે દો હુંલ્લએ જન્નત
ગૌહરકે બદલ આબરૂએ રોઝે કેયામત-ખૈલખાલકી હાંજત નહીં જુઝ હુંલકએ બઈઅત
ખાનેકી જગા તોશએ રાહે અહુંદી દો
પાનીકે એવઝ આબે હુંયાતે અબદી દો. ૫૨

ઝઈનબકી સખાવત કહું યા હુંરકી તમન્ના !!!-ઉલફતથી બહમ માદરો ફરઝંદકી પઈદા !!!
હુંર નાઝસે કેહતા થા યે૦ દરજા૦ દો, વો૦ દરજા !!!-વો૦ કેહતીથી યે૦ભી દિયા વો૦ભી તુઝે બખ્શા !!!
ગુંલ થા કે સખી ફાતેમા કે બેટીકો પાકર !!!
કયા લૂટમેં હુંર આજ પડા હઈ !!! ઇધર આકર !!! ૫૩

યે૦ કેહકે ચલા હુંર તો બહન શેહકી પોકારી-કુછ મુઝસેભી કેહતા હુવા જા તૂ ઃપએ યારી
હુંર બોલા કે તનહાઇકા ગૈમ દિલપે હઈ તારી-ઉસ ફૌજમેં ગો માદરો ઝવજા૦ હઈ હમારી
પર બેકસો નાદાર હઈ યે૦ અહલે વફા હઈ
અબ આપ જો રાઝી હઈ તો માં હુંરકી ખફા હઈ. ૫૪

મુરદેપે ભી મેરે વો૦ નહીં આએગી હાંશા-પર આપ સલામત રહેં પરવા હઈ મુઝે કયા?
લાશા મેરા આએ તો કનીઝોંસે યે૦ કેહના-માતમ મેરે લાશેપે કરેં બાંધકે હુંલકા
મશહૂર ન બેકસ યે૦ ગોલામ આપકા હોગા
ઇઝ્ઝત મેરી બડહ જાએગી નામ આપકા હોગા. ૫૫

ગુંસ્સે હુઇ શફકંતકે સબબ દુખ્તરે ઝહરા-ફરમાયા કે અઈ હુંર હમેં બે દર્દ તૂ સમઝા?
હઈ લોડીયોંકે રોનેકા દસ્તૂર ભલા કયા!-તેરે લીયે સઈદાનયાં સર પીટેંગી અપના
અઈ હુંર તુઝે મરનેપે યે૦ અહુંવાલ ખુલેંગે
લાશેપે તેરે, ફાતેમા૦ કે બાલ ખુલેંગે. ૫૬

1 પગની ગુજરી.

હઈ ફાતેમાકે છોટે બડોં પર તેરા અહેંસાં—કુલસૂમ સર અપના કરેગી લાશપે ઉરયાં
હુરાને જીનાં હોંગી, તેરે મુરદેપે કુરબાં—ફાડેગી સોકઈના મેરી નનૌસા ગિરેબાં
તા અંર્શે બરીં નાલએ સાદાત ઉઠેગા
અસગંરકા ભી માતમમેં તેરે, હાથ ઉઠેગા. ૫૭

મુંહ અપના તેરે ખૂંસે શોહાબા૦ કરેંગે લાલ—અંબાસ હેલાયેંગે તેરે લાશપે રૂમાલ
પૂંછેગા લહૂ ઝખ્મોંસે ખૂંદ ફાતેમા૦કા લાલ—પીટેંગે હરમ ખઈમેમેં સબ ખોલે હુએ બાલ
મંઈ રોઉંગી ઓર શાહે ઓમમ રોએંગે તુજકો
ઝહરાકી નેદા આઈ કે હમ રોએંગે તુજકો. ૫૮

યે૦ સુનકે ફિરા ગિર્દે શહેદીં હુરે દીંદાર—કી આખેરી તસલીમ તો રોએ શાહે અબરાર
ઘોડેકો વો૦ ચમકાકે ગયા રનમેં જો એક બાર—નાઅંરા૦ કિયા ગાઝીને કે અઈ લશકરે કુફીંર
શેહ મુઝસે મિલે મંઈ શહે વાલાસે મિલા હૂં
કતરા૦ થા સો અબ નૂરકે દરયાસે મિલા હૂં. ૫૯

મંઈ હૂં વોહી હુર, મુઝસે લડે અબ સેપહે શામ—ઘબરાકે પોકારા ઓમરે સાઅંદ બદ અંજામ
બદનામ હુવા ખલ્કમેં વો૦ તૂને કિયા કામ—આયા હઈ તેહી દસ્ત ન ખિલઅંત હઈ ન અનઆંમ
રહતા હોગા તો, હમ દોલતે દુનયા તુઝે દેંગે
જો પાનીકો મોહતાજ હંઈ વો૦ કયા તુઝે દેંગે? ૬૦

ગુસ્સેસે કહા હુરને કે અઈ સરકશો બે પીરે—બદનામ વો૦ ઝાલિમ હઈ જો હઈ દુશમને શબ્બીર
હઈ બહરે કરમ ખલ્કમેં વો૦ સાહેબે તોકીર—અનઆંમ યે૦ પાયા, કે મિલી ખુલ્દકી જાગીર
તૂ અંકલસે ખાલી હઈ જો યે૦ બે ખબરી હઈ
ઇમાનકી દૌલત મેરે દામનમેં ભરી હઈ. ૬૧

બેકસકી તરફ હૂં યે૦ શોજાઅંતકા હઈ દસ્તૂર—ઇલઝામ મુઝે દે કોઇ યે૦ અંકલસે હઈ દૂર
તાઅંરીફ કરેંગે મેરી જીન્નો, મલકો, હુરે—હર મજલેસો, મહફિલમેં, રહેગા મેરા મઝકૂર
દો લાખમેં અઈસી ન કિસી ઓરને કદ કી
હુરને ફકત એક બંદએ બેકસકી મદદ કી. ૬૨

જાતા ન અગર વહાં તો યે૦ રૂતબા મુઝે મિલતા?—બે રાહનોમા ખુલ્દકા રસ્તા મુઝે મિલતા?
કંસ્રે એરમો, સાયએ તૂબા, મુઝે મિલતા?—સબ એક તરફ, ઇસ તરહકા આકા મુઝે મિલતા?
ટુકડે હોં તો કોજે શહે નામીસે ન નિકલૂં
દોઝખમેં ભી ડાલેં તો ગોલામીસે ન નિકલૂં. ૬૩

ઇઝા હો કે રાહત હો ફરાગત હોં કે ફાકા—ઇસ ધૂપમેં હો પ્યાસકી શિદ્દત કે એશાકા
ઇન હાથોંકો હઈ શાહકે દામનસે એલાકા—મુખ્તાર વોહી ઓર વોહી સાહેબ વોહી આકા
વો૦ માલેકે સરકારે ખુદાએ દોજહાં હંઈ
દુનયા હો કે ઉકબા, વોહી યહાં હંઈ વોહી વહાં હઈ. ૬૪

ફી હઈ મુઝે આકાને યે૦ દૌલત કે ગની હૂં—આમાદએ જાં દાદની વસ્ફે શેકની હૂં
ગંમખાંરે દિલો જાને રસૂલે મદની હૂં—તૂ દોસ્ત શયાતીંકા હઈ મંઈ પંજતની હૂં

હર હાલમેં જલવા૦ હૈંકા બાતિલકા જોદા હઈ
શઈતાં તેરી ગરદનપે, મેરે સરપે ખુદા હઈ. ૬૫

હઈ સબપે હોવઈદા મેરી નેકી તેરી ઝિશ્તી[1]–મઈ હૂં તો હોસઈની હૂં, જો તૂ હઈ તો કૉનિશ્તી[2]
શપ્બીરકા દુશમન સકરી[3], દોસ્ત એહિશ્તી–મઈ જીસપે હૂં અસવાર વો૦ હઈ નૂહકી કિશ્તી
હાકિમકી ન પરવા૦ ન તેરી ફોજકા ડર હઈ
તૂફાંકા ન ખતરા૦ હઈ ન કુછ મૌજકા ડર હઈ. ૬૬

હઈ તુઝકો ફર દિયા તમએ દુન્યવીને કોર[4]–ખુલજાએગા ગરૂરો તકબ્બુર મયાને ગોર
હોએગા પાસ ગઈરે નદામત ન ઝર ન ઝોર–પાસે નમક ન કરનેકા મેરે અબસ[5] હઈ શોર
અબ કયા બ રોઝ પુરસિશે આઅમાલ દેખીયે
મેરાભી રૂતબા, અપનાભી તૂ હાલ દેખીયે. ૬૭

યે૦ સુનતેહી ઓમરને કિયા ફોજસે એતાબ–હાં પેહલે મારડાલો ઇસે ઘેરકર શેતાબ[6]
ચમકાકે ફુરને ઘોડેકો અપને દિયા જવાબ–તુહી નેકલકે મુઝસે લડ અઈ ખાનમાં ખરાબ
તા દેખેં યે૦ભી તેગેં જો મુઝ પર બિગડતે હઈ
શપ્બીરકે ગોલામ ભી કિસ તરહ લડતે હઈ. ૬૮

યે૦ કેહકે હુમલાવર હુવા જૂં શેરે ખશમનાક–કિતનોંકો મારા ખોફસે કિતને હુએ હલાક
ઝખ્મી હો લોટને લગે કિતને હુએ બખાક–કિતને જો તીર મારતેથે ઉનકો તાક તાક
વો૦ મુઝતરિબ થે ખોફસે યે૦ અપની જાનોંકે
દેહશતસે ખિંચ ન સકતેથે ચિલ્લે કમાનોંકે. ૬૯

જીત ફર્કે[7] તેગ આઈ વો૦ ગરદનસે જોદા થા–થા તન જો અલગ સરસે તો સર તનસે જોદા થા
સીના મએ ચાર આઇના જોશનસે[8] જોદા થા–તોસન[9] થા જોદા ઉસસે વો૦ તોસનસે જોદા થા
રોકે હુએ થી ફોજ વો૦ ગો ભાગ ચલે થે
કયા બચતે !!! કે ગિરતી હુઈ બિજલી કે તલેથે. ૭૦

ગુલ થા કે શોજાઅતકા ધની કેહતે હઈ ઇસકો–તલવાર યે૦ હઈ તેગ ઝની કેહતે હઈ ઇસકો
દિલ તોડદિએ સફ શેકની કેહતે હઈ ઇસકો–શશદર હઈ પરે પંજતની કેહતે હઈ ઇસકો
હરદરકે મોહિબ્બોંમેં નયા રંગ હઈ ઇસકા
જો રાકેઓ મરકબ હઈ વો૦ ચૌરંગ હઈ ઇસકા. ૭૧

બે સર નઝર આયા વો૦ જીસેં પાગઈ શમશીર–દમભરમેં લહૂ ખાકપે બરસા ગઈ શમશીર
ચમકી તો ઉધર ઓર ઇધર આ ગઈ શમશીર–કયા મુંહ થા !!! કે ફોલાદકો ભી ખાગઈ શમશીર
સિક્કા થા હરએક દિલપે અજબ ઝર્બ પડી થી
પુરઝે કિયા ઉસકો ભી ઝેરા૦ લાખ કડી થી. ૭૨

જો દુશમને દીં થા ઉસે પેહચાનતી થી વોહ–મિગફરકો[10] હોબાબે[11] લબે જૂ જાનતીથી વોહ
ચાર આઇનેઓ ખૂદકો[12] કબ જાનતીથી વોહ–હર વારમેં જોશનકા જેગર જાનતી થી વોહ

---

૧ બુરાઈ બદી. ૨ બુતપરસ્ત કીંવા આતીશ પરસ્ત (મુશરીક) ૩ જહન્નમી. ૪ અંધ. ૫ નકામુ
૬ જલદી. ૭ માથા ઉપર ૮ બખતર. ૯ ઘોડા. ૧૦ લોખંડી ટોપી. ૧૧ પરપોટા. ૧૨ લોઢાની ટોપી

અઝદર[1] થા!!!કે તલવારથી!!!દમ થા!!!કે સેતમ થા!!!
તાબી[2] થી!!!કે ધર મૌતકા પાનીથા!!!કે સેતમ થા!!! ૭૩

રૂકતીથી ન બખ્તરપે ન મિગફર ન સેપર[3] પર–કોહસારપે[4] આહનપે[5] શજર[6] પર ન હજર[7] પર
ઘોડેપે ન ઝીં પર ન ઝેરા૦ પર ન કમર પર–ગરદનપે ન સીનેપે ન સાઈદ[8] ન જેગર પર
વો૦ સફ્ લેશ્કના મરહબો[9] અન્તરપે[10] ન રૂકતી
ચાર આઇના ક્યા!!! સદ્દે[11] સેકંદરપે[12] ન રૂકતી. ૭૪

એ હાલ ચંદ્ર હેલકે મારે નઝર આએ–જો ઘાટપે થે ગોર કેનારે નઝર આએ
જબ સનસે ચલી સાફ શરારે નઝર આએ–જોહર કભી ચમકે તો સેતારે નઝર આએ
ઉસ તેગકા ફલ ખાકે ચંદ્ર ખુંમે તપાં થે
જબ સામને તેગ આગઈ સબ ફૂલ ખેઝાં થે. ૭૫

ગાહ હલ્કકે નઝદીક કભી દિલકે બરાબર–પાનીમેં અસર ઝેહરે હલાહિલકે[13] બરાબર
રનમેં કોઇ ઝખમી કોઇ સાહિલકે બરાબર–બિસમિલ[14] ભી નઝર આતા થા બિસમિલકે બરાબર
સર પર થી વો૦ જબ તક કે ચંદ્ર રાહે અદમ લે
ક્યા દખ્લ!!!જો એદમ લિયે દમભર કહીં દમ લે. ૭૬

જબ પસ્ત હુવા હોસલા કુફફારકા સારા–જુઝ મકરો ફરેબ ઓર ન કુછ હો સકા ચારા
એક ગૌલ સૂએ ખેમએ શેહ આકે પોકારા–અઈ શિમ્ર મોબારિક હો કે શપ્બીરકો મારા
ઉસકો સરે ઝયનબકી રેદા લેની હો આએ
ઇસ ખેમેમેં અબ આગ ઉસે દેની હો આએ. ૭૭

ખેમેકો જલાદો દોહોલે ફતેહ બજાઓ–અબ્બાસ ઓર અકબરકે લિયે બેડયાં લાઓ
મુખ્તાર હો સર કાટો કે ઝંજીર પેન્હાઓ–ચાહો જહાં સાદાતકા સર નંગે ફેરાઓ
લો દેખો યે૦ નઈઝેપે સરે શાહે ઝમન હઈ
વો૦ ભાઈકે લાશેપે પડા ગૈશમેં બહન હઈ. ૭૮

એદાદકા યે વકત હઈ હિમ્મતકો ન હારો–સઈદાનવાં એ વારસી અબ હોગઇ યારો
જો લુટકી રખતે થે હવસ ઉનકો પોકારો–અસગરકી ભી સબ હંસલેયાં મિન્નતકી ઉતારો
ઇસ વક્ત બની ફાતેમા આફતમેં પડે હઈ
હમ બીચમેં ઘેરે હુએ શેરોંકા ખડે હઈ. ૭૯

ઉસ ગૌલકા તો આહ યે૦ આવાઝ સોનાના–એક દફઅ વો૦ સબ ફૌજકા નક્કારા બજાના
ઓર હુરકા વો૦ ઘબરાકે ઉધર મુંહકો ફેરાના–બસ મુંહકો ફેરાના કે સેનાં પુશ્તપે ખાના

---

૧ અજગર. ૨ કલ્યાગરી. ૩ ઢાલ. ૪ સખત પહાડ ઉપર. ૫ લોઢાની ઉપર. ૬ ઝાડ ૭ પથ્થર. ૮ બાઝુ. ૯–૧૦ તે બેઉ પહેલવાનો થઇ ગયેલા છે. ૧૧ કિલ્લો. ૧૨ રૂમનો એક મોટો બાદશાહ થઈ ગયેલ છે. ૧૩ નામ એક ઝેહરે કાતીલનું કે જેના ખાવાથી કોઈ પણ દવાથી સારૂ થતું નથી અને તોહફતુલ મોઅમેનીનમાં લખે છે કે તે એક પહાડનું નામ છે જે કે ચીનની હદમાં આવેલો છે તેના ઉપર એક ઝાડ થાય છે જેની જડ છે તે ઝેહરે કાતીલ છે. ૧૪ ઝખમી ઘાયલ.

ગુંલ ઉઠ્ઠા વો૦ મારા વો૦ લગી બરછી કંઝાકી
હુંર બોલા વેગાં કી ? અરે મલઉનોં દગાંકી !!! ૮૦

આકાંકો પોકારા મદદી હુંકંકે ફેદાઇ-બે સાખ્તા દાંડે શહે દીં તાબ ન આઇ
ઝઈનબને કહા મંઈભી ચલૂં લાશપે ? ભાઇ-શેહ બોલે અભી ઠહરો યદુલ્લાંહકી જાઈ
તબ જાઇયો તુમ ખાક ઉડાતી હુઇ સર પર
જબ બરછી લગેગી અંલીઅકબર કે જેગર પર. ૮૧

અલકિસ્સાં ઓદા લાએ ઉસે ગોદમેં આકા-દામનસે ગોબાર ઉસકે રૂખે પાકકા પૂંછા
ઓર માતમે હુંર ગાજે ઔંદાને કિયા બરપા-ઉરયાન કિયા કાંસિમો અકબરને સર અપના
ખૂંને જેગર આંખોંસે બહાને લગે અંબ્બાંસ
દામાને અંલમ મુંહપે હેલાને લગે અંબ્બાંસ. ૮૨

નાગાહ શહેદીંસે કહા હુંરને યે૦ રોકર-જીતને હંઈ અંઝીઝ આપકે અઈ સિબ્તે પયમબર
કેહદો મેરે બાલીંપે ખડે હોં વો૦ બરાબર-હુંસરત હઈ ફિરૂં લોટતા એક એકકે કંદમ પર
શેહને કહા મેહમાન તેરા ધ્યાન કિધર હઈ
ઝાનૂએ હોસઈન ઇબ્ને અંલી પર તેરા સર હઈ. ૮૩

હુંરને. કહા મૌલા મંઈ નેહાયત હૂં ગોનાહગાર-વો૦ જીન્સ નહીં પાસ જો હો કાંબેલે બાઝાર
ઇસયાંકે સેવા પાસ નહીં કુછ મેરે ઝીનહાર-તારી હઈ યે૦ દેહશત કે લરઝતા હઈ તને ઝાર
દમ તનસે કોઈ દમમેં હુવા હોએગા મૌલા !!!
ધડકા હઈ કે અબ કંબ્રમેં કયા હોએગા મૌલા!!! ૮૪

જીસકો કભી દેખા નહીં દરપેશ હઈ વો૦ રાહ !!!-તારીકીઓ તનહાઇઓ ઇઝાએ ફેશાર આહ !!!
મંઈ તો કભી મુંહ ઢાંપકે સોયા નહીં યાશાહ !!-વો૦તંગ મકાં ઓર કફન "અલઅંઝમતો લિલ્લાહ"!!!
મુશકિલમેં કોઇ પૂછને વાલા ભી ન હોગા !!!
અંધેર તો યે૦ હઈ કે ઓજાલા ભી ન હોગા !!! ૮૫

હઈ પુરશિશે આઅંમાલકા ડર યા શહે દિલગીર-હો જાએગા હર અંઝવે બદન શાહેદે તકંસીર
ખૂદ હાથ કહેગા કે યે૦ હઈ કાંબેલે તાઅંઝીર-પકડીથી લગામે ફરસે હંઝરતે શબ્બીર
બે દસ્તકો, ઉસ દસ્તો દરાઝીકી સઝા દો
સય્યંદકો સતાયા ઉસે દોઝખમેં જલાદો. ૮૬

ફરમાને લગે રોકે શહે બેકસો બેઆસ-લાઝિમ નહીં અલ્લાંહકી રહંમતસે કભી યાસ
તૂ કબ હઈ તેહીદસ્ત અંબસ હઈ તુઝે વસવાસ-અઈ હુરરે જરી જીન્સે શહાદત હઈ તેરે પાસ
ઓર ઇસકે સેવા મેરી મોહંબ્બત હઈ તો કયા હઈ !!!
વો૦ જીન્સ હઈ ખૂદ જીસકા ખંરીદાર ખુંદા હઈ !!! ૮૭

મુંહ ઢાંપકે જબ સોએગા તૂ કંબ્રકે અંદર-જન્નંતકે દરીચોંસે હવા આએગી ફરફર
તુરબતમેં યે૦ આરામ મિલેગા કે બેરાદર-તૂ ભૂલેગા આસૂદગીએ દામને માદર
હોગા એવઝે શમ્અં વહાં નૂર સેરહાને
પેહલૂમેં મલક હોએંગે ઓર હૂંર સેરહાને. ૮૮

કયૂં નઝઅંમેં થર્રાંતા હઈ તૂં ? અઈ મેરે ગંમખ્બાર-હંસયાં હંઈ ઝેયાદા૦ તેરે, યા રહંમતે ગંફ્ફાર ?
હંઈ દરકે સબબ કુછ તુઝે ખંતરા નહીં ઝિનહાર-હમ કંબ્રકી મુશકિલમેં ભી હોએંગે મદદગાર

કી, તૌબા, ગોનાહ અંફ્વ હુએ પાક ચલા હઈ
પીક આયાથા ઓર પાક સૂએ ખાંક ચલા હઈ. ૮૯

તારીકીઆ, તનહાઇઆ, અંદૂહો, મોસીબત–દામાંદગીઆ, બેકસીઆ, હંસરતો, ગુંરબત
મીઝાનો, સેરાનો, લહંદો, હોલે કેયામત–ઉન સબમેં કરેંગે હમાં શીઓંકી હેમાયત

કોંનઈનકે માલિક હંઈ મદદગારે ઓમમ હંઈ
આઝારમેં હમ, કંબ્રમેં હમ, નઝઅંમેં હમ હંઈ. ૯૦

હમ હોંગે, જહાં, હોંગે વહીં, દોસ્ત હમારે-રોશન હઈ કે હંઈ ચાંદકે હમરાહ સેતારે
પ્યારે જો હમેં હંઈ, તો ખુદાકોભી હંઈ પ્યારે–જબ હમ હૂએ હામી તો ગોનાહ અંફ્વ હંઈ સારે
જો શીઆ કે દુનયામેં ગોનાહગાર મરેંગે
હમ અપને સવાબોંમેં શરીક ઉનકો કરેંગે. ૯૧

પુરશિશકે લિયે કંબ્રમેં આએંગે મલક જબ-કેહ દીજીયો ભાઈ કે હઈ “અલાહ” મેરા રબ
“કાઅંબા”મેરા કિબલા હઈ ઉસે જાનતે હંઈ સબ–“કુંરઆં”હઈ કેતાબ અપની તઅમ્મુલહઈ મુઝે કબ
ઉમ્મંત હૂં “મોહંમ્મંદકી” વો૦ સરવર હઈ હમારા
મુખ્તાર હઈ માલિકહઈ “પયમબર” હઈ હમારા. ૯૨

બાઅંદ ઉસકે “એમામતમે” સોબ્બંન હોગા મોકંર્રર–કહીયો કે “અલી”હઈ મેરા હાદી મેરા રાહબર
અહંમદકા “એલાફસ્લ” વસી તોહરો અતહર–બાઅંદ ઉનકે એમામે દો જહાં હંઝરતે “શપ્પંર”
જબ પૂછે કે હાદીએ સુવુમ કૌન વલી હઈ ?
કેહના કે વો૦ મઝલૂમ“હોસઈન”ઇબ્ને અંલી હઈ!!! ૯૩

બાઅંદ ઉસકે તો હૂરેં હંઈ બસ ઓર ખુંલ્દકીહઈ સઈર–દોઝખહઈ ઉન્હીંકે લિયે હમસેહઈ જીન્હેંબઈર
તૂ દોસ્ત હઈ કુછ તુઝકો સમઝતે નહીં હમ ગંઈર–આવાઝે અંલી આઈ કે હઈ ખાતેમા બિલ ખંઈર
જબ તુઝકો નકીરઈન જગાએંગે લહંદમેં
મેહમાન ન ઘબરા, કે હમ આએંગે લહંદમેં. ૯૪

સુઝદા૦ યે૦ દમે નઝઅં દેલાવરને જો પાયા–કંદમોંપે વો૦ આકાકે યે૦ લોટા કે ગંશ આયા
મરતે હુએ, અંગુશ્તે શહાદતકો ઓઠાયા–પઢહને લગા“યાસી...ન” યદુલ્લાહકા જાયા
જન્નંતકે ગોલિસ્તાંકા મોસાફિર હુવા ગાઝી
સુરા૦ ન હુવા ખંત્મ કે આખિર હુવા ગાઝી. ૯૫

લાશ ઉસકી દરે ખંઈમેપે લાએ શહે અબરાર-ચિલ્લાએ કે લો કંત્લ હુવા હુંરરે* વફાદાર
સઈદાનેયોંને બાલ પરેશાં કિયે એકબાર–ગુંલ પડગયા હઈ હઈ શહે બેકસકે મદદગાર
સર પીટકે બેટી અસદુલ્લાહકી રોઇ
ભાઈ ઉસે કેહ કેહકે બહન શાહકી રોઈ. ૯૬

“મુનિસ”યે૦મોરક્કાઅં હઈ, કે હઈ મરસેયએ હુંર-ખિંચી હઈ હરએક બંદમેં તસવીરે તસવ્વુંર
દેખે નહીં તો હાલ કિસી સિલ્કમેં યે૦ દુર–ઇસ નઝમપે હઈ ઉક્દે સોરય્યાંકો તહંય્યુર
ગર મોતેયોંસે મુંહ તેરા ભરદેં તો યે૦ કમ હઈ
હાં !!! ઇસ તેરી મેહંનતકા સેલા કંસ્સે એરમ હઈ!!! ૯૭

* જાણવું જોઇએ કે આપનું નામ મોબારિક “ હુર ઇબને યઝીદ રેયાહી ” મશહુર છે જેમણે રસ્તામાં હઝરત એમામ હોસયન અ૦ ને રોક્યા હતા અને સવેરની પેહલે શહીદ થઈને હુરાનુલ મશહુર થયા અને બીજી કેતાબોમાં તેમનું નામ “ અલી ” ઓ જનાબ “ ઈહલીશ્ચીન ” મકાને “ બકર ” લખેલ છે અને તેવણ (૮૨) બ્યાશી માણસોને કતલ કરી છેવટે શહીદ થયા તેમના કાતીલ (ખૂની)નું નામ “ અય્યૂબ બરીજ ” જેતા ઉલઅયૂનમાં લખેલ છે અને બીજી જગ્યે રશાદમાં “યઝીદ ઇબને સુફયાન ” લખેલ છે.

મજલિસ આઠવીં ફરઝંદાને જનાબે ઝયનબ અ-લયહસ્સલામ ("ઔનો મોહમ્મદ" અ.) ઓર જનાબે કાસિમ અ. ઓર હઝરતે અબ્બાસ અલમ બરદાર અ. ઓર હમ શબીહે પયગમબર જનાબે અલી અકબર અલયહિસ્સલામકી શહાદતકે બયાનમેં.

મરસેયા પેહલા ફરઝંદાને જનાબે ઝયનબ અ (ઔનો મોહમ્મદ. અ.) કે બયાનમેં.

જબ હુરકો મિલા ખિલઅતે પૂર ખૂંને શહાદત-જન્નતમેં ગયા રાયેઝ ગુલગૂને શહાદત
મસતૂજબે[1] રહમત થા વો૦ મફતૂને[2] શહાદત-જાં ભેચકે પાયા દરે મકનૂને[3] શહાદત
બે સર દિયે હરગીઝ યે૦ મોહિમ સર નહીં હોતી
હાથ આઇ વો૦ દૌલત જો મોયસ્સર નહીં હોતી. ૧

યે૦ મરતબા,૦ બે શુક્ર ગોઝારી નહીં હોતા-યે૦ ઔજ, બજુઝ રહમતે બારી નહીં હોતા
બે ફૈઝ, યે૦ ચશમા કભી જારી નહીં હોતા-કમ કદ્રકા પલ્લા કભી ભારી નહીં હોતા
રાહતભી ઓઠાઇ હૈ, જબ આઝાર મિલે હૈં
ગવ્વાઝકો[4] અકસર દુરે શહવાર મિલે હૈં. ૨

ગુલથા કે યે અચ્છોંકી રેફાકતકા સમર હૈ-જન્નત ગુલે ઝહરાકી મોહબ્બતકા સમર હૈ
ઇમાન ફકત નખ્લે વેલાયતકા સમર હૈ-સર સબ્ઝએ હુર, બાગે રેયાઝતકા સમર હૈ
મૌલા જીસે ચાહે વો૦ ગોનાહોંસે બરી હો!!!
ખેતી યે૦ હરાવુલકી હૈ ક્યુંકર ન બરી હો!!! ૩

એક જા થે હુરો શિમ્ર,યે૦ આલમમેં હૈ મશહૂર-કયા શાને ખુદા હૈ કે!!! યે૦મગફૂર!!!વો૦મકહૂર!!!
વો૦હોતા હૈ, જો હોતા હૈ અલ્લાહકો મનઝૂર-ઇનસાંન રહે હકકી તરફ અપને બ મકદૂર
દૌલતકો ન હશમતકો ન આરામકો દેખે
આંખેં વોહી રખતા હૈ, જો અંજામકો દેખે. ૪

અલ્લાહકે મહબૂબકે દરબારમેં પોહચા-સર દેકે યદુલ્લાહકી સરકારમેં પોહચા
બે રંજો ખિલશ[5]ગુલશને બે ખારકો પોહચા-વો૦નારમેં!!!યે૦ ખુલ્દકે ગુલઝારમેં પોહચા!!!

---

૧ વાજબ કરનાર. ૨ ફીતનામાં કિંવા ફસાદમાં નાખેલ. ૩ છુપાવેલ. ૪ ડુબકી મારનારને.
૫ ચુબી જવું-ભોંકઈ જવું.

માલિકને લેયા ઉસ્કો !!! ઉસે શાહે અંરબને !!!
રહૅમતને ઇસે ઘેરલિયા !!! ઉસકો ગંઝબને !!! ૫

રોયા ઉસે ઝહરાકા પેસર વાહરે કિસમત !!!–ઝાનએ હોસઈન!!! ઓર વો૦સર!!!વાહરે કિસમત!!!
તૂબાકે તલે ઉંલ્દમેં ઘર વાહરે કિસમત !!!–દુનયાસે યે૦ રાહંતકા સફર વાહરે કિસમત !!!
ક્યા જલ્દ ગયા સૂએ એરમ દારે ફનાસે !!!
સૂખાં જો પસીનાભી તો જનૅંતકી હવાસે !!! ૬

અબ ય્હાંસે રકંમ કરતા હઈ યું રાવીએ સાદિકં–જબ કંત્લ હુવા હુંસા મદદગારે મોવાફિકં
ફિર ફોજપે ભરસાને લગે તીર મોનાફિકં–મરજાનપે એક દિલ હૂએ સબ શાહકે આંશિકં
એક એકસે પેહલે થા ખરીદાર અજલકા
સર કટ રહેથે ગર્મથા બાઝાર અજલકા. ૭

ઝખ્મોકો અંતાએ સમદી જાનતેથે વોહ–આઝારકો લુત્ફે અહૅદી જાનતેથે વોહ
જીનેકો મોકંદરકી બદી જાનતેથે વોહ–મરનેકો હંયાતે અબદી જાનતેથે વોહ
સૂખે હૂએ હોટોંપે મોહંમ્મદકી સના થી
દો રોઝકી પ્યાસ ઉનકે લિએ આબે બકાં થી. ૮

કુંરબાન તવલાંએ હંબીબ ઇબ્ને મોઝાહિર !!!–યકસાં સેફતે મેહરે મોબીં બાતેનો ઝાહિર !!!
હંસયાંસે બરી ! તયંબો !! પાકીઝઓ !!! તાહિર!!!–જાંબાંઝે જહાં ! દીદએ ફન !! જંગસે માહિર !!!
સર હિલતાથા પીરીસે ! કંદે રાસ્તમેં ખમ થા !!!
ઉસપરભી કુછ આગેહી જવાનોંસે કંદમ થા !!! ૯

રાઅંશા થા કે કાબૂમેં ન થે દસ્તે નેકોકાર–પર એકમેં મોહંકમ થી સેપર એકમેં તલવાર
જબ શેહકી તરફ તીર લગાતેથે સેતમગાર–યે૦ બડહકે ઉસે રોકતેથે સીનેપે હરબાર
"ભાઇ મેરે પાસ આઓ"યે૦ ફરમાતેથે હંઝરત
જબ તીર ઉન્હેં લગતાથા(તો)તડપ જાતેથે હંઝરત. ૧૦

જબ અર્ઈસે રફીકોંકા* પરા હો ગયા ખાલી–ભરતાથા દમે સર્દ વો૦ કૌનૈનકા વાલી
ફિર થા કોઈ મૌલાકા ન હમદમ ન મવાલી–લાશોંકો લગાતેથે ગલે સરવરે આંલી

---

* જાણવું જોઇએ કે તમામ અસહાબોની બાઅદ શોહદાએ બની ફાતેમા અને બની હાશિમ અલયહે મુસ્સલામની વીગત એમ છે કે પેહલવેહલાં હઝરત અબદુલ્લાહ ઈબ્ને મુસલિમ (૨) મોહંમ્મદ ઈબને મુસલીમ (૩) જાઅફર ઇબને અકીલ (૪) અબદુરરેહેમાન ઇબ્ને અકીલ (૫) અબદુલ્લાહ ઈબ્ને અકીલ (૬) મુસા ઇબને અકીલ (૭) ઔન ઈબ્ને અકીલ (૮) અલી ઈબને અકીલ (૯) મોહંમ્મદ ઇબને સઇદ ઇબ્ને અકીલ (૧૦) જાઅફર ઇબ્ને મોહમ્મદ ઇબને અકીલ (૧૧) અહમદ ઇબને અકીલ અલયહિસ્સલામ, ત્યારબાદ જનાબે ઝયનબ અ. ના બે ફરઝંદ હતા તેમાંથી પેહલે "મોહમ્મદ ઈબને અબદુલ્લાહ" જંગના મયદાનમાં આવીને દસ જણને નારે સકરમાં પોહચાડી દીધા છેવટે "આમીર ઇબને નહશલુલ તમીમી "ના હાથે શહીદ થયા ત્યારબાદ "ઔન ઈબને અબદુલ્લાહ" લડાઇના મેદાનમાં આવીને ત્રણ સવાર ને આઠ પાળાઓને કતલ કર્યા છેવટે "અબદુલ્લાહ ઇબ્ને બતહુત્તાઇ" ના હાથે શહીદ થયા છે ઘણાક મોઅર્રખીન હઝરત અબદુલ્લાહ ઈબ્ને જાઅફરને (જનાબે ઝયનબ અ ના શોહર) શહીદ થયામાં ગણે છે પરંતુ તેના ખુલાસાવાર હાલની બરાબર ખબર નથી.

બેતાબ થે ઇસતરહેં હરએક દોસ્તકે ગંમમે
જૈસે કોઇ રોતા હૈ બેરાદરકે અલમમે: ૧૧

લાખોંસે લડે હઝરતે અબ્બાસકે ભાઇ–હુંમલોંમેં દીખાઇ શહે મરદાંકી લડાઇ
સબ શાને પેદર બેટોંને જાફ઼રકે દેખાઇ–મુસલિમકી જો મીરાસ થી ફરઝંદોંને પાઇ
લાખોંમેં ફિર ઉસ શાનસે શાહે દો જહાં થે
દો તિફ્લ જીલોમેં ફકત ઓર તીન જવાં થે. ૧૨

જાં બાઝીએ હુરકી જો હરમમેં ખબર. આઇ–યાઅંને કે બહાર ઉસકો જેનાંકી નઝર આઇ
ઓર લાશપે ખાતૂને જેનાં નંગે સર આઈ–ઝૈનબભી દરે ખૈમેપે થામે જીગર આઇ
દેખા કે હુરાવુલકા કફન ખૂંનમેં તર હૈ
જન્નૈતમેં કદમ, ઝાનૂએ શપ્પીરપે સર હૈ. ૧૩

બે સાખ્તા૦ ફરમાયા ખુંશા હાલ ખૂશા હાલ–અલ્લાહ કરે હો મેરે પ્યારોંકા યે૦ ઇકબાલ
હલકૂમપે હુરકે તો બંધા અમ્માંકા રૂમાલ–શપ્પીરકે દામનકા કફન પાએં મેરે લાલ
પૈકાનોંમેં દિલ, નૈઝોંકી નૌકોંમેં જેગર હોં
મકતલમે બદન હોં કદમે શાહપે સર. હોં. ૧૪

ફિર "ઔનો મોહમ્મદકો" કરીબ અપને બોલાયા–ઓર લાશ હરાવુલકી દેખાકર યે૦ સોનાયા
સરદારે દો આલમકે એવઝ સર જો કટાયા–દેખો યે૦ શરફ હુરરે વફાદારને પાયા
ઇસ મૌતમેં જીનેકા મઝા૦ મિલગયા હુરકો
શપ્પીરકે મિલનેસે ખુદા મિલગયા હુરકો. ૧૫

પેહચાનો તો પ્યારો !!! યે૦ ફેરસ્તા હૈ? કે હુર હૈ?–યે૦ વોહી બહાદુર હૈ? કે ગલતાં[1] કોઈ દુર[2] હૈ?
રૂખેં મેહરસં અલ્લાહકે રશ્કે[3] કમે હક હૈ–શપ્પીરકા બંદા૦ હુવા !!! દોઝખંસેભી હુર[4] હૈ
કયા ખૂબ કમે જંગ નસીબ ઉસકા લડા હૈ !!!
યે મુરદા૦ હૈ ? યા ચૌદવીંકા ચાંદ પડા હૈ ? ૧૬

કયા તખ્તએ તનપે ચમને ઝખ્મ ખિલે હૈં !!!–કયા ખિદમતે શપ્પીરકે ફલ ઇસકો મિલે હૈં!!!
ન પ્યાસકે શિકવે હૈં !! ન ફાકોંકે ગિલે[5] હૈં!!!–અબ આઠ બેહિસ્ત ઇસકી શહાદતકે સિલે[6] હૈં
જો મર્દ હૈં વો૦ નામપે સર દેતે હૈં પ્યારો
સર દેતે હૈં ઓર તાજે શરફ લેતે હૈં પ્યારો. ૧૭

મૈં સુબ્હસે સમઝાતી હૂં, તુમકો નહીં કુછ ધ્યાં ?–મુંહ દેખકે તુમ રેહગએ હુર હોગયા બેજાં
યે૦ મૌતકા બાઝાર હૈ યે૦ કત્લકા મૈદાં–કોશીશ કરો દેખો નહીં (તો) તુમ હોંગે પશેમાં
સબ જીન્સે શહાદતકે લિયે લડતે હૈં પ્યારો
તેગોંપે ખરીદાર ગિરેપડતે હૈં પ્યારો. ૧૮

હુર સાહેબે ઔલાદથા ઓર કેહતાથા ઘરબાર–વો૦ છોડકે સબકો, હુવા જન્નૈતકા તલબગાર
હૈ કૌન તુમ્હારા ? કે તુમ્હેં મરના હૈ દુશવાર–એક માં હૈ સો ઝિંદોંમેં ન સમઝો ઇસે ઝિનહાર

૧ તરફડનાર (આમથી આમ લોટનાર). ૨ મોતી. ૩ હસદ. ૪ આઝાદ (છુટો) ૫ શીકાયત ફરયાદ. ૬ ઇનામ.

ભાઈ મેરા મરતા હૈ, મૈં ક્યા જીકે કરૂંગી?
અલ્લાહને ચાહા તો મૈં સાત ઉનકે મરૂંગી. ૧૯

કિસ દિનકે લિયે સીખે હો? નઈ ઝોંકા હેલાના!!!–ગર આજહી ભાલા કિસી શામીપે ન તાના!!! ક્યા ભુલગએ? તીરકા તૂટેપે લગાના–માંમૂંકે હૈરફેંકો કરો આજ નેશાના
ચૌરંગ લગાતેથે હરએક રોઝ વતનમેં!!!
એક દો કો ભી ચૌરંગ ન તુમને કિયા રનમેં!!! ૨૦

ક્યૂં પૂછૂં મૈં અકબરકો બોલાકર? કે યેહકમા હૈ?–શાગિરદોંકો અપને યેહી તાઅલીમ કિયા હૈ? બાબાકો તુમ્હારે લિખું? ક્યા કેહરકી જા હૈ!!!–સાહેબકે પેસર જીતે હૈં!!! હુર કત્લ હુવા હૈ!!!
ઔલાદસે ગર ચર્ખ યૂંહી શાદ કરેગા!!!
કાહેકો કોઈ ખાહેશે ઔલાદ કરેગા? ૨૧

દિખલાઓ હુનર નઈઝેકે ઇસદમ તો બજા હૈ–અબ તીરકા પલ્લાં ન દિખાયા તો ઐતા હૈ શેહ કંદ્ર શનાસ ઓર યેહ મર્દાને વેગાં હૈ–એક દમમેં યહાં ખાતેમએ આલે અબા હૈ
અબ નઈઝા હૈ ઓર સીનએ અકબર હૈ દુહાઇ
અબ તીર હૈ ઓર ગરદને અસગર હએ દુહાઇ. ૨૨

યેહ સુનકે વોહ કેહને લગે ગૈરતસે લરઝકર!!!–બસ વાલેદા સાહેબ કે ફ્રિરીં છુરયાં જેગરપર!! કબ આપકે ઇરશાદસે ફ્રિદવી હુએ બાહિર?–કબ મામૂંને ફરમાયા? કે સદકે ન કિયા સર
આકા જો રઝાદેં તો વફા અપની દિખાવેં
તેગોંપે ગલે, બરછીઓં સીનેપે, દિખાવેં. ૨૩

ગુસ્સે ન હો સર તેગોંસે કટવાતે હૈં અમ્માં–લો કબ્ઝએ હૈદરકી કસમ ખાતે હૈં અમ્માં દુનયાસે પુર અરમાન ચલે જાતે હૈં અમ્માં–મર્દાનસે દુલ્હા અભી બનઆતે હૈં અમ્માં
હઝરત ન ખફા હોં, ન ખફા હોં, ન ખફા હોં
લો દૂધ ન તુમ બખ્શીઓ ગર હમ ન ફેદા હોં. ૨૪

તલવારકી મૌત અપને બોઝુર્ગોંકા હૈ જૌહર–મરતે હુએ પી લેતે હૈં આબે દમે ખંજર રન મરદોંકી જાગીર હૈ ઓર ખાનએ રન ઘર–તેગોંકી ચમક છાઉં હૈ, ઓર ધૂપ હૈ બિસ્તર
દિલ અપના કફન ઓર જનાઝેસે ગની હૈ
તાબૂત રવાં ઘોડે હૈં જોશન કફની હૈ. ૨૫

ઝખ્મી હો જો સર નાનાકા વિરસા હૈ સરાસર–ગર શાને કટે, હાત લગે રૂતબએ "જાઅફર" દંદાં હોં શેકસ્તા તો મિલે ઇસે પયમબર–હો ચાક જો સીના તો દિલે "હમઝામે" હો ઘર
ક્યૂં અમ્માં હમ અઈસે હૈં? કે જો મૌતસે ડરજાય
જબ કહીએ ગલે નીમચોંસે કાટકે મરજાય. ૨૬

મામૂં તો ભલા કિબલઓ કાઅબા હૈં હમારે–ઉનકે તો, ગોલામોંસે હમેં, સર નહીં પ્યારે શાઓંકે એવઝ, હમકો કોઇ જાનસે મારે–હંસકર કહા ઝૈનબને મૈં કુરબાન તુમ્હારે
અલ્લાહ હો ખૂશ તુમસે, મુઝે, ખૂશ કિયા તુમને
જોજો મેરે દિલમેં થા વોહ સબ કેહદિયા તુમને. ૨૭

ફિર લે ગઈ ખૈમેમેં ઉન્હેં દુખ્તરે હૈદર—અસબાબ તબર્રૂકકે ધરે લાકે બરાબર
બોસે દીએ હર જામએ બોસીદાએ પે રોકર—યાદ આયા ઉસે બાપ કભી ઓર કભી માદર

પોશાક જો મનઝૂર થી ઉસમેંસે ઓઢા લી
ઝહરાકી રેદા લી શહે મરદાંકી અબા લી. ૨૮

દો ટુકડે કિયે ફાતેમા ઝહરાકી રેદાકે—દો હિસ્સા કિયે હૈદરે સફદરકી અબાકે
વોહ પારચે દોનો ગરઝ એક એકકો ઉઢાકે—ફરમાયા કે હાં શેર હો તુમ શેરે ખુદાકે

આઅદાસે લડો શેહપે ફેદા હોકે મરો તુમ
દોહરે તુમ્હેં ખિલઅત દિયે, દો કામ કરો તુમ. ૨૯

તુમ દોનોંકી ખિલઅતમેં જો હૈદરકી અબા હૈ—ઇસકા તો અસર ઝોરો દેલેરીઓ વેગા હૈ
મઝલૂમા મેરી વાલેદાકી, જો યેહ રેદા હૈ—રાઝી બ રેઝા રહીયો યેહ પોશાકે રેઝા હૈ

વોહ બોલે કઈ રખ્તે શરફ ઝૈબે બદન હૈ
ઇસદમ તો યેહ ખિલઅતમેં મૂએપર યે કફન હૈ. ૩૦

ફિર ગેસૂઓમેં કંગની જો ઝૈનબને ફેરાદી—શીરાઝએ હસ્તીકી પરેશાની દેખાદી
સુરમા જો દેયા આંખોંમેં ચેહરે હૂએ સાદી—ઓર રનકી તરફ મુડકે અજલ કો યેહ નેદાદી

હાઝિર હૈ પયમબર કે અલમદારકે પોતે
તય્યાર હુએ જાઅફરે તય્યારકે પોતે. ૩૧

અય મૌત ઇન્હેં કુચ્ચકે રસ્તેસે લગાદે—ઘરકી મેરે પરદેસીયોંકો રાહ બતાદે
તલવારકા પાની મેરે પ્યાસોંકો પેલાદે—ઝૈનબકી મોરાદોંકી ચરાગ આજ બુઝાદે

દરબારે ખુદામેં ઇન્હેં જાના હો મોબારિક
મામૂંકે એવઝ સરકા કટાના હો મોબારિક. ૩૨

બાનૂને કહા અબ મુઝે હસરત હૈ યેહ આતી—બચ જાતા અગર "ઔન" મૈં હી દૂલ્હા બનાતી
ખુદ ખિલઅતે ઝેબાએ અરૂસીભી બનાતી—અબ આખેરી પોશાક પિન્હાને નહીં પાતી

પાલે યેહ તસદ્દુકભી નહીં હોતી હૈ બાનૂ
ગૈરોંકી તરેહ દૂર ખડી રોતી હૈ બાનૂ. ૩૩

ઝૈનબને કહા મન્અ તુમ્હેં કિસને કિયા હૈ?—આપ આઇયે મેરી તો યેહી અૈને રેઝા હૈ
એક આપકા ફરઝંદ હૈ એક લાઅલ મેરા હૈ—હમતુમ જો કરેં દોનોંકી ઝીનત તો બજા હૈ

તુમ આપ ચલી આઓ અજલ ઇનકે કરીં હૈ
ઇસ બ્યાહમેં દસ્તૂર બોલાનેકા નહીં હૈ. ૩૪

ફિર તેગે અલી ઔનકો બાનૂને ઓઢાદી—ઝૈનબને "મોહમ્મદકો" સેપર "હમઝાકી" લાદી
ઝૈનબને "મોહમ્મદકો" શહાદતકી દોઆ દી—બાનૂને કહા ઔન મોબારિક હો યેહ શાદી

ફિઝ્ઝાને કહા રનકો યેહ નૌશાહ ચલે હૈં
યા "જાઅફરો" "હૈદર" સૂએ જંગાહ ચલે હૈં. ૩૫

ફિર શાહકો ઝૈનબને બોલા ભેજા કઇ બાર—ફિઝ્ઝાભી સરાસીમા ગઇ આઇ બ તકરાર
આયા ન મગર ખૈમેમેં વોહ વાકેફે અસરાર—ઝૈનબને કહા બેટોંસે લો અમ્માં હૈ નાચાર

ખૈમેમેં શહે કરબોબલાઈ નહીં આતે
કિસપર તુમ્હેં સદકાં૦ કરૂં? ભાઈ નહીં આતે. ૩૬

ફિઝ્ઝાસે કહા તૂને મેરા નામ લેયાથા ?–ક્યૂં આએ ન યહાં ? ખૈર તો હૈ? કામ ઉન્હેં ક્યા થા ? હમશીર બોલાતી હૈ યેં૦ ભાઇસે કહાથા ?–ક્યા ઇબ્ને હુસન અઝ્મે મૈદાને વગાથા ?

ક્યા થામા હૈ અકબરને શહેદીંકી કમરકો ?
અબ્બાસ અલી શેહપે ફેદા કરતે હૈં સરકો ? ૩૭

ફિઝ્ઝાને કહા ખૈર હૈ અર્ઝ દુખ્તરે ઝહરા–સબ કુછ કહા લૌંડીને હોઝૂરે શહે વાલા આએ તો ન વો૦ રોકે મગર બોલે મૈં સમઝા–ઝૈનબસે કહા બેટોંને મકસૂમ[1] યેં૦ અપના

સિન ક્યા હુવા કમ અપના કે લો દરજેભી કમ હૈં
મામૂંપે ફેદા હોનેકે કાબિલ નહીં હમ હૈં. ૩૮

તબ રોકે યેં૦ ઝૈનબને કહા મુડકે નજફ કો–યા શાહે નજફ આઓ અઝીઝોંકી તરફકો સર નઝર દેયા હૈદરનેભી ઝહરાકે ખલફકો–મોહતાજ નવાસે હૈં શહાદતકે શરફકો

મકતલમેં કઝા લૂટતી હૈ સબકી કમાઈ
અબતક ન ઠેકાને લગી ઝૈનબકી કમાઇ. ૩૯

ફિર બોલી કે યા જાફરે તૈયાર તુમ આઓ–પોતોંકી કરો સઅય[2] કરામાત દેખાઓ મકતલમેં હોસૈન ઇબ્ને અલીકો યેં૦ સોનાઓ–સદકાં૦ લિએ બૈઠી હૈ બહન ખૈમેમેં જાઓ

હદયાં૦ જો પઝીરા ન હુવા રોતી હૈ ઝૈનબ
લેલો યેં૦ તસદ્દુક કે સોબુક[3] હોતી હૈ ઝૈનબ. ૪૦

બેટોંસે કહા રોઓ ન મુશકિલ હૈ સબ આસાં–ગર ભાઇ નહીં આતે મૈં ખૂદ ચલતી હૂં ઇસ આં તુમ હાથ મેરા પકડે હુએ ચલીયો મૈં કુરબાં–પૂછેગા અગર ગૈર કોઇ ક્યા હૈ યેં૦ સામાં ?

કેહદૂંગી કે આફતમેં હોસૈન ઇબને અલી હૈ
ભાઇકા તસદ્દુક યેં૦ બહન લેકે ચલી હૈ. ૪૧

ઝૈનબસે કહા બાનો મોહંમદને યેં૦ રોરો–મામૂં નહીં આતે તો ન તકલીફ દો ઉનકો તુમ હઝરતે અબ્બાસકો મૈદાંસે બોલાલો–સાથ ઉનકે હમેં કરદો જો કુછ કેહના હો કેહદો

ઇસ વકત સબ અસરારે[4] ખફી[5] હમપે જલી[6] હૈં
ઇમદાદકો "જાઅફર" હૈં સોફારિશકો "અલી" હૈં. ૪૨

ખાતૂને કેયામતકી સદા આઈ મૈં વારી–નાનીભી હૈ મૌજૂદ સોફારિશકો તુમ્હારી ઝૈનબને કહા ફિઝ્ઝાસે બા નાલઓ ઝારી–અબ્બાસસે કેહ " સુનલો તુમ એક બાત હમારી "

ઘરમેં ન હોસૈન આએ સો ઘબરાતી હૈ ઝૈનબ
તુમઆઓતોઆઓનહીં(તો)આપઆતીહૈઝૈનબ ૪૩

અબ્બાસકો ફિઝ્ઝાને યેં૦ પૈગામ સોનાયા–શબ્બીરકાભી સુનતેહી રોના બહોત આયા સક્કાએ હરમ ખૈમેમેં તશરીફ જો લાયા–ઝૈનબકો સરાસીમા[7] ખડા દેવડહીપે પાયા

ઘબરાકે યેં૦ કી અર્ઝ કે તુમ સબકી બડી હો
વો૦ સામને શબ્બીર હૈં તુમ દરપે ખડી હો. ૪૪

૧ વહેંચેલુ. ૨ કોશીશ. ૩ હળવી. ૪ ભેદો. ૫ છુપો. ૬ ઝાહેર. ૭ પરેશાન.

રોકર કહા ઝૈનબને કે કાબૂ નહીં દિલપર-તુમ આએ ભલેકો, મૈં ચલીથી અભી બાહિર
ક્યૂં મેરે બોલાનેસે ન ઘર આએ બેરાદર ?-મારા ગયા મેહમાન. મેરા હુરરે દેલાવર
બિલફર્ઝ ખબર મેરી ન વો૦ લેનેકો આતે
પુરસ્સાતો ભલા હુરકા મુઝે દેનેકો આતે !!! ૪૫

અબ્બાસને રોકર કહા અય દુખ્તરે ઝહરા-મૈં તુમસે ખૂશ ઇકબાલીએ હુર વાહ!!!કહૂં કયા
લાશેપે બતૂલ આઇ દિયા ભાઇને પુરસા-કિસ કિસકે મગર પુરસેકો આએ શહેવાલા
ઝહરાકી ભરી. ગોદમેં કઝા ટૂટ પડી હૈ
ઇસ બાગમેં તો ચાર તરફ લૂટ પડી હૈ. ૪૬

મૈંને ભી કહા જોડકે હાથ ઉનસે મોકર્રર[1]-હો આઇયે ખૈમેમેં કે બેતાબ હૈ ખાહર
શેહ બોલે બહન બેટે ફેદા કરતી હૈ મુઝપર-અબ્બાસ કહો આહ ગવારા કરૂં કયૂંકર ?
મરજાએં જવાનીકે મઝે૦કો વો૦ તરસકે
બેટે મેરી ખાહરકે હૈં સાત આઠ બરસકે. ૪૭

ઝૈનબને કહા હૈકે મેરે કુછ તુમપે હૈં ભય્યા ?-અબ્બાસને કી અર્ઝ કે અહેસાન સરાપા
વો૦ બોલી તો બસ કામ કરો એક યે૦ મેરા-લે જાઓ મેરે બેટોંકો પેશે શહે વાલા
ગો સદકેકે કાબિલ મેરે દિલબર નહીં, અબ્બાસ
પર કયા કરૂં ? કુછ ઔર મોયસ્સર નહીં, અબ્બાસ. ૪૮

પેહલે મેરી જાનિબસે બહોત જોડલો તુમ હાથ-ઔર ઉજરયે૦ કરના મૈં તેહીદસ્ત[2]હૂં હૈહાત
કુછ પાસ નહીં લાએકે નઝરે શહે ખૂશઝાત-મતલબઃ। યે૦એક નુકતાહૈ,સૌ બાતકી એકબાત
ઘરમેં ન કદમ રંજ૦ કિયા શાહે ઝમનને
ભિજવાયા હૈ સદકા યહીં નાદાર બહનને. ૪૯

યહાં કાન લગાએહી ખડી ઝૈનબે નાકામ-સુનલૂંગી કલામ આપકા ઔર ભાઇકા અહેકામ
ફિર સોંપે, અલમદારકો ફરઝંદ ખૂશ અંજામ-ગાઝીકે ચપો રાસ્ત ચલે દોનોં ગુલ અંદામ
રૌનકથી સેવા મેહરસે હૈદરકે કમરકો
એક ચાંદ ઇધરકો થા !!! ઔર એક ચાંદ ઉધરકો !!! ૫૦

અબ્બાસે દેલાવર સરે પુર નૂરકો નેવડહાય-ઝૈનબકે જો બેટોંકો લિએ શેહકે હોઝૂર આય
શેહને કહા અબ્બાસ મેરે વાસતે કયા લાય?-કી અર્ઝ કે દો દાગ કલેજેકે લિએ હાય !!!
સર ખોલા હૈ ઝૈનબને બુરા હાલ કિયા હૈ
ઔર ઇનકો તસદ્દુકકે લિએ ભેજ દિયા હૈ. ૫૧

ઉસ વકત અજબ ગમથા શહે જીન્નો બશરકો-ન રૂહકો રાહત થી ન આરામ જેગરકો
બો સકતેથે ભાઇકો ન અકબરસે પેસરકો-ન ઔનો મોહમ્મદકો ન શપ્પરકે કમરકો
મેવે થે સબ એક બાગકે ફૂલ એક ચમનકે
વો૦ ભાઇકા બેટા થા યે૦ બેટે થે બહનકે. ૫૨

૧ વારે ઘડીએ. ૨ ખાલી હાથ-ગરીબ.

ફરમાતેથે મૌત આએતો છુટ જાઉં અલમસે-યા રબ મેરા ઘર હૈ ઇન્હીં જરીરોંકે દમસે
બિછડે હમીં ઇનસે યે૦ જોદા હોએ ન હમસે-કટ જાએ ગલા જલ્દ કહીં તેગે દો દમસે
હાથોંસે યે૦ મહંબૂબ ગંવાએ નહીં જાતે
દાગં અબ તેરે બંદેસે ઓઢાએ નહીં જાતે. ૫૩

નાગાહ હુવા શોર મોબારિઝ[1] તલબીકા-ફિર કૈસ્દ લઇંનોંને કિયા બે અદબીકા
મુંહ સુર્ખ હુવા ગૈઝસે હમ શિક્લે નબીકા-રાયત[2] ભી બડહા ફૌજે રસૂલે અંરબીકા
હૈદરકે નવાસોંકે ભી અબરૂપે બલ આયા
છોટા તો યે૦ બિગડા કે પરેસે નેકલ આયા. ૫૪

ઘબરાકે પોકારે જો ઉસે સય્યદે અબરાર-બસ ફિરકે ગિરે પાંઉપે આકાંકે વો૦ જરીર
કી અંર્ઝ બ સદ ઇંજઝ કે અઈ કુલકે મદદગાર-હમ દોનોં ગોલામ અબ હૈં ઐજાઝતકે તલબગાર
એતાબ હૈં દિલ, જાન લડાઇમેં, લડી હૈ
અઈ નૂરે ખુદા અબતો નવાઝીકી ઘડી હૈ. ૫૫

મરનેકો અગર પેહલે ગએ કાંસેમો અકબર-યા શાહ હમેં દૂધ ન ફિર બખ્શેગી માદર
શપૈરકી વો૦ તસવીર, યે૦ હમ શિક્લે પયમબર-તૈયાર ઇસીમેં હૈ કે હમ સદકે હોં ઉનપર
માલિક હૈં, ખુદાવંદ હૈં, સરદાર હૈં, દોનોં
હમ ઉનકે બોઝુર્ગોંકે નમક ખાર હૈં દોનોં. ૫૬

બિસમિલ[3] જો હુએ મુસલિમે મઝલૂમકે પ્યારે-હમ ખૈમેમેં જા સકતે નહીં શર્મકે મારે
અમ્માંને કહા હોગા કે અબતક ન સેધારે-જાનોંકો બચાતે હૈં જેગરબંદ હમારે
કાસિર[4] હૈં જો તૌકીરે શહાદત નહીં મિલતી
કયા જાનેં ઉસે વો૦? કે ઐજાઝત નહીં મિલતી. ૫૭

હઝરતપે હૈ રૌશન જો હમારા હૈ એરાદાહ-સિન કમ હૈં પે હિમ્મત હૈ જવાનોંસે ઝેયાદાહ
નાનાતો અંલી જાઅફરે તય્યારસે દાદાહ-હમ ઢૂંઢતે હૈં સુબ્હંસે ફિરદૌસકા જાદાહ[5]
શેરોંકી તરહં બેશએ[6] હૈદરમેં પલે હૈં
તલવારોંસે હમ ખેલકે ઇસ ઘરમેં પલે હૈં. ૫૮

વો૦ તેગંકે માલિક હૈં તો મુખ્તાર હૈં હમભી-દાદાકી તરહં મરનેપે તય્યાર હૈં હમભી
નાનાથે જો કર્રાર તો જર્રાર હૈં હમભી-સર દેકે શહાદતકે તલબગાર હૈં હમભી
હૈ જોશે વેગાં ઉમ્રકે પૈમાન ભરે હૈં
હમ સુબ્હંસે સર નઝરકો હાથોંપે ધરે હૈં. ૫૯

હમ આપસે, મરનેકે લિયે જા નહીં સકતે-ઝખ્મેં તબરો તીરો સેનાં ખા નહીં સકતે
બે હુકમ જો મતલબ હૈ ઉસે પા નહીં સકતે-આદાબસે કુછ લબપે સોખુન લા નહીં સકતે
પીછે નહો ઔરોંસે યે૦ તકદીર હમારી
હાથ આપકે હૈ ઇંઝતો તૌકીર હમારી. ૬૦

૧ લડનાર-લડવૈયો. ૨ અલમ લશકરનો (ઝંડો.) ૩ ઝખમી-ઘાયલ. ૪ કસર કરનાર. ૫ રાસ્તા.
૬ વાઘનુ રેહઠાણુ (ઘર.)

હમ દોનોં ગોલામ અકબરો અસગૅરકે હૅં યા શાહ-ઉલફતકો બસ અબ દિલસે ઓઢાલીજીયે લિલ્લાહ
અમ્માંકા તો નાઝુક હૅ મેઝાજ આપ હૅં આગાહ-બિન્તે અસદે હૅઝરતે બારી હૅં વો૦ ઝીજાહ
પૂછેંગી ખેરા હોકે તો ક્યા ઉનસે કહેંગે?
આઝુરદા૦ હુઇ વો૦ તો કહેંગે ન રહેંગે. ૬૧
ઔરત હૅં પે ખૂ, બૂ, શહે મરદાંકી હૅ સારી-શબકોભી યે ફરમાયા થા હમસે કઇ બારી
તુમ યે૦ ન સમઝીયો.કે મૅં આશિકે હૂં તુમ્હારી-ભાઇસે મુઝે જાન, ન ઔલાદ, હૅ પ્યારી
કિસ કામકે ફિર? સર જો તસદૃકે ન કરોગે
તબ દૂધ મૅં બખશુંગી જો ઇઝ્ઝતસે મરોગે. ૬૨
યે૦ કેહકે જો રોને લગે ઝૅનબકે જેગરબંદ-હૅઝરતને કહા મૅં હૂં બહર હાલ રેઝામંદ
ખોએ હૅં કિસી ભાઇને હમશીરકે ફરઝંદ?-કિસ મુંહસે કહૂં આહ !!! કે હો ખાકકે પૅવંદ
તનહાઇકા દુખ ફાતેમાકા લાલ સહેગા !!!
લાશેકો ઓઢાનેકો ભી કોઇ ન રહેગા !!! ૬૩
અકબરકો તો હમશીરને, મૅંને તુમ્હેં પાલા-મામુંસે જોદા હોતેહો જબ હોશ સંભાલા
અબ કોન હૅ ગુરબતમે? મેરા થામનેવાલા-દિલકા કોઇ અરમાનભી તુમસે ન નેકાલા
દસ સાલભી પૂરે નહીં દોનોંકે સીનોંમેં
દુનયાસે અજલ લે ચલી શાદીકે દીનોંમેં. ૬૪
દોનોંસે યે૦ ફરમાકે ઉધર રોતેથે શપ્પીર-ચુપ બૅઠીથી રાંડોંમે ઉધર શાહકી હમશીર
સર ઝાનૂપે થા ફિક્રમેં, ઔર લબપે યે૦તકરીર-મહૅજૂબ કેયા બેટોંને હૅ હૅ મેરી તકદીર
મૅં જાનતીથી,હૂ પેહલે એજાઝત વોહી લેંગે
ઉસકી ન ખબર થી કે દગા વકતપે દેંગે. ૬૫
આતા હૅ દમે સુબ્હેસે યહાં લાશેપે લાશા-ઉનકે લિયે, ઔરોંકી લડાઇ હૅ તમાશા
પાઇ ન એજાઝત યે૦ સોખન ખૂબ તરાશા-બાતેં હૅં યે૦ સારી, મુઝે બાવર નહીં હાશા
રૂકતે હૅં દેલાવર કહીં !!! રોકેસે કીસિકે !!!
વો૦ સબભી તો પ્યારે થે હોસૅન ઇબ્ને અલીકે !!! ૬૬
બાનોંને કહા દોનોંકી ઉમ્રે હૅં અભી ક્યા !!!-ન ઘરસે વો૦ નીકલે !!! ન કોઇ માઅરકા દેખા !!!
મૅંદાંકી રેઝા દેતે નહોંગે શહેવાલા-આઝુરદા૦ નહો આપ યે૦ ગુસ્સેકી નહીં જા
સુન લીજીયેગા રનમેં જો કુછ કામ કરેંગે
હૅદરકે નવાસે હૅં, બડા નામ કરેંગે. ૬૭
ફરમાયા કે હાં જો મુઝે તકદીર દેખાએ-જીજાઉંગી મરકર જો વોહ મૅદાનસે આએ
ક્યૂં શાહસે રૂખસતકા સોખન લબપે ન લાએ?-ક્યા જાનિએ કિસ ફિકરમેં હૅં વો૦ મેરે જાએ
જો ચાહેં કરેં બેટોંકે કાબિલ મૅં કહાં હૂં !!!
અબ વોહ મેરે ફરઝંદ ન મૅં દોનોંકી માં હૂં !!! ૬૮
યે૦ ઝિક્રથા ફિઝ્ઝા જો ખબર લેકે યે૦ આઇ-ફરયાદ કે અબ લુટતી હૅ ઝૅનબકી કમાઇ
લો મેરે ખૂઝાદોંને રેઝા જંગકી પાઇ-અૅ બિન્તે અલી રો રહે હૅં આપકે ભાઇ

બચ્ચેભી શરીકે શોહદા હોતે હંઈ લોગો
દો ભાનજે મામૂંસે જોદા હોતે હંઈ લોગો. ૬૯

ફ્રિઝાંસે યે૦ સુનનાથા કે બસ રોનેલગે સબ—ઓર ખાંકપે સિજદેકો ઝૂકીં હંઝરતે ઝઈનબ ફરમાયા કે સદ શુક્ર બર આયા મેરા મતલબ—ઇઝ્ઝત મેરે બચ્ચોંકી તેરે હાથ હઈ યારબ!!!
બેહતર હઈ જો લડનેકો વોહ પ્યારે ગએ દોનોં
યે૦ ખુશખબરી આયે, કે મારે ગએ દોનોં. ૭૦

બચ્ચેં હંઈ, લડાઇકે નહિં રંગસે વાકિફ—નઈઝેકે, ન તલવારકે, હંઈ ઢંગસે વાકિફ ફોજોંસે ન આગાહ, ન ફને જંગસે વાકિફ—દોનોંમેં નહિં એકભી ગેરંગસે વાકિફ
છુટાસે હંઈ, કંદભી નહીં કુછ અઈસે બડે હંઈ
ઘોડોંપે તો વોહ પેહલે પેહેલ આજ ચડે હંઈ. ૭૧

વો૦ સાલઓ નો૦ સાલ થે નીકલે જો વતનસે—બૂ દુધકી આતી હઈ અભી ઉનકે દહનસે બચ્ચે મેરે કમઝોર હંઈ ફાકોંકે મેહંનસે—ધડકા હઈ કે ઘબરાકે ચલે આએં ન રનસે
મહસૂબ હોં ફ્રિદયોંમેં વલી ઇબ્ને વલી કે
તૂ ઉનકી મદદ કર કે નવાસે હંઈ અલીકે. ૭૨

બાનૂંને કહા દેખલો ફિર ઉનકો બોલાકર—ફરમાયા નહીં આએંગે ખુદ બરછીયાં ખાકર અસરાર કેયા સબને તો ગરદનકો ઝોકાકર—ફરમાયા કે અચ્છા કોઇ કેહ આએ યે૦ જાકર
સદકે ગઇ કુછ કામ હઈ યહાં આકે સેધારો
જાતેહો તો શિકલેં મૂઝે દીખલાકે સેધારો. ૭૩

ફિઝા ગઇ ઓર ખઈમેમેં લાઈ ઉન્હેં હમરાહ—આએ સેફતે મેહર લરઝતે હૂયે દો માહ કદમોંપે ગિરે હાથોંકો જોડે જો વો૦ ઝીજાહ—લિપટાકે ગલે કેહને લગી બિન્તે યદુલ્લાહ
મામૂંપે ફેદા હોતેહો મંઈ તુમપે ફેદા હૂં
લો આઓ કે મંઈ અબતો ન ગુંસ્સે ન ખફા હૂં. ૭૪

છોટેને કહા જોડકે હાથોંકો કે માદર—હરદમ યે ઇસી ફિક્રમેં હમ દોનોં બેરાદર જાતાથા વહાં એકકે બાઅંદ એક દેલાવર—હર દોસ્તસે મિલમિલકે ગલે રોતેથે સરવર
ફિસસે કહેં આકાંપે જો કુછ રંજો તઅબ થા
ઉસ વકતમેં રૂખસત તલબી તરકે અદબ થા. ૭૫

લાશોંકા વો૦આના !!! વો૦ હોજૂમે અલમો યાસ !!!—જુરઅત ન પડી, અર્ઝ કી, થી ગરચે બહોત પ્યાસ આઝુરદા૦ ન હોં આપ હમેં થા યેહી વસવાસ—જબ બઢહતેથે હમ રોકતેથે હંઝરતે અબ્બાસ
જોડે હંઈ કભી હાથ કભી ગિર્દ ફિરે હંઈ
રાઝી હૂયે જબ પાંઉંપે ઉસ વકત ગિરે હંઈ. ૭૬

ખૂશ હોકે કહા માંને કે શાબાશ દેલઈરો—અબ દેર નહિં ખૂબ, સેધારો મેરે શેરો હાં ચાહિયે, મૂંહ નઈઝઓ ખંજરસે ન ફેરો—દો શેર હો મિલકર "ઓમરો" "શિમ્ર"કો ઘેરો
તોકિર તુમ્હારી હો, મેરી નામવરી હો
સર દોનોંકે લાઓ તો મંઈ જાનું કે જરી હો. ૭૭

* ૧ હયદ.

દાદાકો જો પુછો તો અંલમદારે પયંગ્બર !!!-હાથોંકે એવઝ જીનકો ખુદાને દીયે દો પર !!!
નાનાસા તો આંલમમેં ન થા કોઇ દેલાવર !!!-કશીરકી જુરઅત તો સુની હોગી મોકર્રર

યું સબ હઈ પે સરતાજ દેલરોંકે તુમ્હીં હો
માં સદકે ગઇ શેર તો શેરોંકે તુમ્હીં હો. ૭૮

ઇસ ઘરકે બોઝુર્ગોંકા ચલન તેગેઝની હઈ-જો ફોકૈમેં કરતા હઈ સખાવત વો૦ ગની હઈ
કયા શોહરએ અંઈબર શેકની મુત શેકની હઈ-જો બાતપે સર દે વો સખાવતકા ધની હઈ

બૂદે. કી કહાં આંખ !!! કહાં મર્દકે તેવર !!!
છુપતે નહીં લાખોંમેં જવાં મર્દકે તેવર !!! ૭૯

હમરાહ કોઇ વ્હાંસે નહીં લાતા હઈ રૂતબા-જો નામપે મરતા હઈ વોહી પાતા હઈ રૂતબા
સર એચકે ઝિકંદ્રકો હાથ આતા હઈ રૂતબા-હટતા હઈ કદમ બડહકે તો ઘટ જાતા હઈ રૂતબા

મરકર ન હટે, કાબેલે અહેસંત વોહી હઈ
જો ખેતમેં સર સબ્ઝ હો સાવંત વોહિ હઈ. ૮૦

દરયાકે તરફ પ્યાસમેં તકતે નહીં ગાઝી-ગર શેરભી છુટે તો સરકતે નહીં ગાઝી
તલવારોંમેં આંખોંકો ઝપકતે નહીં ગાઝી-બિજલિભી ગિરે. ગરતો ઝઝકતે નહીં ગાઝી

આફતમેં હવાસ ઉનકે બજા હોતે હઈ પ્યારો
જરીરોંકે તેવર ભી જોદા હોતે હઈ પ્યારો. ૮૧

તીરોંકો મોહાબાતમેં સર કરતે હઈ સફદર-આકાંકે દિલે પાકમેં ઘર કરતે હઈ સફદર
તલવારોંમેં સીનોંકો સેપર કરતે હઈ સફદર-હૈઝતપે બોઝુરગોંકી નઝર કરતે હઈ સફદર

દમ હોંટોંપે આએ તો શોજાઅંત નહીં જાતી
મરનેપે ભી ચેહરેકી બશાશત નહીં જાતી. ૮૨

નાનાને તુમ્હારે દરે અંઈબરકો હઈ તોડા-માનિંદે સેપર હાથસે ઉસ દરકો ન છોડા
હર વારમેં બચતાથા ન અસવાર ન ઘોડા-ખાલી હૂવા જબ કિલ્આંતો મુંહ જંગસે મોડા

થર્રાતેથે કુફ્ફાર તઝલઝુલમેં ઝમીં થી
થા ઝોર તો યે૦ ઓર ગિઝા નાને જવીં થી. ૮૩

જબ દસ્તે યદુલ્લાહમેં તેગે દોસર આઈ-બસ કબ્જએ કુદરતમેં યકાયક ઝફર આઇ
ઝિપટે યે૦ ઇધર ફોજ યે૦ નુસરત ઉધર આઇ-આમદ આપ ફિરે ફત્હકી પેહલે ખબર આઇ

પડહતે હઈ વો૦ કલમા૦, જો મુસલમાં હોં અરબકે
અબતક તો સર ઉઠતે નહીં કુફ્ફારે અરબકે. ૮૪

અંદકકી વેગા !!! ઉમરે સેયાહકારકી વો૦ ધુમ !!!-થર્રાએ હઈ તલવારસે જીસકી અરબો રૂમ
રૂ કરકે જો હરબોંકો બડહા ખાસએ કય્યૂમ-ઝિપટા અસદ આહૂપે યે૦ સબકો હુવા માઅલૂમ

એક ઝર્બમેં ન ગુર્ઝ, ન મિગફર, થા ન સર થા
અંદકકે ઇધર લાશ, સરે નેહંસ ઉધર થા. ૮૫

જીસ વકત ઝફરયાબ હુએ હઈદરે કર્રાર-એક હાથમેં સર ઓઉકા ઓર એકમેં તલવાર
ફરમાયા નબીને યે૦ બ એઅલાનો બતકરાર-અફઝલ હઈ દો આંલમમેં એબાદતસે યે૦ એકવાર

સર ફતહેકા થા પાંઉપે ખાલિકકે વલીકે
જીબરીલે અર્માં ચૂમતેથે હાથ અલીકે. ૮૬

વારી યુંહી તુમભી મેરે કામ આઓ તો જાનૂં—આકાકી એતાઅતકો બજાલાઓ તો જાનૂં
ઇન છાતેયોંપે ઝખ્મે સેનાં ખાઓ તો જાનૂં—લડ ભડકે જબ ઇસ ફોજસે મરજાઓતો જાનૂં
જરૂર હો સબ હાલસે મહેરમ[1] હઈ તુમ્હારે
મુઝકો અભી ધડકા હઈ કે સિન કમ હઈ તુમ્હારે. ૮૭

માં સદકે ગઇ ઘાટપે દરયાકે ન જાના—પાનીકી તરફ પ્યાસમેં ઘબરાકે ન જાના
સાહિલપે કભી સર્દ હવા પાકે ન જાના—સાબિર હો તો રહવારોંકો[2] ગરમાકે[3] ન જાના
અઈસે તો નહીં, જો મુઝે મહેજૂબ[4] કરોગે
મંઈ દૂધ ન બખ્શૂંગી, જો પ્યાસે ન મરોગે. ૮૮

જીસ પાનીકો તરસે અસદુલ્લાહકા પ્યારા—ક્યૂં જાઓ ઉધર નહરપે? ક્યા કામ તુમ્હારા?
આકિલકે લિયે કાફીઓ વાફી[5] હઈ એશારા—ગર આબે બકા હો તો મોનાસિબ હઈ કેનારા
વો૦ કામ હો જીસ કામમેં કૌસરપે ગોઝર હો
દમભરકે લિયે ક્યૂં અરકે શર્મમેં તર હો. ૮૯

ભાઇ કિસી હંગામમેં[6] ભાઇકો ન છોડે—દોનોંમેં કોઇ ઉકેદ કોશાઇકો ન છોડે
જુરઅતકો, જલાલતકો, લડાઇકો, ન છોડે—હિમ્મતકો, મોરવ્વતકો,[7] ભલાઇકો, ન છોડે
જો અમ્ર કે મુશકિલ હઈ વો૦ દુશવાર ન હોગા
એક દિલ હુએ જબ દોનોં, કોઇ લાચાર ન હોગા. ૯૦

એક ભાઇ લડે બઢબઢકે,જો હાથ એકકા ઠહર જાય—બલવા૦જો ફિર ઉસપર હો તો યે૦ બહરે કામ કજાય
હાથોંમેં સફાઇ હો, કે બિસમિલભી ફરક જાય—ગર સફ હો તો પિસપા હો, પરા હો તો સરક જાય
હુમલોંમેં સબ અંદાઝ હોં ખાલિકકે વલીકે
પેહચાનલેં વો૦ સબ કે નવાસે હઈ અલીકે. ૯૧

નઈઝોંકી તરફ છાતેયાં તાને હુયે જાના—હાં નઈઝોંકી બારિશમેં સેપર મુંહપે ન લાના
હંસ હંસકે મંઈ કુરબાન ગઇ બરછેયાં ખાના—લાઝિમ હઈ વો૦ હિમ્મત કે મોઅર્રફ[8] હો ઝમાના
ઇસ જંગકા ચરચા સહેરો શામ રહેગા
દુનયામેં અગર તુમ ન રહે, નામ રહેગા. ૯૨

દોનોંને કહા હોગા યેહી ફઝલે ખુદાસે—ક્યા બાત હઈ !!! જીતે હંઈ તો મરજાએંગે પ્યાસે
હમ ઔર નહીં કોઇ, અલીકે હંઈ નવાસે—ગાફિલ ન રહેં આપ ગોલામોંકી દોઆસે
કુછ હમસે ન તલવારસે ન ઢાલસે હોગા
જો હોગા વો૦ સબ આપકે ઇકબાલસે હોગા. ૯૩

ઇરશાદ ન હઝરતકા બજાલાએં તો મુજરિમ—ભૂલેસેભી દરયાકી તરફ જાએં તો મુજરિમ
બઢજાએં તો એ વકૂંર,જો હટજાએં તો મુજરિમ—બઢ બઢકે ન શમશીરે સેનાં ખાએં તો મુજરિમ

---

૧ માહિતગાર. ૨ ઘોડાઓને. ૩ તેજ કરીને. ૪ શરમીંદા. ૫ પુરેપુરૂં-કામિલ. ૬ ટાઇમમાં.
૭ મરદાનગી. ૮ વખાણ કરવાવાળા

મરજાએંગે, દુન્યામેં સદા કૌન રહા હૈ?.
દૂધ આપકા હમ દોનોં ગોલામોંને પેયા હૈ. ૯૪

જીતે હૈં તો એ સફ શેકની હમ ન રહેંગે-મજબૂર હૈં સીનોંમેં અગર દમ ન રહેંગે
સરકાઇએગા, પાંઉં જો મોહકમ[1] ન રહેંગે-લડકે હૈં, જવાનોંસે મગર કમ ન રહેંગે
જીના કિસી સૂરત હમેં મતલૂબ નહીં હૈ
અબ ક્યા કહેં? ખૂદ અપની સના ખૂબ નહીં હૈ. ૯૫

છોટે તો હૈં, ક્યા મુંહસે બડી બાત નેકાલેં!!!-ઈન સીનોંપે રખદે કોઇ સૌ તીરોંકી ભાલેં
સફદાનેયાં અૅસી જીન્હેં આગૂશમેં પાલેં-તલવારોંમેં રોકેંગે વોહી સીનેપે ઢાલેં
હમ જીનેપે મરતે નહીં, મરનેકો જીયે હૈં
સીને હમેં કિસવાસતે ખાલિકને દિયે હૈં? ૯૬

મુખતાર હૈં યૂં આપ સઝા દેં કે ખફા હોં-હોતે હૈં મોકદ્દર[2] કહીં? દિલ જીનકે સફા હોં
વોહ નામપે ક્યૂંકર ન મરે જો શોરફા હોં-તબ વક્ત હૈ ગુસ્સેકા જો વાએદે ન વફા હોં
ક્યા ઝીસ્ત ફિર ઉનકી, જીન્હેં માં બાપ ન બખ્શે
તેવરભી જો પેહલે હોં, તો દૂધ આપ ન બખ્શે. ૯૭

અૅસે તો નહીં હમ, જો શોજાઅંત ન દેખાએં-સબ નામ કરેં, ઔર હમીં જુરઅત[3] ન દેખાએં!!!
નાનાકી અગર શાનો જલાલત ન દેખાએં-મુસહફકી કસમ, આપકો સૂરત ન દેખાએં
બંદક હો તો લાશોંસે ઝમીં પાટકે મરજાયં
તેગેં ન ચલેં ગર તો ગલા કાટકે મરજાયં. ૯૮

જબ કેહ ચુકે યેહ જોશે શોજાઅંતમેં વોહ ગુલરૂ-આંખોંસે ટપકને લગે રૂખસારોંપે આંસૂ
લિપટાકે ગલે કેહને લગી ઝૈનબે ખૂશ ખૂ-અલ્લાહ!!! યેહ ગુસ્સા હૈ!!! કે બલ ખાતે હૈં ગેસૂ!!!
લડના હૈ તુમ્હેં ફોજસે મતલૂબ લડોગે
લો, રોઓ ન, માઅલૂમ હૂવા ખૂબ લડોગે. ૯૯

સદકે મૈં એરાદોંકે, મેરે શેર જવાનો-અૈ એ વતનો, ફાકાકશો, તશ્ના દહાનો
અબ ગૈઝસે થર્રાઓ ન, કેહના મેરા માનો-માં કેહતીથી પર અબ મુઝે તુમ ખાદેમાજાનો
યેહ પસ્ત્ર લડાઈકી નહીં, ખેલકે દિન હૈં
મૈં ઇસલિયે કેહતીહૂં કે છોટે અભી સિન હૈં. ૧૦૦

શેર ઉસકે હો તુમ, શેર હૈ જો બિન્તે અસદકા-સર જીસને કિયા માઅરકા સિફ્ફીનો અહદકા
દુનયામેં બડા નામ હૈ તુમ દોનોંકે જદકા-માં સદકે ગઇ વક્ત હૈ મામૂંકી મદદકા
એક એક જરી દસ્તે સેતમ લાશોંસે ભરદે
અલ્લાહ તુમ્હેં લશકરે આઅદાપે ઝફર[4] દે. ૧૦૧

એક બાત ઔર કેહતીહૂં ઉસકા રહે ખેયાલ-અૈદાંસે તાબ નહર જો પોંહચો દમે જેદાલ-
ગો તશ્નગીસે ગૈર બહોત હૈ તુમ્હારા હાલ-પાની પેયા તો હોગા નેહાયત મુઝે મલાલ

૧ મઝબૂત. ૨ કદૂરત-ખરાબ (અંધારૂ) ૩ બહાદુરી. ૪ ફતેહ-જીત.

હૂએ બજ્મ તરાઇમેં હોશો હવાસકો
તુમ યાદ કીજ્યો અલી અસગરકી પ્યાસકો. ૧૦૨

દો દિનસે ઇબ્ને સાકેયે કોસર હૈ તશ્નાલબ-દરયાકો દેખનાભી મોનાસિબ નહીં હૈ અબ દોનોંને ભરકે આંખોંમેં આંસૂ કહા યેં તબ-અમ્માં, હમેં સમઝતી હો એ સબ ? હૈ ગઝબ

રોતે હૈં શેહકી તશ્ન દહાનીકે વાસતે
કયા આબરૂ ગંવાએંગે ? પાનીકે વાસતે. ૧૦૩

તસલીમ બજા લાએ જેગર ગોશએ હૈદર-કુછ કાનમેં ઝૈનબકે કહા ઝુકકે બરાબર વો૦ બોલી અભી ? રોકે યે૦ બોલે, નહીં,મરકર-ઝૈનબને કહા યે૦ ન કભી 'માનેગી માદર

ઇસિ વકત કહો તુમ તો યે૦ હસરત મૈં નેકાલૂં
ઉસ વકત મુઝે આએગા વસવાસ, બલા લૂં. ૧૦૪

હૈરાં હુઇ સૈદાનેયાં ઓર બોલીં સબ એકબાર-ચલતે હુએ, માં બેટોંમેં કયા હોતી હૈ તકરાર? ખુલતા નહીં કુછ હમપે યે૦ ઇકરાર ઓર ઇનકાર-ઇસ વકત તો આસાન હૈ આઇંદા૦ હૈ દુશવાર

કયા પાની તલબ કરતે હૈં ? ઝહરાકે નવાસે
પાની તો નહીં દૂધહી બખ્શો કે હૈં પ્યાસે. ૧૦૫

ઝૈનબને કહા કેહતે હૈં લાશો જો મંગાના-દો મસનદોંપર અકબરો અસગરકો બેઠાના મરનેપે હમેં ગિર્દ ખૂઝાદોંકે ફેરાના-મૈં કેહતીહૂં સદકે અભી હોતે હૂએ જાના

મસરૂર[1] હો માં ઓર રેઝામંદ ખુદા હો
ગિર્દ ઉનકે ફિરો પેહલે ફિર આકાંપે ફેદા હો. ૧૦૬

ઇસ બાતપે રૂઠે હૈં મૈં કિસ તરહ મનાલૂં ?-કયૂંકર યે૦ ભલા લાશોંકા અરમાન નેકાલૂં? એક જોગ કમાકર અલી અકબરકો તો પાલૂં!!!-ફિર મુરદોંકે પરછાંઉ[2] અભી બિનબ્યાહપે ડાલૂં?

અસગર મેરા લાશોંસે જો ડર જાએ તો કયા હો?
બચ્ચાહી તો હૈ સહમકે[3] મરજાએ તો કયા હો? ૧૦૭

ઝૈનબકી મોહબ્બતપે હરમમેં હૂવા મહશર-અકબરકે ઓર અસગરકે ફિરે ગિર્દ વો૦ સફદર દિલ થામકે બસ બઢ ગઇ આકાંપે માદર-અકબરકા જેગર હેલ ગયા રોનેલગે સરવર

પ્યારો તુમ્હેં ઝમ્મે તબરો તીર મોબારિક
પ્યાસો તુમ્હેં આબે દમે શમશીર મોબારિક. ૧૦૮

લો બખ્શ દિયા દૂધ એ પ્યારો મેરે પ્યારો-ઉલઝે હૂએ ગેસૂ તો સંવારો મેરે પ્યારો મૈલી હૈ યે૦ પોશાક ઓતારો મેરે પ્યારો-દૂલ્હા તો બનાલૂં મેરે પ્યારો મેરે પ્યારો

ખુશ હૂંગી મૈં તબ, ઘોડોંપે જીસઆન ચડહોગે
શાદી હૈ બડી આજ કે પરવાન ચડહોગે. ૧૦૯

ફરમાકે યે૦ લીં દોનોંકે ચેહરોંકી બલાએં-ઓર થામકે બાઝૂંકા પડહીં આપ દોઆએં ફરમાયા કે રૂખસત જીન્હેં હોના હો વો૦ આએં-લો બીબીયોં સબ આઓ તો બચ્ચે મેરે જાએં

---

૧ ખુશ ૨ પડછાયો ૩ ડરી જઇને.

રનમેં યેહ બરાત અપની દેખાનેકો ચલે હૈં.
દોનોં દુલ્હનેં, બ્યાહકે લાનેકો ચલે હૈં. ૧૧૦

સબ બીબીયાં આઈ જો કલેજોંકો સંભાલે—તસલીમકો ઝુક ઝુકગએ વોહ નાઝોંકે પાલે
જીસ વક્ત ચલે ઘરમેંસે વોહ ગેસૂઓં વાલે—દુર તક ગઈ માં ખોલકે બંઝા પર્દેપે ડાલે
દેવડહીસે જો દોનોં દુરે યકતા નેકલ આએ
નઝદીક થાકે માંકા કલેજા નેકલ આએ. ૧૧૧

મરસેયઃ હુસરા જનાબે ઝયનબ અ. કે ફરઝંદો (ઓનો મોહમ્મદ અ.) કી શહાદતકે બયાનમેં

દો યુસુફે બાઝારે ફેઝા, આતે હૈં રનમેં !!!—દો ગૌહરે દરયાએ વેગાં, આતે હૈં રનમેં !!!
દો સર્વે ખેયાબાંનો[1] વફા, આતે હૈં રનમેં !!!—સિબ્તૈને શહે ઉકદહ કોશા, આતે હૈં રનમેં !!!
શાને અસદુલ્લાહસે તોસનપે[2] ચડહે હૈં !!!
હુશયાર, કે ઝૈનબકે પેસર રનપે ચડહે હૈં !!! ૧

યેહ માંકે બેરાદરસે બેરાદરકા નિકલના !!!—ઝુલમાતસે હૈ ખિઝરો સેકંદરકા નિકલના !!!
યા બહરે વેગાં હૈદરો જાઅફરકા નિકલના !!!—યાદ આગયા શમશીરે દો પૈકરકા નિકલના !!!
દૌર અર્સે ફલકને ભી બદલતે નહીં દેખે !!!
એક બુર્જસે દો ચાંદ નેકલતે નહીં દેખે !!! ૨

કયું ફર્શે ઝમીં રશ્કે દહે અર્શે બરીં હૈ ?—કયૂં ચર્ખમેં ગરદોં હૈ ? તઝલઝુલમેં ઝમીં હૈ
કયા ડર હૈ ? કે કબ્ઝેમેં દિલ, આઅદાકા નહીં હૈ—હાતિફકા એશારા યેહ સૂએ લશકરે કીં હૈ
હુશયાર અજલસે હો ખબરદાર કઝાસે !!!
શમશીર બકફ આતે હૈં હૈદરકે નવાસે !!! ૩

દેખા ન સોના હમને સમંદોંકા યેહ દસ્તૂર!!!—વોહ કેહતાથા મૈં તૂર હૂં!!!યેહ કેહતાથા મૈં નૂર!!!
વોહ કેહતાથા મૈં રાઅદ[3] હૂં!!!યેહ કેહતાથા મૈં સૂર!!!—વોહ કેહતાથા લૈલી હૂં!!!તોયેહ કેહતાથા મૈં હુર!!!
વોહ કેહતાથા દેખઆતાહૂં મૈં ગાવે ઝમીંકો !!!
યેહ કેહતાથા મૈં ફાંદતાહૂં અર્શે બરીંકો !!! ૪

વોહ કેહતાથા બિજલી હૂં!!!યેહ કેહતાથા હવા હૂં !!!—વોહ કેહતાથા સૌદાહૂં!!!યેહ કેહતાથા બલા હૂં!!!
વોહ કેહતાથા નખત[4] હૂં!!!યેહ કેહતાથા સબા હૂં!!!—વોહ કેહતાથા ઓતકાંહૂં!!!યેહ કેહતાથા હોમા હૂં!!!
વોહ કેહતાથા વાકિફ હૈ કૈમર કબ્કે[5] દરી[6] હૂં !!!
યેહ કેહતાથા શાહિદ હૈ સોલૈમાં, મૈં પરી હૂં!!! ૫

ઘોડોંકો ઉડાતે હુયે પોંહચે જો બહાદુર—ફૌજે સેતમઆરા હુઇ સબ ગૈરકે તહવ્વુર
એક શોર હુવા કોનસે દરયાકે હૈં યેહ દુર—લડકે હૈં યેહ અલ્લાહરે ઇકબાલો તહવ્વુર[7]!!!

---

૧ ચમન ક્યારી (બગીચાની અંદર ખાસ જગ્યા જયા તરેહ તરેહના ફુલના ઝાડ હોયં) ૨ ઘોડા ઉપર. ૩ ગર્જના ૪ ખુશબુ (સુગંધ) ૫ એક પક્ષી (ચકોર) ૬ (દરહ) એક પહાડનું નામ. ૭ મરદાનગી.

યેહ્જલવાહ ન તારોંમેં ન મહતાબમેં દેખે !!!
યુસુફને સેતારે યેહ નહીં ખ્વાબમેં દેખે !!! ૬

દેખા જો જલાલ ઉનકા તો કેહને લગા લશકર—ક્યા આએ હો યુસુફ, હો સોલયમાં, હો સેકન્દર હો હાશેમો, હો હમઝઓ, હો હૈદરે સફદર—હો જાઅફરે તય્યાર, હો અબ્બાસો, હો અકબર

ધબરાકે નઝર ખ્વાબઓંને કી ચર્ખે બરીપર
હૈ શમસો, કમર, આજ ફલક પર? કે ઝમીંપર? ૭

અકસરને ખેતાબ ઉનસે કિયા આકે બરાબર—કિસ બુર્જકે તુમ ચાંદ હો? કિસ દુર્જકે[૧] ગૌહર? ઇસ ઉમ્મરમેં કયા અયસી મોસીબત પડી તુમ પર?—નન્નેસે ગોલૂંકો જો હૈ મુશતાકીયે ખંજર

કિસ માંકે ચરાગોંકે બુઝાનેકો હો આએ?
કિસ બાપકે બાગોંકે લુટાનેકો હો આએ? ૮

યેહ તો હૈ અલાનેયા[૨] કે દોનો "મદની" હો—મરનેકે લિયે આએ હો દિલકેભી ગની હો સાદાતે અરબ "હાશેમીઓ" "પંજતની" હો—સચ કહિયો "હોસયની" હો? વ,યા તુમ "હસની" હો?

બાનૂકે હો ફરઝંદ? કે હાદીરકે ખલફ હો?
વલ્લાહ હરએક રિશ્તેમેં તુમ દુરરે નજફ હો. ૯

તબ નય્યરે જુરઅતસે લગે ઝૂમને વોહ શેર—ઓર ઝૂમકે હાથોંમેં લિયે કબ્ઝએ શમશેર યૂં આંખ મિલાઈ કે ઝબરદસ્ત હૂએ ઝેર—ફિર ચાંદસે મુંહ ખયમેકી જાનિબકો દિયે ફેર

ઝયનબને કહા ઇંઝઓ શરફ પડહતે હૈ લોગો
સુનયો મેરે ફરઝંદ રજઝ પડહતે હૈ લોગો. ૧૦

બેટોંકો સદા દી કે નસબ નામા સોનાદો—તકરીરમેં તસવીરેં બોઝુરગોંકી દેખાદો માદરકો કનીઝે શહે મઝલૂમ બતાદો—બાબાકા નસબ પૂછેં તો જાઅફરકા પતાદો

આદાએ એમામત ન મગર હાથસે દેના
ભાઇકા મેરે નામ સમઝ બુઝકે લેના. ૧૧

હૈ ધૂપ ગઝબ ઔર તુમ્હેં પ્યાસ હૈ તારી—અયસા નહો સમઝાઇ ન દે બાત તુમ્હારી ફરફર રજઝ અયસા પડહો જો સદ હોં નારી—તહસીને દહન કયે પયમબરસે હો જારી

તકરીરહીમેં ફોજકો તુમ ઘેરલો પ્યારો
સૂખે હૂએ હોંટોંપે ઝબાં ફેરલો પ્યારો. ૧૨

વહાં મોતી બરસને લગે પ્યાસોં કે દહનસે—ફરમાયા યેહ દોનોંને હરએક તેગ ફેગનસે રૂસ્તમકો ગોલામ અપના બનાદેતા હૈ રનસે—દાઅવાએ ગોલામી હૈ હોસયન ઇબ્ને અલીસે

ઇઝહાર કરાબતસે ફોઝૂં ઇસમેં[૩] શરફ હૈ
હમ દોનોં ગોલામે પેસરે શાહે નજફ હૈ. ૧૩

આકા યેહી, માલિક યેહી, સુલતાન યેહી, હૈ—કિબ્લા યેહી, કાઅબા યેહી, ઇમાન યેહી, હૈ હમ ઉનપે ફેદા હોં હમેં અરમાન યેહી હૈ—કાફિર હૈ "યઝીદ" અપના તો ઇમાન યેહી હૈ

તુમ કયા હો? કહેંગે યેહી હૈદરકે નવાસે,
મરકદમેં નકીરયનસે, મહશરમેં ખુદાસે. ૧૪

૧ ઘરાણું કીંવા જવાહીર રાખવાનો ડબો. ૨ ખુલ્લે ખુલ્લું. ૩ નામો (નામનુ બહુ વચન)

લાશોંપે હોસૈન આએંગે જબ પ્યારકે મારે—ઉસ વક્ત હમેં પૂછીયો આકાસે હમારે
તુમ ઉનકે હો કૌન? ઔર યેહ હૈં કૌન તુમ્હારે?—અગલબ હૈ કે શફકતસે કહેં બાનજે પ્યારે
બેગાનેભી જો શેહકી રેફાકતમેં મૂએ હૈં
અલ્લાહો નબીકો વોહ અઝીઝ આજ હૂએ હૈં. ૧૫

શેહઝાદે હમારે અલી અકબર, અલી અસગર—માં બાપસે પ્યારે અલી અકબર, અલી અસગર
ચસરબકે સેતારે અલી અકબર, અલી અસગર—વોહ પ્યાસકે મારે અલી અકબર, અલી અસગર
સજ્જાદતો શબ્બીરકે સજ્જાદહ નશીં હૈં
અબ ઘરમેં નબીકે વોહ બજાએ શાહે દીં હૈં. ૧૬

ઘર અપના હૈ અફઝલ બખુદા[1] સારે ઘરોંસે—જારૂબ[2] મલક દેતે હૈં દો વક્ત પરોંસે
દર ઉસકા હૈ તસલીમેં તલબ તાજવરોંસે—સબ તાજ લિયે હાથોંપે ઝુકતે હૈં સરોંસે
ઇસ દરકે હૈં સાઇલ ઓમરા[3] ભી ફોકરા ભી
મિલતા હૈ ઇસી ઘરમેં પયંબરભી ખુદાભી. ૧૭

ઇસ ઘરકી તબાહીસે બસ અબ હાથ ઉઠાઓ—એક બાર જલાયા હૈ દુબારા ન જલાઓ
મુરતદ ન બનો તૌબા કરો રાહ પર આઓ—પડહ કર કલેમા નામે પયમબર ન મેટાઓ
તસબીહે એમામતકી યેહ હૈહાત ન તોડો
રિશ્તા હૈ નબીસે દિલે સાદાત ન તોડો. ૧૮

નાગાહ યેહ બડહકર પેસરે સાઅદ પોકારા—અય શેરદિલો, નામો નસબ ક્યા હૈ તુમ્હારા?
તલવારેં ફિરાકર યેહ પોકારે વોહ દિલઆરા—ખાલિકને હમારે લિયે દુનયાકો સંવારા
ખુરશેદે ઝમીં તાજેસરે અર્શે બરીં હૈં
પેહલા યેહ શરફ હૈ કે ગોલામે શહીદીં હૈં. ૧૯

ઇસમે જદે આઅલા હૈ અબૂ તાલેબે વાલા—જીસ શેરને અહમદસે શહનશાહકો પાલા
ઇઝ્ઝતમેં ફેઝૂં સબસે શરાફતમેં દુબાલા—જીસકા હૈ અલીસા પેસરે અકદસો આઅલા
મસદરસે જો મુસ્તક હૈ તો આઅલાસે અલી હૈ
ઇમાનમેં ઉનકે જીસે શક હો વોહ શકી હૈ. ૨૦

દાદા હૈ શહનશાહ, દોઆલમકા મદદગાર—સરદારે જહાં, ફખરે અરબ, જાફરે તય્યાર
વોહ શિકરે તરાઝે અલમે અહમદે મુખતાર—આલૂદહ રહી ખૂનમેં જીસ શેરકી તલવાર
હાથોંકે એવઝ હકસે સરે દસ્ત લિયે હૈં
અલ્લાહને પર ઉનકો ઝમુર્રુદકે દિયે હૈં. ૨૧

નાના અસદુલ્લાહ, મદદગારે દો આલમ—દીદાર, નમૂદારે જહાંદારે દો આલમ
સુલતાને ફઝા, મુનતઝેમે[4] કારે દો આલમ—સરતાજે ફલક, પુંબએ દસ્તારે દો આલમ
સબ અમ્રે અહમ અકલકી મીઝાંમે તૂલેથે.
ઉકદે વોહ હૂયે હલ, જો કીસીસે ન ખૂલેથે. ૨૨

---

૧ કસમ ખુદાની. ૨ ઝાડુ (સાવરણી). ૩ પૈસાદાર (અમીર લોકો) ૪ ઈનતેઝામ કરનાર. (સારૂ થવા વાળુ)

બાઝુયે નબી, દસ્તે ખુદા, નફસે પયગમ્બર–તીઓ, ઝકીય્યો, તાહેરો, પાકીઝઓ, અતહર
લશકર શેકનો, ખુત શેક્નો, ફાતેહે ખયબર–સરતાજે અંજમ, મીરે અરબ, હયદરે સફદર

અસનામસે[1] કયા ખાનએ હકકો પાક કેયા હય !!!
ગેહવારેમેં અઝદરકા દહન ચાક કેયા હય. ૨૩

વો૦ રોઅબ!!!કે શેરોંકાભી હીમ્મત હુઇ જીસસે!!!–વો૦હુકમ!!!કે ખુરશેદકો રજઅત હુઈ જીસસે!!!
વો૦ઝોર!!! કે ઇમાનકો કુવ્વત હુઇ જીસસે !!!–વો૦ ઝર્બ !!! બેના કુફ્રકી ગારત હુઇ જીસસે!!!

દેખે ઉસે આગાહ જો હયદરસે નહીં હય
બેહતર કોઇ શાયદ દરે ખયબરસે નહીં હય. ૨૪

કાંપા કેયા રૂમો અરબ એક તેગે દો સરસે–ગુઝરી સરે મરહબસે[2] તો અંતરકી[3] કમરસે
દીંદારોંકો અમ્ન ઉસને દેયા ખ્તિનઓ શરસે–ઝર્બ ઉસકી ન રોકી ગઇ જીબરિલકે પરસે

કયા કયા ન બદલ જાએગા કયા કયા ન મિલેગા
પર હશ્રતક ઉસ ઝર્બકા સિક્કા ન મિલેગા. ૨૫

હમ દોનોં નવાસે હયં ઉસી ફોજ રસાકે–ફરઝંદ હયં હમશીરે શહે ફોનો મકાંકે
દિખલાએંગે જોહર તુમ્હેં તેગે દોઝબાંકે–બટહ બડહકે હટા દેંગે પરે ફોજે ગેરાંકે

તુમ યે૦ ન સમઝના કે યદુલ્લાહ નહીં હયં
હમ શેરતો હયં ? ગર અસદુલ્લાહ નહીં હયં!!! ૨૬

સુનકર યે૦ રજઝ ફોજકે સરદાર પોકારે–અય કોમ યે૦ શહ્બાર કે હયં બાનજે સારે
તાબિંદા૦ હય અખ્લાકે શરાફત કે સેતારે–હાં જાનકે દેનેસે મગર જી નહીં હારે

હયદરકી તરેહ સાહેબે શમશીર હયં દોનોં !!!
લડકા ઇન્હેં સમઝે ન કોઇ, શેર હયં દોનોં !!! ૨૭

યે૦ સુનકે કયા સબને લડાઇકા સરંજામ–ખુલને લગે હર સફમેં અલમહાયે સેયાહ ફામ
બરછી કહીં ચમકી કહીં જમધર[4] કહીં સમસામ–બદલીકી[5] તરેહ ઝૂમકે આઇ સેપહે શામ

યૂં આતેથે સબ, લૂટકો ફોજ આતી હય જયસે
બચ્ચોંપે સફેં આતીથીં મોજ આતી હય જયસે. ૨૮

ઉસ શોરમે બશાશ[6] ખડેથે વો૦ દેલાવર–પરવા થી ન મુતલક કે યે૦ ફોજ આઇ હય કીસપર
કેહતાથા બડે ભાઇસે છોટા કે બેરાદર–દેખેં તો ઝરા આપ કરીબ આગયા લશકર

વો૦ કેહતાથા તકયા૦[7] હય એનાયાતે અહદપર
આનેદો અજલ, ઉનકો લીયે આતી હય ઝદ[8]પર. ૨૯

તકરીર ઇધર યે૦ થી કે તીર આએ ઉધરસે–ફયગામે વેગા લેકે સફીર[9] આએ ઉધરસે
સબ મોતકે હલકેમેં અસીર આએ ઉધરસે–દો બચ્ચોંપે દો લાખ શરીર આએ ઉધરસે

ઉસ દેરપેભી બંદ થે દહશતસે દમ ઉનકે
બઢહ બઢહકે હટે જાતેથે પીછે કદમ ઉનકે. ૩૦

---

૧ બુતોથી (મુરતીઓથી) ૨-૩ પહેલવાનોના નામ છે. ૪ એક હથીઆરનું નામ. (કટાર)
૫ વાદળા. ૬ આનંદી ચેહેરો ૭ ભરોસો. ૮ લડાઈ. ૯ કાસીદ એલચી.

વોં મરગયા, તલવાર ઓઠાકર જીસે ડાંટા—ઉસ નખ્લકો તલવારસે કાટા ઉસે છાંટા
ગુલહાયે જરાહતકો અજબ ફનસે બાંટા-નીકલી ન કાઇ શાખ ન ઉલઝા કાઇ કાંટા
અબતક યોં હવા બાગે જહાંમેં નહીં દેખી
ગુલ થા કે બહાર અઈસી ખીઝાંમે નહીં દેખા. ૩૧

ભાલોંમેં જો તેગોંકા સંભાલે નઝર આએ-અક્સર નઝર આએ, ન રસાલે નઝર આએ
રેતીપેં તયાં બરછીયાં વાલે નઝર આએ—હર સફકી જેગહ ખૂનકે થાલે નઝર આએ
ગુલ થા કે રન અઈસા કભી પડતે નહીં દેખા
બચ્ચાંકો ઇસ અંદાઝસે લડતે નહીં દેખા. ૩૨

ચાર આએ જો લડનેકો તો એકદીલ હૂયે દોનોં—ઠેહરે ન હટે ન મોતઅમ્મીલ[1] હૂયે દોનોં
ગરમાકે ફરસ, જંગપે માઇલ હૂયે દોનોં—ચારોંસે યોં ફરમાકે મોકાબિલ હૂયે દોનોં
શશદર નહીં હોતે જો શોજાઅતકે ધની હઈ
તુમ ચાર હો, હમ દો હઈ મગર પંજેતની હઈ. ૩૩

યોં સુનતેહી બચ્ચાંપે ઝપટકર વોં યલ[2] આએ-ગુસ્સેસે દેલઈરોંકેભી અબરૂપે બલ આએ
લસ્કરને યોં જાના કે વોં બચકર નેકલ આએ—આના થા કે ચારોં તહે તેગે અજલ આએ
અહૈસંતકા બરપા હુવા ગુલ ચરખે બરીં પર
ટુકડે જો ગીને ચારકે થે આઠ ઝમીં પર. ૩૪

ક્યા ઝિક્ર ભલા આઠકા યા ચાર સરોંકા-કુશ્તોંકે જો પુશ્તેથે તો અંબાર સરોંકા
ગિનના હુવા અબ તો હમેં, દુશ્વાર સરોંકા-એક મેંહસા[3]બરસ જાતા હઈ હરબાર સરોંકા
થમ સકતે ન થે પાંઉ કિસી અઈબદા૦જો[4]કે
કટતી થી ઝમીં રનકે દહેડોંસે લહૂકે. ૩૫

આઅંદા થે દમે જાએઝા૦[5] હરબાર ન દારદ—મુનશીકે, કલમ હાથ અલમદાર ન દારદ
પઈદલ નઝરી ફૌજકે અસવાર ન દારદ-દો આએ તો દો ચારથે, ફીર ચાર ન દારદ
યૂં ફૌજકે દફતરકો ઉલટતે નહીં દેખા
યૂં ચેહરેપે ચેહરા કભી કટતે નહીં દેખા. ૩૬

જાંબાઝીયાં દિખલાતેથે મઈદાંમેં વોં જાંબાઝ-દિલ થામે હૂયે દેખતેથે શાહે સરફરાઝ
કાસિમકા સોખન થા કે અલીકા હઈ સબ અંદાઝ-ફરમાતેથે અકબર યોં લડાઇહઈ? કે એઅંજાઝ!!
બડહતેથે કભી, ગાહ સરકજાતેથે અબ્બાસ
જમ વારેદા૦ કરતેથે ફડક જાતેથે અબ્બાસ. ૩૭

હરબાર સદા દેતેથે અઈ ગેસૂઓંવાલો—ક્યા કેહના હઈ ? ફિર બડહકે યેહી હાથ નેકાલો
રહવાર બડહે જાતે હઈ બાગોંકો સંભાલો—હૈલકા હઈ, કડી આંખેં ઝેરા૦ પોશોંપે ડાલો
અબ હટનેકી મોહલત મેરી જાં ઉનકો ન દેના
મિન્નતભી કરે ગર તો અમાં ઉનકો ન દેના. ૩૮

આદાબ બજાલાકે યોં દોનોંને પોકારા—હઝરતહીકી તાલીમકા બાઇસ હઈ યોં સારા
ઇકબાલસે આકાંકે, નમંદારોંકો મારા—રૂપોશ હઈ ડરસે બિને સાઅંદ સેતમ આરા

૧ રંજીદા સદમો. ૨ પેહલવાન. ૩ વરસાદની જેમ. ૪ લડવૈયો. ૫ ઈનામ બદલો.

પાયા ન ઉસે, હમકો યેહ અફસોસ બડાહઈ
નામર્દ વોહ હૅલકેમેં રશીકોંકે ખડા હઈ. ૩૯

હુંમલોંસે ઉલટદેંગે ન જબતક સફે જંગાહ–દમ લેંગે ન એકદમ યેહ ગોલામે શહે ઝીજાહ
જો પ્યાસકા સદમા હઈ ખુંદા ખૂંબ હઈ અગાહ-દરયાકો મગર આંખસે દેખા નહીં વલ્લાહ
હમ તશ્નાહ દહન આંઝેમે પિરદાંસે બરીં હઈ
ક્યા જાનીયે ? અમ્માંભી ખુંશીહઈ કે નહીં હઈ!!! ૪૦

ઝઈનબ દરે ખૈંમેસે યેહ ઉસ વકંત પોકારી-અંબ્બાસ કહો ઉનસે કે મંઈ શાદ હૂં વારી
અલ્લાહ ઝેયાદાહ કરે હિંમતકો તુમ્હારી-લેતી હઈ બલાએં અસદુલ્લાહકી પ્યારી
ચેહરોંકે ફેદા, ખૂં ભરી દસ્તારોંકે સદકે
ઉન હાથોંકે, ઉન છોટીસી, તલવારોંકે, સદકે. ૪૧

સુનકર યેહ સદા સુર્ખહુએ ફખ્રસે રૂખસાર–ફિર ડૂબગએ કુલઝમે આફતમેં વોહ જરાર
ફિર ફોજને હંલ્લા કિયા ઉન પ્યાસોંપે એકબાર-બસ છન ગએ સીને યેહ હુઈ તીરોંકી બોછાર
આ પોંહચી અજલ શેર ઘેરે ફોજે અદૂમેં
નેહલાદિયા હંઈદરકે નવાસોંકો લહૂમેં. ૪૨

નાગાહ ખંબર આકે યેહ અકબરને સોનાઇ-મારે ગએ હઈહઈ ફૂફી અમ્માં મેરે ભાઈ
ચિલ્લાઇ વોહ શેહકો કે ન તુમ જાઇઓ ભાઇ–લાશોંકો અંલમદારસે મંગવાઈયે ભાઈ
બેહતા હઈ લહૂ છાતેયોંસે, ચૂર હંઈ દોનોં
કિસ તરહં પોકારૂ !!! કે બહોત દૂર હંઈ દોનોં. ૪૩

વ્હાં ખૈંમેમેં કોહરામ થા વ્હાં રન તહો બાલા–ફલબા ન કલેજેસે દેલઈરોંને નેકાલા
જો ઝાલેમોંને ભાઇયોંમેં તફરકા ડાલા–ગીરતે હૂએ તનહાઇયો ગુંરબતને સંભાલા
એક ચાંદ ઇધર એક ઉધર રનમેં પડાથા
ઓર બીચમેં તેગેં લિયે એક ઝાલ ખડાથા. ૪૪

ગીરતે હુયે છોટેને બડેસે કહા એકબાર–મામૂંકો બોલાલો, કે ઝરા દેખલેં દીદાર
વોહ બોલા અગર હોગએ ઝખંમી શહે અબરાર !!!–અમ્માં ન હમેં બખ્શેગી ફિર શીરભી ઝિનહાર
અચ્છા હઈ ગરીબોંકા ઇસી તરહં સફર હો
માદરકો ખંબર હો ન શહેદીંકો ખંબર હો. ૪૫

આંખ ઉનકી ખુલી ગંશસે તો ભાઇકો પોકારે–યે હોશમેં આએ તો કહા સદકે તુમ્હારે
પર બીચસે એ રહંમ ન હોતે થે કેનારે–જો ભાઇકે ચેહરે કે કરે ભાઇ નઝારે
જો પૂછતાથા મુડકે મેરાભાઇ કિધર હઈ ?
ચિલ્લાતેથે ઝાલિમ, વોહ અંલમ નઈઝેપે સરહઈ. ૪૬

ઉસ વકંત યેહ માતમકી ખંબર શાહને પાઈ-રોતે હુયે રેતીપે ગિરે તાબ ન આઇ
અંબ્બાસસે ઘબરાકે કહા ક્યા કરૂં ભાઇ ?–લો ઝાલેમોંને લૂટલી ઝઈનબકી કમાઇ
યે ભાનજોંકા દાગ નહીં મુઝકો દેયા હઈ
અકબરકો ઓર અસગરકો મેરે કંત્લ કેયા હઈ. ૪૭

અબ્બાસઓ શબ્બીર ચલે ખેંચકે શમશીર—ઉસ શેરોંકી આમદસે હટા લશકરે બે પીર
કિસ વકત મગર પોંહચે હઈ ઉન લાશોંપે શબ્બીર—વહાં હિચકેયાં દોનોંકો લગી હાલથા તગયીર

દમ આંખોંમેં મુશતાકે જમાલે શહેદીં થા
દમ ઉસકા ન કહીયે વો દમે બાઝ પસીં થા. ૪૮

લિપટે શહેદીં લાશોંસે પર સબ્ર ન આયા—ઝઈનબકે કલેજોંકો કલેજેસે લગાયા
જબ ખૂબ કિયા પ્યાર તો રોકર યે સોનાયા—ઘોડેસે ગિરે, ઓર હમેં તુમને ન બોલાયા

કાસિમ થે ખડે અકબરો અબ્બાસ ખડેથે
કુછ દૂર ન થે હમતો બહોત પાસ ખડેથે. ૪૯

અઈ શેર જવાનો મુઝે તાકત થા તુમ્હીસે—અઈ ઔનો મોહમ્મદ મુઝે તાકત થી તુમ્હીસે
અઈ મરતબેવાલો મુઝે તાકત થી તુમ્હીસે—અઈ તશ્ન૦ દહાનો મુઝે તાકત થી તુમ્હીસે

સાથ અપને જહાંસે મુઝે લેતે ન ગએ તુમ
કાંધા મેરે તાબૂતકો દેતે ન ગએ તુમ. ૫૦

આંખોંકો ઝોકાકર વો લગે કેહને બસદ આહ-હમ તુમપે ફેદા હોનેકો જબ આએથે યા શાહ
અમ્માંને કહા થા યે૦ હમેં ચુપકીસે આગાહ—ભાઇ પે મેરે તીસરો ફાકા૦ હઈ યે૦ વલ્લાહ

લાશોંપે ન બુલવાઈયો દુખમેં શહેદીં હઈ
ગંમ ખાનેકી તાકત મેરે ભાઇમેં નહીં હઈ. ૫૧

શેહને કહા ગો માંને તુમ્હે મન્અ કેયા થા—ઉસ વકતમેં પર હમકો બોલાયાહી રવાથા
ઉસ ફાકેસે કમ, ઝોરે બેમામત ન હુવાથા—દીદારસે ભી તુમને તો મહરૂમ રખાથા

તુમ ચાહને વાલે તો મેરે રૂબસે સેવા હો
શાયદ ન અલમ દેનેપે મામૂંસે ખફા હો. ૫૨

ફિર રોકે યે૦ અબ્બાસસે બોલે શહે ખૂશ ખો—ઇસ વકત અલમ હાથમેં ઇનદોનોંકે દેદો
ઇસ બાતપે રૂઠે હઈ યે૦ માઅલૂમ હઈ હમકો—અઈસા નહો દાદાસે કહે ખુલ્દમેં રોરો

તુમને તો ઓઢાયા થા પયમબરકે અલમકો
મામૂને અલમદાર ન અપના કેયા હમકો. ૫૩

ઝબ્બી બદન ઉન દોનોંકે થરીએ યે૦ સુનકર—ઓર છોટેસે અમ્મામે ધરે શેહકે કદમ પર
ફિર જોડકે વો૦ ખૂનભરે હાથ બરાબર-મિન્નત લગે કરને કે યે૦ કયા કેહતે હો સરવર

આઝુરદા૦ ગોલામ અઈસે ભલા હોએંગે તુમસે ?
ખૂશ હોએંગે કીસસે ? જો ખફા હોએંગે તુમસે. ૫૪

હો ખુશ્ક ઝબાં વો૦, જો કરેં શિકવા તુમ્હારા—યે૦ હકમેં ગોલામોં કે ન કહીયેગા દૂબારા
યે૦ બાત ન દોહરાઇયો માદરસે ખુદારા—મુંહ દેખેંગી ફિર વાલેદા૦ સાહેબ ન હમારા

માદર તો હમેં દૂધ ન બખશેંગી જહાંમેં
ઝહરા ન લગાયેંગી ગલે, બાગે જેનામેં. ૫૫

રેહતા હઈ હરએક ફૌજમેં આગે જો અલમદાર-યે૦ સોંચકે હમ તુમસે અલમકે થે તલબગાર
યાઅને હમીહોં પેહલે નેસારે શહે અબરાર—સો અબ તો બર આએ વો૦ તમન્નાએ દીલેઝાર

માદરને અંજબ તરહંકા અહેસાન કેયા હઈ
ઝેહરાકે પેસરપર હમેં કુરબાન કેયા હઈ. ૫૬

શેહ રોતેથે ઓર બાનજે કરતેથે યેં તકરીર–અકબર થે ઉધર મુનતઝેરે આમદે શબ્બીર
ખૈમેમેં જોદા બાબીયોંકા હાલ થા તગેયાર–થી ફિક્ર; કે ક્યું શાહકો રનમેં હુઈ તાખીર?

લે આએ થે જલદીસે વોં લાશે રોફકાકે
અબતક ન ફિરે બાનજોંકી લાશ ઓઠાકે. ૫૭

ઝઈનબને કહા દિલસે કે બેટે ગયે મારે–સદકે કેયા બાઈપે જો થા પાસ હમારે
અબ અપની કમાઇ કોઇ વારે, કે ન વારે–અરમાન જો મેરે થે વોં પૂરે હૂએ સારે

યે કેહકે હુઈ ગંશ તો ન ફિકરે તનો સરથી
બેટોંકી ખબરથી ન ઉસે અપની ખબર થી. ૫૮

નાગાહ ઉઠા ગુલગુલાં મઈદાનસે એકબાર–ઓર તીરોંકી ચલનેકી સદા આઇ બ તકરાર
આકર કહા અકબરને કે અઈ હતરતે અતહાર–મઈ જાતાહૂં રનમેં, ફૂફી ઝઈનબસે ખબરદાર

કુછ લાશોંપે તકરાર હૂઇ ફોજે શકીસે
અબ ચલતી હઈ તલવાર હોસઈન ઇબ્ને અલીસે. ૬૦

યેં ગુલ જો હુવા ચૌંક પડી શાહકી હમશીર–રોતી હુઇ આઇ દરે ખઈમેપે વોં દિલગીર
પૂછા અલી અકબરસે કેહઈ ખઈરસે શબ્બીર ?–બેટે તો મેરે મરગએ ક્યું ચલતી હય શમશીર?

ક્યા ફિર કોઇ આફત હઈ? હોસઈન ઇબ્ને અલીપર?
સદકે કરો લે ચલકે મુઝે સિબ્તે નબી પર. ૬૦

અકબરને કહા ખઈરસે હઈ બાઈ તુમ્હારા–પર આપકે બેટોંકો જો બે રહમોંને મારા
લેને ગયા થા લાશોંકો ઝેહરાકા વોં પ્યારા–સો લાશોંકે લાનેપે યેં અબ કિસ્સાં હઈ સારા

ચોગિર્દ અદૂ ખેંચકે શમશીર ખડે હઈ
ઓર બીચમેં લાશે લિયે શબ્બીર ખડે હઈ. ૬૧

તબ દેખકે ઝઈનબ સૂએ મકતલ યેં પોકારી–ક્યૂં લાતે હો ઉન લાશોંકો? બેહના ગઇ વારી
કુરબાન ઉન્હેં કરચુકી ખાહર યેં તુમ્હારી–તુમ ખઈરસે આઓ યેં તમન્ના હઈ હમારી

ક્યૂં લાતેહો ? વસવાસ મુઝે આતા હઈ ભાઈ
સદકેકો કોઇ ફેરકે લેઆતા હઈ ભાઈ? ૬૩

ઉન લાશોંકો સદકે કરૂં મંઈ ગંમકી સતાઇ–જીનકે લિયે ઇસ પ્યાસમેં હો તુમસે લડાઈ
ગર તુમસે યેં લાશે, દિએ જાતે નહીં ભાઇ–તો આતી હઈ મઈદાનમેં ઝહરાકી યેં જાઇ

પર યૂં તો યેં લાશે મંઈ હવાલે ન કરૂંગી
દૂંગી તો ઇન્હેં વારકે મંઈ આપપે દૂંગી. ૬૩

જહાં શેહને પરેશાન કેયા લશકરે બે પીર–લાશે લિએ દોનોં, નેકલ આએ શહે દિલગીર
પોંહચે જો દરે ખઈમેપે ચિલ્લાએ યેં શબ્બીર–લો બાઇકે ફિદયોંકી ઝેયારત કરો હમશીર

ઝઈનબને કહા જીતે હો (તો) મકતલમેં લેટાદો
ગર મરગએ હો (તો) મેરે કલેજેકો લગાદો. ૬૪

શેહ બોલે કે ઇન બાતોંકા ઇસ દમ નકરો ધ્યાં—જાતે હૈં મગર કોઈ ઘડીકે હૈં યે૦ મેહમાં
ખાંતિરસે મેરે, ગોદમેં લો તુમ ઉન્હેં ઇસઆં—કુંરબાન યે૦ મુઝપર હૂએ તુમ ઉનકે હો કુંરબાં

બિલ ફર્ઝ યે૦ સદકે હૈ ન વસવાસ કરો તુમ
ઉન લાશોંકો મૈં લાયાહૂં પે પાસ કરો. તુમ. ૬૫

ખૈમેમેં ચલો લેકે ઉન્હેં ગોદમેં બાહર—કુછ તુમસે કહેંગે યે૦ મેરે લાડલે દિલબર
હરચંદ કે પૂછા કિયા મૈં ઉનસે મોકર્રર—યે૦ ઉજર કિયા દોનોંને ઓર બોલે યે૦રોકર

લે ચલિયે યહાંસે નહીં (તો) હંસરતમેં રહેંગે
વો૦ બાત સેવા માંકે કિસીસે ન કહેંગે. ૬૬

ઝૈનબને કહા અંદર લે આઓ ઉન્હેં મૌલા—સુનલૂં મૈં સોખન ઉનકે કે યે૦કેહતે હૈં અબ કયા?
ખૈમેમેં ગએ લાશોંકો લેકર શહે વાલા—દો મસનદેં બિછવાકે લેટાયા ઉન્હેં એક જા

ફિઝાબા વહીં બૈદકે લાશોંકે સેરહાને
રૂમાલ લગી મુંહપે ખૂઝાદોંકે હિલાને. ૬૭

ઉસ વકત યે૦ ઝૈનબને કહા લાશોંપે ઝુકકર—કયા કેહતે હો? તો કેહદો કે અબ મૌત હૈ સરપર
વો૦ બાત કહી દોનોંને ચુપકીસે બરાબર—જીસ બાતકો સુનતેહી તડપને લગી માદર

અૈ વાએ હોસૈના યેહી ચિલ્લાતી થી ઝૈનબ
સબ પૂછતેથે ઓર ન બતલાતી થી ઝૈનબ. ૬૭

રોરોકે હરમ કેહતેથે અૈ ઝૈનબે ખૂશખો—કયા તુમસેં કહા બેટોંને? બતલાઓ તો હમકો
કયા પાની તલબ કરતે હૈં? બેટે તેરે રોરો—ઝૈનબને કહા આહ !!! ન પૂછો યે૦ ન પૂછો

વો૦ બાત સુની હૈ કે મેરી રૂહ હુંઝીં હૈ
વો૦ દર્દ હૈ દિલમેં કે દવા જીસકી નહીં હૈ. ૬૮

અૈ બીબીયો કેહતે હૈં યે૦ શબ્બીરકે શૈદા—જબ રનમેં ગિરે હમ, તો વહા આઈ થીં ઝહરા
રોતી થીં હમેં, ઓર યે૦કહતી થી વો૦ દુખયા—શબ્બીરકોભી ઝિંદા૦ ન છોડેંગે યે૦ આઅંદા

મો કરતે હૈં તાકીદ યે૦ મુઝ ખસ્તા જેગરસે
અબ જાને ન દેના શહે મઝલૂમકો ઘરસે. ૬૯

અૈ સાહેબો શબ્બીરકો કયુંકર મૈં બચાઉં?-જનંતસે મૈં કિસતરહ પયમબરકો બોલાઉં?
હૈ કુંસ્દ કે અબ સૂએ નજફ પીટતી જાઉં—ઓર હૈદરે સફદરકો લહેદસે મૈં ઓઠાઉં

ફરયાદ હૈ બાબા કે ફલક હમસે ફેરા હૈ
છે લાખકે નરગેમેં હોસૈન આજ ખડા હૈ. ૭૦

ઝૈનબ તો યે૦ કેહતીથી, હરમ કરતેથે માતમ—તારી હુવા ઉન દોનોંપે જો નઝઅંકા આલમ
હાથોંકો તશન્નુજ[1] હુવા સિનેમેં રૂકા દમ-ઝૈનબસે કહા બાનૂને મૂંહ ફેરલો ઉસદમ

હરચંદ કે હૈદરકે નવાસે હૈં તેરે લાલ
દમ તોડનેકી સખ્તીસે પ્યાસે હૈં તેરે લાલ. ૭૧

---

૧ શરીરના કોઇપણ ભાગનું ઠરડાઇ જવું. (એંઠાજના)

ફિઝ઼્ઝાસે કહા શાહને ઉસ વક઼્ત યેહ રોકર—તૂ બીચમેં ઇનકે હો ખડી રોકકે ચાદર
દમ તોડના દેખે ન બેરાદરકા બેરાદર—પડ જાતીથી ઝ઼ઈનબકી નઝ઼ર જબ કભી ઉનપર
રોરોકે યેહ કેહતીથી કે હાં કૂચ કરો તુમ
મરતેહો તો મામૂંકી બલા લેકે મરો તુમ. ૭૨

અઈ બચ્ચો ખૂશ આએ મુઝે અરમાન તુમ્હારે—સર રખદિયે બચ્ચોંકે, કદમે શાહપે બારે
દોનોંને મલા પ્યારસે મુંહ પ્યારકે મારે—એક બોસા લિયે ઓર સૂયે ખુલ્દ સેધારે
મરનેકે, મોહિબ, પાંઉપે સર કરગયે દોનોં
બસ હોંઠ તો હિલતે રહે ઓર મરગયે દોનોં. ૭૩

ઝ઼ઈનબકો જો કિસ્મતને યેહ સામાન દેખાયા—માદરહીકા તો દીલ થા વોહ આંખરકો ભરઆયા
પરઝંદોંકે મુરદોંકો કલેજેસે લગાયા—ફિર દોનોંકે શાનોંકો હેલાકર યેહ સોનાયા
વોહ બાત જો સમઝાઇથી મુઝ તશ્નહ દહનકો
મામૂંસેભી કેહઆઓ કે અબ જાએ ન રનકો. ૭૪

અબ ઝબ્તકી તાકત નહીં, અમ્મૌંકો સંભાલો—અંગડાઇયાં લો, બાત કરો, નિંદકો ટાલો
સિનેમેં ઉલઝતા હઈ દમ અઈ ગેસૂઓંવાલો—વારિ મુઝે ખિદમતકે લિયે પાસ બોલાલો
મંઈ હુંગી તો, રાહતસે તુમ્હેં યાસ ન હોગી
કયા ગુઝરેગી? મનઝિલપે, જો માં પાસ ન હોગી. ૭૫

પેહલા તો, સફર ઔર, નયે લોગ, નઇ રાહ—કીસ તોરસે ગુઝરેંગી, યેહ તારિક શબેં આહ
સદકે ગઈ રસ્તેસેભી તો હમ નહિં આગાહ—પોંહચાએ તુમ્હેં ખઈરસે ફિરદૌસમેં અલ્લાહ
પુરહોલ હઈ રસ્તા, મુઝે તશવિશ બડી હઈ
હૈરાન હો માં કૈદકી મનઝિલભી કડી હઈ. ૭૬

ટોકે કોઇ રસ્તેમેં તો ડરયો ન મેરી જાં—હાં કલમએ તૌહિદ પડહે જાઇયો હરઆં
ઇકરારે નબુવ્વતમેં, ફસાહતકા રહે ધ્યાં—દિલબંદ હો તુમ તીન એમામોંકે મંઈ કુરબાં
કેહનાકે મોલાઝિમ[1] હઈ વલી ઇબ્ને વલીકે
હમ આતે હંઈ લશકરસે હોસઈન ઇબ્ને અલીકે. ૭૭

અઈ જાન બેખબરદાર મેરે છોટે પેસરસે—શબકો યેહ અકીલા કભી નિકલા નહીં ઘરસે
રસ્તેસે ન વાકિફ હઈ ન ગુરબતકે સફરસે—મહરૂમ રહુંગી મંઈ સદા ખઈરો ખેયરસે
દામાંદોંપે ઝાહિરહો યેહ વોહ ભેદ નહીં હઈ
અઈવાય!!! અંત આનેકીભી ઉમ્મેદ નહીં હઈ. ૭૮

બચ્ચોંકે યેહસિન !! હાએ ગઝબ ઓર સફર અઈસા !!!—લાએગા ખબર કૌન ? કહાં નામાબર અઈસા
બરબાદ નહો યૂં, કોઈ આબાદ ઘર અઈસા—નઝરોંસે ન પોશીદાહહો શમસો, કમર, અઈસા
કિસ નાઝ઼ો નઅમસે યેહ ખૂશ ઇકબાલ પલેથે
કૈદોંકે લિએ હાએ મેરે લાલ પલેથે. ૭૯

૧ નોકર.

મરતે હૂએ પાનીભી ન માંગા મેરે ડરસે—પ્યાસે સૂએ ફિરદૌસ સેધારે મેરે ઘરસે
એ આબ થે ઇસ ઉમ્રમેં ચૌબીસ પહરસે—દેખાભી ન દરયાકો તવજ્જૈહકી નઝરસે
સહરન જો પડી આંખ તો મુંહ મોડ લેયા હૈ
ડરતે થે કે અમ્માંને હમેં મન્અ કેયા હૈ. ૮૦

ગુસ્સે હુઇથી તુમપે, મૈં વારી મુઝે બખ્શો—માં અબ નહીં, લોંડી હૂં તુમ્હારી, મુઝે બખ્શો
લબપર સોહેને ઉજર હૈ જારી, મુઝે બખ્શો—સદકેસે ગૈશી હોતી હૈ તારી, મુઝે બખ્શો
મૈંભી તો યે જાનૂં કે દિલ અફસુરદા૦ નહીં હૈ
લો કેહદો બસ ઇતના કે હમ આઝુરદા૦ નહીં હૈ. ૮૧

ફિર શેહસે કહા દોનોંકે પોશાક ઓતારો—કિસ જા લગે હૈં ઝખ્મ ઝરા મુઝકો દેખાદો
શેહ બોલે કે કિસ વાસતે ? તબ બોલી વો૦ રોરો—મૈં ઝખ્મે બદન ઇનકે ગિનુંગી,શહે ખૂંશખો
હૈ કૈસ્દ મેરા, જીતને જરાહૈત હૈ બદન પર
ઝખ્મોંકે બરાબર લિખું તહૈસીન કફન પર. ૮૨

શેહ રોને લગે જબકે સોના નામ કફનકા—ઓર બોલે કે ભાઇકો ખેજાલ કર તૂ ન બેહના
તહૈસીન જો લિખ્ખોગી કફન ઇનકે હૈં કિસજા !—ચિહલુમકો કહીં કૈક્ષ ઇન્હેં હોગી મોહૈયાં
જબ તીરસે અસગૈર મેરા મરજાએગા ઝૈનબ
વો૦ નન્હાસા મુરદા૦ ન કફન પાએગા ઝૈનબ. ૮૩

યે૦ કેહકે વો૦ લાશોંકો ઓઢાને લગે સરવર—રંડે સફે માતમસે ઉઠીં બોલે હૂએ સર
બાનૂતે ખડે હોકે ઇધર રોકલી ચાદર—ચિલ્લાઇ સમઝકર શહે મઝલૂમકી ખાહર
ડેહરો અભી કયું દાગ દિયે જાતેહો લોગો ?
હૈ હૈ મેરે બચ્ચોંકો લિયે જાતેહો લોગો. ૮૪

દુરતક ગઇ લાશોંકે લિપટનેકો ખુલે સર—પર રાંડોને જાને ન દિયા ખૈમેકે બાહિર
ચિલ્લાઇ દરે ખૈમેકે પરદેકો ઓઢાકર—ગાડોગે કહાં ભાઇયોંકો અય અલી અકબર ?
ડર હૈ કે ખેશ મુઝસે મેરે લાલ નહો જાય
સદકે ગઇ લાશે કહીં પામાલ ન હો જાય. ૮૫

યે વકત નહીં તૂલકા ખામોશ "અનીસ"અબ—જીતને હૈં સોખૈન ફહમ,વો૦ આશિક હૈં તેરે અબ
હરદમ હૈ એનાયાતે મોહૈમ્મદ કરમે રબ—અબ જલ્દ વો૦ હાસિલ હો જો કુછ હૈ તેરા મતલબ
ગો૦ હુસ્નુ નેહાયત હૈ યે૦ શીરીં સોખૈની હૈ
પીરીમેં જવાં હૈ તો ફકીરીમેં ગૈની હૈ. ૮૬

મરસેયા૦ તીસરા હઝરત કાસિમ ઇબ્ને હસનુલ મુજતબા અ. કે બયાનમેં.

સબસે જોદા રવિશ, મેરે બાગે સોખૈનકી હૈ!!!—ખૂ બાસ હર ચમનસે નઇ, ઇસિ ચમનકી હૈ!!!
તવસીફ લબપે સર્વે રેયાઝે હૈસનકી હૈ !!!—હુસ્ને કલામ હૈ કે સજાવટ દુલ્હનકી હૈ !!!

મિસરેભી તાઝા૦ રંગસે રશ્કે બહાર હૈં!!!
બટતે હૈં? યા ગૂંધે હુએ ફૂલોંકે હાર હૈં? ૧

હર બંદ હૈ નમૂનએ ગુલદસ્તએ ચમન–હૈરાં હો જીસકો દેખકે અંનજુમકી અનજોમન
યૂં હૈ લેબાસે નઝમમેં આરાઇસે સોખુન–પેહને હો જૈસે રૂખ્તે અરૂસી નઇ દુલ્હન
યૂં જલ્વા૦ગર હૈ શાહેદે માઅની હેજાબમેં
જીસ તરહ હુસ્ન ચહરએ યુસુફ નેકાબમેં. ૨

લફ્ઝોંકી તાઝગીસે ગોલિસ્તાં હૈ શર્મસાર[1]–હૈરફોંકા રંગ દેખકે મહજૂબ હૈ બહાર[2]
તહેરીરમેં શેગાફ જો ખુલતા હૈ બારબાર–ગોયા લબે કૅલમસે તબસ્સુમ હૈ આશકાર
બુલબુલકા દિલ ફડકતા હૈ હુસ્ને કલામ પર
મઝમૂંકે ફૂલ લૂટતે હૈં કુલ્હાકે નામ પર. ૩

ડંકા હો ઇસ કલામકા ક્યૂંકર ન જા બજા?–હર બાતમેં હૈં નગ઼મએ[3]જાં બખ્શકા મઝા
દિખલા રહી હૈ તબએ[4]સોખુનવર નઇ અદા–પરદેસે દિલકે આતી હૈ આહંગે તાઝી સદા
કુલ્હાકી તરહ તખ્તે ફસાહતકા તાજ હૂં
હૂરેંભી જાનતી હૈં કે રંગી મેઝાજ[5] હૂં. ૪

ફઝલે ખુદાસે બઝમે સોખુનકા ચરાગ઼ હૂં–બોહા૦ ગુલોંકી બૂએ મોહબ્બતસે દાગ઼ હૂં
અઇસા ચમન મિલા હૈ કે જો બાગ઼ બાગ઼ હૂં–તૂબાપે આશેયાં[6]હૈ વો૦ આલી દેમાગ઼ હૂં
ચરચા હૈ ઝમઝમોંકા મેરે, આસમાન પર
હૈ તાએરાને કુદસકે નગ઼મે ઝબાન પર. ૫

ક્યૂંકર લતીફ઼ પાકો મોસફ઼્ફ઼ા નહો સોખુન–ધોયા હુવા હૈ ચશ્મએ કૌસરસે યે૦ દહન
ગંનજીફ્ક ન ઝબાંપે ફસાહત કે હૈં ચલન–ખારોંકો આબ દૂં તો બને ગૈરતે ચમન
ઝિક્રે ખેઝાં કરૂં તો દેખાએ બહારે રંગ
પૈદા હોં એક ગુલકી સનામેં હઝાર રંગ. ૬

ઇસ સિલ્કમેં[7] હરએક ગોહર બે અદીલ[8] હૈ–જો બંદ હૈ પસંદે અમામે જલીલ હૈ
લુટતી હૈ નઝમ પૈઝે હોસૈને કતીલ હૈ–લે જાએં આબ બહેરે મઝામેં સબીલ હૈ
જાનેંસે મરનયોંકે કભી દિલ હટા નહીં
કતરે કિસીકે સીનેસે દરયા ઘટા નહીં. ૭

શિક્કે કલામસે મેં જવાનીમેં હૂં ઝઇફ઼–સર્ફ઼[9] ઝબાં બસાને કૅલમ હૈ તને નહીફ
કટતા હૈ વહાં વો૦ સાફ જો મિસરાએ નહો લતીફ–કાતિલ હૂં લફ્ઝે બદકા બૂરે હૈ કા હરીફ
મૈને જોગર બોહોત ગ઼મે મઝમૂંમેં કમ કેયા
ખામા૦ કહીં રોકાતો વહીં સર કૅલમ કેયા. ૮

૧ શરમાઈ ગયેલો. ૨ વસંત રૂતુ અને હરએક જાતના ફુલને પણ કહે છે પરંતુ તેમાંથી ખાસ નારંગીના ફુલને કહે છે. ૩ ગીત-રાગ ૪ તબીયત. ૫ આદત. ૬ ઘર. ૭ શેલકડી (સાંકળી.) ૮ અમુલ્ય ૯ ઇસરાફ (બેહુદા૦)

લિખ્ખું જલૂસે શાદીએ કાસિમકા ગર સમાં[૧]-રંગી હો બર્ગ ગુલકી તરહૅ કિલ્કકી[૨] ઝબાં
ઉસરતકા[૩] લફઝ નઝમમેં દરકાર હો જહાં-ઈશરત[૪] લિખે વફૂરે[૫] મસર્રતસે[૬] કલમ વહાં
લિખના હો ગર ઝરૂર કિસી જા મમાતકા[૭]
નિકલે કલમસે લફઝ વહાંપર હયાતકા. ૯

લફઝોંસે આઇ હૈ તને કાગઝમેં તાઝા જાં-ખુશબૂસે બનગઇ હૈ દવાત આજ ઇત્રદાં
મિશકે[૮]ખૂતન[૯] ભરા હૈ કલમમેં યે૦ હૈ ગોમાં-નુકતોંકો દેખીએ તો સેતારોંકી સબ હૈ શાં
સાઝે તરબસે હૈ ખૂરૂ હરએક કામયાબ હૈ
જો દાએરા૦ હૈ રશ્કે દીં હૈ આફતાબ હૈ. ૧૦

રંગી હય બોસતાને મઝામીં[૧૦]શફકે શફકે[૧૧]-હય જીસકે ખારસે ગુલે જન્નત અરકે અરકે[૧૨]
હૈ બસ[૧૩]કે રશ્કે લોહે[૧૪]મોરસ્સાએ[૧૫]વરકે વરકે-ગોયા ચુના હુવા હૈ જવાહિર તબકે તબકે[૧૬]
ફઝલે ખુદાસે કાને[૧૭]ગૌહર હૈ દહન[૧૮]મેરા
તુલતા હૈ મોતિયોંકે બરાબર સોખન મેરા. ૧૧

દેખો સનાએ કાસિમે ગુલ પૈરહનકા હુસ્ન-વહાં રશ્કએ ખઝાં હૈ બહારે ચમનકા હુસ્ન
મસ્તૂર[૧૯]ઇસિ તરહૅ હૈ દહનમેં સોખનકા હુસ્ન-ઘુંઘટમેં જૈસે હોંતા હૈ પિન્હાં દુલ્હનકા હુસ્ન
બંદિશ હૈ ગૈરતે રૂખે લયલા સફાઇમેં
ઇનસાફકી તલબ હૈ ફકત રૂનોમાઇમેં. ૧૨

મરદુમસે ગો હૈ રૌનકે બઝમે શહે ઝમાં-બીના[૨૦]મગર નહો તો યે૦ મેહનત હૈ રાએગાં[૨૧]
દિખલાએં સૈર બાગે સોખન લાખ મહરૂખાં-કયૂંકર પલે કરે, ન અગર ગૌરે[૨૨]કદ્રદાં
બેકાર હૈ રેયાઝ[૨૩]જો હાંસિલ સમર[૨૪]નહીં
બેમબરભી ખાક હૈ કોઇ ખાહાં[૨૫]અગર નહીં. ૧૩

મતલૂબ કબ હૈ જીસકા તલબગારહી નહીં-બેકાર હૈ મસીહ જો બીમારહી નહીં
બે ઇશ્ક ગર્મ હુસ્નકા બાઝારહી નહીં-યુસુફકી કદ્ર કયા? જો ખરીદારહી નહીં
અલમાસ,[૨૬]સંગ હૈ જો કોઇ જૌહરી ન હો
બે આબરૂ ગૌહર હૈ અગર મુસ્તરી[૨૭]ન હો. ૧૪

હૈ આબરૂ સોખનકી સોખન સંજકે હોઝૂર-આગાહ લુત્ફે શીરસે હૈ સાહેબે શેઉર
રોશન ક્લીમ પર હૈ ફેરૂગે[૨૮]ચરાગે[૨૯]તૂર-દૂના હૈ આઇનેમેં રૂખે મહવશાંકા[૩૦]નૂર
નૈસાં પડે ઝમીંપે તો મિટ્ટી ખરાબ હો
કતરા૦ ગિરે સદફમેં તો દુરરે ખૂશ આબ હો. ૧૫

૧ બરાબર પુરેપુરૂં. ૨ કલમ બનાવવાનું લાકડું (બરૂ) ૩ તંગી. ૪ દિલની ખુશી. ૫ તમામ ઘણું. ૬ ખુશી. ૭ મોતનો. ૮ કસ્તુરી (સુગંધ). ૯ જમાઇ થતું. ૧૦ મઝમુન. ૧૧ સવાર તથા સાંજની રતાશને કહે છે. ૧૨ પરસેવો. ૧૩ બહુ. ૧૪ તખ્તી. ૧૫ જડીત્ર. ૧૬ માફકસર બરાબર ૧૭ ખાણ. ૧૮ મોઢું. ૧૯ છુપાવનાર. ૨૦ દેખતો (જાણનાર). ૨૧ ફોગટ. ૨૨ વીચારે સમઝે, ૨૩ બગીચો. ૨૪ ફળ. ૨૫ ચાહનાર. ૨૬ હીરો. ૨૭ ખરીદનાર. ૨૮ રોશની. ૨૯ દીવો. ૩૦ ભુંસી નાખનારનું.

સામેઅ[1] નહોં તો ખૂબીએ તકરીર કયા કરે?–જબ સામને નેશાના૦ નહો! તીર કયા કરે?
જોહર શનાસ ગુમ હો તો શમશીર કયા કરે?–ખાહિશ ન ખાકબી હો તો અકસીર[2] કયા કરે
સંદલ એલાજ કયા કરે? ગર દર્દે સર નહો
અંબરકા ઝોર કયા? કોઇ ખાંહાં અગર નહો. ૧૬

કયા ફઝલે હકસે રૂતબએ બરતર મિલા મુઝે!!!–મમદૂહ ખાસે ખાલેકે અકબર મિલા મુઝે!!!
પઢનેકો વસ્ફે દિલબરે શબ્બર મિલા મુઝે!!!–મિમબરપે આજે મેહરે મોનવ્વર મિલા મુઝે!!!
શોહરા હો કયૂં ન? ફિર મેરી નઝમે સલીસકા[3]!!!
શાગિર્દ હૂં મેં ખાસ જનાબે "નફીસકા"!!! ૧૭

હૈ મદહે શેહસે કાને જવાહિર મેરા દહન!!!–મજમૂંકે ફૂલ ઝડતે હેં ગોયા દમે સોખન!!!
કયા પુર બહાર હૈ મેરી તસનીફકા ચમન!!!–હૈ મોતેયા૦ કહીં! તો કિસી જાપે યાસુમન!!!
ન દખ્લ યહાં ખેઝાંકા ન ખટકા હૈ ખારકા
મૌસમ હમેશા રેહતા હૈ ઇસમેં બહારકા. ૧૮

મરસેયા૦ ચૌથા હઝરત કાસિમ અ. કી. શાદીકે બયાનમેં.*

જબ હઝરતે ઝૈનબકે પેસર મરગએ દોનોં–થા શોરકે પ્યાસે લબે કોસર ગએ દોનોં
છોટે થે મગર નામ બડે કરગએ દોનોં–દરબારે મોહમ્મદમેં બરાબર ગએ દોનોં
ઝહરાકી તરહ આશેકે ઔલાદ થી ઝૈનબ
બેટોંકા તો માતમ થા મગર શાદ થી ઝૈનબ. ૧

દો બેટાંકે મરનેકી યકાયક ખબર આઇ–ન રોઇ, ન માતમ કેયા, ન ખાક ઉડાઈ
મુંહસે ન કહા યેં કે "લુટી કીસકી કમાઇ"?–પૂછા તો યેં પૂછા કે સલામત તો હૈ ભાઈ?
સમઝી ન કે, દુનયાસે યે૦ પ્યારે ગએ કિસકે
યેં ભી ન કહા લાડલે મારેગએ કિસકે. ૨

ફરઝંદોસે માંકો કોઈ હોતા નહીં પ્યારા–જીન બેટોંકી આશિક થી ઉન્હે ભાઈપે વારા
બેદમ હુએ દો લાએલ પે દમ ઉસને ન મારા–પૂછા ન કે "જન્નતકી તરફ કૌન સીધારા"?
જબતક ન વોં મારેગએ થે મુઝકો કલક થા
હક ભાઈકા મુઝપર થા તો ઉનપર મેરા હક થા. ૩

---

૧ સાંભળનાર. ૨ કીમીયો. ૩ ચાલુ (જારી–રવાંન).

*જાણવું જોઈયે કે એમામ હસન અ. ના વીસ ફરઝંદોમાંથી પાંચ ફરઝંદ હઝરત એમામ હોસયનની સાથે હતા. તેઓમાંથી સર્વેની પેહલે હઝરત કાસિમ અ. લડાઈના મયદાનમાં આવ્યા અને સીતેર માણસોને કતલ કર્યા અને છેવટે એમર સાઅદ ઇબને ઉરવાહ ઇબને નફીલ (અથવાતો) કફીલ હારમીએ ઔકો કિંવા લાગ જોઇને હઝરત કાસિમ અ. ના માથા ઉપર તલવાર મારી જેથી તમ્મર ખાઇ નીચે પડયા તેનાજ પરીણામે શહીદ થયા.

પુરસેકે લિયે આઇ જો સબ બીબીયાં બાહમ-ફરમાયા ભરે ઘરમેં મોનાસિબ નહીં માતમ
હૈ હૈ ન કરો સાહેબો કુછ મુઝકો નહીં ગંમ-માંગો યે દોઆ અલ્લમેં બાઇકા રહે દમ
જબતક ન વો૦ મારે ગયેથે મુઝકો કલકથા
હૈકે બાઇકા મુઝપર થા, તો ઉનપર મેરા હૈક થા. ૪

થી મુઝકો બડી ફિક્ર કે કયા હોગા એલાહી-પર દોનોંને જો બાત કહી થી વો૦ બનાહી
મરતે ન પેસર આજ તો થી માંપે તબાહી-મં કેહતીથી જો હોતાથા મૈદાનકો રાહી
સર દેનેકો રનમેં ન શહે જીન્નો બશર જાય
મં નિતો દોઆ કી થી કે પેહલે યેહી મરજાય. ૫

મરના મુઝે દોનોંકા મુબારિક કરે અલ્લાહ-પાએ ઝફર ઉસ લશકરે કીં પર શહે ઝીજ્જાહ
કાસિમકો તો કિસમતને દેખાયા મુઝે નૌશાહ-અબ ધૂમસે અપને અલીઅકબરકા કરૂં બ્યાહ
તુમ રોઓ ન, માં હોકે મં રોતી નહીં લોગો
અકબરસે ઝેયાદા૦ મુઝે કોઇ નહી લોગો !!! ૬

યહાં તો યે૦ બાત હોતીથી વહાં ઝુલ્મકે કલામ-હંગામાં હશ્રકા થા મયાને સેપાહે શામ
કેહતાથા શિમ્ર સબસે, સુનો બાઇ બાસો આમ-કાટૂં ન શેહકા સર તો નહીં શિમ્ર મેરા નામ
મઝમૂન થા યે૦ ફાતેમા૦કે શોરો શૈનકા
અૈ શિમ્ર કુછ ગોનાહભી ? મેરે હોસૈનકા. ૭

ઇબ્ને "નોમયર" કેહતાથા "નૌફિલસે" દમબદમ-દેખે તો કત્લ કરતા હૈ અકબરકો!!!તુ,કે,હમ
રખતે હૈ દિલમેં બ્યાહકી હસરત શહે ઓમમ-અબ આજ વો૦ હંય ઓર પેસરે નૌજવાંકા ગંમ
અકબરકા દિલ શેગાફ હોતો દિલકો કલ મિલે
બરછીકે ફલસે આજ યેહી મુઝકો ફલ મિલે. ૮

ચિલ્લાકે કહે રહેથે કમાંદારે બદ મેઝાજ-ખાલી કરેંગે પ્યાસોંપે તરકશકે તીર :આજ
કેહતાથા "હૂરમલા" કે હૈ ખિલઅતકી એહતેયાજ-હુકમી[1] નેશાનેમેં મં લગાતા હૂં લા એલાજ
અસગરકા હલ્ક, બાનૂકા દિલ, શેહકે શાને હૈ
મેરે તો એક તીરકે છતને નેશાને હૈ. ૯

કેહતાથા એક, "ઉમ્રસે" તૂ કયા મુઝકો દે?ભલા-લે આઉં છીનકર અની ઝૈનબકી જો રેદા
ઝીતે હૈ ગો હોસૈન, પે મૈંરા કરેંગે કયા?-કેહતાથા વો૦ કે અૈ તેરી હિંમતપે મં ફેદા
યે૦ વકત આલે ફાતેમા પર એકસીકા હૈ
જો સબકે હાત આએ વો૦ હિસ્સા ઉસીકા હૈ. ૧૦

"નૌફિલ" યે૦ કેહ રહાથા કે હૈ ફરહ મેરે હાત-કાટૂંગા આજ દસ્તે અલમદારે નેક ઝાત
"ખૂલી" પોકારા તૂને કહી મેરે દિલકી બાત-અબ્બાસહીકે હાતમેં હૈ શાહકી હયાત
આગેભી ગો હૂએ હૈ બહાદુર બડે બડે
મં લૂટલૂંગા ફાતેમાકા ઘર ખડે ખડે. ૧૧

૧ એકતીર.

એક કેહ રહાથા તબ મેરે દિલકી ગિરાં હો વા–બાંધું રસનસે આજ સો સજ્જાદકા ગલા
સિફફીનકા બોખાર મેરે દિલમેં હૈ ભરા–આબિદકો તપમેં દૂંગા મૈં સદમે હઝારહા
કાંટોંપે જલ્દ જલ્દ પેયાદાં ફેરાઉંગા
રોએગા તો મૈં હંસકે ઝેયાદાં રૂલાઉંગા. ૧૨

નાગાહ આઈ ખૈમેસે ઝૈનબકી યેં સદા–યા રબ દુહાઇ, ભાઇ બહન હોતે હૈં જોદા
સર બરસ્તાં હોગઈ રોરકાંએ શહે હોદા–કેહતેથે રોકે સબ દે ઝૈનબકો અૈ ખુદા
સબ નન્ને નન્ને બચ્ચેભી ઇસવકત રોતે હૈં
યારો બર આમદ અબ શહે મઝલૂમ હોતે હૈં. ૧૩

દરપર રખા ઉધર શહે મઝલૂમને કદમ–વહાં સફકે સફ હૂએ પએ તસલીમે શાહ, ખૈમ
સોંચે, સેલા સલામકા તબ શાહે બા કરમ–દુનયા ફકત જો દેતે ગે બખશીશ થી કમસે કમ
મુજરાઇયોંકો શાહને રૂતબેગેરાં[1] દિયે
એક એકકો હોસૈનને દોનોં જહાં દિયે. ૧૪

ફોજે જફાસે ફતિનેમેં તીરે જફા ચલે–ઓર વહાંસે પેશવાઇકો આહલે વફા ચલે
આયે ખુદા કે સિમ્તસે, સૂયે ખુદા ચલે–કેહતેથે શાહ, ઓર મોકદ્દરસે કયા ચલે ?
કાસિમ રહે ઓર અકબરો અબ્બાસ રેહગએ
સત્તર દો તનમેં તીન જવાં પાસ રેહગએ. ૧૫

કાસિમકે દસ્તે રાસ્તસે પૈદા હૂઈ નેદા–કયૂં અૈ પેસર હમારી વસીયત ભોલાઈ કયા ?
ગર બિન ચચાકે હોકે જીયે તુમતો કયા મઝા?–બાઝૂસે ખોલકર મેરે ખતકો પડહો ઝરા !!!
સરકો કટાઓ ખાતેમાં લશકરકા હો ચુકા !!!
ફિર લુત્ફ કયા? હોસૈન જબ અકબરકો રો ચુકા !!! ૧૬

કાસિમને ઝુકકે કાનમેં અબ્બાસકે કહા–પડવાદો ખત યેં શાહકો, અચ્છે મેરે ચચા
વોં બોલે આપ કયૂં નહીં દેતે હો તુમ ભલા–યેં કેહકે ઉનકે હાથસે ખત લેકે ખૂદ પડહા
રોકર કહા ખૂશીભી હૈ જાએ બોકાભી હૈ !!!
ઇસ એક ખતમેં બ્યાહભી હૈ !!! ઓર કઝાભી હૈ !!! ૧૭

ફિર શાહકો વોં ખત દિયા ઓર રોકે યેં કહા–પડહયે ઝરા ભતીજેકી તકદીરકા લિખા
ખત લેકે શાહેદીંને કલેજા પકડ લિયા–પડહતેહી પેહલી સત્રકે, થરાએ દસ્તો પા
ઉસ સત્રસે કલેજેપે શમશીર ફિર ગઇ
આંખોંકે આગે ભાઇકી તસવીર ફિર ગઇ. ૧૮

કાસિમ પોકારે આગે તો પડહયે હૈ કયા લિખા?–શેહને કહા લિખા જો હસનને બજા લિખા
હૈ તુમકો જાંનેસારે શહે કરબલા લિખા–મેરે લિયે યેં દર્દ મગર લા દવા લિખા
કાબિલ તુમ્હારે દાગકે મેરા જેગર નહીં
પ્યારે મૈં સખ્ત દિલ નહીં, મૈં એ પેસર નહીં. ૧૯

કાસિમકા હાથ પકડે ફિર આએ હરમમેં શાહ–ઝૈનબકોભી દેખાયા નવિસ્તાં હસનકા આહ
ચુપકેસે ફિર યેં બોલે એમામે ફલક પનાહ–દર પેશ આજ હમકો હૈ દો એકસોંકા બ્યાહ

[1] ભારી મરતબો (ખેતાબ)

તકરીબ સોગવારોંમેં દૂલ્હા દૂલ્હનકી હૈ
ઇસ બતમેં એક યેં ભી વસીયત હૈસનકી હૈ. ૨૦

ઇબ્ને હૈસનકો, લાકે લેબાસે હૈસન, પિન્હાવ-કાસિમકી માંકો, માદરે કુબરાકો, જલ્દ લાવ
વો બોલી જાન મુઝકે ભૈયાં ન યે સોનાવ-ઇસ કામકે લિયે તો કિસી ઔરકો બોલાવ
માતમકે ઘરસે કોઇભી જાતા હૈ બ્યાહમેં ?
બેટોં મુએ કો કોઇ બિઠાતા હૈ બ્યાહમેં ? ૨૧

જીન હાથોંસે કે બેટોંકે લાશે ઉઠાઉં મૈં !!!-ઉન હાથોંસે ભતીજેકો દૂલ્હા બનાઉં મૈં !!!
ફર્શે અઝા જહાં પએ માતમ બિછાઉં મૈં !!!-કુબરાકો વહાં લેબાસે ઉરૂસી પિન્હાઉં મૈં !!!
ક્યૂંકર ભલા યેં ઉસસે હો જો ખૈરખાહ હો
મેરી તો યેં દોઆ હૈ મોબારિક યેં બ્યાહ હો. ૨૨

યાદશ બ ખૈર શાતેમાં સુગરા નહીં યહાં-રૂખસતકે વક્ત કેહતીથી મુઝસે વો નાતવાં
કાસિમકા બ્યાહ હોએ સફરમેં જો નાગહાં-તુમ મુઝકો યાદ કરકે બોલા ભેજીયો વહાં
અફસોસકી જગાં હૈ કોઇ નામાબર નહીં
કાસિમકા બ્યાહ હોતા હૈ ઉસકો ખબર નહીં. ૨૩

શેહને કહા બહન ન તરદ્દુદ કરો ઝરા-માતમકા અપને બેટોંકે હાં ઉઝર હૈ બજા
યેં અકદભી હૈ ફિદયએ સિબ્ને રસૂલકા-શાદી કોજા, વ આલે રસૂલે ખુદા કોજા
જાએગા ના મોરાદ યેં દૂલ્હા જહાનસે
તો હૈશ્ર શાદી ઉઠગઇ ઇસ ખાનદાનસે. ૨૪

બાનૂસે કેહદો, બેટીકો અપની, દૂલ્હન બનાય-ભાભી કહાં હૈ ? બેટેકો દૂલ્હા બનાકે લાય
ભાઇ હૈસનકા ફાખેરાં ખિલઅત કોઇ પેન્હાય-ઉસ માહે વશકો મસનદે ઝરતારપર બેઠાય
શાદી હૈ અકદ કાસેમે યુસુફ જમાલકી
હમભી બહાર દેખલેં ઉસ નૌનેહાલકી. ૨૫

હૈઝરતસે યેં સુનતેહી ઉઠીં ઝવજએ શપૈર-ફરઝંદકો નૌશાહ બનાને લગીં જાકર
હૈજલેમેં[1] ઉધર બાનૂએ ફરઝંદે પયમબર-બેટીકો બનાતીથીં દૂલ્હન બાદિલે મુઝતર
તન ગંજે જવાહિર થા રેદા નૂરે ફેશાં થી
ચેહરેસે. મગર શાન રંડાપેકી એયાં થી. ૨૬

જો બાનૂકા ખૈમા હૈ વહાં ધૂમ બડી હૈ-કોઇ બીબીતો હૈ બૈઠી હુઇ કોઇ ખડી હૈ
મસરૂફ[2]બશાશતમેં[3]હરએક છોટી બડી હૈ-સબ બીબીયાં કેહતી હૈ કે કયા નેક ઘડી હૈ !!!
ઇન દોનોં ઘરોંમેં જો યેં અબ શાદી હોની હૈ
યહાં શાને હોસૈની વહાં શાને હૈસની હૈ. ૨૭

કયા સામનેસે દેખતી હૈ દૂલ્હાકી માદર-દેખા કે રોકયાંભી હૈ ઔર ઝૈનબે મુઝતર
કુલસૂમ હૈ ઔર ઝવજએ અબ્બાસે દેલાવર-કુછ ખાંન હૈ મેંહદીકે કનીઝોંકે સર ઉપર

૧ દુલ્હનના વાસતે શણગારેલું દીવાનખાનું-દુલ્હનની છપર ખાટ ૨ શામીલ ૩ મીઠાશથી હસી ખુશીની વાતો કરવી.

ઓર આગે સબોંકે ચલી આતી હૈ સોકૈના
ફૂલી નહીં શાદીસે સમાતી હૈ સોકૈના. ૨૮

ગભરાકે યેહ કેહને લગી માં દૂલ્હાકી એકબાર—મેંહદી લિએ આતી હૈ મેરી સમધનેં દો ચાર
સામાન નહીં કોઈ હૈ મૈં સખ્ત હૂં લાચાર—મસનદ ન બિછી હૈ ન યહાં ફર્શ હૈ તય્યાર

કુછ ઓર ન ગર રસ્મે મોદાવાત[1] અદા હો
ઇન સમધનોંકે પીનેકો શરબત તો ભલા હો. ૨૯

કાસિમસે યેહ કેહને લગી બાનાલઓ ઝારી—મસનદપે તો બૈઠો કે યેહ અમ્માં ગઇ વારી
સદકે ગઇ ઇસ રાતકો શાદી હૈ તુમ્હારી—ઓર મેંહદી લિયે આતી હૈ શબ્બીરકી પ્યારી

ક્યૂં સરકો ઓઢાતે નહીં ? કિસ સોચમેં હોગે ?
યેહ તો કહો, તુમ સાલીકો કયા નેગમેં દોગે? ૩૦

કાસિમને કહા અમ્માં યેહ કયા કરતી હો તકરીર?—નરગેમેં બડી દેરસે હૈ હઝરતે શબ્બીર
વલ્લાહ કે ઇસદમ હૈ મેરી મૌત બગલગીર—ઇસ વક્તમેં હરગીઝ ન કરો બ્યાહકી તકરીર

દે રખ્ખો ઇસી વક્તસે રૂખસત મુઝે રનકી
ખિલઅતકે એવઝ ચાહીયે તદબીર કફનકી. ૩૧

યેહ બાતેં થી આ પોહચીં જો બહાં ઝૈનબો કુલસૂમ—કયા દેખા કે મા બેઠે હૈ બૈઠે હૂએ મગમૂમ
ઝૈનબને કહા કુછ મુઝે હોતા નહીં મફહૂમ[2]—કયા કુછ ખબર આનેકી હમારી, ન થી માઅલૂમ?

ખિલઅતભી પિન્હાયા નહીં નૌશાહકો અબતક
મસનદપે બિઠાયા નહીં ઇસ માહકો અબતક. ૩૨

ઉસ દૂલ્હાકી માદર યેહ લગી કેહને ગમીં હો—હૈરાન હૂં યેહ કયા મુઝે ફરમાતી હો રોરો
મસનદ તો બિછી હૈ યેહ બિઠલાઉં મૈં કિસકો—મરનેપે કમર બાંધે હૂએ બૈઠા હૈ યેહ તો

જીસ વક્ત કે કુછ કરતી હૂં મૈં બ્યાહકી બાતેં
કરતા હૈ શરૂ ઉસઘડી જંગાહકી બાતેં. ૩૩

જીસવક્ત સુની માદરે કાસિમકી યેહ તકરીર—રોની ગઇ કાસિમકે કરીં ઝૈનબે દિલગીર
કેહને લગીં હસિતરહંસે વોહ શાહકી હમશીર—અૈ રાહતે જાને હસનો હઝરતે શબ્બીર

હમ રોકેંગે તુમકો યેહ ગોમાં તુમકો ગલત હૈ
બાબાકી વસીયતકી બજાલાના ફરઝ હૈ. ૩૪

યેહ કેહતેહી સર શર્મસે કાસિમને ઝોકાયા—ખામોશહી રેહનેકે સેવા કુછ ન બન આયા
લાકર ઉસે જબ શાહકી મસનદપે બેઠાયા—કુલસૂમને યેહ કેહકે સોકૈનાકો બોલાયા

મેંહદી તો ઝરા ખાનસે ઇસઆન નેકાલો
તુમ અપને ભલા દિલકા તો અરમાન નેકાલો. ૩૫

કી અર્ઝ યેહ રોરોકે સોકૈનાને ફૂફી જાં—દિખલાયા જો ખાલિકને મુઝે શાદીકા સામાં
કયા ફાતેમા બીમારકી યાદ આતી હૈ ઇસ આં—ઇસદમ ઉસી બીમાર બહનકા હૈ મુઝે ધ્યાં

૧ ઉપાય (ઇલાજ.) ૨ સમજાણુ.

દેખા બને કાસિમકા યેહ ખિલઅત નઝીરીકા
અરમાન ન કુછ નિકલા ઉસ અરમાન ભરીકા. ૩૬

યેહ કેહકે સોકરનાને ગેરઝ મેંહદી લગાઇ-કાસિમસે કહા નેગ મોરાદ દીજીયે ભાઇ ગરદન વહીં બસ શર્મસે કાસિમને ઝોકાઇ-ઇસ તરહસે કેહનેલગી વોહ બાનૂકી જાઇ
સદકે ગઇ અબ પૂછતો દેયા ચાહિયે મુઝકો
એ આસ ન ઇસ વકત કેયા ચાહિયે મુઝકો. ૩૭

કાસિમને કહા નેગમેં દૂં કયા ? તુઝકો મંઇ ખૂશખૂ-કૌનઇનકે માલિકકી બહોત લાડલી હઇ તૂ હઇ ઓર તો ઇસિ વકત મેરા કુછ નહીં કાબૂ-અઇ જાનેહઝીં પાસ હઇ અબ મેરે યેહ ખૂશખૂ
સો આજ અઝીઝ અપની ન મંઇ જાન કરૂંગા
કદમોંપે તેરે બાપકે કુરબાન કરૂંગા. ૩૮

કાસિમને સોકરનાસે કેયા જબકે યેહ ઇઝહાર-ફિર ઉસને ન કી ભાઇસેભી નેગકી તકરાર જબ મેંહદી લગાનેસે ફરાગત હુઇ એકબાર-સબ બીબીયોંસે કેહને લગીં ઝઇનબે નાચાર
અરસા નહીં ઇસિ દૂલ્હાકે અબ જાનેમેં રનકે
જલદીસે ઇસે લે ચલો ખઇમેમેં દુલ્હનકે. ૩૯

જીસ જાપે થા અકબરકો બના માંને બનાયા-ઉસ ખઇમેમેં કાસિમ બનેકો લાકે બેઠાયા ફિઝ્ઝાને વહાં સિબ્તે પયંમબરકો બોલાયા-ઓર સેગેકે પઢનેકા કરીં વકત જો આયા
બાનૂ લગી કેહને શહે બેકસકી બહનસે
કયા ફાતેમા૦ કી મેહર બંધી ? ઇબ્ને હસનસે. ૪૦

ઝઇનબસે ઝબ્ત હો ન સકા ઉઠી બે હવાસ-બાનૂકો ઓર દુલ્હાકી માંકો બેઠાયા પાસ ઓર ચુપકીસે યેહ બોલી બસદ બેકસીયો યાસ-તુમકોભી ઓર ઉનકોભી હોગા બસદ મલાલ
દૂલ્હા કહાં દૂલ્હનભી કહાં જીનકો બ્યાહીયે
જહાં ચાહીયે કફન યહાં રંડસાલા ચાહિયે. ૪૧

બાનૂ જો તુમકો મેહરકે ખાતિર હઇ પેશોપસ-રંડસાલા૦, ઓર દૂલ્હાકાસર મેહર હઇ યેહબસ દૂલ્હાકી માં જહેઝકી ગર તુમકો હઇ હવસ-બાનૂ કફન પિન્હાએગી ગર હોગા દસ્તે રસ
દૂલ્હાકા જહેઝ વોહ મેહર ઇસિ દૂલ્હનકા હઇ
લો ચલકે બઇઠો બ્યાહ યતીમે, હસનકા હઇ. ૪૨

દૂલ્હા દૂલ્હનકો લાકે બેઠાયા ફિર એક જા-મેંહદી લિયે સોકરનાભી આઇ બસદ બોકા આંસૂ થે પાની ખૂને જેગર સૂરતે હેના-ઇન્નેબ ઓર કુબૂલકીભી રસ્મથા જોદા
દૂલ્હાસે પૂછા મર્ગે જવાની કુબૂલ હઇ ?
કુબરાસે પૂછા અશ્ક ફેશાની કુબૂલ હઇ ? ૪૩

જબ અકદ પઢ ચુકા પેસરે અતમે મુરસલીં-દૂલ્હા, દૂલ્હનકો છોડકે જ્હાં નિકલે શાહેદીં ફરઝંદે મુજતબાભી ઉઠા બાદિલે હઝીં-દામન કુબ્રાને ખેંચા તો કુબરાને આસતીં
નન્નીસી છાતી ફટ્ટે અલમસે જો ફટ ગઇ
મિસ્લે હેના સોકરના કદમસે લિપટ ગઇ. ૪૪

સૂખી ઝબાં દેખાકે 'પોકારી વો૦ માહજબીં-અઈ દૂલ્હા ભાઇ નેગભી કુછ દોગે યા નહીં?
કુછ ઔર માંગતી નહીં મૈં શશદરો હૂંઝીં-પ્યાસી બહનકા નેગ ગેહી હઈ કરો યકીં
પાની હમારે વાસતે દરયાસે લાઇયે
સદકા ચચાકી પ્યાસકા પાની પેલાઇયે. ૪૫

મરસેયા૦ પાંચવાં હઝરત કાસિમ અ. કા એમામ આલી મકામ અ. સે ઔર અપની વાલેદાહ ઔર જનાબે ફાતેમા કુબરા અ. સે જંગકે લિએ રૂખસત તલબ કરને કે બયાનમેં

આમદ ગુલે મોરાદે હસન પર ખેઝાંકી હઈ-રૂખસત હરમસે કાસેમે ગુનચા દહાંકી હઈ
મનઝૂર દિલકો સઈર રેયાઝે જેનાંકી હઈ-હર સિમ્ત ધૂમ ખઈમેમેં આહો ફોગાંકી હઈ
સહરાભી સરપે બાંધા હઈ સરભી કટાતે હઈ
દૂલા અભી બને હઈ અભી મરને જાતે હઈ. ૧
અપને શહાબે[1] ખૂંમેં બરાતી નહા ચુકે-પઈકાંકી[2] એડી ઔનો મોહંમદભી ખા ચુકે
શપ્પીર સબકી લાશેં બરાબર લેટા ચુકે-દૂલ્હાકી હઈ વેદાએ બરાતી તો બન ચુકે
કોઇ રહા ન લશકરે શાહે શહીદમેં
તા ઝોહર યે૦ સેતમ હુવા અંસ્રે[3] યઝીદમેં. ૨
જબ ખઈમએ હોસઈનસે નિકલા હસનકા લાલ-દેખા કે દરપે રોતે હઈ સરવર બસદ મલાલ
બસ ગિરપડા કદમપે યે૦ કેહકર વો૦ ખૂશ ખેસાલ-દીજે રેઝાએ હર્બ[4] મુઝે બહૂરે ઝૂલજલાલ
મતલબકા હર્ફ લબપે ન લાના રવા નહી
હંસાસે અપના દર્દ છુપાના રવા નહીં. ૩
મૌલા શહીદ હો ચુકે અનસાર આપકે-ખા ખાકે ઝખ્મ મરગએ ગમખાર આપકે
સબ કામ આએ યારો મદદગાર આપકે-કમસિન કઇ ગોઝરગએ દિલદાર આપકે
અબ એકસી હોઝૂરપે હદસે ઝેયાદ હઈ
ઉમ્મેદવારે ઇઝને વેગાખાન૦ઝાદ હઈ. ૪
હસરત યે૦હઈ કે બરછેયાં સીનેપે હમભી ખાએં-લાશોંસે તરના કામ લડેં ખૂનમેં નહાએં
રાહે ખુદામેં તેગંસે પ્યાસા ગલા કટાએં-દુન્યાસે સુર્ખરૂ સૂએ બાગે બેહિસ્ત જાએં
બેટે ફૂફીકે દેખાગે કયા કામ કરગએ
ફિર હશ્ર તક જીયેંગે અગર આજ મરગએ. ૫
બાકી ફેદાઇયોંમેં હઈ અબ કૌન યા એમામ?-અકબર હઈ ઔર હઝરતે અબ્બાસે નેકનામ
ઇન દોનોં સાહેબોંમેં હુવા કોઇ ગર તમામ-દાદાસેભી, પેદરસેભી, હોગા ખેજલ ગોલામ

---

૧ લાલરંગ. ૨ તીર બરછીનું પાનું અથવા તેની ધાર. ૩ ઝમાનો. ૪ જંગ.

ફરમાગએ હઈ જો, અમલ ઉસપર ઝરૂર હઈ
તાઅમીલે[1] હુકમે હઝરતે શર્ઈર ઝરૂર હઈ. ૬

થા ઇશ્ક આપસે પેદરે તરફ કામકો–મરતે હૂએ યે૦ કીથી વસીયત ગોલામકો
ઘેરેં જો અહલે શામ એમામે અનામકો–બેટા બોલંદ કીજીયો દાદાકે નામકો
જાં અપની દીજો પાસે શહે મશ્રકૈનપર
સદકે કેયા હુસનને તેરા સર હોસઈન પર. ૭

ઇસકે સેવા હોઝૂરકે કયા હૂકુ હઈ હમપે કમ–બેટાંકી તરહ આપકે બરમેં પલે હઈ હમ
ફરમાઇયે કિને આંખોંસે દેખેં યે૦ દર્દો ગમ–તર હઈ ઝમીં લહૂસે અઝીઝોંકે હઈ સેતમ
બિછડે વો૦ સાથ ખેલકે જીનકે બડે હૂએ
વલ્લાહ અબ રૂકેંગે ન હમ બે લડે હૂએ. ૮

જબસે મરે હઈ હઝરતે ઝઈનબકે ગુલ એઝાર–આતી હઈ યે૦ સદા મુઝે બાબાકી બારબાર
બેટા ફૂફીકા લૂટચુકા અબ કયા હઈ ઇન્તેઝાર?–અમ્મૂ પે અબ નહોંગે તો કબ હોગે ફિર નેસાર
કુછ કામ તુમસે જલ્દ બર આએ તો શાદ હોઉં
અકબર તુમ્હારી લાશ ઓઠાએ તો શાદ હોઉં. ૯

બાતેં યે૦ સુનકે દિલપે એક તીરે ગમ ચલા–બે ઇખ્તેયાર રોને લગે શાહે કરબલા
છાતી લગાકે પ્યાર કિયા મુંહપે મુંહ મલા–ચૂમા કભી દહન કભી માથા કભી ગલા
યાદ આગઇ હોસઈનકો તકરીર ભાઇકી
આંખોંકે આગે ફિર ગઇ તસવીર ભાઇકી. ૧૦

રિક્કતકો ઝબ્ત કરકે યે૦ બોલે બસદ મલાલ–સદકે તેરે બેરાદરકે મંઈ અઈ હુસનકે લાલ
ઉસ રોઝસે હુવા હઈ બેરાદરકા ઇન્તેકાલ–જીતે હઈ તુમકો દેખકે યે૦ હઈ હમારા હાલ
મૌત આઇ તીરે હિજ્ર અગર દિલપે ચલગયા
ફિર ઝિંદગી કહાં જો કલેજા નેકલ ગયા. ૧૧

મામૂંસે બાનજે તો અભી હો ચુકે જોદા–વો૦ ગૌર્ યૂં પડે હૂએ હઈ દોનોં મહલેકા
અબ ઉનકો રોઉં યા તુમ્હે મરનેકી દૂં રેઝા–પથ્થર નહીં જેગર હઈ યે૦ અઈ મેરે દિલરોબા
જાતા હઈ ગર તૂ માંસે રેઝા લો લડાઇકી
દૌલત લૂટાએગા યે૦ હોસઈન અપને ભાઇકી. ૧૨

અઈ જાને અમ, યે૦ સિન, યે૦ શબાબ, ઓર યે૦ અઝમ આહ–લાઝિમ હઈ રાંડ માંકી ઝઈફીપે ભી નેગાહ
તુમપર જો કુછ બનેગી તો હોજાએગી તબાહ–બેવા૦પે રહમ ચાહિએ અઈ મુજ્તબાકે માહ
અંધેર હઈ જો દિલપે બોડહાપેમેં દાગ હો
રૌશન રખો યે૦ ઘર કે હુસનકે ચરાગ હો. ૧૩

વલ્લાહ હમકો દર્દ જોદાઇ હઈ ના ગવાર–બહરે રેઝાએ હર્બ[2] મોસિર[3] હો ન બારબાર
નો બાદએ હુસનહો તુમ અઈ મેરે ગુલ એઝાર–ફૂલો ફલો અભી કે યે૦ હઈ મૌસમે બહાર
બેટા તુમ્હારે સરસે ગોઝરનેકે દિન નહીં
રાતેં શબાબકી[4] હઈ યે૦ મરનેકે દિન નહીં. ૧૪

૧ કામ સોંપવું. ૨ જંગ. ૩ એક કામ ઉપરજ ઉભું રહેવું. ૪ જુવાનીની.

બોલા કંદમપે ગિરકે વો૦ શપૅરકા નૌ નેહાલ-ખાૅક ઉસ શબાબપર જો બોઝુર્ગોંકા હોયે૦હાલ સદકાૅ હૅસનકા, દિજે મુઝે રૂખૅસતે જેદાલ-કીજે ન વાલેદા૦કી તબાહીકા કુછ ખેયાલ:

જાં ઉનકો હઈ અઁઝીઝ ન બેટે અઁઝીઝ હઈં
હૅઝરતકા મંઈ ગોલામ હૂં અમ્માં કનીઝ હઈં. ૧૫

હઈ કિસ કંદર યતીમોંપે લુત્ફે શહે અનામ-મંઈ બે પદર હૂં મુઝેપેભી હઈ રહૅમકા મકૅામ કયા જાકે વાલેદા૦સે કહે દર્દે દિલ ગોલામ-વો૦ શબસે કેહ રહી હઈં કે હો ફિદયએ એમામ

બે સુર્ખરૂ હૂએ ન કભી મુંહ દેખાએંગે
જાએંગે અબ તો આપકે કામ આકે જાએંગે. ૧૭

શેહને આંઠાકે કંદમોંસે ઇબ્ને હૅસનકા સર-લિપટા લેયા કલેજેસે અપને બ ચશ્મે તર રોકર કહા ઈસીમેં તુમ્હારી ખુશી હઈ ગર-કયા ઇખ્તેયાર ખૈર ઉજાડો ચચાકા ઘર

અચ્છા બોઢાઓ હાથ જવાનીમેં જાનસે
સૂરત દેખાકે માંકો સેધારો જહાનસે. ૧૭

મુજરેકો સર ઝોકાકે ખૂશીસે બસદ અદબ-કૅાસિમ ગએ હૅરમમેં તો વ્હાં રો રહેથે સબ ઘબરાકે માં યે૦ બોલી કે બ્અઈ મેરે ગુનચાલબ-રનમેં ચચાકો છોડકે આનેકા કયા સબબ?

કી અઁર્ઝ અબ મિલેંગે કોઇ દમમેં બાપસે
અમ્માં વેદાઅ હોનેકો આએ હઈં આપસે. ૧૮

લી હમને શેહસે રૂખૅસતે મઈદાને કારઝાર-માદરને હાથ બોઢા કે કહા શુક્રે કિર્દેગાર મંઈ તો દોઆએં સુબ્હૅસે કરતીથી બારબાર-બચ્ચે મેરે હોસઈન કે બચ્ચોંપે હો નેસાર

ગો સખ્ત હઈ યે૦ દાગૅ મગર દમ ન મારૂંગી
અકબરપે તુમકો, છોટેકો, અસગૅરપે વારૂંગી. ૧૯

મુશતાકે હો પેદરકે તો અઁરસા ન અબ લગાઓ-સદકે ગઇ દુલ્હનસેભી મિલલો તો મરને જાઓ તલવારેં ખાઓ જંગ કરો ખૂનમેં નહાઓ-મંઈ દુધ બખ્શ દેતીહૂં જાઓ ગલા કટાઓ

થામે હૂં દિલ અભી ન ફોગાં કરકે રોઊંગી
આએગી લાશ જબ તો મંઈ જી ભરકે રોઊંગી. ૨૦

યે૦ સુનકે મુઝતરીબ હૂએ નામૂસે શાહેદીં-આયા દુલ્હનસે મિલનેકો શપૅરકા નાઝનીં રોતીથી સરકો ઝાનૂપે રખ્ખે વો૦ માહજબીં-સદમેસે હિલગયા જેગરે કૅાસેમે હૅઝીં

દિલ થામકર સૂએ રૂખે અકબર નેગાહ કી
યે૦ દર્દ ઉઠા કે બઈઠકે મસનદપે આહ કી. ૨૧

દુલ્હાને જો દેખા કે દુલ્હન ગૅમસે હઈ મુઝતર-ચલને લગે સીનેપે ગૅમો દર્દકે ખંજર એક આહ ભરી ઝર્દ હુવા ચેહરએ અનવર-ઝુકકર કહા ઝાનૂસે ઉઠાઓતો ઝરા સર

લિલ્લાહ ન રોઓ તુમ્હેં સમઝાતે હઈં સાહેબ
કુછ બાત કરો મરનેકો હમ જાતે હઈં સાહેબ. ૨૨

કુછ બાત કરો હમસે કે ફુરસત હઈ બહોત કમ-રાહૅત હઈ ખૂશીસે જો ગોઝાર જાએ કઇ દમ ગોફ આનમેં સોહૅબત યે૦ કહાં ઓર કહાં હમ-હો જાએગા શાદીકા મકાં ખાનએ માતમ

ઝિંદાને મોસીબત તુમ્હેં રોનેકો મિલેગા
ઓર ગોશએ તુરબત હમેં સોનેકો મિલેગા. ૨૩

હમ છોડકે તનહા ન તુમ્હેં ઘરસે નેકલતે–સાએકી તરહ પાસસે એક આન ન ટલતે
ઈસ ગુલસે કફેપાસે સદા આંખોંકો મલતે–કયા કીજીયે હઈ તીર ચચાજાનપે ચલતે
સૌબાર હૂં સદકે તો ન હૂંકે ઉનકે અદા. હોં
મઝલૂમકા ફિર કૌન હઈ? ગર હમ ન ફેદા હોં. ૨૪

એક જાને સેતમ કશપે અંજબ રંજો તઅંબ હઈ–સુનતા હૂં કે અંબાસકો રૂખસતકી તલબ હઈ
વહાં પાસે મોહબ્બત હઈ તો. વહાં જાએ અદબ હઈ–ફૂરકંત ભી કેયામત હઈ ન જાનાભી ગઝબ હઈ
હોઉં કિસસે જોદા કિસપે તસદ્દુક કરૂં સરકો
ઉલફત તો ઈધિર ખિંચતી હઈ મૌત ઉધરકો ૨૫

રોકર કહા અઈ શમ્એ સરા પરદએ ઈસમત–હમ સર ન ઓઢાએંગે જો તુમ દોગે ન રૂખસત
અંબ્બાસ તલબ કર રહે હઈ રનકી એજાઝત–મારે ગએ વો૦ભી તો નહી જીનેકે હઝરત
સદકે હોઉ દોઆંથી યેહી દિનરાત હમારી
તુમ ચાહોતો રેહજાએ અભી બાત હમારી. ૨૬

સરકા લેયા શરમાકે દૂલ્હનને કદમ અપના–દૂલ્હાને કહા હાલ કહેં કિસસે હમ અપના
અબ કૂચ કોઈ દમમેં હઈ સૂએ અદમ અપના–કુછ હમસે સોનો, કુછ કહો દરદો અલમ અપના
એક આનમેં ઝિંદા ન હમેં પોઓગી સાહેબ
ઈસ વકત ન બોલોગી તો પચતાઓગી સાહેબ. ૨૭

રખકર દૂલ્હનકે માથેપે હાથ અપના, યે૦ કહા–સરકો ઓઢાઓ રોતી હો ક્યૂં ? તુમપે મઈ ફેદા
સાહેબ તુમ્હારે બાપને તો હમકો દી રઝા–દો તુમભી ઈઝન જંગકે નરગેમેં હઈ ચચા
આતે હઈ તીરે ઝુલ્મ શહે બેકસ એસાલપર
તલ્વાર જાએ રહેમ હઈ અમ્મૂંકે હાલપર. ૨૮

જાનેં મોસાહેબોંકી તો પેહલેહી બન ચુકીં–દો લાલ અપને ઝવજએ મુસલિમ ગંવા ચુકીં
લાશે ફૂફીકે બેટોંકી મકતલસે આ ચુકીં–એક દમમેં દસ બરસકી કમાઈ લુટા ચુકીં
હમ જીકે કયાકરેં કે ખૂશી દિલસે ફોત હઈ
ઈસ દર્દકા એલાજ અગર હઈ તો મૌત હઈ. ૨૯

કયા તુમસે સદમએ દિલે દર્દ આશના કહેં–તડપેગી ઝખ્મે હીજરકા ગર માજરા કહેં
ઠેહરે જો અબ તો અહલે વફા બેવફા કહેં–એ સર કટાએ કુછ નહીં બનપડતી કયા કહેં
દૂલ્હા બનેથે ખાકમેં એક દમકે વાસતે
શાદીકા ગુલ હુવાથા યે૦ માતમકે વાસતે. ૩૦

બેદાદ એક દિલપે જોદા હઈ, સેતમ જોદા–અબ હમસે તુમ જોદા હૂઈ, ઓર તુમસે હમ જોદા
માંકા જોદા મલાલ, ચચાકા અલમ જોદા–યે૦ ગમ જોદા, તુમ્હારી જોદાઈકા ગમ જોદા
જલદી યે૦ સર, નેસારે શહે મશ્રકેન હો
અબ મુંહ છોપાકે કબ્રમેં સોએંતો ચઈનહો. ૩૧

તકદીરને ખુશીમેં દેયા ગમ, હઝાર હૈફ—સૂખે ન અશ્કે દીદએ પુરનુમ, હઝાર હૈફ
બાતેંભી હોને પાઇ ન બાહમ, હઝાર હૈફ—હસરત ઝદા૦ જહાંસે ચલે હમ, હઝાર હૈફ

સબ રો રહે હૈં શોર હૈ ફરયાદો આહકા
અફસાના૦ તો બહુંશ્ર રહા અપને બ્યાહકા. ૩૨

સાહિબ કુછ અપના હાલ તો, હમસે બયાં કરો—યાકૂતે લબકો બહરે ખુદા દુર ખોના[1] કરો
ખૂને જેગર ન આંખોંસે પૈહમ રવાં કરો—નરગિસ કે ગુલ, ન રશ્કે ગુલે અરગવાં કરો

આએંગે લોટકે જબ જસદે[2] પાશ પાશપર
મકતલમેં જીતના ચાહો રોલીજો લાશપર. ૩૩

હમસે હેજાબ[3] ક્યા ? કે ચલે અબ જહાનસે—આએંગે કોઇ આનમેં મુરદોંકી શાનસે
મોડો ન આંખ બહરે ખુદા મેહેમાનસે—ઘૂંઘટ હટાકે બાત કરો કુછ ઝબાનસે

હૈ આરઝૂ કે આખેરી દીદાર દેખલેં
ફિર એકબાર મુસહેફે રૂખસાર દેખલેં. ૩૪

તલવારોંસે જહાં જીસ્મ મેરા હોએગા સદચાક—લૂટેંગે ખૂદ આનકે વહાં બ્યાહકે પોશાક
બરસાએગી ખસ માંગમેં[4] સંદલકે એવઝ ખાક—કંગના ન ખુલેગા કે રેસન બાંધેંગે સફાક

ખંજર, મેરી ગરદનમેં કોઇ દમમેં મિલેગા
રંડસાલા૦ ન તુમકો, ન કફન હમકો મિલેગા. ૩૫

ઉમંડે હૂએ હૈં ખૌજકે દિલ, થમ નહીં સકતે—હૈ વલવલએ[5] જંગો જેદલ, થમ નહીં સકતે
ધરમે નહીં થમનેકા મહૈલ, થમ નહીં સકતે—ખેંચે લિયે જાતી હૈ અજલ, થમ નહીં સકતે

મર જાઇયો બાબાકીભી તહરીર યેહી હૈ
તુમ રાંડ બનો ખાહેશે તકદીર યેહી હૈ. ૩૬

ઘૂંઘટમેં બસ અબ આરેઝે[6] અનવર ન છોપાઓ—બુલબુલકી નેગાહોંસે ગુલેતર ન છોપાઓ
યે૦ મુસહેફ રૂખ, બહરે પયમબર ન છોપાઓ—હમ દર્દસે દર્દે દિલે મુઝતર ન છોપાઓ

હૈહાત કોઇ બાત ન કી તુમને ઝબાંસે
કિસ બાતકી હસરત લિયે જાએંગે જહાંસે. ૩૭

ક્યું સરતે ખૂરશેદ લરઝતા હૈ તને ઝાર ?—ક્યૂં ચાંદસે મુંહપર. અરકે આગનતા હૈ હરબાર?
ક્યા સાંચ હૈ? ખુલતે નહીં ક્યૂં લાઅલે ગોહર બાર?—ક્યૂં બંદ હૈ આંખે? સકતે મરદૂમે બીમાર

દેખોતો ઇધર, હમસે તુમ્હેં શર્મ હૈ અબ ક્યા?
ખુલતે નહીં ક્યૂં ગુંનચએ નરગિસ?યે૦સબબ ક્યા? ૩૮

સાહિબ યે૦ ખમૂશી[7]હૈ સેતમ, બાત કરો કુછ—મેહમા હૈં તુમ્હારે કોઇદમ, બાત કરો કુછ
તુમકો સરે સરવરકી કસમ, બાત કરો કુછ—છૂટે નહીં અબ ફિરનેકે હમ, બાત કરો કુછ

મય્યતપે કિયે કુછ સોગંને ગમ તો હમેં ક્યા ?
બોલીભી ઝબાંસે અગર કિસદમ તો હમેં ક્યા ? ૩૯

---

૧ હોઠ બાંધ થઇ ગયેલા (કોઈ પણ કારણથી) ૨ બદન. ૩ પરદો. ૪ સેંથો. ૫ શોરબકોર ૬ ચેહરો. ૭ ચુપકીદી.

કિસસે કહેં, જો હાલે દિલે દર્દનાક હૈ-તલવાર ચલ રહી હૈ, જીગર ચાક ચાક હૈ
ઇસ ઝિંદગીપે હૈફ હૈ, દુનયાપે ખાક હૈ-અબ કોઇ દમમેં દિલબરે ઝહરા હલાક હૈ

આઈ તબાહી આલે નબીકે જહાઝ પર
નરગાં હૈ શામીયોંકા એમામે હેજાઝ પર. ૪૦

તુમભી કુછ અપને બાપકી ઇમદાદ કરો. મદદ-આફતમેં આજ હૈ પેસરે ઝયગમે[1] સમદ[2]
દુશમનકોભી ખુદા ન દેખાએ યેહી બઝદ-સદકે કરો હમેં કે બલા ઉનકી હોએ રદ

રાઝી રેઝાએ હકપે બસદ આરઝૂ રહો
હૈદરસે હમ, બતૂલસે તુમ સુર્ખરૂ રહો. ૪૧

સોચો તુમ્હીં, ગલા ન કટાએ તો કયા કરેં ?-ફરયાદે ફાતેમાકી સદાએં સોના કરેં ?
રૂખસત કરો તો ફોજે સેતમસે વેગા કરેં-ખોલો જો લાઅલે લબ તો ગોહર હમ ફેદા કરેં

સાહિબ હમેં સેપુર્દે ખુદાસે અજલ કરો
મુશકિલ કોશાકી પોતી હો, મુશકિલકો હલ કરો. ૪૨

બાબને હુસનને બાતોંમેં ખોલા બહોત મગર-ફકલે દહન હયાસે ન ખોલી વો નોહાગર
ફરઝંદને જબકે રખદેયા ઝુકકર કદમપે સર-પેહલૂમેં દિલ તડપ ગયા ફટને લગા જીગર

ઘુંઘટમેં આફતાબસા મુંહ ઝર્દ હોગયા
કાંપી યેહ શર્મસે કે બદન સર્દ હોગયા. ૪૩

આખિર બહાકે અશ્ક[3] યેહ બોલી વો રશ્કે માહ-છુટતે હૈં બચપનેમેં કહીં ? કયા ઝબાંસે આહ!!!
છોડા જબ આપને તો હમારા કહાં નેબાહ[4]-કિસમતમેં હૈ કે કૈદે સેતમમેં ફિરેં તબાહ

બસતી લુટાકે કબ્રકો આબાદ કીજીયો
જો આપકી ખુશી, હમેં બરબાદ કીજીયો. ૪૪

રોએં ન કયું ? કે જાનપે સદમે અજીબ હૈ-આરામ અબ હૈ દૂર, મસાઇબ[5] કરીબ હૈ
નાલોંસે જીસકો કામ હૈ વોહ અંદલીબ[6] હૈ-શિકવા કિસીકા કયા ? હમીં આફત નસીબ હૈ

હોએ યેહ શામે ગમ, કહીં ઐસી સહર ન થી
ગુરબતમેં રાંડ હોએંગે ઇસકી ખબર ન થી. ૪૫

લાયા વતનસે હાએ મોકદ્દર કહાં હમેં-હૈ હૈ ન સાઝગાર હુવા યેહ મકાં હમેં
દેખેંગે અબ દેખાએગા કયા ? આસમાં હમેં-રોના યેહ હૈ કે છોડચલે નીમજાં હમેં

મરનેકા લુત્ફ થા તો તુમ્હારે હોઝૂર થા
બન લેતી કબ્ર ઇતના તઅમ્મુલ[7] ઝરૂર થા. ૪૬

સાહિબ તુમ્હીં ખફા નહીં લોંડીસે ઇસકદર-એઝાર મૌતભી હૈ કે અબતક ન લી ખબર
કયા ગમ હમારા ખૈર સેધારો કરો સફર-નિકલેંગે હમભી ઘરસે કોઇ દમમેં નંગે સર

ચાલે[8] હમારે સબસે જોદા હૈં ઝમાનેમેં
તુમ હોગે કતલગાહમેં, હમ કૈદખાનેમેં. ૪૭

૧ વાઘ ૨ અલ્લાહનું નામ છે. ૩ આંસૂ. ૪ નીભાવ. ૫ મુસીબતો-દુખ. ૬ બુલબુલ. ૭ વિચાર કરવો-સોચવું. ૮ ચાળા.

બાબા કીરીએ મર્ગ ચચા[1] અંઝમે[2] સફર–ભાઇ[3] ગલા કટાનેપે બાંધે હૂએ કમર
જલદી તુમ્હેં, કે પેહલે હમીં હોએં ખૂંમેંતર–હૂંદૂં બતાવ કિસકા સહારા, મંઈ નોહાગર

દો કુછ જવાબ પાંઉંપે ક્યૂં સર ઝોકાતે હો ?
એક રાતકી દુલ્હનકો કિસે સોંપે જાતે હો ? ૪૮

રોકા હઈ કિસને ? રોતે હો કાહેકો ઇસ કંદર ?–માલિક ખુદા હઈ રાંડકી લેગા વોહી ખબર
હોજાએગી હમારીભી હર હાલમેં બસર–સમઝેંગે ઉમ્રભર ઇસી જંગલકો અપના ઘર

ભયાંકી આસ હઈ હમેં અબતો ન બાપકી
કાટેંગે દુખ રંડાપેકા તુરબતપે આપકી. ૪૯

ગુઝરેગી ઝિંદગી યૂંહીં મુઝ સોગવારકી–તસકીં ઇસીમેં હોગી દિલે બેકરારકી
જારૂબકશ[4] રહૂંગી તુમ્હારે મઝારકી–ચાદર રહેગી કબ્રપે ગરદો ગોબારકી

દરકાર હઈ લેબાસ ન ઝેવર ન ઝર મુઝે
કાફી હઈ એક સેયાહ કફની ઉમ્રભર મુઝે. ૫૦

જબતક કે આપકા ન મિલેગા મુઝે સોરાગ[5]–ગુલહાએ લખ્તે દિલસે રખૂંગી લહૃદકો બાગ
સાહિબકી કબ્રકો નહીં કુછ હાજતે ચરાગ–રાતોંકો વહાં જલેંગે હમારે જેગરકે દાગ

દામન સબાકા લગને ન દૂંગી મઝાર પર
છિડકાઉં આંસૂઓંસે કરૂંગી મઝાર પર. ૫૧

પૂછેગા ગર કોઇ યેહ હઈ કિસ શખ્સકા મઝાર ?–તૂ કૌન હઈ ? જો રોતી હઈ યૂં અઈ જેગર ફેગાર
ઉસસે યેહી કહૂંગી મંઈ બાચશ્મે અશ્કબાર–શેહઝાદા એક થા યેહ ફલક કદ્રે ઝી વકાર

નોશાહ બનકે બાગે જહાંસે ગોઝાર ગયા
સેહેરાભી સરસે ખુલને ન પાયા કે મર ગયા. ૫૨

ઓર મંઈ કનીઝ ઉસકી હૂં બેવા હઈ મેરા નામ–અબ મુઝ ફકીરનીકા હઈ તકયા યેહી મકામ
ઘરસે ન કુછ ગરઝ ન મુઝે બસતેયોંસે કામ–બાલોંસે ઝાડતી હૂં ઝમી યહાંકી સુબ્હો શામ

હોતી હઈ શબ તો પાંઉ અદબસે સમેટકે
પડ રેહતી હૂં લહૃદકે ઉધર મુંહ સમેટકે. ૫૩

જબ યેહ કહે કલામ તો જી સનસના ગયા–દિલપર છુરી ચલી કે જેગર થરથરા ગયા
મુંહપર દુલ્હનકે સાફ રંડાપાસા છા ગયા–જોશે બોકામેં કુછ ન ઝબાંસે કહા ગયા

દૂલ્હાકો ઇતની બાત સોનાકર એક આહ કી
સૂરત બતાતે જાઓ હમારે નેબાહકી.[6] ૫૪

સમઝી કે ઉઠતે અબ નહીં ફિરનેકે યહાંસે તુમ–પ્યાસા ગલા કટાકે મિલોગે હસનસે તુમ
સોઓગે મુંહ છોપાકે લહૃદમેં કફનસે તુમ–અચ્છા યેહ સારક[7] કરતે હો સાહિબ દુલ્હનસે તુમ

એક રાતકી બનીપે જફા યૂંહી ચાહિયે
અઈ શમ્એ બઝ્મે મેહરો વફા યૂંહી ચાહિયે. ૫૫

---

૧ કાકા (હઝરતે અબ્બાસ અ.) ૨ ઇરાદો. ૩ (હઝરત અલી અકબર અ) ૪ઝાડુ કાઢવાવાળી.
૫ તલાશ (પત્તો.) ૬ નીભાવ. ૭ કામ.

ફરમાયા કયા કરે, જો ન રોએં બ દર્દો યાસ–ન બાપકી ન ભાઇકી ઓર ન ચચાકી આસ
મેહમાન હૈ જહાંમેં કોઇ દમકે હૈંકે શનાસ–સાંપાથા આપકો સો રહે આપભી ન પાસ
વારિસ હૈ કૌન ? ફિર જો ગલે સબકે કટ ગએ
તુમ કયા કરો !!! નસીબ હમારે ઓલટ ગએ. ૫૬
મૈં કૌન હૂં ભલા જો કહૂંગી કે તુમ ન જાઓ–રાઝી હૈ માં તુમ્હારી તો જાઓ ગલા કટાઓ
ઘર તો ઓજાડ હો ચુકા જંગલકો અબ બસાઓ–નિભ જાએગા હમારે રંડાપેકા ગંમ ન ખાઓ
મસકન[1] કરેંગે રનમેં તને પાશ પાશપર
હમભી ફ્દાર હોએંગે સાહિબકી લાશપર. ૫૭
જો ગુઝરી સો ગુઝરી તુમ્હેં કયા ? ખૈર સેધારો–શિકવા૦ હૈ હમેં કુછ ન ગેલા ખૈર સેધારો
કયું રોતે હો ? દી રનકી રેઝા ખૈર સેધારો–સેહલેંગે રંડાપેકી જફા ખૈર સેધારો
ગુરબતમેં એછડ જાતે હૈં દસ્તૂર યેહી હૈ
કૈદી હો દુલ્હન આપકા મંનઝૂર યેહી હૈ. ૫૮

સલામ.

સલામી કરબલામેં જબ બનાં ઇબને • હસન દૂલ્હા
જો દેખા આરસી મુસહફ બહોત રોએ દુલ્હન દૂલ્હા. ૧
પહેન રંડસાલેકા જોડા કહા દુલ્હનને રોરોકર
ચલા મયદાંકો, ખયમેસે પેહેન કર જબ કફન દૂલ્હા. ૨
નેશાની દો મુઝે અયસી કે મહશરમેં તુમ્હેં ઢૂંઢૂં
તલબ કરતી હૂં તુમસે આસતીને પયરહન દૂલ્હા. ૩
ઉલટ દેતી હૂં મસનદકો સફે માતમ બિછાતી હૂં
યેહ ઘર શાદીકા હય મેરે લિયે બયતુલ હઝન દૂલ્હા. ૪
મેરી શાદીકા હોના ઓર તેરી યેહ મૌતકા આના
કહેંગે બદ કદમ મુઝકો યહાંકે મરદો ઝન દૂલ્હા. ૫
હુઇ હૂં અયસી શરમિંદા૦ કે તુમસે મુંહ છીપાતી હૂં
તુમ્હારે ભાઈ, બાબા જાન, ફૂફ્યાં, માં, બહન, દૂલ્હા. ૬
તુમ્હારી લાશ જબ આએગી કિન આંખૂંસે દેખૂંગી
તુમ્હારા ખૂંનમેં ડુબા હૂવા ઝખમી બદન દૂલ્હા. ૭
હમારે હાથમેં કંગના બંધા હે સુર્ખ શાદીકા
તુમ્હારે બાઅદ ઝાલિમ ઇસમેં બાંધેંગે રસન દૂલ્હા. ૮
"ફસીહ" આગે નહીં તાકત યહાં અબ દર્દો માતમ હે
ન હોયેંગે જહાંમેં નામોરાદ અયસે દુલ્હન દૂલ્હા. ૯

૧ રહેઠાણ.

સાહિબ હમેં કલામકી તાકત નહીં હઈ અબ—યે૦ તો કહો કે હોગી મોલાકાત તુમસે કબ?
દુલ્હાને ભરકે આંખોંમેં આંસુ, કહાએ તબ—કોસરપે રોઝે હશ્ર મિલુંગા મંઈ તશ્ના લબ
દાદીકે સાથ જબ સુએ ફિર દોસ આઓગી
જીસ જા હોસઈન હોંગે વહીં હમકો પાઓગી. ૫૯

ફિર આસતીન ફાડકે દી ઉસકો ઓર કહા—અઈ બિન્તે અંમ યે૦ રાતકો ફરમાતેથે ચચા
કલ ફાતેમાકી બેટીયાં હોએંગી બે રેદા—શાયદ યે૦ આસતીન ન લેં તુમસે અશકેયા
બલવેમેં આસતીકો નેકાબ અપની કીજ્યો
મહેશરમેં ઇસ નેશાંસે હમેં ઢુંઢ લીજીયો. ૬૦

રોને લગા દુલ્હનસે યે૦ કેહકર વો૦ નામદાર—ઓર વહાં દોહુલ[1] બજાને લગી ફોજે નાબકાર
જુર અતકા જોશ કરને લગા દિલકો બેકરાર—ઉઠ ઉઠકે બઈઠ બઈઠ ગએ તીન ચાર બાર
જુઝ અલ ફેરાક ફિર ન સોખન કુછ કહા ગયા
રોતે હુએ ચલે તો દુલ્હનકો ગશ આગયા. ૬૧

ફિર ચુપકોસે ફરમાયા સાકઈનાકો બોલાકર—તુમ અપની બહનસે યે૦ કહો કાનમેં જાકર
મંઈ જાઉં જો મઈદાનમેં ઘોડેકો બોઢાકર—દેવડહીસે લડાઈ મેરી તુમ દેખીયો આકર
તુમ દેખીયો ઉસદમ કે મંઈ કયા કરતાહું રનમેં
હકે શાહકા કિસ તરહે અદા કરતા હું રનમેં. ૬૨

જીસ વકત મેરે તનપે લગે ખૂબ જરાહત—ઓર મુઝમેં ન કુછ બાકી રહે લડનેકી તાકત
મંઈ મુંહકો ફેરાઉંગા સુએ કોઈ બએ હસમત—તુમ મેહર મુઝે બખ્શીયો તબ કરકે એશારત
ફિર વહાંસે ચલી જાઇયો દરપર ન ઠહરના
મત દેખીયો તુમ આંખોંસે રનમેં મેરા મરના. ૬૩

જીસદમ યે૦ સાકઈનાને કહા અપની બહનસે—વો૦ રોને લગીં દુલ્હાકે પુરદર્દ સોખનસે
કેહને લગીં પૂંછો તો ઝરા ઇબ્ને હસનસે—રંજીદા૦ તો તુમ કુછ નહીં? ઇસ અપની દુલ્હનસે
ફરયાદો ફોગાં અબ ન ઝરા કુછ મંઈ કરુંગી
જીસમેં કે ખુશી આપકી હઈ સબ મંઈ કરુંગી. ૬૪

મરસેયા૦ છઠ્ઠા જનાબે કાસિમ અકો મયદાને જંગમે અરઝક શામીકે સાથ લડાઇહોનેકે બયાનમેં.

ગુઝરી જો શબે અકદ તો કિસમતને રુલાયા—જાગેથે ખુશીમેં મગર આરામ ન પાયા
કિસમતને ઉસે મસનદે શાદીસે ઉઠાયા—મરનેકે સેવા ઓર બનેકો ન બન આયા

1 ઢોલ-પડઘમ.

દેખા હૈ દુલ્હનકો જો મોહબ્બતકી નઝરસે
અબ દેખતે હૈં ખૈમેકો હસરતકી નઝરસે. ૧

રોતી હુઈ બનડીકો ભી ઔર માંકોભી છોડા—યેહ ભી ન કેયા ધ્યાન કે સર કિસને હૈ ફોડા
કાસિમ બના મકતલમેં ગયા છેડકે ઘોડા—ઇસ કસરતે લશકરકો ગોહાત સમઝા ન થોડા
તારીક જહાં હોગયા કાસિમકી નઝરમેં
બિજલીકી તરહ પડગયા અબ્રે સેયાહમેં. ૨

ગુલથા કે રૂખે કાસમે ગુલરૂ કોઇ દેખે—યેહ આરેઝે[1] ગુલ રંગ સામન બૂ કોઇ દેખે
દેખે કોઈ યેહ ચશ્મ યેહ અબરૂ[2] કોઇ દેખે—યેહ ઇત્ર ટપકતે હુએ ગેસૂ કોઇ દેખે
ફિરદૌસકે જાનેપે કમરકો જો કસા હૈ
ગુલગૂંબા[3] નયે દુલ્હાકા ફૂલોમેં બસા હૈ. ૩

દુન્યામેં ઇસ જમાલકા[4] ઇનસાં ન હોએગા—યેહ "નૂરકાભી" ચહરએ તાબાં[5] ન હોએગા
હરગિઝ યેહ હુસ્ને યૂસુફે કનઆં ન હોએગા—યેહ લબ[6] યેહ રૂખ[7] યેહ ચાહે ઝનખંદાં ન હોએગા
ફૂરબાં ગુલે રઈહાને અલીયો બતૂલ પર
ઇસ હુસ્નકા હૈ ખાતેમાહ આલે રસૂલ પર. ૪

કિસ આનસે લખ્તે દિલે શાહે ઓમમ આયા—ઇકબાલે સવારીમેં કદમ બા કદમ આયા
ઉડતા હુવા હરઝન સેહત ફેરે દમ આયા—ઓરંગ[8] હુવા પરતોહ સોલઈમાં હશમ આયા
ખાલેફ અભી લબ ન મોબારિઝ[9] તલબીમેં
ડંકા હુવા આમદકા સેપાહે અરબીમેં. ૫

અઈસા સબુક[10] કદમ કોઈ હોગા ન રાહવાર[11]—સિમટે ન ફર્શ ગુલપે જો ચક્કર કરેં હઝાર
દમલે ન મનઝેલોં જો દેલાસા નદે સવાર—છલબલ વોહ ઓર અરકકા ટપકના વોહ બારબાર
પરવાઝ ઇસકી રશ્કે રમે[12] આહૂયાનાહ હૈ
દિલ જાએ શાખે ગુલ તો ઉસે તાઝેયાનાહ હૈ. ૬

કુરબાં સેયાહ આંખોંપે આહૂ તતારકે—નાફોંકો ફેંકા યાલપે સદકે ઓતારકે
ઝિપટ અગર ચડહી હુઈ નથનોંકો—મારકે ભાગેં ગઝાલ શેર હરન[13] હોં કછારકે
તેવર ઝરા ચડહે કે યેહ કોસોં રવાના હૈ
અબરૂકા બલભી ઉસકે લિયે તાઝેયાનાહ હૈ. ૭

ગુલકી તરહ મહકતા હૈ ઇસ ગુલ બદનકા તન—હૈ ઇન્તેખાબ[14] ખલકમેં ઇસ નેક તનકા તન
કયા ઇસકે સામને કિસી ગુન્ચા દહનકે તન—નરગિસકી આંખ, શેરકા સીના, હરનકા તન
કાસિમકા રાહવાર હૈ યેહ ઝમાના હૈ
રાકિબકી[15] સાંસ ઉસકે લિયે તાઝેયાનાહ હૈ. ૮

ચલતા હૈ. મિસ્લે શેરસે સીના ઉભારકે—ક્યૂંકર શરફ બયાન હો ઉસ રાહવારકે
દેખે હૈ માઅંરકેહ શાહે દુલદુલ સવારકે—રંગ ઉસકી ચાલમેં હૈ નસીમે બહારકે

૧ ચહેરો. ૨. નેણ. ૩ ઘોડો. ૪ સ્વરૂપ. ૫ ચમકવાળો. ૬ હોઠ. ૭ મોઢું. ૮ તાજ. ૯ લડવૈયો. ૧૦ તેઝ ચાલવાવાળો. ૧૧ ઘોડો. ૧૨ ચાલ. ૧૩ હરણનું બચ્ચું. ૧૪ યક્તા. ૧૫ સવાર.

બાદે બહાર આતેહી કોસોં રવાના હઈ
આવાઝે અંનદલીબ[1] ઉસે તાઝેયાના૦ હઈ. ૯

નકંશા જો ઉસ ફરસકા મોસવ્વીર કરે રકંમ-ભરજાયે શોખીયાં એવઝે રંગ યક કલમ
ગો પેહલે ઉંગુલી હો પે જબ બનચૂકે કંદમ-કાગઝપે ફિર થમે ન વો૦ તસવિર એકદમ
આહિસ્તા મિસ્લે રંગે હેના ગર રવાના હો
સાયા૦ જો મુંહ કલમકા પડે, (તો) તાઝેયાના૦ હો. ૧૦

દમ જો હઝાર કોસપે ભરતા નહીં કભી-નકંશા મોસવ્વીરાંસે ઓતરતા નહીં કભી
બંદીશકી ફિક્ર કયા? કોઇ કરતા નહીં કભી-મઝમુંતો દીલમેં આકે ઠહરતા નહીં કભી
ખાંમા[2] ઇધર ઉઠા કે વો૦ કોસાં રવાના થા
મઝમું કો ઉનકે અંકસે કલમ તાઝેયાના૦ થા. ૧૧

નાઝુક મેઝાજ વો૦ કે નઝાકત[3] હો ખુદ નેસાર-ચીટકે અગર કલી તો ઝિચકકર હો બેકરાર
રંગીં ખેરામ,[4] રશ્કે સબા, ગૈરતે બહાર-વો૦ ચાબુકી કે નામ હો કમચીકા નાગવાર
ગુલઝારમેં જો હો, કે યૂં ગુલગૂં[5] રવાના હો
પુશ્તે પે સાયએ રંગે ગુલ તાઝેયાના૦ હો. ૧૨

આહૂકી જસ્ત, શેરકી આમદ, પરીકી ચાલ-કબ્કે[6] દરી ખેજલ, દિલે તાઉસ[7] પાયમાલ
સબઝા સાબુક રવીમે કંદમકે તલે નેહાલ-એક દો કંદમમેં ભૂલ ગયે ચોકડી ગઝાલ
રાકિબને સાંસ લી કે વો૦ કોસાં રવાના થા
તારે નફસભી ઉસકે લિયે તાઝેયાના૦ થા. ૧૩

ઉડનેપે ઉસકે તાએરે તસાવુરમેં થે તોયૂર[8]-હૈરતઝદા૦ થે આહૂયે સહેરાભી દૂર દૂર
પોઇમેં,[9] ગસ્તમેં,[10] કહીં કરતા ન થા કોસુર-ફિરતાથા આપ વો૦ ઉસે કમચીકી કયા જરૂર?
પાયા જીધરકા રૂખ ઉસી જાનિબ રવાના થા
રાકિબકે દિલકા અઝમ[11] ઉસે તાઝેયાના૦ થા. ૧૪

જાંદાર, ખુશ એનાં, ઝફર આરા, વફા સેયમ-ખુશરંગ, ખુશ જમાલ, ખુશ અંદામ, ખુશ કંદમ
જાંબાઝ, સર બોલંદે ફલક, સફરે દૂરદમ-વો૦ હાથ પાંઉ કીલકે કયા લિખ સકે કલમ
રૂંધી દૂયી સુમોંસે ઝમીનો ઝમાના હઈ
હાં,કા અલિફભી ઉસકે લિયે તાઝેયાના૦ હઈ. ૧૫

આંશિકકે દિલકી તરહ ફડકતા હઈ યે૦ ફરસ-ગરમાંકે મિસ્લે બર્ક[12] ચમકતા હઈ યે૦ ફરસ
શોઅૅલાસા[13] નારેયોં૦પે[14] લપકતા હઈ યે૦ ફરસ-સાએસ અપને આપ ઝિચકતા હઈ યે૦ ફરસ
પ્યારા ફરસ હઈ યા કોઈ મહેર રવાના હઈ
ફિરના નઝરકા ઇસકે લિય તાઝેયાના૦ હઈ. ૧૬

---

૧ બુલબુલ. ૨ કલમ. ૩ નાઝુકપણું. ૪ લટક મટક ચાલ. ૫ ઘોડો. ૬ એક પક્ષી (ચકોર) ૭ મોર. ૮ પક્ષીઓ. ૯ દોડવામાં. ૧૦ ચાલવામાં. ૧૧ ઇરાદો. ૧૨ વીજળી. ૧૩ અગ્નીના ભડકા જેવા. ૧૪ જહન્નમીઓ ઉપર

હર આંખમેં યેં આકે ફિરે આબકી તરહૈં-કયા જહૃદ સાફો નર્મ હૈ કિમખાબકી તરહૈં
ચેહરેમેં આબોતાબ હૈ મહતાબકી તરહૈં-બેતાબો બેકરાર હૈ સીમાબકી[૧] તરહૈં

હર સિમ્ત મિસ્લે તિરે નઝર યેં રવાના હો
મોજે હવાભી ઈસિકે લિયે તાઝેયાનાં હો. ૧૭

સુબકીકા કયા લિખે કોઈ ઇસ બાદેપા કા હાલ-મઈલા ન ફર્શે ગુલ હો, ન કોપલ હો પાએમાલ
દેખા જો ઈસિકો ભુલ ગયે ચોકડી ગઝાલ-અટખેલેયોંકી ઈસિને સેખાઈ!!! સબાકો ચાલ

તવસિફ કયા હો ઇસ ફરસે લા જવાબકી
દાનીં કનોતેયાં હૈ ? કે કલીયાં ગોલાબકી !!! ૧૮

વોં પંખડીયાં, વોં જીસ્મ, છરેરાસા વોં જમાલ-શોખીસે ઉસકી દંગ હૈ માઅંશૂકે ખુશજમાલ
નાદિર વોં જોડબંદ, વોં બિખરી હુઈ એયાલ-ગોયાકે દોશે હૂરપે બિખરે હુયે હૈં બાલ

બાલા હૈ ઈસિકી બૂ કહીં બાદે બહારપર
સદકે હૈં બૂયે નખતે[૨] ગુલે તાર તારપર. ૧૯

કેહને લગે પોકારકે યેં કાસેમે નોશાહ-આગાહ હો આગાહ હો આગાહ હો આગાહ
દાદા હૈ હમારા અસદુલ્લાહ, યદુલ્લાહ-અમ્મુ હૈ હોસઈન ઇબ્ને અલી સૈયદે ઝીજાહ

મંઈ લખ્તે દિલે ફાતેમાંકા લખ્તે જેગરં હું
પાનીમેં જીસે ઝહર દેયા ઉસકા પેસર હું. ૨૦

નાઅંરા થા કે દાદા મેરા સરદારે અરબ હૈ-ઝરગામે ખુદા નામે ખુદા જીસકા લકબ હૈ
જીસ શેહકી વેલાદતકા મકાં ખાનએ રબ હૈ-જુઝ ઝાતે ખુદા ઉસકા શનાસા કોઈ કબ હૈ

પંદેસે બડહા હાથ જો ખાલિકકે વલીકા.
મેઅંરાજપે અહમદકો ખુલા હાલ અલીકા. ૨૧

દાદી શરફે ઓંસેયાઓ "મરયમો" સારા-ખુદ નૂરસે અપને જીસે ખાલિકને સંવારા
મંઈ હું ફલકે ઈઝઝો શરાફતકા સેતારા-રોશન હૈ નસબ સુરતે ખૂરશેદ હમારા

હૈદરસે જોદા હૈ ન પયમ્બરસે જોદા હૈ
કુરઆનસે સાબિત હૈ કે હમ નૂરે ખુદા હૈં. ૨૨

નાઅંરા થા કે મંય ગુર્જે અસદકા હૂં સેતારા-નૂર ઉસકા હું જો અર્શપે હૈ અનજુમનઆરા
લખ્તે જેગરે ફાતેમા ઝહરાકા હું પ્યારા-ઉસકા હું પેસર, ઝેહરે દગાસે જીસે મારા

સર સબ્ઝ હું ઇસ જંગમેં ગો તશ્નં દહન હૂં
મંઈ સરવે ખુબા પોશે ગોલીસ્તાને હસન હૂં. ૨૩

સબ જાનતે હૈં પંજેતને પાકકા રૂતબા-આદમસે ઉન્હેં પેહલે ખુદાને કેયા પયદા
કી શેરે ખુદાને મદદે હઝરતે "મૂસા"-થા તૂર પે યેં નૂરે મોહમ્મદહીકા જલવા

દાખિલ સોખન અપના ગેં તઅંલીમેં નહી હૈ
રૌશન હૈ કે તકરાર તજલ્લીમેં નહીં હૈ. ૨૪

અાલમમેં બોઝુર્ગ અપને નમૂદાર રહે હૈં-ઇસલામકી રૌનકકે તલબગાર રહે હૈં
હર જંગમેં સર દેનેકો તૈયાર રહે હૈં-મુશકિલમેં રસૂલોંકે મદદગાર રહે હૈં.

---

૪ પારો. ૫ સુગંધ.

કામ આયે હુંઈ હર દુખમેં યેહ હઈ કામ હમારા
આફતસે છુટા જીસને લેયા નામ હમારા. ૨૫

હમ સાહેબે શમશીરં હુંઈ, હમ શેરે જરી હુંઈ–હમ બંદએ મકબુલ હુંઈ, દસયાંસે બરી હુંઈ
દુનયાસે કોઇ દમમેં બંદમકે સફરી હુંઈ–કયા સમઝે વોહ જો મસ્ત હુંઈ ઓર બેખબરી હુંઈ
દેવેગા ખુદા દાદ જો બેદાદ કરોગે
ભુલે હો અભીતો પે બહોત યાદ કરોગે. ૨૬

જાનો દિલે ઝહરાકે બેબસ દરપએ જાં હો–કીસ સિમ્તકો ભટકે હુવે ફિરતેહો? કહાં હો?
અફસોસ કે જો મસદંકે નાતિકકી ઝબાં હો–સબ પાની પીએં ઓર વોહી તશ્નહદહાં હો
હો સઈ કહાં તેગેં બેલામ એક જાનકે ખાતિર
દુનયામેં ભલા હોતી હય? મેહમાનકી ખાતિર. ૨૭

સયદને જને કા હો કોઇ તકસીર તો કહદો–જોડા હો કમાંમેં જો કોઇ તીર તો કહદો
છીનો હો કીસિ શખ્સકી જાગીર તો કહદો–ઉમ્મતપે કભી ખેંઇ ગોહો શમશીર તો કહદો
તુમ લોગોંને કિસરોઝ નહીં ઝુર્મ કેયા હઈ?
ઉસ સાબેરો શાકિરને સદા સબ્ર કેયા હઈ! ૨૮

હક છીન લેયા બાબંદે પયગમ્બર, વોહ ન બોલે–પેહલુપે ગેરા ફાતેમાહકે, દર, વોહ ન બોલે
શમશીરસે ઝખમી હુવે હૈદર વોહ ન બોલે–ટુકડે હુવા સમસે દિલે શબ્બર વોહ ન બોલે
દમ દેતેથે ભાઇપે વલે દમ નહીં મારા
જબ તીર જનાઝેપે ચલે દમ નહીં મારા. ૨૯

આમાદાહ થે મરજનેપે સબ હમદમો યાવર–ફરમાયા કે ઉમ્મતસે લડાઇ નહીં બેહતર
તાબૂતપે બાબાકે લગે તીર જો સત્તર–લેજાકે ઉન્હેં દફન કેયા માંકે બરાબર
કયા સદમા હઈ!!! દોહંભાનજો બેજાન પડે હુંઈ
ઉસ દિનકે તરેહ આજભી હૈરાન ખડે હુંઈ. ૩૦

તુમ યેહ ન સમઝના કે વોહ હઈ જંગસે આરી–બાબેસ હઈ ફકત યેહ કે હઈ ઉમ્મત ઉન્હેં પ્યારી
હઈ ગૈઝ હમારા ગઝબે અઇઝ બારી–જબ્બારીલસે રૂકતી નહીં તલવાર હમારી
ઉન રોઝોંમેં દાદાસે મેરે જંગ ઠની થી
દેહશતસે જનન જનોંકી જાનોંપે બનીથી. ૩૧

કબઝેપે અગર ઝુલ્ને અલી હાથ ધરેગા!!!–દેખેંગે કે સાનિકો સેપર કોન કરેગા!!!
એક દમમેં યેહ મઇદાને સેતમ ખુંસે ભરેગા!!!–જો તેગેસે બચ જાએગા, દેહશતસે મરેગા!!!
લશકરકો ઓલટ દેંગેં ઉન્હેં ગૈઝ અજબ આયા!!!
તેગે અસદુલ્લાહ ખિંચી, ઓર ગઝબ આયા!!! ૩૨

ઉનકા તો હઈ કયા ઝિક્ર!!! અગર હુકમે વેગા દે!!!–વલ્લાહ ગોલામ ઉનકે અભી તુમકો ભગા દે!!!
ઝુર્મે અસદુલ્લાહકા અંદાઝ દેખાદે!!!–સો સોકે, સર એક દમમેં તનોંપરસે ગેરાદે!!!
એક ઉનમેંસે મંઇ, આયા હું જુરઅત મેરી દેખો!!!
સીન દેખો મેરા ઓર શોજાઅત મેરી દેખો. ૩૩

યેહ ઝિક્રથા અભી કે ચલે ઉસ તરફસે તીર–ખેંચી ઇધરભી શેરને તેગે કઝા નઝીર
જમકર ઉડા સમંદ[1] સૂએ લશકરે શરીર–કાલી ઘટામેં ઢાલોંકી ડૂબા મહે મોનીર

કોંદા[2] જો બર્ક,[3] હાથ ઇધર તન ઉધર ગિરે
ઢાલેં ગિરીં ઝમીંપે, તો ઢાલોંપે સર ગિરે. ૩૪

મારા ઝપટ ઝપટકે સફે કારઝારમેં–દો દોકો ચાર કરદેયા એક એક વારમેં
ઉસ ગૌલમેં કભી થે કભી ઇસ કતારમેં–બચતેથે સોમેં દસ, તો ઇધર સો, હઝારમેં

હુમલોંસે ફોજે કાહેરા મિસમાર[4] હો ગઇ
જાનોંકી લૂટ, મૌતકો દુશવાર હો ગઇ. ૩૫

પામાલ તન કહીં, સરે અહલે સેતમ કહીં–મોહરા[5] કહીં, સેનાં કહીં, તેગે દોદમ કહીં
બર્ફરક[6] કહીં પડીથી, ઝમીંપર અલમ કહીં–ફારિસ[7] કહીં, તપાં, ફરસે ખૂંશ કદમ કહીં

હૂર્બે થે કશમ કશમેં, હરએક ગોશાગીર થા
ચિલ્લા કિસી કમામેં, ન ચિલ્લેમેં તીર થા. ૩૬

પ્યાસી વો તેગે અહલે સેતમકે લહૂકી થા–ખાતીથી મોરચેપે ગેઝા જંગજૂકી[8] થા
ન રાસો ચપકે ગોલ, ન સફ રૂબરૂકી થી–ઇસિકી ઝફર,[9] શીકસ્ત સેપાહે અદૂકી થી

મારા જીસે વો દુશમને દીં ફૌત હો ગયા
હાથ ઉસકા શહપરે મલકુલ મૌત હો ગયા. ૩૭

ફારિસકે સરપે ગીરતાથા બિજલીકે ઢંગસે–રાને ફરસસે જાકે નેકલતીથી તંગસે
ઇસ તરહ ખૂં ટપકતાથા ઉસ શોઅલા રંગસે–અબ્રે બહાર બરસે કભી જીસ તરંગસે

થા જાબજા લહૂ જો હરએક ના બકારકા
સબ દસ્ત ખેત બન ગયાથા લાલાઝારકા. ૩૮

ક્યા આગ થી!! કે સરપે ગેરી જબ તો સર જલા–ભડકી ખ્મરકો ચમ્બરે ગરદન ઉધર જલા
આગે બડહી તો સીનએ બેદાદગર જલા–પેહલૂ જલા, ભડકને લગા દિલ, જેગર જલા

માનિંદ તારે શમ્અ હરએક રગ સેલગ ગઇ
શોઅલેકી તરહ આગ સરાપામેં લગ ગઇ. ૩૯

ઉસ બર્કવશ[10]કે આબમેં ગોયા મીલાથા સહમ[11]–ઉતરી ગલેસે જીસકે વો પોંહચા સૂએ અદમ
જોહરભી ઉસકે હીરેકી કનીયોંસે થે ન કમ–સીનોંમેં કાટતેથે કલેજોંકો જ્દમ બદમ

કહતેથે, કત્લે શાહે ઝમનકા એવઝ યેહ હૈ
ફલો ફલો કે ખૂનેં હુસનકા એવઝ યેહ હૈ. ૪૦

ચેહરેપે, ઉસકી ઝર્દ તમાંચા કઝાકા થા–તેઝી ન બાડહકી[12] થી ગઝબ કિબ્રેયાકા થા
આફતકી ચાલ ઢાલ થી કસ બલ બલાકા થા–મુંહ દેખલો યેહ રંગ બદનકી સેફાકા થા

---

૧ ઘોડો. ૨ કુદકો માર્યો. ૩ તલવારને વીજળીની ઉપમા આપી છે. ૪ તેને ખીલાની ઉપમા આપી છે કે ખીલાની જેમ સજ્જડ થઇ ગઈ. ૫ ઘોડાનો ચેહેરો. ૬ નાનો ભાલો–નાનો ઝંડો ઝંડા ઉપરની કપડાની ધજાને પણ કહે છે. ૭ ઘોડા ઉપર બેસનાર (સવાર). ૮ લડવૈયાની. ૯ ફતેહ–જીત ૧૦ વીજળી જેવી (તલવાર). ૧૧ તીર. ૧૨ બાઢ (ધાર).

લાલી લહૂકી લબપે જો થી ઝર્મગાહમેં[1]
બાડે પરીને ખાયે થે દુલ્હાકે બ્યાહમેં. ૪૧

મૈદાંમેં દેખદેખકે લશકરકા ઇન્તેશાર[2]–થા સખ્ત મુઝતરીબ[3] પેસરે સાઅદ નાબકાર
ઉંબરેં યેઃ પૈકે દેતેથે જાજાકે એકબાર–આ પોંહચા કુંલ્મે રૌજમેં શર્પરકા યાદગાર

હૈ અબતરી[4] સફોંમેં પરે ટૂટે જાતે હૈં
પૈદલ તો કયા!!! સવારોંકે દિલ છૂટે જાતે હૈં. ૪૨

થા ઇબ્ને સાઅદ શૂમકો ઉસદમ બહોત હેરાસ[5]–ગૈરે સેલાહૈં[6] અરઝકે શામી ખડાથા પાસ
ઉસસે કહા કે ફૌજ નેહાયત હૈ બેહંવાસ–તૂ જાકે લડ તો કુંત્લ હો શાયદ યેઃ હકે શનાસ

રૂકતા હૈ બરછેયોંસે ન દામે કમંદસે
જલદી સેનાંપે ઉસકો ઓઢાલે સમંદસે. ૪૩

કેહને લગા બિગડકે વોઃ બા સદ ગૈરૂરો લાફ[7]–તૂ આપ બેહંવાસ હૈ તકસિર હો મોઆફ
યેઃ અગ્ર ઔર અમાર, શોજાઅંતકે હૈ ખેલાફ–હાં, તબ લડૂં અગર અલી આએ પએ મસાફ[8]

ફર્ક આએગા ન મેરી કભી આનબાનમેં[9]
લડકેસે લડકે નામ મેટાઉં ? જહાનમેં. ૪૪

ડરતે હૈં સબ જરી મેરે જંગો જેદાલસે–રૂસ્તમકા ઝોર, આગે મેરે, કમ હૈ, ઝાલસે[10]
રૂકતી નહીં યેઃ તેગ તહમતંકી[11]ઢાલસે–નાદાંકુ કયા? લડું મૈં જો ઇસ ખુર્દસાલસે

બેટાંકો મેરે ભેજ, કે ચારોં દેલૈર હૈં
ઝંગ આઝમાં હૈં, સૂર[12] હૈં, સફદર હૈં, શેર હૈં, ૪૫

હાં ઇસસે એક લડે જો પેસર મેરે ચાર હૈં–સાવંત હૈં, જરી હૈં, શોજાઅંત શોઆર હૈં
સિક્કા હૈ જીનકી ઝર્બકા વોઃ નામદાર હૈં–સોહરાબો,[13] સામો,[14] રૂસ્તમો,[15] ઇસિફંદયાર[16] હૈં

મૈદાંમેં એક તીરસે અર્જુનકો[17] માર લેં
ઇબ્ને હસનતો કયા હૈ? તહમતન[18]કો મારલેં. ૪૬

યેઃ કેહકે છોટે બેટેસે બોલા શકી, કે જા–હાં જલ્દ ઇસ યતીમકા સર તનસે કાટલા
બિલમેઝ[19] કરકે અસ્પકો વોઃ સંગદિલ ચલા–પોતેકો ઇસ તરફ અસદે હકને દી સદા

મગરૂર અપને ઝોરપે યેઃ નાબકાર હૈ
હાં મેરે શેર લે, તેરી ઝદ પુર શેકાર હૈ. ૪૭

તાશો,[20] સોરૂદો,[21] સંજ,[22] દૂફો,[23] નૈ[24] બજે બહમ–આયા કરીબ ચાંબ જવાંબાનિએ સેતમ
નાઅરા કેયા યેઃ છેડકે શબદિઝે[25] ખૂશ કદમ–રોકેગા કયા કોઇ? મેરી શમશીરે તેઝદમ

બેટા હું ઉસ જરીકા જો રૂસ્તમ મેસાલ હૈ
ઔર ખુર્દસાલ અબ તેરા બચના મોહાલ હૈ, ૪૮

---

૧ લડાઈના મેદાનમાં. ૨ ખળભળાટ–બેદિલી. ૩ બેચેન. ૪ જે કામ નહીં જાણતા છતાં જાણવાનો ડોળ બતાવે. ૫ ડર ૬ લડાઇના હથયારો. ૭ શેખી મારનાર ગપ્પીદાસ. ૮ લડાઈ. ૯ કામમાં વખતમાં. ૧૦ ઘડપણથી. ૧૧ બહાદુરોની (લકબ રૂસ્તમ પહેલવાનનું). ૧૨ શુરવીર ૧૩-૧૪ ૧૫-૧૬ પેહલવાનોનાં નામ છે. ૧૭ અર્જુન બાણાવળી ૧૮ રૂસ્તમ. ૧૯ ઘોડા ઉપર બેસનાર પગ પેગડાની અંદર રાખીને બેસે છે. તે (પેગડું) ૨૦ તાંસા. ૨૧ વાજાં. ૨૨ ઝાંઝ. ૨૩ પડઘમ. ૨૪ શરણાઇ. ૨૫ "ખુશરૂ પરવીઝ"ના ઘોડાનું નામ હતું (ઘોડો).

યેં બાત ઉસ શકીને બ એઅંલાન જબ કહી—ઇબ્ને હુંસનમેં તાબે ખંમૂશી ન ફિર રહી
નાઅંરા કેયા કે હમમેં હઈ ઝોરે યદુલ્લહી—રુક જાયે એ સેપર તેરી તલવાર તો સહી

શેરોંસે બહુંસ, ઓ સગે બેપીર કયા ઝરૂર?
મઈદાં યેહી હઈ ગો યેહી તકંરીર કયા ઝરૂર? ૪૯

સુનતાથા યેં, કે તેગ ચલી નાબકારકી—ઝપકી ન આંખ કાંસેમે ઝઈગમ શેકારકી
કલ મુડગઇ ઇધરસે ઉધર રાહવારકી—ફૂરતી દીખાઈ, બચકે ઉસે ઝૂલંફંકારકી

અબ્રે સંયાહસે સાએકંએ શોઅંલાવર ગેરા
ગરદનસે કટકે ઘોડેકે પુંકુપે સર ગેરા ૫૦

વહાંસે બડહા બેરાદરે સાની દમે રતેઝ—હોટોંકો ચાબતા હૂવા ખૂંખાંરો તુન્દો તેઝ
આવાઝ દી યેં તોલકે તેગે શરારાં રેઝ—કરતે હઈ રનમેં દેવ મેરી ઝર્બસે ગુરેઝ[1]

પ્યાસા હૂં ઝૂરીયાંતે પયંગ્મ્બરકે ખૂંનકા
લૂંગા એવઝ મંઈ તુઝસે બેરાદરકે ખૂંનકા. ૫૧

બોલે યેં સુનકે કાંસેમે નૌશાહ હંકં શનાસ—અબ દેખ આબે તેગસે બુઝતી હઈ તેરી પ્યાસ
ભાઇકે હિંજરમેં અંબસ[2] ઇતના હઈ બેહુંવાસ?—લેજાએગી અજલ તુઝે ઝાલિમ ઉસીકે પાસ

મોહલત ખુંદાકે કંહરસે એકદમ ન પાએગે
તુમ ચારોં ભાઈ સાતવીં દોઝખમેં જાએંગે. ૫૨

સરકશ, હમારે મૂંહપે યેં દાઅંવા યેં ઝોરે ઝર્બ?—હઈ ધાક કીસકી? તેગકે માબઈને શર્કો[3] ગર્બ[4]
હરચંદ કરબલામેં હઈ દો દિનસે રંજો કર્બ[5]—અવલાદે શેરે હંકંસે હઈ પર કિસકો તાબે હૅર્બ?

લડકેભી વ્હાંકે જંગમેં જી છોડતે નહીં
સઈફે ખુંદા હઈ, હૅર્બસે મુંહ મોડતે નહીં. ૫૩

મારા શકીને તેગ અંલમ કરકે, સિરકા[6] હાથ—ઉઠતેહી હાથ, ચલગયા વ્હાંસે કંમરકા[7] હાથ
ખાલી કભી ગયા હઈ ભલા શેરનરકા હાથ?—દો હોગયા ઇધરકા તો બાઝુ, ઉધરકા હાથ

ગિરતેહી ઝીંસે વાર અજલકાભી ચલ ગયા
હિચકીભી લે સકા ન લઇં, દમ નેકલ ગયા. ૫૪

બેકાર દૂર[8] હોકે હૂવા જબ વોં બીરાસર[9]—કમૅરમેં હાથ ડાલકે પટકા ઝમીંનપર
આવાઝ દી ઝમીંને કે, કિનાંર વસકંર—જા તૂભી, હઈ બેરાદરે અંઈની તેરા ઉધર

જુઝ મૌત, કુછ શર્ઈકા ન ઉસદમ નઝર પડા
આંખે ખૂલી તો કંઅંરે[10] જહન્નમ નઝર પડા. ૫૫

ઉડ્ડા કંલકંસે અરઝકે મલઉંકે દિલમેં દર્દ—ચશ્મે કબૂદ[11] સુર્ખ હૂઇ, રૂખંકા રંગ ઝર્દ
નિકલા પરેસે તીસરા બેટા પએ બઝદ—છલબલને[12] બાદે પાકી ઉડાઈ ઝમીંકી ગર્દ

બોલી અજલ કે જલ્દ રવાં સૂયે નાર હો
સાલિસ હઈ તેગે પંજેતનીસે દો ચાર હો. ૫૬

૧ ન્હાસી જવું. ૨ નકામું. ૩ પુર્વ. ૪ પશ્ચિમ. ૫ દુખ. ૬ ખસેડયો—સરકાવ્યો. ૭ હંઝરત કાસિમનો. ૮ આંધળો. ૯ અહંકારી. ૧૦ ઉંડાણ. ૧૧ માંજરી. ૧૨ (ઘોડો.)

ચિલ્લેમેં રખકે તીર હૂવા ખંમ વો૦ પીલતન[1]-સંભલા ફરસપે નૂરે નેગાહે શહે ઝમન
વહાંસે ઉડા ખંદગે[2] સંગ આલુદા દિલશેકન-વહાંસે ચલી હોસામે[4] જેગર ગોશએ હુસેન
કાંપી ઝમીં, બદલગયા રંગ આસમાનકા
સર તિરકા ઉડા દીયા, બાઝુ કમાનકા. ૫૭

દેખા જો તેઝ દસ્તીએ શમશીરે બર્કતાબ-કાંપા કલેજા સહમ ગયા[5] ખાનમાં ખેરાબ
દિલને કહાકે ફેરદે મર્દાંસે રૂખે શેતાબ-ચિલ્લાયા તબ યો૦ શેરે નબીસ્તાંને બૂતોરાબ
સરકશ અભી ન છૂપનેકો ગોશા અમાંકા દેખ
કસ, બલ, ઝરા હમોરેભી તીરાં કમાંકા દેખ. ૫૮

ફરમાકે યો૦ ઉઠાઇ કમાં તીર જોડકે-લી ઢાલ ઉસને સામને, રૂખે અપના મોડકે
નાવક[6] ઉધર હુવા, હુવા ચિલ્લેકો છોડકે-નિકલા કેફાસે[7] ગરદને સરકશકો તોડકે
હસ માઅેરકેકે ઝિક્ર કેતાબોમેં રેહગયે
ઝાલિમ ગેરા તો પાંઉં રેકાબોમેં[8] રેહગયે ૫૯

ઘોડેને ઉસકે મુડકે જો દેખા યો૦ ઇનકલાબ[9]-ઝિચકા, ઉઠા, ઉલટગયા દૌડા બસદ શેતાબ
ટૂટા હર ઉસ્તખાં[10] યો૦ હૂવાં કૈસરે તન ખેરાબ-રગ રગપે અઝૂ અઝૂપે હોને લગા અઝાબ
કર્કર[11] શરાબ, કુફ્ર જો થા દૂર હોગયા
ચારોં સોમંસે કાસએ બિર ચૂર હોગયા ૬૦

ઇન ઝિલ્લતોંસે કામ જબ ઉસકા હૂવા અખિર-આથા લઇ સેપાહસે ઝિપટા બસાને તીર
આવાઝદી જરીને તૂ કયા હઇ ? ઓ શરીર-હયત રેહે હઇ રહાં કે જવાંનોંસે તરે પીર
બુઝદિલ થા ડરગયા જો વો૦ ઉસ રોકટોકપર
રહવારસે ઓઢા લેયા નઇઝેકી નોકપર ૬૧
તડપા સેનાંપે સૂરતે માહી વો૦ તા બ દેર-દેતે રહે તકાંપે તકાં કાસેમે દેલઇર
પટકા ઝમીંપે જબ તો યો૦ ગુંજે મેસાલે શેર-હઝરતકે દોસ્ત કરતે હઇ યૂં દુશ્મનોંકો ઝેર
અરઝકંકો કેહદો ફિક્ર કરેં કારઝારકી
કુત્ત્રેં બાનાએં એક જગા૦ આકે ચારકી ૬૨
બેટોંકે ગંમકે દિલપે ઓઠાએ જો દાગ ચાર-પાંચો હવાસ ઉડગએ અરઝકંકે એકબાર
આયા ન એ લડે હૂએ બદ મસ્તકો કૈરાર-હાથીસા ઝુમતા હુવા નિકલા સેવાહકાર
હૈરતોંસે સબ બસાને તહમતન લદા હૂવા
ફોલાદ પુસ્તપર થા કહ મન લદા હૂવા. ૬૩
લિપટી હૂઇથી ચુસ્ત ઝેરા૦ બરસે દેવકે-ચાર આઇનાભી તંગથા બકતરસે દેવકે
તન કાંપતેથે ગુર્ઝેગરાં સરસે દેવકે-ઘોડેકે પાંઉ ધંસતેથે લંગરસે દેવકે
કરતેથે તાઅંન જૌહરે શમશીર બર્કપર
દસ્તંપર ઝલમથી મિગફરે ફોલાદ ફર્કપર ૬૪

---

૧ હાથીના જેવું શરીર. ૨ તીર. ૩ ઝેર, ૪ તલવાર. ૫ ડરી ગયા. ૬ નાનું તીર. ૭ ગરદનની પુરત (ગુદ્દી) ૮ ઘોડાના પેંગડામાં. ૯ ઝમાનાનું ફરી જવું. ૧૦ હાડકાં. ૧૧ કેફ નીશો.

કાંધેપે આહની થી કમાં રેશમી કમંદ ગિરદા સેપરકા વો૦ કે છોપાએ મએ સમંદ
નર્ફઝા વો૦ કેહરકા દમે અઝદર હો જીસસે બંદ–જંઘાડતાથા યે૦ બ ખોશનત વો૦ ખુદ પસંદ
ઉસદમ મઝા મિલે તુઝે જંગો જેદાલકા
દેખું લહૂ જબ આંખોંસે શપૈરકે લાલકા. ૬૫
શાનેપેથા શકીકે વો૦ દોં ટાંકકીં કમાં–અરજનબી જીસસે સહમકે ગોશેમેં હો નેહાં
ચાર આઇના વો૦ પેહનેથા બરમેં કે અલઅમાં–દબ્બાએં જીસકે બોઝસે રૂસ્તમકે ઉસ્તખાં
કેહતીથી યે૦ ઝેરાહે બદન બદ ખેસાલમેં
પકડા હૈ પીલમસ્તકો લોહેકે જાલમેં. ૬૬
આમદ શકીકી દેખકે ઘબરાગએ એમામ–અબ્બાસ નામવરસે યે૦ રોકર કેયા કલામ
લો ભાઇ જંગ હોચુકી કિસ્સા હૂવા તમામ–આયા સૂએ યતીમે હુસન મોતકા પયામ
હમ શિકલે મુજતબાકો બોલાલો પોકારકે
માંગો દોઆ સરોંસે અમામે ઓતારકે. ૬૭
યે૦ કેહકે કિબ્લા રૂ હૂએ સુલતાને કાએનાત–દરગાહે કિબ્રેયામેં દોઆ કી ઓઠાકે હાત
અર્ઝ બોલેકે ઝમીનો ઝમાં રબ્બે કાએનાત–અરઝકકે હાથસે મેરે કાસિમકો દે નજાત
તૂ હાફેઝે જહાં હૈ કરીમો રહીમ હૈ
યા રબ બચા ઇસે કે યે૦ લડકા યતીમ હૈ. ૬૮
હૈ દો શબાના રોઝકે ફાકેસે યે૦ ગરીબ–પાની મિલા ન બ્યાહકા શરબત હુવા નસીબ
મઝલૂમ બાપ ખુલ્દમેં માં મરનેકે કરીબ–દેતાહૂં ઉસકા વાસતા૦ જો હૈ તેરા હબીબ
ફરઝંદે ફાતેમાકી દોઆ મુસતજાબ કર
અરઝકકો દે શેકસ્ત ઇસે ફતહેયાબ કર. ૬૯
ફિઝ્ઝા પોકારી ખૈમેમેં આકર બચશ્મે તર–લોગો તુમ્હેં યતીમે હસનકીભી હૈ ખબર ?
આયા હૈ લડને અરઝકે મલઉનો બીરાંસર–ખોલો સરોંકો અર્ઝ હરમે શાહે બહરોબર
અબ્બાસ રોતે હૈં અલી અકબર ઉદાસ હૈં
અર્ઝસા હૈ કુછ કે સિબ્તેનબી બેહવાસ હૈં. ૭૦
ખૈમેમેં અહલે બૈતકો પોંહચી જો યે૦ ખબર–રૂખ સબકે ઝર્દ હોગએ થર્રાગએ જેગર
બોલે જનાબે ફાતેમાકી બેટીયોંને સર–ઘબરાકે માં પોકારી કે હૈહૈ મેરા પેસર
હર તશ્ના લબકી ચશ્મકે સાગર છલક પડે
સેહરે તલે દુલ્હનકેભી આંસૂ ટપક પડે. ૭૧
નિકલા યે૦ સબકે મુંહસે કે હૈહૈ હસનકા લાલ–ર્ઝનબને ઉઠકે ખોલદિએ અપને સરકે બાલ
સીનેસે હિલગયા, દિલે બાનૂએ ખુશ ખેસાલ–ચિલ્લાઇ માં ગોઝર ગયા ? કયા મેરા નૌનેહાલ
આબિદકા તપમેં ગર્મ બદન સર્દ હોગયા
કાસિમકે છોટે ભાઇકા મુંહ ઝર્દ હોગયા, ૭૨
ચિલ્લાઇ રોકે ઝવજએ અબ્બાસે નોજવાં–યા રબ હૈ તૂ, યતીમે હસનકા નેગાહબાં
સુનકર યે ગુલ, દુલ્હનકેભી આંસૂ હૂએ રવાં–લેકર બલાએં, સાસ પોકારી કે મેરી જાં

ખાલિક કરેગા રહેંમ ન આહો બોકા કરો
દૂલ્હાપે આ બની હઈ, મંઈ સદકે દોઆં કરો. ૭૩

ઇસ ઇઝતેરાબમેં જો સોના સાસકા સોખંન–ઝાનૂસે સર ઓઠાકે હૂઇ કિબલા૦ રૂ દુલ્હન આહિસ્તા૦ કી યે૦ અંર્ઝ કે અઈ રબ્બે ઝૂલમેનન–દુશમનપે ફતહેંયાબ હો લખ્તે દિલે હંસન

લડને ગએ હંઈ તશ્ના દહન તેરી રાહમેં
રખ મેરે ઇબ્ને અંમકો તૂ અપની પનાહમેં. ૭૪

યા રબ દુલ્હન બને મુઝે ગુઝરી હઈ એક શબ–દૂલ્હા જો મરગયા તો મુઝે કયા કહેંગે સબ અબતક તો શર્મસે ન હેલાએહે મંઈને લબ–પર કયા કરૂં કે અબ હઈ મેરી રૂહ પુર તઅંબ

શપૈરકે આફતાબકા વકૃતે ગોરૂબ હઈ
દૂલ્હાસે પેહલે મુઝકો ઓઠાએ તો ખૂબ હઈ. ૭૫

સેહરેકે ફૂલભી અભી સૂખે નહીં હઈ આહ–જો આગયા પયામ રંડાપેકા યા એલાહ યે૦ અંકેદ થા કે મોત થી ? માતમ થા યે૦ કે બ્યાહ ? બાઅંદ ઇનકે હોગા ખંલકમેં કયૂંકર મેરા નેબાહ ?

ઉઠૂં જહાંસે દિલભરે શપૈરકે સામને
ઔરતકી મૌત ખૂબ હઈ શૌહરકે સામને. ૭૬

બાનૂ પોકારી હાથ ઓઠાકર કે અઈ કરીમ–શબકી દુલ્હન બની હઈ યે૦ નાશાદો, દિલ હોનીમ તૂ ઉસપે રહેંમ કર કે તેરી ઝાત હઈ રહીમ–ટલ જાએ સરસે દૂલ્હાકે યે૦ આફતે અંઝીમ

બચપન અભી હઈ બિન્તે શહે મશ્રકંઈનકા
બેવા૦ ઇસે ન કીજીયો સદકો હોસઈનકા. ૭૭

હંઝરત યે૦ શેર સુનકે જો કરને લગે બોકા–મઈદાંમેં ગોશે ઇબ્ને હંસન તક ગઇ સદા દેખા ખડે હંઈ સિબ્તે પયંગમબર પેયાદા૦ પા–બેતાબ હોકે તબયે૦ પોકારા વો૦ મહલેકા

હઈ ખંઈરયત હોઝૂર ન આહો બોકા કરેં
ખાદિમ જેહાદ કરતા હઈ હંઝરત દોઆં કરેં. ૭૮

શેહને કહા ખુદા તુઝે દુશમનપે દે ઝફર–સદકે ચચા, સેનાંસે બચાએ રહો જેગર મઝબૂત થામલો મેરી જાં હાથમેં સેપર–વો૦ ભી બલાએ બદ હઈ રહે હર તરફ નઝર

કરલો બોલંદ સાએકંએ શોઅંલા૦ ફામકો
બિજલી બનાઓ અશહબે દુલદુલ ખેરામકો. ૭૯

ઘોડા બઢાકે અકબરે ઝીશાંને દી સદા–ઘબરાઇયો ન અઈ જેગરો જાને મુજતબા શેરે ખુદાકે શેર હો ટકર કરો વેગાં–ભયાઁ તુમ્હારે આગે બેસાત ઇસ લઇંકો કયા ?

મરહંબસે કુછ સેવા નહીં યે૦ કારઝારમેં
દાદાને દો કેયા થા ઉસં એક વારમેં. ૮૦

દિલ હઈ ઝઇફ, ગોકે કંવી ઇસકે હંઈ કંવી–બૂઢે હંઈ જીતને રેહતે હંઈ અંઝમ ઉનકે મુલતવી સરકશ હઈ ઇસકે કંતલમેં લાઝિમ હઈ પઈરવી–દર રાહે હંક ચૂ તેગે ઝની સર ખેરદ શવી

હોએગા પસ્ત ગો યે૦ સેતમગર બોલંદ હઈ
ભયાઁ ફરૂતનીસે બશર સર બોલંદ હઈ. ૮૧

દુલ્હાને દી સદા કે ખુદા હૈ નેગાહબાં-રોતે હૈં જો કે થામીએ, હઝરતકો ભાઇજાં
ફરમાયા દેખતે હૈં તુમ્હારી વેગોકી શાં-સદકે ઇસ આનબાનકે અૈ મેરે નૌજવાં
યેહ હોશ ઉન્હીંકે હોતે હૈં જો બા હવાસ હૈં
રેહનેદો યહાં હમેં કે ચચા શેહકે પાસ હૈં. ૮૨

ફોજેં ઉધર દોઓંકી ચલી સૂયે આસમાં-જબ ખાકે ઉસ તરફ યેહ પોકારા વો બદઝબાં
રૂસ્તમભી હો તો બચા નહીં સકતી મેરી કમાં-જોશનકો તોડતા હૈ મેરા તીર બે અમાં
હૈ ઉસકી ધરતી, સાથ દૂં મૈં ઉસ રઇસકે
સુરમાં કેયા હૈ દેવ કે ચકકીમેં પીસકે. ૮૩

કાસિમને દી સદા કે બસ અબ કર ઝબાંકો બંદ-અલ્લાહકો ગુરૂરો તકબ્બુર હૈ ના પસંદ
હકને ફરતનીસે કેયા હમકો સર બોલંદ-નઇઝેકા બંદ બાંધ કોઇ છેડકર સમંદ
દેખેં બોલંદ કોન હૈ ઓર પસ્ત કોન હૈ
ખુલ જાએગા અભી કે ઝબરદસ્ત કોન હૈ. ૮૪

કયા ઝોર તેરા ઓર તેરી ઝર્બ બો ઝલીલ-તાઅરીફ અપની ખુદ યેહ સફાહતકી હૈ દલીલ
જોહર ખુદ ઉસકે ખુલતે હૈં જો તેગ હૈ અસીલ-કાટે હમારી તેગને બાઝૂએ જીબરઇલ
જુરઅતમેં હમ કિસીકો ભલા કયા સમઝતે હૈં
મઝબૂત જો હૈં વો તુઝે બૂદા સમઝતે હૈં. ૮૫

યેહ ગુર્ઝ, મિસ્લે રાહે સકર હૈ તેરે લિયે-દસ્તે અજલ તેરા યેહ તબર હૈ તેરે લિયે
બરછીકા ફલ કઝાકા સમર હૈ તેરે લિયે-કાલી બલા તેરી, યેહ સેપર, હૈ તેરે લિયે
ઝર્બત ન ચલ સકેગી જો મારેંગે હમ તુઝે
બે આબરૂ કરેગી યેહ તેગે દોદમ તુઝે. ૮૬

કયા હો સકેગા તુઝસે ભલા? વકતે વારોગીર-દસ્તાંને દોનોં હાથોંકો પકડે હૈં બો શરીર
હલકો કહીં કમાંકો, ન કરલે તુઝે અસીર-દુશમન હૈં સબ તેરે, જીન્હેં સમઝા હુવા હૈ તીર
બો તીરારૂ ભલા યેહ સેપર કયૂં લગાઇ હૈ?
આ હોશમેં, કે તુઝકો સેયાહી બસાઇ હૈ. ૮૭

ગો અસ્લેહાહ હૈ ઝેવરે મરદાંને સરગોઝાર-સબ હમેં ચલ સકેંગે? ભલા વકતે ગિર્દેવાર
હૈ દમમેં ફૈસલા જો ખીંચે તેગે આબદાર-લાદે હુયે હૈ તનપે અબસ એક બેરકા બાર
છુપતે નહીં હઝારમેં તેવર દેલેરકે
યેહ તૂ નહીં હૈ કુંબ હૈ બુરકાઅમે શેરકે. ૮૮

બેટોંકે ગમને કરદિએ મુશ્કિલ તેરે હવાસ-ઘબરા ન ભેજતે હૈં તુઝેભી ઇન્હીંકે પાસ
ફાકો હૈ હમપે, ઓર હૈ સોલાહ પહરકી પ્યાસ-આંખેં મીલાકે દેખ, ભલા હૈ કહીં હેરાસ?
કમ હૈં? જો તુરે અૈનતો આંખે ચુરાએ હૈં?
સાબિત હુવા ઝલમસે કે મુંહકો છોપાએ હૈં. ૮૯

આગે હમારે દાઅવએ જુરઅત? ખુદાકી શાં!!! ગુદ્દીસે ખેંચલૂં અભી બડહકર તેરી ઝબાં
મગરૂર ઉસપે હૈ? કે મૈં લડકા હૂં નૌજવાં-લે મ્યાનસે કે ઉસકાભી હોજાએ ઘૂમતેહાં

હૈ શેર શીરખ઼ારે જનાબે અમીરકે
ફૂલેસે ફેંક દેતે હૈં અઝદરકો ચીરકે. ૯૦

બારા બરસકે સિનમેં લડે શાહે ઝૂલફેકાર-મરદૈબસા પેહલવાં ન બચા વકતે કારઝાર
હૈ દેખનેકા યે॰ તનો તોશ ઓ ઝમૂં શેઆર-ગોંડેકી ઢાલ કાટતી હૈ તેગે આબદાર
લડકોંસે ફોજેં ભાગી હૈ મુંહ ફેરફેરકે
હાથીકો મારડાલા હૈ બચ્ચોંને શેરકે. ૯૧

કાઇલ કેયા જો મુસહફે નાતિકકે લાલને-તર કરદેયા ઉસેં અંરકે ઇનફેઆલને[1]
બરછા ઓઠાયા હાથમેં ઉસ બદ ખેસાલને-છેડા ફરસકો કાસેમે યુસુફ જમાલને
તકને લગે સફોંસે જવાં સબ લડે હુયે
અબ્બાસ નામદાર કરીબ આ ખડે હુયે. ૯૨

કાસિમને અર્ઝ કી કે બહોત ધૂપ હૈ હોઝૂર-રહીયે ચચાકે પાસ યે॰ તકલિફ કયા ઝરૂર
ફરમાયા સદકે મેં તેરી હિમંતકે અઈ ગેયુર-દુશમનકો પાસ આને ન દો હમ ખડે હૈ દૂર
હુશીયાર હાં, યે॰ ગૅમકે દમે કારઝાર હૈ
જાતા હૈ અબ કહાં યે॰ તુમ્હારા શેકાર હૈ. ૯૩

બેટા તુમ્હેં ખુદાને દેયા હૈ અલીકા ઝોર-ગો પીલ હૈ યે॰, હમ તો સમઝતે હૈ ઇસકો મોર[2]
"બહરામકી"[3] તરહસે ચલા અબ મયાને ગોર-દેખોગે, દેખનેકા ફકત હૈ યે॰ ઝોર શોર
જીતને હૈ જીતે સાંપ વો॰ ડસતે નહીં કભી
ગરજે હૈ જો બહોત વો॰ બરસતે નહીં કભી. ૯૪

દુલ્હાને ખુદ શરીરકો ટોકા પોકારકર-હૈ મરદુમી તો આંખ દેલહૈરોંસે ચાર કર
સીરવન ગેઝા શેકમમેં હૈ ડાલ, ઉસ્તવાર કર-પાનીભી હૈ પીયે હુયે બડહ બડહકે વાર કર
તેવર વેગોંમેં વહાં વોહી, પઝલે ખુદાસે હૈ
કુરઅંત હમારી દેખ કે દો દીનકે પ્યાસે હૈ. ૯૫

નઈઝા બડહાકે જાનેબે કાસિમ બડહા વો॰ યલ-દુલ્હાને મુસકરાકે સદા દી સંભલ સંભલ
ઘોડા ન ગીર પડે તેરે લંગરસે મુંહકે, ભલ[4]-તૂ હૈ ફરસપે ઓર તેરી ગરદંપે હૈ અજલ
ઝઈગંમ હૈ એશએ અસદે ઝુલજલાલકે
કીજને સેનાંકે વાર જરા દેખ ભાલકે. ૯૬

યે॰ કેહકે અપને નઈઝેપે છોટીસી દી તકાં-આઇ ચમકકે, બર્ક પોકારી કે અલઅમાં
એક બંદ બાંધકર જો ફરસસે કહા કે હાં-ડાંક આઇ ડાંડપર તો સેનાંસે લડી સેનાં
બલ કયા કરે ?!!! કે ઝોરહા મુઝીકા ઘટ ગયા
ગુલ થા કે અઝદહેસે[5] વો॰ અકડી લેપટ ગયા. ૯૭

૧ શરમીંદા થવું. ૨ કીડી ૩ એરાકનો એક બાદશાહ થઈ ગયો જેને બાહરામગોર પણ કહેવાય છે. ૪ દેખ-જો. ૫ બહુજ ઝેરીલો સાંપ છે, અને લોકો કહે છે કે તે સાંપ ઝમરરૂદને દેખે તો આંધળો થઈ જાય છે.

બોલા યેં મુસકુરાકે જેગર ગોશએ હુંસન-રૂખ ફેરયો ન ઓ સેતમ ઇજાદ પીલતન
ચિલ્લાંએ બડહકે હુંઝરતે અબ્બાંસે સફ્શેકન-કયા તુઝકો ખુંબ યાદ હઈ ? તીર અફગનીકે ફન
દેખા હમારે શેરકી ચિતવનકી શાનકો ?
દાઅંવાં હઈ કુછ અભી તો ચડહાલે કમાનકો. ૯૮

ફરબાં હઈ, ગઝબ જીસ્મ, કે જીસકી નહીં કુછ હુંદ-સબ અંરઝમેં, ઓર તુઝમેં યકસાં હઈ તેરા કુંદ
સરબર કભી હોનેકા નહીં લાખ કરે કદ-જો વાર ચલેગા તેરા કરદેંગે ઉસે રદ
કયા હોગા બદનકો જો સમીટા હઈ સેતમગર
બેટોંસે ભી તૂ ઝોરમેં હેટા હઈ સેતમગર. ૯૯

જબ હાંપતા થા વોં તો વોં ફરમાતેથે થમકર-સીધા હો ફરસપર, સરો ગરદનકો ન ખંમ કર
મરદૂદ થે, ના અહલ થે, બેટોંકા ન ગંમ કર-સર સબ્ઝ જો હોના હઈ!!! તો લડ ખેતમેં જમકર
દાના હઈ મગર તરઝે વેગાં ભૂલ ગયા હઈ
કિસ તરહ ફલેગા!!! તેરા દમ ફૂલ ગયા હઈ. ૧૦૦

યેં કેહકે જો દુશમનપે ગઇ તેગ સેપરસે-મિગફરકો જો કાટા તો બડહી કાસએ સરસે
બિજલાંસી ચમકકર ઇધર આઇ જો ઉધરસે-ગરદન થી જોદા સીનેસે ઓર સીના કમરસે
કયા આબ થા તલવારમેં!!! કયા હાથમેં કસ થા!!!
જોશન થા, ન ઝબ્બર, કમરથી, ન ફરસ થા!!! ૧૦૧

દો હોકે ગિરપડા તહે મરકબ વોં રૂ સેયાહ-તકબીર કેહકે શેરને અકબરપે કી નેગાહ
અકબરને સર હેલાકે યેં આવાઝ દી કે વાહ-અફસોસ આજ જીતે નહીં ઝઇગંમે એલાહ
જુરઅત યેં હઈ કે ફર્ક ન આએ હુંવાસમેં !!!
વલ્લાંહ કયા લડે હો તુમ!!! ઇસ ભુક પ્યાસમેં !!! ૧૦૨

ઇન પાંચોં માઅંરકોંકી પડી શશ જેહતમેં ધૂમ-લરઝાં હઈ શેહરે શામકો થર્રા રહા હઈ રૂમ
ઝેરો ઝબર હઈ ખૌફસે દો લાખકા હોજ્મૂમ-દેખો તો હઈ કિધર પેસરે સાઅંદ નહુંસે શૂમ
ના મર્દ રોએ અરઝકે શામીકી જાનકો
ભેજે પરેસે ઔર કીસી પેહલવાનકો. ૧૦૩

મરસેયાં સાતવાં જનાબે કાસિમ અ. કી શહાદતકે બયાનમેં.

કાંસિમ જો રનમેં ફિદયએ શાહે ઝમન હુવા-પરવાનએ હોસઇન ચરાગે હુંસન હુવા
રખ્તે શહાના બાઅંદે શહાદત કફન હુવા-ઝખ્મોંસે ગંઇરતે ગુલે સદ બર્ગ તન હુવા
મારા વોં નઇઝા સીનેપે કાંતિલને ઝોરસે
નિકલે હુંસન પકડકે કલેજેકો ગોરસે. ૧

જીસકે જેગરમેં નઇઝા હો આવાઝ દે વોં કયા ?-ગંશ હોકે બિન ચચાંકે પોકારે વોં ગિર પડા
અઇસા તો ઝેહરસે ભી ન તડપતેથે મુજતબા-મકંતલમેં જઇસે લોટતે ફિરતેથે જા બજા

હઁઝરતકે દિલપે ગંમકે કઈ આસમાં ગિરે
કાસિમ યહાં ગિરે શહે મઝલૂમ વહાં ગિરે. ૨

તેગેં વો૦ ઉપે ઓર વો૦ ઉસ ફૌજકે રેલે–જૈલાદકે દરયાકો કહાંતક કોઇ ઝેલે
પાયા ન કહીં અમ્ન બહોત જાનપે ખેલે–ઝાલિમ વો૦, યે૦ મઝલૂમ વો૦ લાખો યે૦ અકેલે
રૂખંપર ન ઝખ્મ ઓટ ન ચેહરેપે સેપર કી
તલવાર પડી મુંહપે જીધર મુડકે નઝર કી. ૩

કયૂંકર તમામ ફૌજસે યે૦ તશ્ના લબ લડે–એક એક લડા આહ ન પર્હિમ વો૦ સબ લડે
ખા ખાકે ઝખ્મ મિસ્લ અમીરે અરબ લડે–જાં બાઝેયાં ગંઝબકી દેખાઇં ગંઝબ લડે
જલવા૦ મયાને તશ્ના દહાની દેખા દેયા
બચપનમેં લડકે ઝોરે જવાની દેખા દેયા. ૪

ચારોં તરફસે પડને લગે સીમા૦બરપે ઝખ્મ–શાનોંપે ઝખ્મ, પાંઉપે ઝખ્મ, ઓર સરપે ઝખ્મ
થે પુશ્તપર સેનાનોંકે રૌઝન, કમરપે ઝખ્મ–સીનેપે ધાવ, દિલપે જરાહત, જેગરપે ઝખ્મ
જાતે કિધર કે ખેંમએ શબ્બીર દૂર થા
સર તા કદમ સમંદભી તેગોંસે ચૂર થા. ૫

નૌબત ખુશીકી બજને લગી રનમેં જા બજા–નૌબતકી ધૂમ સુનતેહી ખેંમેમેં ગુલ પડા
બોલી સોકીના ફિઝ્ઝાસે જા તૂ શેતાબ જા–દરબંદ કરકે, નેગ હઈ બાકી અભી મેરા
અલ્લાહને બડી મેરી મુશકિલ કોશાઈ કી
રનસે ફિરી બરાત મેરે દૂલ્હા બાઇ કી. ૬

દરૂંગી દૂલ્હા ભાઇસે યે૦ કેહકે દમ બદમ–એહનોંકા નેગ દેદો તો દરપર રખો કદમ
નાગાહ દરપે આકે પોકારે શહે ઓમમ–વા કાંસેમાહ કેહકે ચલેયે દો એક કદમ
ચિલ્લાઇ માં અરે મેરી બસતી ઉજડ ગઇ?
દૂલ્હાકી લાશ ઘોડોંસે પામાલ હોગઈ? ૭

યે૦ સુનકે ગિરપડા પેસરે શેરે કિર્દેગાર–ઘબરાકે દૌડે અકબરો અબ્બાસ બેકરાર
સર્દાનેયાં નેકલપડી ખેંમેસે એક બાર–કાસિમકી માં પોકારી કે અય શાહે નામદાર
મંઈ હાથ બાંધતીહૂં ન મકતલમેં જાઇયે
ફરઝંદ કેહગયા હઈ ન લાશા મંગાઇયે. ૮

હઁઝરતને હાથ મારકે સીનેપે યે૦ કહા–યે૦ ઇસલિયે કહા હઈ કે ઝખ્મી નહો ચચા
આશિકે હઈ મેરી શિકલકા ફરઝંદે મુજતબા–આનેકી મેરી માંગતા હોએગા વો૦ દોઆ
કાસિમપે કયા હઈ ગંઈરોંકી લાશે ઓઠાતા હૂં
તુમતો નહીં મંગાતી હો મંઈ લેને જાતા હૂં. ૯

વો૦ બોલી ખેંર જાઓ મંઈ અબ રોકતી નહીં–પર હોગા મેરે લાલકા યે૦ વકતે વાપસી
લાશેપે સામનેસે ન જાના એમામેં દીં–હઁઝરતકો દેખકર ન અટક જાએ દમ કહીં
યે૦ પ્યાસ ઓર યે૦ મર્ગે જવાની હઝાર હૈફ
મરતે હઈ પ્યાસે ઓર નહીં પાની હઝાર હૈફ. ૧૦

હમરાહ છોટે ભાઈકોભી લેતે જાઈએ—હમ ઉનકા મુન્તઝિર હો તો ઈનિકા દેખાઈએ મુશતાકે માંકે હોએતો ધારસ બંધાઇએ—ચાદર ઓતાર દેતીહું મુંશઅૂ સુંઘાઇએ

યૂં ના મોરાદ કોઈ ન દુન્યામેં ફોતહો

મૌકે શૈફા ખિલાફયો કે આસાને મૌત હો. ૧૧

યેo તો રહી તડપતી ગયે શાહે તશ્ના લબ—ભાઇ, પેસર, સંભાલે હૂએથે બસદ તઅબ પર આહ પોહચે લાશએ કાંસિમપે આકે જબ?—બરછી નેકાલતાથા કલેજેસે શીશ જબ

દેખા, વોo ચાંદસા હઈ ઝમીંપર પડા હૂવા

સર કાટનેકો સરપે હઈ કાંતિલ ખડા હૂવા. ૧૨

ફર્યાંરા ખૂનકા તને નાઝુકસે હઈ રવાં—રૂકતી હઈ સાંસ પાંઉં રગડતા હઈ વોo જવાં ઓર પ્યાસસે ચુબાતા હઈ સૂખી હૂઈ ઝબાં—દુશમનભી હઈ જવાનીએ કાંસિમપે ખૂં ફેશાં

જો પૂછતા હઈ આરઝૂ ઉસ નૂરે અૈનકી

કેહતા હઈ સબસે, શિકલ દેખાદો હોસૈનકી. ૧૩

શિમ્રો ઓમર પોકારતે હઈ આનકર કરીં—કર બઈઅંતે યઝીદ, ન લે નામે શાહે દીં પાની દે તુઝકો ઝખ્મકા બખ્યા કરેં યંહીં—કેહતા હઈ હાથ ઓઠાકે, વોo ગશમેં, નહીં નહીં

સર રખદો મેરે હાથોંપે તુમ કાટકર મેરા

આએ ચચા તો નઝર કરેં લાશા સર મેરા. ૧૪

સરકાકે સબકો લાશેપે આએ શાહે હોદા—સર ખાકસે ઓઠાયા તો કાંસિમને રો દેયા બાલીંપે પેહલે દેખાથા જલૌદકો ખડા—સમઝે યેo ગશમેં, કાટતા હઈ અબ વોહી ગલા

બોલા તડપકે બખ્ત હઈ ક્યા !!! ના રસા મેરે!!!

કટતા હઈ સરભી ઓર ન આએ!!! ચચા મેરે !!! ૧૫

શેહ બોલે કિસકી યાદમેં ફરયાદ કરતે હો ?—યેo ક્યા બયાન અઈ મેરે નાશાદ કરતે હો ? તુમ ગશમેં ક્યા તસવ્વુરે જલૌદ કરતે હો ?—મંયતો વોહી ચચા હૂં જીસે યાદ કરતે હો !!!

પેહચાનો! આંખેં ખોલો!! ઇધર દેખો ગૌરસે !!!

યેo તુમકો કોન રોતા હઈ ? બાબાકે તૌરસે !!! ૧૬.

બંદ આંખેં ખોલકર કહા ઉસને ચચા ચચા—ખંજર બ કફ અભી નહીં કાંતિલ હઈ? વ્હાં ખડા? શેહને કહા હટા દેયા કાંતિલકો, મંઈ ફેદા—વોo બોલા ઝખ્મતો નહીં તનપર કોઇo લગા ?

દામન ઓઠાકે સીના દેખા દીજીએ મુઝે

ઓર ફિર ગલેસે અપને લગા લીજીએ મુઝે. ૧૭

શેહને કહા કે દેખલો ઝખ્મી નહીં બદન—લઈકિન કલેજા ટુકડે હઈ અઈ દિલબરે હસન યેo કેહકે લિપટે ઉસકે ગલેસે શાહે ઝમન—ઓર લાશ લાએ ખયમેમેં સુલતાને બે વતન

ગુલ થા કે કત્લ શાહકા દામાદ હો ગયા

સો ઘર હુસન હોસૈનકા બરબાદ હો ગયા. ૧૮

કાંસિમકી વાલેદાo પે જો ઝૈનબને કી નેગાહ—દેખા કે ઝબ્ત કરતી હઈ પુર હાલ હઈ તબાહ શેહસે કહા ભતીજેકો ક્યા રો રહે હો ? આહ !!!—કાંસિમકી માં ભી મરતી હઈ અઈ શાહે દીં પનાહ

અઈસેહી ચુપ રહુંગી તો એ જાન હોએંગી
જબતક ન તુમ કહોગે પેસરકો ન રોએંગી. ૧૯

શેહર્ને કહા મોઝાએકો ક્યા? રોલેં આનકર–જાઓ લે આઓ બાબાકો બેટેકી લાશ પર
ઝઈનબ પકડકે હાથ લે આઈ બ ચશ્મે તર–બેટેકી લાશ હાથોંસે ઢુંઢી ઈધર ઉધર
કેહેતીથી આંખેં કૂર હઈ, દિલ પાશ પાશ હઈ
લોગો કહો, કિધર મેરે બેટેકી લાશ હઈ? ૨૦

લાશેકે મુંહપે રખદે કોઈ દોનોં મેરે હાત–લૂં આખેરી બલાએં પેસરકી પસઅઝ વફાત
માંસે દુલ્હનકે કેહદો ઝરા રોએં મેરે સાત–આનૂ કરીબ આએતો, રોકર કહી યેહ બાત
વોહ નોહા તુમ કરો, જો હો નૌશાહોંકે લિયે
મંઈ રોઉં જઈસે રોતે હંઈ બિનબ્યાહોંકે લિયે. ૨૧

તુમ દૂલ્હા કેહકે રોઓ!!! મંઈ ના કંતખુદા કહૂં!!!–તુમ ના મોરાદ ઈનકો કહો!!! મંઈ બના કહૂં!!!
પ્યાસા કહો તુમ!!! ઓર મંઈ કંતીલે જફા કહૂં!!!–દામાદ તુમ કહો!!! મંઈ ઈસે દિલરોબા કહૂં!!!
ન અયસી મોત હોતી હઈ!!! ન દૂલ્હા હોતે હંઈ!!!
બિન બ્યાહ કેહકે, અઈસેહી દૂલ્હાકો રોતે હંઈ!!! ૨૨

બેટા મેરે રંડાપેકે અબ દિન ભરેગા કૌન?–રોએગા છોટા ભાઈ તો ખાતિર કરેગા કૌન?
મરજાઉંગી તો કબ્રમેં મુઝકો ધરેગા કૌન?–ઓર બદલે અબ હોસઈનકે રનમેં મરેગા કૌન?
મરતી હઈ માં તો બેટે અંઝાદાર હોતે હંઈ
તુમતો ન રોએ હમકો, હમીં તુમકો રોતે હંઈ. ૨૩

હઈ હઈ તેરી લોથ આઇ હઈ મઈદાનસે? દૂલ્હા–હઈ હઈ યેહ ગલા ઝખ્મી હઈ પઈકાનસે? દૂલ્હા
હઈ હઈ તૂ સેધારા થા અજબ શાનસે!!! દૂલ્હા–ખિલઅત તુઝે પિન્હાયા થા અરમાનસે!!! દૂલ્હા
શબ્બરકા પેયારે તેરી ક્યા શિકલ બની હઈ?
હઈ હઈ યેહ ભરી ખૂંસે શબીહેહુસની હઈ!!! ૨૪

ઓર રોકે કહા માંને કે હઈ હઈ યેહ બના હઈ?–યેહ લાલ મેરા ખાકમેં ઓર ખૂંમેં ભરા હઈ?
નકશા મેરે કાસિમકા હઈ? યા નકશે ફના હઈ?–યેહ હાથ ભરે ખૂંમેં હઈ? યા રંગે હેના હઈ?
યા શાહ મેરી ગોદમેં દો ઈબ્ને હસનકો
દૂલ્હાકી ઝરા શિકલ દેખાલાઉં દુલ્હનકો. ૨૫

ગોદીમેં દેયા શેહને વોહ બા ગિર્યઓ ઝારી!!!–મુંહ ચૂમકે કેહને લગી, અમ્માં તેરે વારી!!!
પેહચાની ગઇ માંસે ન યેહ શિકલ તુમ્હારી!!!–મંઈ જાનતીથી, રનસે અબ આતી હઈ સવારી!!!
મસનદ અભી ખેયમેમેં બેછા આઇ હૂં કાસિમ
બનડીકો બેઠાકર મંઈ, બના, આઈ હૂં કાસિમ. ૨૬

મસનદપે લાશા પાસ દુલ્હનકે લેટા દેયા–સરપર દુલ્હનકે દૂલ્હાકા દામન ઓઢાદ દેયા
અફશાંકો આકે યકને જબીંસે છોડા દેયા–મુંહપર કિસીને ખાકે અંઝાકો લગા દેયા
આંકર કિસીને બાલ પરેશાંન કર દિયે
મૌજૂદ સબ રંડાપેકે સામાન કર દિયે. ૨૭

એક બાર ઉઠી માદરે કાસિમ બ સદ બોકા—ઓર હાથમેં દુલ્હનકે લહૂ દુલ્હાકા મલા
પૂછા જો બીબીયોંને તો સર પીટકર કહા—હસરત ભરી હૂં સાહેબો તુમ પૂછતે હો કયા?

ખેવા૦ બનાયા તુમને, દુલ્હન મંઇ બનાતી હૂં
અપુની બહૂકે હાથમેં મિંહદી લગાતી હૂં. ૨૮

દુલ્હા શહીદ જીસકા હો વો૦ યે૦ હેના મલે—યે૦ તો કહા ઓર ઉઠકે મિલી લાશકે ગલે
એક હાથ દિલપે એક સરે લાશકે તલે—બોલી કે હાએ લાલ ન ફૂલે ન તુમ ફલે

બરછીકા ઝખ્મ સીનેમેં સોગાત લાએ હો
દમ તોડનેકો અમ્માંકી ગોદીમેં આએ હો. ૨૯

માંસ કહા કુબરાને કે રોનેકી રઝા દો—કયા કેહકે દુલ્હન, દુલ્હાકો રોતી હઇ? બતાદો
ચાદર કોઇ મઇલીસી અગર હોએ તો લા દો—રાંડે જો પહનતી હંઇ વો૦ પોશાક પિન્હાદો

માતમ હઇ બપા, સીના ઝની ચાહીએ મુઝકો
અબ સોગમેં કાલી કફની ચાહીએ મુઝકો. ૩૦

સાહિબ બતાતો દો તુમ્હીં, રોનેમેં કયા કહૂ? બેકસ કહૂં? કે ફિદયએ રાહે ખુદા કહૂં?
પ્યાસા કહૂં? શહીદ કહૂં? યા બના કહૂં?—દુલ્હા કહૂં? કે કાસેમે ગુલગૂં કબા કહૂં?

માતમ ભી યૂં તો હોતા હઇ!!! શાદીભી હોતી હઇ!!!
એક શબકી રાંડ દુલ્હાકો કયા કેહકે રોતી હઇ? ૩૧

સાહિબ મંઇ ઇસ રંડાપેસે કિસસે હંયા કરૂં?—જી ચાહતા હઇ જાન કદમપર ફેદા કરૂં
કયા કેહકે રોઉં લાશપે? કયૂંકર બોકા કરૂં?—મુઝકો તો બઇનભી નહીં આતે હંઇ, કયા કરૂં?

હરદમ ગરીબે રાહે ફના કેહકે રોઉંગી
નાશાદો, નામોરાદ, બના, કેહકે રોઉંગી. ૩૨

ચેહરેપે અપને ડાલકે ફિર ગોશએ રેદા—કરને લગી યે૦ બઇન દુલ્હન ગમકી મુબતેલા
દુલ્હા બને યે૦ શિકલ બના લાએ રનસે કયા?—સર ટુકડે ટુકડે અઝવે બદન સબ જોદા જોદા

બધ્ધી[1] ગલેમેં અબ હઇ ન કંગના[2] કલાઇમેં[3]
કટકર ગઇ હઇ સેહરેકી લડયાં લડાઇમેં. ૩૩

દુલ્હા બને, ઇસ ઉજડે હૂએ ઘરકો તો દેખો?—માતમમેં બુરા હાલ હઇ માદરકો તો દેખો?
મુંહ પીટતી હઇ શાહકી ખ્વાહરકો તો દેખો?—અપની નઇ બેવા૦કે ખૂલે સરકો તો દેખો?

અફશાં[4] હઇ, ન સહેરા, ન વો૦ પોશાક હઇ, સાહિબ
હાથોંપેભી, ચેહરેપેભી, અબ ખાક હઇ સાહિબ. ૩૪

રંગીં યે૦ કબા આપતો પેહને હૂએ આએ—સાદે હમેં કપડે હંઇ યે૦ રાંડોને પિન્હાએ
ઝખ્મોંકે તરો તાઝા૦ યે૦ ગુલ આપકો ભાએ—ગેહનાભી ન ફૂલોંકા દુલ્હનકે લિયે આએ

૧ એક હારનું નામ છે શાદીના વખતમાં પેહરે છે તે જનોઈની માફક ગળામાં લટકી રહે છે. (હમાઈલ) ૨ શાદીના વખતમાં દુલ્હન દુલ્હા બેઉ જમણા હાથમાં પેહરે છે તે ચોથીના દિવસે તેને હાથમાંથી કાઢે છે. ૩ કાંડામાં (પોંચામાં) ૪ શાદીના વખતમાં દુલ્હન દુલ્હાના કપાળ ઉપર અબરખ ચોડે છે.

એવા૦ બની કયા ગુંબ મોકંદૅર હઈ હમારા !!!
અબ હાથ રસનમેં હોં યે૦ ઝેવર હઈ હમારા !!! ૩૫

ગાહ ખાંકપર તડપકે યે૦ કરતીથી રોંકંબઈન—તુમ કયા, ગયે કે ઉઠગયા સાહિબ હમારા ચઈન એ ચઈન હઈ તુમ્હારે લિયે શાહે મશ્રકૈન—બરપા હઈ બારગાહે હોસઈનીમેં શોરો શઈન

કયા હાથ આયા? દિલ કીસી બેકસકા તોડકે
કિસપર ચલેગયે ? મુઝે જંગલમેં છોડકે. ૩૬

દી તુમને અંકંદ હોતેહી સાહિબ દગો મુઝે !!!—ટુકડે હઈ જીસ્મ, શિકલ દેખાઇ યે૦ કયા ? મુઝે સદકો હુંસનકા અઈ મેરે વાલી બોલા મુઝે—દૂલ્હા બતાદે અપની લહૅદકા પતા ? મુઝે

મુમકિન નહીં કે મુઝસે ઇસ આફતમેં સબ્ર હો
સાહિબ તુમ્હારે પાએતીં મેરીબી કંબ્ર હો. ૩૭

મરના થા ગરતો બ્યાહકા સામાન ક્યું કેયા ?—જંગલમેં મંઈ તબાહ હૂઇ વા મોરસીબતા !!! સર ખાંકપર પટકતી હૂં આતી નહીં કંઝા !!!—તસકીં હો કિસ તરહૅ મુઝે અઈ સાહેબે વફા

યે૦ કેહકે માંકે કંદમોંસે કુબરા લેપટ ગઇ
અમ્માં મંઈ કયા કરૂં ? મેરી કિસમત ઓલટ ગઇ. ૩૮

અમ્માં યે૦ સિન મેરા યે૦ રંડાપા હઝાર હંઈફ !!!—વારિસકા સરસે ઓડગયા સાયા હઝાર હંઈફ !!! ગુંરબતમેં આજ લુટગઇ કુબરા હઝાર હંઈફ !!!—એવા૦ બની સુવા મેરા દૂલ્હા હઝાર હંઈફ !!!

ક્યું અઈ ફલક યે૦ દાગેં હો કમ સિનકે વાસતે ?
મંઈ કરબલામેં આઇથી ઇસ દિનકે વાસતે ? ૩૯

ખંઈમેમેં ઇધર થા૦ તલાતુમકી અલઅમાં—રંડસાલા વ્હાં દુલ્હનકો પિન્હાંતાથીં બાબાયાં મુંહ પીટતીથીં હાથોંસે બાનૂએ ખંસતા જાં—કેહતીથી સરકો પીટકે કાંસિમ બનેકી માં

બરપાં હઈ ગુંલ ઓર આંખોંકો તુમ ખોલતે નહીં
માં સદકે ગંશ પડી હઈ દુલ્હન (તુમ) બોલતે નહીં. ૪૦

ફિઝાંને શાહે દીંકો ખંબર દી કે આઇયે—અંબ્બાસભી ઓર આપભી તશરીફ લાઇયે લાશા મોરાદોં વાલે બનેકા ઉઠાઇયે-દૂલ્હાકો લેકે ગંજે શહીદાંમેં જાઇએ

સર પીટતે હંઈ આલે પયમબર ખડે હૂએ
વ્હાં હંઈ દુલ્હનકી જાનકે લાલે પડે હૂએ. ૪૧

યે૦ સુનકે આએ રોતે હૂએ શાહે કરબલા—માંને દુલ્હનકો ગોદમેં જલદી ઓડા લેયા જાકર અલગ ઝમીંપે એઠાયા બસદ બોકા—ઝંઈનબને સરપે ડાલદી રંડસાલેકી રેદા

દૂલ્હાકી સાસ ખાંકપે થરૅાંકે ગિર પડી
ઉસ જા થી લાશ, માં વહીં ગંશખાકે ગિરપડી. ૪૨

ઘુંઘટ ઉલટકે ચેહરેસે બોલા દુલ્હનને સર—મુંહપર લગાએ ખાંકકે છાપે ઇધર ઉધર ફેંકા ઝમીંપે હાથસે કંગનેકો તોડકર—ઝેવર ઉતારા નથ ભી બડહાઈ બ ચશ્મે તર

અફશાં છુડાઈ માથેસે, ગરદનકો મોડકે
પટકા ઝમીંપે સેહરેકી લડયોંકો તોડકે. ૪૩

માતમ.

૧ રોરો કેહતીથી કાસિમકી દુલ્હન–ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી
એક દો દિનકી . હૂં મંઈ સોહાગન–ચૂડીયાં મંઈ. બડહાને ન દૂંગી.
૨ કલ બેઠાઇથી મસનદકે ઉપર–આજ મિટ્ટીપે હૂં મંઈ ખૂલે સર
છીન લેતે હો ક્યૂં મેરા ઝેવર?–ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૩ આજ ચૌથી ખિલાનેકા દિન હઈ–મુઝકો ઝેવર પિન્હાનેકા દિન હઈ
નં યેહ બેવા બનાનેકા દિન હઈ!–ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૪ કલકી બ્યાહીપે હઈ આજ બેદાદ!–મેરા સામાન હોતા હઈ બરબાદ!!!
મંઈ કરૂંગી પયમબરસે ફરયાદ–ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૫ રૂખસે અફશાં ન મેરે મેટાઓ–ખાક સરપર ન મેરે ઉડાઓ
હાથ નઝદીક મેરે ન લાઓ–ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૬ મેહર આતી નહીં તુમકો? લોગો–કલકી દુલ્હન હૂં મુંહ મેરા દેખો
દફન મુઝકો ભરે હાથ કરદો–ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૭ બીબીયો મેરા દુલ્હા બતાઓ–મુઝકો ગંજે લહદમેં સોલાઓ
વરના મુઝકો વહાં લેકે જાઓ–ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૮ આગઇ હઈ મેરે સરપ આફત!!!–માંગપર મેરે ટૂટી કેયામત!!!
મેરે હાથોંકી લેતે હો ઝીનત!!!–ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૯ ઉડગયા હઈ મેરે સરસે વાલી–મુઝકો ચાદર ઓડહાદો વોહ કાલી
હાથ કરતે હો ક્યૂં મેરે ખાલી? ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૧૦ મેરી જબતક કે હઈ ઝિંદગાની–ઉનકો રખૂંગી દે અમ્માં જાની
મેરે દૂલ્હેકી યેહ હઈ નેશાની–ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૧૧ નામ નૌશાકા લેકર પોકારી–રાંડ હોતી હઈ દુલ્હન તુમ્હારી
આપ જબતક ન બોલોગે વારી–ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૧૨ કાનમેં બોલી રોરોકર માદર–મરગયા મરગયા તેરા શૌહર
કિસ ભરોસેપે કેહતી હો દુખ્તર–ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૧૩ મુંહસે ઘૂંઘટકે તંઇ અબ ઓડાઓ–નથ બડહાકર યેહ બીડા ખિલાઓ
સદકે જાઉં ઝબાંપર ન લાઓ–ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૧૪ આએ નવશાકી લાશેકો લાકર–ઘરમેં શાદીકે બરપાથા મહેશર
ફિર ન આયા દુલ્હનકી ઝબાંપર–ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.

"મુ" "અનીસ" યેહ નયારંગ યેહ મઝમૂંકે નયે ગુલ–દેખે તો ગોલિસ્તાંમેં ફડકને લગે બુલબુલ
આહોંકા કહીં શોર હઈ, નાલોંકા કહીં ગુલ–ખૂં હો ગએ, કિસ દિલકો હઈ અબ તાબો તહમ્મુલ.
હરગિઝ ન સોનેથે કભી રંગી સોખન અઈસે
હોં લખ્તે જેગર નઝરે હોસઈનો હસન અઈસે. ૪૩

નૌહા૦

રનસે ચલે આઓ મુંહ મુઝકો દેખાઓ
સાહિબ મેરે બચપનકે રંડાપેકો નેભાઓ–રનસે.
યે૦ મુઝકો ન માઅલૂમ થા તુમ જાકે મરોગે
તુમ આકે મુઝે હાએ !!! યે૦ દુખમેંસે છુડાઓ–રનસે.
યે૦ શાદી મેરી કયસી હૂઇ હાએ મોકદ્દર
યે૦ તાઝી બલા હાએ મેરે સરસેહી ટાલો–રનસે.
રંડાપા મેરા કયૂંકર કટેગા મંય કરૂં કયા ?
ચુડી તો મેરે હાથોંસે કોઇ આકે ઓતારો–રનસે.
નથ નાકસે ઉતારકે બયઠૂંગી મંય કહાં
યહાં કરનેકો માતમ મુઝે કોઇ આકે બિઠાઓ–રનસે.
કિસમતમેં મેરે રાંડહી બનનેકા લિખાથા
સબ મિલકે મુઝે હાએ યહાં રંડસાલા પિન્હાઓ–રનસે.
કલ શાદી હૂઇથી મેરી ઓર આજ હૂવા કયા ?
લાશા, મેરે દુલ્હેકા કોઇ મુઝકો દિખા દો–રનસે.
ઉમ્મેદ મેરી દિલમેંકી દિલમેં રહી હય હાય
દુલ્હા મેરે તુમ જલ્દસે હૂએ દિલકો બુઝાઓ–રનસે.
સુસરાલ ઉજડી માંગ ભી લુટા ગયા લોગો
નૌશાહકી કબ્રમેં મુઝે જાકે બિઠાઓ–રનસે.
"શીરીં" દોઆ યે કરતીથી કુબરાકા વાસતા
છુટપનકે રંડાપેસે ખુદા સબકો બચાઓ–રનસે.

જાણવું જોઇએ કે હઝરત કાસિમ અ. પછી તેમના સૌથી મોટા મોટાભાઇ જનાબ અબદુલ્લાહુલ અકબર (૨) અહમદઇબ્નેહસન. (૩) અબદુલ્લા ઇબનેઅલી અ. (૪) જાઅફરૂલ અકબર ઇબ્નેઅલી અ. (૫) ઉસમાન ઇબ્નેઅલી અ. (૬) મોહમ્મદુલ અસગર જે કે હ. ઉમ્મે વલદના પેટે અવતર્યા હતા. (૭ ઔન ઇબ્નેઅલી અ. ના બારામાં કોઇ પણ શહીદ થયાનું લખતા નથી પરંતુ સાહેબે "રૌઝતુલ અહબાબ" હાફીઝ જમાલુદ્દીન સાહેબ જે કે સુન્નત જમાતનો મહા મોટા આલીમ છે તેમણે બહુજ લંબાણથી હાલ લખેલ છે. તેના ઉપર નાસેખુત્તવારીખવાલાએ બહુજ વજન ગણીને પોતે લખેલ છે. (૮) હઝરત અબ્બાસ અલમ બારદાર લડાઇના મઈદાનમાં આવ્યા તે વખતે ઉમર (૩૪) વરસની હતી છેવટે શહીદ થયા. તેમણે આશરે કુલ્લે ૪૮૫ માણસોને નારે સકરમાં પોંહચાડયા.

મરસેયા૦ આઠવાં ખયમએ અતહરમેં જનાબે સોકયના અ. કો પાનીકી શિદ્દત, ઓર અહલે હરમકા દોઆ કરના ખુદાસે ઓર જન્નતમેંસે પાનીકા આના મગર નહીં પીનેકે બયાનમેં ફિર ગાઇબ હો જાનેકે બયાનમેં.

અબ મુનશીએ અખબારે અંઝા કરતે હઇં ઇનશા–જબ સુબ્હે અંઝાએ શહે બેકસ હૂઇ પઇદા
મેહમાનોંસે લડનેપે મોઅદ્દીં હૂએ આઅંદા–તા વક્તે ઝવાલ આહ હૂવા ખાતેમા૦ સબકા
અબ્બાસ થે, અકબર થે, એમામે દો જહાં થે
સબ ફોજ હૂઇ કત્લ મગર તીન જવાં થે. ૧

ખઇમેમેં ગુલ ઉસ વક્ત હૂવા તશ્ને દહાની–સબ વા અતશા૦ કેહતેથે બા અશ્કે ફેશાની
પાનીકે ન મિલનેસે જેગર હોતાથા પાની–એ જાન હૂએ જાતેથે શબ્બીરકે જાની
સઇદાનયોંકે નાઝોંકે પાલે હૂએ બચ્ચે
થે, ગશમેં ઝબાં મુંહસે નેકાલે હૂએ બચ્ચે. ૨

એક સિમ્તકો બેહોશ થા અબ્બાસકા દિલબર–અક જા થી તડપતી શહે મઝલૂમકી દુખ્તર
થા ગશમેં કહીં બાકેરે માઅસૂમ ઝમીંપર–દમ તોડતાથા એક તરફ ઝૂલેમેં અસગર
પ્યાસોંકી ફોગાં સુનકે જો પાસ આતેથે શબ્બીર
દેખા જો ન જાતાથા તો ફિરજાતેથે શબ્બીર. ૩

ગશ પ્યાસસે હૂ બાર સોકઇનાકો જબ આયા–ઘબરાગઇ, અબ્બાસકો મઇદાંસે બોલાયા
વો૦ આએ, તો લબ ખુશ્ક દેખાકર યે૦ સોનાયા–ફરયાદ ચચા, પ્યાસને હઇ મુઝકો સતાયા
સચ કહીઓ, મુઝે આપકે કેહનેકા યકીં હઇ
મંઇ પ્યાસી હૂં, કુછ તુમકો ફીકર હઇ કે નહીં હઇ. ૪

સબ કુમ્બેમેં મશહૂર હૂં મંઇ આપકી પ્યારી-પર હઇફ હઇ !!! ગર તુમભી ખબર લો ન હમારી!!!
માંબાપકી કેહલાકે મંઇ દુખ દર્દકી મારી–બિન બાપકે બચ્ચોંકે તરહ કરતી હૂં ઝારી
શબ્બીર પેદર જીસકા હો!!! ઓર તુમસા ચચા હો!!!
અફસોસ !!! વો૦ બચપનમેં ગિરફતારે બલા હો!!! ૫

અબ સાથ મુઝે લેકે ચલો તુમ લબે દરયા–અસગરકો, લિયે ચલતી હૂં ગોદીમેં મઇ દુખયા
યે૦ લશકરે કીં અઇસા તો બે રહમ ન હોગા!!!–મંઇ જાઉંગી ઓર પાની નદેંગે મુઝે આઅંદા!!!
બિલ ફર્ઝ ન રોનેપે મેરે રહમ કરેંગે
અસગરકે તડપનેસે તો કુછ દિલમેં ડરેંગે. ૬

એક એકકો દિખલાઉંગી બેતાબીસે અસગર–વો૦ મુંહસે ઝબાં છોટીસી નિકલી હૂઇ બાહિર
વો૦ આંખોંકી ગરદિશ, વો૦ ગલા ખુશ્ક સરાસર–મિન્નતસે કહૂંગી કે ખુદાકાભી હઇ કુછ ડર?
હમદોનોંકો બરદાસ્ત નહીં તશ્ના૦ લબીકી
પોતા યે૦ અલીકા હઇ નવાસી હૂં નબીકી. ૭

યેહ સુનતેહી અબ્બાસકા સો ટુકડે હુવા દિલ–ફરમાયા કે યેહ અમ્ર તુમ્હારે નહીં કાબિલ
લે જાના તેરા સામને આએહાકે હઈ મુશકિલ–પાનીકે લિયે હાતેમાઝી પોતી હો સાઇલ ?

કયૂં મુલ્તજી અબ હોતી હો ? તુમ અહલે જફાસે
જો કુછ તુમ્હેં કેહના હઈ કહો અપને ખુદાસે. ૮

અઈ મોઅમેનો ઇસ તરહ રેવાયતમેં હઈ તહરીર–યેહ સુનકે જો બેઆસ હુઇ દુખ્તરે શબ્બીર
માદરકે ગલે મિલકે યેહ કરને લગી તકરીર–કુછ આપ મેરે જીનેકી કરતે નહીં તદબીર

બેતાબ હઈ બેહોશ હઈ હમ મરતે હઈ પ્યાસે
અઈ અમ્માં દોઆ કયૂં નહીં કરતી હો? ખુદાસે. ૯

ફરમા ગએ હઈ મુઝસે યેહ અબ્બાસે અલમદાર–તુમ હકસે દોઆ માંગો વોહ હઈ કાદેરો મુખ્તાર
રૂતબા મેરે દાદેકા હઈ કોનઈનમેં મઝહાર–આયા તબકે મેવએ ફિરદોસ કઇબાર

અબ વાસતાહ મઈ સાકિયે કોસરકા જો દૂંગી
ચાહૂંગી જો કુછ અપને ખુદાસે અભી લૂંગી. ૧૦

અબ મુસહફે ઝહરાકો મેરે હાથપે રખદો–ઓર અસગરે બે શીરકો આગૂશમેં તુમ લો
હમજોલી હઈ જીતને મેરે, એક જા કરો સબકો–મઈ હકસે દોઆ માંગૂ વોહ આમીન કહે રોરો

પાની જો ખુદા દઈગા હમેં અપને કરમસે
કયૂં અમ્માં સેતમગાર તો છીનેંગે ન હમસે ? ૧૧

બેતાબ સોકઈનાકો બહોત માંને જો પાયા–ફિઝાસે ગરઝ મુસહફે ઝહરાકો મંગાયા
ગેહવારેસે આગૂશમે અસગરકો ઓઠાયા–હમજોલીયોંકો અપની, સોકઈનાને બોલાયા

અબદુલ્લાહો બાકિરભી વહાં નંગે સર આએ
સજ્જાદ અસા ટેકતે બા ચશ્મેતર આએ. ૧૨

ઝઈનબકો તો હોશ અપને સરો પા કા નહીં થા–બેટોંકી શહાદતકી ખબરભી ન થી અસલા
અતશાલે હરમ જમ્અ હૂએ આકે જો એકજા–ફિઝાસે કહા ઓનો મોહમ્મદકો બોલા લા

પ્યાસે હઈ કઇ દિનસે વોહ ઇસ દશ્તે બલામેં
હમરાહ સોકઈનાકે હોં મશગુલે દોઆમેં. ૧૩

નામ અપને ખુઝાદોંકા સોના ફિઝાને જીસ આં–રોકર કહા ઝઈનબસે કિધર આપકા હઈ ધ્યાં!
અઈ બીબી બોલાલાઉં કિસે ? જાકે મઈ નાલાં–ફરઝંદોંકો તો બાપે તુમ કરચુકી કુરબાં

પ્યાસેહી વોહ ઝખ્મી હુએ પ્યાસેહી મૂએ હઈ
પર અબ લબે કોસરસે વોહ સઈરાબ હૂએ હઈ ૧૪

અબદુલ્લાહો, બાકિર થે સોકઈનાકે બરાબર–ઝુલ્ફોંકો પરેશાન કીએ ઓર ખુલે સર
સબ ચાકે ગિરેબાન થે ઓર મુઝતરો શશદર–અસબાબે એજાબત કે મોહઇયા થે સરાસર

મુશતાક સોકઈનાકી દોઆકા યેહ અસર થા
ખૂદ બાબે એજાબત સેફતે ગોશ ખુલા થા. ૧૫

જીસ વકત સોકઈનાકો યેહ આલમ નઝર આયા–કિબ્લેકી તરફ છોટેસે હાથોંકો ઓઠાયા
ઓર મુશ્ક ઝબાંસે યેહી ખાલિકકો સોનાયા–યા બારે ખુદા પ્યાસને મુઝકો હઈ સતાયા

સર્ રાબ મુઝે કર, તૂ બડા ઉકૈદ કોશા હૈ!!!
માઅૅસૂમ હૂં મૈં, ઓર મેરી પેહલી યેહ દોઅૅા હૈ!!! ૧૬

મૈં દુખ્તરે શબ્બીર હૂં ઓર પાનીસે મહૅરૂમ!!!—મિસકીનો ગૅરીબ ઓર દિલે અફસુરદઓ મગૅમૂમ!!! સોઝિશ જો મેરે દિલમેં હૈ હોગી તુઝે માઅૅલૂમ!!!—તૂ જાનતના હૈ બાપ મેરા કૈસા હૈ મઝલૂમ?

યેહ જાએ તરહૂૅમ હૈ યેહ હંગામે મદદ હૈ !!!
મૈં પ્યાસી હૂં ઓર સાકિએ કૌસર મેરા જદ્દ હૈ!!! ૧૭

યા બારે ખુૅદા રહૅમ કર લબ તશ્ના હૈ અસગૅર—બેહોશ હૈ છોટા મેરા ભાઈ અૅલી અસગૅર યા, તો મુઝે ભિજવાદે તૂ અબ સાકિયે કૌસર—યા, આબકો બરસા કે ઝમાં પ્યાસોંકી હો તર

દરયાસે તો સૈરાબ હરએક અહલે જફા હૈ
ઓર તેરે પયમબરકા ચમન ખુૅશ્ક પડા હૈ. ૧૮

બાનૂને સુની જબ યેહ સોકૈનાકી મોનાજાત—ફૈલા દીએ અસગૅરકે ભી કિબ્લેકે તરફ હાત કેહને લગી અૈ કુલકે બર આરિંદએ હાજાત—સદકે તેરે, સુનલે, મેરે માઅૅસૂમકીભી, બાત

એશઆર મોનાજાતમેં હૈ, હાથ ઓઠાકે
પાની યેહ તલબ કરતા હૈ હોટોંકો હૈલાકે. ૧૯

ઘૂંઘટકો ઓઠાએ હૂએ કેહતીથી યેહ કુબરા—યા રબ તૂ દોઅૅા રાંડોંકી કરતા હય પઝીરા બેવાઓંમેં ભી મુઝસે ન કોઇ હોવેગી બેવા—બ્યાહી હૂઇ એક રાતકી હૂં રાંડ મૈં દુખયા

કર રહૅમ સોકૈનાપે કે યેહ તશ્નાદહન હૈ
સદકા મેરે દૂલ્હાકા જો મોહતાજે કફન હૈ. ૨૦

ઝૈનબકી મોનાજાતકી થી સબસે જુદા શાં—કેહતીથી યેહી હંકસે સર અપના કિયે ઉરયાં દો મેરે પેસર જો હૂએ શબ્બીરપે કુરબાં—દેતી હૂં ઉન્હીંકા મૈં તુઝે વાસતા ઇસઆં

બચપનમેં સોકૈનાકે તૂ રહૅમતકી નઝર કર
યેહ પ્યાસી હૈ ઇસકે દહને ખુૅશ્કકો તર કર. ૨૧

કુલસૂમકા યેહ વિર્દ થા, યા ખાલેકે અકબર—વોહ પહલૂએ ઝહરાકે શેકસ્તાહ હૂવા યકસર રસ્સીમેં જો બાંધી ગઇ વોહ ગરદને હૈદર—ઉન સબકી બોઝુર્ગીકે લિએ અૈ મેરે દાવર

દે પાની સોકૈનાકો તૂ પાનીકી તલબમેં
તા આબરૂએ દુખ્તરે શબ્બીર હો સબમેં. ૨૨

યારો શરફે આલે પયમબરસે હો આગાહ !!!—નઝદીકે ખુૅદા ઉનકા હૈ કયા મરતબએ જાહ!!! હરગિઝ ન દોઅૅા બૅન્મ હૂઇથી અભી વલ્લાહ !!!—હાથોંપે, સોકૈનાકી નઝર, જા પડી નાગાહ !!!

કયા દેખતી હૈ !!! હાથોંપે દો જામ ધરે હૈં !!!
પાની તો હૈ સાફ!!! ઓર લબાલબ વોભરે હૈં!!! ૨૩

સિજદેકો ઝુકે સબ, હરમે સયેદે વાલા—તસબીહકા, તહલીલકા, એક ગુલ હૂવા પૈદા ફિઝૅાસે સોકૈનાને કહા રનમેં અભી જા—પ્યાસા હૈ ખડા ધૂપમેં બેકસ મેરા બાબા

ઇસ પ્યાસસે મરજાઉંગી મૈં, યા કે જીયૂંગી
બાબા મેરા પી લૈગા યેહ પાની તો પીયૂંગી. ૨૪

અબ્બાસકો, અકબરકો ભી હઈ તસ્ના દહાની–ઉનકો ભી બોલાલા વો૦ પીએં આનકે પાની
ફિરઝાને દીએ શેહકો 'યે૦ પઈગામે ઝબાની–દાખિલ હૂવા ખઈમેમેં યદુલ્લાહકા જાની."

જીસ વકત સુના હાલ સોકઈનાકી દોઆકા
સિજદા૦ કિયા શબ્બીરને ભી શુક્ર ખુદાકા. ૨૫

તબ આકે સોકઈનાને કહા શેહસે બ મિન્નત–તુમ પેહલે મેરે હાથસે પાની પીઓ હઝરત
શેહ બોલે કે મઈને, તો હઈ, કી રોઝેકી નિય્યત–ઉસ નઝરકા રોઝા હઈ કે હો બખ્શિશે ઉમ્મત

યે૦ રોઝા મેરા શુક્રસે દાવરકે ખુલેગા
રોઝા મેરા આબે દમે ખંજરસે ખુલેગા. ૨૬

ઓર તુમ ભી યે૦ પાની ન પિયો અઈ મેરી પ્યારી–કિસ દરજે સખી ફાતેમા૦ દાદી થી તુમ્હારી?
થી જીસકી સખાવતસે એયાં રહેમતે બારી–ઉમ્મતકા દોઆ દે કે સૂએ ખુલ્દ સેધારી

શબ્બીરસે, પ્યારા નહીં ઝહરાકો કોઈ હઈ
ઉમ્મતકે લિએ મોહર મેરી કતલપે કી હઈ. ૨૭

તુમ આજકે દિન પ્યાસકી તકલીફ ઓઠાઓ–તા ઉસકે એવઝ હશ્રમેં કૌસરકા લૂટાઓ
બાબાકે મોહિબ્બોંકો વહાં પાસ બૂલાઓ–ઓર સાગેરે કૌસર ઉન્હેં ભર ભરકે પિલાઓ

પાની ન પિઓ, કુછ નહીં પાનીમેં, મઝા હઈ
ઉમ્મતકે લિએ તશ્ના દહાનીમેં મઝા હઈ. ૨૮

વો૦ બોલી કે જો આપકી મરઝી વોહી બેહતર–અછા નહીં પીનેકી, મઈ અઈ સિબ્તે પયમબર
ઓર પ્યાસસે હઈ શબસે તડપતા અલી અસગર–ઓર આજ નહીં દૂધભી યહાં ઉસકો મોયસ્સર

પાની યે૦ જહાંતક પીએ ઉસકો તો પિલાદૂં
બાકી જો બચે, ફાતેહા પ્યાસોંકો દિલાદૂં. ૨૯

હઝરતને કહા યે૦ ભી નહીં મરઝીયે સુબહાં–અસગર તો હઈ ખઈમેમેં કોઇ આનકા મેહમાં
હોજાએગા ઉમ્મતપે ઇસી સીનમેં યે૦ કુરબાં–ઇસ પ્યાસમેં હલકૂમપે ;યે૦ ખાએગા પઈકાં

છે સાત મહીને તો યે૦ માં પાસ પલા હઈ
અબ આજ મેરી ગોદમેં અસગરકી કઝા હઈ. ૩૦

યે૦ સુનકે સોકઈનાને રખે હાથોંપે સાગર–કિબ્લેકી તરફ મુડકે કહા બા દિલે મુઝતર
ગર ઉસમેં ખુશી તેરી હઈ અઈ ખાલેકે અકબર–તો પાનીકે પીનેસે હઈ યે૦ પ્યાસહી બેહતર

દેતી હૂં અમાનત તુઝે યે૦ નીર મઈ લૂંગી
બાબાકે મોહિબ્બોંકો યેહી જામ મઈ દૂંગી. ૩૧

વો૦ જામ જો ગાઇબ હૂએ પ્યાસોંકો હૂઈ પ્યાસ–જીનેસેભી બેઆસ હૂઇ પાનીસે બેઆસ
ફિર ગશ થા સોકઈનાકો વોહી, ઓર વોહી પ્યાસ–આખિરકો હૂઈ નોબતે સક્કાઇએ અબ્બાસ

અબ્બાસને રૌશન જો કેયા ખાનએ ઝઈકો
રૂખસતકે સેવા બન ન પડા કુછ શહેદીકો. ૩૨

મરસેયા૦ નવાં હઝરત અબ્બાસ અલમ બરદારકા હઝરત એમામ હોસયન અ. સે આખેરી રૂખસત હોનેકે બયાનમેં.

નૌબત શહે વાલાકે યગાનોંકી જબ આઇ-હોને લગી ઝહરાકે ભરે ઘરકી સફાઈ
મકતલમેં લુટી ઝૈનબો કુલસુમકી કમાઇ-યહાં તક કે સેનાં સીનેપે કાસિમને ભી ખાઇ
કી .આકે જયે૦ યાસને ઉમ્મેદકે ઘરમેં
દો ચાંદ ફકત રેહગએ ખૈરશેદકે ઘરમેં. ૧

માતમસે બપા થા હરમે શાહમેં કોહરામ-રંડસાલા૦કા થા ફાતેમા૦ કુબરાકે સરંજામ
રોતેથે એરાદરકે લિએ અકબરે ગુલફામ-થર્રાતા થા ગુસ્સેસે અલમદારકા અંદામ
માતમમેં ભતીજેકે ન ફિક્રે સરો તન થી
આંખેંથીં લહૂ ગૈઝસે અબરૂપે શેકન થી. ૨

ઉસ વક્ત યે૦ મર્દાંસે પોકારે કઇ હમરાહ-શાયદ કે હુઇ ખતમ સેપાહે શહે ઝીજાહ
નાઅંરા કેયા અકબરને મેસાલે અસદુલ્લાહ-બાકી અભી દો શેર હૈં અૈ લશકરે રૂબાહ
તોલે હુએ શમશીરે દૂદમ આતે હૈં રનમેં
હુશયાર કે અબ જંગકો હમ આતે હૈં રનમેં. ૩

યે૦ સુનતેહી થર્રાગએ અબ્બાસે ખુશ અતવાર-સમઝા; કે ચલા મરનેકો શબ્બીરકા દિલદાર
શબ્બીરકે કદમોંપે ગિરે આનકે એકબાર-હઝરતને કહા કયા હૈ એરાદા૦? મેરે ગમખાર
કી અર્ઝ, કે જીનેસે દિલ અબ સર્દ હૈ આકાં
ખાદિમકી સરફરાઝીમેં કયા દેર હૈ ? આકાં, ૪

શાહઝાદએ આલમકી સુની આપને તકરીર ?-હૈ પહલે અલમદારસે મરજાનેકી તદબીર !!!
મૈં ઝબ્હ હૂવા જાતા હૂં એ ખંજરો શમશીર-લિલ્લાહ ઉન્હેં રોકીએ યા હઝરતે શબ્બીર
આકાએ અભી મરનેકા નહીં ઉનકે લીએ હૈ
આકાં; યે૦ ગોલામ આપકા કિસ દિનકે લિયે હૈ? ૫

મર્દાંમેં યે૦ મરનેકે લિએ જાએં !!! મૈં દેખૂં !!!-તેગો, તબરો, તીરો, સેનાં ખાએં!!! મૈં દેખૂં!!!
મકતલસે ઉન્હેં આપ ઓઠા લાએ!!! મૈં દેખૂં!!!-શેહઝાદેયાં ખૈમેસે નેકલઆએ!!! મૈં૦ દેખૂં !!!
આકાકી સેપર કોઈ યુંહી ખો ન સકેગા
યે૦ સબ્ર તો ખાદિમસે કભી હો ન સકેગા. ૬

યે૦ કેહતેથે છોડો ન મુઝે એકસો તનહા-વો૦ કેહતાથા દિલ સર્દ હૈ અબ ઝીસ્તસે મેરા
દેખા નહીં જાતા સેતમે લશકરે આઅદા-શેહ કેહતેથે દિલ મેરા સમઝતા નહીં અસલા
હરદમ યેહી કેહતેહો કે મરનેકી રઝા દો
અચ્છા, કોઇ સૂરત મેરે જીનેકી બતાદો. ૭

હમ જીતે હૈં દુનયામેં ભરોસેપે તુમ્હારે !!!-રેહેલત હૈ હમારીભી અગર આપ સેધારે !!!
કયા સોચે હો? કયા સમઝે હો? કયા કેહતેહો? પ્યારે!!!-એક ભાઈ જીયે ખલ્કમેં!!! એક જાનકો વારે!!!

આશિક હો તો ફુરકત હમેં મનઝૂર નહીં હૈ
માઅશૂકકો રૂલવાઓ યેહ દસ્તૂર નહીં હૈ. ૮

યેહ કેહકે ચલે ખૈમેકે જાનિબ શહે અબરાર-આદિમકી તરહ સાથ થે અબ્બાસે અલમદાર
થે હઝરતે કાસિમમેં હરમ સબ બદિલે ઝાર-જો દેવડહીસે ચિલ્લાઇ યેહ ફિઝ્ઝા જીગર અફગાર
કુબરા જો હુઇ રાંડ તો ગમ ખાતે હૈં શબ્બીર
લો બીબીઓ પુરસેકે લિયે આતે હૈં શબ્બીર. ૯

ઝૈનબને યેહ સોચા કે યેહ હૈ રૂખસતે અબ્બાસ-નઝદીક ગઇ જબ, તો કહા શેહને બસદ યાસ
કુછ તુમને સુના ? ભાઈ હમેં કરતે હૈં બેઆસ-બીબી હૈ કહાં ઉનકી, બુલાલાઓ મેરે પાસ
આગાહ તો કરદૂં કે ગેલા મુઝસે ન રેહજાય
ઇસ અમ્રમેં જો કુછ ઉસે કેહના હો વોહ કેહ જાય. ૧૦

અબ્બાસકે ખૈમેમેં ગઈ ઝૈનબે મુઝતર-ભાવજસે કહા તુમકો બોલાતે હૈં બેરાદર
ઘબરાકે યેહ કેહનેલગી વોહ બેકસો બેપર-ક્યૂં ખૈર તો હૈ ? અય શહે મઝલૂમકી ખાહર
ફરમાઇયે જલદી કે ન કેહના તો ગઝબ હૈ !!
ક્યા બાત હૈ અયસી ? કે જો લોંડીકી તલબ હૈ !!! ૧૧

યેહ કેહતી હુઇ આઇ જો વોહ બેકસો મુઝતર-બિઠલાયા થા ફરઝંદકો આગૂશસે રોકર
મુંહ દેખકે ભાવજકા યેહ કેહનેલગે સરવર-મરજાનેપે તય્યાર હૈ બીબી તેરા શૌહર
બેવાહ હો જવાનીમેં, જો ઔરત, તો સેતમ હૈ
મુઝકો તેરે બચ્ચોંકી તબાહીકા અલમ હૈ. ૧૨

કેહતા હૂં મૈં કુછ ઔર, સમઝતે હૈં યેહ કુછ ઔર-સેજાકે અલગ તુમ ઉન્હેં સમઝાઓ કીસી તૌર
જબ યેહ ન હુએ, હોગા ઝેયાદાહ સેતમો જૌર-ફરઝંદોંકો દેખેં મેરી ગુરબતપે કરેં ગૌર
યેહ હોંગે તો બચ્ચે મેરે બેઆસ ન હોંગે
રાંડોપે તબાહી હૈ જો અબ્બાસ ન હોંગે. ૧૩

મૈં તો યેહી કેહતા હૂં કે યેહ સર ન કટાએં-ઇસ ભૂખમેં, ઇસિ પ્યાસમેં, તલવારેં ન ખાએં
ગર ચાહને વાલે હૈં તો હમકો ન રોલાએં-મનઝૂર તુમ્હેં ક્યા હૈ ? યેહ જાએં કે ન જાએં ?
દુખ દર્દ રંડાપેકા જો સેહના હો તો કેહદો
દુનયામેં સોહાગન તુમ્હેં રેહના હો તો કેહદો. ૧૪

હઝરતને યેહ ભાવજસે કિએ જબ સોખને યાસ-રંગ ઉડ ગયા થર્રાગઇ વોહ બેકસો બેઆસ
ઝૈનબકાભી આદાબ થા હઝરતકાભી થા પાસ-કુછ સોંચકે દુઝદીદાહ નઝર કી સૂએ અબ્બાસ
શૌહરને એશારેસે કહા ઇઝને વેગા દો
હમ પાંઉંપે સર રખતે હૈં મરનેકી રઝાદો. ૧૫

મર જાએંગે ઇસ વક્ત કરોગી અગર ઇનિકાર-ઇઝ્ઝતકી હૈ બાત ઉસમેં મોનાસિબ નહીં તકરાર
યેહ નામકા હૈ વક્ત યહાં સબ હૈ દરકાર-આંસૂભી ન નિકલે; યહાં હમપર હો અગર પ્યાર
ઘર લુટતા હૈ મુતલક યેહ ખેયાલ આને ન પાવે
ચેહરેપે ઝરા ગર્દે મલાલ આને ન પાવે. ૧૬

ઇન બાતોંપે, શૌહરકી, ભરઆયા જો દિલેઝાર–કી દસ્તે અદબ જોડકે આકાંસે યે૦ ગુફ્તાર
શૌહર ભી ફેદા, મંઈભી ફેદા, ઓર મેરા ઘરબાર–મનઝૂર રંડાપા હઈ હમેં; યા શહે અબરાર

હરચંદ કે યે૦ દાગં કેયામત હઈ સેતમ હઈ
વારિસ તો મેરે આપ હંઈ, ફિર કયા મુઝે ડર હઈ.. ૧૭

નાગાહ ઉઠા ખંઈમેમેં ગુંલહાએ સોકઈના–અંબ્બાસેઅંલી બઈઠગએ થામ કે સીના
હિલને લગા યૂં ખંઈમએ સુલતાને મદીના–તૂફાનમેં જઈસે તહોબાલા હો સફીના

ખંઈમેસે અંલમદ્દારકા દિલબર નેકલ આયા
ગોયા, જેગર ઇસિ રંજસે બાહિર નેકલ આયા. ૧૮

અંબ્બાસકે નાઅંલઈનપે સર ઉસને ઝોકાયા–કી અંર્ઝ કે બાબા ચલો અમ્માંને બોલાયા
ગાંઝીને કહા શોર યે૦, ક્યૂં સબને મચાયા–બોલા વો૦ તડપકે કે સોકઈનાકો ગંશઆયા

સાંસ ઉલટી બહન લેતી હઈ!!! ગરદનભી ઢુલી હઈ!!!
ફૂરઆંકી હવા દેનેસે કુછ આંખ ખુલી હઈ !!! ૧૯

શેહઝાદીકે તલવે કભી સેહલાતી હઈ અમ્માં–ભયાંકે બરાબર કભી ગંશ ખાતી હઈ અમ્માં
નબ્ઝ ઉસકી કભી દેખકે ઘબરાતી હઈ અમ્માં–આઆકે દરે ખંઈમેપે ફિરજાતી હઈ અમ્માં

પઈગાંમ દેયા હઈ યે૦ તુમ્હેં ગુંસ્સેમેં આકર !!!
ક્યૂં મુઝકો સોગુક કરતેહો ? પરદેસમેં લા કર!!! ૨૦

લી, ખૂંબ સોકઈનાકી ખંબર રંજો મેહંનમેં–કર આએથે કયા વાલેદાં૦ સાહિબસે વતનમેં ?
અબ નામ લહૂકા નહીં પ્યાસીકે બદનમેં–સક્રાઇકા વકંત આયા હઈ. કયા કરતેહો રનમેં

હઈહઈ યે૦ તગાંફિલ તો કુછ અચ્છા નહીં સાહિબ
મરતી હઈ ભતીજી તુમ્હેં પરવા નહીં સાહિબ. ૨૧

અંબ્બાસને શેહસે કહા ફરમાઓ બેરાદર–શેહ બોલે હમેં ઉજર હઈ કયા ? જાઓ બેરાદર
રૂલવા ચુકે સબ, તુમ હમેં રૂલવાઓ બેરાદર–કૌસરકી સનદ ખંઈમેસે લેઆઓ બેરાદર

શબ્બીરકો ખંજરકે હંવાલે કરો ભાઇ
હમ બાઅંદ મરેંગે તુમ્હીં પેહલે મરો ભાઇ. ૨૨

અલકિસ્સાં હંરમમેં વો૦ ચરાગે હંરમ આયા–દરવાઝેસે ખંઈમેમેં ઝુકાકર અંલમ આયા
ગુંલ પડગયા યે૦, ખિઝર વો૦ અબ્રે કરમ આયા–સબ ખુરફ લબોંકે તને બેદમમેં દમ આયા

યૂં સહનમેં અંબ્બાસ અંલમ ગાડકે રોએ
મરકંદમેં અંલી અપના કફન ફાડકે રોએ. ૨૩

ચિલ્લાએ, કોઇ લાકે સોકઈનાકો દેખાદો–બેહોશ હો તો ઝેરે અંલમ લાકે લેટાદો
મુંહ અશકોંસે ધૂલવાઓ ફરેહરેકી હવા દો–અંબ્બાસકો સદકે કરો ઘરબાર લુટાદો

સબ ઝેરે અંલમ લાઓ સોકઈનાકો ઓઢાકર
માં રોને લગી ફિમ્લેકો મુંહ ઉસકા ફિરાકર. ૨૪

પ્યાસીને સદા દી કે ચચા મંઈ તેરે કુંરબાં–લે મશ્ક અભી નહરપે જા મંઈ તેરે કુંરબાં
લિલ્લાહ મુઝે પાની પિલા મંઈ તેરે કુંરબાં–મુંહ ચૂમકે ગાંઝીને કહા મંઈ તેરે કુંરબાં

પાનીકે લિએ તૂ નહો અંબ્બાસકે સદકે
અંબ્બાસ તેરે સદકે તેરી પ્યાસકે સદકે. ૨૫

ગિરતી હૂઇ દૌડી શહે મઝલૂમકી જાએ—એક મશ્ક વો૦ બાલાએ ઝમીં ખિંચતી લાઇ
સકકાઈ સોકીનાકી અલમદારને પાઇ—ઝરજાકો વસીયતમેં યો૦ એક બાત સોનાઇ
મનસબ જો હમારા થા દેયા હમકો ખુદાને
અબ સાથ સોકીનાકે તૂ બંધવાયો શાને. ૨૬

ફિર ખાનએ ઝીંપર ગએ વરદાં કિયા ઘરકો—કી દૂરસે તસલીમ શહે જીન્નો બશરકો
દરયાપે ચલે સાથ લિએ ફતહો ઝફરકો—હઝરતને કહા યા અલી ગોર થામા જેગરકો
યૂં સાથ ચલા જિનકે પેસર અરે બશરકા
જઇસે પસે તાબૂતે પેસર, બાપ પેસરકા. ૨૭

ચિલ્લાતેથે કૌસરકે મોસાફિર ઇધર આઓ—અઈ ભાઇયોંકે હામિયો નાસિર, ઇધર આઓ
શબ્બીર હૂવા જાતા હઈ આખિર, ઇધર આઓ—ભાઇ અસદુલ્લાહકે ખાતિર, ઇધર આઓ
કિસ વકતમેં મરનેકે લિયે જાતે હો ભાઇ
તુમ ખાતેમા લશકરકા કિયે જાતે હો ભાઇ. ૨૮

અંબ્બાસ મંય રૂઠા હૂં મનાતે હૂએ જાઓ—અબ્બાસ ગલે ફિરભી લગાતે હૂએ જાઓ
અબ્બાસ કફન મુઝકો પિન્હાતે હુએ જાઓ—અબ્બાસ મેરી ગોર બનાતે હૂએ જાઓ
અબ્બાસ તેરે બાઅદ ખબર કોઇ ન લઈગા
અબ્બાસ હમેં ગોરો કફન કોઇ ન દઈગા. ૨૯

તુમ ઝિંદા૦ હો ઔર અપની કઝા આઇ અબ્બાસે—ભાઇકી કમર ટૂટગઇ ભાઇ અબ્બાસે
લો જાતી રહી આંખોંકી બીનાઇ અબ્બાસે—હઈ પેશે નઝર, લાશકી તનહાઇ, અબ્બાસે
અરમાન ન પૂરે હૂએ મુઝ કુરતએ ગંમકે
તુમ લાશ ન લાએ મેરી સાએમેં અલમકે. ૩૦

મરસેયા૦ દસવાં હઝરત અબ્બાસ અલમબરદારકા મયદાને જંગમે જાનેકે બયાનમેં.

લો મોઅમેનો અબ નઝમકે મઈદાનકો દેખો!!!—ઔર આમદે અંબ્બાસકે સામાનકો દેખો !!!
સોહબ્બાંકા સુનો ઝિક્ર ન નુકસાનકો દેખો !!!—સકકાએ સોકીનાકે સનાખાંનકો દેખો !!!
સુરમા હઈ નજફકા, યે સોખન ગર્દ નહીં હઈ !!!
આમદકે મઝામીં હઈ યો૦ આવુર્દ નહીં હઈ !!! ૧

હિમ્મતકા સોખન થાકે ફના ફૌજકો કરદે !!!—ઇકબાલ પોકારા કે ઝમીં લાશોંસે ભરદે !!!
દિલને કહા સરદારોંકે સર કાટકે ધરદે !!!—નુસરતકી દોઆ થી કે ખુદા તુઝકો ઝફરદે !!!
તહરીર હો યો૦ ફતહ તેરે નામે નેકો પર !!!
હરદમ તેરી શમશીર હઈ ફર્કે અદૂપર !!! ૨

જબ ગૈઝસે અશઆરે રજઝ પઢહને લગા શેર–ઝુકઝુકગએ ખૂંરેઝોંકે સર સૂરતે શમશેર હર સફ તહોબાલા હૂઇ શિકલેં ઝબરો ઝેર–કુછ પેશ ન જાએગા રૂહા ગુંલ યેહી તા દેર

ચે૦ તેઝીએ તકરીર કોઈ લાએ કહાંસે
બે તેગ કટે જાતે હૈં શમશીરે ઝુબાંસે. ૩

જો લોગ કે ચીદા૦ થે બઢહે સુનકે યે૦ ગુફતાર–અબ્બાસને લલકારકે ફરમાયા કે હુશયાર કયા કૈસ્દ હૈ કયૂં આએહો? મતલબ કરો ઇઝહાર–વો૦ બોલે લડાઇકા નહીં કૈસ્દ હૈ ઝિનહાર

સામાનસે હૈઝરતકે અજબ હમકો બડા હૈ
ઇરશાદ કરો નામો નસબ આપકા કયા હૈ? ૪

અબ્બાસને હંસકર કહા વાકિફ નહીં તુમ કયા?–એક નામ તો અબ્બાસે અલમદાર હૈ મેરા ઓર નામ બોઝુર્ગોકા ગોલામે શહે વાલા–શમશીરે ખુદા કેહતાથા મુઝકો મેરા બાબા

હૈ એક લકબ આશિકો શઇદાએ સોકયના
પર ખૂબ મેરા નામ હૈ સકકાએ સોકયના. ૫

સકકાઇકે અંદાઝસે વાકિફ હૂં સરાસર–યે૦ મશ્ક મગર દાહને કાંધેપે હૈ બેહતર યે મશ્ક હૈ ઉસકી જો હૈ શબ્બીરકી દુખ્તર–જીસ પ્યાસીકે દાદાકા લકબ સાકીએ કોસર

આલિફ કરે ઇસ મશ્ક પે અબ્બાસ ફેદા હોં
સકકાએ સોકયનાકા ચલન સબસે જોદા હોં. ૬

હૈ પ્યાસસે અહવાલ સોકયનાકાં પરેશાં–પાની જો હમેં દોગે બડા હોએગા અહસાં જો કુછ કહો દેં પાનીકી કીમતભી હમ ઇસઆં–પર તશ્નગીએ હૈશ્રકા ઇસ વકત કરો ધ્યાં

પાનીકા જો કુછ મોલ કહોગે તુમ્હેં દેંગે
કીમતસે મગર સાગરે કોસર ન મિલેંગે. ૭

આઅદાને કહા મોલ તો પાનીકા બડા હૈ–એક કતરેકી કીમત દુરે ગલતાંસે સેવા હૈ મોહતાજ હો, મકદૂર ભલા લેનેકા કયા હૈ?–ગાઝીને કહા અપના તો સોદા બ રેઝા હૈ

વો૦ બોલે કે મોલ ઉસકા ન દોલત હૈ ન ઝર હૈ
ઇસ પાનીકી કીમત શહે મઝલૂમકા સર હૈ. ૮

અબ્બાસને ફરમાયા કે અય ફિરકએ કાફિર–સર મેરા હય હાઝિર મેરે ફરઝંદ હૈ હાઝિર સર હોગા કલમ, નામ સરે શેહ જો લેયા ફિર–સયૈદ પેસરે ફાતેમા મઝલૂમ મોસાફિર

તુમ કદ્ર નબીસે શહે દિલગીરકી પૂછો
ઝહરાસે તો કીમત સરે શબ્બીરકી પૂછો. ૯

અલકિસાં ચલા મ્યાનસે ખેંચે હૂએ તલવાર–દરયાકે તરફ લમ્તે દિલે હૈદરે કરાર તબ રોકકે રસ્તેકો પોકારે વો૦ સેતમગાર–અબ્બાસ ખબરદાર, ખબરદાર, ખબરદાર

કયૂં મશ્ક લિએ આએ હો? પાની તો નહીં હૈ!!!
કેહદો શહે બેકસસે યે૦ કોસર તો નહીં હૈ!!!

બોલા પેસરે શેર કે અય લશકરે આઅદા–કોસર હો કે તસનીમ હો ચશ્મા હો કે દરયા સબ મેહરમેં ઝહરાકે હૈં કુછ શક નહીં અસલા–કિસ તરહ ન હમ આએ કે યે૦ હિસ્સા હૈ અપના

હઈ મશ્ક મેરે દોશપર ઉસ માહે લેકાકી
મોતી હઈ જો મહબુબએ મહબુબે ખુદાકી. ૧૧

બોલેવો૦ સેતમગાર યો૦ અબ કેહનેકો આએ ?–જબ હમને થે ખઈમે લબે દરયાસે ઓઠાએ !!!
ઉસ વકત ન શબ્બીર સોખુન લબપે યો૦ લાએ?–માઅલુમ હૂવા તુમને યો૦ મઝમું હઈ બનાએ!!!
ગો મેહરમેં ઝહરાકે યો૦ ખાલિકને દેયા હઈ!!!
પર આજ તો હમ લોગોંને યહાં કબ્ઝા કેયા હઈ!!! ૧૨

અબ્બાસને સુનકર કહા તુમ કૌનહો ? બતલાવ!!!–વો૦બોલે કે બસ બસ યો૦સોખુન મુંહસે ન ફરમાવ!!!
માઅલૂમ હો, દરયાપે ઇસી તરહ અગર આવ!!!–અબ્બાસને લલકારકે, ફરમાયા ઠહેર જાવ!!!
તુમ લોગ તો કહતેહો, નહીં દેતે હઈ પાની !!!
હમ તુમકો દેખાદેંગે!!! કે યૂં લેતે હઈ પાની !!! ૧૩

વો૦બોલે ભલા દેખેં તો !!! કિસ તરહસે લોગે!!!–યો૦બોલે ભલા દેખેં તો !!! કિસ તરહ ન દોગે!!!
વો૦બોલે કે હમ રોકેંગે ઓર તુમ ન રોકોગે !!!–યો૦ બોલે જો રોકોગે !!! તો ફિર તુમભી નહોગે!!!
વો૦બોલે કે હમ પાનીકા કતરાભી ન દેંગે !!!
યો૦ બોલે કે હમ ઝોરસે શમશીરકે લેંગે !!! ૧૪

વો૦બોલે કે તુમ લડ નહીં સકતે કીસી તદબીર–કયા ભુલગએ સયદે મઝલૂમકી તકરીર ?
ફરમાતેથે રોકર દમે રૂખસત શહે દિલગીર–અબ્બાસ અલી ખેંચિયો ઉમ્મતપે ન શમશીર
હઈ બીચમેં યહાં રૂહે રસૂલે અરબીકી
અબ્બાસ અલમદાર યો૦ ઉમ્મત હઈ નબીકી. ૧૫

અબ્બાસને રોકર કહા યો૦ રાસ્ત હઈ ઇલ્લા–ઉમ્મતમેં પયમબરકે તો હોનેકા હઈ દાઅવા
ઇઝ્ઝા ઉસે દેતે હો જો હઈ ઉનકા નવાસા–કુછ તુમકો મોહબ્બતભી હઈ ? અઈ લશકરે આઅદા
દિખલાઓગે મુંહ હશ્રમેં કિસ તરહ નબીકો
પાની નહીં દેતે હો હોસઈન ઇબ્ને અલીકો. ૧૬

કુછ આપસે ભાઇ મેરા યહાંતક નહીં આયા–ખત ભજકે તુમ લોગોંને મેહમાંન બોલાયા
સો બદલે ઝેયાફત કે યો૦ કુછ રંજ દેખાયા–ખાનેકા તો કયા ઝિક્ર હઈ !!! પાની ન પેલાયા
કયા હંસતે હો એક દિન તુમ્હેં રોના હઈ લઈનો
આખિરકો કભી હશ્રભી હોના હઈ લઈનો. ૧૭

અઈ નારિયો દો બાતોંમેં હઈ ફઈસલા, હોતા–યા, પાની દો શબ્બીરકો અઈ લશકરે આઅદા
યા, કેહદો હમ ઉમ્મતમેં નબીકે નહીં હાશા–અફસોસ!!! તરસભી નહીં તુમ લોગોંકો અસલા ?
વો૦ પ્યાસકા અંદૂહ હઈ અબ આલે નબીકો
સકાઇ ગવારા હૂઈ અબ્બાસે અલીકો. ૧૮

મરતા હઈ મેરા એક છે મહીનેકા ભતીજા !!!–ઓર બાલી સોકઈનાકા હઈ જી પ્યાસસે જાતા!!!
હઈ આલે પયમબરસે ભલા બુગ્ઝ તુમ્હેં કયા ?–બચ્ચોંપે કરો રહમ કે હઈ રહમકી ગો૦ જા!!!
માઅસૂમ સભી પ્યાસકી શિદ્દતસે હઝીં હઈ!!!
અઈ ઝાલેમો બચ્ચે તો ગોનાહગાર નહીં હઈ? ૧૯

યે૦ સચ હૈ કે લડનેકા મુઝે મન્અ કેયાથા–પર મુનસિફ઼ા ઑદિલ હૈ વે૦ લખ્તે દિલે ઝહરા
નાહૈંકે કભી અબ્બાસ ન તુમ સબસે લડેગા–ઔર હૈંકપે જો લડઅઈ દૂંગા તો ભાઇસે ડર કયા?

શબ્બીર અદાલતકે મુરક્કાઑકા વરકે હૈ
હૈંકે જાનતા હૈ ઉસકા, વે૦ માનિંદએ હૈંકે હૈ. ૨૦

પાની જો નહી દેતે હો અઈ લશકરે આઅદા–કુછ જુર્મભી સાબિત કિયા શાહે શોહદાકા?
હંસકર કહા આઅદાને ભલા ઉસસે તુમ્હેં કયા?–કુછ ઉસકે લિએ તો નહીં શબ્બીરને બેન્ન?

પાનીકે લિએ આએ હો મિલજનએ તો લે જાવ
વરના હમેં સર તેગસે ખૂદ કાટકે લે જાવ. ૨૧

તકસીર તો કુછભી નહીં કી ઇબ્ને અલીને–ચાહેંગે તો હમ દેંગે, ન ચાહેંગે ન દેંગે
તબ કાંપકે અબ્બાસે અલમદાર યે૦ બોલે–યે કયૂં નહીં કેહતે કે નહીં ડરતે ખુદાસે

જાતે હો કહાં અબ તુમ્હેં ઘેરા હૈ કઝાને
ઝાલિમપે તો કુરઆનમેં કી લાઅન ખુદાને. ૨૨

સો, જાતે હૈં હમ નહરપે તુમ રોકો તો આકર!!!–કુછ મુઝસે ભી આગાહ હો, હૂં કૌન? મૈં સફદર!!!
મૈં ઇબ્ને અલી સાહેબે શમશીરે દો પૈકર!!!–મૈં કૂવતે બાઝૂએ દિલોજાને પયમબર!!!

અબ્બાસ મેરા નામ હૈ શમશીરે ખુદા હૂં!!!
શમશીરે ખુદા હૂં પેસરે શેરે ખુદા હૂં!!! ૨૩

ગાઝીને ખબર હોકે જો યે૦ હૈફ સોનાયા–દેહશતસે સેતમગારોંકા દમ હોંટોપે આયા
તબ શીમ્રે સેતમગરને અલગ સબકો બોલાયા–બોલા કે યે૦ હૈ હૈદરે કર્રારકા જાયા

ઇસ સાહેબે શમશીરકો ગુસ્સેમેં ન લાઓ
યે૦ શેર હૈ, તુમ શેરકો ગુસ્સેમેં ન લાઓ. ૨૪

ઝી રૂહમ હૂએ હૈં કહીં તકરીરસે કાઇલ?–હોતે હૈં બહાદુર કહીં શમશીરસે કાઇલ?
નૈઝેસે ન કાઇલ હૈ ન યે૦ તીરસે કાઇલ–અબ્બાસ ન હોગા કિસી તદબીરસે કાઇલ

ઉનસે કિસી સરકશકા નહીં ઝોર હૈ ચલતા
જલીંદે ફલક રાતકો હૈ છુપકે નેકલતા. ૨૫

દેખો તો સહી મૈં ઇસે સમઝાતા હૂં કયૂંકર?–યે૦ કેહકે ચલા જાનેબે અબ્બાસ, વે૦ અકફર
અબ્બાસને યહાં હાથ રખા કબ્ઝેકે ઉપર–દેહશતસે ઝમીં બોસ હૂવા શિમ્રે સેતમગર

બોલા કે મૈં કૌન? મુઝે જાનતે હો? તુમ
કુછ અપનેકો બેગાનેકો પેહચાનતે હો? તુમ. ૨૬

મૈં આપકા મામૂં હૂં જો શબ્બીર હૈ ભાઇ–અપનોંકા મોનાસિબ નહીં અપનોંસે લડાઈ
કયા જાનિએ કયા દિલમેં તુમ્હારે હૈ સમાઇ–હમ: તુમસે તો નેકી કરેં તુમ જાનોં બુરાઇ

તુમ પાની પિઓ આનકે હમ છીન ન લેંગે
પર ફાતેમાકે લાઅલકો એક બૂંદ ન દેંગે. ૨૭

લડનેકે લિએ આએ હો બે રૂખસતે માદર–માં આપકી બેવા૦ હૈ કરો રહેમ ઉસી પર
ફરઝંદ હૈ કમસિન યે૦ એરાદા૦ નહીં બેહતર–બરબાદિએ નામૂસ ગવારા હૂઇ કયૂંકર?

કયા ફિક્ર હઈ? કયા રંજ હઈ? જો મરતે હો અઁબ્બાસ
ક્યૂં અપની જવાનીકો તલફ કરતે હો અઁબ્બાસ. ૨૮

ગૅાઝીને કહા જબકે વતનસે મઇં ચલાથા-રૂખસતકે લિએ વાલેદા૦કે પાસ ગયાથા સીનેસે લગાયા થા સર; ઓર પ્યાર કિયા થા-રોઇથીં બહોત ઓર મોકર્રર યે૦ કહા થા

જા, તૂ, કે, હો શબ્બીરકે હમરાહ ખૂશાસે
અઁબ્બાસ ખૅબરદાર હોસઈન ઇબ્ને અઁલીસે. ૨૯

ગર તુઝસે હૂએ કુછભી ખૅફા સિબ્તે પયમબર-ફિર તૂ મેરા ફરઝંદ હઈ ન મઇં તેરી માદર મરતે હૂએ મુંહ તેરા ન દેખૂંગી બોલા કર-ગર તેરી કઁઝા હોગી મેરે સામને દિલબર

લોગ આએંગે પુરસેકો તો પુરસાભી ન લૂંગી
ન રોઉંગી તુઝકો ન અઁઝાદાર મઇં હૂંગી. ૩૦

માદરકા બયાં સુનતેહી મઇં કાંપ ગયા થા-ભાઇપે ફેદા હોનેકા ઇકેરાર કિયા થા યે૦ સુનતેહી, દુર ઉનકા હૂવા, રંજો બોકા થા-ખૂશ હોકે કહા બસ યેહી મતલૂબ મેરા થા

સમઝી હૂં તુઝે ફિદયએ શબ્બીર અલીસે
લો બખ્શ દેયા વાલેદા૦ને શીર અબ્બાસે. ૩૧

યે૦ સુનકે ઝર્મા બોસ હૂવા શિમ્રે બદ ઇમાં-ઓર બોલા કે અઈ વારેસે તેગે શાહે મરદાં રહાં ખૂંદાં કોલાં આપકે હઈ તાબએ ફરમાં-આઓ જો ઇધરકો તો બડા મુઝપે હઈ અહેસાં

ન આપસે હઈ કામ ન અકબરસે ગેરઝ હઈ
હમકો તો સરે સિબ્તે પયમબરસે ગેરઝ હઈ. ૩૨

અસગૅરભી અગર ઘૂટનેયોં બાહિર નેકલ આએ-સૂખી હૂઈ નન્નીસી ઝબાં અપની દેખાએ ઓર વારતા૦ અહૅમદકા એશારેમેં દેલાએ-હમ લોગોંસે એક બૂંદભી પાનીકી ન પાએ

હાં યે૦ તો કરેં સાગેરે લબરેઝકો લાકર
ઘોડોંકો પિલાદેં વહીં અસગૅરકો દેખાકર. ૩૩

કુછ રૂતબેમેં તુમ કમ નહીં શબ્બીરસે અસલા-તુમ દિલબરે હઈદર હો વો૦ લખ્તે દિલે ઝહરા ઇસ દરજે હેકીર આપકો શબ્બીરને સમઝા-પાની જો હૂવા બંદ બનાયા તુમ્હેં સકેકા

યહાં આઓ જો અઁબ્બાસ, તો ખિલઅઁતભી હઈ ઝર હઈ
વો૦ બોલે કે યે૦ ભી તો કહો ખુલ્દમેં ઘર હઈ? ૩૪

કયા બકતા હઈ? ચલ દૂર હો ઓ કાફિરે મકૅાર-મઇં સદકે હૂં શબ્બીરપે ઓર સબ મેરા ઘરબાર ગર દૌલતે કૅાનઈન ખુદા દે મુઝે એકબાર-કરદૂં મઇં નેસારે પેસરે હઈદરે કરૅાર

મરકર મઇં અગર ખાકભી હો જાઉં કઁઝાસે
છુટૂં ન કભી દામને શાહે શોહદાસે. ૩૫

કેહતા હઈ કિસે ભાનજા? તૂ મામૂં હય કિસકા?!-મઇં ખાદેમે શબ્બાર હૂં વો૦ હઈ મેરા આકાં ઇસ રિસ્તેમેં અઁબ્બાસ હઈ યહાં ગૅાહરે યકતા-બસ બોલ ન બડહ બડહકે મેરે પાસસે હટજા

પાસે કોઇ ગર મિસ્લ હેના હમકો સેતમસે
પર હમભી કહીં છુટતે હઈં? આકાંકે કદમસે? ૩૬

હૈ ગોકે મેરે બેટોંકો ભી તરના ઈ ની–પર મશ્ક હૈ ઉસકી જો હૈ શબ્બીરકી જાઇ
કયા ઉસમેં હેકારત હૈ બતા ઝુલ્મ –મશકીઝા૦ તો હૈ સાફ઼ બેહિસ્તીકી નેશાની

કયા સમઝે તૂ ઇ કકો મૈં ઇસિપે ફેદા હૂં
ઇસ મશ્કકે હીલે તો કૌસરપે ચલા હૂં. ૩૭

બેટે બેટોંકે લિએ મશ્ક મૈં હરગિઝ ન ઉઠાતા–ઉનકે ઘબરાનેકે મૈં દરયાપે ન આતા
પર કયા કરૂં દમ મેરી સોકીનાકા હૈ જાતા–અસગૈર હૈ ઝબાં પ્યાસસે હોટોંપે ફિરાતા

સૌ જાનસે મૈં ફાતેમા૦કે લાલપે સદકે
અબ્બાસે અલી, ભાઇકે અતફાલકે સદકે. ૩૮

ગર સુલ્હકા પૈગામભી લાયા હૈ તો બેકાર–મૈં કેહતાહૂં માનેંગે નહીં સય્યદે અબરાર
દો ભાનજે મારે ગએ એક ભાઇકા દિલદાર–સદમા૦ યે૦ ઓઠાયા હૈ કે હૈ જિસ્તસે બેઝાર

ખુલ્જનએગા શમશીરો સેપર બાંધ ચુકે હૈં
વો૦ દેરસે મરનેપે કમર બાંધ ચુકે હૈં. ૩૯

કુછ સોચકે યે૦ કેહને લગા ઝુલ્મકા બાની–સચ હૈ કે બચેગા ન યદુલ્લાહકા જાની
પર આપ ગંવાતે હૈં અબસ અપની જવાની–કોઇ તો રહે કુલ્ફમેં? હૈદરકી નેશાની

ગુસ્સાકે, ન અંદૂહકે, ન તેશકે, દિન હૈ
રાતેં હૈ યે૦ આરામકી યે૦ ઐશકે દિન હૈ. ૪૦

કયૂં કરતે હો? બેફાએદા૦ જીનેસે કેનારા–છોટા હૈ અભી ઉમ્રમેં ફરઝંદ તુમ્હારા
જબ આપને દી જાન, તો ગોયા ઉસે મારા–અબ્બાસ જોદાઇ કરો ભાઇકી ગવારા

માબૈને લહૃદ સાથ બેરાદર નહીં જાતા
ભાઈ કોઇ ભાઇકે લિએ મર નહીં જાતા. ૪૧

ચલ દૂર હો આગે, મુઝે સુનનેકી નહીં તાબ–સર તનસે ઉતારૂં તેરા ઓ ઝાલેમે કઝાબ
મૈં ભાઇકા દુશમન હૂં યે૦ હૈ કૌનસા આદાબ?–કયા કદ્ર હૈ ફિર ઉસકી જો મોતીકી ગઇ આબ

રૂતબા હૈ યે૦ સબ શાહે વેલાયતકા તસદ્દુકે
હમ જાનતે હૈં જાનકો ઇઝ્ઝતકા તસદ્દુકે. ૪૨

ભાઇ કે લિએ જાૈસે ગોઝર જાતા હૈ ભાઇ–જાતા હૈ બેરાદરભી જીધર જાતા હૈ ભાઇ
કયા ભાઇ હો તેગોંમેં તો ડર જાતા હૈ ભાઇ?–આંચ આતી હૈ ભાઇપે તો મરજાતા હય ભાઈ

નાઅશોભી બહમ ઝેરે ઝમીં હોતી હૈં અકસર
કબ્રેભી પસઅઝ મર્ગ કરીં હોતી હૈં અકસર. ૪૩

બુલબુલકો કભી હિજરે ગુલેતર નહીં ભાતા–પરવાના કહીં શમ્અકો હૈ? છોડકે જાતા?
હૈ મૌત જો માઅશૂકકો આશિક નહીં પાતા–કુમરી કો સેવા સર્વકે કુછ ખૂશ નહીં આતા

શબ્બીર જહાં યે૦ દિલે ફરઝાના વહીં હૈ
મહેફિલમેં જહાં શમ્અ હૈ પરવાના વહીં હૈ. ૪૪

જુરઅતકો જરીને કભી છોડા હો તો કેહદે!!!–આકાકો કિસીને કભી છોડા હો તો કેહદે!!!
શબ્બીરકો અખીને કભી છોડા હો તો કેહદે!!!–અહૈમદકો અલીને કભી છોડા હો તો કેહદે!!!

વોહ હમ નહીં કરતે જો ઝમાનેકા ચલન હઈ !!!
દુન્યામેં વફા અપને ઘરાનેકા ચલન હઈ !!! ૪૫

બિછડે હંય પયગમ્બરસે કભી હઁઝરતે જાઅફર?—હંમઝા કભી દુશમનકે તરફ મિલગએ જાકર?
હઈદરકો કભી છોડ ગએ માલેકે ઉશતર?—મશહૂર હઈ જંગે જમલો ખંદકે ખઈબર
હઈદર કે થે સબ ફૌજકે આગે થે ઓહદમેં
ના મર્દ થે વોહ લોગ જો ભાગેથે ઓહદમેં. ૪૬

જબ ઘરસે પએ જંગ કંદમ હમને નેકાલે—દમમેં તને કુફ્ફારસે દમ હમને નેકાલે
કાઅબેસે વોહ કરકે સનમ હમને નેકાલે—ઇસલામકે લશકરકે અલમ હમને નેકાલે
રંગે રૂખે કુફ્ફારે અરબ હો ગયા ફક્કસે
એક ઝર્બમેં બાતિલકો જોદા કર દેયા હક્કસે. ૪૭

મંઈ હંશમતે દુન્યાકી તમન્ના નહીં રખતા—કંતરેકી તમાઅ, ફઈઝકા દરયા નહીં રખતા
આઅલા જો હઈ અદનાકી વોહ પરવા નહીં રખતા—પત્તેસે એલાકાહ સરે તૂબા નહીં રખતા
કાફિરકે તરફ સાહેબે ઇમાં નહીં જાતે
બુતખાનેમેં કાઅબેસે મુસલમાં નહીં જાતે. ૪૮

ખૂરશેદકો મોહંતાજીએ ઝર્રા નહીં ઝરા—દીદાર સદા કરતે હઈ કાફિરપે તખરી
ઝાલિમ તેરે હાકિમકો હઈ કિસ બાતકા ગૈરા-ઇસલામસે આરી હઈ તૂ ઇમાંસે મોબરા
કારૂંકા ખઝાનાહ હો તો ઇઝ્ઝત નહીં મિલતી
દોલતસે કમીનેકો શરાફત નહીં મિલતી. ૪૯

કુછ ખારે મોગીલા ગુલે તર હો નહીં જાતા—હર કંતરએ નાચીઝ ગૌહર હો નહીં જાતા
કેલઇસે, કુછ આઇના કંમર હો નહીં જાતા—મીસ પર જો મોલમ્માઅ હો તો ઝર હો નહીં જાતા
જીસ પાસ અસાહો ઉસે મૂસા નહીં કેહતે
હર હાથકો આકિલ યદે બઈઝા નહીં કેહતે. ૫૦

દોલત નહીં ઇનસાનકી કુછ કંદ્ર બડહાતી—દુનયાએ દની કામ કિસીકો નહીં આતી
જો ફકંર હો આલી નસબી પર નહીં જાતી—બીના જો હઈ વોહ દેખતે હઈ જોહરે ઝાતી
મોહંતાજીસે કમ રૂતબએ આલી નહીં હોતા
ઇઝ્ઝત વોહ ખઝાનાહ હઈ કે ખાલી નહીં હોતા. ૫૧

જો શાહકે સબ ખલ્કંસે રૂતબેમેં સેવા હો—બતલા તૂ ગોલામ ઉસપે ફેદા હો, કે જોદા હો?
તનહા હૂં તો કયા ડર હઈ ? જો લાખોં હોં તો કયા હો ?—લૂં મ્યાનસે શમશીર તો એકદમમેં ફના હો
ગારત તુમ્હેં કરદેનેકો તયાર હઈ અબ્બાસ
ભાઇકે મગર રહંમસે, નાચાર હઈ અબ્બાસ. ૫૨

બૂંદ મુઝકો કંસમ દી હઈ કે ગુસ્સેમેં ન આના—ભય્યા ન મિલે રાહ તો દરયાપે ન જાના
ઉમ્મંતકી તબાહીપે કુડહેંગે મેરે નાના—ઉનકા તો વોહ રહંમ!!! ઓર તુમ્હારા યેહ સતાના!!!
દો દિનસે નહીં પાનીકી એક બૂંદ મિલી હઈ
હઈ સખ્ત તઅજ્જુબ કે યેહ કયા સંગ દિલી હઈ. ૫૩

જાનેદો મુઝે નહરપે ગર સુલ્હેકી હૈ ચાહ–પ્યાસે શએ હક્તુમસે હૈ અંતકાલે શહનશાહ
કાનોંપે રખે હાથ સભોને કે ન વલ્લાહ–ભેજો હમેં દોઝખમેં તો દરયાકી મિલે રાહ

મનઝૂર હૈ શર ઔર જીયેંગે કે મરેંગે
ભર લિજીયેગા મશ્ક તો તસલીમ કરેંગે. ૫૪

વહાં શિમ્રો અલમદારમેં હોતીથી યેહ તકરીર–વહાં ઔરમેકી દેવડહીપે ખડે થે શહે દિલગીર
ઔરમેકે કરીબ આનકે એક જાનેબે બેપાર–ચિલ્લાયા કે લો ટુટ ગએ બાઝૂએ શબ્બીર

ઇસ ફૌજમેં ફરઝંદે અમીરે નજફ આયા
અબ્બાસ અલમદાર, હમારી તરફ આયા. ૫૫

નામૂસે નબીમેં ભી યેહ ચરચા હૂવા એકબાર–ઝૈનબને કહા યેહ તો ન માનૂંગી મૈં ઝિનહાર
કેહને લગી તબ ઝવજાએ અબ્બાસે અલમદાર–કયા માજરા હૈ? બીબીઓ મુઝસે કરો ઇઝહાર

હૈ દેરસે એક શોર બપા લશકરે શામેં
વારિસ મેરા કયા કૈદ હૂવા ! લશકરે શામેં. ૫૭

બોલી યેહ સોકૈના કે ચચી તુમસે કહૂં કયા!!!–રોતે હૈ કમર પકડે હૂએ હાથોંસે બાબા
ઔર કેહતે હૈ આપસમેં ખુશી હોકે યેહ આઅદા–અબ્બાસ મિલા હમસે, શહેદાં હૂએ તનહા

ઇસ સદમેસે નનાસા કલેજા મેરા શક હૈ
મૈં પ્યાસભી ભૂલી હૂં યેહ અમ્મૂંકા કલક હૈ. ૫૮

શેહને કહા ઝૈનબસે મુઝે કુછ નહીં વસવાસ–યાદ આતી હૈ અમાંકે મૈં રોતા હૂં બસદ યાસ
હૈ શિમ્રકો અબ્બાસકી માદરકા બડા પાસ– લાયા હૈ અમાં ઉનકે સબબસે પએ અબ્બાસ

દેતા જો નહીં હમકો અમાં શિમ્ર લઇં હૈ
શબ્બીરકા વહાં કોઇ તરફદાર નહીં હૈ. ૫૯

અચ્છા હૈ જો અબ્બાસકો હો સુલ્હ પઝીરા–એક શાતેહો ખાં તો રહે દુનયામેં અલીકા
મૈં ગૈમ ન કરૂં ઉનકા, વોહી ગૈમ કરે મેરા–મૈં દેખૂં ન લાશ ઉસકી, વોહ દેખે મેરા લાશા

વોહ મેરે યતીમોંકી હેમાયત તો કરેગા!
વોહ હાથ તો શફકતકા સોકૈનાપે ધરેગા. ૬૦

યેહ કેહકે સર અપના શહે બેકસને ઝોકાયા–અબ્બાસકી ઝવજાકો ઔરકે શર્મસે આયા
હઝરતકે કરીબ આનકે રોરો યેહ સોનાયા–ઇસ હર્ફને, મૌલા મુઝે કુમ્બેસે છોડાયા

સબ રતબાં હૈ બઅેશા હૂવા ઉનકો શહેદીંકા
ઇસ કેહનેસે અબ્બાસ રહેગા ન કહીંકા. ૬૧

તુમ મુસલ્હે નાતિક હો હરએક ઉસસે હૈ આગાહ–સર આપકા કુરબાંકીજગેહ હૈ મુઝે યા શાહ
ઇસ સરકી કસમ ઝૂઠ ન મૈં ખાઉંગી વલ્લાહ–શૌહર હૈ મેરા દિલસે ગોલામે શહે ઝીજાહ

શક હોગી ઝમીં, યા કે ફલક ઉસપે ગિરેગા
અબ્બાસ ન હઝરતકી ગોલામીસે ફિરેગા. ૬૨

પ્યારે નહીં અકબરસે મુઝે અપને યેહ દિલદાર–મુઝકો ઉસી ગૌઝીકી કસમ અઇ શહે અબરાર
ઇસ શબકો થી મુઝસે યેહી અબ્બાસકી ગુફતાર–કલ શેહકી ગોલામીસે અદા હોગા અલમદાર

યે૦ કેહકે હમેં રોએંગા સરદાર હમારા
અબ્બાસસા થા કોઈ ન ગંમખાર હમારા. ૬૩

યે૦ રાતકા થા ઝિક્ર; કિયા અર્ઝ જો મૌલા–ચલતે હૂએભી સામને સબકે યે૦ કહાંથા
મરનેકે લિએ જાતે હેં હમ, મેહર તો બખ્શા–યે૦ કેહકે ગવાહીકે લિએ લાગોંકો દેખા
એક એકને કહા શેહસે કે હાં યે૦ તો કહાથા
હમને યે૦ સોના ઉનકી ઝબાંસે બ ખુદા થા. ૬૪

સુનકર યે૦ સોખન હઝરતે અબ્બાસકા દિલદાર–લિપટા શહે મઝલૂમકી ગરદનસે બસ એકબાર
ફિર બઈઠકે ઝાનપે યે૦ કરનેલગા ગુફતાર–અઈ અમ્માં ન બાબાસે તુમ અબ બોલયો ઝિનહાર
હમ આજસે, બાબા શહે એકસકો કહેંગે
વો૦ જાએં કહીં, હમતો ચચા પાસ રહેંગે. ૬૫

અબ્બાસકી ઝવજાને કહા, બેટેસે, વારી ખબર આઓ–બાંધો કમર ઔર જંગકે હથયાર લગાઓ
તુમ શેરકે ફરઝંદ હો મઈદાનમેં જાઓ–બેતાબ હૂં અઈ લાલ, ખબર બાપકી લાઓ
યે પાનીકો દરયાકે કેનારે ગએ અબ્બાસ !!!
દેખ આઓતો લડતે હેં !!! કે મારે ગએ અબ્બાસ!!! ૬૬

ગૈરતસે મૂઇ જાતી હૂં મૈં એકસો નાચાર–કહતે હેં અદૂ ફિર ગયા ભાઇસે અલમદાર
સદકે ગઇ કહિઓ મેરી જાનિબસે બ તકરાર–કયા કેહર હૈ!!!તુમ શિમ્રસે કયૂં કરતે હો ગુફતાર?
વો૦તફરકો૦ અંદાઝ હૈ!!! મરદૂદે ખુદા હૈ !!!
શપ્પીરકે દુશમનસે એલાકો૦ તુમ્હેં કયા હૈ ? ૬૭

યે૦ સુનેતેહી નો બાદએ અબ્બાસે દેલાવર–ખઈમેસે ચલા હંસલેયાં પેહને હૂએ બાહિર
માં કેહતી ચલી પીછે કે જલ્દ આઇઓ બાહિર–ઘબરાકે યે૦ કેહતી ચલી શપ્પીરકી ખાહર
અબ્બાસકી હૈ ખૈર અબસ રોતી હો બીબી
બચ્ચેકો ભલા હાથસે કયૂં ખોતીહો? બીબી. ૬૮

થા દરપે હોજૂમે હરમે અહમદે મુખતાર–બોલે યે સરે ઝવજએ અબ્બાસે અલમદાર
કેહતા થા વો૦ માઅસૂમ લિએ હાથમેં તલવાર–કયૂં રોકા હૈ ? જાનેદો સૂએ લશકરે કુફ્ફાર
બાબા તો મેરે હોએંગે સરવરપે તસદ્દુક
હો જાઉંગા મૈંભી અલી અસગરપે તસદ્દુક. ૬૯

કેહતે હેં મેરે બાપપે તોહમત યે૦ સેતમગર–ઉસ ઝૂઠકી દેતા હૂં સઝા મૈં ઉન્હેં જાકર
દિખલાઉંગા ઉનકો મૈં વફાદારીકા જૌહર–પોતે હૈં અલીકે, હમેં મરનેકા નહીં ડર
હમ અહલે મોરૂવ્વત હૈં વફા ખતમ હૈ હમપર
સર કાટકે રખદેતે હૈં આકાકે કદમ પર. ૭૦

આંખોંમેં ભરે અશ્ક વો૦ કરતાથા યે૦ તકરીર–લેતીથી બલાએં શહે મઝલૂમકી ખાહર
મુંહ ચૂમકે ફરમાતી થી યે૦ બાનએ દિલગીર–સદકે તેરી જુરઅત કે હૈ અઈ સાહેબે શમશીર
ઘરમેં ચલો કયૂં ગુસ્સેસે થર્રાતે હો પ્યારે
રૂકતે નહીં જબ ગૈઝમેં તુમ આતેહો પ્યારે. ૭૧

કયા હોતા હૈ ? કેહનેદો અગર કેહતે હૈં ગુમરાહ–તુમબચ્ચે હો વારી અભી મૈં દાંકી નહોરાહ
યહાં ઝિક્ર યેં થા ઔર ઉધર રો રહેથે શાહ–નાગાહ હૂવા શોર મયાને સફે જંગાહ
લો ગૈઝમેં ફરઝંદે અમીરે અરબ આયા
તલવાર અલમદારને ખેંચી ગઝબ આયા. ૭૨

જંગલમેં બન આઇ જો ન કુછ ઔફકે મારે–ઠેહરા ન કદમ શિમ્રકા યહાં ખૌફકે મારે
આહૂયે થે જો શેરમેં, ચિતવનમેં ચુકારે–ઘબરાકે દરીંદ, યેં પરંદોંકા પુકારે
શફ્તાં પેસરે સાઅદકી ગરદનપે ચડહા હૈ
ભાગો પેસરે શેરે ખુદા રનપે ચડહા હૈ. ૭૪

લિખ્ખા હૈ મોઅર્રિખોંને, કે એક ગબ્ર દેલાવર–હદ્દતુમસે ફરકફશથા મયાને સફે લશકર
રોઇંતનેસંગીં, દિલ્સે બદ બાતેનો, બદબખ્ત–સર કરકે મોહિમ નઇઝોંપે લાયાથા કઇ સર
દોંઝિર બ જલો ફોજથી, ડંકાથા નેશાંથા
જાગીરકો લેનેકો સૂએ શામ રવાંથા. ૭૪

બાદલકી તરહસે વો૦ ગરઝતા હૂવા નિકલા–જીલદેમેં સેલાહે જંગકે સજતા હૂવા નિકલા
હરગામ રહે કિબ્રકો તજતા હૂવા નિકલા–ઔર સામને નક્કારા ભી બજતા હૂવા નિકલા
ગાલિબ થા તહમતનકી તરહ અહલે જહાં પર
ધસ્તીથી ઝમીં પાંઉં વો૦ રખતાથા જહાં પર. ૭૫

સીધા કભી નૈઝેકો હેલાયા કભી આડા–પડ૦ પડ૦કે રજઝ બાગે ૪સાહૈતકા ઓજાડા
ઝાલિમને કઇ પુસ્તકે મુરદોંકો ઓખાડા–બોલા મેરી હૈબતને જેગર શેરોંકા ફાડા
હમ પંજા, ન રૂસ્તમ હૈ, ન સોહરાબ હૈ મેરા
મરહબ બિને,"અબદુલ કમર" ઇલકાબ હૈ મેરા. ૭૬

યહાં સફ્કે ઝબાં સફ્કે એલાહીને અલમ કી–ફરમાયા મેરે આગે યે તકરીર? સેતમકી
અબ મુંહસે કહા કુછ તો ઝબાં મૈંને કલમ કી–કૌનૈનને ગરદન મેરે દરવાઝેપે ખમ કી
તાકત હૈ હમારી અસદુલ્લાહકી તાકત
પંજેમેં હમારે હૈ યદુલ્લાહકી તાકત. ૭૭

અબદુલ કમર નહસક્ષા તૂ દાગે જેગર હૈ ?–મૈં ચાંદ અલીકા હૂં!!!અરે યે ભી ખબર હૈ?
ખૂરશેદ પરસ્તીસે તેરી, કયા મુઝે ડર હૈ?–કબ્ઝેમેં તનાબે ફલકે શમસો કમર હૈ ?
મકહૂરે રેહા શમ્સકી રજઅતકા પેદરકો
દો ટુકડે ચચાને કિયા ઉંગલીસે કમરકો. ૭૮

તોબા૦ તૂ ખુદા જાનતા હૈ શમસો કમરકો–વો૦ શામકો હોતા હૈ ગોરૂબ, ઔર યેં સહરકો
ઇમાન સમઝ મેહરે શહે જીન્નો બશરકો–શમ્એ રહે મેઅરાજ હૈં યેં અહલે નઝરકો
ખૂરશેદે બની ફાતેમા તો શાહે ઓમમ હૈં
ઔર માહે બની હાશેમી આકાકમેં હમ હૈં. ૭૯

દો, ચાંદકો કરતે હૈં, એક અંગુશ્ત હમારી–હૈ મોહરે નબુવતસે મિલીં પુસ્ત હમારી
હૈ તેગે ઝફર વક્તે ઝદોકુશ્ત હમારી–સો ગુર્ઝે કઝા ઝરબતે એક મુસ્ત હમારી

કુંદરતકે નયસ્તાનકે હમ શેર હંઈ ઝાલિમ
હમ શેર હંઈ ઓર માલેકે શમશીર હંઈ ઝાલિમ. ૮૦

શાહોંકા ચરાગં આતેહી ગુલ કર દેયા હમને–હર જા અંમલે ખૈતમે રોસોલ કર દેયા હમને.
ખંદકપે દરે કિલ્અાંકો પુલ કર દેયા હમને–એક જુઝદ થા કલમા૦ ઉસે કુલ કરદેયા હમને
ધોકા ન હોયે૦ સબ શરફે શેરે ખુદા હંઈ
ફિર વો૦ ન જોદા હમસે ન હમ ઉનસે જોદા હંઈ. ૮૧

નારીકા એહિસ્તીકી રજઝપર હંસદ આયા–યૂં જાકે પએ હુંમ્લા૦ વો૦ મલઉિન બદ આયા
ગોયા કે સકંરસે ઓમરે અંબ્દ દર આયા–ઓર લરઝેમેં મરહંબભી મયાને લહંદ આયા
નફરીં કી ખુદાને ઉસે, તહંસીન ઓમરને
મુજરા કેયા અંબાસકો, વ્હાં ફત્હો ઝફરને. ૮૨

ઇસ અંરસેમેં હુંમલે કિએ મરહંબને વહાં ચાર–પર એક ભી ઇસ પંજેતની પર ન લગાવાર
ગાઝીને કહા બસ? ઇસી ફનપર થા તુઝે નાઝ?–સીખા ન યદુલ્લાહેયોંસે ઝર્બકા અંદાઝ?
વ્હાં આફસે કાંલિબને કેયા મ્યાનસે ખાલી
વ્હાં કાંલેબે આઅંદાકો કેયા જાનને ખાલી. ૮૩

મરહંબને ન ફિર દાલ ન તલવાર સંભાલી–એક હાથસે સર, એકસે દસ્તાર, સંભાલી
ઝાલિમને સેનાં ગુંસ્સેસે એકબાર સંભાલી–ઇસ શેરને શમશીરે શરર બાર સંભાલી
તાની જો સેનાં ઉસને અંલમદારકે ઉપર
નઈઝા યે૦ ઉડાલેગઈ તલવારકે ઉપર. ૮૪

ઇસ તેગંને સરકશકે, જો તરકશમેં કેયા ઘર–ગુંલ થાકે ગિરા બુર્જે કબૂતરમેં, વો૦ ⁚ અઝદર
પર તીરોંકે, કટ કટકે ઉડે મિસ્લે કબૂતર–મરહંબ હૂવા મુઝતર સેફતે તાએરે બેપર
બડહકર કહા ગાઝીને બતા કિસકી ઝફર હઈ?
અબમર્ગ હઈ ઓર તૂ હઈ, યે૦ તેગં ઓર વો૦ સર હઈ. ૮૫

ના મર્દને પોશીદા૦ કેયા રૂખંકો સેપરસે !!!–ઓર ખેંચ લિયા ખંજરે હિંદસેકો કમરસે !!!
ખંજર તો ઉધરસે ચલા ઓર તેગં ઇધરસે!!!–ઉસ વકંત હવા ચલ ન સકી બીચમેં દરસે!!!
અલ્લાહરે!! શમશીરે અંલમદારકે જૌહર !!!
ઝાહિર કિએ ઉસ ખંજરે ખુંખારકે જૌહર !!! ૮૬

ખંજરકો જો કાટા તો વો૦ ઠેહરી ન સેપર પર!!!–ઠહરી ન સેપરપર તો વો૦ સીધી ગઇ સરપર!!!
સીધી ગઇ સિરપર તો વો૦ થી સદ્રો કમરપર!!!–થી સદ્રો કમરપર તો વો૦ થી કંલ્બો જેગરપર!!!
થી કંલ્બો જેગરપર તો વો૦ થી દામને ઝીંપર!!!
થી દામને ઝીંપર તો ન મરકબ થા ઝમીંપર !!! ૮૭

ઇમાંને ઉછલકર કહા વો૦ કુફ્રકો મારા !!!–કુંદરતને પોકારા કે યે૦ હઈ ઝોર હમારા !!!
હંઈદરસે નબી બોલે યે૦ હઈ ફખ્ર હમારા !!!–હંઈદરને કહા યે૦ મેરી પુતલીકા હઈ તારા!!!
પરવાન૦એ શમ્એ રૂખે તાબાં હૂઈ ઝહરા !!!
મોહંસીંકો લિએ ગોદમેં કુરબાં ગઇ ઝહરા !!! ૮૮

જો ઝિંદા થે અલ અઁઝમતો લિલ્લાહ પોકારે!!–મુરદોંકે જો સર નઈઝોંપે થે વાહ !!! પોકારે!!
ડરકર ઓમરે સાઅઁદકો ગુમરાહ પોકારે !!!–ખૂશ હોકે અઁલમદાર સૂએ શાહ પોકારે !!!

યહાં તો હૂવા યા હઁઝરતે શબ્બીરકા નાઅઁરા૦!!!
શબ્બીરને હઁસકર કહા તકબીરકા નાઅઁરા૦!!! ૮૯

હરગોલમેં ગુલથા કે બલા આતી હઈ ભાગો!!!–રૂકનેકી નહીં, સઈલે ફના આતી હઈ ભાગો!!
બર્કે ગઁઝબે રબ્બેઓલા આતી હઈ ભાગો !!!–તલવાર નહીં, સરપે કઁઝા આતી હઈ ભાગો!!

ડર જીસકા લુગારેહતા હઈ દિનરાત યેહી હઈ !!!
અઈ એઁબ્બરો મર્ગે મોફાજાત યેહી હઈ!!! ૯૦

કઁબ્જા વો૦, દરે ઝુલ્મો સેતમ બંદ હઈ જીસસે!!!–બાડ અઈસી, રહે મુલ્કે અઁદમ બંદ હઈ જીસસે!!!
જૌહર વો૦, સદા ફતહે કઁલમ બંદ હઈ જીસસે!!!–પઁશાં વો૦ કે નમરૂદકા દમ બંદ હઈ જીસસે !!!

છાઇ હઈ યે૦ જૌહરકી ઘટા અબ્ર નહીં હઈ!!!
દુશમનકો પનાહ ઉસસે બજુઝ કઁબ્ર નહીં હઈ!!! ૯૧

ડરસે કોઇ લશકરકા નેશાં છોડકે ભાગા–શમશીરો સેપર કોઇ જવાં છોડકે ભાગા
શેહઝોર હરએક ગુર્ઝેગેરાં છોડકે ભાગા–કોઇ સેફતે તીરે કમાં છોડકે ભાગા

અંદામસે પટકી જો ઝેરા૦ દામસે છૂટા
ગુલ થા કે હરન પંજએ ઝરગામસે છૂટા. ૯૨

અઁબ્બાસ પોકારે કે હમ આતે હઈં ખઁબરદાર–રહવારકી અબ બાગ ઓડાતે હઈં ખઁબરદાર
જંગે અસદુલ્લાહ દેખાતે હઈં ખઁબરદાર–પાનીકે લિએ નહરપે જાતે હઈં ખઁબરદાર

હાં દેખેં ઝરા તેગે શરર દમકો તો રોકો !
દરયાકો તો રોકા હઈ!!! ભલા શેરકો રોકો ? ૯૩

યે૦ કેહકે જો એક મરતબા૦ ઘોડેકો ઓઠાયા–દમમેં સફેતે અબ્ર કરમ નહરપે આયા
સક્કાએ સોકઈનાકો જો દરયા નઝર આયા–જૂં શેર તરાઈસે વો૦ પાનીમેં દર આયા

અલ્લાહ મુઝે તશ્ના દહાની હો મોબારિક
પર મેરી સોકઈનાકો યે૦ પાની હો મોબારિક. ૯૪

અઁબ્બાસ તો યે૦ કેહતેથે ઓર કેહતીથી તકંદીર–પાની તો કહાં ઉસકે મોકંદરમેં હઈ તહરીર
દુર છીનકે મારેંગે તમાંચે ઉસે બેપીર–યે૦ મશ્કબી હોજાએગી રનમેં હદફે તીર

શરમીંદા૦ તુમ્હેં હોના હઈ શબ્બીરકે આગે
તદબીર નહીં ચલતી હઈ તકંદીરકે આગે. ૯૫

દરયાકે નેગાહબાનકો અઁબ્બાસને ટોકા–લો રોકલો દરયા કહીં ફિર હોએ ન ધોકા
વો૦ બોલે કે રોકા હઈ ? યે૦ બોલે નહીં રોકા–બા હિદએ બીના રહા ન એક ન દોકા

યૂં ઘોડેકો ચમકાયા કે સબ ગૈંશમેં પડેથે
અઁબ્બાસ યહાં દેરસે દરયાપે ખડે થે. ૯૬

દરયાપે જો ફૌરન યે૦ બેહિશ્તી ગયા બારે–નારી હૂએ દરયાકે કેનારેસે કેનારે
આઅઁદાએ નંગે ઝઈફો અઁબ્બાસ પોકારે–અબ નહર હઈ કબ્ઝેમેં હમારે કે તુમ્હારે ?

દાઅ્વા૦ થા તુમ્હેં યેં કે નહીં દેતે હૈં પાની
હમ બાતપે આતે હૈં તો યૂં લેતે હૈં પાની, ૯૭
તુમ રોકતેથે હમકો કે દરયાપે ન જાઓ—અપની યે૦ મોરવૈંત હૈ કે તુમ શૌકસે આઓ
ખુદ પાની પીઓ, ઘોડોંકોભી અપને પેલાઓ—જો હમને કહાથા વો૦ કેયા ખૌફ ન ખાઓ
સમઝો તો કે ઇસિ નહરકો કયા લેકે કરેંગે?
બાબાને ખંબર દી હૈ કે પ્યાસેહી મરેંગે. ૯૮
જો કેહતે હૈં વો૦ કરકે દેખા દેતે હૈં સાદિકં—મરકરબ્રા સદાકતકા છલા દેતે હૈં સાદિકં
કાઝિબ, જો ન માને તો સઝા દેતે હૈં સાદિકં—એક બાતપે ઘર બાર લુટા દેતે હૈં સાદિકં
કિસ તરહં ખલલ રૂતબએ સાદાતમેં આતા
સર જાતા હૈ પર ફર્ક નહીં બાતમેં આતા. ૯૯

મરસેયા૦ ગ્યાર૦વાં હઝરત અબ્બાસ અલમબરદાર અ. કી શહાદતકે બયાનમેં.

જબ ઘોડેકો દરયામેં અલમદારને ડાલા—લેહરાનેસે મોજોંકે હૂવા દિલ તહે બાલા
યાદ આગઈ બસ તશ્નગીએ સયૈંદે વાલા—રિક્કત બહોત આઇથી મગર દિલકો સંભાલા
સદમેસે ભર આયા દિલે સક્કાએ સોકૈના
અશ્ક આંખોંસે ટપકાકે કિયા હાએ હોસૈના. ૧
અલકિસ્સા કિયા પાનીસે મશકીઝેકો લબરીઝ—કાંધેપે ધરા ઓર કિયા ઘોડેકો મહમીઝ
રાહી હૂવા કિસ્તીહી તરહં નહરસે શબ દીઝ—વહાં ફોજસે કેહને લગા શિમ્રે સેતમ અંગીઝ
વો૦ શેરસે ગુસ્સેમેં ચલે આતે હૈં અબ્બાસ
લો, ડૂબ મરો પાની લિએ જાતે હૈં અબ્બાસ. ૨
દરયા તો ઇધર, ઓર ઉધર લશકરે કંહાર—મશકીઝા૦ લિએ, બીચમેં તનહા વો૦ અલમદાર
તલવારોંકી થીં બિજલેયાં ઓર તીરોંકી બોછાર—જા સકતે થે આફતમેં ન ઇસિ પારસે ઉસ પાર
તૂફાં થા તલાતુમ થા મોસીબતકી ઘડી થી!!!
કયા પ્યાસોંકી કિસ્તીભી તબાહીમેં પડી થી!!! ૩
વહાં ખૈમેકો દેવડહીપે ખડે થે શહે વાલા—કરતે થે દોઆ ભાઇકે હકમેં ખડે આકા
આતે હૂએ અબ્બાસે દેલાવરકો જો દેખા—સિજદેકો ઝુકા લખ્તે દિલે હઝરતે ઝહરા
ભાઇને પોકારે તેરે હિસ્સેમેં ઝફર હૈ
વો૦ બોલે યે૦ હઝરતકી ગોલામીકા અસર હૈ. ૪
રોકર કહા હઝરતસે સોકૈનાને મૈં વારી—અસા હૂવા!!! ઓર આઇ ચચાકી ન સવારી?
શેહ બોલે ભરે લાતે તો હૈં મશ્ક તુમ્હારી!!!—અબ આગે મોકદ્દર તેરા, ઓર મરઝીએ બારી
વો૦ બોલી કે ખાલિકં મેરા બેહતરહી કરેગા
હાતિફને કહા નહરપે અબ્બાસ મરેગા. ૫

હંસતે હૂએ ફિર શાહ ગએ ખૈમેકે અંદર-ફરમાયા કે લો આતે હૈં અબ્બાસે દેલાવર
યે૦ સુનતેહી દમ આગયા પ્યાસોંમેં સરાસર-બચ્ચે ચલે દેવડીપે લિએ હાથોંમેં સાગર

હાથોંસે એશારા કેયા અસગરને હરમકો
લિલ્લાહ ઝરા ગોદમેં લેલે કોઇ હમકો. ૬

ઇસ બાતસે અસગરકી, શહેદાં હૂએ ગિરયાં-ઝૈનબને કહા રોનેકી યે૦ જા હૈ? મૈં કુરબાં
શેહને કહા અૈ લખ્તે દિલે સરવરે મરદાં-હરચંદ કે ઇસ વકત ખુશીકા હૈ યે૦ સામાં

દેખા કરો પર આહ કે કયા હોતા હૈ ઝૈનબ
અંજામપે અબ્બાસકે દિલ રોતા હૈ ઝૈનબ. ૭

યે૦ કેહકે ગએ ખૈમેસે બાહિર શહે અબરાર-ઇસતાદા૦ ઉસી જાપે હૂએ આનકે એકબાર
ઓર દેવડહીપે ઇસતાદા૦ હૂએ ઇતરતે અતહાર-દેખા કે ચલે આતે હૈં અબ્બાસે અલમદાર

એક હાથસે તેગ, એકસે થામે હૈં અલમકો
આઅંદામેં હૈ ગુલ મારલો સક્કાએ હરમકો. ૮

ટોપીકો ઓતારે હુએ સબ કેહતે હૈં નાદાં-હમ પ્યાસોંકે સક્કા હૈં યે૦ યા રબ તૂ નેગાહબાં
કેહતીથી સોકૈના કે ખુદા વો૦ કરે સામાં-ખૈમેમેં ચલેઆએ યુંહી...મેરે ચચાજાં

પેહલે તો મૈં મુંહ આપકો અબ્બાસપે વારૂં
ફિર કાંધેસે, મશ્ક આપનેહી હાથોંસે ઓતારૂં. ૯

પાનીસે ભરા અપના મૈં મશકીઝા૦ જો પાઉં-બસ પેહલેતો મૈં જાતેહી હૈદરકો દેલાઉં
ફિર સૂખી હૂઈ હલકમેં મૈં અસગરકો ચૂઆઉં-એક એક કટોરા સભી પ્યાસોંકો પીલાઉં

ગોપ્યાસી હૈ પર પેહલે ઉન્હેં દૈગી સોકૈના
ઉન સબસે જો બચજાએગા પી લૈગી સોકૈના. ૧૦

વહાં ખૈમેમેં કરતીથી સોકૈના તો યે૦ તકરીર-વહાં હોગઇ મૈદાનમેં કુછ ઔરહી તદબીર
અબ્બાસકે શાનોંપે ચલી ઝુલ્મકી શમશીર-હૈહાત કે બેદસ્ત હૂવા બાઝૂએ શબ્બીર

અફસોસ ન એક બૂંદ તલક રેહગયા પાની
વો૦ તીર લગા મશ્કપે !!!સબ બેહ ગયા પાની. ૧૧

કિસ કિસસે લડે તશ્ના૦ દહાનીમેં વો૦બેઆસ-હમદર્દ ન કોઇ ન મદદગાર કોઈ પાસ
વો૦ ફોજકા નરગા વો૦ હોજૂમે અલમો યાસ-ઉન સબસે સેવા મશકકે છિદ જાનેકા વસવાસ

બઢતે થે કમાંદાર તો રૂક જાતેથે અબ્બાસ
તીર આતાથા જબ મશ્કપે ઝુક જાતેથે અબ્બાસ. ૧૨

દરયાદ કે થે લાખ લઇ રોકી હૂઇ રાહ-શમશીર બકફ બીચમેં ઇબ્ને અસદુલ્લાહ
પીછેસે પડી તેગ સેતમ દૂશપે નાગાહ-શાખે શજરે બાગે અલી કટએ હૂઇ આહ

એક હાથ તો હમરાહ ગેરા તેગ દૂ દમકે
એક હાથ થા બાકી વો૦ ચલા સાથ અલમકે. ૧૩

ગિરને લગા જીસદમ અલમે સૈયદે વાલા-અબ્બાસને ઝુક કર ઉસે ગરદનસે સંભાલા
એક તીર લગા ચશ્મપે ઓર સીનેપે ભાલા-બંદ આંખે હૂઈ મુહસે લહૂ શેરને ડાલા

ગંમ થે, કે પડા ફર્કપે ગુર્ઝ એક શકીકા
શક઼ હોગયા સર હંઝરતે અબ્બાસઅલીકા. ૧૪

કુછ ગુર્ઝગેરાં બારકા સદમા નહીં થોડા–સર ફટ ગયા પર મરકકો દાંતોંસે ન છોડા
ઝીંસે જો ગિરે આપ, ખડા હોગયા ઘોડા–ફિર તીરને મશકીઝેકો ઔર સીનેકો તોડા
પાની જો બહા ઈદ હૂઈ ગૈઝે અદૂમેં
મછલીસે તડપને લગે અબ્બાસ લહૂમેં. ૧૫

નાગાહ સદા આઇ કે આઓ મેરે આકા–આઓ મુઝે "યા.રી..ન" સોનાઓ મેરે આકા
ઘોડેસે ગેરા બંદા ઓઠાઓ મેરે આકા–લાશા મેરા ખિમ્મેકો લેટાઓ મેરે આકા
જાન આંખમેં હૈ, આંખપે પૈકાન હૈ બાઇ
ઔર આપકે દીદારકા અરમાન હૈ બાઇ. ૧૬

અકબરસે કહા કરદો ગીરેબાં મેરા પારા–હમ સોગમેં હૈ કંત્લ હૂવા શેર હમારા
આંશિકે મેરે બચ્ચોંકા ઝમાનેસે સેધારા–ફરમાકે યેઽ હંઝરતને અમામેકો ઓતારા
આફતમેં ફંસી પાનીકી મોહતાજ સેકિના
બસ હોગઇ દુન્યામેં યતીમ આજ સેકિના. ૧૭

ફરમાકે યે ગિરતે હૂએ દોંડે શહે વાલા–સંભલે કભી મૂંહ ઔર કભી અકબરને સંભાલા
થા સીનએ અકંદસમેં કલેજા તહે બાલા–ચિલ્લાતેથે હૈહૈ મેરે આગૂશકે પાલા
આગે કભી ચલતે, કભી ફિર પડતેથે શબ્બીર
ઘબરાકે હરએક લાસપે ગિર પડતેથે શબ્બીર. ૧૮

હંઝરતકો સંભાલે હૂએ દરયાપે જો લાએ–અબ્બાસ અલમદાર સસકતે નઝર આએ
અકબરને કટે હાથ તડપતે હૂએ પાએ–ભાઇકો જુદા, ભાઇકા લાશા ન દેખાએ
ઝુકને જો લગે કાંપકે ગંશ કરગએ શબ્બીર
સાબિત અલીઅકબરપે હૂવા મરગએ શબ્બીર. ૧૯

હૈહૈ શહેદા કહકે જો રોએ અલીઅકબર–સદમેસે તડપને લગે અબ્બાસ દેલાવર
ઘબરાકે ભતીજેસે કહા અઈ મેરે દિલબર–દિખલાદો કિધર હૈ મેરે આકા મેરે સરવર
અકબરને કહા ગંમ શહે વાલાકો બડે હૈ
વોઽ આપકે કંદમોંકે તરફ ગંશમેં પડે. હૈ. ૨૦

ક્યા મેરે લિએ રોતે હો!!! બાબાકો ઉઠાઓ–લિલ્લાહ ઝમીંસે શહે વાલાકો ઉઠાઓ
મંઈ ઉઠ નહીં સકતા તુમ્હીં મૌલાકો ઉઠાઓ–કંદમોંકી તરફસે મેરે આકાકો ઉઠાઓ
વાજીબ પેસરે મુસહંફે નાતિકંકા અદબ હૈ
કુંરઆંકી તરફ પાંઉં કેયામત હૈ, ગંઝબ હૈ. ૨૧

ગંશમેં યેઽ સોખેન સુનકે પોકારે શહે ઝીશાં–યેઽ કીસકી સદા હૈ, મંઈ ઉસ આવાઝકે કુંરબાં
અકબરને કહા કમસેં તડપતે હૈ ચચા જાં–મિલ લીજે કે અબ્બાસ કોઇ દમકે હૈ મેહમાં
ફિર હો ન સકા ઝબ્ત એમામે અઝલીસે
લિપટે શહે દીં લાશએ અબ્બાસેઅલીસે. ૨૨

નૌહા૦

લાઅશે અબ્બાસપે શેહ જો આએ-હાએ હાએ
દેખા ભાઇકો, ખૂંમેં નહાએ-હાએ હાએ—૧
લીપટે, ભાઇકે લાશેસે સરવર-ઓર બોલે
કયસે સદમે ફ્લકને દેખાએ-હાએ હાએ—૨
તુઝસે થી મેરે બાઝૂમેં કુવ્વત-દિલમેં તાકત
છુટકે હેમ તુઝસે, બેકસ કહાએ-હાએ હાએ—૩
તુમ સેપર મેરી હોતેથે હરદમ-મેરે હમદમ
ફૌજે આઅદાસે કૌન અબ બચાએ-હાએ હાએ—૪
ઘરમેં આકર કહા શેહને રોરો-અય સોકયના
તેરે સક્કેને બાઝુ કટાએ-હાએ હાએ—૫
સુનકે બોલી સોકયના કે કેહે-મેરે અમ્મૂં
નહરપે જાકે ફિરકે ન આએ-હાએ. હાએ—૬
જાન મેરી ચલી તશ્નગીસે-તુમ સેધારે
મશક મેરી ન તુમ ભરકે લાએ-હાએ હાએ—૭
તુમતો શાને કટાકર સેધારે-સૂએ જન્નત
તશ્નગી કૌન મેરી બોઝાએ-હાએ હાએ—૮
સદકે હોજાએ તુમપર સોકયના-મેરે ખાતિર
ઝખ્મ તીરોંકે સીનેપે ખાએ-હાએ હાએ—૯
કયા વફા હય !!! કે દરયાપે જાકર-વા....દરીગા
પાની તુમ અપને લબ તક ન લાએ-હાએ હાએ—૧૦
તૂભી "અશરફ"અબ આહો ફોગાંકર-પીટકર સર
હાએ અબ્બાસ હયદરકે જાએ-હાએ હાએ—૧૧

યે૦ કેહકે ગિરે લાશપે ઓર રોએ લેપટ કર-ચૂમે કભી શાને કભી મુંહ રખદેયા મુંહપર
અબ્બાસને ખોલી ન મગર દીદએ અનવર-સર ઝાનૂપે તબ લેકે યે૦ કેહને લગે સરવર

કયા શર્મ હય ? કયૂં આંખેં નહીં ખોલતે?ભાઇ
હમ રોતે હંય, તુમ મુંહસે નહીં બોલતે ભાઇ. ૨૩

આહિસ્તા૦ યે૦ કેહને લગા વો૦ શેહકા ફેદાઇ-હમરાહ સોકયના તો નહીં આપકે આઇ?
ઓર દૂસરે ઉસ શર્મસે હય આંખ મીંચાઇ-કુછ શિમ્રકી બાતોંસે મોકદ્દર ન હૂં ભાઇ

શેહ બોલે કે બોલી હય ઉન આંખોંપે ફેદાહૂં
ન સાથ સોકયના હય ન મંય તુમસે ખફાહૂં. ૨૪

શેહ બોલે કે કુછ હૈદભી ગોલામોકી હૈ ભાઈ!!!–બચપનસે તો અબતક મેરે નાઝોંલસે ન ઉઠાઇ!!! કુછ આરઝૂએ દિલ, કહો અઈ હૈકકે ફેદાઇ!!!–વો૦ બોલે કે તાલેઅને ન કી આજ રસાઇ!!!

લખ્તે જેગરે શાહે મદીના રહે પ્યાસે !!!
સકીંા મંઈ બના, ઔર સોકઈના રહે પ્યાસે !!! ૨૫

હઈ શર્મ, તો યે૦ આખેરી અરમાનભી સુનલો–જબ હૈઅમેં જીબરીલકો યે૦ હુકમે ખુદા હો હાં !!! લાઓ ગોલામાને હોસઈન ઇબ્ને અલીકો–ઉસ ગૌલકે આગે મંઈ હૂં અઈ સયદે ખુશખો

દામાને અલમ સબકો ઉઠહાતા હૂવા આંઉં
પાની તેરે શીઓંકો પેલાતા હૂવા આઉં. ૨૬

ઓર એક યે૦ હસરત મેરી, આબિદકો સોનાના–પ્યારે મેરે, જબ ગોરે ગરીબાં તૂ બનાના તૂ લાકે સોકઈનાકો તરાઇમેં બેઠાના–સદકેકી તરહે ગિર્દ મેરી લાશ ફેરાના

તલકીનમેં કહિયો મુઝે, શઈદાએ સોકઈના
ઓર કબ્રપે લિખદીજીયો સકાએ સોકઈના. ૨૭

તસલીમ મેરી બેહનાંસે ફરમાઇયો આકો–ઓર માદરે અકબરકો મેરા આખેરી મુજરા કેહનાકે સોકઈનાકો તુમ્હારી તુમ્હેં સોંપા–હાથ ઉસપે ઉઠાના ન કભી ગુસ્સેસે અપના

પાસ આપકે યે૦ રહે હઈ અબ્બાસેઅલીકી
ગમ હોગા મુઝે ગમકા, ખુશી હોગી ખુશીકી. ૨૮

શેહ રોને લગે ઓર સોખન લબપે યે૦ લાએ–ક્યા દખ્લ, સોકઈનાપે જો માં હાથ ઉઠાએ પર "શિમ્રસે" કેહદો કે તમાચે ન લગાએ–"ખૂલી"સે કસમ લો કે મેરા સર ન દેખાએ

તુમ તડપોગે વ્હાં નહરપે, મંઈ તડપૂંગા રનમેં
નન્હીંસા સોકઈનાકા ગલા હોગા રસનમેં. ૨૯

અબ તુમસે યે૦ અઈ સયદે બેકસ હઈ વસીયત-જબ રહે રવાના હો મેરી જાનેએ જન્નત લેજાના મેરી લાશ ન તુમ ખેમેમેં હઝરત–હઈ મુઝકો સોકઈનાસે બહોત શર્મો નેદામત

પાની જો વો૦ માંગેગી તો થર્રાએગા લાશા
મછલીકી તરહે ગમસે તપડજાએગા લાશા. ૩૦

તુમ મશ્કો અલમ લેકે સૂએ ખેમેમેં જાના–ઝવજા૦કો મેરી, મેરે તરફસે યે૦ સોનાના મકતલમેં જો નામૂસે પયમબરકા હો આના–લાશેપે મેરે ખાલી સોકઈનાકો ન લાના

ઇઝહારે ખેજાલત મુઝે મનઝૂર નહીં હઈ
લાશા૦ ભી ઓલટજાએ તો કુછ દૂર નહીં હઈ. ૩૧

ઝવજાસે મેરી, કહીયોકે અઈ ગમકી મુબતેલા–બીબી મંઈ તુઝસે રાઝી હૂં, મંઈ ખુશ મેરા ખુદા જીસ તરહે અપને બેટેપે તૂ રેહતી હઈ ફેદા–શફકત યુંહી સોકઈનાપે ભી કીજીયો સદા

રોએ અગર વો૦ મુઝકો તો રોને ન દીજીયો
સકાઇ મંઈને કી હઈ કનીઝી તૂ કીજીયો. ૩૨

ઓર જબ સિયૂમ તૂ કીજીયો મેરા બચશ્મે તર–પુરસા જો દે તુઝે કોઇ કહીયો યે૦ પીટકર પુરસા મેરી ભતીજીકો દો હોકે નોહા૦ગર–પૂછે જો કોઈ કિસકા સિયૂમ હઈ તો બે ખતર

કેહના કે હમ ગૈરીબે ખુદારા મલૂલ હંઈ
અઈ સાહેબો સોકઈનાકે સફ્રેકા ફૂલ હંઈ. ૩૩

યે૦ કેહના, કે અલમદારપે હિચકી હૂઇ તારી–આંખોકો મલા શેહકે કદમપર કઇ બારી
કી અર્ઝ હોઝૂર આપસે રૂખસત હઈ હમારી–અબ મેરે અકાઇદ સુનો અઈ ઔશેકે બારી
અબ્બાસસા ખુશ બખ્ત શહીદ ઓર કહાં હઈ
બાલીપે ગવાહીકો એમામે દો જહાં હઈ. ૩૪

અલ્લાહ મેરા રબ હઈ મોહમ્મદ હઈ પયમબર–કુરઆન કેતાબ અઈ પેસરે શાફેએ મહશર
કિબ્લા૦ હઈ મેરા, જીસમેં કે પયદા હૂએ હંઈદર–તુમ ઓર "હસન" મિસ્લે "અલી" દીનકે રાહબર
"નો" હોગે વસી આપકે, વાલિદસે સુના હઈ
એ દેખે ગોલામ આપકા, જિન સબપે ફેદા હઈ. ૩૫

સબ આપપે રૌશન હંઈ, અકીદેકા મેરે હાલ–કીજેગા મદદ, હોએગી જબ પુરસીશે આઅમાલ
હઈ ખાક કેશારે લહદ અઈ ફાતેમાકે લાઅલ–પર આપકો આગૂશમેં પાલા હઈ કઇ સાલ
નાદાં હૂં, કામ આએંગા બસ મેરે મૌલા
સબ મુશકિલેં હો જાએંગી આસાં મેરે મૌલા. ૩૬

આવાઝે "અલી" આઇ કે અઈ આબેદો ઝાહિદ–મકબૂલે ખુદા હઈ તેરે આઅમાલો અકાઇદ
સદકે તેરે અઈ રાહે એલાહીકે મોજાહિદ–હઈ પંજેતને પાક તેરે ઓહદકે શાહિદ
તશરીફ રસૂલે દોસરા લાએંગે બેટા
ગમ ખાઓ ન તુમ, કબ્રમેં, હમ આએંગે બેટા. ૩૭

યે૦ કેહતેથે જો નઝઅકી હાલત હૂઈ તારી–ગરદન જો ઢલી ભાઇકો દેખા કઇ બારી
તન કાંપા, હિલી ઉંગલેયાં પાઉંકી ભી સારી–અસ્ક આંખોંસે ઓર કલમાં ઝબાંસે હૂએ જારી
ઝપકી ન પલકભી કે કઝા કરગએ અબ્બાસ
આંખેં સૂએ મૌલા રહી, ઓર મરગએ અબ્બાસ. ૩૮

યે૦ દેખાકે અબ્બાસે દેલાવર હૂએ બેજાં–ફાડા શહે મઝલૂમને લાશેપે ગીરેબાં
ઓર ખાક મલી ચેહરેપે સર કરદેયા ઉરયાં–યે૦ કેહકે કઇબાર હૂએ લાશકે કુરબાં
મઝલૂમ બેરાદર મેરે ગમખાર બેરાદર
એકસ કિયા ભાઇકો અલમદાર બેરાદર. ૩૯

ફિર ધરકો ચલે લાશ ઉઠાકર શહેવાલા–આગે અલમો મસ્ક લીએ ગોદકા પાલા
ટુકડે થા જો અબ્બાસે અલીકા કદે બાલા–ગાહ આપ સંભાલા ગહે અકબરને સંભાલા
લાશેકો તો મેઅરાજથી દોશે શહેદીં પર
ઓર પાઉં રગડતે હૂએ આતેથે ઝમીંપર. ૪૦

યે૦ ગુલ થા કે મૌલા લિએ મસ્કો અલમ આએ–ખયમેમેં કમર પકડે એમામે ઓમમ આએ
ઓર ગિર્દ અલમ બાલ બિખેરે હરમ આએ–ઝયનબસે કહા શેહને, બહન લૂટકે આએ
બેવોંકી યતીમોંકી પરસ્તાર હો ઝયનબ
તુમ માતમીએ સોગે અલમદાર હો ઝયનબ. ૪૧

અબ્બાસકા યે૦ સોગ નહીં, સોગ હઈ મેરા—અબ્બાસકા માતમ ભી મેરે ઘરમેં હો બરપા
નૌહેમેં ન અબ્બાસ કહે ન કોઇ સકકા—જો બઈન કરે, રોકે કહેં, હાએ હોસઈના
સબ લોડીયાં રોએં, શહે વાલા ગયા મારા
ચિલ્લાએ સોકઈના ભી કે બાબા ગયા મારા. ૪૨

બાકી કોઈ દસ્તૂરે અઝા રેહને ન પાએ—અબ ખૈમેમેં અપને હરએક ઇસ ખૈમેસે જાએ
એક એક જોદા પુરસેકો અબ્બાસકે આએ—સર નંગે લબે ફર્શસે ઝઈનબ ઉસે લાએ
યે૦ જાઅફરો "હમઝા"કા યે૦ "હઈદર"કા હઈ માતમ
"શબ્બીર"કા "અકબર"કા ઓર "અસગર"કા હઈ માતમ. ૪૩

અબ લાશેપે સઈદાની હરએક અશ્ક બહાએ—ઝઈનબને કહા પેહલે બહન રોનેકો જાએ
વ્હાંસે તો નબીઝાદી ચલી સરકો ઝોકાએ—વ્હાં એવા૦ને મુરદેકે કટે શાને હેલાયે
ચિલ્લાઈ કે સાહિબ મેરે તસલીમકો ઉઠ્ઠો
હમશીરે હોસઈન આતીં હઈ તાઅઝીમકો ઉઠ્ઠો. ૪૪

ઝઈનબને કહા સોનેકા યે૦ કૌન ઘડી હઈ?—અઈ ભાઇ ઉઠ્ઠો ગૈરકે સેતમ ગિર્દ ખડી હઈ
રો લુંગી મંઈ ફિર, રોનેકો સબ ઉમ્ર પડી હઈ—પર અબતો મુઝે તુમસે શેકાયત યે૦ બડી હઈ
ઇસ વક્તઁ સેધારે જો મોલાકાતે નબીકો
અબ્બાસ કીસે સોંપા હોસઈન ઇબ્ને અલીકો. ૪૫

નાગાહ કહા માંસે, સોકઈનાને યે૦ કયા હઈ?—દમ ઘૂટતા હઈ, તુમને મુઝે કયૂં રોક રખા હઈ?
સર બોલકે કુંબ્બા મેરા કયૂં સિર્ફ બોકા હઈ?—બીબી કહીં મઝલૂમોંકા મરના ભી છુપા હઈ?
મંઈને ઉન્હેં મશકીઝા૦ દેયા કયાકે ખતાકી?
અબ લાશભી મુઝકો ન દેખાઓગી ચચાકી? ૪૬

અમ્માં મુઝે અમ્મૂકી ઝેયારતસે ન તરસાવ—ગર હૂં મંઈ ગોનાહગાર સોફારિશ મેરી ફરમાવ
રૂમાલસે તુમ હાથ મેરે બાંધકે લેજાવ—દીદાર ચચાકા ઇસી તર્કીબસે દિખલાવ
લોંડીકી તરહ ગિર્દ અલમદાર ફિરૂંગી
ઝાનૂપે ન બઈઠુંગી મંઈ કદમોંપે ગિરૂંગી. ૪૭

ફિર ગોદસે માંકી વો૦ તડપકર ઉતર આઇ—મુંહ પીટકે બાલાએ જબીં ખાક લગાઈ
ઓર નન્નસે હાથોંસે વો૦ ભીડ ઉસને હટાઇ—મુંહ પીટકે ગાનૂને યે૦ ફરયાદ મચાઈ
અબ મુઝસે સંભાલી નહીં જાતી હઈ સોકઈના
અઈ બીબીયો હુશયાર!!! કે આતી હઈ સોકઈના. ૪૮

ઝઈનબને રેદા લાશપે જલદીસે ઉડહાઇ—આ પોંહચી યે૦ કેહતી હૂઇ વો૦ શાહકી જાઈ
અમ્મૂંકી ઝેયારતકો ગોનાહગાર હઈ આઇ—ફિર નન્નીસી ગરદન પએ તસલીમ ઝોકાઇ
ચિલ્લાઇ ચચી, યે૦ ભી કહીં હોતા હઈ બીબી?
મુજરા કિસે કરતી હો? ચચા સોતા હઈ બીબી. ૪૯

મુંહ દેખકે એસાબ્તા૦ ચિલ્લાઇ વો૦ નાદાં—જી હાં!!! મુઝે માઅલૂમ હઈ સોતે હંઈ ચચાજાં
કબ ઉઠંગે વો૦ ઓલે કેયામતકો મંઈ કુરબાં—લાશેસે વો૦ ચાદરકો ઉઠાને લગી ઉસઆં

એક હૈરાં હુવા, રોએ અલી, આકે નજફસે
મુંહ ફિરગયા લાશેકા સોકર્નાકી તરફસે. ૫૦

દિલ હિલને લગા સબકે બોલી વોહ દિલ અફગાર—અલ્લાહ!!! ચચા અર્સે સોકર્નાસે હો બેઝાર
હમને તુમ્હેં મુજરા કેયા ઝુકઝુકકે કઇ બાર—તુમને ન બોલાયા, ન દોઆદી, ન કિયા પ્યાર
તાઅઝીર હૈ યેહ મશ્કકે દેનેકી તો કેહદો
ખાઇ હો કસમ ગોદમેં લેનેકી તો કેહદો. ૫૧

પાની કિયા ચચાસે તલબ હાએ કયા કેયા—કુમ્બા હુવા અસીરો તબાહ હાએ કયા કેયા
ખોયા ચચાંકા હાએ ગઝબ હાએ કયા કેયા—બેકસ હુએ બેમામે ગરીબ હાએ કયા કેયા
ઉમ્મતને કિસ અતાપે યેહ ઝુલ્મો સતમ કેયા
પાનીકી મશ્ક ભરનેપે શાને કલમ કેયા. ૫૨

અલકિસ્સાંકે માતમકે લિએ ફર્શ બિછાયા—જહાં બેવએ અબ્બાસકો પાસ અપને બુલાયા
નથ ચુડયાં ઠંડી કીં લેબાસ ઉસકા બડહાયા—રંડસાલાહ લેયા હાથમેં જીસદમ, તો ગશઆયા
ચિલ્લાઇ કે યેહ સદમાહ ઉઠાયા નહીં જાતા
રંડસાલા તો ભાવજકો પિન્હાયા નહીં જાતા. ૫૩

સર્દાનીયાં સબ જમ્અ હુઇં ગિર્દ બરાબર—ઘબરાકે ઉઠી બેવએ અબ્બાસે દેલાવર
કુછ કાનમેં ઝૈનબકે કહા ચુપકેસે ઝુક કર—રોને લગી મુંહ દેખકે બાનૂકા વોહ શશદર
વોહ બોલે યેહ કયા કેહતી હૈ બતલાઇયે મુઝકો
કાબિલ મેરે જો કામ હો ફરમાઇએ મુઝકો. ૫૪

ઝૈનબને કહા કેહતી હૈ બાનૂકો હટાદો—રંડસાલાહ પહનતી હૂં ઉન્હેં દૂર બેઠાદો
પરછાંવેંસે બેવાહકે સોહાગનકો બચાદો—પુરસા ન મુઝે દો, અરે હઝરતકો દોઆદો
બિખરાએ તો હૈ બાલ યે સદમાહ હૈ જેગરકો
કેહતે હૈ ભરે ઘરમેં નહીં ખોલતે સરકો. ૫૫

પર્દલ મુઝે લે જાઇએ મરકદપે અલીકે—રંડસાલાહ ભી પેહનાઇએ મરકદપે અલીકે
સબ રસમેં બજા લાઇએ મરકદપે અલીકે—ચોંડીકો બિઠાઆઇએ મરકદપે અલીકે
વાલીકે લિએ ખાક ઉડાના હૈ નજફમેં
ઘર લુટઆયા અબ મેરા ઠેકાના હૈ નજફમેં, ૫૬

રોકર કહા બાનૂને અબસ ઉનકો હૈ વસવાસ—એક શબકી દુલ્હન, હૈ કફની પેહની મેરે પાસ
રંડસાલાહ પિન્હાયા ઉસી ઝૈનબને બસદ યાસ—ઔર પીટકે સીનેકો કેયા માતમે અબ્બાસ
બચ્ચેભી તડપને લગે અબ્બાસકે ગમસે
કાઅબેકી ઝમીં હિલગઇ ફરયાદે હરમસે. ૫૭

બાનૂને કદમ પિછે રખા ફર્શે સેયાહપર—પેહલે વહાં બિઠલા દેયા અસગરકો ખુલે સર
ફિર સબ્એ અલમ પીટતી દૌડી વોહ યેહ કેહકર—હૈ હૈ મેરા દેવર, મેરા દેવર, મેરા દેવર,
અય ભાઇ અલમદાર કિધર તૂ ગયા ઘરસે
સરદાર તડપતા હૈ તેરા, દર્દે કમરસે. ૫૮

બસ રોક "દબીર" અશહબે ખામેકી એનાંકા—બખેંશા હઈ અસર હૈકની તેરે નઝમો બયાંકા
તસખીર કેયા રૌજે, મઝામીને જહાંકા—કયા મુંહ તેરે આગે કોઈ ખોલે જો દહાંકા
દર્દ અપના ગોંરખ તૂ, કે મોહબ્બતકી સનદ હઈ
યા હૈઝરતે અબ્બાસેઅલી વકતે મદદ હઈ. ૫૯

મરસેયાo બારoવાં હઝરત અલી અકબર અ. કા અપને પેદરે બોઝુર્ગવારસે મયદાને જંગમે જાનેકી રૂખસત તલબ કરનેકે બયાનમે.

વોo દર્દ હઈ કયા? દર્દકે દરમાં નહી રખતા?-વોo રંજ હઈ કયા? રંજકે પાયા નહીં રખતા?
કિસ ઝખ્મકા મરહમ દિલે ઇન્સાં નહીં રખતા?-કિસ ચાકકા પઈવંદ, ગીરેબાં નહીં રખતા?
એ સબ્ર જીસ અંદૂહમે હરએક બશર હઈ
વોo દાગે પેસર, દાગે પેસર, દાગે પેસર હઈ. ૧

દુશમનકોભી દુન્યામે ન ઔલાદકા ગંમ હો—સબ દુખ હો, મગર આંખોંકી બીનાઇ ન કમ હો
માં બાપપે સદમા હો, મોસીબત હો, સેતમ હો—લઈકિન ન જવાં બેટેકે મરનેકા અલમ હો
સચ પૂછો તો, ફરઝંદ કલેજા હઈ પેદરકા
નાસૂર, જેગરમે નહો ઉસ લખ્તે જેગરકા. ૨

અઈ મોઅમેનો,ઔલાદકા મરનાભી સેતમ હઈ—સબ ગંમતો હઈ લઈકિન યેoઅજબ તરહકા ગંમ હઈ
જો રંજો મોસીબત હઈ, વોo ઉસ સદમેસે કમ હઈ—સૂરાખ જેગર હોતા હઈ જીસસે વોo અલમ હઈ
મુમકિન નહીં, સબ્ર આએ જો માંબાપકે જીકો
યેo દાગેતો અલ્લાહ ન દિખલાએ કિસીકો. ૩

હર શખ્સકો ફરઝંદ બહોત હોતા હઈ પ્યારા—આંખોંભી, સમઝતા! હઈ ઉસે આંખોંકા તારા
માંબાપકો રંજ અપના તો હોતા હઈ ગવારા—ઔલાદકા દુખ, દેખ સકે યેo નહી યારા
રેહતા હઈ ઝરા હોશ ન માદર ન પેદરકો
યેo આગ જલા દેતી હઈ વલ્લાહ જેગરકો

યેo દાગ, કેયામત હઈ, મોસીબત હઈ, બલા હઈ—ટૂટકર જેગર ઇનસાંકે યેo મરજનેકા જન હઈ
ઔલાદકી ઉલફતભી એનાયાતે ખુદા હઈ—યેo સબ્ર અઇમ્માહીપે, બસ ખતમ હુવા હઈ
ગર સબ્ર, ન માસૂમોંકે ર્ગાનબસ આતા હો
માંબાપકા અહવાલ ખુદા જાને યેo કયા હો!

પઈગંમે અજલ, બાપકો હઈ દાગે પેસરકા—અંધેર હઈ માંકે લિએ, ગંમ નૂરે નઝરકા
અબ, દાદ તલબ હઈ, શહે જીન્નો બશરકા—હઈ સામના દાગે અલી અકબરસે જેગરકા
પીરીમે બરાબરકા પેસર છુટતા હઈ યારો.
બાનૂકે મોરાદોંકા ચમન લુટતા હઈ યારો. ૬

દિલ સાહેબે ઔલાદસે ઇનસાફ તલબ હઈ—દુનયામેં પેસર, બાપકી ઝીનતકા સબબ હઈ
ઔલાદકા હોનાભી, બડી બખ્શીશે રબ હઈ—યેં સચ હઈ મગર દાગભી એટેકા ગઝબ હઈ

હંગામા કેયામતકા બપા કરતી હઈ તકદીર
શબ્બીરસે અકબરકો જોદા કરતી હઈ તકદીર. ૭

અવ્વલ તો ન હોવેં, ગમે ફરઝંદ ન હોવેં—ઔર હોવેંતો, મુનસિફ ગમે અકબરહીમેં રોવેં
હોં જીસકો યેં ગમ ચઈનસે વોં કબ્રમેં સોવેં—બસ મરસેયાં અકબરકા સોનેં જાનકો ખોવેં

ચાલીસવાં ફરઝંદે જવાંકા હો તો કયા હો?
મજાલિસ ગમે અકબરકી હોં, સામાને અઝા હો. ૮

જબ રો ચુકે કાસિમકો શહે બેકસો બેઆસ—ગુલ ચઈને ગોલિસ્તાંને શહાદત હુએ અબ્બાસ
ભાઇ જો હૂવા કત્લ તો ઝીનેસે હુએ યાસ—કોઇ અલી અકબરકે સેવા ફિર ન રહા પાસ

બેતાબ થે થામે હુએ હાથોંસે કમરકો
તકતાથા પેસર, બાપકો, ઔર બાપ પેસરકો. ૯

અકબરને કેયા જીસઘડી સામાને શહાદત—આંખોંકે તલે ફિરગાયા, મઈદાને શહાદત
દિલને કહા કર સબ્રકે, ગોલિસ્તાને શહાદત—સરવરસે હુએ તાલેબે ફરમાને શહાદત

કી અર્ઝ કે હમ શિકલે રસૂલે દો સરા હૂં
દો હુકમ તો ઉમ્મતપે ઉન્હીંકી મઇં ફેદા હૂં. ૧૦

છાતીપે બહોત આપકે સોયા અલી અકબર—અબ ખાકપે આરામ કરૂં મઇં તો હઈ બેહતર
અલ્લાહ ન દિખલાએ મુઝે અય શહે મુઝતર—દેખ્ખૂં મઇં તડપતા હૂવા તુમકો તહે ખંજર

ઝહરાકો ખબર હોગી જો ઇસિ રંજો મેહનસે
મુંહ ઢાંપકે વોં રોએંગી દામાને કફનસે. ૧૧

સો અપની ઝબાંસે મુઝે તુમ કેહદો કે જાઓ—સાબિર હો, તો દાગે અલી અકબરભી ઉઠાઓ
પોશાક પિન્હાઈ હઈ કફનભી તો પિન્હાઓ—ઔર હાથોંસે અપને, મુઝે તુરબતમેં લેટાઓ

ખૂશ જીસસે ખુદા હોગા વોહી કામ કરૂંગા
અકબર હઈ મેરા નામ બડા કામ કરૂંગા. ૧૨

અલ્લાહને કી મુઝકો અતા શિકલે પયમબર—ઔર નામ રખા આપને મેરા અલી, અકબર
બચપનસે પલા લોટકે ઝાનુકે જેગરપર—પર ખાક હઈ સબ ગર ન હૂવા ફિદયએ સરવર

બિન બાપકા કેહલાકે યેં અકબર જો રહેગા
કયા છોટા બડા, આપકે અકબરકો કહેગા? ૧૩

અકબરને યેં કી અર્ઝ કે અય સય્યદે વાલા—જો દિલપે કલક હઈ મેરે મઇં કેહ નહીં સકતા
તુમ સબ્રકે માલિક હો મઇં સમઝાઉં તુમ્હેં કયા?—અબ વાલેદાંકો દીજીયો પુરસા તુમ્હીં મેરા

તુમ રોતે હો જીસકો ઉસી ભાઇકી કસમ હઈ
અબ રનકી રઝા દો કે લબોંપર મેરા દમ હઈ. ૧૪

બચપનમેં પલે ખેલકે જો સાથ હમારે—વોં અઈને જવાનીમેં પુર અરમાં ગએ મારે
કમ સિનભી જોથે હમસે વોં જન્નતકો સેધારે—બિન મૌત મુવા જાતા હૂં મઇં શર્મકે મારે

અબભી જો ફેદા તુમપે ન હૅાં હૈફ્‌ફકી જા હૈ
ફિર મેરીહી તલવાર હૈ ઓર મેરા ગલા હૈ. ૧૫

અબ મેરે સેવા કૌન હૈ ? સદકે હો જો તુમપર–ક્યા ધૂટનેયોંસે મરનેકો નિકલે અૅલી અસગૅર? ક્યા ભેજોગે બીમારકો ? બિસ્તરસે ઉઠાકર–બાઅૅદ ઉનકેભી આખિરકો હૈ દાગે અૅલી અકબર

ગો કૅત્લ હૂએ તુમ, મેરે ખૅાતિરભી હૈ મરના
અવ્વૅલભી હૈ મરના, હમેં આખિરભી હૈ મરના. ૧૬

તક્લીફ મેરી તુમકો ગવારા હૂઈ ક્યૂંકર ?–મંઈ પ્યાસા હૂં જાને નહીં દેતે લબે કૌસર ? ફરઝંદ ન જાનો મુઝે, અૅ સિબ્તે પયમબર–દો રનકી એજાઝત મુઝે તુમ ગૅઈર સમઝકર

રૂખૅસતકે ન દેનેમેં, મેરી દિલ શેકની હૈ
અબ મૌત હૈ યેહ ઝિસ્ત કે ઇઝ્ઝતપે બનીહૈ. ૧૭

યેહ સુનતેહી ભુલે ગૅમે અૅબ્બાસકો સરવર–એક હાથ કમરપર થા ધરા, દૂસરા દિલપર થા, તો અભી થા વિર્દે ઝબાં હાએ બેરાદર–યા, રોકે કહા હાએ યેહ ક્યા કેહતે હો ? અકબર

શીરીં સોખૅની ખૅત્મ હૈ તુઝ રરકે કૅમરપર
બાતોંહીમેં તલવાર લગા ભૈકે જેગર પર. ૧૮

કિસ પ્યારસે બાબાકો દેયા મૌતકા પૈગૅામ–આગૅાઝ થા કુછ બાતકા, ઓર કુછ હૂવા અંજામ કામ અપના કેયા ઓર હમેં કરદેયા નાકામ–ક્યા કેહતે હો ? ફિર તો કહો ? અૅ મેરે ગુલઅંદામ

હૈ જીમેં કે તુઝકો ન રઝા દીજીએ બેટા
પહરોં તેરી બાતેંહી સોના કીજીએ બેટા. ૧૯

ઝખ્મા તો કેયા બાપકા દિલ, કરકે યેહ તકૅરીર–મરહમભી લગાઓ તુમ્હીં એ ચૈન હૈ શબ્બીર મરહમ હૈ યેહી તુમ ન કરો મરનેકી તદ્બીર–રૂઠોગે ભી તો દૈગા ન રૂખૅસત શહે દિલગીર

જીતે હો તો સબ નાઝ ઉઠાઉંગા મેરી જાં
મરજાઓગે તો કિસકો મનાઉંગા મેરી જાં. ૨૦

કેહતે હો જો મુઝસે, હૈ કૅલકૅ તરના દહાની–તુમ પ્યાસે હો, બાબાને મગર પી લિયા પાની ? હમકો નહીં ઉલફત, તુમ્હેં ઉલફત તો હૈ જાની?–બાબાકો ઝઇફીમેં ન દો દાગે જવાની

ઇસ વકૅત જો મરનેકો ન તુમ જાઓગે પ્યારે
લાશા તો મેરા, રનસે ઉઠાલાઓગે પ્યારે !!! ૨૧

તુમ કેહતે હો મુઝસે, કે ન સમઝો મુઝે બેટા–દો રનકી રઝા, ગૅઈર સમઝકર શહેવાલા હમ તુમસે યેહ કેહતે હૈં ન સમઝો હમેં બાબા–યેહ જાનો કે એક બંદએ બેકસ હૈ ખુદાકા

હરચંદ બહોત જામે શહાદતમેં મઝા હૈ
બેકસકી રેશાકૅતકા ભી તો અજર બડા હૈ ? ૨૨

સબ લોગ મોસાફિરકી ખબર લેતે હૈં દિલદાર–હમભી વતન આરાહ હૈ, ઓર બેકસો બેયાર અકબર મંઈ તુમ્હારા હૂં ફકૅત તશનએ દીદાર–લબ તરના હો લૈકિન નહીં પાનીકા તલબગાર

તનહા હમેં તુમ છોડતે હો અહલે જફામેં
ગૅુરબતમેં, મોસીબતમેં, તબાહીમેં, બલામેં. ૨૩

બાબા નહીં કેહનેકા, કે તુમ મુઝપે ફેદા હો–હસરત હઈ ગેહી આપકા હકં હમસે અદા હો
કિસ વાસતે હમ શિકલમેં મહબૂબે ખુદા હો?–હઈફ આપકા સર, મેરે લિએ તનસે જુદા હો?

બિલ ફર્ઝ મોહબ્બત મંઈ તેરી દિલસે ઉઠાદૂં,
કયા શિકલે પયમબરકા ભી આદાબ ઉઠાદૂં ? ૨૪

રોને લગે અકબર ભી બયાં બાપકા સુનકર–કી, અર્ઝ કે બેશક હૂં મંઈ હમશિકલે પયમબર
પર આજ તો વો વકત મોસીબતકા હઈ તુમપર–હોતે જો નબી ભી તો ફેદા હોતે મોકર્રર

ખાદિમ હઈ, અગર અહમદે મુખ્તારકી સૂરત !!!
અબ્બાસ ભી થે, હૈદરે કર્રારકી સૂરત !!! ૨૫

આલિકને શરફ બખ્શે ચચાજાનકો કયા કયા !!!–સક્કાએ સોકઈના હૂએ ઓર ફિદયએ મૌલા !!!
કયા જાનિએ કયા હઈ મેરી તકદીરમેં લિખ્ખા !!!–પર ઝિંદા રહંગા તો કહેગી યેહી દુનયા !!!

દી જાન એવઝ ભાઇકે અબ્બાસે અલીને !!!
સર બાપસે પ્યારા કિયા હમ શિકલે નબીને!!! ૨૬

જન્નતમેં ગએ હોંગે જો અબ્બાસે દેલાવર–ઝહરાસે મોખાતિબ યો હૂએ હોએંગે હઈદર
કયૂં ફાતેમા દેખા!!! મેરે હમ શિકલકે જોહર–ઉસ વકત કહા હોગા નબીને યો મોકર્રર

સદકે કિયા શબ્બીરપે મંઈને તો પેસરકો
હમ શિકલને મેરે, ન તસદ્દુક કિયા સરકો. ૨૭

કયૂં મોઅમેનો યેહદાગ ઓઠાલેના રવા હઈ?–મૌલા, અલીઅકબરકો રઝા દે યો બજા હઈ?
કયા દાગ હઈ ફરઝંદકી ખિદમતકા સેલા હઈ?–આગેભી કિસી ઓરને યહાં સબ્ર કેયા હઈ?

ફલ બરછીકા, બાલાએ જીગર લેતે હંઈ અકબર
અઠારા બરસ બાઅદ યો ફલ દેતે હંઈ અકબર. ૨૮

ફરઝંદ રઝા માંગતા હઈ રોતે હંઈ શબ્બીર!!!–ઓર સરએ યૂસુફકી કભી કરતે હંઈ તફસીર!!!
લીએ હૂએ હેર આંખોંસે યૂસુફકી જો તસવીર!!!–યૂં લોટતાથા બાપ, કે બિસમિલ તહે શમશીર!!!

દિલ સીનેસે, નૂર આંખોંસે, જાં તનસે, જોદા હો !!!
પર ફુરકતે ફરઝંદ ન અર્ઝ બારે ખુદા હો !!! ૨૯

હરચંદ થે બારા પેસરે હઝરતે યાકૂબ !!!–ઓર થે સભી ખૂશ સૂરતો ખૂશ વઝએ ખૂશ અસલૂબ!!!
પર આંખોંસે પિન્હાં હૂવા યુસુફસા જો મહબૂબ!!!–સાબિર થે મગર ચાહે મોસીબતમેં ગએ ડૂબ!!!

તારી થા અજબ રંજો અલમ, જાંને હઝીં પર!!!
પકડે થે કલેજેકો, તડપતે થે ઝમીંપર !!! ૩૦

પોશીદા નેગાહોંસે જો વો નૂરે નઝર થા !!!–બસ વિર્દે ઝબાં હાએ પેસર હાએ પેસર થા !!!
બિસમિલકી તરહ સીનેમેં બેતાબ જીગરથા!!!–થા ગાહે ઝમીંપર તો કભી ઝાનૂપે સરથા

યો રોએ ફેરાકે પેસરે માહે લેકાસે !!!
બીનાઇમેં ફર્ક આ ગયા કસરતે બોકાસે !!! ૩૧

હર સુબ્હકો સહેરામેં અસા થામકે જાતે!!!–હર નખ્લ તલે બઈઠકે, ઓર અશ્ક બહાતે !!!
યો વહશેયોંકો દસ્તકે, રોરોકે સોનાતે !!!–તુમભી નહીં યુસુફકા પતા હમકો બતાતે ?

ગુઝરે હ઼ૈં કઇ દિન, કે પ્યારા નહીં મિલતા!!!
સબ મિલતે હ઼ૈં પર લાઍલ હમારા નહીં મિલતા!!! ૩૨

જબતક ન મોયસ્સૅર હૂઇ એટેકી મોલાકાત!!!—આંસૂ ન થમા આંખસે રોયા કિએ દિનરાત!!!
યૂસુફ હીકો પૂછા, જો કીસીસે કિસીકી બાત!!!—કટતીથી અૅજબ હૅસરતો અંદૂહસે ઔકાત!!!

લિખ્ખા હૈ કે જબ ચાહી મદદ આલે અૅબાસે !!!
બિછડા હૂવા ફરઝંદ મિલા ફઝલે ખુદાસે !!! ૩૩

અબ રોનેકા હૈ વકત, ઓર ઇનસાફકી હૈ જા!!!—એક બૅટા હૂવા ગુમ, તો યેંથા બાપકા નકશા!!!
દેખો પૅસરે હૅઝરતે ઝહરાકા કલેજા !!!—કયા દર્દ સહે!!! રંજ ગવારાં કિયે કયા કયા?

સાબિર કહીં અય્યૂબસે વોં શાહે ઓમમ થા!!!
ખોગા ઉન્હેં, જીનમેં કોઇ યુસુફસે ન કમ થા!!! ૩૪

રાઝી કોઇ હોગા કે કટે બાઇકે શાને?—દામાદકો ભેજેગા કોઇ મૂંમેં નહાને?
એટેસે કહેગા કોઇ, જા બરછેયાં ખાને?—યેંહોસલાં હૅઝરતહીકો બખ્શા હૈ ખુદાને!!!

અૅબ્બાસકે ગૅમસે અભી પકડે હ઼ૈં કમરકો
ઓર ભેજતે હ઼ૈં મરનેકો અકબરસે પેસરકો. ૩૫

ઉનકી તો હૈ યેં અૅર્ઝ મેરા દાગ઼ ઉઠાલો—શેહ કેહતે હ઼ૈં બેટા, હમેં સેહેરાતો દિખાલો
યહાં સાહેબે ઔલાદ કોઈ હો તો બુલાલો—મુનસિફ કોઇ કેહદેં તો અભી મુઝસે રઝા લો

ગુરબતમેં, ઝઇફીમેં, રઝા તુમકો પેદર દે?
લે અય અૅલી અકબર તૂહી કાઇલ મુઝે કર દે. ૩૬

લો ફૈસલા રૂખ્સતકા ઇસી બાતપે ઠેહરા—દે ઇતની તૂ મોહલત, કે કરૂં બ્યાહ મૈં તેરા
હમ શિકલે નબી, તેરા પેસર હો કોઇ પૈદા—ઓર ફઝલે ખુદાસે, હો વોં અઠ્ઠારા બરસકા

ઉસ વકત, તુમ્હેં તજરોબાં ઉલફતકા દેખાદૂં
તુમ ઉસકો રઝા દો, મૈં તુમ્હેં રનકી રઝાદૂં. ૩૭

હો આપકે બેટેભી યેહી હૂસ્નકા આલમ—મુંહ ચાંદસા, ઓર રશ્કે હેલાલ, અબરૂએ પુર ખમ
ઓર તુમસે વોં સાઇલ હો, કે કયૂં હોએ જુદા હમ?—દેખેં તો કે કયૂંકર તુમ્હીં રોદેતે હો ઉસદમ!!!

દેખેં તો કે તુમ ઉસકો રઝા દેતે હો? અકબર
યા, દૌડકે છાતીસે લગાલેતે હો 'અકબર ૩૮

મરનેકે લિએ જાએગા જબ લાલ તુમ્હારા—ઓર ઉસકી જુદાઇ ન તુમ્હેં હોગી ગવારા
તબ જાનોગે સચ કેહતાથા હાં બાપ હમારા—ઓર અબતો જો ચાહો સો કહો કુછ નહીં ચારા

જબ દૂલ્હા બનો સેહેરા બંધે ઓર પેસર હો
ઉસદમ તુમ્હેં અય જાને પેદર કદ્રે પેદર હો. ૩૯

તબ લુત્ફ હો જબ આપકાભી હો પેસર અૈસા—ઓર પાલને વાલી કોઇ ઝૈનબસી હો દુખ્યા
જલ્લાદોંમેં ભિજવાઓગે જબ તુમ ઉસે તનહા—તબ દેખેંગે હમ, આપકા કૈસા હૈ કલેજા

જબ તુઝકો ખુદા સાહેબે ઔલાદ કરેગા
તબ દર્દે જેગરકો મેરે તૂ યાદ઼ કરેગા. ૪૦

યે૦ મંઈ નહીં કેહતા હૂં, કે બાબા મુઝે સમઝો–તુમ અપના ફકત પાલને વાલા, મુઝે સમઝો
ગો બાપ હૂં, ખાદિમહી, પર અપના મુઝે સમઝો–છોડો ન યહાં, એકસો તનહા મુઝે સમઝો
દેખો તો કે કિસ તરહં પેદર રોતા હઈ બેટા
આખિર બહોત ઉલફતમેં યેહી હોતા હઈ બેટા. ૪૧

ઉસ દિનસે મંઈ બેકસ હૂં પેદર જબસે મુવા હઈ–સરપર જો નહીં બાપ, ફલક ટૂટ પડા હઈ
ઈસિ વકત જો તૂ અઝમે મઈદાને વેગા હઈ–આખિર તેરે બાબાને તુઝે રોક રખા હઈ
ન બાપ હઈ, ન માદરે નાશાદો હંઝીં હઈ
મેરા તો કોઇ રોકને વાલા બી નહીં હઈ. ૪૨

ઇન બાતોંસે અકબરપે બી રિકત હૂઇ તારી–જીસ તરહં કોઈ દર્દે રસીદા૦ કરે ઝારી
કી અર્ઝ બજા આપકી તકરીર હઈ સારી–પર હઈ યે૦ યકીં, ઝીસ્ત યહીંતક થી હમારી
શાદીકા સઝાવાર યે૦ નાશાદ નહીં હઈ
બાબા, મેરી તકદીરમેં ઓલાદ નહીં હઈ. ૪૩

ગર બ્યાહકે કાબિલ મુઝે કરતા મેરા અલ્લાહ–હોતે ન ગિરફતારે મોસીબત શહે ઝીજાહ
અબતો યેહી શાદી, યેહી સેહરા હઈ, યેહી બ્યાહ–મંય આપપે સદકે હૂં કહે ખલ્ક મુઝે વાહ
સર નઈઝેપે હો શાહે ખુશ ઇકબાલ હમારા
અમ્માં કહે પરવાન ચડહા લાલ હમારા. ૪૪

શેહ ચાહતેથે મરનેકો પેહલે હમીં જાએં–સીનેકો સેપર કરદેં કલેજેકો બચાએં
અકબરકા એરાદા૦થા કે, હમ બરછેયાં ખાએં–મઈદાનસે બાબા, મેરે લાશેકો ઉઠાએં
જબ શાહ નજર કરતેથે શમશીરે દૂદમપર
હમ શિકલે નબી દોડકે ગિરતેથે કદમપર. ૪૫

શાહ કેહતેથે અઈ જાને પેદર, હમકો ન રોકો–માં બેહનોંકી લે જાકે ખબર, હમકો ન રોકો
ઉમ્મતપે ફેદા કરનેદો સર, હમકો ન રોકો–અહસાન તુમ્હારા હઈ, અગર હમકો ન રોકો
હમને વો સહે રંજ, કે કુછ કેહ નહીં સકતે
અલ્લાહ તુમ એક દાગે પેદર સેહ નહીં સકતે. ૪૬

જબ જાનેકે સાબિર હો તુમ અઈ અકબરે દિલગીર–દેખા કરો ઓર હમપે ચલેં નેઝઓ શમશીર
ખંજર મેરી ગરદનપે હો ઓર સીનેસે બેપીર–ઉસવકત કહો તુમ યેહી જો ખાહેશે તકદીર
રેતીપે હમારે તને સદ પાશકો દેખો
ટુકડે સુમે અસપાંસે મેરી લાશકો દેખો. ૪૭

અકબરને કહા ખાલેકે અકબર ન દેખાએ–યા શાહ કહાંસે યે૦ કલેજા કોઈ લાએ
શેહ બોલે પેદર દેખે? પેસર બરછેયાં ખાએ?–દુનયામેં રહે પીર, જવાં મરનેકો જાએ?
જો કેહતે હો બાબાસે, બજા કેહતે હો બેટા?
ઇનસાફભી લાઝિમ હઈ યે૦ કયા કેહતે હો બેટા? ૪૮

જો હમને સહે ઝખમ યે૦ દિલપર કોઇ ખાતા–નન્નેસે કોઇ ભાનજે હાથોંસે ગંવાતા
અબ્બાસસે ભાઇકા કોઇ દાગ ઉઠાતા–અફસોસસે સાબિરકા કલેજા નેકલ આતા

શબ્બીર કીસી રંજમેં મજબૂર . નહીં હૈ
શર દાગે પેસર સેહનેકા મકદૂર નહીં હય. ૪૯

અકબરને યે૦ કી અર્ઝ કે યા સયદે અબરાર—યાદ આપ કરેં સબ્રે અલીસે જેગર અફગાર ખૂદ બેટેકી ગરદનપે રખ્ખા ખંજરે ખૂંખાર—ફરમાયા કે સચ કેહતે હો પર અય મેરે દિલદાર

ઝિંદા પેસર ઉનકા તો મિલા ઉનકે ગલેસે
તુમ ફિરકે નહીં આઓગે તેગોંકે તલેસે. ૫૦

ઓર દૂસરી યે૦ બાત સુનો અય અલી અકબર—ગર મેરે એવઝ, તેગ ચલી તેરે ગલે પર ક્યા ગમ ન હમેં હોએગા? હમ શિકલે પયમબર—શબ્બીરભી મરજાએગા ઉસ વકત મોકર્રર

મરના મેરા, ઉમ્મતકે લિએ ગોકે ભલા હૈ
અસગરકી યતીમીપે મગર રોનેકી જા હૈ. ૫૧

અય શાદતે જાને અલકે હૈદરે કર્રાર—જબ હલ્ક મેરા હોગા તહે ખંજરે ખૂંખાર ઓર સર મેરા બાલાએ સેનાં હોગા નમૂદાર—ખૈમેમેં અગર હોગે તુમ, ઓર આબેદે બીમાર

ગારતકો યે૦ ફિર ફોજે લઇ આએંગે પ્યારે
ચાદર, તેરી માદરકી તો બચ જાએગી પ્યારે. ૫૨

હૈ પાસે અદબ માંકી તો હુરમતકા મોકર્રર—ઓર યૂં તો હૈ ખૈમેમેં સભી આલે પયમબર પર ઝૈનબે બેકસ જો હૈ શબ્બીરકી હાહર—પાસ ઉસકા હય લાઝિમ તુમ્હેં ઝહરાકે બરાબર

અહમદકી નવાસી હૈ વો૦ ઓર બિન્તે અલી હૈ
હમશીર હૈ મેરી, તો તુમ્હારીભી ફૂફી હૈ. ૫૩

જબ અહલે હરમ હોંગે ગેરફતારે મોસીબત—કુછ ગમ ન ઉન્હેં હોગા જો તુમ હોગે સલામત ઓર દૂસરે આબિદપે બહોત તપકી હૈ શિદ્દત—ઝંજીર પહનનેકી નહીં ઉસમેં હૈ તાકત

હરચંદકે વો૦ સાહેબે તસલીમો રેઝા હૈ
પર તૌકકે લાઇક નહીં આબિદકા ગલા હૈ. ૫૪

હમ શિકલે નબી સુનકે યે૦ શબ્બીરકા ફરમાં—ગરદનકો ઝોકાકર હૂએ બે સાખ્તા૦ નાલાં તગૈયીર હૂઇ હાલતે ઇબ્ને શહે મરદાં—કેહને લગે અકબરસે કે તુમ હો ન પરેશાં

ખાહિશ તુમ્હેં ગર મર્ગે જવાનીકી હૂઇ હૈ
પ્યારેકી ખૂશી હૈ તો મેરી ઐન ખૂશી હૈ. ૫૫

લો ધરમેં જાઓ માંકો ફૂફીકો ખબર કરો—અરમાં ભરે હૂઓંસેભી ઝિકે સફર કરો રોરોકે બારબાર ન ટુકડે જેગર કરો—બરબાદ અપને પાલને વાલોંકા ઘર કરો

રૂખસત તુમ્હેં પેદરને તો દી ઝર્મગાહકી
ઉનસે તો પૂછ લો? જીન્હેં હસરત હૈ બ્યાહકી ૫૬

મરસેયાહ તેરહવાં હઝરત અલી અકબર અ. કા મયદાને જંગમે જાનેકે વાસ્તે જનાબે શેહરબાનૂ અ. ઓર અપની ફૂફીજાન જનાબે ઝયનબ અ. કે પાસ રૂખસત ચાહનેકે બયાનમેં.

મંઈ કયા કહૂં શબ્બીરકા વોહ રંજ ઊઠાના !!!—અબ્બાસકે વોહ હાથ કટે ખૈમેમેં લાના !!!
ઓર ઝવજએ અબ્બાસકો રંડસાલા પિન્હાના !!!—વોહ દેવડહીપે અકબરકા કમર બાંધકે આના
બાબાકા તો બચપનસે અદબ કરતેથે અકબર
માં દરપે ન આતીથી તલબ કરતે થે અકબર. ૧

અકબર દરે ખૈમેમેં પોકારે કઈ બારી—અઈ ફિઝ્ઝા ઝરા ભેજદે અમ્માંકો હમારી
રૂખસતકા એશારા વોહ સમઝકર યેહ પોકારી—રંડસાલાહ પિન્હાતી હૂં ચચીકો મંઈ તુમ્હારી
આઓ, ન તુમ્હીં કયૂં ? મુઝે બુલવાતે હો કયા હઈ ?
અબ્બાસકે માતમમેં મેરા હાથ રૂકા હઈ. ૨

મંઈ આ નહીં સકતી, તુમ્હીં સદકે ગઈ આઓ—પુરસા દો ચચીજાનકો છાતીસે લગાઓ
ઓર બાપકો, અબ્બાસકી મસનદસે ઉઠાઓ—ગેશ આતા હઈ બૂ કાકૂલે મશકીકો સુંઘાઓ
જો કહિઓ સમઝકર મંઈ દિલ અફગાર હૂં બેટા
માદર હૂં કે દાઇ હૂં પર હૈકંદાર હૂં બેટા. ૩

અકબરને કહા, શર્મસે મંઈ આ નહીં સકતા—સબ મરગએ મુંહ કુમ્બેકો દિખલા નહીં સકતા
આઇ હઈ અજલ અબ કોઇ ઠહરા નહીં સકતા—બિન દૂધકે બખ્શાએ મગર જા નહીં સકતા
પેહનાભી ચુકે યા નહીં, રંડસાલા ચચીકો
પેહનાઓ કફન આનકે હમશિકલે નબીકો. ૪

યેહ સુનતેહી બાનૂકા હૂવા હાલ પરેશાં—અસગરકો સોકઈનાકે હવાલે કિયા ઉસઆં
અકબરકે કરીબ આકે કિયા ચાક ગીરેબાં—એક હાથસે પકડી કમર, એક હાથસે દામાં
બોલી યેહ સોખન મુંહસે ન દિલદાર નેકાલો
મંઈ અપના ગલા કાટૂંગી તલવાર નેકાલો. ૫

પાલા હઈ તુમ્હેં મંઈને બડા જોગ કમા કર—અબ ઉસકા નતીજા યેહ મુઝે દેતે હો દિલબર
પુર દાગ કિયા ચાહતે હો ? સીનએ માદર ?—તુમ કયા કરો ઇસ પાલને વાલીકા મોકદ્દર
ઇસમેં નહીં તકસીર તુમ્હારી અલી અકબર
બરગશ્તાહ હઈ તકદીર હમારી અલી અકબર. ૬

હઈ મુઝકો તમન્ના તુઝે નૌશાહ બનાઉં—શાદી કરૂં દુલ્હનકો તેરી બ્યાહકે લાઉં
મંઈ ગિર્દ ફિરૂં દોનોંકો મસનદપે બેઠાઉં—પઈદા તેરા ફરઝંદ હો, મંઈ દાદી કહાઉં
મુઝ માંકો તો અરમાન થા ઉસ બાતકા બેટા
સદકે ગઈ મરનેકા તુઝે ધ્યાન હઈ બેટા. ૭

મઝલૂમકો, બેકસકો, રૂલાતે નહીં વારી-દિલ, દર્દે રસીદા૦કો દુખાતે નહીં વારી
ઘર, આપકા મિટ્ટીમેં મિલાતે નહીં વારી-મુંહ મોડકે માંબાપસે જાતે નહીં વારી :
ક્યા આએથે બરબાદ મુઝે કરનેકો ? બેટા
જબ બ્યાહકે દિન આએ, ચલે મરનેકો બેટા. ૮

સેહેરા તો લટકતા હુવા દેખૂં તેરે સરપર-રોઉં તેરે લાશેપે ભલા દુલ્હા તો કેહકર
કાંસિમકી દુલ્હન સાસસે ગાફિલ નહીં દમભર-મુઝપાસ તુમ્હારી તો દુલ્હનભી નહીં દમભર
અકબર મંઈ તેરે બાઅદ જીયૂંગી કે મરૂંગી
બેટાભી નહીં તેરા, કે પ્યાર ઉસકો કરૂંગી. ૯

ઝઈનબહી કો માં સમઝો મંઈ દાઈ હૂં તુમ્હારી-દાઈભી નહીં બૈર મંઈ લૌંડી હૂં તુમ્હારી
મોહતાજ હૂં નાદાર હૂં દુખ દર્દકી મારી-પર રહેમ કરો કમહી કે પીરી હઈ હમારી
ઇતના જીયો દુન્યામેં કે દુલ્હા મંઈ બનાલૂં
મંઈ પાંઉ પડૂં સરકો ન કટવાઓ બલાલૂં. ૧૦

અસગરકી તરહે તુમકોભી ઝોલીમેં ઝૂલાયા-સોનેકો લહદમેં નહીં માદરને થા પાલા
ન દુલ્હા બનાયા ન કોઇ પોતા ખેલાયા-કુછ માંપે ન રહેમ આયા બેયાલે અજલ આયા
દેખૂં તો મંઈ જાઓ ભલા મકતલકી તરફકો
મંઈભી અભી સરનંગે ચલી જાઉં નજફકો. ૧૧

બનતાથા જવાં કોઇ મદીનેમેં જો નૌશાહ !!!-સર ખોલકે મંય કેહતીથી સબ લોગ હઈ આગાહ !!!
અકબરકો યે૦ દિન હોએ નસીબ અઈ મેરે અલ્લાહ!!!-મેરી વો૦ ખુશી આહ! તુમ્હારી યે૦ ખુશી આહ!!!
તાબૂત હો, કાફૂર હો, મય્યત હો, કફન હો !!!
સેહેરા હો ન જોડા હો, ન દુલ્હા, ન દુલ્હન હો !!! ૧૨

હસરત હઈ મુઝે બ્યાહ તુમ્હારા જો હો અકબર-મંઈ વારકે પાની પીયૂં દુલ્હેપે દુલ્હન પર?
તુમ ચાહતે હો ફાતેહા૦ પાનીપે દેં માદર-હઈ હઈ મેરે કિસમતકા લિખા હોવે ન ક્યૂંકર?
મંઈ ચાહતી હૂં ફૂલે ફલે બાગે જવાની
તુમ ચાહતે હો બાનૂકો હૂં દાગે જવાની. ૧૩

પા બોસ હૂએ સુનકે યે૦ બાતેં અલી અકબર-ઓર શર્મસે રોને લગે ગરદનકો ઝોકા કર
કેહને લગે માંસે કે બજા કેહતી હો માદર-બેહતર હઈ ન અબ મરનેકો જાએગા યે૦ મુઝતર
યે૦ રંજ અગર તુમકો ગવારા નહીં અમ્માં
લાચાર હઈ કુછ ઝોર હમારા નહીં અમ્માં. ૧૪

હમને તો યે૦ ચાહાથા ગલા રનમેં કટાએં-ઝંજીરકી ઓર તૌકકી ઇઝા ન ઓઠાએં
દિરરેફા અઝીયત ન સહેં, બરછેયાં ખાએં-મરજાએં, ન બિન બાપકે દુન્યામેં કહાએં
ઓર રૂતબએ શોહદા નહીં કિસમતમેં હમારે
સામાને અસીરી હઈ અભી પેશ હમારે. ૧૫

લેંગે ન વતનકાભી ઝબાંસે કભી અબ નામ-મઈદાંનકે જાનેકાભી હોગા ન અબ અંજામ
મહબૂસ હમેં આકે કરેગી સેપહે શામ-બાબાકે ન કામ આએ તો ફિર ઘરસે હઈ ક્યા કામ?

ફસ જાએંગે આફતમેં મોસીબતમેં મેહનમેં
હોવેગા ગલા તોકમેં, ઓર હાથ રસનમેં. ૧૬

આતા કભી પીનેકા શહાદતકા ગર એક જામ !!!-રેહતા મેરા આફાકમેં તા રોઝે અબદ નામ !!!
સબ રોરોકે દુન્યામેં યે૦ કેહતે સહેરો શામ!!!-પોતેને કીયા હેદરે સફદરકા બડા નામ !!!
જીતેજી ઝરા આંચ ન આનેદી પેદર પર !!!
અયાંમે જવાનીમેં સેનાં ખાઇ જેગર પર !!! ૧૭

અફસોસ કે અબ રનમેં કહેંગે યેહી આઅદા-વારિસકા તો મરના કેયા, બાનુને ગવારા
મરદાને વેગામેં અલીઅકબરકો ન ભેજા-બસ દેખ લિયા હોસલા ઝહરાકી બહૂકા
હે ગમ, વફા ઝેનબે મજરૂહે જેગર પર
દો લાલ તસદુક કીયે ઝહરાકે પેસરપર. ૧૮

મુઝકો તો આરઝૂ હે કે સરકો ફેદા કરૂ-રાહે ખુદામેં ફોજસે તનહા વેગા કરૂ
સરસે હોકે વાલેદે માજદ અદા કરૂ-માલિક મેરે અગર ન રઝાદે મેં ક્યા કરૂ ?
વહાં કતુલુલ્લ હોસેનકા આઅદામેં શોર હે
પર કુછ હમારા પાલને વાલોંસે ઝોર હે ? ૧૯

ઓર રોકે કહા માંકો કે હસરતકે મેં કુરબાં-દુલ્હા ન કહા તો ન કહા ક્યા હૂવા ? અમ્માં
તુમ રોઇયો કેહકર મુઝે નાશાદો પુર અરમાં-પર મુઝપે બહોત હેઝરતે ઝેનબકે હેં અહેસાં
રોના મેરે લાશેપે યે૦ કેહકર તો બજા હે
યે૦ તીસરા ઝેનબકા પેસર કતલ હૂવા હે. ૨૦

બાનૂને કહા સબ્ર તો આતા નહીં વારી-તુમને તો છૂરી માંકે કલેજેપે હે મારી
મરજાઉંગી અય લાલ મેં ફુરકતમેં તુમ્હારી-ખેર અબ યેહી મતલબ હે તો મંગવાઓ સવારી
પર મેં કોઇ હસરત તો નેકાલૂ અલીઅકબર
આઓ તુમ્હેં દુલ્હા તો બનાઉં અલીઅકબર. ૨૧

અકબરને કહા ઉસસે હે ક્યા ફાએદા૦ અમ્માં?-ગમ હોગા ઝેયાદા૦ તુમ્હેં યે૦ દેખકે અમ્માં
ઉઠ જાએંગે હમ ખલકસે ના શાદો પુરઅરમાં-બેહતર તો યે૦ હે ચાક કરો મેરા ગીરેબાં
ન જોડા ન સહેરા ન દુલ્હન ચાહિયે મુઝકો
અબ ગોશએ યે૦ કબ્રો કફન ચાહિયે મુઝકો. ૨૨

સામાં જો મોહય્યાં હો તો તાબૂત ઉઠાના-લિલ્લાહ કીસી પાસ, અરઝ લેકે ન જાના
ન લાશા૦ મંગાના ન મેરી લાશપે આના-મોહતાજીકા યે૦ હાલ વતનમેં ન સુનાના
જીસ ચીઝપે કાબૂ હો સો તુમ કીજીયો અમ્માં
મકદૂર હો તો મેરા સુયુમ કીજીયો અમ્માં. ૨૩

લાશેકો ઉઠાનેકા જો સામાં હો મોયસર-સેહરા મેરે તાબૂતપે તુમ બાંધીયો માદર
યાદ આઉંગા જીસ વકત તો રોના યેહી કેહકર-હય હય મેરે નાશાદો પુરઅરમાં અલીઅકબર
બાંધી હે કમર ગુલશને હસ્તીસે સફર પર
બસ હે યેહી શાદીકે તસદુક હૂં પેદર પર. ૨૪

તુમ સોગમેં અકબર કે સેયાહ પોશ તો હોના–ચાલીસવેં તક ખાકપેહી શૌકસે સોના
હર વક્ત મુઝે રોના, પે ચિલ્લાકે ન રોના–હમશિકલે નબી હૂં મેરી ઇઝ્ઝતકો ન ખોના:
આઝુરદા૦ પસઅઝ મર્ગભી હોજાએગા અકબર
ફિર ખાબમેંભી શિકલ ન દિખલાએગા અકબર. ૨૫

તુમ દોનોં સાહેબોંસે મેરે અબ હૈ દો સોવાલ–અવ્વલ તો યે કે દીજે મુઝે રૂખસતે જેદાલ
રખલીજે આબરૂએ પેસર બહરે ઝુલજલાલ–આગે મેરે શહીદ નહો ફાતેમાકા લાલ
લિલ્લાહ હાથ ઉઠાઇયે અબ નૂરેઐનસે
અમ્માં હમેં અઝીઝ ન કીજે હોસૈનસે. ૨૬

હો દૂસરી યે૦ અર્ઝ જો રૂખસત નહીં કબૂલ–જલદી હો કરબલાસે રવાના૦ યે૦ દિલ મલૂલ
યસરબસે કયા એલાકા૦ હૈ? બતહા૦સે કયા હોસૂલ?–ન જાએંગે નજફ, ન સૂએ રોઝએ રસૂલ
જંગલકી રાહ લેંગે ગીરેબાંકો ફાડકે
કાશી હૈ મુંહ છુપાનેકો દામન યે૦ ફાડકે. ૨૭

પૂછેં જો દોસ્તાને મદીના મેરી ખબર–કેહદીજીયો ન આએંગે અબ વો૦ કભી ઇધર
સદકે એમામે દીંપે હૂએ સારે નામવર-કુછ ઉનસે હો સકી ન મદદગારીએ પેદર
બસતી બસાકે રનમેં શહે કરબલા રહે
કુમ્બેસે મુંહ છોપાકે વો૦ જંગલમેં જા રહે. ૨૮

જબ ઘર લુટા તો શૌકતે શાહાના૦ ફિર કહાં?–સાહિબ ન હોતો રૌનકે કાશાના૦ ફિર કહાં?
અંધેર જબ હો, રોશનીએ ખાના૦ ફિર કહાં?–ગુલ હોગયા જો શમ્અ તો પરવાના૦ ફિર કહાં?
હમ હો, જહાંમેં!!! દિલબરે ખતમે રોસોલ નહો.
બુલબુલકી ઝિંદગીકા મઝા૦ કયા? જો ગુલ નહો. ૨૯

શેહને કહા ફરઝંદકો મરનેકી રઝાદો-ઇસ વક્ત મોહબ્બત અલીઅકબરકી ઉઠાદો
ખાલિકકો કરો યાદ ઇન્હેં દિલસે ભુલાદો–માં કેહતી હૈ કિસ તરહ કરૂં સબ્ર બતાદો ?
ઘર દીદએ દાનિસ્તા૦ ડૂબોયા નહીં જાતા
અકબરસા પેસર હાથસે ખોયા નહીં જાતા. ૩૦

અબ આતમા૦કી આંચસે જલતા હૈ કલેજા-ન દિલકો હૈ તસકીં ન સંભલતા હૈ કલેજા
બેતાબ હૈ સીનેમેં ઉછલતા હૈ કલેજા–મુંહસે કોઇ સાઅતમેં નેકલતા હૈ કલેજા
સમઝી નહીં મૈં, કયા મુઝે સમઝાતે હો? સાહિબ
અકબરકા કરૂં સબ્ર, યે૦ ફરમાતે હો? સાહિબ. ૩૧

મૈં કેહદૂં કે જલ્લાદોંમેં જાએ અલીઅકબર ?–આઅદાસે લડે બરછેયાં ખાએ અલીઅકબર?
તડપા કરે માં ? ખૂંમેં નહાએ અલીઅકબર?–ફિર ચાંદસી સૂરત ન દિખાએ અલી અકબર?
યૂં અપની કમાઇકો કોઈ ખો ન સકેગા
મુઝસે તો ન સાહિબ યે૦ કભી હો ન સકેગા. ૩૨

રૂખસત યે૦ અબસ માંગતે હૈ, સરકો કટાએં–મૈં ઇનકો નહીં રોકતી, મુખ્તાર હૈં જાએં
અફ્સોસ૦ બરસૂકી મેરી દૌલતકો લુટાએં–ઇસ ચાંદસે સીનેપે સેનાં ઝુલ્મકી ખાએં

મરજાઉં તો મરજાઉં મૈં પરવા ઈન્હેં કયા હૈ
જો ઇનકી ખૂશી, ઔર હમારા ભી ખુદા હૈ. ૩૩

દુન્યામેં કોઈ શખ્સ લગાતા હૈ ગર શજર–હોતી હૈ યેહ ઉમ્મેદ કે દેગા કભી સમર
બિલ ફર્ઝ યેહ જહાંમેં ન ફૂલે ફલેગા ગર–ખૂશ હોંગે ઉસ દરખ્તકે સાએમેં બૈઠકર
કુછ તો મિલે હમેંભી સમર ઇસ નેહાલકા
સદકે ગઇ રેયાઝ હૈ અઠ્ઠારાહ સાલકા. ૩૪

બરબાદ મૈં હોતી હૂં ઉજડતા હૈ મેરા ઘર–યેહ કૈસી બલા આઇ મેરી કૂખકે ઉપર
દામાદભી મારા ગયા એવાહ હૂઇ દુખ્તર–ઔબિદ મેરા બીમાર હૈ, ઔર જાં બ લબ અસગર
ગુલઝાર જહાંમેં ન યેહ ફૂલે ન ફલે હૈં
સેહૈતસે થે અકબર સો વોહ મરનેકો ચલે હૈં. ૩૫

બિસમિલ્લાહ, અગર જાતે હો તુમ, જાઓ સેધારો–મરતી તો હૂં અબ તુમ ન કુડહાકર મુઝે મારો
લે આઉં મૈં હમઝાંકી ઝેરાહ તનપે સંવારો–પોશાક નઇ પેહનો, યેહ પોશાક ઉતારો
ઔર ઇસસે તુમ્હેં કયા? મૈં જીયૂંગી કે મરૂંગી
તેરી તો ખૂશી અઈ અલી અકબર મૈં કરૂંગી. ૩૬

રૂખસતકે ન દેનેપે જો આઝુરદાહ હૂએ હો–સદકે ગઇ અબ રનકી રઝા દેતી હૂં તુઝકો
ગર ઝૂટસેભી મન્અ કરૂં મુઝસે કસમ લો–અબ દૂર કરો ગુસ્સેકો આંસૂ ન બહાઓ
બે આસ મુઝે કરકે ચલેજાઓ જહાંસે
સદકે ગઇ અબ કુછ ન કહૂંગી મૈં ઝબાંસે. ૩૭

યેહ સુનતેહી બશાશ હૂએ અકબરે ખૂશખો–કી અર્ઝ રઝા દેતી હો તો દૂધભી બખ્શો
ઓર ઝૂલેસે લાકર અલી અસગરકો મુઝે દો–પાલા હૈ બડે દુખસે ફૂફીજાનને સુઝકો
ઝૈનબસે જો મરનેકી રઝા લેગા યેહ ફિદવી
અસગરકો ઉન્હેં અપની એવઝ દેગા યેહ ફિદવી. ૩૮

બાનૂને કહા દૂધભી બખ્શા તુમ્હેં અઈ માહ–યેહ કેહકે ઉઠી દિલકા થા માલિક મગર અલ્લાહ
આગુશમેં અસગરકો લેયા ઝૂલેસે નાગાહ–ઓર બોલી કે બેટા તેરી માં લુટતી હૈ અબ આહ
તુમ અપને બડે ભાઇકો ઠહરાઇયો વારી
ગોદીસે ઉતારેં તો મચલ જાઇયો વારી. ૩૯

અકબરકે હવાલે કયા એશીરકો લાકર–તબ રૂબરૂએ ઝૈનબે બેકસ ગએ અકબર
બૈઠી થી વોહ અબ્બાસકી એવાહકે બરાબર–રખખે હૂએ ઝાનૂપે જમીં ઓર ખૂલે સર
કેહતેથે મોહબ્બતિબ દિલે બેતાબસે હોકર
અબ દેખૂં કિસે રોતી હૂં અબ્બાસકો ખોકર. ૪૦

પાસ આનકે અકબરને રેદા ઉનકો ઉઢાઇ–ઝૈનબને ભી ફિર ગરદને પુરનર ઉઠાઇ
કાંધેસે કંઝાકે, મિલી બાનૂકી કમાઇ–અકબરને કહાં હમને રઝા માંસે તો પાઇ
દેં આપભી રૂખસત કે હમેં શૌકે અજલ હૈ
હાઝિર અલીઅસગર, અલીઅકબરકે બદલ હૈ. ૪૧

અબ પાલીએ અસગૅરકો મૅં કુરબાન તુમ્હારે–દિલ ઇસસે બહલ જાએગા માતમમેં હમારે
રોકેર કહા ઝૅનબને સુનો અૅ મેરે પ્યારે–પાલૂંગી કીસે મૅં તો હૂં ખુંદ ગોર કેનારે.
અચ્છા કેયા મેહનત જો મેરી દિલસે ભોલાદી!!!
'ઝૅનબકી રઝા કયા? તુમ્હેં માંને તો રઝાદી!!! ૪૨

મૅં કિસકી ઝબાંસે કહૂં, સર તેગૅસે કટવાવ ?–હાં મુઝકો ખફા કરકે ચલે જાઓ ચલે જાવ
અબ ખિદમતે અસગૅરકે લિયે મુઝસે ન ફરમાવ–દિલ મેરા ન સમઝેગા ન સમઝેગા ન સમઝાવ
માતમ તેરા, ઓર ઝૅનબે 'નાચારકે કાબિલ
તુમ બ્યાહકે કાબિલ હો ? કે તલવારકે કાબિલ? ૪૩

અસગૅરકો મુઝે અપની એવઝ દેતે હો અકબર–ઇનસાફ કરો હોએ ગવારા૦ મુઝે કયુંકર ?
અઠારા૦ બરસ ઓર છે મહીને હૅં બરાબર?–હમશિકલે પયમબર તો નહીં હૅં અલી અસગૅર?
તુમને તો જવાં હોકે યે૦ કી કૈદ ? બલા લું
બતલાઓ અબ અસગૅરકો કિસ ઉમ્મીદપે પાલૂં? ૪૪

દો અપને પેસર શેરસે સદકે કેયા તુમપર–ઝૅનબકા નહીં ફાતેહા૦ખ્વાં અબ કોઇ દિલબર
મૅં કેહતીથી, હૅં ગોરો કફનકે લિયે અકબર–સો તુમભી જોદા હોતે હો અૅ વાએ મોકદ્દર
યે૦ મૅં નહીં કેહતી મુઝે ખિદમતકા સેલા દો
તુમ જાતે હો જાઓ મેરે મુરદોંકો જીલાદો. ૪૫
યે૦ કેહકે હૂઈ ગૅશ, અસદુલ્લાહકી જાઇ–પિઝાને ખબર જાકે યે૦ સરવરકો સુનાઇ
યા શાહ ખૂઝાદી મેરી મરતી હૅં દૂહાઈ–બાનુસે તો અકબરને રઝા મરનેકી પાઇ
કિસ તરહસે ઝૅનબ, મગર અકબરકો રઝાદેં
જીસકે લિએ સબ દૌલતે ઔલાદ લુટાદેં. ૪૬

હાથોંસે કમર પકડે હૂએ આએ શહન શાહ–રોકર કહા ઝૅનબસે કે યે૦ કયા હૂવા બેહના?
મઝલૂમ હૂં બેકસ હૂં બે યાર હૂં વલ્લાહ–મેરા તો યે૦ હાલ, ઓર તુમ્હરાભી યેહી હાલ?
અબ્બાસસા બાઝૂ હૅં ન કાસિમસા જેગર હૅં
અબ પાસ હમારે ભી કોઇ ઔર નહીં હૅં. ૪૭
ઝૅનબકો ભી હોશ આગયા કરને લગી ગુફતાર–થે આપ ભલા કૌન રઝા દેનેકે મુખ્તાર?
તુમ અસગૅરો અકબરકે હો માલિક શહે અબરાર–મશહૂર હૅં સબ કુમ્બેમેં અકબર મેરા દિલદાર
કયું ઇઝન દેયા તુમને ? યેહી રંજો અલમ હૅં
મુખ્તાર રઝા દેને ન દેનેકે તો હમ હૅં. ૪૮

કેહતે તો કેયા શાહસે યે૦ આદિલે મુઝતર–ફિર ઢાંપકે મુંહ રોને લગી દુખ્તરે હૅદર
શેહને કહા હમશીરકો છાતીસે લગાકર–કયું રોતી હો રોતા હૅં તુમ્હારા અલીઅકબર
બૅઠેકી ઝમીં હિલતી હૅં આહેં ન ભરો તુમ
રો રોકે કલેજા મેરા ટુકડે ન કરો તુમ. ૪૯
વો૦ બોલી ન કયું રોઉં ? કે રોનેકી હૅં યે૦જા–તુમને મુઝે અકબરસે જુદા કરદેયા ભઇયા
કલતક યે૦ મુઝે કેહતે થે માં, મૅં ઇન્હેં બેટા–બિન પૂછે મેરે કામ ન કુછ કરતેથે અસલા

ઠહરી ન કોઇ આજ, મેં હમ શિકલે નબીકે,
સચ તો યેં હૈ તકદીર ન ફિરજાએ કિસીકી. ૫૦

કુછ પાલનેકા હકભી ન સાબિત હૂવા ઝિનહાર—વોં મેરી મશક્કત, વોં મેરે દુખ, વોં મેરે પ્યાર
કયા યાદ નહીં હૈ તુમ્હેં? અૈ સયૈદે અબરાર—બાનૂ તો ફકત 'દૂધ' પેલાનેકી થી મુખ્તાર
જો રસ્મે મોહબ્બત થા મૈં લાતીથી અમલમેં
કુરઆંકી તરહસે લિએ ફિરતીથી બગલમેં. ૫૧

મસરૂફ થી અકબરકી મૈં, ખિદમતમેં હરએક આં—યા હકકી તરફ ધ્યાન થા, યા ઇનકે તરફ ધ્યાં
યા ઇનકી ઝેયારત થી, યા મૈં પડતીથી કુરઆં—મુસહફકી તેલાવતમેંભી અૈ સયૈદે ઝી શાં
સતરોંપે નઝર થા, કભી અકબરપે નઝર થી
એક આંખ ઉધરકો થી, ઓર એક આંખ ઇધર થી. ૫૨

દિનભર તો મૈં ઉસ રાતકી થી ખૈર મનાતી—ઓર રાત નગેહબાનીમેં થી જાગતી જાતી
બાનૂકો સોલાતી, અૈલી અકબરકો સોલાતી—વસવાસસે ખુદ મુઝકો મગર નિંદ ન આતી
તનહાઇમેં જો રાતોંકો ઘબરાતીથી ઝૈનબ
ઝુલ્ફોંકે હરએક બાલકો સુલઝાતીથી ઝૈનબ. ૫૩

મૈંને ઉસે અબતક નઝરે બદસે બચાયા—ખાનાભી ઇસે ઓથમેં દામનકે ખિલાયા
"અલહમ્દકો" દમ કર કિયા પાની, જો પિલાયા—ઉસ પાલનેકા સમરાં મગર આજ યેં પાયા
અપના જીસે સમઝાથા વોં બેગાનાં હૂવા હૈ
કિસમતકા નહીં ફેર, તો સદકે ગઇ કયા હૈ? ૫૪

ઓર સચભી ભલા ઉનપે હૈ કયા ઝોર હમારા?—હમ કૌન હૈ? તુમ બાપ યેં ફરઝંદ તુમ્હારા
ભયા મેરી તકદીરકા હૈ પેચ યેં સારા—દુખ્યારોંસે કરતે હૈં સભી દુખમેં કેનારા
કોઇભી નહીં અૈ શહે મઝલૂમ હમારા
યેં બખ્ત, યેં તકદીર, યેં મકસૂમ હમારા. ૫૫

ઓર બોલી અગર આપ, સમઝતે મુઝે મુખ્તાર—બિન પૂછે મેરે, ઇનકો રઝા દેતે ન ઝિનહાર
તુમ જાનતે હો મૈંનેહી પાલા હૈ યેં દિલદાર—ભાભીને કિયા આજ ખેયાલ ઉસકા ન ઝિનહાર
મુઝસેભી નહીં મશવેરાં કુછ ઇસમેં કેયા હૈ
ફરમાકે શહાદત અૈલીઅકબરકો દેયા હૈ. ૫૬

રોકર કહા બાનૂને બજા શિકવાં તુમ્હારા—સાહિબ મુઝે કયા આપકા અકબર નહીં પ્યારા?
શિકવાં તો કેયા પૂછીએ યેં ભી તો ખુદારા—ફરઝંદકા મરના કિયા કિસ તરહ ગવારા
કાબૂમેં મોહબ્બતકે ફકત આગઇ બાનૂ
ફરઝંદકે રો દેનેસે ઘબરાગઇ બાનૂ. ૫૭

કુછ યાદ નહીં બાનૂસે અકબરને કહા કયા?—કયા મૈંને કહા ઓર યેં કેહતે રહે કયા કયા?
દી કિસને રઝા, પાઇ રઝા કિસને? હૂવા કયા?—દિલભી ન હો કાબૂમેં તો ફિર મેરી ખતા કયા?
પૂછો તો ભલા હોશમેં કબ ઇનકો રઝા દી?
જબ આન બની જાનપે તબ ઇનકો રઝા દી? ૫૮

દેતી ન રઝા ઇનકો તો કયા કરતી મ'ઈ દુખ્યા—અબ કોન થા? જો હોતા નેસારે શહે વાલા
આરાતે બની હાશેમયહ૦ કરતી યે૦ ચરચા—લો બાનૂને શબ્બીરસે પ્યારા કિયા બેટા૦
તુમ કેહતી હો અકબરકો ન આંખોંસે જોદા કર
ઝહરાકી સદા આતી હઈ બેટેકો ફેદા કર. ૫૯
બાનૂને લેયા નામ જો ઝહરાકા ફેંઝારા—દાગે અલીઅકબર હુવા ફિર સબકો ગવારા
ઝઈનબસે ભી જુઝ સબ્ર ન કુછ હો સકા ચારા—ઓર આખેરી મુજરેકો ઝોકા શાહકા પ્યારા
કિસ સબ્રકે બાતોંસે સંભાલા થા જેગરકો
ફિર બાનૂને છાતીસે લગાયા ન પેસરકો. ૬૦
અલકિસ્સા ચલે ખૈમેસે આખિર અલી અકબર—શેહ બોલે કે બાબાભી હઈ હાઝિર અલી અકબર
અઈ ગોરકી મનઝિલકે મોસાફિર અલીઅકબર—જા, તેરા ખુદા હાફેઝો નાસિર અલી અકબર
દાગે અપની જવાનીકા દિએ જાતે હો બેટા
સીનેસે કલેજેકો લિએ જાતે હો બેટા. ૬૧

મરસેયાહ૦ ચૌદવાં હઝરત અલી અકબર અ. કા મયદાને જંગમે જાના ઓર વહાં લડાઇ હોનેકે બયાનમેં.

આઅદા પોકારતે થે કે યા શાહેદીં પનાહ—બાકી હઈ કોઇ ઓર? કે બસ હો ચુકી સેપાહ?
અબ્બાસસા તો અબ કોઇ હોગા ન ખૈર ખાહ—ભેજો કિસીકો જલ્દકે હમ દેખતે હઈ રાહ
ચુનતે હો ગુલ પેસરકો શહાદતકે બાગસે
કબતક બચાઓગે યે૦ કલેજેકો? દાગસે. ૧
દુનયાસે કૂચ કરગએ અબ્બાસે નામદાર—અબ એ ચરાગે હઈ લહૂદે શેરે કિર્દગાર
હઝરતકા, શુક્રો સબ્ર હઈ આલમપે આશકાર—મિસ્લે ખલીલ કીજીએ ફરઝંદકો નેસાર
આહેં ન ભરિયે, પીટકે સરકો ન રોઇયે
જબ જાનેં હમ કે બેઠકે પેસરકો ન રોઇયે. ૨
ભાઇકા દાગ ઓર હઈ, દાગે પેસર હઈ ઓર—બાઝૂકા દર્દ ઓર હઈ, દર્દે જેગર હઈ ઓર
કુવ્વત બદનકી ઓર હઈ નૂરે નઝર હઈ ઓર—સીનેકા ઝખ્મ ઓર હઈ દર્દે કમર હઈ ઓર
ગર સબ્ર હઈ તો ગોદકે પાલેકો ભેજીયે
નઈઝોંમેં અપને ગેસૂઓં વાલેકો ભેજીયે. ૩
દુશવાર હઈ અગર ગમે ફરઝંદે નૌ જવાં—મરનેકો આપ આઇયે અઈ કિબ્લએ ઝમાં
મુશતાકે તીર હઈ તબરો ખંજરો સેનાં—જાન અપની દીજીએ, જો હઈ પ્યારી પેસરકી જાં?
અસગરસે કુછ ગરઝ હઈ ન અકબરસે કામ હઈ
હમકો તો આપકે સરે અનવરસે કામ હઈ. ૪
યે૦ સૂનકે રવાના હુએ અકબર સૂએ મઈદાં—બાનૂકી ચલી રૂહ તો ઝઈનબકી ચલી જાં
શબ્બીરકા ખૈમા નઝર આને લગા વઈરાં—વહાં રનમેં નમૂદાર હુએ અકબરે ઝીશાં

આયા જો નઝર દબદબાએ હમશિક્લે નબીકા
ઇમાંકી તરહ હોશ ગયા ફોજે શકીકા. ૫

આરાસ્તા હોકર જો બડહી ફોજે સેતમગર—લી અકબરે મહરૂને યહાં મ્યાનસે તલવાર
ઉંચી હુઈ સેપર કે હુવા રોઝ શમેતાર—ઉઠના થા ધટાકા કે ગિરી બર્કે શરર બાર
થા શોર કે મૌત અબ પેસરે સાઅદકી આઇ
ઇસ ઝોરસે કુડકી કે સદા રાઅદકી આઈ. ૬

સરપર જો સેપર લાએં તો લાને નહીં દેતી—કુબ્ઝોંકી તરફ હાથ બડહાને નહીં દેતી
ઇસિ ગૌલસે ઉસ ગૌલમેં જાને નહીં દેતી—જલ જાએ મગર નહર તક આને નહીં દેતી
કેહતી હઈ કે પ્યાસોંકી હૂં આશિકે ન ડરૂંગી
પાની ન જહાં હો, તુમ્હેં વહાં ઝબ્હ કરૂંગી. ૭

નાક ઉસકી રગે જાંસે નેકાલી નહીં જાતી—ધર હોતે હઈ ખાલી, પે યે ખાલી નહીં જાતી
મિલ જાતી હઈ મૌત, ઔર યે ટાલી નહીં જાતી—બિગડે તો કઝાસેભી, સંભાલી નહીં જાતી
રોકે કોઇ ઉસકો, યે વો શમશીર નહીં હઈ
તકદીર પોકારે, કોઇ તદબીર નહીં હઈ. ૮

કેહતી હઈ મેરા વાર, કોઇ ખાએ તો જાનૂં—અબ તેગ કોઇ ફોજમેં, ચમકાએ તો જાનૂં
મુંહપર ઓમરે સાઅદ, અગર આએ તો જાનૂં—આનાતો કહાં, બચકે નેકલ જાએ તો જાનૂં
હરએક જગે ફિરકે બદ અંજામમેં પોંહચૂં
કૂફેમેં ન હાથ આએ તો મંઈ શામમેં પોંહચૂં. ૯

નાગાહ ઉધર ફોજમેં થા જંગકા સામાં—ઔર ખુલને લગી તાકતે જીસ્મે શહે ઝીશાં
શેહઝાદેપે જબ પડને લગા તીરોંકા બારાં—તલવાર અલમ કરકે કહા યા શહે મરદાં
એક બર્ક જહાં સોઝ ચમકતી નઝર આઇ
જીસ સફપે ગિરી આગ ભડકતી નઝર આઇ. ૧૦

તનહા થે મગર ફોજે સેતમગારકો રોઝા—દો ચારકો ઘાઇલ કિયા દો ચારકો રોકા
ગાઝીને સેપરપર ન કીસી વારકો રોકા—રોકાભી તો તલવારપે તલવારકો રોકા
નઈઝોને સેતમગારોંકે દિલતોડ દિયે થે
તલવારોંને તલવારોંકે મુંહમોડ દિયે થે. ૧૧

કેહતા હઈ યે રાવી જો ખડી થીં સફે લશકર—નિકલા જો પરેસે ઓમરે સાઅદ બદ અખ્તર
યૂં કેહને લગા અકબરે ગાઝીસે સેતમગર—કુછ અર્ઝ હઈ ખાદિમકી જો સુન લીજે તો બેહતર
બાતેં હઈં ન શરકી ન અદાવતકે સોખન હઈં
તકરીર હઈ સબ ખૈર રકી ઉલફતકે સોખન હઈં. ૧૨

અકબરને કહા ક્યૂં, તુઝે ક્યા મદ્દે નઝર હઈ?—બોલા વો લઈ શેહકી રેફાકતમેં ઝરર હઈ
યહાં રાહતો આરામ હઈ વહાં જાએ ખતર હઈ—તકલીફપે તકલીફ હઈ, ઔર જાનકા ડર હઈ
ફટતા હઈ જેગર તશ્ને દહાનીપે તુમ્હારે
આતા હઈ મુઝે રહમ જવાનીપે તુમ્હારે. ૧૩

ક્યૂં ઝીસ્તસે બેઝાર હો? તુમ ઇસિ તરફ આઓ–પ્યાસે હો બહોત શૌકસે અબ પ્યાસ બુઝાઓ
જાન અપની અબસ પાનીકે ખાતિર ન ગંવાઓ–કાસિમકી તરહ મુફતમેં ક્યૂં બરછેયાં ખાઓ?

ગો હલ્ક નહીં પંજરે ફોલાદકે કાબિલ
સીના યો નહીં નયઝએ બેદાદકે કાબિલ. ૧૪

હૈ સુબ્હસે આબે દમે પંજરકી રવાની!!!-ક્યા મુફતમેં કાસિમકા લુટા બાગે જવાની!!!
મારે ગએ અબ્બાસ બસદ તશ્ને દહાની!!!–દી જાન ભી ઔર ફિર ન મિલા નહરસે પાની!!!

તુમ કત્લ હુએ આજ, અગર તેગો સેનાંસે!!!
મિટ જાએગી તસવીરે મોહમ્મદકી જહાંસે!!! ૧૫

કાંપા યો સોખન સુનતેહી શેહઝાદએ ઝીજાહ!!!–પયદા હુવા તેવરસે જલાલે અસદુલ્લાહ!!!
હિલને લગી હયબતસે ઝમીને સફે જંગાહ!!!–ફરમાયા ઝબાં રોક, બસ ઓ ઝાલેમે ગુમરાહ

મરનેસે દેલયરોંકો ડરાતા હૈ? સેતમગર!!!
રૂબાહોંસે શેરાંકો ડરાતા હૈ? સેતમગર!!! ૧૬

આલમમેં લકબ કાતેલે અંતર હૈ હમારા!!!–દમ તેગાંકા ભરતે હૈં, યો જૌહર હૈ હમારા!!!
પ્યાસે હૂં તો હૂં નઝરે ખુદાં સર હૈ હમારા!!!–વલ્લાહ કે જદ સાકીયે કૌસર હૈ હમારા!!!

યો નહર જો કબ્ઝેમેં હૈ અબ કાજે શકીકે!!!
એ મેહર યો સબ મેહરમેં હૈ બિન્તે નબીકે!!! ૧૭

ખૂશકીઓ તરીકી હૈ મેરે બાપકા શાહી!!!–ઝાત ઉનકી હૈ બહરે કરમે નામોતનાહી!!!
પૂછો તો અભી માહસે, તા મસકનો માહી!!!–સબ દેં શહે વાલાકી બોઝુર્ગીપે ગવાહી!!

દેં મછલેયાં આવાઝ કે મહતાબ હૈ શબ્બીર!!!
ચિલ્લાએ સદફ ગૌહરે નાયાબ હૈ શબ્બીર!!! ૧૮

હમ લોગોંકો ક્યા સમઝા હૈ તૂ? ઓ સેતમઆરા!!!–હૈ કલમએ લૌલાક ફકત હમસે એશારા!!!
હમ હકસે જોદા હોં યો નહીં કામ હમારા!!!–સાહિલ કભી દરયાસેભી કરતા હૈ કેનારા?

શબ્બીરકા શિકવા? દિલ શબ્બીર કે આગે?
કૂફીઆંકી બદી કરતા હૈ? તકસીરકે આગે? ૧૯

બેકાર હૈ બુલબુલસે ગોલિસ્તાંકી શેકાયત–પરવાનેસે ઔર શમ્એ શબિસ્તાં[1]કી શેકાયત
એક કતએ નાચીઝસે ઓમાં[2]કી શેકાયત–એક મોર[3]સે કરતા હૈ સોલયમાંકી શેકાયત

બરગસ્તા હૈ નારી તૂ અબસ નૂરે ખુદાસે!!!
કુછ ખૈર હૈ કિબ્લાકા ગેલા? કિબ્લા નોમાંસે!!! ૨૦

દેતા હૈ સેતમગાર મુઝે તૂ તમએ ઝર–રૂબાહ[4]કે કહીં દામમેં ફંસતે હૈ ગઝનફર[5]
તૂં બંદએ આઝાર હૈ, મૈં બંદએ દાવર–ગર તૂ સગે દુન્યા હૈ તો મૈં શેરે દેલાવર

જન્નતકા સઝાવાર હૈ ગફ્ફારકા બંદા૦
વો૦ નારમેં હૈ, જો કે હૈ દીનારકા બંદા૦ ૨૧

હૈ કિબ્લએ ઇમાને દો આલમ શહે વાલા!!!–તૂ જુર્મ હૈ, વો૦ અફવ, તૂ અદના હૈ, વો૦ આલા!!!
તૂ નાર હૈ, વો૦ નૂરે એલાહીકા ઓજાલા!!!–તૂ ખાર, વો૦ ગુલઝાર હૈ, તૂ પસ્ત, વો૦ બાલા!!!

૧ રાતને રહેતાનું મકાન. ૨ એક દરયાનું નામ છે ૩ કીડી. ૪ લોંકડી. ૫ વાઘ.

તૂ કેહતા હૈ મજબૂર હૈ, નાચાર હૈ શપ્પીર !!
હમ કેહતે હૈં કૌનેનકે મુખ્તાર હૈં શપ્પીર !! ૨૨

ચાહે તો યહીં ચશ્મએ કૌસર વો બહા દે!!!–હર સંગકો એક કોહે તેલા કરકે દેખા દે !!
હો આઇનએ દીં જો મુકદ્દર તો જીલા દે!!!–ઇસાભી જો મુરદા હો તો એક દમમેં જીલા દે !!
યહાં કૌનસા ઇઅજાઝો કરામાત નહીં હૈ ?
ગોયા હૂં અગર બુતભી તો કુછ બાત નહીં હૈ !!! ૨૩

જીસ ખારકો ચાહે ગુલે રાઅના[1] કરે શપ્પીર !!!–દે આબ જો કતરેકો તો દરયા કરે શપ્પીર !!
જીસ હાથકો ચાહે યદે બઇઝા કરે શપ્પીર !!!–જીસ ચશ્મકો મનઝૂર હો બીના કરે શપ્પીર !!
ભટકે જો ખિઝરભી તો ઉસે રાહ બતા દે !!!
ઇઅજાઝ વો મૂસાકા સરે દસ્ત દેખા દે !!! ૨૪

જીબરીલને ઝૂલેમેં, કિસે આકે ઝોલાયા ?–કાંધેપે પયમબરને, કિસે અપને બેઠાયા ?
કિસકે લિએ, કૌનૈનકો ખાલિકને બનાયા ?–ખૂરશીદે ફલક, કિસકે લિયે દિનકો છોપાયા ?
તિફલીસે, કિસે પ્યાર કિયા ? રબ્બે ઓલાને ?
ભેજે હૈં, કિસે હુલ્લએ ફિરદૌસ ? ખુદાને ? ૨૫

ચેહરોંકો બુતોંકે નઝરી કરદિયા કિસને ?–કુફ્ફારકો દમમેં સકરી કરદિયા કિસને ?
દોઝખસે મોઅમેનોંકો બરી કરદિયા કીસને ?–પર બખ્શકે ફિતરસ[2]કો પરી કરદિયા કિસને ?
જુઝ ખૈર કીસીકી યેહ બુરાઇમેં નહીં હૈ !!!
ઇસિ તરહકા બંદા તો ખુદાઇમેં નહીં હૈ !!! ૨૬

પુરનૂર, કિયે શમ્સો કમર કિસકે પેદરને ?–મરહબકો, કિયા ઝેરો ઝબર કિસકે પેદરને ?
કાટા હૈ, કહો ઉમ્રકા સર કિસકે પેદરને ?–ખૈબરકા ઉખાડા હૈ વો દર કિસકે પેદરને ?
મકતૂલોંસે ખંદકકે ગડહે પાટ દિયે હૈં !!!
કિસને પરે જીબરીલે અમીં કાટ દિયે હૈં ? ૨૭

સબ ગાઝેયોંકો જંગકા ફન હમને સેખાયા !!!–દીં હમને દિયા ખુલ્કે હસન હમને સેખાયા !!
દરયાકોભી બખશીશકા ચલન હમને સેખાયા !!!–જીબરીલકો અંદાઝે સોખન હમને સેખાયા !!
હર ગુલમેં જો બૂ હૈ, યેહ હૈ તાસીર હમારી !!!
બુલબુલને ઉડાઇ હૈ, યેહ તકરીર હમારી !!! ૨૮

પૈદાભી હમીં હૈ, જો નેહાં હૈં તો હમીં હૈં !!!–મિફતા[3] હૈં દરે બાગે જેના[4] હૈં તો હમીં હૈં !!
હાં ખામએ કુદરતકી ઝબાં હૈં તો હમીં હૈં !!!–આફાકમેં ઇઅજાઝે બયાં હૈં તો હમીં હૈં !!
હૈ સારે ઝમાનેસે જોદા રંગ હમારા !!!
હર ગુલસે ટપકતા હૈ ફકત રંગ હમારા !!! ૨૯

વો નૂર હૈં હમ, શમ્સે ફલક જીસકા હૈ સાયા !!!–જલવા યેહ હમારા હૈ જો મહતાબ[5]મેં આયા !!
કિસ શૈ ને ઓરૂજ અપની બદૌલત નહીં પાયા?–અનજુમકો ઝેયા બખ્શી હૈ, ઓર, અર્શ કો પાયા !!!

---

૧ તે ફુલ કે જે અંદરથી લાલ અને બાહેરથી પીળું હોય છે. ૨ એક ફિરસ્તાનું નામ છે.
૩ કુંચી. ૪ જન્નત. ૫ ચંદ્રમા.

દમ ભરતે હૈં હરદમ મલકો હુૂર હમારા !!!
મૂસાકે કફે દસ્તમેં હૈ નૂર હમારા !!! ૩૦

ખુરશેદકો ગરદુંપે ચલાતે હૈં, વો૦હમ હૈં !!!–દુર, બતને[1] સદફમેં જો બનાતે હૈં વો૦હમ હૈં !!!
બાલીપે દમે નઝઅ જો આતે હૈં વો૦હમ હૈં !!!–મોઅમીનકો, જો આફતસે બચાતે હૈં વો૦હમ હૈં !!!
યે૦ આજો શરફ અર્શે મોઅલ્લા નહીં રખતા !!!
નારી હૈં વો૦!!! જો હમસે તવલ્લા[2] નહીં રખતા !!! ૩૧

હમ મોરકો ચાહેં, તો સોલયમાં અભી કરદે !!!–કતરેકો બ અઝ ગોહરે ગલતાં અભી કરદે !!!
હર ઝર્રેકો ખુરશેદે દરખ્શાં અભી કરદે !!!–દરવેશે જેગર રેશકો, સુલતાં અભી કરદે !!!
તકબીરમેં દેખે !!! કોઈ ઇકરામ હમારા !!!
યા, નામ હૈ અલ્લાહકા યા, નામ હમારા !!! ૩૨

આયા જો ઝિક્રે મુરતબતે સય્યદુલ અનામ !!!–બાહમ દોરૂદ પડને લગે ઉમ્મતી તમામ !!!
બોલે લરઝ લરઝકે યે૦ કૂફીયો અહલે શામ !!!–અંદાઝીએ કલામ નબીકા હૈ લા કલામ !!!
હુજ્જતકે ભી ઝબાંપે હૈં નુકતે અદબકે ભી !!!
રહેમતકે ભી હૈં સાફ કેનાયે ગઝબકે ભી !!! ૩૩

યું, કી બયાં શોજાઅતે, ઝર્ગામે કિરદેગાર–થર્રાગએ સફોંમેં દેલયરાને નામદાર
બિજલી ચમકગઇ જો કિયા ઝિકરે ઝુલફેકાર–યાદ આએ કાફેરોંકો શહે લાફતાકે વાર
સીનોંમેં દિલ નહીબસે બેતાબ હોગએ
જો ખયબરી થે ઉનકે જેગર આબ હોગએ. ૩૪

કી ઇસિ રવિશ કે બાઅદ હસન મદહતે હોસયન !!!–મેરા પેદર હૈ રૌનકે ગુલઝારે મશ્રકયન !!!
મીરે શબાબે ખુલ્દ, મોહમ્મદકા નૂરે અયન !!!–પ્યારા અલીકા, ફાતેમા ઝહરાકે દિલકા ચયન !!!
ઇશ્ક ઇનિસે થા, પયમબરે વાલા સેફાતકો !!!
ગોદીમેં દિનકો સોતેથે છાતીપે રાતકો !!! ૩૫

ઇસ બહરે ફયઝે રબમેં હૈ જો આજ તશ્ના લબ !!!–ચૂસી હૈ મુસ્તફાકી ઝબાં સૂરતે રોતબ !!!
મીકાલો જીબ્રઇલને ઇનકા કિયા અદબ !!!–ઝૂલા ઝોલાયા ખાદેમોંકી તરહ રોઝો શબ !!!
જહાં પર બેઠાએ, નિંદ ન આઇ જહાં, ઇન્હેં !
દી, સબને દાએયોંકી તરહ લોરયાં ઇન્હેં ! ૩૬

સીના, કે જીસસે તીરસા પેહલૂ હૈ વાર પાર !–યે૦ મખઝને ઓલૂમ હૈ, અય કોમે નાબકાર !
હોતાથા શૌકે ખુલ્દ, તો મહબૂબે કિર્દગાર !–છાતીપે મુંહકો રખકે યે૦ કેહતેથે બારબાર !
સૂંઘે યે૦સદ્ર નખ્તએ ગુલ જીસકો ભાતી હૈ !
અય ફાતેમા૦ બેહિસ્તકી બૂ ઇસસે આતી હૈ ! ૩૭

વાજીબ કરે હરએકપે ખુદા જીસકી પયરવી !–બાઝૂએ દીને મુસ્તફવી જીસસે હો કવી !
ધૂં કરદો ઉસ વલીકો ? રેયાસતસે મુલતવી !–બેકસ ગરીબકો શહે ઉઝલતકા મુનઝવી !

[1] પેટ. [2] મોહબ્બત.

બાતિલકા સાથ દેતે હો? મુંહ હક્કસે મોડકે ?
પફરી હુએ યઝીદકે? સયદકો છોડકે ? ૩૮

યહાં જબસે આએ, ચયન ન પાયા હોસયનને-પાયા ન એક દરખ્તકા, સાયા હોસયનને
ઈઝાએં દેખીં, રંજ ઓઠાયા હોસયનને-લયકિન કિસીકા દિલ ન દુખાયા હોસયનને
મૌલા ઝઈફ, દોસ્ત હયં, બા એહતેયાત, હયં
ચ્યૂંટીકા પાસ હય, વોંસોલયમાં બેસાત હયં. ૩૯

દુન્યામેં હય હોસયનસા ઝી શૌકત, ઔર કૌન?-ગર વેં નહીં, તો ફિર દરે રહેમત હય ઔર કૌન?
ઇસ ઓહદમેં હય ખિઝર, રહે જન્નત હય ઔર કૌન?-ઇનકે સેવા હય મિશ્તરઅુલ તાઅત ઔર કૌન?
ચાહેં જીસે વેં, ઉસકો ખતાસે બરી કરેં !
કાફિર હો, દીં પરસ્ત, અગર રહબરી કરેં ! ૪૦

ફહમો શોઉર હક્કને દેયા હય, કરો જો ગૌર !-દુનયામેં મુસ્તફાકા, નવાસા હય કોઇ ઔર?
અલ્લાહકો પસંદ નહીં એકસોંપે જૌર !-ન સલતનત રહી હય કીસીકી સદા ન દૌર !
ગો આજ ઉજરબી હય મોઅાલિફ હવા ભી હય !
કલ રોઝે બાઝે, પુર્સબી હય, ઔર ખુદાભી હય ! ૪૧

પૂછેગે જબકે મેરે નવાસેસે કયા કેયા ?-ઔલાદસે મેરી, મેરા હક્ક કયા અદા કેયા ?
કેહદોગે વેં? કે દુખમેં ઉન્હેં મુબતેલા કેયા !-ઘરસે બુલાકે બેકસો બે આશના કેયા !
ઇમદાદ કી ગઇ ન કીસી બે દરીગસે !
કાટા ગલેકો તીસરે ફાકેમેં તેગસે ! ૪૨

તુમ લાખસે સેવા હો જવાં, વહાં થે સૌસે કમ !-છોટીસી થી સેપાહ પે અલ્લાહરે ! હશમ !
લડકોંને છીન છીન લિએ ફૌજકે અલમ !-લશકર પોકારતા થા કે થમતે નહીં કદમ !
હિમ્મતને છોડા સાથ ન હોશો હવાસને !
કયા કરતે કત્લ તુમ હમેં ! મારા હય પ્યાસને! ૪૩

દેખી? વેગાએ હઝરતે અબ્બાસે ? અર્શે જાહ ?-ગાઝીકી તેગસે ન મિલી એકકો પનાહ !
ઢાલેં ઉડાએ ભાગતે ફિરતે થે રૂ સેયાહ !-ઝિપટા જો શેર ધાટસે, હટ હટગઇ સેપાહ!
સાહિલપે હાથ ધોકે વોં આએથે જાનસે !
દરયા દિલી દેખાકે સેધારે જહાનસે ! ૪૪

પ્યાસા વોં શેરે નર, જો ન હોતા, તો દેખતે !-ગમસે લહૂ જેગર, જો ન હોતા, તો દેખતે!
હાં મૌતકા ગોઝર, જો ન હોતા, તો દેખતે !-મશકીઝાં દોશપર, જો ન હોતા, તો દેખતે!
બઢહતે અગર ! તો તેગ ચમકતી દમિશ્કમેં !
ગાઝીને જાન, ખો, દી, સોકયનાકે ઇશ્કમેં ! ૪૫

યકતા હય, રોઝગાર થા વોં સાહેબે હશમ !-બેટા અલીકા, બાઝૂએ શાહનશહે ઓમમ !
સર દફતરે સેપાહે ખુદા ઝીનતે અલમ !-તાઅલીમ યાફતાં હય, ઉસી ઝી હશમકે હમ!
આતે હયં લો ફરસકે તતારે ભી દેખલો !
દો ચાર હાથ ખયર હમારે ભી દેખલો ! ૪૬

તલવાર ખેંચી અકબરે યુસુફ જમાલને !–સરકાએ અપને ચહેરેસે બદલી હેલાલને !
ઢાલેં ઉઠાઇ લશકરે આહૂ ખેસાલને !–સૂરત દેખાઈ શેરે ખુદાકે જલાલને !
બીજલી કહેં, બિના કહેં, કબ્કે વરી બના !
ઉડકર હવાપે અસ્પે હોમા યૂં પરી બના ! ૪૭

ભડકે ફિરે હંઈ તુરકીયો, તાઝી,[1] ઉઠા ગોબાર-બાગેં છુટીં સવારપે ગિરનેલગા સવાર
નાઅંરા કિયા જરીને કે બાંધે રહો કંતાર-ઇતના ન એ હેંવાસ હો અઈ કૌમે નાબકાર
આતે હંઈ રનમેં,જબ તો,જવાં મરકે જાતે હંઈ !
કઈસે જરી હો તુમ ? કે કંદમ સરકે જાતે હંઈ ! ૪૮

નિકલે બઢકે ફિલાએ તગાવર[2] જવાં કોઈ !–શેરોંકી તાકંતોંકા કરે ઇમ્તેહાં કોઇ !
હાં આએ પીલે[3] ઝોર કોઇ, પેહલવાં કોઇ !–રોકે સેપર યે સારમેં આતિશ ફેશાં કોઈ !
સુનતા હૂં નામવર હંઈ, બહાદુર હંઈ શેર હંઈ
દેખૂં તો ? કઈસે કઈમે અંરબકે દેલઈર હંઈ ? ૪૯

વ્હાંસે બઢકે યેં સુનતેહી ફૌજોંકે દલપે દલ–ઉંમડી ઘટા, બરસને લગે નાવકે[4] અજલ
હુંમલા કિયા જરીને, ચલી તેગે બે બદલ–નઈઝોંકે સર ઉડે તો ફટે બરછેયોંકે ફલ
બાગી થે જો સેતમકે, સમર[5] ઉનકો મિલગએ
ઝખ્મોંકે ફુલ હર શજરે તનપે ખિલગએ. ૫૦

એક વાર જીસને ફર્કપે ખાયા વોં દો હુવા–જીસને મકાંમે અમ્ન ન પાયા વોં દો હુવા
જો મુંહપે તેગે તેઝકે આયા વોં દો હુવા–મુંહ કયા ! કે જીસપે પડગયા સાયાંવો દો હુવા
એક ચોટ ખાકે હટગયા જો કીનાજૂ લડા
દો લાખમેં ન એક શકી દૂ બદૂ લડા. ૫૧

જીસ સરપર આઈ તા બ કમર જીસ્મ શકં હૂવા–અપશાં શફકંકી ઝૌસે ઝમીંકા વરકં હુવા
અબતર રસાલદારોંકા નઝમો નસકં હુવા–દીબાચએ અજલમેં લઇંકા સબકં હુવા
સીનાભી ચાક હો ગયા ચેહરાભી કટ ગયા
એક દમમેં બસ હંયાતકા દફતર ઉલટ ગયા. ૫૨

ગુંલ થા કે અબ્રે તેગંસે બારિશ લહૂકી હઈ–કિસ્તી તબાહ આજ સેપાહે અંદૂકી હઈ
તસવીર ખૂંમેં ગંર્ક હરએક જંગજૂ કી હઈ–દરયાએ તેઝતર બુરશ ઉસ તુંદ ખૂકી હઈ
પોંહચા હઈ જોશ તા બ ફલકઇસકી આબકા
ચસ્માં ઉબલ પડે ન કહીં આફ્તાબકા. ૫૩

નાગાહ ઉમ્રને યેં કહા શિમ્રસે (કે) દેખા ?–એક પ્યાસેને લશકરકો વરકંકી તરહં ઉલટા !
કુછ મક્ર કર ઇસ વકંત કહા શિમ્રને અચ્છા !–ફિર કંલ્બે સેયાંસે,વોંસેયાંપોશભી નિકલા !
સુર્ખ આંખોંમેં દોડે સબએ બારાં કશી થે !
માનિંદે સેપર પુસ્તપે કિતને હંબશી થે ! ૫૪

૧ અરબ. ૨ ઘોડા. ૩ હાથી. ૪ તીર. ૫ બદલો.

અકબરસે કહા હાથ ઝરા રોકિએ અપના-કુછ અર્ઝ હૈ, ફરમાયા યેહ અકબરને કે અચ્છા
વોહ બોલા કે અબ મારહી ડાલોગે હમેં કયા?-બાબા તો રહીમ, આપકા યેહ તેશ? યેહગુંસ્સા?

હમમેંસે જો બાકી ન કોઇ આજ રહેગા
નાનાકા તુમ્હારે, કલેમાહ કૌન પડહેગા. ૫૫

પામાલ હુવા ઘોડોંસે નોશાહકા લાશા !!!-પર શેહને, ન પામાલ કિસીકો કિયા હૈશા !!!
અબ્બાસકેભી કટગએ શાને લબે દરયા !!!-બસ રેહગએ નેવડહાકે કમર સયૈદે વાલા !!!

કુછ હમકો સઝાદી ન, હોસૈન ઇબ્ને અલીને!!!
પકડા તો નથા હાથ? શહેદીંકા કિસીને !! ૫૬

હૈ તીસરા દિન શેહકો ન પાની હૈ ન ખાના !!!-યેહભૂખ ઓર યેહપ્યાસ યેહલાશોંકો ઉઠાના!!
ગર લેં વોહ કેસાસ ઇસકા કહાં અપના ઠેકાના !!!-વલ્લાહ કે ઇસિકા હૈ ખુદા આલેમો દાના

આજીઝ હૈં ન કમઝોર હૈં ન ડરતે હૈં શપ્પીર
પર નાનાકી ઉમ્મતકા અદબ કરતે હૈં શપ્પીર. ૫૭

અબ્બાસેઅલી થે પેસરે હૈદરે કરાર !!!-દિલ ખોલકે ઉમ્મતસે લડે વોહભી ન ઝિનહાર !!!
ઓર તુમતો હો શબ્બીરસે મઝલૂમકે દિલદાર !!!-ગુરબત હૈ સઝાવાર ? કે જુરઅત હૈ સઝાવાર?

દંદાને નબી ટૂટા, ઓર ઉમ્મતકો દોઆ દી !!!
હમ શિકલે નબી, તુમને યેહ ઉમ્મતકો સઝાદી!!! ૫૮

શેહઝાદાહ હસા ઓર કહા મકસે બાઝ આ !!!-તૂને અભી મઝલૂમોંકા લડના નહીં દેખા !!!
જુરઅતકો ન કેહ અર્ઝ એ હિજર થા યેહઅલીકા!!!-હૈ જુરઅતો મઝલૂમિએ અકબરસે તુઝે કયા?

દોનોંમેં શરાકત તો હૈ!!!મુઝ ઐસ્તાહજેગરકી!!!
વિરસા યેહ હૈ દાદાકા, તો મીરાસ પેદરકી !!! ૫૯

ઘર છુટા, વતન છુટા, ન પાની હૈ, ન ખાના !!!-ઓર ઇસપેભી તૂને મુઝે મઝલૂમ ન જાના ?
લશકરકે બચાનેકો યેહ કરતા હૈ બહાના !!!-ખાલી કહીં જાતા હૈ ? ગૈરીઓંકા સતાના ?

તૂ કેહતા હૈ તેગે આપકી સફાક બડી હૈ !!!
તુમ લોગોંપે યેહ ફાતેમાહકી આહ પડી હૈ!!! ૬૦

યહાં બાતોંમેં મસરૂફ થા યેહ હૈદરકા ફેદાઇ !!!-વહાં શેહકો કીસીને યેહ ખબર જાકે સુનાઇ!!!
અબ રનમેં સેતમગર ખડે દેતે હૈં દુહાઇ !!!-મારે ગએ અકબર, હુઇ મૌકૂફ લડાઇ !!!

શેહ બોલે કે મખબરી કોઈ શૈ હમસે નહીં હૈ!!!
અકબર અભી જીતે હૈં મગર મૌત કરીં હૈ!!! ૬૧

થા અફસરાને ફૌજમેં ઓર એક પીલઝોર[૧]!!!-દબતે થે જીસકે ઝોરસે શેહઝોર મિસ્લે મોર !!!
નાઅરોંસે જીસકે ચોંક પડે ખુફ્તગાને[૨] ગોર!!!-બિગડા વોહ હર્બો ઝર્બકા ઇનકે સુનાજો શોર!!!

આંખેં ગૈઝબસે સુર્ખ હુઇં રૂ સેયાહકી !!!
બલ ખાકે ગૈઝસે સૂએ અકબર નેગાહકી !!! ૬૨

૧ હાથી જેવું ઝોર. ૨ સુઈ ગયેલાઓ.

ફિરફિરેંઅજઝકે જબ વોંશકી પડહ ચુકા તમામ !!!—બોલા યેં મુસકરાકે જીગર ગોશએ એમામ !!
યેં કયા મોઝખંફાત[1] હંઈ, બડહ!!!તોલકર હોસામ[2]!!!—કાફિર થે યેંબપખં લિયા તૂને જીનકા નામ!!
દૈબતે હોં તુઝસે જો, ઉન્હેં યેં કરરો ૫ર દિખા!!!
મૅઈદાંકા મર્દ હંઈ તો કુછ અપના હુનર દિખા. ૬૩
કયા હમ રજઝ પડહે કે યેં હંઈ શેવએ અંવામ!!!—કરતે નહીં કભી ઓકલાએ સબબ કલામ !!!
મૌકાંઅ હો ગર જો તેગંકા હમ લેં ઝબાંસે કામ!!!—લિખ્ખે હંઈ હકને અંર્શે ઓલાપર હમારે નામ!!
ઝિક્ર ઉસકા કયા, ખુદાકો જો પેહચાનતા નહીં
દુનયામેં કૌન હંઈ ? જો હમેં જાનતા નહીં ? ૬૪
કેહદેં સદ૫, કે ગૌહરે યકતા યેહી તો હંઈ!!!—મછલી કહે, કે નૂરકે દરયા યેહી તો હંઈ !!!
મૂસા કહેં, કે તૂરે તજલ્લાં યેહી તો હંઈ !!!—મુરદાં પોકાર ઉઠેં, કે મસીહાંયેહી તો હંઈ !!!
ગરદોં, ગવાહ હો કે મલાઇકિ બેસાલ હંઈ!!!
હર સંગ દે સદા કે યેં ઝહરાંકે લાલ હંઈ !!! ૬૫
જીતને હંઈ તાએરાને ઓલી અજનેહાં કી કિસ્મ!!!—ઉન સબકે બાઝૂઓંપે લિખે હંઈ હમારે ઇસ્મ!!!
ખોલે હંઈ હમને કુફ્રકે બાંધે હુએ તેલિસ્મ!!!—નૂરે મોબીન હકકે બને હંઈ હમારે જીસ્મ !!!
અફ્ઝલ અંલી હંઈ હઝરતે ખંઈરૂલ વરાકે બાઅંદ!!!
હમસે બોઝુર્ગ કોઇ નહીં હંઈ ખુદાકે બાઅંદ !!! ૬૬
મુશકિલમેં સબકી ઉકદે કોશા હંઈ હમારી ઝાત!—મજબૂર આજ હંઈ, પેમુખંતારે કાએનાત!
ખાંમૂશ હંઈ પે વહયે ખુદા હંઈ હરએક બાત !—ગો ગર્કે બહરે ગંમ હંઈપે હંઈ કિસ્તીએ નજાત !
ઝાહિરમેં હંઈ ફકીર, મગર બાદશાહ હંઈ !!
ગો ધૂપમેં ખડે હંઈ પે ઝિલ્લે એલાહ હંઈ !! ૬૭
રખતે હંઈ હર નબીપે તકદ્દુમ સલફસે હમ!!!—હંઈદર હંઈ મુસ્તફાસે, તો શાહે નજફસે હમ!!!
અંાલમકો પસ્ત પાતે હંઈ, અપને શરફસે હમ!!!—મુખંતારે હલ્લો ઉકદ હંઈ હકકી તરફસે હમ!!!
તેગેં ન ઉઠ સકેં ન તબર તુઝસે તુલ સકેં !!!
યૂં હાથ બાંધદેં કે કિસીસે ન ખુલ સકેં !!! ૬૮
તલવાર ઉઠાકે ગંઈઝમેં આયા વોં પુર ગોરૂર !!!—ઝુલમત બડહી ઉધરસે, ઇધરસે ખુદાકા નૂર!!!
નઝદીક આગએ જો બહાદુર થે દૂર દૂર !!!—ઉઠી ચમકકે તેગે અંલી અકબરે ગૈયૂર !!!
દેખી જો તેગ અંકદસે, અંાલી બેગાડપર!!!
દેખી ઝૂકી પહાડકી ચોટી પહાડ પર !!! ૬૯
નાગાહ વાર ચલને લગે જાનેબઈનસે !!!—જીનકા મોકાબેલાં હુવા જાને હોસઈનસે !!!
ઉમ્ર આયા લડને ફાતેહે બદ્રે હોનઈનસે !!!—આંખેં મિલાઈ ફાતેમાંકે નૂરે અંઈનસે !!!
કયા હોસકે જો અંઈને વેગાંમેં ખલલ પડે!!!
દેખા જો આફતાબ તો આંસૂ નેકલ પડે!!! ૭૦
સુઝી ન જબ ઉસે કોઈ તદબીરે કારેઝાર—હંબેં બહક બહકકે કિયે ઉસને પાંચ ચાર
લઈકિન હોઝૂર, રૂકે રહે તેગે આબદાર—ગાંઠે, સેપરપે બડહકે સબ ઉસ પેહલવાં કે વાર

'૧ જુઠીવાતને તાલમેલ કરીને સાચી વાતમાં ખપાવવી. ૪ તલવાર.

તાઇદે કિર્દેગારે સેપરકી સેપર હુઇ
ફૂલોંકો ભી ન તેગંકે ફલકી ખબર હુઇ. ૭૧

ચાલીસ વાર ઉસકે હુએ રદ ઇસી તરહ઼-તેગોંકી દેર તક રહી આમદ ઇસી તરહ઼
લડતા રહા વો૦ સર્વેસેહી[1] કદ ઇસી તરહ઼-દોનોં તરફ વેગોંમેં હુઇ કદ[2] ઇસી તરહ઼

ગરમીમેં અબ્ર બનગએ થે વો૦ જો બર્ક થે
અસવારભી, ફરસભી, પસીનેમેં ગર્ક થે. ૭૨

નાઅરે ઇધરસે થે કે યે૦ હૈ કારઝાર દેખ!-યૂં રોકતે હેં જંગમેં બઢબઢકે વાર દેખ!!
યૂં ખેલતે હેં શેરકે બચ્ચે શેકાર દેખ !!-પસ્તીકો અપની દેખ !!! હમારા ઓતાર દેખ!!

મરકરભી આજ હિમ્મતે આલી ન જાએગા !!
જબ હમ કરેંગે વાર, તો ખાલી ન જાએગા!! ૭૩

અય પેહલવાને તુર્ક કિધર હૈ વો૦ તુર્કો તાઝ?-વો૦ બલ કહાં હૈ? જીસપે તુઝે થા ગોરૂરો નાઝ?
તૂ કયા ઓલંદ હો ! જો યે૦ શમશીરે જાં ગુદાઝ!-તૂરક ફલક ફલકપે કરે ચશ્મકો ન બાઝ !

હુશયાર હો ! કરીબે અજલકા પયામ હૈ !
નિખવત[3]કો તરક કર તેરી તુરકી તમામ હૈ! ૭૪

થમ થમકે હાંપતા હૈ? હવાસ અપને કર દોરૂસ્ત!-કયા દિલ લગી હો શેરકી જબ હો શેકાર સુસ્ત!
દો ટુકડે વો૦ પડા હૈ જો હૈ ફુસ્તગો નોખુસ્ત[4]-ઉસકો તૂ સુસ્ત કેહતાથા તૂ કૌનસા હૈ ચુસ્ત[5]

ઘોડે મિલાકે ઘોડેસે યૂં કારઝાર કર
તલવારકા ધની હૈ તો બઢબઢ કે વારકર. ૭૫

આઇ વો૦ બર્ક ઇધર તો યે૦ બિજલી ઉધરગઇ-ચમકી, બઢી, ઘટી, નઝર આઇ, ઠહરગઇ
પસ્તીકો ઝાંકતી હુઇ બાલાએ સર ગઇ-સરસે, જસદસે, ઝીને ફરસસે, ગોઝરગઇ

સબ ઝર્બે શેરે હકકે ચલન આશકાર થે
મરકર ગિરે જો રાકેબો મરકબ તો ચાર થે. ૭૬

ઇસ તરહ઼ જબ હુવા વો૦ સેતમગાર ગર્દ બર્દ-સારે દેલાવરોંકે હુએ હાથ પાંઉ સર્દ
ફિર કોઇ ઉસ તરફસે ન નિકલા પએ બઝદ-ઉંમડી તમામ ફૌજ, ઉઠી હર તરફસે ગર્દ

પિન્હાં નઝરસે દશ્તમેં વો૦ શેર હોગયા
આંધી સેતમકી આઇ કે અંધેર હો ગયા. ૭૭

મરસેયા૦ પંદર૦વાં હઝરત અલી અકબર અ. કી શાહાદતકે બયાનમેં.

યહાં રનમેં યે૦ ગુલ થા કે લડા ખૂબ યે૦સફદર-બહાં રોતેથે શાહે દોસરા અઇમેકે દરપર
દાંતોંસે કભી પુશ્ત કફે દસ્ત ચબાકર-કેહતેથે કે ક્યૂં છોડ દિએ દામને અકબર ?

૧ એક ઝાડ જેને બેશાખ (ડાળી) સીધી ઉગેલી હોય. ૨ ધર. ૩ તકબ્બુર બુઝરગી. ૪ ઝખમી ૫. ઝોશવર.

એક હાથસે તો ડાલતે થે ખાકકો સરપર
એક હાથ કભી દિલપે થા ઓર ગાહી કમરપર. ૧

ઘબરાકે કભી દેખતે થે, તેગોંકો શપ્પીર–યાઔને સરે આઅંદા પે અલમ કરતેથે શપ્પીર
પર સબ્ર પકડ લેતાથા દસ્લે શહે દિલગીર–ડરકર કભી અલ્લાહસે કરતેથે યે તકરીર
નાઝિલ મેરે રોનેસે કીસીપર ન બલાહો
મંઈ રોઉંતો રોઉં મગર ઉમ્મતકા ભલાહો. ૨

કયા શુક્ર તેરે લુત્ફો એનાયતકા બજાલાઉં–હસરત હઈ તેરી રાહમેં સર અપના મંઈ કટવાઉં
અકબરકી ખબર આએતો અસગરકો ભી લેજાઉં–ફિર હશ્રકે દિન સારે ગોનાહગારોંકો બખશાઉં
અકબરભી તેરી રાહમેં પ્યારા નહીં મુઝકો
પર કયા કરૂં બિન રોએભીં ચારા નહીં મુઝકો. ૩

ઉસપર નહીં રોતા હૂં,કે મંઈ હોગયા તનહા–કયા ગમ હઈ, હરએક હાલમે વારિસ હઈ તૂ મેરા
રોતા હૂં કે અકબરભી હઈ એક્સ તેરા બંદા–ઓર દૂસરે હમશિકલ હઈ તેરે નબીકા
બસ રો ચુકા, અબ સબ્ર મેરે દિલકો અતા હો
અઈસાભી ન રોઉં કે મેરે હકમેં બુરા હો. ૪

ડરતા હૂં કે મુઝપર ન એતાબ આજ હો તેરા–ફરઝંદકાભી ધ્યાન નહીં, ધ્યાન ખુદાકા
સો જાનતા હઈ તૂ, કે મંઈ તુઝકો નહીં ભૂલા–નાચાર હૂં દિલપર મેરા કાબૂ નહીં અસલા
બાબાકા મેરા છોટા પેસર જબકે મુવાથા
સાબિરથે મગર ચાક ગીરેબાન કિયાથા. ૫

યા રબ મેરા અકબર તો હઈ અઠ્ઠારા૦બરસકા!–મંઈ બ્યાહકી ઇસિ લાલકી રખતાથા તમન્ના!
સો કત્લ મેરે સામને હોતા હઈ વો૦પ્યાસા !–ઉમ્મતકે લિએ જોકે ન દેખાથા વો૦ દેખા !
અકબરકો તો રોતા હૂં કે દિલદાર હઈ મેરા!
ગઈરોંકે ભી બચ્ચોંપે યેહી પ્યાર હઈ મેરા ! ૬

યે૦કેહતે થે ઓર હોતે થે ગશ સય્યદે મઝલૂમ–સરનંગે દરે ખઈમેપે થા ઝઈનબો કુલસૂમ
ઓર બાનૂકી રોનેકી જુદા ખઈમેમેંથી ધુમ–હરદમ સૂએ દર દેખકે કેહતીથી વો૦મગમૂમ
કેહતીથી કભી હાથોંપે અસગરકો ઉઠાકર
અકબરભી મેરા મુઝસે સલામત મિલે આકર. ૭

કેહતીથી કભી શેહસે બસદ નાલઓ જાંકાહ !–કયૂં તુમને રઝાદી મેરે ફરઝંદકો? યા શાહ !
શેહ કેહતેથે તુમસેભી તો રોકા ન ગયા આહ!–અબ રોનેસે કયા ફાએદા૦જો મરઝીએ અલ્લાહ!
યે૦ જાનલો કાબૂસે તુમ્હારે ગએ અકબર !
અબ રનસે ખબર આએગી મારે ગએ અકબર ! ૮

યાશાહ મેરે સરકી કસમ દેકે બુલાલો–સાહિબ અલીઅસગરકી કસમ દે કે બુલાલો
અપને સરે અનવરકી કસમ દેકે બુલાલો–અકબરકો પયમબરકી કસમ દેકે બુલાલો
તીરોંકી જો બોછાર હઈ ઓર તેગ ઝની હઈ
મઈદાંમેં યે૦ કઈસી મેરે બચ્ચેપે બની હઈ. ૯

નૌહા૦

બાનૂ દરે ખયમેપે યેહ દેતીથીં દુહાઇ–ફરયાદ એલાહી
અઠ્ઠારા૦ બરસકી મેરી લુટતી હય કમાઈ–ફરયાદ એલાહી. ૧
દમ તોડતા હય હાએ લહૂ મુંહસે ઉગલ કર–મયદાનમેં આકર
બરછી કીસી બે રહમને અયસી હય લગાઇ–ફરયાદ એલાહી. ૨
લુટી ગઈ બરબાદ હુઇ હાએ મંય મુઝતર–ઇસ દશ્તમેં આકર
ફરયાદ હય ફરયાદ દુહાઇ હય દુહાઇ–ફરયાદ એલાહી. ૩
મંય ઢૂં ઢૂં કહાં હાએ મેરા ગેસૂઓંવાલા–થા ઘરકા ઉજાલા
અંધેર હય આંખોંસે નહીં દેતા દેખાઇ–ફરયાદ એલાહી. ૪
અઠ્ઠારા બરસ મંયને બડે દુખસે થા પાલા–કિસને ઉસે મારા
અકબરને તો કી થી ન કિસીસે ભી બુરાઈ–ફરયાદ એલાહી. ૫
હે હે મેરે પ્યારેને મેરા છોડ દિયા સાથ–માની ન મેરી બાત
યેહ થી મેરે કિસમતકી નસીબોંકી બુરાઇ–ફરયાદ એલાહી. ૬
દૂલ્હાભી તો અકબરકો નહીં મંયને બનાયા–ન બ્યાહ રચાયા
દુલ્હનભી ન મંય ઉસકી અભી બ્યાહકે લાઈ–ફરયાદ એલાહી. ૭
અયસે હુએ એકબાર ખફા હાએ વોહ મુઝસે–હૈ હૈ કહું કિસસે
ફિર શિકલ ન અકબરને મુઝે આકે દેખાઇ–ફરયાદ એલાહી. ૮
લી રોકે રઝા મરનેકી મુઝ ખસ્તા૦ જેગરસે–ઓર અપને પેદરસે
કયા જાનૂં મેરે લાલકે કયા જીમેં સમાઇ ?–ફરયાદ એલાહી. ૯
સબ દિલકી રહી જાતી હય અબ દિલહીમેં હસરત–અય વાએ મોસીબત
મંય સુનતી હૂં અકબરને સેનાં સીનેપે ખાઈ–ફરયાદ એલાહી. ૧૦
બાનૂ યેહી કરતીથી બયાં પકડે હુએ દિલ–અફસોસ અય "કાઇલ"
અકબરકો તો મૌત આઇ, કઝા મેરી ન આઇ–ફરયાદ એલાહી. ૧૧

રોનેકી સદા સુનકે મોશવ્વિશ હુએ અકબર–દિલમેં યેહ લગે સોચને હમશિકલે પયમબર
મૈદાનમેં આયા જો નહીં બાનૂસે મિલકર–ઐસા નહો ખૈમેસે નેકલ આઇ હો માદર
ગો ફિક્ર શહાદત તલબીકી મુઝે અબ હૈ
ખૈમેસે નેકલ આઇ જો અમ્માં તો ગઝબ હૈ. ૧૦
યેહ સોચકે ગરદન તરફે ખૈમા ફિરાઇ–બરછી કીસી બે રહેમને છાતીપે લગાઇ
નોક ઉસકી ગૈરઝ સીનેકે બાહિર નેકલ આઇ–દી શેહકો સદા આઓ શહે કરબો બલાઈ
ઉસ ઝખ્મસે વહાં ખૂનકી ધારેં તો રવાં થીં
હસરતસે, પર આંખેં સૂએ ખૈમે નેગરાં થીં. ૧૧

નાગાહ યેઽ દેખા કે ચલા નઝ્અએ ખૂંખાર–ચિલ્લાએ શહેદીં કે મેરે લાઅલ ખબરદાર
વ્હાં સીનએ અકબરસે, હુઇ નૌકે સેનાં પાર–થર્રાએ કલેજેકો પકડકર શહે અબરાર
ફ્લ બરછીકા છાતીસે નેકલતે હુએ દેખા
ખૂં સીનએ અનવરસે ઉબલતે હુએ દેખા. ૧૨

લશકરમેં ગુલ હુવા કે લગી શેરકો સેનાં–લો ગંર્કે ખૂં જહાંસે ચલે અકબરે જ્વાં
નાજુક કલેજા કટ ગયા અબ ઝિંદગી કહાં–હર નફ્પે સર હૈ, હાથ જેગર પર, લબોંપે જાં
યેઽ દેખજાએં એક નઝર નૂરે અૈનકો
લે આએ કોઇ થામકે બાઝૂ હોસૈનકો. ૧૩

સુનકર યેઽ સદા હાએ પેસર કેહકે ગિરે શાહ–ઇસ દર્દસે રોએ કે ઝમીં હિલગઈ વલ્લાહ
મકતલકો અજબ તરહે ચલે સરવરે ઝીજાહ–ગર એક કદમ ચલતેથે તો કરતે થે એક આહ
ઝૈનબ તો નહીં આતી નઝર કેહતેથે ફિરકર
ગિર પડતેથે ઉઠકર તો ન ઉઠ સકતેથે ગિરકર. ૧૪

હર એકસે યેઽ પુછતે થે શાહે શહીદાં–જીસ બાપકા ફરઝંદ જ્વાં હોતા હૈ બેજાં
ફરઝંદકે માતમમેં વોઽ કયા કરતા હૈ સામાં?–સર કરતા હૈ ઉરયાંન? વ યા ચાક ગીરેબાં?
સમઝાઓ કે રસ્મ ઇસ ગ઼મે જાંકાહકા કયા હૈ?
અઠ્ઠારાઽ બરસકા મેરા ફરઝંદ મુવા હૈ. ૧૫

હૈ રસ્મ ઝમાનેમેં બેરાદર હો જો બેજાં–ભાઇકે લિએ, ભાઇ કરે ચાક ગિરેબાં
અબ્બાસ અલમદાર હુવા મુઝપે જો કુરબાં–સો ઉસકી જુદાઇમેં યેઽ સબ કર ચુકા સામાં
અબ કયા કરૂં? જલ્લાદોંને મારા હૈ પેસરકો
અબ ખાક મલૂં મુંહપે? કે ઉરયાં કરૂં સરકો? ૧૬

જાતા રહાથા નૂરે નેગાહે શહે ખૂશખો–જો લાશ નઝર આતીથી વ્હાં ગીરતેથે રો રો
કેહતેથે કે માઅઝૂર બસારતસે હૈ હમતો–તૂ લાશ હૈ અકબરકી તો આવાઝ દે મુઝકો
તૂ ખેંચકે બાઝૂ મુઝે સીનેસે લગાલે
તૂ હાથ પકડકર મેરા, બાલીંપે બીઠાલે. ૧૭

સહેરાકે પરંદોંકો કબી હૈં યેઽ સુનાતે–હમ તુમકો સોલૈમાંકે હૈં સૌગંદ દેલાતે
ફરઝંદકો ખોયા હૈ, સો હૈં ખાક ઉડાતે–ઉસ ચાંદસે સઆદતકે હોમાકો નહીં પાતે
બતલાઓ વોઽ ઝખ્મી જો હુવા બરછીકે ફ્લસે
છુટા કે નહીં પંજએ શહબાઝે અજલસે. ૧૮

અકબરને પુકારા હૈ પે અકબર નહીં મિલતા–શેહ રોતે હૈં, હમ શિકલે પયમબર નહીં મિલતા
જાતે હૈં જીધર ઢુંઢને દિલબર નહીં મિલતા–બેતાબ હૈં બેટેકે લિએ પર નહીં મિલતા
હર નખ્લસે સહેરાકે તફહ્હુસ હૈ પેસરકા
મિલતા નહીં ઝિનહાર પતા નૂરે નઝરકા. ૧૯

ગાંહ આહૂઓંસે કેહતાથા ઝહરાકા વોઽ પ્યારા–વ્હાં તુમકો મિલાથા કોઈ? હમ ચશ્મ તુમ્હારા?
આગે, મેરે બે ગ઼મને નઝા ઉસે મારા–ઉસ ઝખ્મીકો દેખા હો તો બતલાઓ ખુદારા

યૂસુફ નહીં હરચંદ પે યૂસુફસે હૈસીં હૈ
બૂ ગેસૂએ મિશ્કીંકી બેહ અઝ નાફએ ચીં હૈ. ૨૦

જાકર લબે સાહિલ, કભી દરયાકો સુનાયા—પ્યાસા હૂં મગર પાનીકે ખાતિર નહીં આયા
હાથોંસે હૈ એક ગૌહરે નાયાબ ગંવાયા—લિલ્લાહ મુઝે બખ્શ દે ગર તૂને હો પાયા
બે આબ તો થા જીસઘડી ઝખ્મી વો હુવા હો
કુછ દૂર નહીં આકે જો પાનીમેં ગિરા હો. ૨૧

દરયાસે સદા આઇ કે અય આશેકે માઅબૂદ—હૈ ઝાત તેરી બહેરે સખાઓ કરમો જૂદ
સૌ ચશ્મેં જો તૂ ચાહે તો હોવેં અભી મૌજૂદ—તાકત હૈ ન બતલાએં પેસર હો તેરા મફકૂદ
કિસ તરહ નેશાં દેવેં તુઝે તેરે ખલફકા
રૂ ભી નહીં ઉસને કિયા દરયાકી તરફકા. ૨૨

હૈ મેહરમેં તો, માંકી તેરી, આબ જહાંકા!—અફસોસ! કેનારે પે મેરે તૂ રહા પ્યાસા!
મુંહસે તેરે મૈં ગૈર્ક ખેજાલત હૂં કરૂં કયા?—બસ હોતા જો મેરા તો ઝમીમેં મૈં સમાતા!
ઇફરાતસે હો લશકરે બેપીરમેં પાની!
ઓર હૈફ ન હોએ તેરી તકદીરમેં પાની! ૨૩

દરયાસે સુનાજબ યેં શહે જીન્નો મલકને—માયૂસીસે આંસૂ લગે ચેહરેપે ટપકને
જો ચાહ નઝર આયા, તો ઝુકકે લગે તકને—ઘબરાકે યેં ફરમાયા, લગા દિલ જો ધડકને
પ્યાસા તો કોઇ માંગને પાની નહીં આયા?
તુઝતક તો મેરા યૂસુફે સાની નહીં આયા? ૨૪

વ્હાં ભી જો ન ફરઝંદ મિલા ફિર હૂએ બેતાબ—રેતીપે તડપને લગે જૂં માહીએ બે આબ
ઝરરોંસે યેં કેહતેથે બહા ચશ્મસે ખૂંનાબ—કિસને મેરે ખૂરશેદકો મિટ્ટીમેં દિયા દાબ
ડૂબા હુવા વ્હાં ખૂંકી શફકમેં વો કિધર હૈ?
કુછ તુમકોભી ઉસ મેહરે દરખ્શાંકી ખબર હૈ? ૨૫

જબ વ્હાંભી ન ઉસ લાલકો પાયા, તો પુકારે—અય ઝાલેમો કયા હંસતે હો? રોનેપે હમારે
યેં તો મૈં સમઝતા હૂં કે અકબર ગએ મારે—મારા હૈ તો લાશ ઉસકી બતાદો મુઝે બારે
પુરસિશ નહીં દેખી મેરી તેગે દો ઝબાંકી
લાશ નહીં દેતે યેં અદાવત હૈ કહાંકી? ૨૬

તુમ જાનતે હો લાશે પેસર લે ન સકૂંગા—મૈં ઇબ્ને અલી હૂં મુઝે તનહા ન સમઝના
હૈ ગરચે અઝીઝોંકા મેરે કલ્બપે સદમા—ગો ભૂખસે ઓર પ્યાસસે કમઝોર હૈં આઅઝા
અંબૂહ અગર મુઝપે ખુદાઇકા ઝુકેગા
વલ્લાહ મેરા વાર કિસીસે ન રૂકેગા. ૨૭

ફરમાતેથે યેં શાહ ઓર આપસમેં વોએ પીર—કેહતેથે ઝરા દેખિયો હાલે શહે દિલગીર
બેટેકી જુદાઇસે યેં અહવાલ હૈ તગૈયીર—પેહચાને નહીં જાતે કે હૈં હઝરતે શપ્પીર
મઝલૂમતો થે હોગએ બેકસ શહેદીં ઔર
રખતે હૈં કહીં પાંઉ તો પડતા હૈ કહીં ઔર. ૨૮

રાઅેશા તને સસ્વરકો હઈ લે પાઉંસે તા ફર્ક–દરયામે ગમે ફુરકતે અહંબાબમે હ ઈ ગર્ક
તાકતમે ભી હઈ ફર્ક બસારતમે ભી હઈ ફર્ક–વરના અભી ઇસ ફૌજપે ગિરતે સેફ્તે બર્ક
હરચંદ હઈ તેગે અસદુલ્લાહ કમરમે
પર ક્યા કરેં ! તારીકે જહાં જબ હો નઝરમે. ૨૯

કુવ્વત તને શપ્પીરકી કિસિ તરહ ન ઘટ જાય–જબ સામને આંખોંકે પેસર તેગોંસે કટ જાય
યે૦ગમ વો૦હઈ જાંકાહ કે દિલ ઝીસ્તસે હટ જાય–કુછ દૂર નહીં ગમસે કલેજા ભી જો ૫ટ જાય
ઉસ શખ્સસે પૂછો યે૦ અલમ જીસકે હો જીપર
વલ્લાહ ફલક ટૂટપડા સિબ્તે નબીપર. ૩૦

શેહ બોલે મેરે હાલપે અબ રહેમ ન ખાઓ–લાશા મુઝે હમશિકલે પયમબરકા દિખાઓ
એક બોલા કે સહેરાકી તરફ ઢુંઢને જાઓ–કયા દૂર હઈ ? ગર યૂસુફે ગુમ ગશ્ત૦કો પાઓ
જીતા તો રહા હોગા ન વો૦ બરછેયાં ખાકર
રો લીજીયો હાં લાશકો છાતીસે લગાકર. ૩૧

શેહને જો સુના બરછેયાં દો ખાઇ હ ઈ કારી–દો નહરેં હૂઇ આંસૂઓંકી ચરમસે જારી
જબ જાનેબે સહેરા ગએ બા ગિર્યઓ ઝારી–હર સિમ્ત ફિરે ઢુંઢતે અકબરકી સવારી
હમનામે અલીકો, જો અલી કેહકે નેદા કી
આઇ, શહે બેકસકો સદા, યા...અબતા કી. ૩૨

હઝરતને સુની જબ અલી અકબરકી યે૦ નાલે–દૌડે સૂએ આવાઝ કલેજેકો સંભાલે
હરબાર થી આવાઝ મેરે ગેસૂઓં વાલે–એક આન ઠહરજા કે યે૦ નાશાદ તો આલે
તનહા ન સૂએ ખુલ્દ ચલે જાઇયો બેટા
લેકર હમેં તૂબાકે તલે જાઇયો બેટા. ૩૩

યે૦ કેહતેથે આયા જો નઝર લાશએ અકબર–બસ દૌડકે ફરઝંદકા ઝાનૂપે લિયા સર
તબ કેહને લગા આલમે ગશમે વો૦ દેલાવર–કાતિલ અભી એક દમકે લિએ રોકલે ખંજર
બાબા મેરે આલેં તો બહે ખૂન ઝમીં પર
મલ લેનેદે આંખેં મુઝે પાએ શહેદીં પર. ૩૪

શેહ બોલે મ ઈ કાતિલ નહીં કયા કેહતે હો બેટા–બાબાકો પુકારે થે સો હાઝિર હૂવા બાબા
અકબરને સુની જબ યે૦ સદાએ શહે વાલા–બસ યા...અબતા કેહકે પેસર બાપસે લિપટા
થા દર્દ કલેજેમેં પસીના થા જબીંપર
ફરઝંદને સર રખદિયા પાએ શહેદીંપર. ૩૫

ચિલ્લાએ શહેદીં મેરી જાં સરતો ઉઠાઓ–કયા હાલ હઈ કુછ દર્દે દિલ અપના તો સુનાઓ
રોતા હૂં બડી દેરસે બસ અબ ન રૂલાઓ–જન્નતકો જો જાતે હો તો કુછ કેહકે તો જાઓ
કયા હઈ ? જો લબે લાઅલકો બોલા નહીં જાતા?
અકબરને એશારા કિયા, બોલા નહીં જાતા. ૩૬

બેટા હમેં ગશ આતા હઈ બાબાકો સંભાલો–ઉઠકર મેરી જાં બાહેં ગલેમેં મેરે ડાલો
બે હાલ હૂં કુછ તો મુઝે હાલ અપના સુનાલો–ફટતા હઈ કલેજા હમેં છાતીસે લગાલો

છુટપનમેં તો હમ પૂંછતેથે આપકે આંસૂ
અબ પૂંછના લાઝિમ હૈ તુમ્હેં બાપકે આંસૂ. ૩૭

યેહ કેહકે ઉઠાનેલગે લાશા શહે વાલા—આગુંશમેં લે કાંધેપે મય્યતકો સંભાલા
થા જાંસે અઝીઝ અપની જો વો ગેસૂઓં વાલા—લેજાનેકી ઇઝા, સહી, ઘોડેપે ન ડાલા
જોશ આતા થા રિક્કતકા તો થર્રાતેથે હઝરત
હરગામ પે રોરોકે ઠહર જાતેથે હઝરત. ૩૮

થે કતરે લહૂકે રૂખે અકબરસે ટપકતે—આલૂદએ ખૂં હાથ થે ગરદનમેં લટકતે
વો ગર્દ ભરી ગેસૂએ મિશકી થે મહકતે—શેહ દૂરસે ખૈમેકો ચલે જાતેથે. તકતે
કેહતેથે કે નાઝોંકે પલે અય અલીઅકબર
કિસ શિકલસે માં પાસ ચલે અય અલીઅકબર. ૩૯

યેહ કેહતે ચલે જાતેથે રોતે શહે દિલગીર—પોંહચે દરે ખૈમેપે જો બા હાલતે તગૈયીર
થી બાનૂભી દેવડહીપે ખડી, સુરતે તસવીર—શબ્બીરકો દેખા તો યેહકી રોરોકે તકરીર
યેહ કૌન હૈ? જો ખૂંનમેં સરસાર હૈ સાહિબ?
હૈ ગૈર કોઇ યા, મેરા દિલદાર હૈ સાહિબ? ૪૦

યેહ કેહતેહી ગશ ખાકે ગિરી બાનૂએ મુઝતર—લાશેકો લિએ શાહ ગએ ખૈમેકે અંદર
રોનેલગે ફરઝંદકો છાતીસે લગાકર—ઝૈનબસે કહા મરગએ બેહના અલીઅકબર
અબ હૈકે કટાના હૈ, હમેંભી કોઇ દમમેં
હમભી નહીં જીનેકે જવાં બેટેકે ગમમેં. ૪૧

ઝૈનબ જો લગી પીટને સર બાદિલે પુરગમ—નામૂસે મોહમ્મદમેં બપા હો ગયા માતમ
બાનૂકે સેરહાને ગએ રોતે શહે આલમ—બાઝૂકો હેલાકર યેહ કહા અય મેરી હમદમ
મર્દાંકો સેધારાથા જો દિલબંદ તુમ્હારા
ઉઠ બૈઠો કે આયા હૈ વો ફરઝંદ તુમ્હારા. ૪૨

લે જાએંગે મર્દાનકો હમ, લાશએ અકબર—આલૂદએ ખૂં શિકલે પેસર દેખલો ચલકર
યેહસુનકે ઝરા હોશમેં આઇ જો વોહમુઝતર—આહિસ્તાહ કહા આહ યેહ કયા કેહતેહો સરવર?
કયૂં લેચલે હો ઘરસે મેરે માહે જબીંકો ?
કયા અકબરે મઝલૂમ ગએ ખુલ્દે બરીંકો ? ૪૩

યેહ સુનકે ઉઠી ખાકસે વો એકસો દિલગીર—સર પીટકે કેહતી ચલી હૈહૈ મેરી તકદીર
લાશેપે ગિરી જાકે વો બા હાલતે તગૈયીર—બેટેકી નઝર આઈ ભરી ખૂંનમેં તસવીર
ચિલ્લાઇ કે અય યૂસુફે સાની અલીઅકબર
દુન્યાસે સેધારે મેરે જાની અલીઅકબર. ૪૪

ચિલ્લાઇ માં, હટો મુઝે લાશેપે રોને દો—ઇસ બરછી લગી છાતીપે, કુરબાન હોનેદો
અબ જીકે કયા કરૂંગી, મુઝે જાન ખોનેદો—શબભર પેદરકે સાથ યેહ જાગે હૈં સોનેદો
વો કેહતીથી કે અશ્ક ન કયૂંકર બહાઉં મૈં
અકબર મુઝે ગલેસે, લગાલેં તો જાઉં મૈં. ૪૫

માં કેહતીથી, સદા તુમ્હેં બોળી સુનાએ કૌન?–હંસ હંસકે કૌન બાત કરે? મુસકરાએ કૌન? છાતીસે ખૂં ભરી હૂઇ બાહેં ઉઠાએ કૌન?–એજાં પડેહો તુમકો ગલેસે લગાએ કૌન?

જાએંગે અબ યેઃ કુંબ્રમેં સોનેકે વાસતે
યેઃ માં રહેગી પીટને રોનેકે વાસતે. ૪૬

નોહા૦

ચયન કિસ તરહ બાનૂકો આએ–હાએ હાએ
જબકે અકબર સેનાં દિલપે ખાએ–હાએ હાએ—૧
બોલી અકબરકે લાશેસે બાનૂ–તુમને સારે
ખાકમેં મેરે અરમાં મિલાએ–હાએ હાએ—૨
મંયને દૂલ્હા ન તુમકો બનાયા–આલેમોંને
હાર ઝખમોંકે તુમકો પિન્હાએ–હાએ હાએ—૩
તુમતો દાદાકે ઘરમેં સેધારે–મેરે પ્યારે
કૌન ઝિંદાંસે માંકો છોડાએ–હાએ હાએ—૪
તેરી મિન્નત ન મંયને બડહાઇ–મૌત આઇ
કયૂં ન રોરોકે માં ગુલ મચાએ–હાએ હાએ—૫
કરતે હંય સબ યતીમોંકી ખાતિર–ઉસકે બદલે
પુસ્તે આબિદપે દિરરે લગાએ–હાએ હાએ—૬
કેહતીથી રોરો હરદમ સોકયના–અય ચચી જાં
મેરે સકકેને બાઝૂ કટાએ–હાએ હાએ—૭
વો૦ તો જન્નતકે જાનિબ સેધારે–કૌન મુઝકો?
લાકે દરયાસે પાની પિલાએ–હાએ હાએ—૮
સરસે સરવરકે બોલી સોકયના–દેખો બાબા
મુઝકો નાહક તમાંચે લગાએ–હાએ હાએ—૯
બોલી સજ્જાદસે ફિર વો૦ દુખિયા–મેરેભાઈ
ફિરકે દરયાસે અમ્મૂ ન આએ–હાએ હાએ—૧૦
સરપે બાનૂકે વારિસ નહીં હય–મરગએ સબ
જીસકા જી ચાહે આકે સતાએ–હાએ હાએ—૧૧

(અનુસાંધન પેજ પાને ૩૩૮ બંદ ૨૩ થી)

રોકર કહા તબ શેહને કે અઈ બાનૂએ મુઝતર–જાંબર ન હૂએ બસ, ઇન્હેં દો ઝખમોંસે અકબર લાશ ઇનિકી ઉઠાનેકો ગયાથા જો મંઈ એપર–એક હૈદંપે થે હાથ ધરે એક જેગર પર

યૂં જલ્દ ન દુન્યાસે ગોઝરતે અલીઅકબર
યેઃ ઝખ્મ ન લગતે તો ન મરતે અલીઅકબર. ૪૭

યેં કેહકે એમામે દો જહાં રોએ બશિદ્દત–ઓર બાનૂને ફરયાદ કી બાસદ ગંમો હસરત ઘરમેં હૂઈ, ખાતૂને કેયામતકે કેયામત–શેહ લેગએ લાશા સૂએ મર્દાને શહાદત

યે રોએ, રહા હોશ ન કુછ અહલે હરમકો

અય "મૂનિસે" દિલ ખસ્તાં બસ અબ રોક કલમકો. ૪૮

(ઝમ્હે અઝીમા ઉપરથી ટુંકાણમાં) જાણવું જોઇએ કે હઝરત અબ્બાસ. અ. ના પછી હઝરત એમામ હોસૈન અ.ના વચેટ દીકરા જનાબે અલી અકબર. અ. અને તેમની માનું નામ ઉમ્મે લૈલા (જેકે મૈમુના બિન્તે અબુ સુફયાનની દીકરી થાય) હતું. અને તે સબબથી યઝીદના ભાણેજ થાય કારણકે મૈમુના યઝીદની ફુઇ થાય અને તેમની દીકરી ઉમ્મે લૈલા તે ફુઈની દીકરી તે બેહન થયા અને તેમના ફરઝંદ જેથી ભાણેજ થાય મુલ્લા અબુ ઇસહાકે કીતાબ નૂરૂલ્લ અયનમાં તેમનીમાનું નામ "સહીરાના" અને "લેહાના" પણ લખેલ છે (શાયદ તે નામ અસલી હોય?) અને ઉમ્મે લૈલા (તેમનું કુનિયત હોય) ગમે તે હોય પણ તેમની માનું નામ શેહરબાનું. અ. તો હતુંજ નહીં અને તેમનો ચેહરો, સ્વભાવ, આવાઝ, વીગેરે હઝરત રીસાલત મઆબ. સ. થી ઘણુંજ મળતાપણું હતું અને તેમની પરવરીશ તેમની ફુઇ જનાબે ઝૈનબ. અ. મેં કરી હતી. અને જે વખતે અકબર. અ. લડાઇના મૈદાનમાં ગયા તે વખતે તેમની ઉમર (૧૮) વરસની હતી અને તેમણે પેહલાજ હુમલામાં નાસેખુત્તવારીખની તહકીક પ્રમાણે (૧૨૦) સવારોને અને અબૂ ઇસહાક અસફેરાએની જાણ મુજબ (૫૦૦) સવારો અને અબૂ મોખન્નીફની ચશ્મદીદ બયાનના પ્રમાણે (૮૨) સવારોને મારી નાખ્યા. અને બીજી વારના હુમલામાં નાસેખુત્તવારીખ અને નૂરૂલ અયનના કર્તાઓએ (૮૧) માણસોને કતલ કર્યાનું લખેલ છે.

મરસેયાં સોલવાં બાઅદ અઝ શહાદતે હઝરત અલી અકબર અ. જનાબે ફાતેમા સુગરા અ. કા ખત આનેકે બયાનમેં.

લાશ અકબરકી જો મકતલસે ઉઠાલાએ હોસૈન–નૌજવાંકો સફે અયલસે ઉઠા લાએ હોસૈન ચાંદકો શામકે બાદલસે ઉઠા લાએ હોસૈન–જાં બ લબ શેરકો જંગલસે ઉઠાલાએ હોસૈન

દી સદા, લાશે પેસર આનકે લેજા બાનૂ

છિદ ગયા બરછીસે અકબરકા કલેજા બાનૂ. ૧

દેખલે આખેરી દીદારે પેસર મરતા હૈ–સામને આંખોંકે યેં નૂરે નઝર મરતા હૈ અબ કોઈ દમમેં મેરા રશ્કે કમર મરતા હૈ–મુંહસે બાહિર હૈ ઝબાં તશ્નં જેગર મરતાહૈ

દમસે સીનેમેં રોકા ઝખ્મસે ખૂં જારી હૈ

અરે ! બાનૂ તેરે ઘર લુટનેકી તયારી હૈ. ૨

પોંહચી ખયમેમેં જો હઝરતકી યેં પુર દર્દ સદા–મુઝતરિબ હોગએ નામૂસે રસૂલે દોસરા કહા ચિલ્લાકે સોકૈનાને કે હૈહૈ બયા–ફિઝ્ઝા દૌડી સૂએ દર, ફેંકકે સરપરસે રેદા

પીટતી ઝ઼ૈનબે બેપર નેકલ આઇ બાહિર
બાનૂ ઘબરાકે ખુલેસર નેકલ આઈ બાહિર. ૩

શેહકે કાંધેપે જો દેખા અલી અકબરકો નેઢાલ–હાથ ફૈલાકે યે૦ ચિલ્લાઇ કે હૈહૈ મેરે લાલ
ક્યા ગઁઝબ હોગયા અર્ઝ બાદશાહે નેક ખેસાલ–રાસ આયા મેરે બચ્ચેકો ન અઠ્ઠારવાં સાલ
ટુકડે તેગોંસે બદન હોગયા સારા હૈહૈ
કૌન થા જીસને મેરે શેરકો મારા હૈહૈ. ૪

મંઈ તો સમઝીથી કે ખૈરસે ફિરકર આએ–સાથ લેકર મેરે ફરઝંદકો સરવર આએ
યે૦ ન માઅલૂમ થા ઇસ હાલસે અકબર આએ–ખૂંમેં ડૂબે હૂએ હમશિકલે પયમબર આએ
મુઝકો બેટેને યે૦ ક્યા શાન દિખાઇ લોગો
લુટગઇ બાનૂએ નાશાદ દોહાઇ લોગો. ૫

રોકે બાનુસે યે૦ ફરમાને લગે સરવરે દીં–સર ન પીટો અભી ઝિંદા૦ હૈ મેરા માહે જબીં
સાંસ આતી હૈ પે હરદમ હૈ દમે બાઝે પસીં–ક્ય ઉનકાબી હૈ, ઓર હમભી હંૈ મરનેકે કરીં
સબ છુટે અબ ન રહા કોઈ હમારા બાનૂ
ઇસ જવાં બેટેકે ગંમને હમેં મારા બાનૂ. ૬

પાસ ઉનકે જો મંઈ સર પીટતા મકતલમેં ગયા–ક્યા મોહબ્બત હૈ કે ઉસદમ ભી તુમ્હીકો પૂછા
જોડકર ખૂંભરે હાથોંકો યેહી રોકે કહા–જાં બલબ હંૈ હમીં, અમ્માંકો દિખાદો બાબા
ઉજલી મસનદ કોઇ જલદીસે બિછાઓ સાહિબ
અબ જગાકર ઈન્હેં શિકલઅપની દિખાઓસાહિબ. ૭

કેહકે યે૦ લાશે પેસર ખૈમેમેં લાએ સરવર–હાથ અકબરકે સંભાલે થે કોઈ, ઓર કોઇ સર
શેહને ફરઝંદકો આહિસ્તા૦ લેટાયા જાકર–ગિરકે પેહલૂમેં તડપને લગી માં ખસ્તા૦જેગર
કેહતીથી દિલપે સેનાં ઝુલ્મકી ખાઇ બેટા
આંખેં ખોલો નહીં(તો)મરતી હૈયે૦વાલી બેટા.

નઝઅમેંભી મુઝે પૂછા તેરી ઉલફતકે નેસાર–અમ્માં, ઇસ ખૂંનમેં ડૂબી હૂઇ સૂરતકે નેસાર
જંગ કી લાખોંસે તનહા તેરી જુરઅતકે નેસાર–તેરી મઝલૂમીકે સદકે, તેરી ગુરબતકે નેસાર
નામ પાનીકા ઝબાં પરભી ન લાએ વારી
ખાકે ફુલ બરછીકા ચુપકે ચલે આએં વારી. ૯

સુનકે માદરકી સદા બોલદીએ દીદએ નમ–હાથ ઉઠાકર કહા રોઓ ન મેરે સરકી કસમ
પાસ આકર હમેં છાતીસે લગાલો ઇસદમ–રનસે આએ હંૈ તુમ્હારીહી મોલાકાતકો હમ
ફિર યે૦ ઘર આપકે ઈકબાલસે દેખા હમને
ફિર તુમ્હેં આકે બઁજબ હાલસે દેખા હમને. ૧૧

બાલ ક્યૂં બિખરે હંૈ? ક્યૂં ફેંકદી સરપરસે રેદા–નીલ ક્યૂં સીનેપે હૈ? ક્યૂં હૈગિરેબાન ફટા ?
ખાક ક્યૂં મુંહપે મલી હૈ? યે૦ પેસર તુમપે ફેદા–શાહ દુન્યામેં સલામત રહે;યે૦ક્યા યે૦કિયા ?
લુટ ગઇ યે૦ન સોખન મુંહસે નેકાલો અમ્માં
મંઈ તો જીતા હૂં, કલેજેકો સંભાલો અમ્માં. ૧૧

ઝખ્મી હોનેકી મેરે, કિસને ખબર પોંહચાઈ?–ઝૂટ હૈ મૈંનેતો બરછી નહીં હરગીઝ ખાઇ
આપ તક બેટેકો તકદીર સલામત લાઇ–દેખે હઝરતકે કદમ, તનમેં મેરે, જાંન આઈ

મર્ગસે પેહલે હો માતમ યે૦ઝખ્મૂં હૈ અમ્માં
મેરે કપડોંપે તો અબ્બાસકા ખૂં હૈ અમ્માં. ૧૨

ગૈશકે આનેકી કહૂં વજહ કે કયૂંકર આયા?–તીસરા દિન હૈ કે પાની નહીં મૈંને પાયા
ધૂપ મઈદાનકી થી સરપે ન થા કુછ સાયા–ગિરપડા ઘોડેસે તીવરાકે તુમ્હારા જાયા

મર ચુકાથા પે મોકદ્દરને બચાયા મુઝકો
દોડકર બાપને ગોદીમેં ઉઠાયા મુઝકો. ૧૩

બોલી બાનૂ કે જો કેહતે હો ખુદા યુંહી કરે–અઈ મેરે લાલ યે૦ માં તેરી બલા લેકે મરે
લાઓ ધો ડાલૂં મૈં જો ખૂંનમેં કપડે હૈં ભરે–ચાંદસે હાથ હૈં ફિર કિસલિએ છાતીપે ધરે?

મુઝકો માઅલૂમ હુવા ખૌફસે જાતેહો તુમ
મેરે રોનેકે લિએ ઝખ્મ છુપાતે હો તુમ. ૧૪

બાનૂ સદમેસે ન મરજાએ, યે૦ ડર હૈ બેટા–સબ તેરે દિલકી, મેરે દિલકો ખબર હૈ બેટા
હાએ સીના યે૦ તેરા ખૂંનમેં તર હૈ બેટા–ફિર યે૦ કયા હૈ ? જો નહીં ઝખ્મે જેગર હૈ બેટા

સનસનાતા હૈ બદન, જાન ચલી જાતી હૈ
ઇસ લહુસે તો, મેરે દૂધકી બૂ આતી હૈ. ૧૫

હાથ સીનેસે ઉઠાકર તો મુઝે દિખલાઓ–પરદા૦ ઇસ તંગ કબાકા તો ઝરા સરકાઓ
મુઝસે કેહતેહો કે અમ્માં ન પછાડેં ખાઓ-દેખલૂં ચાંદસી છાતીકો, તો ફિર સમઝાઓ

સર નહીં પીટનેકી, જાન ન ખોઉંગી મૈં
તુમ સલામત હો તો ફિર કાહેકો રોઉંગી મૈં. ૧૬

આરઝૂ હૈ કે ફલે ફૂલે મેરા નખ્લે મોરાદ–તુમ દુલ્હન બ્યાહકે લાઓ મેરા ઘર હો આબાદ
દેખલૂં આંખોંસે અપની મૈં તુમ્હારી ઔલાદ–ફિર મૈં દુનયાસેજો ગુઝરૂં તો રહે રૂહભી શાદ

દાદી કેહલાઉંગી રૂતબા મેરા બરતર હોગા
તેરા ફરઝંદભી હમશિકલે પયંમબર હોગા. ૧૭

આહ કી સુનકે યે૦ અકબરને બસદ રંજો મલાલ–દર્દ છાતીમેં ઉઠા, ગૈર હુવા ઔરભી હાલ
દિલમેં યે૦ સોંચકે રોનેલગા વો૦નેક ખેસાલ–હમ સફર કરતે હૈં,અમ્માંકો હૈ શાદીકા ખેયાલ

બરમેં હોએગા કફન, ખાકપે ચેહરા હોગા
ન દુલ્હન હોગી, ન ઔલાદ, ન સેહરા હોગા. ૧૮

સર્દ એક આહ ભરી સીનેસે, યે૦ સોંચકે બાત–મલકુલ મૌતને ચાહા કે કરે કબ્ઝે હયાત
હિચકી એક આઇ તડપને લગા વો૦ નેક સેફાત–હટ ગએ સીનેસે વો૦ ખૂનમેં ડૂબે હુએ હાત

બાનૂ ચિલ્લાઇ મગર દમ ન પેસરમેં દેખા
ઝખ્મસે છાતીકે સૂરાખ જેગરમેં દેખા. ૧૯

દોનોં હાથોંસે લગી પીટને વો૦ સીનઓ સર–ખાકપર ગિરકે કહા હાએ પેસર, હાએ પેસર
મુઝસે કેહતેથે કે ઝખ્મી નહીં મૈં તો માદર–ઝખ્મ ઇસિતરહકા, ઓર માંસે છુપાયા દિલબર

લાલસે જાનકે જાનેકા ન વસવાસ કિયા
મેરે ગમ ખાનેકા કુરબાન ગઇ, પાસ કિયા. ૨૦

મંઇતો કેહતીથી ઝબાં ખુશ્ક હઇ ઓર રંગ હઇ ઝર્દ–દો પહર પ્યાસે લડે હોગઇ ઝુલ્ફે પુર ગર્દ હાથ ઓર પાંઉં,સબબ કયા હઇ? હુએ જાતે હંઇ સર્દ–અબ તડપતી હૂં ઝમીપર મંઇ,નહીં કુછ મેરા દર્દ

પાસ બુલવાકે સોકઇનાકો બહોત પ્યાર કિયા
ઝખ્મકે દર્દકો અમ્માંસે ન ઇઝહાર કિયા. ૨૧

તેરે સદકે, મેરે અઠ્ઠારા બરસકે પાલે–પાસ અપને કીસી. સૂરતસે મુઝે બુલવાલે તેરી છાતીપે લગે ઝૂલ્મો સેતમકે ભાલે–ખૂંમેં ભીગી યે૦ મસીં અઇ મેરે ઝુલ્ફોંવાલે

ન લગી મુઝકો બલા, ચાંદસે ઇસ સીનેકી
મંઇ નહીં જીનેકી અઇ લાલ, નહીં જીનેકી. ૨૨

(અનુસંધાન પાછળના પેજ ૩૩૪ થી)

બઇનસે બાનૂકે થા ખેમેમેં એક હંગ્રા બપા–લાશકે પાસ તડપતેથે શાહે કરબો બલા ઇતને મેં આનકે ફિઝ્ઝાને યે૦ હઝરતસે કહા–ખત લિએ એક શુતુર અસવાર હઇ દેવડીપે ખડા

ટુકડે દિલ હોતા હઇ કુછ બાત વો૦જબ કરતા હઇ
આપકો ઓર અલી અકબરકો તલબ કરતા હઇ. ૨૩

રોકે કેહને લગે ફિઝ્ઝાસે શાહે અર્શ મકામ–મંઇતો મઝલૂમ, નહીં લાએકે પઇગામો સલામ પૂછતા હઇ જીન્હેં ઉનકા તો હુવા કામ તમામ–જાકે લે આ,જો લેફાફેપે રકમ હો મેરા નામ

હઝરતે નામઓ પઇગામ કિસે બાકી હઇ?
અબતો હમકો ખતે શમશીરકી મુશતાકી હઇ. ૨૪

ફિઝ્ઝા લે આઇ વો૦ ખત જાકે બચશ્મે ખૂંબાર–થા લેફાફેપે રકમ અરઝીએ સુગરા બીમાર નામસે બેટીકે રોનેલગે શાહે અબરાર–પડહકે સરનામા ખત આંખોંસે લગાયા કઇ બાર

ગમસે દેખા ન ગયા બાનૂએ બેપરકી તરફ
આહ કી દેખકે લાશે અલીઅકબરકી તરફ. ૨૫

પૂછા ઝઇનબને યે૦ ખત કિસકા હઇ બેહેના વારી–બિન પડહે મુત્તસિલ આંખોંસે લહૂ હઇ જારી શેહને ફરમાયા મદીનેમેં જો હઇ આઝારી–દુસ્તએ સદમએ કુરકત મેરી સુગરા પ્યારી

ફિર ન તકદીરને દીદાર દિખાયા ઉસકા
જબકે દુનયાસે ચલે હમ, તો ખત આયા ઉસકા. ૨૬

નામા ખોલાતો હુવા ઔરભી એક ખત માઅલુમ–ઉસકો મુઠ્ઠીમેં છુપાને લગે શાહે મઝલૂમ સફે મુઝગાંપે ઝીયાદા૦હુવા અશ્કોંકા હોજૂમ–દૂસરા કીસકા હે ખત બોલી યે રોકર કુલસૂમ

કહા ઝઇનબને કે માદરકો લીખા હોયેગા
બાનૂ બોલી અલી અકબરકો લીખા હોયેગા. ૨૭

શાહ રોયાકીયે બેહનોંકો દીયા કુચ ન જવાબ–અરઝીયે ફાતેમા સુગરાકા પડા૦ સબ ઇલિકાબ બાઅદઇલકાબ કે લીખ્ખાથા કે અઇ અર્શે જનાબ–બેટી જીતીતો હઇ અબતક!!!પેબહોત હઇબેતાબ

ઇનિતેઝારીકીભી આખિર કભી હદ હોતી હઇ
મુદ્દતે હીજર બસર કોઇભીયે કદ હોતી હઇ. ૨૮

રહૈમ ફરમાઓ કે બીમાર હું, મુઝતર હૂં મેં—કભી દાલાનમેં હૂં ઓર કભી દરપર હૂં મેં
દીલપે સૌ દાગ હેં અચ્છી કહો કયૂંકર હૂં મેં?—કીસકે ઘર જાઉં? યે ઘર છોડકે શશદર હૂં મેં

સુને ઘરમેં મેરી કીસ તરહૈં બસર હો બાબા
મરભી જાઉંતો કીસીકો ન ખબર હો બાબા. ૨૯

ખંત કોઇ આતાતો હોતા મેરે દીલકો આરામ—કભી મુઝકો તો ઝબાનીભી ન ભેજા પયગામ
બેકરારીકે સેવા ઓર નહીં અબ કોઇ કામ—શામસે સુબ્હ મુઝે હોતી હૈ ઓર સુબ્હસે શામ

લોગ આઆકે એયાદતકો ચલે જાતે હેં
કોઇ ઇતના નહીં કેહતા કે હોસેન આતે હેં. ૩૦

જબ કોઇ પૂછતા હૈ હાલ હૈ કયા અય સુગરા?—વોસીહી તપકી હૈ શીદ્દત કે એશકોં ભી હુવા?
રાત દીન રોતી હો સોયાભી કરો એક ઝરા—મેં યે કેહતી હૂં કે અબતક નહીં આએ બાબા

અપની તકદીરપે કીસતરહૈં ન રોઉં લોગો
ગર અજલ આએતો ફીર ચયનસે સોઉં લોગો. ૩૧

પડહચુકે શેહ ખતે સુગરાકા જે મઝમું સારા—કુટકર છાતીકો એક આહકા નાઅરા મારા
ઓર બસદ દર્દ યે બોલા વો અલીકા પ્યારા—દૂસરે ખતકે નહી પડહનેકા મુઝકો યારા

હાલ, સુગરાને જે લીખ્ખા હે સુનાયે કોઇ
યે જે સોતે હેં પડે ઇનકો જગાએ કોઇ. ૩૨

બોલે ફિર લાશસે રોકર અલીઅકબર ઉઠો—ખત પડહો લેકે બહનકા, મેરે દિલબર ઉઠો
કબ તલક સોઓગે, ધૂપ આઇ હૈ સરપર ઉઠો—ઉઠો અય ફાતેમા સુગરાકે બેરાદર ઉઠો

રોઝ રેહતીથી તુમ્હેં યાદ વતનકી બેટા
જાકે કાસિદસે ખબર પૂછો બહનકી બેટા. ૩૩

લાશકે ગિર્દ ખડે રોતેથે જબસે તો હરમ—ખતકે આનેસે ઝેયાદા હુવા જોશે માતમ
બાનૂ ચિલ્લાઇ કે ચુપકે રહો લોગો ઇસિદમ—સુનતો લો ભાઇકો બેહેનાને કિયા કયા હૈ રકમ?

કૈસા ખૂશ હોતે યેહ ઇસ નામેકો પડહકર હૈહૈ
ખતભી તબ આયા કે જબ મરગએ અકબર હૈહૈ. ૩૪

ખોલકર ખતકો લગે દેખને જીસ વકત એમામ—આરિશે અશ્ક દૂઇ ભીગ ગએ હર્ફ તમામ
પડહચુકે જબતો કિયા બાનૂસે રોકર યેહ કલામ—ભાઇકી યાદ રહા કરતી હૈ સુગરાકો મોદામ

હૈ ગેલા અકબરે દિલગીરકા લિખ્ખા સાહિબ
લો સુનો બેટીકી તકદીરકા લિખ્ખા સાહિબ. ૩૫

યેહ સરનામેપે બીમારને મઝમૂં હૈ લિખા—ભાઇજાં, મેહરે સેપિહરે કરમો, લુત્ફો,અતા,
ગૌહરે, બહરે સદાકત. ગુલે ગુલઝારે વફા—સર્વે કદ, ગુન્ચા દહન, માહેજબીં, મેહરે લેકા

ખહદમેં આપકા દમ તા સદોસી સાલ રહે
ઘરમેં કબ તક યેહ બહન મુઝતરિબુલ હાલ રહે. ૩૬

તુમકો ખાલિક નઝરે બદસે બચાએ ભાઇ—ઘરમેં ફિર ખયરસે કિસમત તુમ્હેં લાએ ભાઇ
કબતક આંખોંસે બહન અશ્ક બહાએ ભાઇ?—વાહ કયા ખૂબ મેરે લેનેકો આએ ભાઇ

મુઝકો બેહલા ગએ હુશયાર કોઇ તુમસા હો
સચ યેહ હૈ સાદેકુલ ઈકરાર કોઇ તુમસા હો. ૩૭

આપસે મિલનેકી હૈસરતમેં તડપતી હૈ બહન—ન દવા હૈ ન ગિઝા હૈ ન કિસીસે હૈ સોખનં કૌન વાકિફ હૈ? ગોઝસ્તા. હૈ જો કુછ રંજો મેહન?—દિલેમન દાનદો મન, દાનેમો દાનદ દિલેમન
મિસ્લે તસવીર કભી દરપે ખડી રેહતી હૂં
મુંહ લિપેટે કભી બિસ્તરપે પડી રેહતી હૂં. ૩૮

અભી જીતી હૂં મૈં આના હોતો આઓ અકબર—મૌત ઘેરે હુએ હૈ મુઝકો બચાઓ અકબર જલ્દ ઇસ કૈદે મોસીબતસે છુડાઓ અકબર—અબ દમ આંખોમેં હૈ દીદાર દિખાઓ અકબર
ફિર જો આઓગે, તો તુરબતહીપે આના હોગા
હમ નહીં, હોએંગે, ઔર સારા ઝમાના હોગા. ૩૯

મેરે લેજાનેકો તુમ કાહેકો આઓગે ભલા—તુમસે શિકવાહ ભી અબસ ઔર ગેલાહ હૈ બેજા દૂર ઉફતાદાહ હૂં, બીમાર હૂં, પરવા મેરી ક્યા?—ખૈર જીસમેં હો ખુશી આપકી ભય્યાં અચ્છા
તુમસે અમ્માંકો ઝેયાદાહ નહીં પ્યારા કોઇ
એક હમ હૈં કે નહીં આહ હમારા કોઇ. ૪૦

મુઝકો માઅલૂમ હૈ ફુરસત તુમ્હેં આનેકી કહાં—આતા હોયેગા ઝેયારતકે લીએ એક જહાં માંકે હો લખ્તે જેગર બાપકે હો જીસ્મકી જાં—કબ વોહ ચાહેંગે કે હોજાઓ તુમ આંખોસે નેહાં
મનઝીલેં સખ્ત હૈં ઈઝા ન ઉઠાને દેંગે
આઓગે ભીતો ન બાબા તુમ્હેં આને દેંગે. ૪૧

હાલ યે સુનકે હુવા રાંડોમેં એક હશ્ર બપા—સબને સર પીટ લિએ રોયે એમામે દોસરા રખકે ખત સીનએ અકબરપે યે મુઝતરને કહા—પઢ દીયા હમને, જવાબ ઇસકા લીખો તુમ બેટા
ઇનતેઝારીમેં ફક્ત ઝીસ્તકે દમ ભરતી હૈ
લો ખબર જલ્દ કે બીમાર બહન મરતી હૈ. ૪૨

મુંહ મદીનેકી તરફ કરકે યેહ બાનૂને કહા—તેરી માયૂસીકે સદકે, મેરી બેકસ સુગ઼રા તુમને લીખ્ખા હૈ જીસે ખતમેં કે આઓ ભય્યાં—બરછી સીનેપે લગી મરગયા વોહ માહે લેકા
જાન યહાં આનકે હૈ હાત ગઇ અકબરકી
અબ કેયામતપે મોલાકાત ગઇ અકબરકી. ૪૩

માંપે આફતકા ફલક ટૂટ પડા અર્ઝ દુખતર—નૌજવાં હોકે દગા દેગએ મુઝકો અકબર કુખ ઉજડી મેરી, વરિાં હુવા બીબી મેરા ઘર—સફર આખિર ન હુવા કરગએ દુનયાસે સફર
ક્યા કરૂં? હાએ મોકદ્દરસે મેરા ઝોર નહીં
લાશે અકબરકો મોયસ્સર કફનો ગોર નહીં. ૪૪

કરકે યેહ બૈન લગી પીટને વોહ ખસ્તા જેગર—લેગએ લાશકો ખૈમેસે ઉઠાકર સરવર નામાબર હોકે કદમબોસે શહે જીનો બશર—અર્ઝ કરને લગા ફરમાઇયે અકબર હૈ કીધર?
મીલચુકા આપસે અબ મુઝકો તલાશ ઉનકી હૈ
શાહ કેહને લગે, લે દેખ યે લાશ ઉનકી હૈ. ૪૫

યેહી હમશીકલે નબી હઈ મેરી ગોદીકે પલે—આજ ધરસે મેરે યે ગંજે શહીદાંકો ચલે
અઈસે દીન સખ્ત કુછ આએકે ન ઇન પરસે ટલે—નામુરાદ ઉઠગએ દુનયાસે ન ફુલે ન ફલે

સુબ્હુતક ગીર્દ મેરે ફિરતેથે પરવાનેસે
ઘર મેરા લુટ ગયા ઈસ લાલકે મરજાનેસે. ૪૬

અપના સર પીટકે તબ કાસેદે સુગંરાને કહા—અલી અકબર હઈ યેહી? હાએ ગઝબ વા...વઈલા
ઇનકી ખાહરને, ગિલે ઇનસે કિયેથે કયા કયા!—ન જીયેગી ન જીયેગી ન જીયેગી સુગંરા

આહ સૂરત ન, રહી વોં ન જવાની બાકી
હંઈ અભી તો કઇ પઈગામે ઝબાની બાકી. ૪૭

મુઝસે ચલતે હૂએ કેહતીથી વોં ચિલ્લા ચિલ્લા—યાદ રખના મેરી બાતેં, તેરે સદકે બાહેના
હર ઘડીકા યેં તડપના યેં બિલકના મેરા—ઇસ તરહ કહિયો કે મુઝપર કિન્હેં રહેંમ આએ ઝરા

કંસમેં બાબાકો ઇધર આનેકી દેકર આના
અપને હમરાહ મેરે ભાઇકો લેકર આના. ૪૮

કંબ્રમેં યેં તો ચલે! સાથ કિસે લે જાઉં?—જાકે બીમારકો સમઝાઉં તો કયા સમઝાઉં?
ચલ બસે ખુંલ્દકો અકબર, કિસે ખત દિખલાઉં?—હાએ સુગંરાકે બેરાદર તુઝે કયૂંકર પાઉં?

દાગે દિલ લેકે ચલા, મુઝકો યે ઇનઆંમ મિલા!
ખતકી ઉમ્મેદથી, સો, મૌતકા પઈગાંમ મિલા! ૪૯

કિસકો હઈ હઈ મંઈ પયામ ઉસ જેગર અફગારકા દૂં?—કિસસે હાલ ઉસકા કહૂં ઓર ગિલે કિસસે કરૂં?
કાશ મરજાઉંતો બીમારસે શરમિંદાં ન હોઉં—ખાકપર લાશ લેટા દીજે કે મંઈ ગિર્દ ફિરૂં

કેહદિયાથા કે બેરાદરકે તસદ્દુક હોના
બદલે મેરે, અલી અકબરકે તસદ્દુક હોના. ૫૦

રોકે શેહને કહા કેહદીજો મુફસ્સિલ યેં હાલ—બીબી અબ દીલસે ઉઠાદો અલીઅકબરકા ખેયાલ
ઓર મુઝે પૂછેતો યે કહીયો કે સદમા હઈ કમાલ—મર ગયા સાથ પેસરકે અસદુલ્લાહકા લાલ

ઘરસે દો લાશેં લીયે આબીદ બેપર નીકલા
બાપ ઓર બેટેકા દમ તનસે બરાબર નીકલા. ૫૧

કેહકે યે લાશે પીસર લેકે ચલે શાહે ઝમન—પીટતા કાસીદે ગમનાક ગયા સૂયે વતન
ઉસકે જાતેહી હુયે કત્લ શહે તશ્ને દહન—"મૂનિસ" અબ રોનેકા હઈ વકત નહીં તાબે સોખન

મકતબે અકબરે મઝલૂમકી તસવીર યેં હઈ
સંગ પાની હો જીસે સુનકે વોં તકરીર યેં હઈ. ૫૨

મજલિસ નવીં માઅસૂમ પાક હઝરત અલીઅસગર અ કી શહાદતકે બયાનમેં.

મરસેયા૦ પેહલા હઝરત અલીઅસગર અ. કા.

જબ દૌલતે સરવરપે ઝવાલ આ ગયા રનમેં-જીસ ગુલપે તસદ્દુક થે વો૦ મુરઝા ગયા રનમેં
આંખોંકા જો થા નૂર, વો૦ ખોયા ગયા રનમેં-જીનેકા જો બાઇસ થા વો૦ મારા ગયા રનમેં

માં બાપકો સેહરાભી ન અકબરને દેખાયા
પીરીમેં અજબ દાગ, મોકૈદરને દેખાયા. ૧

કિસ દુખમેં ફલકને અલી અકબરકો છુડાયા-એ મેહરને કિસ માહસે અખતરકો છુડાયા
કુંમરીસે, અજબ સર્વે સમન બરકો છુડાયા-કિસ ફસ્લમેં બુલબુલસે ગુલે તરકો છુડાયા

યૂં દમભી કિસી તાઝા૦ જવાંને નહીં તોડા
યૂં ફૂલકોભી બાદે ખેઝાંને નહીં તોડા. ૨

યૂં બાપકી કિસ્મત યૂં ઉલટતે નહીં દેખા-ઇસ તરહ મોકૈદરકો પલટતે નહીં દેખા
યૂં બડહકે કિસી સર્વકો ઘટતે નહીં દેખા-ઇસ ઉમ્રકા પૂદા કોઇ કટતે નહીં દેખા

નાઝોંકે, દોઆંઓંકે, મોરાદોંકે, પલે થે
વો હસરતો દરદા અભી ફૂલે ન ફલે થે. ૩

ભીગીં જો મસીં, માંને કિયા સિજદએ બારી-યાઅને મેરે ગુલશનમેં ચલી બાદે બહારી
સબ્ઝા હુવા આગાઝ તો ફરમાયા કે વારી-સદ શુક્ર કે સર સબ્ઝ હૂઇ કુસ્ત હમારી

શાદી થી કે અબ ઘરમેં દુલ્હન લાનેકે દિન હેં
ઇસકી ન ખબર થી કે ખેઝાં આનેકે દિન હેં. ૪

ગેસૂ અભી મિન્નતકે બડહાએ થે ન માંને-જો કૂચ કિયા અલ્કૈસે ઇસ તાઝા જવાંને
આઇના બનાયા જીસે રબ્બે દો જહાંને-ઇસ સીનેકો ઝખ્મી કિયા દુશમનકી સેનાંને

તોડા નહીં અયસા ગુલે શાદાબ કિસીને
ખોલા કિયે, મુંહ ઓર ન દિયા આબ કિસીને. ૫

અફસોસ ન કુછ ઉમ્રને અકબરસે વફા કી-પૂરે વો૦ જવાંભી ન હૂએથે કે કઝા કી
કયા દખ્લ હય બંદેકો મશીઅતમેં ખુદાકી-માં કેહતીથી મુઝસે અલી અકબરને દગા કી

કુછ બસ ન ચલા આ ગએ યૂં મૌતકે બસમેં
પયદા હૂએ ઔર મરગએ અઠારા૦ બરસમેં. ૬

હોતા હય બરાબરકા પેસર કુવતે બાઝૂ-આરામે જેગર રાહતે જાં ઝીનતે પેહલૂ
અયસા પેસરે માહેલેકા સફદરો ખૂશરૂ-મરજાએ તો કયા દિલપે રહે બાપકે કાબૂ ?

ગિર પડતે હૈં ઉઠઉઠકે યેહ્કમઝોર હૈં શપ્પીર
જીતે હૈં મગર ગૅમસે લબે ગોર હૈં શપ્પીર. ૭

ઉઠતી હૈ કભી દિલમેં કભી ભૂખ જેગરમેં—હૈ દર્દ કભી સીનેમેં ઔર ગાહ કમરમેં
રનમેં કભી જાતે હૈં કભી આતે હૈં ઘરમેં—હૈ દિનકા ઉજાલા પે અંધેરા હૈ નઝરમેં
ગુલ કરતે હૈં આઅંદા પે સુનાઇ નહીં દેતા
લાશા અલીઅકબરકા દિખાઇ નહીં દેતા. ૮

યેહ દર્દે જેગર હૈ કે સંભલને નહીં દેતા—યેહ ઝોરે નકાહત હૈ કે ચલને નહીં દેતા
ગૅમ, ઔર તરફ દિલકો, બહલને નહીં દેતા—રાઅંશા કફે અફસોસભી મલને નહીં દેતા
ગૅમ કૌનસા ખિરમનકે લિએ બર્ક નહીં હૈ?
પર સબ્રકી તાકતમેં ઝરા ફર્ક નહીં હૈ. ૯

આતી હૈ સદા દિલસે, કે તાકત નહીં મુઝમેં—કેહતા હૈ જેગર, જોઅફ હૈ, કુવ્વત નહીં મુઝમેં
હર ચશ્મ હૈ ગિર્યાં! કે બસારત નહીં મુઝમેં—કેહતી હૈ કમર, દર્દસે હાલત નહીં મુઝમેં
એ મેહરીએ અફલાકને દિલ તોડ દિયા હૈ
શપ્પીરકો સબ સાથેઓંને છોડ દિયા હૈ. ૧૦

પીરીમેં યે ઇઝા, વોહ ઝઇફીમેં યેહ દુખ દર્દ—સદમેસે રૂખે પાક હૈ કેસરકી તરહ ઝર્દ
ચેહરા જો મોકદ્દર હૈ તો ઝુલ્ફેંભી હૈં પુર ગર્દ—તન કાંપને લગતા હૈ જો ભરતે હૈં દમે સર્દ
જીસ ફુલકે આશિક થે,વોહગુલશનમેં નહીં હૈ
યેહ હાલ હૈ ગોયા, કે લહૂ તનમેં નહીં હૈ. ૧૧

દિલકા હૈ તકાઝા કે તડપનેકી રેઝા દો—કેહતા હૈ જેગર ખૂં મેરા આંખોંસે બહાદો
સર ખિંચા હૈ નાલોંને કે ગરદૂંકો હેલાદો—શેહ કેહતે હૈં યાદ અબ અલીઅકબરકી ભુલાદો
મુખ્તારકા જો હુકમ હો કુછ ઔર નહીં હૈ
ઇસ ઝખ્મકા મરહમ કોઇ જુઝ સબ્ર નહીં હૈ. ૧૨

જો અહલે મોહબ્બત હૈં, બલા ઉનકે લિયે હૈ—સાબિર જો હૈં, યેહ દર્દે દવા ઉનકે લિયે હૈ
મઝલૂમ જો હૈં, લુત્ફે ખુદા ઉનકે લિયે હૈ—હર રંજમેં એક તાઝા મઝા, ઉનકે લિયે હૈ
સૌ દુખ હોં, તો હોં મહબ્બમેં ઉલફતમેં ઉસીકી
રોતે હૈં, તો રોતે હૈં મોહબ્બતમેં ઉસીકી. ૧૩

અકબર થા તો વોહક્યા થા? અગર હમ હૈં તો કયા હૈં?—સૌઅફસે જોબંદે હોં,તોખાલિકપે ફેદા હૈં
કુછ ગૅમ મિલેં,ગર હમસે,જુદા હૈં તો જુદા હૈં—યેહકિસકી એનાયત હૈ? કે રાઝી બ રેઝા હૈં
ગૅમ થા, જો સર ઇસ રાહમેં ફરઝંદ ન દેતા
કયા કરતે? અગર વોહ હમેં દિલબંદ ન દેતા. ૧૪

પિદયા હુવા ફરઝંદે જવાં, શુક્રકી જા હૈ—ખૂશનૂદ હૈ રબ્બે દો જહાં, શુક્રકી જા હૈ
લબપર નહીં ફરયાદો ફેગાં, શુક્રકી જા હૈ—ગરદનસે ગયા બારેગિરાં, શુક્રકી જા હૈ
જો હમકો અતા કી થી, વોહદૌલત ઉસે પોંહચી
ફારિગ હૂએ હમ, ઉસકી અમાનત ઉસે પોંહચી. ૧૫

અઠ્ઠારા૦ બરસ તક જો રહા પાસ વો૦દિલદાર-થી યે૦ભી એનાયત કે વો૦હઈ રાહેમો ગ઼ફ્ફ઼ાર
હર હાલમેં બંદેકો એતાઅંત હઈ સઝાવાર-મજબૂર હ'ઈ હમ ઓર વો૦હઈ કાદેરો મુખ઼્તાર
અકબરસા જવાં રશ્કે કમર કિસને દિયા થા
વો૦ સબ્રભી બખ઼્શેગા પેસર જીસને દિયા થા. ૧૬

જીનેકા યકીં રહેલતે અબ્બાસમેં કબ થા ?-મરજાના એરાદરકા કેયામત થા ગ઼ઝબ થા
અલ્લાહપે રોશન હઈ જો કુછ દિલપે તઅબ થા-તડપે નહીં, યે કિસકી એનાયતકા સબબ થા?
બેહતર થા હમારે લિયે તનહાઇકા મરના
સબ સહલ હઈ જબ દેખ ચુકે ભાઇકા મરના. ૧૭

રોનેસે મિલે ગર અલી અકબર, તો મ'ઈ રોઉં-છાતીસે લિપટ જાએ વો૦દિલબર તો મ'ઈ રોઉં
આબાદ હો, ઉજડા ફિર અગર ઘર તો મ'ઈ રોઉં-રોનેસે યે૦ દૌલત હો મોયસ્સર તો મ'ઈ રોઉં
પર ખોએ હૂએ લાલકો પાતે નહીં દેખા
દુનયાસે ગયા જો ઉસે આતે નહીં દેખા. ૧૮

રોએ જો મોસીબતમેં તો કયા હોતા હઈ અઈ દિલ-હોતા હઈ જો કિસમતકા લિખા હોતા હઈ અઈ દિલ
હર દર્દકા ઉલફતમેં મઝા હોતા હઈ અઈ દિલ-સાબિરસે રેઝામ'દ ખુદા હોતા હઈ અઈ દિલ
મતલૂબ તેરી, યે૦ મરહલે તઈ કરકે મિલેંગે
જીતે હ'ઈ તો ફરઝંદસે અબ મરકે મિલેંગે. ૧૯

બાતેંથી ઇધર શુક્રકી ઓર સબ્રો રેઝાકી-બ'ધતીથીં સફેં રનમેં ઉધર અહલે જફાકી
નાગાહ હૂઇ ખ઼ઈમેમેં એક ધૂમ બોકાકી-સમઝે શહે મઝલૂમ કે અસગ઼રને કઝાકી
ફરમાયા કે યા રબ કહીં જલદી અજલ આએ
તડપા યે૦ દિલેઝાર કે આંસૂ નેકલ આએ. ૨૦

દેવડહીકે કરીબ આકે યે૦ શબ્બીર પુકારે-જીતે હ'ઈ કે અસગ઼ર સૂએ ફ઼િરદૌસ સેધારે ?
બાનૂને કહા અઈ અસદુલ્લાહકે પ્યારે-માઅસૂમકા દમ હોંટોંપે હ'ઈ પ્યાસકે મારે
જીતે થે જો અકબર તો ઝેયારતથી નબીકી
સદકે ગઇ અબ મિટતી હઈ તસવીર અલીકી. ૨૧

શેહને કહા તુમ જાનતી હો હાલતો મેરા-મઝલૂમ હૂં નાચાર હૂં ઓર બેકસો તનહા
અકબર મેરા અઠ્ઠારા૦ બરસકા મુવા પ્યાસા-પાની મ'ઈ સેતમ્ગારોંસે માંગૂગા ન હોશા
પાનીકે લિએ લૂંગા ન અહેસાન કિસીકા
ગ઼ૈરત મુઝે આતીહઈ મ'ઈ બેટા હૂં સખીકા. ૨૨

રોકર કહા બાનૂને, તો ફ઼િર અઈ શહેવાલા-કયા પ્યાસાહી મરજાય મેરા હ'સલેયોંવાલા ?
અબ આપ નેકલતી હૂં મ'ઈ કરતી હૂઇ નાલાં-ઓર ગોદમેં લેલેતી હૂં યે૦ નાઝોંકા પાલા
અસગ઼રકે તડપનેસે મેરી રૂહ હઝીં હઈ
પાનીકી ગદાઇસે મુઝે નંગ નહીં હઈ. ૨૩

ચાદર તો નહીં ઓડહૂંગી મ'ઈ ગ઼મકી સતાઇ-અઠ્ઠારા૦ બરસકી હઈ લુટી મેરી કમાઇ
તુમ સાથ ચલો મેરે શહે કરબોબલાઈ-પૂછે જો અદૂ કહિયો યે૦ અસગ઼રકી હઈ દાઇ

કીમતસે ખૅરીદા હઈ ઉસે સિબ્તે નબીને
અસગૅરકો મેરે, દૂધ પિલાયા હઈ ઈસીને. ૨૪

થરૅગએ ગૅઈરતસે જનાબે શહે અબરાર–ફરમાયા કે ખૅામૂશ હો અઈ બાનૂએ નાચાર
તૂ જાએગી જબ રૂબરૂએ લશકરે કુફૅાર–બાનૂ તુઝે પેહચાનેંગે ઝાલિમ દમે ગુફતાર
સૂરતકે છુપાનેસે શરાફતભી છુપી હઈ ?
અઈ બાનૂ કહીં માદરી ઉલફતભી છુપી હઈ ? ૨૫

ફિર ખાક હઈ, ગૅઈરત મેરી અઈ બાનૂએ મુઝતર–પાનીકી ગદાઈકો જો અબ નિક્લે તૂ બાહર
જબ-સામને આઅૅદાકે ખૂલેસર તૂ જાએગી–તડપેગી બહોત ગુંબ્દમેં રૂહે અૅલીઅકબર
અકબરકી તો ગૅઈરતકા મુઝે પાસ બડા હઈ
અકબર નહીં, વહાં લાશએ અકબર તો પડા હઈ. ૨૬

નાગાહ યેહ બાતૂને કેયામતને નેદા દી–બાનૂ તેરે અસગૅરકી હઈ મુશતાકે યેહ દાદી
તૂને અૅલીઅકબરકો, તો મરનેકી રેઝા દી–દૌલતથી જો અઠૅારા બરસકી વોહ લુટાદી
ઝહરાકી બહૂ હોકે સખાવત નહીં કરતી
અસગૅરકો નેસારે સરે ઉમૅત નહીં કરતી. ૨૭

ઝહરાકી સદા સુનકે વોહ બેકસ હૂઈ નાચાર–અસગૅરકો દેયા ગોદમેં શેહકે, બદિલે ઝાર
ફિર દિલ જો ભરઆયા તો યેહ કી રોરોકે ગુફતાર–લૌંડીકી અમાનત હઈ, ખબરદાર ખબરદાર
મિન્નત મુઝે અસગૅરકી બડહાઈ હઈ વતનમેં
અકબરકી તરહ ઈસકો ન છોડ આઈયો રનમેં. ૨૮

થા નઝઅમેં વોહ ગુંન્ચા દહન પ્યાસકે મારે–એઁડીથી ઝબાં મૌતકે આસાર થે સારે
છાતીપે કભી હાથ ધરે ગાહ ઉતારે–મુંહ ખોલતાથા પ્યાસમેં, પાનીકે એશારે
દમ રૂકતાથા સીનેમેં તો ઢલ પડતેથે આંસૂ
ખુલ જાતીથીં આંખે તો નેકલ પડતેથે આંસૂ. ૨૯

શેહને કહા ઝેવર અૅલી અસગૅરકા બડહાલો–ઝેવરકે લિએ માર ન ડાલે કોઈ ઉસકો
યેહ હંસલેયાં, યેહ તૌકેભી મિન્નતકા ઉતારો–બાનૂને કહા યેહ ન કહો, અઈ શહે ખૂશખો
પૂરી જો હો મિન્નત તો સબ અરમાન નેકાલૂં
ક્યૂંકર મંઈ અભી હંસલેયાં મિન્નતકી બડહાલૂં. ૩૦

મિન્નૅત મેરી પૂરી જો કરેગા મેરા દાવર–ખૂશ હોકે બડહાઉંગી મંઈ ઈસિ લાઅૅલકા ઝેવર
પેહલેહીસે મિન્નૅતકા બડહાના નહીં બેહતર–શેહ બોલે કે આઅૅદાકો બહોત હઈ તમએ ઝર
આખિરકો હૂવા વોહી જો કિસ્મતકા લિખાથા
બાનૂ અૅલીઅકબરભી તો મિન્નૅતસે પલાથા. ૩૧

યેહ સુનકે કડે બાનૂને અસગરકે ઉતારે–હઈકલભી, અૅલીબંદભી, તાઅૅવીઝભી, સારે
કેહતીથી કે કુરબાન મંઈ કેહનેપે તુમ્હારે–ફિર તુમકો પહેનના હો નસીબ અઈ મેરે પ્યારે
ચિલ્લૅાઇ અજલ તીરકા મુશતાકે ગલા હઈ
અકબરકી મોલાકાતકો અસગૅરભી ચલા હઈ. ૩૨

અલકિસ્સાં કે અસગૅરકો લિએ ગોદમેં સરવર–વારિદ હૂએ મર્દાંનમેં બે મૂનેસો યાવર
દરયાકો જો દેખા તો હુમકને લગા અસગૅર–શેહ બોલે ગિરે પડતે હો ક્યૂં ગોદસે દિલબર

,સચ કહિયો કે હઈ પાનીકી ખાહિશ? તેરે જીકો?
યા, દેખતા હઈ લાશએ અબ્બાસે અલીકો ? ૩૩

દેખો ન તુમ ઇસિ નહરકો સદકે મંઇ તુમ્હારે–અબ્બાસ ઇસી પાનીકો ખાતિર ગએ મારે
ઇસિ પાનીકો અકબરભી તરસતેહી સેધારે–દરયા હઈ યેહ દરયાએ ફોરાત અઈ મેરે પ્યારે

મુશતાકે અબસ ઇસકા તૂ અઈ તશ્ને દહન હઈ
ન ચશમએ કૌસર હઈ ન યે મહરે લબન હઈ. ૩૪

બચ્ચોકો લિએ ઘરસે જો નિકલે શહેવાલા–થી ધૂપમેં તેઝી કે હરન હોતાથા કાલા
નિકાલાથા કભી ઘરસે ન વોહ હંસલેયોંવાલા–દામાને અબા ચેહરએ ફરઝંદપે ડાલા

રોતાથા તો છાતીસે લગા લેતેથે શપ્પીર
હર ગામપે દામનસે હવા દેતેથે શપ્પીર. ૩૫

યૂં કેહને લગે દેખકે આપસમેં સેતમગર–યેહ કયા હઈ ? જો હાથોંપે લિયે હંઇ શહે સફદર
બોલા કોઈ હઈ ઝેરે અબા મુસહફે દાવર–તા સુલ્હ કરેં હમસે ઇસે બીચમેં દેકર

માઅલૂમ હૂવા જંગસે ઘબરાતે હંઇ શપ્પીર
કુરઆંકો શેફાઅતકે લિએ લાતે હંઇ શપ્પીર. ૩૬

બોલા કોઇ બેદર્દ નહીં યેહ નહીં અસલા–હઇ સાબેરો શાકિર પેસરે હઝરતે ઝહરા
સાદાતપે ઇસિ દસ્તમેં હઈ તીસરા ફાકા-બેજાં હૂવા હોગા કિસી સઈદાનીકા બચ્ચા

અશ્ક આંખોંમેં હંઇ ચાક ગિરેબાન કિયે હંઇ
મચ્યિત કિસી માઅસૂમકી શપ્પીર લિયે હંઇ. ૩૭

સુનકર યેહ કલામ ઉનકા, પોકારે શહે આદિલ–તુમતો ન મોહંમદકે ન કુરઆંકે હો કાઇલ
મચ્યિત હઈ, ન કુરઆં હઈ યેહ, અઈ ફિરકએ જાહિલ–યેહ મુસહફે નાતિકકે ગલેકી હઈ હેમાઇલ

દેખો મેરી મઝલૂમીઓ અંદૂહો કલકકો
લે આયા હૂં ઝહરાકે સહીફેકે વરકકો. ૩૮

યેહ છોટાસા સચ્યદભી હઈ મેહમાન તુમ્હારા–કયા તુમકો મિલેગા? જો ઇસે પ્યાસને મારા
યેહ ફર્શકી ઝીનત હઈ તો હઈ અર્શકા તારા–મેરાભી જેગરબંદ હઈ, માંકાભી હઈ પ્યારા

કુછ પાનીકે બદલે તુમ્હેં લેના હો તો કેહદો
દરયાસે જો કતરાહ કોઇ દેના હોતો કેહદો. ૩૯

તાલિબ હો અગર ઝરકે તો ઝર લીજીયો મુઝસે–કતરેકે એવઝ લાઅલો ગૌહર લીજીયો મુઝસે
પાની દો ઇસે, મુલ્કમેં ઘર લીજીયો મુઝસે–ખાલી હો અગર નહર તો ભર લીજીયો મુઝસે

માઅસૂમ હઈ બે આબ કભી જી ન સકેગા
એક જામ તો યેહ તશને દહન પી ન સકેગા. ૪૦

મારા જીન્હે બરછીસે ઉન્હીંકા યેહ હઈ ભાઈ–અઠારાહ બરસક થે વોહ જીનકી અજલ આઈ
યેહ લાઅલ હઈ મેરા છે મહીનેકી કમાઇ–મરજાએગી માં, ગર હૂઇ ઇસિસેભી જુદાઈ

એહનોંકી યે૦ હઈ જાન તો ફૂરિયોંકા જેગર હઈ
મરજાનેમેં ઇસિકે, કઇ જાનોંકા ઝરર હઈ. ૪૧

મંઈ યે૦ નહીં કેહતા હૂં કે પાની મુઝે લાદો—તુમ આપ ઇસે આનકે ચિલ્લુંસે પિલાદો
મરતા હઈ યે૦ મરતે હૂએ બચ્ચેકો જીલા દો—લિલ્લાહ કલેજેકી મેરે, આગ બુઝાદો
જબ મુંહ મેરા તકતા હઈ યે૦ હંસરતકી નઝરસે
અઈ ઝાલેમો ઉઠતા હઈ ધૂંવા મેરે જેગરસે. ૪૨

બુઝતી નહીં, જબ આગ કલેજેમેં લગી હો—જાને વોહી, ઔલાદ ખુંદાને જીસે દી હો
સોંચે વોહ, કંઝા જીસકે જેગરબંદને કી હો—ઇનિસાફ કરે, દિલપે છુરી જીસકે ચલી હો
ગંમગીં હો તો સોઝે નફસે સર્દકો સમઝે
જીસ દિલમેં ન હો દર્દ, વો૦ કયા દર્દકો સમઝે. ૪૩

ઔલાદકી ફુરકંત, કોઈ પૂછે મેરે જીસે—બેટેકી મોહંબ્બત, કોઇ પૂછે મેરે જીસે
યે૦ દુખ યે૦ મોસીબત, કોઇ પૂછે મેરે જીસે—ઇસ દર્દકી લિઝ્ઝત, કોઇ પૂછે મેરે જીસે
એક યાદ એલાહી, તો ફરામોશ નહીં હઈ
યે૦ જોશ હઈ ગંમકા, કે મુઝે હોશ નહીં હઈ. ૪૪

મંઈ ખૂબ સમઝતા હૂં કે હો ઝુલ્મકે બાની—યે૦ કયા હઈ કે ફિર તુમસે તલબ કરતા હૂં પાની
જાન અપની મંઈ દેતા હૂં જો બચ જાએ યે૦ જાની—મરજાઉં મંઈ પર ઇસકી બુઝે તશ્ને દહાની
જબ સૂએ અંદમ ખંલ્કંસે મુંહ મોડકે જાઉં
હંસરત હઈ કે દુનયામેં ઇસે છોડકે જાઉં. ૪૫

રોનેકી અંજબ ઘરમેં મેરે ધુમ પડી હઈ—માં કૂખકો પકડે હૂએ દેવડહીપે ખડી હઈ
અબ કુછ હમેં દરયાસે સરોકાર નહીં હઈ—એક નન્હાંસા બચ્ચા મેરા મરનેકે કરીં હઈ
દો દિનસે જો હઈ પાનીસે મહંરૂમ યેહી હઈ
દેખો છે મહીનેકા વો૦ માઅંસુમ યેહી હઈ. ૪૬

યે૦ કેહકે ઉઠાયા રૂખે બેશીરસે દામન—ચેહરેકી તજલ્લીસે, જહાં હો ગયા રૌશન
દેખી જૂહીં વો૦ ચાંદસી ઢલકી હૂઈ ગરદન—સુન ઝિક્ર ભલા દોસ્તકા, રોને લગે દુશમન
હરચંદકે સબ ઝાલેમો જલ્લાદથે ઉનમેં
થર્રાગએ જો સાહેબે ઔલાદથે ઉનમેં. ૪૭

કી આહ કિસીને કોઇ મુંહ ફેરકે રોયા—દામન કિસી જલ્લાદને અશ્કોંસે ભીગોયા
હર શખ્સકે એક તીર લગા કંલ્બપે ગોયા—બોલા કોઇ ઇમાંભી ગયા દીનભી ખોયા
યૂં ફૂલ કોઈ ધૂપમેં મુરઝા નહીં જાતા
બચ્ચેકા યે૦ આંલમ હઈ કે દેખા નહીં જાતા. ૪૮

બોલા કોઈ કયા પાનીકે દેનેમેં ઝરર હઈ ?—માઅંસૂમ હઈ, મઝલૂમ હઈ, ઓર તશ્ને જેગર હઈ
બોલા કોઇ, બચ્ચા હઈ તો હો, ધ્યાન કિધર હઈ?—દુશમન ઇસે સમઝો, કે યે૦ દુશમનકા પેસર હઈ
પચતાએગા કલ, આજ જો પાની ઇસે દેગા
યે૦ તીફલ, જવાં હોકે એવઝ બાપકા લેગા. ૪૯

તબ શિમ્ર પોકારા કે હમેં રહૅમ નહીં હઈ–યેહ ગુન્હા દહન કયા અલીઅકબરસે હંસીં હઈ ?
હઝરતને કહા યેહ તો મેરે દિલકો યકીં હઈ–ઇસ ફૌજમેં એક એક શકી દુશમને દીં હઈ
બે સબબ નહીં ગો કે ગિરફતારે કુલફ હૂં
હુજ્જત ન રહે કોઇ કે મંઈ હુજ્જતે હક્ક હૂં. ૫૦

રોને લગા યેહ કેહકે જો ઝહરાકા વોહ જાની–દિલ હિલ ગએ બાઅંઝોંકે જેગર હોગયે પાની
ઓર બોલે યેહ ઉનમેંસે કઈ ઝુલ્મ કે બાની–હમ કયા કરેં મરતા હઈ જો યેહ યુસુફે સાની
અબ કત્લસે હરગીઝ ઇસે વકફા ન મિલેગા
એક ચિલ્લૂતો કયા !!! પાનીકા કતરા ન મિલેગા. ૫૧

શિમ્રે સેતમ ઇજીદને કી બડહકે યેહ તકરીર–કયા સોચકે? ઇસ બચ્ચેકો યહાં લાએ હઈ શપ્પીર
પાનીકી ગદાઇકી તો અચ્છી હઈ યેહ તદબીર–યેહ કેહકે પોકારા વોહ કે હાં જલ્દ ચલેં તીર
બિસમિલસે તડપતે રહેં શપ્પીર મંઈ દેખૂં
હો જાએ યેહ બચ્ચા હદફે તીર મંઈ દેખૂં. ૫૨

કુછ ખૌફે ખુદા દિલમેં ન લાએ વોહ જફાકાર–બોછાર હૂઈ તીરોંકી ઉસ બચ્ચેપે એક બાર
ઝુકઝુકકે બચાને લગે ઉસકો શહે અબરાર–ચિલ્લાએ યેહ કયા કરતેહો અઈ કૌમે સેતમગાર
મુજરિમ હૂં મંય, ઝખ્મી જો કરો મુઝકો બજા હઈ
અઈ ઝાલેમો બચ્ચા મેરા બેજુર્મો ખતા હઈ. ૫૩

યેહ ઝુલ્મો સેતમ બચ્ચેપે કોઇ નહીં કરતા–બચ્ચાભી વોહ બચ્ચા કે જો બિન દૂધ હઈ મરતા
અબ તીર ન મારો મુઝે સદમાહ હઈ ગોઝરતા–ઇસ વકત મેરા દમ નહીં સીનેમેં ઠહરતા
હઈ રહૅમકી જા, મુઝકો નેકલ જાનેદો યહાંસે
અબ નામભી પાનીકા ન લૂંગા મંઈ ઝબાંસે. ૫૪

કી શેહને જો મઝલૂમીઓ ગુરબતસે યેહ ગુફતાર–તરકશસે લેયા હુરમલાહને તીરે જફાકાર
વોહ નાવકે ખૂંરેઝ કે આહનસેભી હો પાર–ફૌલાદકી પઈકાં લબે સુફારભી તર્યાર
અમદન યેહ અગર ઝુલ્મ નથા આહ!!! તો કયા થા?
ઇસિ તીરકે કાબિલ તો ન અસગરકા ગલા થા. ૫૫

વોહ નાવકે કાતિલ જો કમાંસે હુવા બાહર–હલકૂમ તો અસગરકા છિદા બાઝૂએ સરવર
માઅસૂમ લિપટને લગા શબ્બીરસે, ડર કર–સૂરાખ પડે દો દિલે ઝહરામેં બરાબર
દો નહર બહીં ખૂંકી ઇધર ઓર ઉધરસે
એક બાપકે બાઝૂસે ઓર એક હલકે પેસરસે. ૫૬

બિસમિલકી તરહ હાથોંપે તડપા અલીઅસગર–દમ રૂકગયા ઓર જીસ્મ લગા કાંપને થરથર
મુંહ ખોલ દિયા નન્નાસા અશ્ક આંખોમેં ભરકર–બચ્ચેકો લિએ બઈઠ ગએ ખાકપે સરવર
ખિંચા જૂહીં પઈકાને સેતમ ઉસકે ગોલૂસે
તર હોગયા કુરતા અલીઅસગરકા લહૂસે. ૫૭

મુંહ મલને લગે બચ્ચેકે મુંહસે શહે ઝીશાં–કેહતે થે યેહ બાબા તેરી મઝલૂમીકે કુરબાં
પયતાયા મંઈ ખઇમેસે તુમ્હેં લાકે મેરી જાં–તકસીર હૂઇ બાપસે અઈ અસગરે નાદાં

ક્યા કેહર હઈ, દમ તોડો તુમ, ઓર ઝિંદાં હો શબ્બીર
કિસમતમેં યેં થા બાનૂસે શરમિંદા હો શબ્બીર. ૫૮

શબ્બીરસે કેહતાથા યેહી હુરમલાં હંસકર—અબતો કિસી બચ્ચેકો ન તુમ લાઓગે સરવર મંઈ દાદે તલબ તુમસે હૂં અઈ સિબ્તે પયમબર—ક્યા તીર લગા હઈ!!! મેરા, અસગરકે ગલેપર

પઈકાં જો ઇધરકો હઈ તો સુફ઼ાર ઉધર હંઈ
દેખો, કે ગલા ખૂંરેજ હઈ અસગરકા કે તર હંઈ.? ૫૯

ફિર હુરમલાંકો દિલબરે ઝહરા યેં પોકારા—ક્યા તુઝકો મિલા? મરગયા બચ્ચા જો હમારા સીનેમેં કલેજા મેરા, ખૂં હો ગયા સારા-ઇસ પ્યાસેકો તૂને નહીં મારા, મુઝે મારા

જબ અર્શે ખુદા નાલોંસે ઝહરાકે હિલેગા
ઇસ ખૂનકા બદલા તુઝે મહશરમેં મિલેગા. ૬૦

મરસેયાં દૂસરા જનાબે અસગર અ. બાઅદ અઝ શહાદતકે બયાનમેં.

જબ શાહકે આગૂશમેં ઘાઇલ હૂએ અસગર—યાને હદફે નાવકે કાતિલ હૂએ અસગર હાથોંપે તપાં સૂરતે બિસમિલ હૂએ અસગર—બાબાસે છુટે ખુલ્દમેં દાખિલ હૂએ અસગર

મુંહ ખોલે થે ઓર નન્હાસા મનકાભી ઢલા થા
પઈકાં જો ગલેમેં થા, તો પઈકાંમેં ગલા થા. ૧

સદમેસે કલેજા હુવા શેહકા તહો બાલા—લાશેકો લિએ બઈઠ ગએ સયેદે વાલા ફિર હાથોંપે ઢલકી હૂઈ ગરદનકો સંભાલા—ઓર તીરકો હલ્કે અલીઅસગરસે નેકાલા

રિક્કત ન હૂઈ ઝબ્ત શહનશાહે ઝમનસે
ગરદનસે લહૂ બેહને લગા દૂધ દહનસે, ૨

ફરમાને લગા દિલસે યેં ઝહરાકા વોં જાઇ—ક્યા ખૂબ!!! પિલાને હમ ઇસે લાએથે પાની અસગરકી બુઝાઇ ન ગઈ તશ્ને દહાની—એક આનમેં યૂં મિટ ગઇ બાનૂકી નેશાની

વ્હાં તીરે જફા ચલ ગયા બાનૂકે જેગર પર
વોં આસ લગાયે, હઈ ખડી ખઈમેકે દરપર. ૩

હર લેહઝા દરે ખઈમેકે પરદેકો ઉઠાકર—મઈદાંકી તરફ દેખ રહી હોગી વોં મુઝતર અસગરકો લિએ રનસે, ફિરે યા નહીં સરવર—ઓર લબપે દોઆ હોગી કે અઈ ખાલેકે અકબર

મઈદાનસે વાલી મેરા શબ્બીર ભી આવે
ઓર જીતા હૂવા અસગરે બેશીરભી આવે. ૪

ક્યા દાગ દિયા બાપકો અઈ યૂસુફે સાની—યેં હલ્કે છિદાના યેં તેરી તશ્ને દહાની મરકરભી ન ભૂલેગા યદુલ્લાહકા જાની—બચપન તેરા ઓર અકબરે મહરૂકી જવાની

દો ઝખ્મ કલેજેમેં હંઈ તુમ દોનોંકે ગમસે
વોં બરછીસે મારે ગએ તુમ તીરે સેતમસે. ૫

બતલાઓ કે અબ કયા કરૂં? મંઈ બેકસો નાચાર—ગર જાઉંતો દુશવાર, ન જાઉંતો હઈ દુશવાર
દેખેગી જો ગરદનસે તેરે, તીરે સેતમ પાર—મરજાએગી મરજાએગી બાનૂએ દિલ અફગાર.
રૂખં અબ ન ઉધર અઈ મેરે ગુલફામ કરો તુમ
પેહલૂમેં બડે ભાઇકે આરામ કરો તુમ. ૬

નાગાહ બિને કાહેલે અઝલમ યે૦ પુકારા—કયૂં કઈસા નેશાનેપે લગા તીર હમારા?
દુનયાસે જેગર ગોશએ શબ્બીર સેધારા—ઉસ બચ્ચેકો મારા હઈ, જો થા પ્યાસકા મારા
તાકા જીસે હરગિઝ ન હુવા દખ્લ કૈતાકા
બાઝૂભી તો છિદા હઈ એબામેં દોસરાકા. ૭

ધુલ જાએ જો નઝદીકસે દેખે કોઈ જાકર—આલૂદએ ખૂં હાથ હઈ હઝરતકા સરાસર
ફરમાને લગે રોકે યે૦ તબ સિબ્તે પયમબર—નાનાસે કરૂંગા, તેરી ફરયાદ સેતમગર
અસગરને દિયા હશ્ર તલક સાથ હમારા
કલ હોગા ગિરેબાં તેરા, ઓર હાથ હમારા. ૮

કુછ મુઝકો ન સાબિત હુઇ ઇસ લાલકી તકસીર—પાનીકે લિએ આયાથા, ગરદનપે લગા તીર
મઝલૂમ થા, માઅસૂમ થા, પ્યાસા થા, યે૦બેશીર—શાયદ કે તૂ હઈ લા વલદ, ઓ ઝાલેમે બેપીર
કિસ નાઝો નઅમસે છે મહીને યે૦ પલાથા !!!
ઇસ તીરકે લાઇક મેરે બચ્ચેકા ગલા થા? ૯

એક તીરે સેતમસે તેરે, હૈદર હૂએ ઝખ્મી—ઝહરા હૂઇ મજરૂહ, પયમબર હૂએ ઝખ્મી
કયા ઝુલ્મકા પઈકાં થા કે શપ્પર હૂએ ઝખ્મી—હમભી અલીઅસગરકે બરાબર હૂએ ઝખ્મી
તૂ ખૂશ હઈ, કે દમ અસગરે બે શીરને તોડા
યહાં પાંચ કલેજોંકો, તેરે તીરને તોડા. ૧૦

રોને લગા યે૦ કેહકે યદુલ્લાહકા જાયા—ફિર હાથોંપે લાશા અલીઅસગરકા ઉઠાયા
મુંહ કરકે સૂએ આલમે બાલા યે૦ સુનાયા—મકબૂલ હો યે૦ નઝર મેરી, બારે ખુદાયા
તોહફા તેરી દરગાહકે લાઇક તો યે૦ કબ હઈ
પર અઈ મેરે મૌલા મેરી બઝેતકા સબબ હઈ. ૧૧

ઇસ રાહમેં સૌ બાર મેરા સર ભી તસદ્દુક—સર કયા હઈ તેરે નામપે સબ ઘરભી તસદ્દુક
કુરબાન ભતીજેભી, બેરાદરભી, તસદ્દુક—અકબરભી તસદ્દુક, અલીઅસગર ભી તસદ્દુક
રાઝી હૂં મંઈ જો મુઝપે મોસીબત હો જફા હો
યા રબ તેરે મહબૂબકી ઉમ્મતકા ભલા હો. ૧૨

અબ એક તમન્ના હઈ યે૦ અઈ ખાલેકે અકબર—જબ તન્ન દહન ઝખ્મ હૂં મંઈ બેકસો મુઝતર
શરબતકા મઝા દે મુઝે આબે દમે ખંજર—સાબિર રહે શાકિર રહે ફરઝંદે પયમબર
ઝઈનબ નેકલ આએ તો ન કુછ રંજો અલમ હો
હોટોંપે તેરા નામ હો, સર સિજદેમેં ખમ હો. ૧૪

ગરદનપે લઇ ખંજરે બુર્રાં જો ફિરાએ—હસરત હઈ કે ઉસ વકત બલ અબરૂપે ન આએ
તનકો મેરે જુમબિશ ન હો સર હિલને ન પાએ—કાતિલ મુઝે પાની ન પિલાએ ન પિલાએ;

મુઝતર ન તહે ખંજરે ખૂંખાર હો શપ્પીર
યેં મરહલા હો તઈ તો સોપ્રુક્બાર હો શપ્પીર. ૧૫

જબ કેહચુકા ખાલિકંસે યે૦ ઝહરાકા વો૦ જાયા—અકબરકે બરાબર, અલીઅસગરકો લિટાયા ફરઝંદકે શાનેકો હેલાકર યે૦ સુનાયા—અસગરકી સોશરિશકે લિએ બાપ હઈ આયા

ઇસિ. બાનૂએ મગમૂમ કે દિલબરસે ખબરદાર
અઈ જાને પેદર છોટે બેરાદરસે ખબરદાર. ૧૫

કયા હાથ ધરે છાતીપે સોતેહો મેરેલાલ—તુમ અસગરે માઅસૂમકા દેખો તો ઝરા હાલ પાનીકે લિએ તીરકી, ગરદનપે લગી ફાલ—યે૦ ગુન્ચા દહન ખૂનમેં હઈ ગુલકી તરહ લાલ

આરામસે રખના યે૦ અમાનત હઈ પેદરકી
ઈઝા ન હો કુછ લાશકો ઇસ તિફ્ન૦ જીગરકી. ૧૬

અકબર, અલીઅસગર મેરા ચીલીને ન પાયે—દુશ્મન કોઇ સદમા ઈસે પોંહચાને ન પાયે બેટા, યે૦ બદન ફૂલસા મુરઝાને ન પાયે—પ્યારે મેરે ખૂરશેદપે ધુપ આને ન પાયે

માઅસૂમકો છાતીસે લગાલો અલી અકબર
દામાને કંબા ઇસકો ઉડહાલો અલી અકબર. ૧૭

ગોદીસે યે૦ માંકી ન જોદા હોતેથે એક પલ—વો૦ પાસસે હટતીથી તો હોજાતેથે બેકલ તનહાઇ હઈ અબ, ઔર બયાબાન યે૦ મકતલ—સહરાયે પુર આસૂબ, ખતરનાક યે૦ જંગલ

રાતોંકો ન ગાફિલ કહીં હોજાઇયો બેટા
ડરડરકે જો યે૦ રોયે તો બેહલાઇયો બેટા. ૧૮

અબ દેર નહીં હમભી કોઇ દમમેં હઈ આખિર—સર દેનેકો જાતે હઈ ખુદા હાફેઝો નાસિર યે૦ કેહકે ચલે બ્હાંસે શહે સાબેરો શાકિર—જો આયા નઝર ઉંટપે એક મર્દ મોસાફિર

શિકલે શહેદીં દેખકે દિલ ઉસકા ભર આયા
જલદીસે વો૦ નાકેકો બેઠાકર ઉતર આયા. ૧૯

આદાબ બજા લાકે ફિરા ગિર્દ કઈ બાર—તકને લગે હસરતસે મુંહ ઉસકા શહે અબરાર જબ ઉસને દિયા નામએ સુગરા બદિલે ઝાર—બસ પડહતેહી સરનામેકો આંખેં હૂઇ ખૂંબાર

બીમારને લિખ્ખાથા બમામે દો જહાંકો
પોંહચે મેરી અરઝી યે૦ મસીહાએ ઝમાંકો. ૨૦

શપ્પીરને રોરોકે લેફાફેકો કિયા ચાક—મકતૂબકો પડહને લગે બાદીદએ ગમનાક લિખ્ખાથા કે અઈ લખ્તે દિલે સર્યદે લૌલાક—દિન રાત તડપતી હૂં મંઈ ઇસ ઝીસ્તપે હઈ ખાક

હોંટોંપે હઈ દમ કોહે અલમ સરપે ગિરા હઈ
અઈ ઇંસએ દૌરાં યે૦ તરસ ખાનેકી જા હઈ. ૨૧

હઝરતપે તો ઝાહિર હઈ કે શિદ્દતસે હૂં બીમાર—ઓર અબતો કુછ આગેસેભી દહચંદ હઈ આઝાર હઈ આઠ પહર પીટને રોનેસે સરોકાર—યે૦ ખંત મેરી રૂખસતકા હઈ યા સર્યદે અબરાર

આએભી તો યે૦ બેકસો તનહા ન મિલેગી
અબ કંબ્ર મિલેગી, તુમ્હેં સુગરા ન મિલેગી. ૨૩

ખાના હઈ ન પીના હઈ ન સોના હઈ ન આરામ—મંઈ કુરતએ ગંમ હૂં મુઝે ઇન બાતોંસે કયા કામ
હાં યેહ તો ખેયાલ આતા હઈ અકસર સહંરો શામ—મરજાઉં તો ફિર દફનકા કયૂંકર હો સરંજામ
પુરસા કિસે દેનેકે લિએ આએગા કોઇ
એકસકા જનાઝાભી ન ઉઠવાએગા કોઇ. ૨૪

અમ્માંસે યેહ કહીએગા કે સુગંરા ગઇ વારી—કયૂં વાલેદાહ, લી તુમને ખબર ખૂબ હમારી
ચલતે હૂએ તુમ મેરે લિયે કરતીથીં ઝારી—અબ સમઝી કે મુંહ દેખેકી બાતેંથીં વોહ સારી
હાં સચ હઈ કે એક પુરઝેકે લાઇકંભી નહીં હંઈ
સબ બેટીઓંમેં આપકી નાચીઝ હમીં હંઈ. ૨૪

અચ્છા કિયા ખંઈર અબ મંઈ કિસીસે ન મિલૂંગી—કુબરાસે, સોકઈનાસે, ફૂફીસે, ન મિલૂંગી
અંમ્મૂસે ન બોલૂંગી, ચચીસે, ન મિલૂંગી—રૂઠી હૂં મંઈ હમશિકલે નબીસે ન મિલૂંગી
આનેકી જો હૈઝરતકે ખબર હોગી ઉધરસે
મંઈ દાદીકે રૌઝેપે ચલી જાઉંગી ઘરસે. ૨૫

અલ્લાહ યેહ ગંફલત !!! કે ન ખતભી કોઈ ભેજા—યેહ આપસે, સુગંરાકો તવક્કોએ થે ન બાબા
હઈહઈ અલીઅકબરભી ન આએ યેહ હૂવા કયા?—કિસમતહી બુરી હોતો કિસીકા નહીં શિકવા
મંઈ લેનેકો આઉંગા યેહ સમઝાકે ગએથે
કયા ખૂબ મેરે સરકી કંસમ ખાકે ગએથે. ૨૬

અકબરકા જો નામ આયા તો રોએ શહેવાલા—હાથોંસે દઇબાર કલેજેકો સંભાલા
ફરમાને લગા ફાતેમાકી ગોદકા પાલા—કાસિદ તુઝે જીતા રખે અલ્લાહ તઆલા
કયા દેં તુઝે હમ બેકસો મઝલૂમ હંઈ ભાઇ
દો રોઝસે પાનીસેભી મહરૂમ હંઈ ભાઇ. ૨૭

રોકર શોતુર અસવારને યેહ બાત સુનાઈ—ગુરબતમેં યેહ કયા હોગયા? અઈ હંકેકે ફેદાઇ
લશકર હઈ કહાં, ઔર હંઈ કિધર ભાનજે ભાઇ—શેહને કહા એક એકને જાં અપની ગંવાઈ
ટુકડે હૂએ દિલબંદ એમામે અઝલીકે
અબ કોઇ નહીં પાસ હોસઈન ઇબ્ને અલીકે. ૨૮

યેહ કેહકે સૂએ ગંજે શહીદાં, ઉસે લાયે—સોતેથે જહાં ખઈશો પેસર બરછેયાં ખાએ
લાશે, શોતુર અસવારકો હૈઝરતને દિખાએ—રોકર કહા કયૂં, મેરે યગાને નઝર આએ?
મહતાબસે મુંહ ખાકમેં ઓર ખૂંમેં ભરે હંઈ
અઈ શખ્સ યેહ સબ સામને આંખોંકે મરે હંઈ. ૨૯

ફિર લાશએ અકબરકે કરીં આએ બસદ ગંમ—ઓર રખદિયા ખત સીનેપે બાદીદએ પુરનમ
ચિલ્લાએ કે કુછ મુંહસે કહો અઈ મેરે ઝઈગંમ—સુગંરાકો જવાબ ઇસકા લિખેં, યા ન લિખેં હમ
ફરમાઓ તો લિખ દૂં કે સફર કરગએ અકબર
ભેજૂં કિસે લેનેકો તેરે, મર ગએ અકબર. ૩૦

સર પાટકે કાસિદને યેહ તબ શેહકો સુનાયા—હઈહઈ અલીઅકબર હઈ યેહી? બાનૂકા જાયા
ફરયાદ હઈ તસવીરે મોહંમંદકો મિટાયા—ઘર ફાતેમાકા ખાકમેં આઅદાને મિલાયા

અબ મરનેકી ઇનિકે, જો ખેંબર પાએગી સુગ઼રા
મુઝકો તો યેં રોના હૈ કે મરજાએગી સુગ઼રા. ૩૧

બીમારકી ગુઁરબતપે જેગર ફટતા હૈ મેરા–કયા કયા ઉસે અરમાન થા વા હંસરતો દરદા ચલતે હૂએ મુઝસે યેહી રોરોકે કહાથા–કાંસિદ, અઁલીઅકબરસે ગેલાં કીજીયો સારા
કેહ દીજો કે સદકે ગઇ કબ આઓગે ભયાઁ ?
જબ કંબ્રમેં હમ સોવેંગે તબ આઓગે ભયાઁ? ૩૨

યેં મરગએ, ૫ૈગાંમ કિસે ઉસકા સુનાઉં ?–શેહઝાદએ આંલમકો કહાં ઢૂંઢકે લાઉં ? મુંહ ફાતેમા સુગરાકો મંૈ કયા જાકે દિખાઉં ?–પૂછે જો ખંબર ઇનકી, તો કયા હાલ સુનાઉં?
ઉઠ્ઠો અઁલીઅકબર કે મંૈ જાતા હૂં વતનકો
૫ૈગાંમે ઝબાનીભી ન કયા દોગે બહનકો ? ૩૩

ફિર કેહને લગા દેખકે વોં લાશએ અસગઁર–યેં લખ્તે જેગર કિસકા હૈ? યા સિબ્તે પયમબર કિસને ઇસે મારા? કે યે સબ ખૂંનમેં હંૈ તર–બંદ આંખેં હંૈ, ઓર હાથ હૈ નન્નેસે,ગલેપર
ઇસ બચ્ચેકા કાંતિલ કભી આબાદ ન હોગા
વલ્લાહ કે વોં સાહેબે આંલાદ ન હોગા. ૩૪

રોરોકે યેં ફરમાને લગે હંઝરતે શપ્પીર–છોટા મેરા બેટા હૈ યેહી અસગઁરે બે શીર બે જુર્મ લગાયા જિને કાહિલને ઇસે તીર–પૂછે કોઇ, માઅઁસૂમકી થી કોંનસી તકંસીર?
દુનયાસે સફર કરગએ, પાનીકો તરસકે
યેં થે છે મહને કે, વોં અઠ્ઠારાં બરસકે. ૩૫

સુગ઼રાસે યેં કેહદીજો કે બાબા તેરે કુંરબાં–પરદેસમેં ભૂલા નહીં મંૈ તુમકો મેરીજાં ઇસ રંજો મોસીબતમેંભી, હરદમ હૈ તેરા ધ્યાં–મોહલત ન મગર મૌતસે પાઇ કિસી ઉનવાં
સર તનસે અંઝીઝોંકે ઉતારે ગએ સુગ઼રા
પરદેસી તેરે, દસ્તમેં મારેગએ સુગ઼રા. ૩૬

તકંદીરસે કુછ બસ નહીં અૈ દુખ્તરે બીમાર–અબ હંશ્રપે મૌકૂંફ રહા બાપકા દીદાર હમસાભી ન હોએગા કોઇ બેકસો નાચાર–હંગામે અજલ, પાસ ન મૂનિસ હૈ ન ગંમખાંર
મરનેપેભી ફરઝંદે નબી રંજ સહેગા
લાશા. કફનો ગોરકો મોહંતાજ રહેગા. ૩૭

ખંત હૈ યેહી ઓર બસ યેહી ૫ૈગાંમે ઝબાની–હર સિમ્તસે ઘેરે હૂએ હંૈ ઝુલ્મકે બાની ચૌબીસ પહર ગુઝરે હંૈ પાયા નહીં પાની–અબ હંલ્ક હૈ ઓર ખંજરે બુરરાંકી રવાની
જબ પ્યાસ લગે યાદ હમેં કીજીયો સુગ઼રા
શરબતપે, મેરી નઝર દેલા દિજીયો સુગ઼રા. ૩૮

ઓર અહલે વતન તુઝસે જો પૂછે મેરી રોદાદ–કેહના કે વોં મઝલૂમ હૂવા કુરતએ બેદાદ ખંજરસેં ગલા કટ ગયા ઘર હોગયા બરબાદ–તુમ ભૂલગએ ઓર ઉન્હેં તુમ સબકી રહી યાદ
લાઝિમથી મદદ ફાતેમાકે લખ્તે જેગરકી
કુછ તુમને ખંબર લી ન મોહંમંદકે પેસરકી. ૩૯

યે૦ સુનકે ચલા ખાંક અસર કાંસેદે સુગરા-હઝરતપે ઉધર ટૂટપડા લશકરે આઅદા
શમશીરપે શમશીર લગી નેઝેપે નેઝા-ગશ ખાકે ગિરા ઘોડેસે લખ્તે દિલે ઝહરા

ઉસ વકતભી ઘેરે હૂએ સબ દુશમને દીં થે
થા એક ગલા, ઓર કઈ સૌ ખંજરે કીં થે. ૪૦

"હાં ઝબ્હ કરો શેહકો" યે૦ જબ ગુંલ હુવા એકબાર-રસ્તેસે લગા દેખને ફિરકર શોતુરે અસવાર
દેખા કે હઈ શાપીરકી છાતીપે સેતમગાર-ઓર ખુશ્ક ગલેપર હઈ રવાં ખંજરે ખૂંખાર

ચાદરભી નહીં સરપે યે૦ ઘબરાઇ હઈ ઝેનબ
મુંહ પીટતી ખેમેસે નેકલ આઇ હઈ ઝેનબ. ૪૧

ફિર દેખા તો હંગામએ મહેશર નઝર આયા-ઝહરાકા પેસર ખાકપે બેસર નઝર આયા
મેદાનમેં યૂં શિમ્રે સેતમગર નઝર આયા-એક હાથમેં સર, એકમેં ખંજર નઝર આયા

ખેમા શહે મઝલૂમકા જલતે હૂએ દેખા
બચ્ચે લિએ રાંડોંકો નેકલતે હૂએ દેખા. ૪૨

અબ મરસયેકો ખતમકર અઈ "મૂનેસે" પુરનમ-ઇતનાભી નહીં પીટને રોનેકે લિએ કમ
શબ્બીરકી સુગરાકો સોનાની ગઇ જીસદમ-તાકત યે૦ નહીં હઈ કે યહાં કીજે વે૦માતમ

થા નાલએ ફરયાદકા ગુંલ ઘરમેં અલીકે
કોહરામ થા રોઝેપે રસૂલે અરબીકે. ૪૩

મજલિસ દસવીં હજરત અબદુલ્લાહઇબ્ને હસનુલ મુજતબા. ઓર હજરત સય્યદુશ શોહદા એમામ હોસયન અ. કો. શાહાદતકે બયાનમેં.

મરસેયા પેહલા હ. એમામ હોસયન. અ. કી સબ્રોરેઝાકે બયાનમેં.

અઈ શમએ કલમ, રોશનીએ તૂર દિખાદે–અઈ લોહ, તજલ્લીએ રૂખે હૂર દિખાદે
અઈ બહરે તબીઅત, ગોહરે નૂર દિખાદે–અઈ શાહેદે માઅની, રૂખે મસતૂર[1] દિખાદે
બઝમે ગમે શબ્બીરમેં, વો જલવા ગિરીહો
ખુરશેદ, જહાં તાબે[2] ચરાગે સહરીહો. ૧

અઈ તબ્એ રસા, ખુલ્દકા ગુલઝાર દિખાદે–અઈ બાગે સોખન, ગુલશને બે ખાર દિખાદે
અઈ શમ્એ ઝબાં, લમ્અએ[3] અનવાર દિખાદે–અઈ હુસ્ન, બયાં ખૂબીએ ગુફતાર દિખાદે
લરઝાં હઈ કદમ ખામએ ઇઅજાઝે રકમકા
હાં તેગે ઝબાં, આજ તૂ કર કામ કલમકા. ૨

માની[4]કો, ભી હઈરત હો વો નકશા નઝર આએ–બેહતા હૂવા, એક નૂરકા દરયા નઝર આએ
અલ્લાહકી કુદરતકા તમાશા નઝર આએ-સબ બઝમકો, હઈદરકા સરાપા નઝર આએ
મહતાબતો કયા હઈ ? રૂખે ખુરશેદભી ફક હો
જો બંદ હો, તસવીરે તજલ્લીકા વરક હો. ૩

હઈ રૂતબએ મદહે ચમને ફાતેમા આલી–હાં બાંધલો ગુલદસ્તએ મઝમૂને ખેયાલી
હર મિસરએ શાદાબ[5] હો એક ફૂલોંકી ડાલી–લફઝોંકે ભી ગુન્ચેહોં નઝાકતસે[6] ન ખાલી
લબરેઝ લતાફતસે હો, રંગીં સોખન અઈસા
રિઝવાંભી પોકારે, નહીં દેખા ચમન અઈસા. ૪

ખામૂશ ઝબાં દાઅવએ બેજા નહીં અચ્છા–હો જીસમેં તકસ્સુર, સોખન અઈસા નહીં અચ્છા
બસ બસ યે ગરૂર ઓર યે દાઅવા નહીં અચ્છા–આપ અપની સના ? વાહ ! યે શેવા નહીં અચ્છા
કમ માયા, કમાલ અપના જતા દેતા હઈ અકસર
જો ઝર્ફ કે ખાલી હઈ, સદા દેતા હઈ અકસર. ૫

ખુરશેદકો, કુછ હાજતે ઝેવર નહીં ઝિનહાર–ફુલોંપે, કોઇ ઇત્ર લગાએ તો હઈ બેકાર
આએલા હઈ અગર જીન્સ, તો કયા હાજતે ઇઝહાર ? ખૂદ મિશ્ક હો ખૂશબૂ, ન કે ખૂશબૂ કહે અત્તાર

---

૧ છાપેલું. ૨ રોશની. ૩ રોશની-ચમક. ૪ તે એક મહામોટો કામીલ નકશી કરનાર રૂમનો રેહનાર હતો તેણે નબુવ્વતનો જુઠો દાઅવો કર્યો હતો તેણે એક કીતાબ નામે " અરઝંગ, લખી હતી અને તે પોતાના અડકામ તરફ લોકોને દોરવતો હતો. ૫ સયરાબ. ૬ નાજુકપણું.

જો બદ હૈ સો બદ હૈ, જો નેકો હૈ વોહ નેકો હૈ
છુપ નેકી નહીં, આપ અગર ઉદમેં બૂ હૈ. ૬

ઇનસાંકે લિએ, ઇજઝહી લાઝિમ હૈ બ હર કૈફ[1]—હૈ આનએ દુનયામેં હરએક પીરો જવાં ઝૈફ[2]
ગર સાહેબે જોહર ન ચલે ઝુકકે તો સદ હૈફ—આરિજ, હૈ અસાલતસે, વોહ કસતી નહીં જો સૈફ
આફાકૈમેં યૂં ફૈઝ નગીં આમ ન હોતા
હોતા ન ફરૂતન, તો કભી નામ ન હોતા. ૭

યા રબ મેરી ફરયાદમેં તાસીર અતા કર—બુલબુલભી ફડક જાય, વોહ તકરીર અતા કર
દૌલતકે એવઝ ફુકૈકી જાગીર અતા કર—તૌફીકે સનાખાનીએ શબ્બીર, અતા કર
દામેંવાહ ન સોખનકા હૈ ન ઇઅંજાઝે બયાં હૂં
તૂ આલેમો દાના હૈ, કે મૈં હીચ મદાં હૂં. ૮

અય બાએસે ઇજાદે જહાં વકતે મદદ હૈ—અય મુનતઝેમે[3] કૌનો મકાં, વકતે મદદ હૈ
અય ખિઝર, રહે ગુમ શોદગાં વકતે મદદ હૈ—અય દાદ સે પીરો જવાં વકતે મદદ હૈ
ચલના હૈ દમે તેગે દૂ દમપર કોઇ દમકો
યૂં હાથ પકડલે કે ન લગઝિશ હો કદમકો. ૯

અય કિબ્લએ કૌનૈન, એમાનતકી તલબ હૈ—અય હાદીએ દારૈન, હેદાયતકી તલબ હૈ
અય બહરે અતા, હિમ્મતો રહૈમતકી તલબ હૈ—અય નૂરે ખુદા, નૂરે બસીરતકી તલબ હૈ
મકબૂલ હૈ વોહ, તૂ જીસે મનઝૂર કરેગા
ઇસ ઝરરેકો, ખુરશેદ તેરા, નૂર કરેગા. ૧૦

અય સાકિએ કૌસર, મએ[4] ફિરદૌસ અતા કર—અય કસએ દૌરાં, મરઝે દિલકી દવા કર
અય દસ્તે ખુદા, કલ્બે મોકદ્દર[5] કી સેફા કર—અય નૂર, હકકે આઇનએ બાતિનકી જેલા કર
મસતીમેં ન ફિક્રે ખેરદો હોશ કરૂં મૈં
કૈફીયતે દુનયાકો ફરામોશ કરૂં મૈં. ૧૧

અંદેશએ તૌસીફે શહનશાહે ઓમમ હૈ—ઝાનૂપે સરે ફિક્ર હૈ સિજદેમેં કલમ હૈ
યેહ રાહ હૈ બારિક, કે લગઝિશમેં કદમ હૈ—અય દસ્ત, ઝબર દસ્તે ખુદા વકતે કરમ હૈ
ખામેસે ન કુછ, તબ્એ રૂદા દાદસે હોગા
યેહ મરહલા, તૈ આપકી ઇમદાદસે હોગા. ૧૨

બુલબુલસે, કભી વસ્ફે ગુલેતર નહીં મુમકિન—આઇનેસે, ઓસાફે સેકંદર નહીં મુમકિન
ઝરરેસે, સનાએ શહે ખાવર[6] નહીં મુમકિન—જીબરીલસે, તાઅરીફે પયંમબર નહીં મુમકિન
મકદૂર કિસે, શેરે એલાહીકી સનાકા
હો સકતા હૈ બંદેસે કહીં શુક્ર ખુદાકા ? ૧૩

હૈ અર્શ, જહાં ફર્શ, યેહ કાશાના[7] હૈ કિસકા?—હર સૂ હૈ તજલ્લી, યેહ જેલો ખાના હૈ કિસકા?
જલતા હૈ દિલે શમ્અ, યેહ અફસાના હૈ કિસકા?—સર ગશ્તા હૈ મહતાબ, યેહ પરવાના હૈ કિસકા?

---

૧ કારણ ૨ મેહમાન ૩ ભત્રુ ઇચ્છનાર. ૪ દારૂ. ૫ ખરાબી ૬ પુર્વ–કોઇ વખત પશ્ચિમને પણ કહેછે. ૭ ઝુંપડું.

રૌશન હૈ જહાં, જલવએ નૂરે અઝલી હૈ
હાં બઝમે મોઅલ્લીએ હોસૈન ઇબ્ને અલી હૈ. ૧૪

અલ્લાહરે રૂતબા!! યેહ ફલક હૈ? કે ઝમીં હૈ?—હૈ અર્શ મકાં જીસકા, વોહ આજ ઇસમેં મકીં હૈ જો દિલ હૈ, સો વાબસતએ લુત્ફે શહેદીં હૈ—મજલિસ હૈ? કે ગુલદસ્તએ ફિરદૌસે બરીં હૈ?

યેહ ઔજ, યેહ રૂતબા, કિસી મહેફિલકો મિલા હૈ?
ઇન ફૂલોંકે કુરબાન અંજમ બાગે ખિલા હૈ!!! ૧૫

કેહતે હૈં મોઅમેનોંકે યેહ હૈં કે મેં શાહે અકરમ—યેહ બઝમે અઝા હોતી હૈ જીસ ઘરમેં ફરાહમ[1] બનજાતે હૈં અશ્ક ઉનકે, મેરે ઝખ્મકે મરહમ—યેહ લોગ હૈં સબ મેરે મોસાહિબ મેરે હમદમ

મરજાતા હૈ કોઇ તો બોકા કરતા હૂં મૈંભી
ઉનકે લિએ બખ્શિશકી દોઆ કરતા હૂં મૈંભી ૧૬

કફસાહી ગોનાહગાર મરે મેરા અઝાદાર—હૈ ઉસકે ગોનાહોંસે ફઝૂં રહેમતે ગફ્ફાર ફરમાતે હૈં બખ્શિશકી દોઆ, અહેમદે મુખ્તાર—અલ્લાહસે મૈં હોતા હૂં બખ્શિશકા તલબગાર

ગર નઝઅમેં સખ્તી હો તો ઝહરાઓ નબી હૈં
ઓર કબ્રકી મુશકિલમેં, શરિક ઉસકે અલી હૈં. ૧૭

કયૂં મોઅમેનો કયા ફૈઝ હૈ! કયા લુત્ફો અતા હૈ—કયા મરતબએ અશ્ક હૈ! કયા અજરે બોકા હૈ ગોહર હૈં યેહ વોહ, જીનકા ખરીદાર ખુદા હૈ—જો કુછ હૈ સો બસ દોસતીએ આલે અબા હૈ

દુનયાપે, ન દૌલતપે, તવજ્જોહ હૈ ન ઝરપર
ઝહરાકી નઝર પડતી હૈ અશકોંકે ગોહર પર. ૧૮

કયા અશ્કે અઝાદારકા રૂતબા કોઈ જાને—યેહ ગંજે ગોહર બખ્શા હૈ મરહુમકો ખુદાને કી હૈ નઝરે, અફને એનાયત શોહદાને—દિખલાએંગે કયા કયા સમર ઇન અશ્કોંસે દાને

યહાં ઈસકા ન ઉકદાહ દિલે મુઝતરપે ખુલેગા
યા કબ્રપે, યા ચશ્મએ કૌસરપે ખુલેગા. ૧૯

યહાં અશ્કકા દાનાહ હૈ, તો વ્હાં દુર્રે સમીં[2] હૈ—યહાં આબ હૈ, વાં ગાઝાહ[3] કશે ચહરએ દીં હૈં યહાં આંસૂ બોકા તાર હૈ વ્હાં હુલ્લે મની હૈં—યહાં કતરાહ હૈ વ્હાં ખાતેમે રહેમતકા નગીં હૈ

કતરાહ, હૈ મગર બહેરકોભી ગિર્દ કરેગા
દોઝખકે શરારોંકો યેહી સર્દ કરેગા. ૨૦

જો લોગ હૈં બાકી[4] ઉન્હેં દોઝખસે નહીં બાક[5]—મુંહ અશ્કોસે ધોયા, તો ગોનાહોંસે નહીં બાક હૈ દૌલતે ઇમાં, ગમે સિબ્તે શેહ લૌલાક—હો જાતી હૈ કયા બાઅદે બોકા તબ્એ ફરહેનાક!!

આંખોંકી ઝેયા, રૂખકી સેફા, દિલકી જેલા[6] હૈ
સબ એક તરફ, ગુલશને ફિરદૌસ મિલા હૈ. ૨૧

૧ એકઠા થવું ભેગું થવું. ૨ ભારી કીમતનું મોતી. ૩ ફુલ વર્ણનો એક જાતનો લાલ રંગ હોય છે તેને ઓરતો પોતાના ચેહરાનો રંગ સાફ થવા માટે મરુળે છે ૪ રોવાવાળા. ૫ ડર ૬ રોશની.

મોહલત જો અજલ દે તો ગ઼નીમત ઇસે જાનો—આમાદા૦ હો રોનેપે, સઆદત ઇસે જાનો
આંસૂ નેકલ આએં, તો એબાદત ઈસે જાનો—ઇઝ઼ાભી હો મજલિસમેં, તો રાહત ઇસે જાનો
શ્રૂકે કિએ હૈં, ધૂપમેં લબ તશ્ના૦રહે હૈં
આક઼ાને, તુમ્હારે લિએ, કયા ઝુલ્મ સહે હૈં !!! ૨૨

તકલીફ કુછ અઇસી નહીં, સાયા૦હઈ, હવા હઈ—પાની હઈ ખોનુક[૧] મિરવહાં૦[૨] કશ બાદે સબા હઈ
તુમને "ગ઼મેઆશૂરા"કા ભી હાલ સોના હઈ?—સર પીટનેકા હાલ હઈ ફરયાદો ઓકા હઈ
ગુઝરી હઈ બયાબાંમેં વો૦ ગરમી શહેદીંપર
ભુન જાતાથા દાનાભી જો ગિરતાથા ઝમીંપર. ૨૩

અંબાસસે ભાઇકા જોથા સદમએ જાંકાહ—ટુકડે થા જેગર, ટૂટગઈથી કમરે શાહ
ઇસ જોઅફમેં લગ઼ઝિશસે, ન વો૦ પાઉંથે આગાહ—પાયા થા સબાતે કદમે પાકે યદૂલ્લાહ
સબ આંકપે ટુકડે તો કલેજેકે પડે થે
લાખોંસે લડાઇથી પે બશ્શાશ[૩] ખડેથે. ૨૪

મુંહ કરકે સૂએ ચર્ખ યેં૦ ફરમાતેથે હરબાર—આલિમ મેરી મિન્નતસે હઈ તૂ, અઈ મેરે મુખ્તાર
ધરસે ન એલાકા હઈ ન બચ્ચોંસે સરોકાર—હર હાલમેં હૂં, તુઝસે એઆનતકા તલબગાર
ગો શાહે ઝમન હૂં, પે તેરે દરકા ગદા હૂં
મોહતાજ હૂં, બેકસ હૂં ગ઼રીબુલ ગોરબા હૂં. ૨૫

કિસ કિસ તેરે અહસાંકા કરૂં શુક્ર ઝબાંસે—હઈ નાતેકા૦[૪] આજીઝ કે ઝેયાદા હઈ બયાંસે
વાકિફ નહીં કોઇ તેરે અસરારે નેહાંસે—દુશવાર હઈ આલમકી સેફત હીચ મદાંસે
પ્યાસ આજકે દિનકી મુઝે મરગ઼ુબ[૫]હઈ મૌલા
જો તેરી મશીયત હઈ વોહી ખૂબ હઈ મૌલા. ૨૬

હરદમ હઈ તેરા લુત્ફ મેરે હાલકે શામિલ-પઈદા કિયા વાં૦ વહ઼ંય જહાં હોતીથી નાઝિલ
બખશા વો૦ મકાં રેહનેકો અઈ ખાલેકે આદિલ—એ ઇઝન મલક જીસમેં ન હો સકતેથે દાખિલ
યેં૦ લુત્ફે એનાયત હઈ તેરી, કૌનસે ધરપર!!!
જીબરીલો, સરાફીલ ખડે રેહતેથે દરપર!!! ૨૭

નાના, તો દિયા અશરફે ઝુર્રીયતે આદમ-બાબા, શાહે મરદાંસા દિયા ફખ્રે દો આલમ
માં, સય્યદએ કૌનો મકાં સાનીએ મરયમ-ભાઇ વો૦ કે તૂ જીસકી બોઝુર્ગીસે હઈ મહરમ[૬]
દુનયામેં કિસી ઔરકા, રૂતબા હઈ કબ અઈસા
નામઅઈસા,ઘરઅઈસા,નસબઅઈસા,હસબઅઈસા. ૨૮

માં તાહેરા૦, જદ તય્યબો પાકીઝા૦, પેદર પાક—રહમતસે તેરી કયૂં ન હો અઈસોંકા પેસર પાક
ગુલશનકી ઝમીં પાક, શજર પાક, સમર પાક—ઘર પાક, જગો૦ પાક, સદફ પાક, ગૌહર પાક
ફૂલે વો૦ શજર, જીસકો સમરદાર કરે તૂ
જીસ કતરેકો ચાહે, દુરે શહવાર કરે તૂ. ૨૯

૧ ઠંડુ. ૨ પંખો. ૩ ખુશ. ૪ ઝબાન (જીભ) ૫ પસંદ પડેલી. ૬ માહીતગાર.

બચપનમેં મોહંમ્મદને ઝમાં અપની ચૂસાઇ-અબતક કિસી નેઅંમતમેં વો૦ લિઝ્ઝત નહીં પાઇ
કુરબાન રહી અહ્મદે મુખ્તારકી જાઇ-જબ દૂધ છુટા નેઅંમતે ફિરદોસભી ખાઇ

અફ્લાકસે દિનમેં દઇ બાર આતેથે જીબરીલ
ડોરી મેરે ઝૂલેકી, હેલા જાતેથે જીબ્રીલ. ૩૦

દમ ભર કભી તનહા ન રહા આઠ પહરમેં-ગાહ દૂશે નબીપર, કભી આગુંશે પેદરમેં
માં સાથ મેરે હોતીથીં ફિરતાથા જો ઘરમેં-પુતલીકી તરહ રખતેથે સબ મુઝકો નઝરમેં

ઉસ રૂતબએ આઅંલાકા સર અફરાઝ મંઈ કબથા
મોલા યો તેરી ચશ્મે એનાયતકા સબબ :થા. ૩૧

થા ઇદકો ઉરયાં કે એનાયત હૂઇ પોશાક-અંમામઓ, પઈરાહનો, પાજામઓ રૂ પાક
મરકબ જો નથા, ઉંટ બને સય્યદે લોલાક-બાલા, રેબા[1] સબસે મેરા રૂતબા૦ તહે અફ્લાક

યે૦ તખ્ત, સોલઈમાકો ન યે૦ તાજ મિલાથા
બચપનમેં મુઝે રૂતબએ મેઅંરાજ મિલાથા. ૩૨

રજઅંત હૂઇ ખૂરશેદે ફલકકો પએ હઈદર-યાઅંને ન કઝા હોએ, નમાઝે શહે સફદર
રોઝા૦જો રખા મંઈને, તો અઈ ખાલેકે અકબર-દિન થા, પે હૂઇ રાત છુપા મહરે મોનવ્વર

મનઝૂરથી ખુરદીમેં[2] ઓઝુર્ગી મેરે સિનકી
દિન હો ગયા વ્હાં શબકા,તો વ્હાં શબ હૂઇ દિનકી. ૩૩

કયા ઉમ્રથી જબ સરસે ઉઠા બાપકા સાયા-દો ભાઇથે દો બેહનેથીં ઓર દેસ પરાયા
થા તૂ જો નેગાહબાં, તો ન આઅંદાને સતાયા-માં બાપકા મરના, તેરી શફકતને ભુલાયા

રહંમતસે તેરી, ખેદકકે મુખ્તાર હૂએ હમ
દેખી જો યતીમી, દુરે શહવાર હૂએ હમ. ૩૪

દૌલત મુઝે દી ગોહરે ઇઝ્ઝત મુઝે બખ્શા-બાબાકી તરહ ઔજે શરાફ્ત મુઝે બખ્શા
મસનદ મુઝે દી તખ્તે એમામત મુઝે બખ્શા-ઉંન સબકે સેવા તાજે શેફાઅંત મુઝે બખ્શા

અખ્તરકો કંમર, કંતરેકો ગૌહર કિયા તૂને
ઝર્રાથા સો ખૂરશેદે મોનવ્વર કિયા તૂને. ૩૫

અનસાર દીએ વો૦ જો પયમ્બરને ન પાએ-અસહાબ વો૦ બખ્શે, કે જો હઈદરને૦ ન પાએ
અહબાબ વો૦ યકરંગ[3] જો શબ્બરને ન પાએ-લોગ, અઈસે કીસી સાહેબે લશકરને ન પાએ

તીરોંસે ન તલવારોંસે મુંહ ફિરતાથા ઉનકા
ખાદિમકે પસીને પે લહૂ ગિરતાથા ઉનકા. ૩૬

ફરઝંદ વો૦ ઇમદાદ કિયા જો કે શમાઇલ[4]-થી જીસકી ઝેયારતકે સબબ રોશનીએ દિલ
ખુરશેદ ઝમીં બુર્જે શરફકા મહે કામિલ-યે૦ ભી તેરી ઇમદાદથી, અઈ ખાલેકે આદિલ

દૌલત યે૦ ન મિલતી, જો ખુદાવંદ ન દેતા!!!
કયા કરતા? અગર તૂ મુઝે ફરઝંદ ન દેતા!!! ૩૭

૧ ઝીયાદતી. (વધારે) ૨ નાનપણુમાં. ૩ ચોખ્ખા મનના. ૪ શિકલ આદતો.

અકસર તેરે બંદે હૈં, કે જીનકે નહીં ઔલાદ!!!—ન પોતેહૈં ખાં કોઇ, ન ફરઝંદ, ન અહેફાદ[1]!!!
કેહતે હૈં કે ગમગીં હૈ કભી ઔર કભી શાદ—બચ્ચે હૂયે ઓર મરગએ ઓર ઘર હૂવા બરબાદ
મરતે હૂએ દેખા હૈ બરાબરકે પેસરકો
ઇસ દાગકી કંદ્ર આજ હૂઇ મેરે જેગરકો. ૩૮

સૌ મરતે જો ફરઝંદ તો બેસબ્ર ન હોતા—ખાદિમ કભી ઇસ ઉજરકો હાથોંસે ન ખોતા
દામનકો તેરે ખૌફમેં અશ્કોંસે ભેગોતા—અકબરકો મૈં ફરઝંદ સમઝકર નહીં રોતા
યૂં તો વોહ કલેજા થા મેરા, ઓર મેરા જી થા
મૈં ઇસ લિએ રોતાહૂં કે હમશિક્લે નબી થા. ૩૯

બિછડાથા કભી મુઝસે ન વોહ ગેસૂઓંવાલા—પીરી થા અંસાકા વોહી, ઓર ઘરકા ઉજાલા
જબ ચાંદસી છાતીપે લગા ઝુલ્મકા ભાલા—થા સીનેમેં ખાદિમકા કલેજા તહે બાલા
અશ્ક આંખોંસે થમતે નહીં તુફતીદાહ[2] જેગર હૂં
તૂ રહેમ કર અય ખાલેકે અકબર, કે બશર હૂં. ૪૦

દરયાપે જો અબ્બાસને જાં અપની ગંવાઇ—ખાદિમકી કમર ટૂટ ગઇ, મર ગયા ભાઇ
બાઇસ થા યેહ; લાશેપે જો રિક્કત બહોત આઇ—મૌલા, મુઝે યાદ આગઇ બાબાકી જોદાઇ
સદમેસે ન ફિર ઝબ્તકા યારા હુવા મુઝકો
ફિર દાગે યદુલ્લાહ દૂબારા હૂવા મુઝકો. ૪૧

તનહા હું બસ અબ કોઇ નહીં મુનેસો હમદમ—મૌજૂદ હૈ તૂ સરપે કુછ ઇસકાભી નહીં ગમ
અબ રંજ ન ઘરકા હૈ, ન ઔલાદકા માતમ—બેહતર હૈ ગોઝરજાએ તેરી રાહમેં જો દમ
વાબસ્તએ[3] તસબીહ રખૂં રિશ્તએ જાંકો
જબતક હૈ દહનમેં હરકત ખુશ્ક ઝબાંકો. ૪૨

ગો રૂહકો રાહત નહીં ઓર કલ્બકો આરામ—હૈ તકવેયતે[4] જાનો, દિલો, રૂહ, તેરા નામ
કમ હૈ, તેરે સિજદેમેં રહું ગર સહેરો શામ—કાસિર હૈ ઝબાં શુક્રમેં અય ખાલેકે અલ્લામ
આંખેં તેરી જાનિબ હૈં, તો દિલ તેરી તરફ હૈ
ગર તૂ ઇસે મકબૂલ કરે અયને શરફ હૈ. ૪૩

ન પ્યાસકા શિકવા હૈ ન ફાકેકી શેકાયત—હર તરહ હૈ રાઝી, પેસરે શાહે વેલાયત
વોહ ભી તેરા ઇનઆમ થા, યેહભી હૈ એનાયત—અલતાફ[5]કા પાયાં[6] હૈ ન, બખ્શિશ કી નેહાયત
વોહ કૌનસી દૌલત્ત હૈ? જો મૌજૂદ નહીં હૈ
હાં એક શહાદત હૈ, સો અબ વોહભી કરી હૈ. ૪૪

હરચંદ કે હૈ સખ્ત બહોત ઝબ્હકી મનઝિલ—તૂ ચાહે તો હોજાએગી આસાન યેહ મુશકિલ
ઝાનૂ, જો રખે સીનએ મજરૂહમે કાતિલ—વોહ સબ્ર અતા કીજે, કે તડપે ન મેરા દિલ
સિજદાહ તહે શમશીર યેહ નાશાદ ન ભૂલે
સબ મહેવ હોં દિલસે, પે તેરી યાદ ન ભૂલે. ૪૫

---

૧ છોકરાઓ. પોતરાઓ નવાસાઓ નોકર ચાકર ખાદીમ ગુલામ લોંડીયો. ૨ તપી ગયેલ (સુરજની કીંવા આગથી ગરમ થયેલ) ૩ બંધાઇ ગએલ ૪ કુવ્વત આપવી (તાકાત) ૫ મહેરબાનીઓ દયાઓ. ૬ હદ આખિર છેવટ.

મરસેયા૦ દુસરા હઝરત એમામ હોસયન અ. કા ખયમેમેંસે રૂખસત હોનેકે બયાનમેં.

હઝરત તો યે૦ કરતેથે સોખન સબ્રો રેઝાકે-બંધતેથે ઉધર રનમેં પરે અહલે જફાકે
ચિલ્લાતાથા યૂં શિમ્ર, કમાંદારોંમેં આકે-તાકે રહો સીનેકો એમામે દોસરાકે
વ્હાંતક ખૌલકે શાહે નજફ આને ન પાએ
યે૦ શેર તરાઇકી તરફ આને ન પાએ. ૧

આમાદએ કત્લે શહેદીંથા સેપહે શામ-ખેમેમેં કમર બાંધતેથે શાહે ખુશ અંજામ
સૈદાનીયોંકે રોનેકા થા સેહનમેં કોહરામ-બિખરાએથે બાલોંકો હરએક એકસો નાકામ
માઅસૂમ કઇ ખાકપે બેહોશ પડેથે
શાહે શોહદા રાંડોંકે હલકેમેં ખડેથે. ૨

થામે થીં કોઇ દામને ફરઝંદે પયમ્બર-બચ્ચે લિયે ગોદીમેં ખડીથી કોઇ શશદાર
ઝુકકર કદમે પાકપે રખતીથી કોઇ સર-રો દેતીથી ચેહરેકી બલાએં કોઇ લેકર
બેતાબ થે શેહ બીબીયોંકી નવહાગેરીપર
પરવાને ગિરે પડતે થે શમ્એ સહેરીપર. ૩

કેહતીથી કોઈ, હાથ કમરબંદમેં ડાલે-સદકે તેરે અર્ઝ ફાતેમા૦કે નાઝોંકે પાલે
હઝરત તો ચલે, હમકો કેયા કિસકે હવાલે?-છોડેંગે ન યે૦ કોહના, રેદા લૂટને વાલે
હૈ કૌન ગરીબોંકા ઇસ ઉજડે હૂયે બનમેં?
બાંધેંગે ગલે આલે મોહમ્મદકે રસનમેં. ૪

જબ તબ્લે મોખાલિફકી સદા આતીથી રનસે-દિલ બીબયોંકે સીનોંમે હોજાતેથે સનસે
બચ્ચે ન જોદા હોતેથે સુલ્તાને ઝમનસે-લીપટીથી બહન ભાઇસે, ઓર ભાઇ બહનસે
ચિલ્લાતીથી હૈહૈ મેરે માંજાએ બેરાદર
બિન ભાઇકી હોતી હૈ બહન, હાએ બેરાદર. ૫

ભય્યા મુઝે ગુરબતમેં ન તુમ છોડકે જાઓ-સૈદાનીકો આફતસે અસીરીકી બચાઓ
નિકલે મેરા દમ તનસે તો ફિર બરછેયાં ખાઓ-બનલે જો મેરી કબ્ર તો જંગલકો બસાઓ
કયા કમથા? મેરે વાસતે માંબાપકા મરના
અલ્લાહ ન દિખલાએ મુઝે આપકા મરના. ૬

માં ખુલ્દકો જબ ઉઠ ગઇથીં જીતેથે હૈદર-થે બાપકે મરનેસે હસન હમદમો યાવર
સમઝાતીથી મૈં દિલકો પસઅઝ રહેલતે શબ્બર-શબ્બીરસે ભાઇકા હૈ સાયા મેરે સરપર
હઝરત હૈં,તો ઝિંદા૦ મેરે માંબાપ હૈં ભાઇ
ઝૈનબકે તો જો કુછ હૈં સો અબ આપ હૈં ભાઈ. ૭

હઝરતકે સહારેપે તો માં બાપને છોડા-ફિર કૌન હૈ? લૌંડીસે જો મુંહ આપને મોડા
અકબરકે જવાં મરનેકા માતમ નહીં થોડા-મરજાઉંગી ભાઈ, ન તલબ કીજીયે ઘોડા

આફ઼ત હૈ, યેહ સાયા જો મેરે સરસે ઉઠેગા
દાગ઼, આપકે મરનેકા ન ખ઼ાહરસે ઉઠેગા. ૮

એ઼દિલ હો, અ઼દાલતસે કહો યા શહે સફ઼દર–ક્યા કેહકે દિલે ઝારકો. સમઝાએ? યેહ ખ઼ાહર દુનયામેં કોઈ ઔર હૈ? ઝૈનબકા બેરાદર?–કુરબાન ગઇ સબ્ર મુઝે આએગા ક્યૂંકર?
મસનદકો મોહ઼ંમદકી ઉલટતે હૂએ દેખૂં?
હૈ હૈ યેહ ગલા તેગ઼સે કટતે હુએ દેખૂં? ૯

સદકે મૈં તેરે ઐ અસદુલ્લાહકે પ્યારે–અમ્માં કે વોહ દુખ દર્દ મુઝે યાદ હૈં સારે આક઼ા.તેરે બદલે મુઝે નૈઝે કોઈ મારે–સય્યદ તેરે કદમોંપે મેરા સર કોઇ વારે
પરદેસમેં રસ્સીસે બંધેં હાથ બહનકે
માંજાએકો રેહનેદેં મગર સાથ બહનકે. ૧૦

મુંહ સીનેપે રખ્ખે જો બિલકતીથી વોહ દિલગીર–હર આહથી હ઼ઝરત કે કલેજેકે લિએ તીર સર છાતીસે લિપટાએ હૂએ કેહતેથે શપ્પીર–બસ સબ્ર કરો ગ઼શ કહીં આજાએ ન હમશીર
બૈઠી હો પહરભર અ઼લી અકબરકે અલમમેં
ક્યા જાન ગંવાદોગી બહન? ભાઇ કે ગ઼મમેં. ૧૧

ગર મરગઇ હોજાએગા ઘર ઔરભી ખ઼ાલી–સદમેસે જીયેગી ન સોકૈના મેરી બાલી
હો મેરે યતીમોંકી તુમ્હીં પાલને વાલી–સાબિર જો હૈં મિલતા હૈ ઉન્હેં રુતબએ આ઼લી
ઐસા તો કિસીકો ગ઼મે તનહાઈ ન હોગા
અલ્લાહતો સરપર હૈ? અગર ભાઇ ન હોગા. ૧૨

વોહ હ઼મ્દકે લાઇક઼ હૈ સઝાવારે સના હૈ–હૈ ઉસકો બક઼ા, ઔર હરએક શૈકો ફ઼ના હૈ રાહ઼ત નહીં દુનયામેં કે યેહ દારે ફ઼ના હૈ–આદમકા બદન ખ઼ાકમેં મિલનેકો બના હૈ
હૈ કોઇ બોઝુર્ગોમેં? કરો ધ્યાન ઉસીકો
દુનયામેં ન છોડેગી બહન મૌત કીસીકો. ૧૩

આ઼લમમેં જો થે ફ઼ૈઝકે દરયા વોહ કહાં હૈં?–જો નૂરે ખ઼ુદાસે હૂએ પૈદા વોહ કહાં હૈં? હમ સબસે જો થે અફ઼ઝલો આઅ઼લા વોહકહાં હૈં?–પૈદા હૂઈ જીનકે લિએ દુનયા વોહકહાં હૈ?
જો ઝિંદાહ હૈ વોહ મૌતકી તકલીફ઼ સહેગા
જબ અહ઼મદે મુરસલ ન રહે!!! કૌન રહેગા? ૧૪

થે મુઝસેભી બેહતર મરે જદ્દો, પેદરો, ઉમ[1]–ક્યા હો ગએ અબ ઉનકો કહીં દેખતે હો તુમ? રેહતા હૈ સદા, બહ઼રે જહાંમેં યેહ તલાતુમ–એક ચશ્મ ઝદનમેં કોઇ પૈદા તો કોઇ ગુમ
દુશમન હૈ કભી દોસ્ત, કભી દોસ્ત અ઼દૂ હૈ
હમ લોગ ઝમાનેમેં હોબાબે લબે જૂ હૈં. ૧૫

યેહ દહર નહીં ખ઼ાનએ આસાએશો આરામ–દાના જો હૈં દુનયાકો સમઝતે હૈં સદા દામ[2] હૈ જીનકી ઝબાંકો ખ઼તરે તલખીએ અંજામ–શીરીનીએ આ઼લમસે સદા રેહતે હૈં નાકામ
ઐસા નહીં કોઇ જીસે દિલરેશ ન દેખા
દુનયાકે કિસી નોશ[3]કો બેનીશ[4]ન દેખા. ૧૬

---

૧ માં. ૨ જાળ ફાંદો. ૩ આબે હયાત (અમ્રત) ૪ ડંખ માર્યા શિવાય (કરડયા શિવાય)

કિસ કિસકો હમ ઇસ ઉમ્મરે દો રોઝાંમેં ન રોએ!! - કયા કયા દુરે યકતા સદફે કબ્રમેં સોએ!!
નાયાબ થે જો લાઅલ વો૦ ઇન હાથોંસે ખોએ!!-ઘર સેંકડો યહાં સદમે ફનામેં હઇ ડુબોએ!!

તકલીફ ઝેયાદા૦ હઇ, તો રૂતબેભી સેવા હઇ!!
રેહતે હઇ તબાહીમેં જો ખાસાને ખુદા હઇ!! ૧૭

હઇ કલકી અભી બાત કે આબાદ થા કયા ઘર!!!-જીસ દરપે ગદા આનકે હોતેથે તવંગર!
વો૦ મજમએ અહેલબાબ! વો૦ દરબારે પયગમ્બર!!-વો૦ ફાતેમાં૦કા જાહો હશમ, શૌકતે હઈદર!

એહ્યાઝન ચલે આવે યે૦ મકદુર થા કિસમેં?
યહાં આજ વોહી ઘર હઇ કે ખાક ઉડતી હઇ જીસમે. ૧૮

જીબરીલે અમીં ખુદ જીસે ઝૂલેમેં ઝોલાએ!-કયા ગરદેશે ગરદૂં હઇ! વો૦ યૂં ઠોકરે ખાએ!
નેઅમતકા તબર્ક ખુલ્દસે જીસકે લિયે આએ!-વો૦ પ્યાસમેં એક બુંદભી પાનીકી ન પાએ!

ગરદિશ ન રહી હઇ, ન સદા તૌર રહા હઇ
દુન્યાકા હમેશાસે યેહી તૌર રહા હઇ. ૧૯

એક દિન થા કે ઇશરતકે મોહય્યા થે સબ અસબાબ-યા એક યે૦ દિન હઇ કે ખુશી હોગઇ નાયાબ
વો૦વકત! વો૦ આરામ! વો૦હમદર્દ! વો૦અહેબાબ!-માઅલૂમ યે૦હોતાથા કે દેખાથા કભી ખાબ!

આજ ઔરોંકે હમ મરનેપે ફરયાદ કરેંગે
કલ ઔર ઇસી તરહ હમેં યાદ કરેંગે. ૨૦

કયા આગે બહનકે નહીં મરતા કોઇ ભાઇ?-બરસોં જો રહી વસ્લ, તો એક દિન હઇ જોદાઇ
લુટ જાતી હઇ એક આનમેં બરસોંકી કમાઇ-જાતી નહીં એ જાન લિયે જબ અજલ આઇ

મિલતા નહીં ફિર, ખલ્કસે જો જાતા હઇ ઝયનબ
રોનેસે મોસાફિર કહીં ફિર આતા હઇ? ઝયનબ, ૨૧

બરસોં રહે માતમમેં પયગમ્બરકે, ન પાયા-જીસ દિનસે જોદાઇ હુઇ, હઇદરકો ન પાયા
તડપા કિયે લઇકિન કભી માદરકો ન પાયા-યૂં છૂટકે ફિર હમને બેરાદરકો ન પાયા

જબ સીનેમેં મુઝતર દિલે બેસબ્રકો દેખા
ઘરસે ગએ રોતે હુયે ઓર કબ્રકો દેખા. ૨૨

ગુરબતમેં કભી તુમસે બિછડતા ન બેરાદર-કયા કીજીએ તકદીર જોદા કરતી હઇ બાહર
પરદેસમેં, બરબાદ હઇ બચ્ચોંકે લિએ ઘર-બંદા હૂં એત.અંતસે ન હૂંગા કભી બાહર

બેહતર હઇ વોહી જીસમેં રેઝા મંદીએ રબ હો
કયા ઉજર હઇ, સરકારમેં જીસવકત તલબ હો. ૨૩

ઝિંદા૦ હૂં તો આખિર કભી મરતા કે નમરતા?-આતી ન અજલ? સર જો તહે તેગ ન ધરતા
પઇમાના કભી ઉમ્રકા આખિર મેરી ભરતા-ઘરમેંભી જો હોતા તો સફર ખલ્કસે કરતા

પર આજકે મરનેમેં બહન ઔર મઝા હઇ
ખૂશનૂદીએ માઅબૂદ હઇ, ઉમ્મતકા ભલા હઇ. ૨૪

હમશીરકા, ગૈમ હઇ કિસી ભાઇકો ગવારા?-મજબૂર હઇ લઇકિન અસદુલ્લાહકા પ્યારા
તેગે ગમે ફુરકતસે કલેજા હઇ દૂપારા-કિસસે કહૂં? જઇસા મુઝે સદમા૦ હઇ તુમ્હારા

ઇસિ ઘરકી તબાહીકે લિએ રોતા હૈ શપ્પીર
તુમ છુટતી નહીં, ઉનસે જોદા હોતા હૈ શપ્પીર. ૨૫

મરકરભી ન ભૂલૂંગા મૈં અહેસાન તુમ્હારે-બેટોંકો ભલા કૌન બહન ભાઇપે વારે ?
પ્યારા ન કિયા ઉનકો જો થે જાનસે પ્યારે-બસ માંકી મોહબ્બતકે યો અંદાઝ હૈં સારે
ફાકેમેં હમે બરછેયાં ખાનેકી રઝા દો
બસ અબ યેહી ઉલફત હૈ કે જાનેકી રઝા દો. ૨૬

લો જાતે હૈં હમશીર ખુદા હાફેઝો નાસિર-અબ જીસ્મ હૈ, ઓર તીર ખુદા હાફેઝો નાસિર
અૈ બાનૂએ દિલગીર ખુદા હાફેઝો નાસિર-હૈ રૂખસતે શપ્પીર ખુદા હાફેઝો નાસિર
કયૂં દૂર ખડી રોતી હો ? યહાં આઓ સાકૈના
ફિર બાપકી છાતીસે લિપટજાઓ સોકૈના. ૨૭

અૈ આબેદે બીમારે હઝીં ઘરસે ખબરદાર-અૈ જાને પેદર આલે પયંમબરસે ખબરદાર
માં રાંડ હૈ અબ રાંડકી ચાદરસે ખબરદાર-મારે ન તમાંચે કોઇ, બાહરસે ખબરદાર
મુશકિલ હો જો ઉમ્મતપે તો હૈવ કીજીયો બેટા
તહરીરપે બાબાકી અમલ કીજીયા બેટા. ૨૮

કેહકર યે સોખન ઘરસે ચલા ફાતેમાકા લાલ-પીછે હૂઇ સૈદાનીયાં બિખરાએ હૂએ બાલ
ચિલ્લાતીથી બાનૂ કે લુટા અબ મેરા ઇકબાલ-ગુલ થા કે મોહમ્મદકા ચમન હોતા હૈ પામાલ
માએં જો બિલકતીથીં તો ગમ ખાતેથે બચ્ચે
લિપટે હૂએ હઝરતસે, ચલે જાતેથે બચ્ચે. ૨૯

રાંડોકી વો ફરયાદ !!! યતીમોંકી વો ઝારી!!!-ગશ ખાકે ગિરી ખાકપે ઝૈનબ કઇ બારી
હઝરતસે લિપટતીથી હરએક દર્દકી મારી-હૈ હૈકા યો ગુલથા! કે ઝમીં હિલતીથી સારી!
શપ્પીર બરઆમદ હૂએ યૂં ખૈમેકે દરસે
જીસ તરહ નેકલતા હૈ જનાઝા કોઇ ઘરસે. ૩૦

નિકલે મહેલસે રોતે હૂએ શાહે બે સેપાહ-દેખા કે ઝુલ્જનાહ[1] અકીલા ખડા હૈ આહ !
વૈરાન આસતાના હૈ, ખાલી સલામગાહ-મકતલપે કી નઝર ન તરાઇપે કી નેગાહ
ગરદન ઝોકાયે રોતાથા મરકબ[2] હોસૈનકા
મૂંહ દેખતીથી યાસસે ઝૈનબ હોસૈનકા. ૩૧

નાગાહ આઇ કાનમેં આવાઝે બાલો પર-એક તાએરે સોફૈદ ફેરા આકે ગિર્દે સર
કુરબાન શાહ પર થા કે પરવાનાઓ શમ્અપર-સબ વહશો તૈર[3] ઉસકે ફોગાંપરથે નોહાગર
યૂં લોટતાથા માથેકો રખકર ઝમીનપર
જૈસે નેકલકે પાનીસે મછલી ઝમીનપર. ૩૨

ગોયા યો અર્ઝ કરતાથા ખાદિમ નેસાર હો-લો મૈં રેકાબ થામતા હૂં તુમ સવાર હોં
રાહી શેતાબ જાનેબે પરવરદેગાર હો-જાઓ તડપ રહે હૈં નબી, હમ કેનાર હો
યહાંકી ખબર, ઝમીંકે ફેરસ્તે સોનાતે હૈં
ઝહરાકો સાતવીંસે જેનાંમે[4] ગશ આતે હૈં. ૩૩

૧-૨ ઘોડો. ૩ પક્ષીઓ. ૪ જન્નતમાં.

બાકી રહા ન ઉઝરે સવારી જનાબકો-ચુમકારા ઝુલજનાહે રેસાલત મઆબકો
તાઇર ઝોકા અદબસે હોસૂલે સવાબકો-મનકાર અપની ખોલકે થાંબા રેકાબકો

ક્યૂં ફાઇલ ઇસ શરફકે, ન વો૦ શેહસવાર હો
જીસકા રસૂલ નાકા૦ હો, ગેસૂ મેહાર હો. ૩૪

યે૦ ખાદેમે કદીમે જનાબે એમામ થે-ખૈયાતે[1] ઓહદ[2] તીફલએ શાહે અનામ થે
પર ઉનકે બાબગાહે શહે તશ્ના૦ કામ થે-લિખ્ખા હઈ જીબ્રઇલ અલઈહિસ્સલામ થે

શેહકો સવાર કરકે વો૦ સૂએ ફલક ગએ
મરનેકો રનમેં ખુસરૂવે જીન્નો મલક ગએ. ૩૫

દેતા હઈ અબ ગૈઝબકી ખબર રાવીએ હઝીં-સદ્રેકો[3] જીબ્રઇલ ગએ, રનકો શાહે દી
નાગાહ મએ ફલક તહેોબાલા હૂઇ ઝમીં-કયા દેખતે હઈ મુડકે એમામે ફલક નશીં !!!

બેટી નેકલ પડી હઈ જનાબે બતૂલકી
આતી હઈ નંગે પાંઉ નવાસી રસૂલકી. ૩૬

દેતી હઈ યે૦ નેદા કે મઇ કુરબાન ભાઇજાં-અકબરકા સદકા ઠહરો કોઇ આન ભાઇજાં
ઝઇનબ કહાં, કહાં યે૦ બયાંબાન ભાઇજાં-લાયા હઈ મુઝકો રનમેં એક અરમાન ભાઇજાં

હઝરતપે ખતમ ખલ્કકી હાજત રવાઇ હઈ
એક એહતેયાજ લેકે યે૦ મોહતાજ આઇ હઈ. ૩૭

યે૦ સુનતેહી ઠહરગએ મૌલાએ બે વતન-પોંહચી જો વો૦ કરીબ, કેયા રોકે યે૦ સોખન
કયા એહતેયાજ હઈ ? જો યહાં આઇ અઈ બહન-લેકર બલાએં બોલી વો૦ મખદૂમએ ઝમન

હાજત યેહી બહનકી હઈ ભાઇ રવા કરો
નાનાકે બોસગાહકા બોસા અતા કરો. ૩૮

કાહેકો હલ્કે પાકકા ફિર બોસા લેંગે હમ-ખંજરસે ઇસ ગલેકી રગેં હોંગી અબ કલમ
તકલીફ હોગી ઝીનપે હોજાએં આપ ખમ-રોકર બહનકી સિમ્ત ઝુકે સયદે ઓમમ

ઝઇનબકા દમ કલકસે રૂકા, સાંસ ઉલટ ગઇ
બોસા ગલેકા લેકે ગલેસે લેપટ ગઈ. ૩૯

અલકિસ્સા૦ મિલકે ભાઇ બહન ફિર જોદા હૂએ-આઇ યે૦ ઘર, વો૦ રાહીએ દશ્તે બલા હૂએ
ખઇમેસે કુછ બઇદ જો શાહે હોદા હૂએ-બે નફખે[4] સૂર, હશ્રકે સામાં બપા હૂએ

સર ખમ કેયા જો સબને સમાઅત[5]કે ધ્યાનમેં
કુછ પુશ્તસે સદાએ ઝઇફ[6] આઇ કાનમેં. ૪૦

હઝરત મુડે જો સૂએ કેહ્વા કાંપ કાંપકર-પાયા જેગરકો અપને તડપતા ઝમીનપર
બેટીકો ઇસિ કલકમેં ન દેખે કોઇ પેદર-જીસ તહલેકામેં[7] આઇ સોકઈના ઉન્હેં નઝર

ઉઠકર જો બિલકવી, નહીં ચલનેકા પાતી હઈ
જલતી ઝમીંપે પાંઉ રગડતી વો૦ આતી હઈ. ૪૧

૧ હરઝી ૨ ઝમાનો-વખત. ૩ સાતમાં આસમાન ઉપર બોરડીનું ઝાડ છે જેને સિદ્રતુલ મુનતહા કહેછે ત્યાં સુધી હઝરત જીબ્રઇલ. અ જઈ શકે છે.તેનેથી આગલ જઇ શકતા નથી ૪ ફુંકયા વીના. ૫ સાંભળવું. ૬ ધીમેથી ૭ જોખમમાં-હલાકતમાં.

રેતીકી બાપસે હૂઇ જાતીથી આંખ બંદ-સૂખી ઝબાં લબોંપે થી ઔર યેહ્ફાગાં બોલંદ બાબા, સોકર્ફના સદકે ઝરા રોકિએ સમંદ-મંર્ફ બી કુદ્રીકી તરહેસે હૂં એહૃતેયાજમંદ

તર્સદીઆં૦[1] બેસબબ નહીં મંર્ફને દેયા તુમ્હેં
હાજત રવા ખુદાને હમારા કેયા તુમ્હેં. ૪૨

ગરદન ઝોકાકે ઝીનપે શેહને કેયા કરાર-છુટને રગડતી આઇ વો૦ નઝદીકે 'રાહવાર રોયે હોસર્ફન હાલે સોકર્ફનાપે ઝારઝાર-કિસ બેકસીઓ યાસસે બોલે! કે મંર્ફ નેસાર બાબાતો ઝિંદગીસેભી અબ નાઉમેદ હર્ફ.

તુમકો સેવાએ બેપદરી, કયા ઉમેદ હર્ફ? ૪૩

દી અંર્ઝ કુછભી આસ થી જીનસે વો૦ મરગએ-પાનીકી આરઝૂકો ચચા કંતઅ્ કરગએ અકબરકે બ્યાહકી થી ખૂંશી, ખૂંમેં ભરગએ-અસગંરભી પેહલે સાલગેરા૦સે ગોઝરગએ

અબ હર્ફ વો૦ દર્દ, જીસકા કે મુમકિન એલાજ હર્ફ
કાદિર હોઝૂર જીસપે હર્ફ વો૦ એહતેયાજ હર્ફ. ૪૪

શેહ બોલે, હાં વો૦ કયા હર્ફ? બતાઓ નેસાર મંર્ફ-કી અંર્ઝ ઘોડેસે ઉતરઆઓ નેસાર મંર્ફ ઝાનૂપે અપને મુઝકો બેઠાઓ નેસાર મંર્ફ-શફકતસે હાથ સરપે ફિરાઓ નેસાર મંર્ફ

લિપટાલો ફિર ગલેસે મંર્ફ કુરબાન હો ગઇ
મુશકિલ અબ ઔર કયા હર્ફ? સબ આસાન હોગઇ. ૪૫

કાબૂમેં શાહકે ન રહા ફિર દિલો જેગર-બર્ફઠે ઉતરકે ઘોડેસે જલતી ઝમીન પર બિઠલા લેયા સોકર્ફનાકો ઝાનૂપે નંગે સર-તાદેર સર નિગૂં રહે મુંહ દેખ દેખકર

આલમ અંજબ સોકર્ફનાઓ શપ્પીરકા હૂવા
તસવીરસે મોકાબેલા૦ તસવીરકા હૂવા. ૪૬

ઉલફતસે હાથ સરપે ફિરાયા ઓર આહ કી-મુંહ ચૂમકર ગલેસે લગાયા ઓર આહ કી છુટ છુટકે દમ લબોં તલક આયા, ઓર આહ કી-સીનેપે લખ્તે દિલકો લેટાયા ઓર આહ કી

ઇસ પ્યારપર ફેરશ્તોંકે દિલ ચાક હોગએ
બેહોશ ખુલ્દમેં શહે લોલાક હોગએ. ૪૭

પૂછા મંર્ફ અબ સવાર હોઉં? બીબીકી હર્ફ રઝા?-ઇસ પૂછનેપે ફુટકે રોઈ વો૦ માહલેકા બોલી કે યાદ આએગી યે૦ પરવરિશ સદા-મરઝી ખુંદાકી ખૂંબ હર્ફ, મરઝી હમારી કયા?

મોહલત નહીં, હવાસ નહીં, દમમેં દમ નહીં
ઇતનાભી પ્યાર આપકા ઇસ વક્ત કમ નહીં. ૪૮

અબતક કદીમસે યે૦ હર્ફ દસ્તૂર જા બજા-બચપનમેં બેટી હોતી હર્ફ જો બાપસે જોદા બેહલાકે ઉસકો દેતે હર્ફ તસકીન અંબ્બા-મેરે ગંરીબ હાલમેં અપને હર્ફ મુબતેલા

હાકિમ વો૦ હર્ફ જો પાની નહીં દેતે પ્યાસેકો
શેહને કહા ખુંદા હર્ફ તુમ્હારે દિલાસેકો. ૪૯

[1] એક વખતની તકલીફ.

નાગા૦ પોકારા શિમ્ર કે અર્ઝ શાહેદીં પનાહ–ક્યા હોગઇ હંમીયત પર્ગંમબરે ઓલા ? ખુદ આઓ બહરે જંગ જો બાકી નહીં સેપાહ–યે૦ સુનકે અર્ઝ સા જોશે હંમીયત હુવા કે આહ !

બિઠલા દિયા સોકર્નાકો જલતી ઝમીન પર
એ સાખ્તા૦ સવાર હૂયે આપ ઝીંન. પર. ૫૦

ગુંસ્સેસે તેગે અબ્રુએ સુલતાને દીં તુલી–ફિર ઝલઝલે કે પલ્લેમેં રનકી ઝમીં તુલી ચેહરેકી ઝવ બરાબરે મેહરે મોબીં તુલી–ખૂંશબુકે સાથ નખૂંતે ઝુલ્ફે બરીં તુલી

યુમ્ને[૧] કંદમસે ઐાજે ઝમીં ર્હાં તલક હૂવા
પેહલા તબકં ઝમીનકા, દસવાં ફ્લક હૂવા. ૫૧

જબ રખ્શ તેઝપા હૂવા, મહેશર બપા હૂવા–જો ઝર્રા ગિર્દે પામેં મિલા, બાદેપા હૂવા. દુરી પરીપેં તાંતે સોલર્મા, હવા હૂવા–તૌસનસે સાથા૦, સાએસે મર્દાં, જોદા હૂવા

આગે ન ધૂપ જાતીથી ન છાઉં જાતીથી
સરસરબી પીછે પીછે દબે પાંઉં આતીથી. ૫૨

મરસેયા૦ તીસરા. હઝરત એમામ હોસયન. અ. કા મયદાને જંગમેં જાના ઓર હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને હસન અ કા અપને ચચાકે ઉપર ફેદા હોકર શહીદહોના બાઅદ એમામ હોસયન અ. કી શહાદતકે બયાનમેં.

આમદ બહારકી ચમને કરબલામેં હર્–ખૂંશબુ ગુલે બેહિશ્તકી ખાંકે શેફામેં હર્ રૌજે ઝરર રેકાબે એમામે હોદામેં હર્–હર જાુઝ્રો કુલ વઝીફએ સલ્લેઅલામેં હર્

ચાંદ અર્સા હો, પેદર શહે બદ્રો હોનર્નસા
નાના હો મુસ્તફાસા, નવાસા હોસર્નસા. ૧

ઇસ શાનશે લશકરમેં એમામે ઓમમ આએ–જર્સે સફે આફ્રુપે યે૦ હઝબર[૨] અઝ્જમ[૩] આએ આના તો પોકારા કે ખબરદાર હમ આએ–એક દમમેં સેતમગર તહે તેગે દોદમ આએ

પુલ બનગએ લાશોંકે ન એક પલ હૂઇ આખિર
સાબિત ન હૂવા, કબ સફે અવ્વલ હૂઇ આખિર. ૨

જબ તેગે અલી કિબ્લએ આલમને અલમ કી–એક બર્કસી મર્દાને બલાખીઝમેં ચમકી આશાહરે ઓરિશ સર્ફે શહનશાહે ઉમમકી–આઅદાકો નઝર આને લગી રાહ અદમ[૪]કી

ગુલ રંગ લહૂસે જો હરએક જીસ્મમેં શકી થા
થા દો પહર ઓર દામને સહેરા શફકી[૫] થા. ૪

---

૧ બરકતી. ૨ વાઘ. ૩ તરાડ મારવી. ૪ દોઝખ ૫ સુરખી.

નાઑરા ક્યિા હાં અઈ પેસરે સાઑદ, જયકાર–લે દેખ તૂ ઇન કાંપતે હાથોંકા કોઈ વાર
હરચંદ કે હઈ ઇજઝ[1]હી બંદેકા સઝાવાર–મજબૂર નહીં લખ્તે દિલે અહૅમદે મુખતાર
શાયદ મેરા રૂતબા તુઝે માઑલૂમ નહીં હઈ
વો૦ કૌનસી શઈ હઈ ? કે જો મહૅકૂમ[2]નહીં હઈ. ૪

"મીકાલો" "રૂહુ[3]"નામ મેરે ઑદેમોંકે હંઈ–હાકિમ ખુદાકે ફઝલસે હમ હાંકેમોંકે હંઈ
ફતવા હમારે કૈતલપે કિસ ઑલેમોંકે હંઈ ?–યે૦ કામ ઑલેમોંકે હંઈ,? યા ઝાલેમોંકે હંઈ?
દુનયા ઑરાબ અઈસોંકી ઉકૂંબા, ઝબૂત હઈ
ખૂને મોહૅમ્મદે ઑરબી, મેરા ખૂન હઈ. ૫

ઉન ઑલેમોંકો સામને મેરે બુલાઓ તો–ફતવા હમારે કૈતલકે પડહકર સુનાઓ તો
મોહરેં સેયાહકારોંકી મુઝકો દિખાઓ તો–મોહરોંસે ઉનકે, મોહરે નબુવ્વૅત મિલાઓ તો
જીસપર અઝલસે મોહરે નબુવ્વૅત ખુદાકી હઈ
પેહલી વો૦ પુશ્ત ફાતેમાકે દિલરોબાકી હઈ. ૬

હમમેં ખુદાકા ઇલ્મ હઈ, ઇલ્મે ખુદા હંઈ હમ-હમ હંઈ વેલા ખુદાકી, ખુદાકી વેલા હંઈ હમ
લિખ્ખે હંઈ જાબજા સોહૅફે અમબેયામેં હમ મશહૂર હંઈ એમામે હોદા દોસરામેં હમ
કુરઆનમેં એમામ હઈ, કુરઆં એમામમેં
જીસ તરહૅ લામ અલિફમેં, અલિફ જઈસે લામમેં. ૭

અકબરકે ગંમમેં જીસકા ગિરેબાન હઈ કૂંબા–ઓર બે કફન પડે હંઈ યહાં જીસકે અકૂંબા
બચપનમેં ઉનકો હૅકને વો૦ હુલ્લે કિએ અંતા–પેહનાકે અપને હાથસે કેહતેથે મુસ્તફા
હૅક્કા યે૦ ખાસ હુલ્લે બેહિસ્તે બરીકે હઈ
બખ્યે૦ મેં રૂંગટે પરે રૂહુલ અમીકે હઈ. ૮

માના, યઝીદ સાહેબે દૌલત હઈ, હમ નહીં–પર વો૦ વોહી હઈ, ઔર શરાફતમેં હમ હમીં
હોતી હઈ આસમાંકે મોકાબિલ કહીં ઝમીં?–વો૦ તખ્તકા મકીં હઈ, તો હમ અર્શકે મકીં
મુમકિન હઈ, ઝોરો ઝરસે યે૦ રૂતબા કિસીકા હો
જીસકો ખુદા કરે ! વો૦ નવાસા નબીકા હો !!! ૯

ફૌજ ઉસકે પાસભી હઈ, યે૦ ફૌજે ખુદા કહાં !-સાહૅબે અલમ હઝારોં,પે અબ્બાસસા કહાં ?
બેટે બહોત, પે અકબરે ગુલગૂં કૂંબા કહાં !–લાખોંમેં એક સાનીએ અઈરૂલ વરા-કહાં!
ભાઇ યઝીદકા કોઇ મિસ્લે હૅસનભી હઈ ?
ઝઈનબસી આબેદા૦ કોઇ ઉસકી બહનભીહઈ? ૧૦

હાશિમકે ઘરકો દેખે ! ઓર અપને ઘરાનેકો !–જીબરીલ ફખ્ર સમઝે ! હમારે ઘરાનેકો !
બચપનભી ઉસકા, યાદ હઈ અબતક, ઝમાનેકો !–રૂહુલ કોદુસ કબ આએથે ? ઝૂલા ઝૂલાનેકો !
ઝેરે નગીં ઝમીંભી હઈ ? કુછ આસમાંભી હઈ ?
ઉંગલીમેં મોહરે ખાંતેમે પઈગંમબરાંભી હઈ ? ૧૧

૧ આજેજી. ૨ હુકમ માનનાર. ૩ હઝરત જીબ્રઈલ. અ.

દર્શ ઉસકા, જીઆઇલકા પર હો !!! ન હોએગા–અર્શે બરીંપે ઉસકા ગોઝર હો !!! ન હોએગા
સુલતાને દીં યેહ બાનીએ શર હો !!! ન હોએગા–દુનયા અગર ઇધિરકી ઉધર હો, ન હોએગા

પરચે ગૅલત સોનાતે હૅં મુજઝે[1] પલીદકે
વહૅયે ખુદાભી આઇ હૅ ? ઘરમેં યઝીદકે ૧૨

ઇસ બાનમેં યઝીદકા હમસે મોકાબેલાહ?–ખૂ જહલકા રસૂલે ઓમમસે મોકાબેલાહ?
તબલો અૅલમકા, લોહો કૅલમસે મોકાબેલાહ?–ઉસ ગોલકા, ચરાગે હૅરમસે મોકાબેલાહ?

ક્યૂંકર કહૂં સવાબો ખૅતાકો ન સમઝે તૂ?
સબ કુછ તો સમઝે, ઓર ખુદાકો ન સમઝે તૂ? ૧૩

નાના હૅં મેરે કિબ્લએ અહલે ઝમન નબી–હૅ કામતો અઝાંમેં બ વજહે હૅસન નબી
અવૅલ હૅ હર નમાઝકે સિર્ફઅ અૅલનૅબી–આખિરમેં અસ્સૅલામો અલૅક અય્યોહન્નબી

નાનાપે જબ તલક ન દોરૂદો સલામ હો
જીબરીલકી નમાઝ ન કોઇ તમામ હો. ૧૪

નાઝાં ન હો અૅ બાનીએ ઝુલ્મો સેતમો જૌર–મિટજાતા હૅ એક ગિરદીશે અફલાકમેં યેહ દૌર
તૂ આજ જો હાકિમ હૅ તો કલ હોગા કોઇ ઔર–કયા હો ગઇ? કર દૌલતે કારૂંપે ઝરા ગૌર

તુમરૂદ નહીં, હૅશમતે ઝહાક[2] નહીં હૅ
ઢૂંઢો જો ખઝાનેમેં તો અબ ખાક નહીં હૅ. ૧૫

કૅસર[3]કા વોહ અફસર હૅ, ન વોહ તાજે કયાં[4]હૅ–ન કસરે ઐારનક[5]કા મકાં હૅ ન મકાં હૅ
આઇનાહ પએ રૂએ સેકંદર નેગરાં હૅ–ચીનીકી સદા યેહ હૅ કે શઅૅફૂર કહાં હૅ

ઠુકરા કે જો ચલતા હૅ હરએક રાહ ગોઝરમેં
સો બાલ શેકસ્તોંસે હૅં વહાં કાસએ સરમેં. ૧૬

જામે સરે જમશીદ તહે ખાક હૅ વાઝૂં[6]–કાઉસકી દૌલત હૅ ન ગંજીનએ કારૂં
ન તાજે કોબાદ[7] આજ હૅ ન તખ્તે ફરીદૂં[8]–દારા[9]હૅ ન પરવીઝ[10]ન ખુસરૂ[11]હૅ ન ગુલગૂં

દાના થે યેહ કિસ તરહૅ ફસે દામે અજલમેં
ઘર વહૅશેયોંકે બનગએ કિસરા[12]કે મહૅલમેં. ૧૭

મશહૂર હૅ ફિરઔનેયોંકે ગૅર્કકા અહૅવાલ–શદ્દાદકો કિસ તરહૅ કિયા માલને પામાલ
વોહ બાગ કે ઝર જીસપે કિયા સિર્ફ મહો સાલ–દેખા ભી ન ઉસકો કે અજલ આગઇ દુમ્બાલ[13]

લૂટા હૅ વોહ ગુલશન કે ન ફૂલ પાએગા ઝાલિમ
અબ તૂભી જહન્નમમેં યૂંહીં જાએગા ઝાલિમ. ૧૮

ગુસૌં મુઝે આજાએ તો લશકરકો ભગા દૂં–સારી યેહ સફેં તેગસે એક દમમેં બિછાદૂં
પર ઉમ્મતે અહૅમદ હો, મૅં કયા તુમકો સઝાદૂં–તુમ દુખ મુઝે દો, મૅં તુમ્હેં જબ દૂં તો દોઆદૂં

ન મક્કી બાતેં ન દગા જાનતા હૂં મૅં
તુમ સબકો અઝીઝોંસે સેવા જાનતા હૂં મૅં. ૧૯

---

૧ ભાગલા. ૨ એક ઝાલીમ બાદશાહ થઇ ગયો. ૩-૪ બાદશાહોના નામ ૫ એક રાજમહેલનું નામ છે જેકે બેહરામ ગોર વાસતે બનાવ્યું હતું. ૬ ઉંધુ. ૭-૮-૯-૧૦-૧૧-૧૨ બાદશાહોના નામ ૧૩ પાછળથી

મુશકિલ જો પડે ઉકંદ કોશાઇ મેરી દેખો–દુશમનસેભી હૂં સાફ, સફાઇ મેરી દેખો
હો જંગકી તાકંત, તો લડાઇ મેરી દેખો–સર કાટલો, ગર કોઇ બુરાઇ મેરી દેખો
બેહંતરહી હૈ યેં તેગં જો યેં ખુશ્ક ગલાહો
રાઝી હૂં મંઇ જીસ બાતમેં તુમ સબકા ભલાહો. ૨૦

મંઇ સાફ હૂં અબભી મેરે કેહનેકો જો માનો–બેહકે હો કિધર? દીનકા રહબર મુઝે જાનો
પચતાઓગે તુમ કંત્લ મેરા દિલમેં ન ઠાનો–બેકસકા બદન ઝુલ્મકે તીરોંસે ન છાનો
પ્યારા હૂં જેગર ગોશએ પૈંગંબરે દો જહાંકા
દિલબંદ હૂં મંઇ, સયંદે કૌસઇને મકાંકા. ૨૧

હાંસિલ તુમ્હેં કયા? ગર મેરે બચ્ચે હૂએ બરબાદ–ઉજડી હૂઇ બસતીકો બશર કરતે હંઇ આબાદ
કયા નશંએ દૌલત હઇ!!! કે ભૂલી હઇ મેરી યાદ–ફરયાદ રસે ખંલકંકી સુનતે નહીં ફરયાદ?
લિલ્લાંહ ફરો પાસ રસૂલે અંરબીકા
ઝહરા મેરી માદર હઇ, નવાસા હૂં નબીકા. ૨૨

બિલ ફંર્ઝ ન સમઝો મુઝે દિલબંદે પયમબર–કાબેકા મોસાફિર તો હૂં? મંઇ બેકસો બેપર
હાંજી મેરે હોનેમેં તઅમ્મુલ હંઇ તુમ્હેં ગર–શપ્પીર મુસલમાં તો હઇ? અઇ કૌમે સેતમગર
કિમંતકા મોહંમંદકી હવા ખાહતો હૂં મંઇ?
યેંભી નહીં, એક બંદએ અલ્લાંહ તો હૂં મંઇ? ૨૩

તુમને તો બુલાયાભી ન થા આપ મંઇ આયા–જંગલમેં મદીનેસે મોકંદ્દંર મુઝે લાયા
ખાનાભી ખિલાયા મુઝે પાનીભી પિલાયા–દાવંત ભી મેરી હો ચુકી આરામભી પાયાં
મુશતાકં મદીનેકી હોકૂમતકા નહીં મંઇ
રૂખંસત કરો અબભી તો નેકલ જાઉં કહીં મંઇ. ૨૪

જીસ શેહરમેં કેહદો મંઇ ઉસી શેહરમેં જાઉં–બસતીજો ન મુમકિન હો તો જંગલકો બસાઉં
લિખવાલો, શેકાયતકા સોખંન લબપે જો લાઉં–મુજરિમ જો કંલમરૌમેં[1] તુમ્હારે કભી આઉં
સખંતીભી ઉઠાઉંગા મોસીબતભી સહૂંગા
રાઝિકં હઇ ખુદા, જાકે પહાડોંમેં રહૂંગા. ૨૫

તા ઝીસ્ત જો છોડું કભી કોહસારકા દામાં–ફિર હાથ હઇ તુમ લોગોંકા ઓર મેરા ગિરેબાં
અસબાબભી લેલો મુઝે કયા ચાહિએ સામાં–અબ ઉમ્રભી આખિંર હઇ કોઇ દમકા હૂં મેંહમાં
મુમકિન નહીં જીનેકા મઝા રંજો અલમમેં
સુન લીજો કે મર જાઉંગા ફરઝંદોંકે ગંમમેં. ૨૬

ચિલ્લાંકે યેં તબ કેહને લગા શિમ્રે સેતમગાર–હાં હાં હમેં કુછ આજ નહીં દીંસે સરોકાર
વોં કરતે હંઇ હમ, જીસમેં મિલેં દિરહમો દીનાર–ગર જાન બચાની હઇ તો રખદીજીએ હથયાર
બઇઅંતકા યેં કિસ્સાં હઇ ફસાદ ઔર નહીં હઇ
બચનેકે, સેવા ઇસકે કોઇ તૌર નહીં હઇ. ૨૭

---

૧ સલતનતમાં હદમાં.

યેહ સુનતેહી શમશીરકો સરવરને નેકાલા–ફરમાને કઝા નાએબે હૈદરને નેકાલા
યૂં મ્યાનસે ઉસ તેગકો સફદરને નેકાલા–ગુલ થા કે વોહ મુંહ ગારસે અઝદરને નેકાલા
હિલતી હૂઇ દોનોં જો ઝબાંમેં નઝર આઇ
હોટોંપે સેતમગારોંકી જાનેં નઝર આઇ. ૨૮

બિજલીકી ચમક લશકરે દુશમનકો દેખાઇ–શોઅલેકી લપક નારેયોંકે તનકો દેખાઇ
તેઝી દમે શમશીરને જૌશનકો દેખાઇ–કટ કટગયા, ઐસી બોરિશ આહનકો દેખાઇ
કિસ તરહ ભલા અહલે સેતમ દંગ ન હો જાયં!
ચાર આઇનાહ શશદરભી કે ચૌરંગ ન હો જાયં! ૨૯

સર ઉડગએ ગરદનસે, તો ખૂદ ઉડગએ સરસે–શાનોંસે તો ઢાલેં ન બડહીં, ગિરગઇ સરસે
ફલ બરછેયોંસે કટકે ગિરે, ફૂલ સેપરસે–દસ્તાને તો હાથોંસે, કમરબંદ કમરસે
મતલબથા ચમકનેસે યેહ તેગે દો ઝબાંકા
વોહ રાહ હૈ દોઝખકી, યેહ જાદાહ હૈ જેનાંકા. ૩૦

ટુકડે કહીં લશકરકે, કમાંદાર પડેથે–તીરોંકે કહીં ખાકપે સૂફાર[1] પડેથે
થે હાથ કિસીકા, કહીં હથયાર પડેથે–જાગાહ થી જહાં એકકી, વ્હાં ચાર પડેથે
પામાલ થે સર તાબેશે ખૂરશેદમેં તન થે
બરહૂત[2] મેં રૂહેંથીં જહન્નમમેં બદન થે. ૩૧

જબ બીસ હઝાર અહલે સેતમ જાનસે મારે–આવાઝ યેહ આઇ કે બસ ઐ શેર હમારે
જૌહર હૈ બોઝુર્ગોંકે તેરી ઝાતમેં સારે–તૂ વોહ હૈ કે લાખોંસે લડાઇમેં ન હારે
અબ હૈફ હૈ ઓર મરહલએ તેગે જફા હૈ
હાં સાબેરો શાકિર, દમે તસલીમો રેઝા હૈ. ૩૨

આઇ જો યેહ આવાઝ શહે કૌનો મકાંકો–થમકે રખા મ્યાનમેં તેગે દો ઝબાંકો
આર્અદાસે કહા રોકકે ઘોડેકી એનાંકો–જાતે હો કહાં કતલ કરો તશ્નહ દહાંકો
કરદો ખબર ઉસકોભી, કિધર શિમ્ર લઇ હૈ?
અબ આઓ કે લડનેકા મુઝે હુકમ નહીં હૈ. ૩૩

યેહ સુનકે ઝુકે અહલે સેતમ ચાર તરફસે–નૈઝે હૂએ બેકસપે અલમ ચાર તરફસે
પડને લગી શમશીરે દોદમ ચાર તરફસે–બસ ગિરગયા એક કુશ્તએ ગમ ચાર તરફસે
તર ખૂનમેં સર તા બ કદમ હોગએ શબ્બીર
બરછી જો લગી પુશ્તપે, ખમ હોગએ શબ્બીર. ૩૪

ઝુકતાથા કે તેગોં કે બરાબરસે ચલેવાર–કદમોંસે રેકાબેંભી જુદા હોગઇ એકબાર
જબ ગિરને લગા ખાકપે વોહ બેકસો નાચાર–ઝહરાકી સદા આઇ કે યા હૈદરે કર્રાર
ઘેરા હૈ લઇનોંને અકેલા ઉસે પાકર
ગિરતા હૈ મેરા લાલ, મદદ કીજીએ આકર. ૩૫

૧ તીરનું મોઢું. ૨ ચમનમાં એક જગ્યા છે જ્યાં કાફેરોની રૂહનું રેહઠાણ છે.

ઘોડેને જો દેખા કે સંભલતે નહીં ઝીંપર—બસ બઈઠગયા ટેકકે ઘુટનોંકો ઝમીંપર
ઝખ્મોંસે જો થા ચૂર તને સિબ્તે પયમબર—ગેંશ હોગએ રહવારસે રેતીપે ઉતર કર'
ઈફ્રાતે જરાહતસે બદન રશ્કે ચમન થા
સબ ફૌજકે હર્બે થે ઓર એક શાહકા તનંથા. ૩૬

દસ સૌ તો કમાંદાર થે, એક સીનએ શપ્પીર—બરછીકા જહાં ઝખ્મથા, લગતાથા વહાં તીર
યા શાહે નજફ કેહતેથે જબ બડહતીથી શમશીર—ચિલ્લાતીથી દરવાઝેસે યેંઝઈનએ દિલગીર
તુમ ખાતેહો તલવારેં મુઇ જાતી હૂં ભાઇ
અબ સીના સેપર હોનેકો મંઈ આતી હૂં ભાઇ. ૩૭

ઉસ વક્તભી શેહ હાથસે કરતેથે એશારા—હટજાઓ બહન ઘરસે નિકલયો ન ખુદારા
રૂતબા હઈ ફોઝૂં મરયમો હવાંસે તુમ્હારા—દમ તનમેં હઈ જબતક, નહીં યેં મુઝકો ગવારા
લિલ્લાહ ન ઇસદમ તને સદ પાશપે આના
સર તનસે ઉતર લે, તો મેરી લાશપે આના. ૩૮

થી રાંડોંમેં દેવડહીપે અંજબ. ગિર્યઓ ઝારી—સર ખોલે હૂએ રોતીથીં વ્હાં બીબયાં સારી
કેહતીથી સોકઈના કે ફૂફીજાન મંઈ વારી—મુઝકો તો દિખાદો મેરે બાબાકી સવારી
હાં છોડકે હમ સબકો ચલે જાએંગે બાબા ?
ક્યૂં રોતી હો? ક્યા ઘરમેં ન અબ આએંગે બાબા? ૩૯

દેવડહીસે હટો તનસે નેકલતા હઈ મેરા દમ—મંઈ જાઉં વહાં રનમેં જહાં હઈ શહે આલમ
કેહતીથી ઉસે થામે હૂએ ઝઈનએ પુરગંમ—અસગંરકી તરહ તીર ન મારેં તુઝે અઝલમ
વ્હાં ચલતી હઈ તલવાર, કહાં જાઓગી બીબી?
બાબાકો બસ અબ હશ્રકે દિન પાઓગે બીબી. ૪૦

નામૂસે નબીમેં તો કેયામત યેં થી બરપા—સર ખોલે હૂએ પીટતીથી દુખ્તરે ઝહરા
રાવીને યેં લિખ્ખા હઈ કે મંઈ દેખતાહૂં ક્યા—રોતા હૂવા એક તિફ્લે હોસઈન ખઈમેસે નિકલા
આંખેં કહીં આહૂકીભી આંખોંસે બડી થીં
મુંહ ચાંદસા થા હંસલેયાં ગરદનમેં પડી થીં. ૪૧

ચેહરેપે ભલી લગતીથી ક્યા ઝુલ્ફે મોસલસલ—ઝાહિરથા કે ઘેરે હૂએ હઈ ચાંદકો બાદલ
થા તૌકે ગેલૂ રશ્કે હેલાલે શબે અવ્વલ—હાથોંમેં કડે, કાનમેં દુર, સીનેપે હઈકલ
કુરતેકા અંજબ રંગથા ઇસ ગુલસે બદનપર
માઅલૂમ યેં હોતાથા કે શબનમ હઈ ચમનપર. ૪૨

માં દેવડહીકે પરદેકો ઉઠાકર યેં પોકારી—મંઈભી નેકલ આતી હૂં, કહાં જાતે હો વારી?
ફિરઆઓ કે બેતાબ હૂં મંઈ દર્દકી મારી—બેવા૦ હૂં કરો રહંમ ગૈરીબીપે હમારી
કેહના મેરા માનો, ન એરાદા૦ કરો રનકા
મંઈ વાસતા૦ દેતી હૂં તુમ્હેં, રૂહે હંસનકા. ૪૩

વો૦ કેહતાથા અમ્માં હમે કંસમેં ન દેલાઓ—હમ ઘરમેં ન અબ આએંગે તુમ ખઈમેમેં જાઓ
કાંસિમંકી તરહ દાગ હમારાભી ઉઠાઓ—માં કેહતીથી એક બાત તો સુનલો ઇધર આઓ

લાખોંમેં કહાં જાતેહો ઇસિઆન અકેલે ?
વો૦ કેહતાથા હૈ મેરે ચચાજાન અકેલે. ૪૪

મઈદાંમેં ચચા કત્લ હોં, હમ ખૈમેમેં આએં ?—જીતે રહેં બાઅંદ ઇનકે તો મુંહ કિસકો દિખાએં ?
હમ સાએમેં હૈ, ધૂપમેં વો૦ બરછેયાં ખાએ ?—તેગોંમેં ન અમ્મું કી સેપર હોનેકો જાએં ?
બસ સબ્ર કરો, કૈદ હોં કયા ખૈમેમેં આકે ?
ફિરદૌસમેં અબ જાએંગે હમરાહ ચચાકે. ૪૫

ચિલ્લાંતીથી રોરોકે યે૦ બેવા જેગર અફગાર—સદકે મૈં એરાદૈકે તેરે અય મેરે દિલદાર
કિસ તરહ લડોગે ? ન સેપર પાસ ન તલવાર—ફિરઆ તેરા સિન જંગકે કાબિલ નહીં ઝિનહાર
વો૦ કેહતાથા કુરબાને શહનશાહે ઓમમ હૈ
કયા હમ અલી અસગરસેભી કુછ ઉમ્રમેં કમ હૈ ? ૪૬.

દરવાઝેપે ખૈમેકે તડપતી રહી માદર—જંગાહમેં જા પોંહચા વો૦ લખ્તે દિલે શપ્બીર
બંદ આંખેંથીં ઓર ઝૂમતેથે સિબ્તે પયમબર—લિપટા પેસરે ફાતેમા ઝહરાસે વો૦ દિલબર
કેહતાથા કે સબ ખૂંસે બદન લાલ હૂવા હૈ
અય મેરે ચચા જાન, યે૦ કયા હાલ હૂવા હૈ ? ૪૭

મૈં થામે હૂં યા શાહ ઝરા ગૈશસેં સંભલયે—કયૂં આપ ઝૂકેજાતે હૈ ? ઝાનૂકો બદલયે
ઝખ્મોંકા લહૂ ચહરએ અનવરપે ન મલયે—સરનંગે નેકલતી હૈ ફૂફી, ખૈમેમેં ચલયે
સબ રોતે હૈ ઇસિ વકત નહીં હોશ કિસીકો
પીટી હૈ યે૦ સીના કે ગૈશ આતા હૈ ચચીકો. ૪૮

ફરમાને લગે ખોલકે આંખેં શહે ઝીજાહ—કયૂં ઘરસે નેકલ આએ ? યે૦ કયા તુમને કિયા? વાહ
ઇન તેગોંસે અય લાલ બચાએ તુમ્હેં અલ્લાહ—લો ખૈમેમેં અબ જાઓ કે અમ્મૂં હૈ સરે રાહ
કટતા હૈ ગલા તેગે સેતમસે કોઇ દમમેં
ઘરમેં તુમ્હેં લેજાનેકી તાકત નહીં હમમેં. ૪૯

યે૦ કેહતેથે હઝરત કે બડહા એક જફાકાર—ચાહા કે કરીબ આનકે હઝરત પે કરે વાર
હાથ ઉસને સરે શેહપે સેપર કરદિએ એકબાર—બચ્ચેકે કહાં હાથ ! કહાં ઝૂલ્મકી તલવાર !
રેતીપે વો૦ નન્નેસે ગિરે હાથ જો કટકર
ગૈશ હોગયા શપ્પીરકી ગરદનસે લેપટકર. ૫૦

ગોદીમેં ઉસે લેકે પોકારે શહે દિલગીર—સદકે તેરે ઇન દોનોં કટે હાથોંકે શપ્પીર
ગોદીમેં તડપતાથા કે ગરદનમેં લગા તીર—ચિલ્લાયા કે કુરબાને અલીઅસગરે બે શીર
લિપટા જો તડપકર વો૦ શહે તશ્ન ગોલૂસે
તર હોગઈ સબ હંસલેયાં ગરદનકી લહૂસે. ૫૧

મુંહ ઝર્દ હૂવા જાન નેકલને લગી તનસે—ખૂં હિચકેયોંકે સાથ ઉગલતાથા દહનસે
જીસ વકત સફર કરગયા હસતીકે ચમનસે—રોનેકી સદા આને લગી કબ્રે હસનસે
ફિરદૌસસે ઝહરા બસદ અફગાં નેકલ આઇ
ખૈમેસે ઇધિર ખાક બ સર માં નેકલ આઇ. ૫૨

બઈઠેથે સૂએ કિબ્લા, દો ઝાનુ શાહે બેપર–ઝુકતેથે કભી ગંશમેં, ઉઠાતેથે કભી સર
થે ઝિકરે ખુંદામેં કે, લગા તીર દહનપર–યાકૂત બને, ડૂબકે ખૂંમેં લબે અતહર

યેહ આયા લહૂ તા બ ઝોખંદાંને મોબારિક
ડુબે હુએ દો ગૌહરે દંદાને મોબારિક. ૫૩

નઈઝેકા બિને વહબને પેહલૂપે કિયા વાર–કાંધેપે ચલી સાથ "ઝોરારાહ"કીબી તલવાર
નાવક, બિને "કાહિલ"કા કલેજેકે હૂવા પાર–બાઝૂમેં દરઆયા તબરે "ખૂલી"એ ખૂંખાર

તલવારસે વકૂંશા ન મિલા ચંદ નફસકા
દમ રૂકગયા, નઈઝા જો લગા ઇબ્ને "અનસ"કા. ૫૪

લિખ્ખા હઈ કે જબ મર ગયા લખ્તે દિલે શબ્બર–બારાહ સેતમ ઇબ્નેદ બડહે ખીચકે ખંજર
એક સયદાહ નિકલી દરે ખઈમેસે ખૂલે સર–મકનાએ થા ન બુરકાએ થા ન મોઝેથે ન ચાદર

ચિલ્લાએ લહીં ખૌફસે હાથ આંખોંપે ધરકે
લો ફાતેમાહ આતી હઈ બચાનેકો પેસરકે. ૫૫

ઉસ ભીડમેં આકર વોહ ઝઈફાહ યેહ પોકારી–અઈ સિબ્તે નબી ઇબ્ને અલી આશેકે બારી
ઘોડા તો હઈ કૂતલ, કિધર ઉતરી હઈ સવારી?–ભઈયાં બહન આઇ હઈ ઝેયારતકો તુમ્હારી

મરજાઉંગી હઝરતકો જો પાનેકી નહીં મંઈ
એ આપકે દેખે હુએ જાનેકી નહીં મંઈ. ૫૬

ઉસ વક્ત શહેદીને સુની ઝારીએ ખાહર–જીસ વક્ત કે થા હલ્કે મોબારિક તહે ખંજર
ફરમાયા એશારેસે કે અઈ શિમ્રે સેતમગર–ઝઈનબ નેકલ આઈ હઈ દરજા અભી દમભર

આખિરતો સબ્ર હોના હઈ ફસદારે મેહનસે
દો બાતેં તો કરલેને દે ભાઇકો બહનસે. ૫૭

મુંહ ફેરલિયા શિમ્રને ખંજરકો હટાકે–દી શેહને યેહ ઝઈનબકો સદા અશ્ક બહાકે
તડપાતીહો ભાઇકો, બહન બલવેમેં આકે?–દેખોગી કીસે? હમતો હઈ પંજેમેં કઝાકે

ઉઠ સકતે નહીં, જીસ્મપે તલવારેં પડી હઈ
ગભરાઓ ન, અમ્માં મેરે પેહલૂમેં ખડી હઈ. ૫૮

દૌડી યેહ સદા સુનકે યદુલ્લાહકી જાઇ–ચિલ્લાઇ કે દીદાર તો મંઈ દેખલૂં ભાઇ
પર હાએ, બહન ભાઇ તલક આને ન પાઇ–યહાં હો ગઇ સય્યદકે સરો તનમેં જુદાઈ

કાતિલકો ન ગરદનકો ન શમશીરકો દેખા
પોંહચી તો સેનાંપર સરે શબ્બીરકો દેખા. ૫૯

સર દેખકે ભાઇકા વોહ બેકસ યેહ પોકારી–દુખ પાઇ બહન આપકી, મઝલૂમીકે વારી
ખૂંજરસે ન ગરદનકી રગેં કટગઈ સારી–તુમ મરગએ, પૂછેગા ખબર કૌન હમારી?

આફતમેં ફસી આલ રસૂલે અરબીકી
અબ જાએં કહાં બેટિયાં ઝહરાએ અલીકી. ૬૦

ગુલ રાંડોમેં થા વા હુસેના વાએ હોસઈના–સદકે તેરી મઝલૂમીકે દુખ પાએ હોસઈના
આતીથી યેહ ઝહરાકી સદા હાએ હોસઈના–ચિલ્લાતીથી ઝઈનબ મેરે માં જાએ હોસઈના

કિસ યાસસે ફિર ફિરકે નઝર કરતેથે ભાઇ
હઇ હઇ યેહ બહન છૂટી હઇ તુમ મરગએ ભાઇ. ૬૧

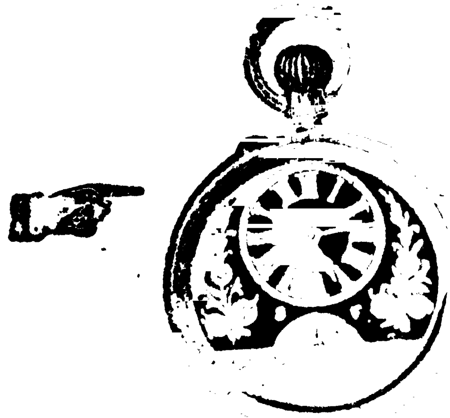
નૌહાહ

ખાક કયૂંકર ન બાનૂ ઉડાએ-હાએ હાએ
શામી સોતા હય સીસ કટાએ-હાએ હાએ—૧
ઝિંદાહ બાનૂકે વારિસ નહીં હંય-મરગએ સબ
જબ લઈ નોંને બયમે જલાએ-હાએ હાએ—૨
માંગમેં બદલે સંદલકે ભરદો-ખાકે સહરા
કોઇ રંડસાલાહ આકર પિન્હાએ-હાએ હાએ—૩
લા બયમેમેં શેહ લાશે અકબર-રોકે બોલે
ફૂલ સેનાંકા હંય ખાકર યેહ આએ-હાએ હાએ—૪
બોલીં કાસિમકી માં, મેરે કાસિમ-થા યેહ અરમાં
શબકો દૂલ્હા યેહ માદર બનાએ-હાએ હાએ—૫
સરસે સરવરકે બોલી સોકયના-દેખો બાબા
અમ્મૂં દરયાસે ફિરકર ન આએ-હાએ હાએ—૬
બોલી સજ્જાદસે ફિર વોહ દુખિયા-દેખો ભાઈ
હમકો નાહક તમાંચે લગા -હાએ હાએ—૭
મરગએ જબકે અબ્બાસ ગાઝી-શેહ યેહ બોલે
બાઝૂ દરયાપે જાકર કટાએ-હાએ હાએ—૮
બોલીં સુગરા યેહ ઉમ્મુલ બનીંસે-દેખો દાદી
મેરે પરદેસી ફિરકર ન આએ-હાએ હાએ—૯
કયા બઝાં દો પહરમેં હય આઇ-મરગએ સબ
બાગે ઝહરા કઝા યૂં લુટાએ-હાએ હાએ—૧૦
યેહ દોઆ હકસે હય અબ યેહ મેરી-હો કબૂલ અબ
યેહ "હકીર" અબ નજફ જલ્દ જાએ-હાએ હાએ—૧૧

ખામૂશ "અનીસ" અબ કે હઈ દિલ સીનેમેં બેચઈન-લિખ્ખે નહીં જાતે હંઈ જો ઝઈનબને કિયે બઈન
અબ હકસે દોઆ માંગ કે અઈ આલેકે હૌનઈન-હાસિદ હંઈ બહોત દિલકો અતાકર મેરે તૂ ચઈન
નાહકકે હઈ અદાવત ઉન્હેં ઇસ હીચમદાંસે
એ તેગ કટે જાતે હંઈ શમશીરે ઝબાંસે. ૬૨

નૌહા૦

રોરો કેહતીથી ઝૈનબ યે૦ બનમેં–આજ શબ્બીર હૈ તનહા રનમેં
બરપા મહશર હૈ અહલે હરમમેં–આજ શબ્બીર હૈ તનહા રનમેં
પ્યાસે અસહાબ બાવફા કરગએ બેડા પાર
કૌમપે ભાઇ જાનકે દેદી અપની જાન.
લાશેં જલતી હૈ રેતીપે રનમેં–આજ શબ્બીર હૈ તનહા રનમેં
બીબી સોકૈના દુખજલી રોવત ભરકે નૈન
તનહા રનમેં થિરગએ બાબા મેરે હોસૈન
ખાક ઉડાતી હૈ ઝહરા અહનમેં–આજ શબ્બીર હૈ તનહા રનમેં
નૈનકી રોશની લેગએ નવ જવાં અકબર
સામનેસે છુપ ગઇ શબીહે પૈગમબર
બરછી કારી લગી હૈ જેગરમેં–આજ શબ્બીર હૈ તનહા રનમેં
નનાસા અસગર મેરા પ્યાસા મુવા નાદાન
ઉમ્મતપે નાના જાનકી દેદી અપની જાન
તીરેં પૈવસ્ત હૈ ઉસકે દહનમેં–આજ શબ્બીર હૈ તનહા રનમેં
અૈ બહન ઝૈનબ મેરી રો ન તૂ ઝાર બેઝાર
આફતેં તુઝપે આએગી બાઅદ મેરે હઝાર
અબ બંધેગે યે૦ બાઝૂ રસનમેં–આજ શબ્બીર હૈ તનહા રનમેં

તમામ શુદ

ભાગ ૧ લો.